

C. PLINII SECUNDI NOVOCOMENSIS

epistolarū libri Decem, in quibus multæ habentur
epistolæ non ante impressæ. Tum Græca corre-
cta, et suis locis restituta, atq; reiectis adulterinis,
vera reposita. Item fragmentatæ epistolæ, inte-
græ factæ. In medio etiam epistolæ libri octavi
de Clitumno fonte non solum uertici calx additus,
et calci uertex, sed decem quoq; epistolæ interpo-
sitæ, ac ex Nono libro Octauus factus, et ex octa-
uo Nonus, Idq; beneficio exemplaris correctissimi,
et miræ, ac potius uenerandæ uetustatis.

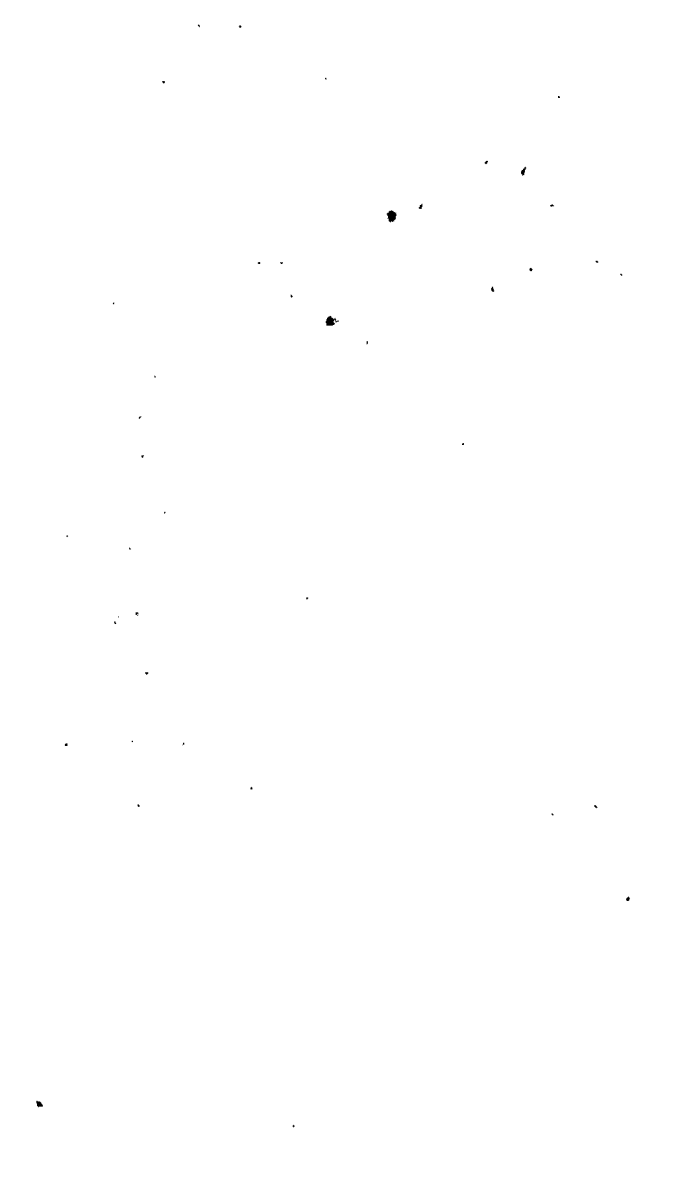
E iusdem Panegyricus Traiano Imp. dictus;

E iusdem de Viris illustribus in Re militari, et in ad-
ministranda Rep.

S uetonii Trāquilli de claris, Grāmaticis et Rhetorib.

I ulii Obsequentis Prodigiorum liber.

E pistolæ decem libri ad Traianum probantur esse
Plinii in sequenti epistola. Inibi etiam liber de Vi-
ris illustribus, nō Tranqlli, sed Plinii esse oñditur.

ALDVS PIVS MANVTIVS ROMANVS
ALOISIO MOCENICO EQVITI, ET
SENATORI VENETO. S. P. D.

Olebam superioribus Annis Aloisi Vir
Clariss. cum aut. T. Lini Decades, quæ nō
extare creduntur, aut Sallustii, aut Trogi
historias, aut quæuis aliū ex antiquis autoribus in-
uentū esse audiebā, nugas dicere, ac fabulas. sed ex
quo tu è Gallia, ubi pro Senatu tuo integerrime, ac-
curatissimeq; legatum agens, magnam tibi laudem, et
gloriā peperisti, cū plurimis, quæ inesse optimo Ora-
tori oportet, tum eloquētia illa tua singulari, qua tibi
ante et diuitias, et gratiā in hac Rep. excell. cōparaue-
ras, has Plinii epistolās in Italiā reportasti, in mēbra
na scriptas, atq; adeo diuersis a nostris characteribus,
ut nisi q̄s diu assuenerit, nō queat legere, cœpi sperare
mirū in modū, fore ætate nostra, ut plurimū ex bonis
autoribus, quos nō extare credimus, inueniātur. Est
enim uolumen ipsum non solum correctissimum, sed
etiam ita antiquum, ut putem scriptum Plinii tempori-
bus. Quamobrē si, ut uidetur, a Plinii ætate ad hæc
usq; tempora hoc epistolarum uolumen seruatū est,
fit, ut facile credam G. T. Liniū, et alios, quos tum
uetustate, tum hominum negligentia, tum ui aliqua,
incurSIONē ue exterarum gentium periiſſe credimus,
alicubi, tanquam in impio conclusos carcere, squalli-
dos delitere, speremq; exituros in lucem, idq; tempo-
ribus nostris, ac mea, si diu uixero, præcipue opera,
Christo IESV annuente, δοτῆρος ἰδών. Nūc autem,

quod possumus, hæc Secundi epistolas dāmus q̄ corre-
ctissimas, in quibus etiam multæ sunt, quæ antehac
non habebantur. Sed tibi in primis habenda est plu-
rima gratia Inclyte Aloisi, qui exemplar ipsum epi-
stolarum reportasti in Italiam, mihiq; dedisti, ut ex
cūsum publicarē. Deinde Iucundo Veronensi Viro
singulari ingenio, ac bonarum literarum studiosissi-
mo; quod et easdem Secundi epistolas ab eo ipso exem-
plari a se descriptas in Gallia diligenter ut facit oīa,
& sex alia uolumina epistolarum partim manu scri-
pta, partim impressa quidem, sed cum antiquis colla-
ta exemplaribus, ad me ipse sua sponte, quæ ipsius est
erga studiosos omnes beneuolentia, ad portauerit, id
quæ biennio ante, quam tū ipsum mihi exemplar pu-
blicandum tradidisses. Exeunt igitur hæc Plinii epi-
stolæ in manus literatorum et tua, & Iucundi nostri
in illos beneuolentia, emendatissimæ. Sed quoniam
epistolas decimi libri, quæ scribuntur ad Traianum
Imperatorem, sunt qui non esse Plinii putant, tum q̄
stylo, et elegantia diuersæ ab aliis uidentur, tum etiā
quia præter doctorum consuetudinem, Domine dicat
Plinius ad Traianum scribens, operæ pretium fuerit
& illas a Secundo scriptas fuisse ostendere. Non
immo inficias scripsisse Plinium alias epistolas, ut ipse
ait paulo accuratius, sed et has ad Traianum, si quis
diligenter inspiciat, & doctas esse, et elegantes fatebi-
tur, nec a stylo Plinii alienas, id quod, cum ex omni-
bus id genus epistolis licet cognoscere, tum ex ea mani-
festus, quæ de Dione quodam scribitur, qui suorum
reliquias in religioso loco posuerat. Recitat enim ibi

*quæ in causa utrinq; dicta fuerant se iudice, quem-
 admodum in aliis quibusdam facit epistolis cum de
 causis, quas ipse egerat, ad amicos scribit. Domine
 autem principibus dicere temporibus Plinii, iam rece-
 ptum fuisse, illud etiã Martialis in epistola libri octa-
 vi ad Domitianum, ostendit. Omnes quidem libel-
 li mei Domine. Item illud, Edictum domini, deiq; no-
 stri. Esse autem Plinii epistolas ad Traianum, mul-
 tis rationibus probari potest, sed his potissimum. Pri-
 mum, quia in antiquissimo exemplari unã cum aliis
 ut nos imprimendas curauimus, sub Plinii Secundi
 nomine scriptæ sunt. Deinde, quia Plinii illud de
 Christianis ad Traianum, et rescriptum Traiani su-
 per ea re, habetur in una ex eisdem epistolis ad Tra-
 ianum, cuius rei Tertullianus, Eusebius, Iulius Oro-
 sius meminere. Præterea in iisdem epistolis multa ha-
 bentur, quæ luce clarius ostendunt ab eodem manasse
 & has ad Traianum, et illas familiares, ut illud de
 Voconio Romano in secundo libro ad Priscum, Con-
 uertere ad nostros, nec hos multos, sed meæ uerecun-
 diæ sufficiat unus, aut alter, ac potius unus. Is erit Vo-
 conius Romanus. Et paulò post subiungit, Hunc ego
 cum simul studeremus, arte, familiariterq; dilexi. Il-
 le meus in urbe, ille in secessu contubernalis. cum hoc
 seria, cum hoc iocos musci. quid enim aut illo fidelius
 amico, aut sodale incundius? In eadem epistola lau-
 dat Voconium, quod patrem habuerit in equestri
 gradu clarũ, clariorem Vitricum, Laudat & a do-
 ctrina, a moribus. Memnit & Matris eius. Hæc
 eadem in quarta epistola libri decimi ad Traianum*

de Voconio scribit his uerbis, Indulgentia tua Imp.
Opt. quam plenissimam experior, hortatur me, ut au-
deam tibi etiam pro Amicis obligari, inter quos sibi
uel præcipuum locum uendicat Voconius Romanus
ab ineunte ætate condiscipulus, et contubernalis meus.
& paulo inferius ait, Pro moribus Romani mei, quos
et liberalia studia exornant, & eximia pietas, quæ
hanc ipsam Matris liberalitatem, et statim Patris hæ-
reditatem, et adoptionē a Vitrico meruit. Auget hæc
& natalium, & paternarum facultatum splendor.

Præterea in secundo libro in epistolis ad Arrianū de
Marius Prisco sic scribit, Marius Priscus accusantibus
Afris, quibus proconsul præfuit, amissa defensione
iudices petit. Ego, et Cornelius Tacitus adesse provin-
cialibus iussi, existimauimus fidei nostræ conuenire,
notum Senatui facere, excessisse Priscum immanitate,
& seuitia crimina, quibus dari iudices possent, cum
ob innocentes condemnandos, interficiēdos etiam pe-
cunias accepisset. Eiusdem Marii Prisci meminit in
tertia epistola libri decimi ad Traianum his uerbis.
Qua ex causa, cum patronum me provinciales optaf-
sent contra Marium Priscum & petii ueniam huius
muneris, et inpetraui. Suetonio quoque Tranquillo cum
ex aliis quibusdā ad illum literis amicū summum
fuisse Plinium facile est cognoscere, tum ex his, Libe-
ra tandem Hendecasyllaborum meorum fidem, qui
scripta tua communibus amicis spondederunt. De-
inde sic claudit epistolam, Patere me uidere titulum
tuum, patere audire, describi, legi, uenire uolumina
Tranquilli mei. æquum est nos in amore tam multo,

eã dem percipere ex te uoluptatem, quã tu perfrueris
 ex nobis. De eodem ad Traianum libro decimo sic
 scribit. Suetonium Tranquillum, probissimum, ho-
 nestissimum, eruditissimum uirum, et mores eius secu-
 us, et studia, iam pridem Domine in cõtubernium ad-
 sumpsi, tantoq; magis diligere cœpi, quanto hunc pro-
 pius inspexi. huic ius trium liberorum necessarium
 faciunt duæ causæ. nam et iudicia amicorum prome-
 retur, et parum felix matrimonium expertus est, im-
 petrandumq; a bonitate tua per nos habet, quod illi
 fortunæ malignitas denegauit. Adde quod omni-
 bus ferè literis, quibus Plinio respondet Traianus, i-
 est familiarissima illa appellatio, Secunde carissime.
 His igitur aliisq; rationibus colligi potest has ipsas epì-
 stolas, de quibus agimus, secundum scripsisse. Sed hæc
 sint satis uel obstinatoribus, et qui, quod dicitur, no-
 dum in scirpo querunt. Operæ pretium etiam ui-
 sum est addere huic operi Plinii Panegyricum de lau-
 dibus Traiani, Primum quia quæcunq; ipsius habe-
 re potui, conuenientissimum existimaui in uno uolu-
 mine simul edere, Deinde quia adeo illum elegantem,
 doctum, acutum, utilem iudico, ut in eo seipsum supe-
 rasse Plinius uideatur. Legendus ille quidem assi-
 due omnibus, tum sententiarum grauitate, tum rerum
 copia, tum ad bene, beateq; uiuendum sanctissimis,
 optimisq; præceptis, sed præcipue Magnis Viris, &
 principibus, iisq; omnibus, qui alius præsent, & qui
 bus, λαοίτ' ἐπιτιθέσθαι, καὶ τόσα μίμναι. Talem
 enim fuisse Traianum scribit, ut quæcunq; habere
 oporteat optimum principem, ἢ ἰδῶναι πρότερον πάντων

αυλομήτωσ σκῆπτρόντ', ἠδὲ θεμισας, ἵνα σοφισί βασιλῶν
Traianus habuerit. Quā obrē nō īmerito creādis
imperatoribus dicitur, Sis felicior Augusto, et melior
Traiano. Qui qdē ipso Cyro Xenophōtis eō maior,
quod ille non ad historiae fidem scriptus, sed ad effi-
giem iusti imperii, ut refert Marcus Tullius in episto-
la ad Quintum fratrem, Hic autē re uera talis fuit,
qualem fuisse legimus. Quare, ut Africanus ille Xe-
nophontis libros non sine causa de manibus ponere
nō solebat, quia nullum esset pratermissum in his of-
ficiū diligentis, & moderati imperii, sic nos hunc
Secundi nostri Panegyricum de manibus ponere non
debemus, ut optimi Viri, fortissimi Imperatoris, iustis-
simi Principis exemplo, tales et ipsi efficiamur. Ad-
didimus praterea duos libros, alterum eiusdem Plī-
nii de iis, qui uel in armis, uel in administranda rep-
clari extiterunt, Alterū Suetonii Trāquilli de claris
Grāmaticis, et Rhetoribus. Nec me latet à qbusdā
hos libros utrosq; Tranquillo potius adscribi, idq;
Diui Hieronymi autoritate, qui in eo libro, quem &
ipse scripsit de uiris illustribus, Tranquillum se imi-
taturū dixit, his uerbis, Hortaris Dexter, ut Tran-
quillum sequens, ecclesiasticos scriptores in ordine di-
geram, et quod ille in enumerandis gentiliū litera-
rum uiris fecit illustribus, id ego in nostris faciā. Hac
Diuus Hieronymus. Sed illi hac eadem Hieronymi
autoritate redarguuntur. Non enim testatur Hierony-
mus Tranquillum scripsisse de uiris in Remilitari,
atq; in rep. administranda claris, quemadmodum in
hoc Secundi libro licet uidere, sed de iis tantum, qui

*in literis fuere illustres, quos ipse gentiliū literarum
illustres dicit . id uero fecit Tranquillus in eo libro,
qui de claris Grammaticis, & Rhetoribus inscribitur,
quem secutus Diuus Hieronymus Dextri rogatu,
de iis scripsit, qui in literis sacris fuere illustres. Esse
autem Plinii Secundi eum librum, in quo uiri clari in
armis, et in rep. administranda enumerantur, titatur
Titulus, qui in omnibus id genus libris, qui manu scri-
pti habentur, sub Plinii nomine, nō Suetonii, aut Cor-
nelii Taciti, aut cuiusuis alius legitur. Hos uero
libellos de uiris illustribus, ut correctiores exirent
in manus literatorum, Ioānes Baptista Egnatius, Vir
in utraq; lingua eruditissimus, & Polyhistor Maxi-
mus, mecum accurate quidem, sed cursim, quod pau-
rum daretur oīi, recognouit. Addito etiam Iulii
obsequentis libro de Prodigis, quem mihi Iucundus
meus iucundissimus dono dedit, ut unā cum aliis in
hoc uolumine imprimendum curarem . idque feci-
mus sub tuo nomine Aloisi Mocenice Grauissimi, Se-
natus Veneti Decus, ut quia non solū Secundi episto-
las ad nos sedulus e Gallia reportasti, sed publican-
das etiā mihi dedisti, Tibi præcipue debeant, Te plu-
rimū ament studiosi omnes de hoc munere. † Vale.
Venetijs mense Nouembri. M.D.VIII.*

INDEX EPISTOLARVM · C · PLINII
SECUNDVM ORDINEM
ALPHABETI.

Acilio.	84	Calestrio Tyroni.	15
Albino.	161	Catilio Seneco	28
Annio.	52	Catilio.	83
Antonino.	116	Caluinia	36
Eidem.	142	Caluisio.	60
Apollinari.	41	Caluisio Rufo.	96
Eidem.	131	Eidem.	63
Arriano.	1	Eidem.	138
Eidem.	43	Eidem.	218
Eidem.	48	Eidem.	250
Eidem.	100	Cannio.	72
Eidem.	105	Capitoni.	139
Eidem.	154	Calpurnia.	156
Eidem.	242	Eidem.	159
Aristoni.	127	Eidem.	191
Eidem.	230	Cereali.	59
Attio Clementi.	12	Celeri.	200
Auito.	38	Clementi.	96
Augurino.	252	Correlio Tacito.	7
Babio hispano.	31	Eidem.	24
Caninio Rufo.	2	Cornelio Ticiano.	22
Caninio.	41	Corellia Hispanula	65
Eidem.	174	Corneliano.	182
Eidem.	202	Corellia.	199
Eidem.	220	Cornuto.	205
Eidem.	273	Eidem.	214

Coloni.	252	Eidem.	260
Eruvio.	20	Geniali.	230
Fabio Iusto.	14	Hadriano.	97
Fabato Profocero.	95	Hispullæ	116
Eidem.	143	Eidem.	228
Eidem.	163	Hispano.	177
Eidem.	199	Iunio Maurico.	18
Eidem.	206	Iulio Genitori.	82
Eidem.	216	Iusto.	188
Eidem.	227	Iuniori.	235
Falconi.	122	Eidem.	254
Eidem.	206	Lepido.	99
Eidem.	259	Liciano Suræ.	124
Fabato.	181	Luperco.	37
Eidem.	197	Eidem.	266
Feroei.	198	Macrino	39
Flacco.	127	Eidem.	167
Fundano.	111	Eidem.	191
Eidem.	158	Eidem.	196
Fusco.	194	Eidem.	236
Eidem.	275	Eidem.	250
Gallo.	53	Maximo.	50
Eidem.	114	Eidem.	65
Eidem.	240	Eidem.	92
Geminio	207	Eidem.	117
Eidem.	221	Eidem.	130
Eidem.	243	Eidem.	163
Eidem.	254	Eidem.	209
Eidem.	271	Eidem.	240
Genitori.	214	Eidem.	246

Eidem.	248	Eidem.	150
Eidem.	264	Eidem.	249
Macro.	69	Eidem.	277
Eidem.	149	Paterno.	110
Eidem.	177	Eidem.	234
Eidem.	186	Eidem.	269
Marcellino.	147	Plinio Paterno.	28
Eidem.	244	Pompeia Celerina soc.	3
Maurico.	164	Pompeio Saturnino.	8
Mamuliano.	260	Pompeio Falconi.	30
Eidem.	266	Pomponio Basso.	119
Mæfio Maximo	120	Pontio.	146
Minucio Fundano.	11	Eidem.	179
Minuciano.	74	Eidem.	189
Eidem.	105	Prisco.	49
Eidem.	229	Eidem.	93
Mimutio.	198	Eidem.	160
Montano.	213	Eidem.	193.
Eidem.	222	Eidem.	203
Murtio.	58	Proculo.	84
Mustio.	278	Præfenti.	188
Nafoni	98	Quadrato	180
Nepoti.	34	Eidem.	244
Eidem.	86	Quintiliano.	184
Eidem.	121	Resituto.	169
Eidem.	170	Eidem.	187
Octavio Rufo.	7	Romatio Firmo.	23
Eidem.	42	Romano	32
Oppio.	274	Eidem.	84
Paulino.	34	Eidem.	123

Eidem.	165	Seruo.	88.
Eidem.	185	Sempronio Ruso.	118
Eidem.	126	Septimo.	213
Eidem.	251	Eidem.	118
Eidem.	270	Sofio Senecioni.	17
Ruso.	152	Sofio.	97
Eidem.	208	Suetonio Tranq.	22
Rufino	237	Surae.	210
Rufoni.	261	Spurinna, et Cottia.	81
Rustico.	271	Sparsò.	98
Sabino.	104	Eidem.	219
Eidem.	170	Spurinna.	148
Eidem.	247	Tacito.	108
Eidem.	161	Eidem.	161
Saturnino.	141	Eidem.	165
Eidem.	193	Eidem.	171
Eidem.	199	Eidem.	204
Eidem.	277	Eidem.	216
Sabiniano.	263	Eidem.	225
Eidem.	265	Eidem.	253
Sardo.	272	Eidem.	259
Scauro.	143	Tyrone.	154
Septimo Claro.	20	Eidem.	175
Seuero.	71.	Eidem.	250
Eidem.	223	Ticiano.	272
Eidem.	125	Tranquillo.	74
Eidem.	178	Eidem.	142
Eidem.	264	Eidem.	274
Seruiano.	88	Triario.	176
Eidem.	178	Valerio.	52

Valerio Paulino.	113	Voconio Romano.	4.
Valenti.	120	Vrso.	101
Valeriano.	129	Eidem.	151
Eidem.	144	Eidem.	157
Velio Ceriali.	117	Eidem.	164
Vero.	156	Eidem.	127
Venatori.	262		

IN LIBRO DECIMO.

Gratulatoria ob imperium.	279
Gratias agit pro impetrato iure triū liberorū.	280
De sortitione patrocinii aduersus Marium Priscum.	280
Petit latum clauum amico.	281
Petit Latraliptæ suo ciuitatem Rom.	282
Gratias agit Imp.	282
De statutis principum transferendis.	283
Pro Arpocrate impetratæ ciuitatis Alex. gaudiū.	284
Medici sui proprinquis ciuitatem petit.	284
Petit præturam amico.	286
Sacerdotium sibi petit.	286
Gratulatoria ob uictoriam.	287
De itinere suo in Bithyniam.	387
In Bithyniam iter et ingressus.	287
De custodiis.	289
De numero militum Gabio Basso assignatorum.	290
De balineo Prusensium.	290
De aduentu Seruili.	291
Pro Rosiano Gemino.	291
De militibus Maximo procons. assignandis.	292

De seruis inter tyrones inuentis.	293
De seruis publicas.	294
De collegio fabrorum Nicomedensium.	295
Votorum nuncupatio pro Imp.	296
De aquæductu Nicomedensium.	297
De theatro Nicensium.	298
De lacu Nicomedensium.	299
De Byzantiorum impendiis.	301
De diplomatibus.	301
De priuilegio Apamenorum.	302
De religioso templo transferendo.	303
Gratias agit Imperatori.	304
Ob diem suscepti imperii celebritas.	304
De pecunia scænebris.	305
Consultatio super restitutione exulis.	305
De Archippo philosopho.	307
Epistola Domitiani Imp. ad Terent.	308
Epistola Domitiani Imp. ad L. Appium.	308
Edictum diui Neruæ.	308
Epistola diui Neruæ ad Tullium Iustum.	309
De Archippo philosopho.	309
De lacu Nicomedensium.	310
De tabellario Regis Sauromatæ.	311
Diploma commodasse.	312
De adsertione ingenuorum, qui pro seruis edu- cati sunt.	312
De Legato Regis Sauromatæ.	313
De reliquiis sepulcrorum transferendis.	314
De loco balinei Prusensibus concedendo.	315
De adsertione ingenuorum.	316

De Callidromo Laberio maximo fugiivo.	316
De testamento Largi.	317
De Centurione Iulio polim mittendo.	318
De magistratibus prouincialium.	319
De Dione, qui reliquias suorũ religioso loco posuisset.	320
De Nicensibus.	322
Commendat, quos expertus est.	323
Ob diem natalis Imp. uota.	324
De aqua Sinopensium perducenda.	324
De petitione Amisenorum.	325
Petit ius trium liberorum S uetonio tranquillo.	326
De Christianis.	327
De platea Amastrianorum.	329
Votorum nuncupatio pro Imp.	330
Ob diem Imperii celebritas.	330
Ius Quiritium latinis petit.	331
Ciuitatem Romanam petit filia Centurionis.	332
De exactione pecuniarum.	332
De Iulio Piſone.	333
De adiectione buleutarum.	334
De adiectione ciuium.	335
De diuisione sportularum.	336
De Iselastis.	336
De Diplomatiſibus.	337
Panegyricus Traiano dictus.	339

IN LIBRO DE VIRIS ILLV-
STRIBVS.

De Proca Rege Albanorum.	425
De Romulo Romanorum rege Primo.	425
De Numa pompilio Romanorum rege Secundo	427
De Tullo Hostilio Romanorum rege Tertio.	428
De Anco Martio Romanorum rege Quarto.	429
De Lucio Tarquinio Romanorum rege Quinto.	429
De Seruio Tullio rege Sexto.	430
De Tarquinio Superbo Romanorum rege Sept	432
De Tarquinio Collatino.	432
De Iunio Bruto primo Romanorum Consule.	433
De Horatio Coclite.	434
De Lucio, qui manum foculo immisit.	434
De Cælia Virgine.	434
De morte Fabiæ gentis.	435
De Lucio Valerio Publicola.	435
De Aulo Posthumio.	436
De Lucio Quintio Cincinnato.	436
De Menenio Agrippa Romanæ pacis insigni arbitro.	437
De Cneo Martio Coriolano.	438
De Licinio Stolone primo Consule ex plebe.	438
De Virginio Centurione filiæ occisore.	439
De Aesculapio Romam aduecto.	439
De Furio Camillo urbis Romæ liberatore.	440
De Manlio Capitolino.	441
De Cornelio Cossò.	441

De Publio Decio patre.	442
De Publio Decio filio.	442
De Tito Manlio Torquato.	443
De Marco Valerio Coruino.	443
De pontio Thelesinio.	444
De Lucio Papyrio Cursore.	444
De Quinto Fabio Rutiliano.	445
De Marco Curio Dentato.	445
De Appio Claudio Cæco.	446
De Pyrrho rege Eperrotarum.	447
De Volsinis.	447
De Appio Claudio Caudace.	448
De Cneo Duilio & Hemilcone Poenorum duce.	448
De Attilio Calatino.	449
De Marco Attilio Regulo.	449
De Quinto Lucretio Catullo.	450
De Hannibale Carthaginensium Duce.	450
De Quinto Fabio Maximo.	451
De Publio Scipione Nasica.	451
De Marco Marcello.	452
De Liua Claudia uirgine Vestali.	452
De Marco porcio Catone.	453
De Claudio Nerone & Hasdrubale fratre Hannibalis.	453
De Publio Cornelio Scipione Africano.	454
De Liuiio Salinatore.	455
De T. Quintio Flamminio.	456
De Quinto Fulvio Nobiliore.	456

De Lucio Scipione Asiatico.	456
De Antiocho rege Syriae.	456
De Cneo Manlio Volsone.	457
De L. Aemylio Paulo Macedonico.	457
De T. Sempronio Graccho.	458
De P. Scipione Aemyliano.	458
De Aulo Hostilio Mancino.	459
De Lucio Mumio Achaico.	460
De Qu. Cæcilio Metello Macedonico.	460
De Qu. Cæcilio Metello Numidico.	461
De Qu. Metello Pio.	461
De Tiberio Graccho.	462
De Caio Graccho.	462
De Marco Livio Druso.	463
De Caio Mario Patre.	464
De Caio Mario Filio.	464
De Lucio Cornelio Cinna.	464
De C. Fimbria.	466
De Viriato Lusitano.	466
De Marco Aemylio Scauro.	466
De Lucio Apuleio Saturnino.	467
De Lucio Lucullo.	468
De Lucio Cornelio Sylla.	469
De Mithridate rege Ponti.	470
De Cneo Pompeio Magno.	471

IN LIBRO DE CLARIS
GRAMMATICIS.

De Grammatica.	472
De Cratete Mallote primo Grammatico in Urbe.	472
De Lelio Præconino, siue Isthone.	473
De grammaticorum appellatione.	474
De Sævio Nicanore.	475
De Aurelio Opilio.	476
De. M. Antonio Gniphæ.	476
De. M. Pompilio.	477
De Orbilio.	477
De Atteio Philologo.	478
De Valerio Catone.	480
De Cornelio Epicado.	481
De. L. Taberio.	481
De Curtio Nicia.	481
De Lenæo.	482
De Qu. Cæcilio.	483
De Verrio Flacco.	483
De Crassitio.	484
De Scribonio.	484
De. C. Iulio Hignæ.	485
De. C. Melisso.	485
De. M. Pomponio Marcello.	486
De Qu. Rhemmio Palæmone.	486
De Marco Valerio Probo.	487

IN LIBRO DE CLARIS
RHETORIBVS.

De L. Plotio Gallo.

491

De L. Octauiio Piliato.

492

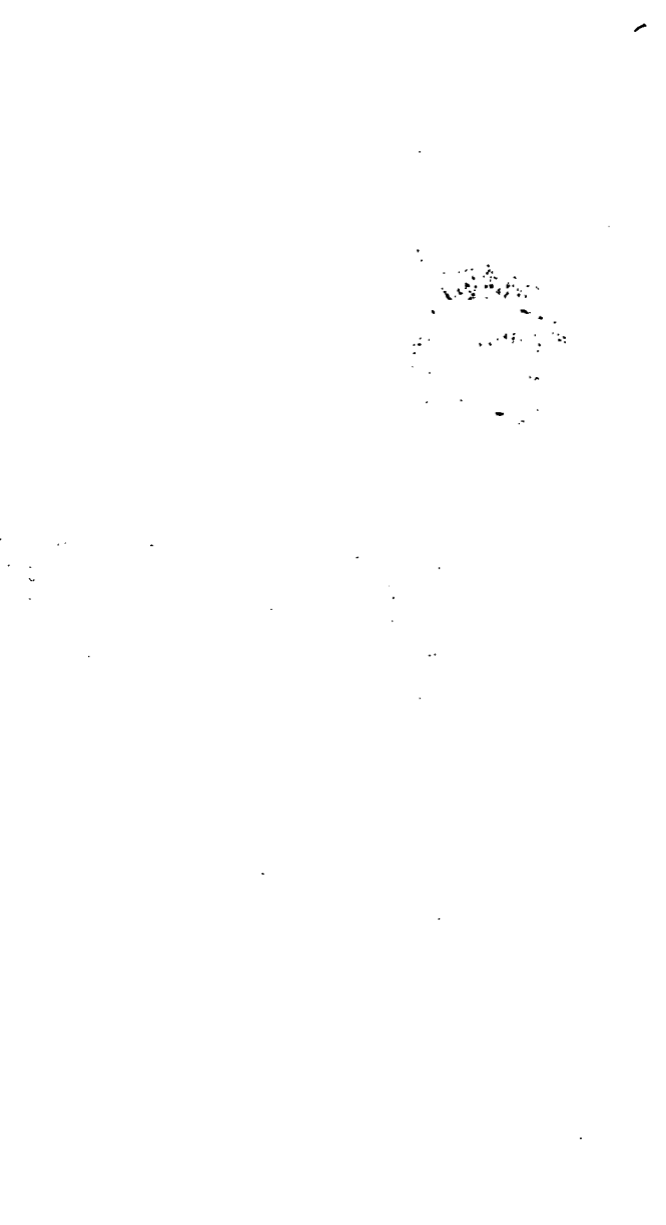
De Sexto Clodio.

493

De L. Albino Silo.

493

C. PLINII SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER PRIMVS.

C. PLINIUS SECUNDVS
TIO SVO SALV

I
f Requenter hortatus es, ut epistolas, si quas paulo accuratius scripsissem, colligerem, publicaremq; collegi non seruato temporis ordine. neq; enim historiam componebã, sed ut quæq; i manus uenerat. Superest, ut nec te consilii, nec me poeniteat obsequii. Ita enim fiet, ut eas, quæ adhuc neglectæ iacent, requiram, et si quas addidero, non supprimam. Vale.

C. PLINIUS ARRIANO SVO
SAL.

2
q Via tardiozem aduentum tuum prospicio, Librum, quem prioribus epistolis promiserã, exhibeo. Huc rogo ex consuetudine tua et legas et relegas et emedes, eo magis, quod nihil ante peræq; eodem εὐλω scripsisse uideor. tentavi. n. imitari Demosthenem semper tuum, Caluum nuper meum duntaxat figuris orationis. Nam uim tantorum uirorum pauca quos æquas, asse qui possunt. Nec materia ipsa huic (Vereor ne improbe dicam) æmulationi repugnauit. Erat enim propè tota in contentiõe dicendi, quod me longè desidie indormientem excitauit. Si modo is sum ego, qui excitari possim, non tamen oino. Marci nostri ἀνύθους fugimus, quoties

paulum itinere decedere nõ in tempestiuis amoenitatibus admonebamur . acris enim esse, non tristes uolebamus . Nec est, quod putes me sub hac exceptione ueniam postulare . Nam quo magis intendam limam tuam , confitebor & ipsum me, & contubernales ab editione non abhorreere, si modo tu fortasse errori nostro album calculũ adieceris . Est enim planè aliquid edendum, atq; utinam hoc potissimũ, quod paratum est (audis desidiæ uotum) edendũ autem ex pluribus causis, maxie, q; libelli, quos emisimus, dicuntur in manibus esse, quamuis iam gratiam nouitatis exuerint . nisi tamen auribus nostris bybliopola blandiuntur sed sanè blandiantur, dum per hoc mendaciũ, nobis studia nostra commendent . Vale .

C. P L I N I U S C A N I N I O R V F O .
S V O S A L .

3 Vid agit Comũ, tuæ, meæq; delitiæ? quid
q suburbanum amoenissimum? quid illa porticus uerna semper? quid $\mu\alpha\tau\alpha\rho\omega\nu$ opacissimus? quid Euripus uiridis, & gemmeus? quid subiectus, & seruiens lacus? quid illa mollis, & tamen solida gestatio? quid balineũ illud, quod plurimus sol implet, et circumit? quid triclinia illa popularia? illa paucorum? quid popinæ? quid cubicula diurna, nocturna que? possident ne te, & per uices partuntur? An ut solebas, intentione rei familiaris obeundæ, crebris excursionibus auocaris? si possident, felix, beatusq; es, sin minus, unus ex multis . quin tu (tempus est enim) humiliter, & sordidas

curas aliis mandas, & ipse te in alto isto, pinguique secessu studis adferis? hoc sit negotium tuum. hoc otium. hic labor. hæc quies. in his uigilia. in his etiam somnus reponatur. Effinge aliquid, & excude, quod sit perpetuo tuum. Nam reliqua rerum tuarum, post te alium, atq; alium dominum sortientur. Hoc nunquam tuum desinet esse, si semel cœperit. Scio quem animum. quod hortet ingenium. Tu modo enitere, ut tibi ipse sis tanti, quanti uideberis aliis, si tibi fueris. Vale.

C. PLINIVS POMPEIAE CELE
RINAE SOCRVISA L.

4 Vantum copiarum in Oriculano, in Nar-
q niensi, i Carseolano, in Perusino tuo, i Nar-
niensi uero etiam balineum, ex epistolis meis
(Nam iam tuis opus non est) una illa breuis, et uetus
sufficiat. Non, me hercule, tam mea sunt, quam mea sunt,
quam quæ tua. hoc tamen differunt, quod solicius,
& intentius tui me, quam mei excipiunt. idem for-
tasse eueniet tibi, si quando in nostra deuerteris,
quod uelim facias, primum, ut perinde nostris rebus,
ac nos tuis, perfruaris, deinde, ut mei expergiscantur
aliquando, qui me secure, ac propè negligenter expe-
ctant. Nam mitium dominorum apud seruos ipsa con-
suetudine metus exolefcit. nouitatibus ex-
citantur, probari q; dominis per
alios magis, quam per
se ipsos laborant.
Vale.

C. PLINIVS VOCONIO RO
MANO SVO SAL.

Idisti ne quēquam. M. Regulo timidiorem,
 u humiliorem post Domitiani mortē? sub quo
 non minora flagitia commiserat, quam sub
 Nerone, sed tectiora. Cœpit uereri, ne sibi irascerer;
 nec fallebatur, irascebar. Rustici Aruleni periculū
 fouerat, exultauerat morte, adeo ut librum recita-
 ret, publicaretq; in quo Rusticū insectatur, atq; eti-
 am stoicorum simiam appellat. Adiciat uitelliana ci-
 catrice stygmosum. Agnoscis eloquentiam Reguli. La-
 cerat Hærennium Senecionem tam intemperanter
 quidem, ut dixerit ei Mettius Carus, Quid tibi cū
 meis mortuis? Nunquid ego aut Crasso, aut Cameri-
 no molestus sum? quos ille sub Nerone accusauerat.
 Hæc me Regulus dolenter tulisse credebar. Ideoq;
 etiam cum recitaret librum, non adhibuerat. Præte-
 rea reminiscebatur, quam capitaliter ipsum me apud
 centumuiros laceffisset. Aderā Arrionillæ Timonis
 uxori, rogatu Arulēi Rustici. Regulus cōtra. niteba-
 mur nos i parte causæ sententia Metti Modesti opti-
 mi uiri, is tunc in exilio erat a Domitiano relegatus.
 Ecce tibi Regulus. Quæro inquit secunde, quid de
 Modesto sentias? Vides quod periculum, si respondis-
 sem bene, quod flagitium, si male. non possum dice-
 re aliud tunc mihi, quam deos adfuisse. Respondebo
 iquam, quid sentiam, si de hoc centumuiro iudicaturi
 sunt. Rursum ille. quæro quid de Modesto sentias. ite-
 rū ego, solebant testes i reos, nō i dānatos i terrogari.

tertio, ille non iã quid de Modesto, sed qđ de pietate Modesti sentias. Queris inq̄, qđ sentia? At ego ne interrogare quidẽ fas puto, de quo pronũtiatum ẽ. conticuit. me laus, & gratulatio secuta est, quod nec famam meam aliquo responso utili fortasse, inhonesto tamen læseram, nec me laqueis tam insidiosæ interrogationis inuolueram. Nunc ergo conscientia exterritus, apprehendit Cæcium Celerẽ, mxx Fabium Iustum rogat, ut me sibi reconcilient. nec contentus, peruenit ad Spurinnam. Huic suppliciter, ut ẽ, cum timet, abiectissimus, Rogo, mane uideas Pliniũ dom- sed planè mane (Neque enim diutius ferre sollicitudinem possum) & quoquo modo efficias, ne mihi irascatur. Euigilaueram. Nũtius a Spurinna. Venio ad te. immo ego ad te. Coinus in porticum Liviæ. cum alter ad alterum tenderemus, exponit Reguli mandata, addit preces suas, ut decebat optimum uirũ prodissimillimo, parce. Cui ego. Disspicias ipse, qđ renuntiandum Regulo putes. Te decipi a me non oportet. Expecto Mauricum (Non dum ab exilio uenerat) ideo nihil alter utram in partem respondere tibi possum, facturum quicquid ille decreuerit. Illum enim esse huius consilii ducẽ, me comitem decet. Paucos post dies ipse me Regulus conuenit in prætoris officio. il- luc persecutus, secretum petit. Ait timere se, ne animo meo penitus hæreret, quod in centumuirali iudicio aliquando dixisset, cum responderet mihi, & Satrio Ruffo. Satrius Rufus, cui non ẽ cũ Cicerõe æmulatio, & qui contentus est eloquentia seculi nostri. Respondi nunc me itelligere maligne dictum, quia ipse

confiteretur, cæterum potuisse honorificum existima-
 ri. Est enim inquam mihi cum Cicerone æmulatio,
 nec sum contentus eloquentia seculi nostri. Nam stul-
 tissimum credo, ad imitandum nõ optima quæq; pro-
 ponere. Sed tu, qui huius iudicii meministi, cur illius
 oblitus es, in quo me interrogasti, quid de Mettii Mo-
 desti pietate sentirem? expalluit notabiliter, quamuis
 palleat semper. hæsitabundus, Interrogavi, non ut
 tibi nocerem, sed ut Modesto. Vide hominis cru-
 delitatem, qui se non dissimulet exuli nocere uoluis-
 se. subiunxit egregiam causam. Scripsit inquit in
 epistola quadam, quæ apud Domitianum recita-
 ta est. Regulus omnium bipedum nequissimus. quod
 quidem Modestus uerissime scripserat. Hic ferè no-
 bis sermonis terminus. Neque enim uolui progredi lo-
 gius, ut mihi omnia libera seruarem, dum Mauricus
 uenit. nec me præterit esse Regulũ *δυσχεταίπτορ*. Est
 enim locuples, factiosus, curatura multis, timetur a
 pluribus, quod plerunq; fortius amore est. Potest ta-
 men fieri, ut hæc concussa labantur. Nam gratia ma-
 lorum tam infida est, quam ipsi. Verum, ut idem sæ-
 pius dicam, expecto Mauricum. Vir est grauis, pru-
 dens, multis experimentis eruditus, & qui futura pos-
 sit ex præteritis providere. Mihi et tentandi aliquid,
 & quiescendi illo autore ratio constabit. Hæc tibi
 scripsi, quia æquum erat, te, pro amore
 mutuo, non solum omnia mea fa-
 cta, dicta q; uerum etiam
 consilia cognoscere.

Vale.

C. PLINIUS CORNELIO TACITO
SVO SAL.

Idebis, & licet rideas. ego Plinius ille, quē
 r nosti, a pros treis, et quidem pulcherrimos
 cepi. ipse inquis? ipse, nō tñ, ut oīo ab iner-
 tia mea, et quiete discederem. Ad retia sedebā. Erāt
 in proximo nō uenabulum, aut lancea, sed stylus,
 & pugillares. meditabar aliquid, enotabamq; ut si
 manus uacuas, plenas tamen ceras reportarem. Non
 est, quod contempnas hoc studendi genus. Mirum ē, ut
 animus a cogitatione, motuq; corporis excitetur. Iam
 undiq; syluæ, et solitudo, ipsūmq; illud silentium,
 quod uenationi datur, magna cogitationis incitamen-
 ta sunt. proinde, cum uenabere, licebit autore me, ut
 panarium, & lagunculam, sic etiam pugillares fe-
 ras. Experieris non Dianam magis montibus, quam
 Minervam inerrare. Vale.

C. PLINIUS OCTAVIO RV
FO SVOSAL.

7 Ide, in quo me fastigio collocaris, cum mihi
 16 idem potestatis, idemq; regni dederis, quōd
 Homerus Ioui Opt. Max. τῷ δ' ἔτα-
 ρον μὲν ἰδῶκε πατήρ, ἔτερον δ' ἀνέταρσεν. Nam ego
 quoq; simili nutu, ac renutu, respondere uoto tuo pos-
 sum. Etenim sicut fas ē mihi, præsertim te exigente, ex-
 cusare Bæticis contra unum hominem aduocationē,
 ita nec fidei nostræ, nec constantiæ, quam diligis, con-
 uenit adesse contra provinciam, quam tot officiis. tot

laboribus. tot etiam periculis meis aliquando deuin-
xerim. Tenebo ergo hoc temperamentum, ut ex duo-
bus, quorū alterutrū petis, eligam id potius, in quo
non solum studio tuo, uerum etiam iudicio satisfaciā.
Neq; enim tantopere mihi considerandum est. Quid
uir optimus in præsentiā uelis, quā quid semper sis
probaturus. Me circa idus octobris spero Romæ futu-
rum. eadēmq; hæc præsentiē quoq; tua, meaq; fide
Gallo confirmaturum, cui tñ nunc iā licet spondeas
de animo meo, ἢ, κ, κuarίγοιρ ἐτ' ὀppύσι vōσι. cur n-
non usquequaq; homericis uersibus agā tecū? quate-
nus tu me tuis agere nō pateris, quorū tāta cupiditate
ardeo, ut uidear mihi hac sola mercede posse corrup-
pi, ut uel contra baticos adsim. penè præterii, quod
minime prætereundum fuit, accepisse me careotas o-
ptimas, q̄ nunc cū ficis et boletis certandū hñt. Vale.

C. PLINIUS POMPEIO SATVR-
NINO SVO SAL.

8

Ero opportune mihi reddite sunt literæ tuæ,
P quibus flagitabas, ut tibi aliquid ex scrip-
tis meis mitterem, cū ego id ipsum destina-
sem. Addidisti ergo calcæria spōte currenti, pariterq;
tibi ueniam, recusandi laboris, et mihi exigen-
di uerecundiam sustulisti. Nā nec me timide uti de-
cet eo, quod oblatum est, nec te grauari, quod de popo-
scisti. Non est tamen, quod ab homine desidiofo ali-
quid noui operis expectes. petiturus sum enī, ut rur-
sus uaces sermoni, quē apud municipes meos habui,
bybliotheam dedicaturus. Memini quidē te iā quæ

dam notasse, sed generaliter. ideo nunc rogo, ut non tantum uniuersitati eius attendas, uerum etiam particulas, qua soles lima, persequaris. Erit enim et post emendationem liberum nobis uel publicare, uel continere. Quin immo fortasse hanc ipsam cunctationem nostram in alterutram sententiam emendationis ratio deducet, quæ aut indignum editione, dum sæpius retractat, inueniet, aut dignum, dum id ipsum experitur, efficiet. Quæquam huius cunctationis meæ causæ non tam in scriptis, quam in ipso materiæ genere consistunt. Est enim paulò quasi gloriosius, et elatius onerabit hoc modestiã nostrã, et si stylus ipse fuerat pressus, demissusq;. Propterea, quod cogimur, cum de munificentia parentum nostrorum, tum de nostra disputare. Anceps hic, & lubricus locus est, etiam cum illi necessitas lenocinatur. Etenim si alienæ quoque laudes parum æquis auribus accipi solent, quam difficile est optinere, ne molesta uideatur oratio de se, aut de suis differentis? Nã cum ipsi honestati, tũ aliquã tẽ magis gloriæ eius, prædicationi; inuidemus. atq; eademum recte facta minus detorquemus, & carpiamus, quæ in obscuritate, & silentio reponuntur. qua ex causa sæpe ipse mecũ, nobis ne tantum, quicquid illud est, composuisse, an et aliis debeamus, ut nobis. admonet istud quoq;, quod pleraque, quæ sunt agræ rei necessaria, eadem peracta nec utilitatem parem, nec gratiã retinent. Ac ne longius exempla repetamus, quid utilius fuit, quam munificentie rationem etiam stylo prosequi? per hoc enim assequeremur, primum, ut honestis cogitationibus immorare-

mur, deinde ut pulchritudinem illarum longiore tra-
 ctatu peruideremus, postremo, ut subitæ largitionis
 comitē, poenitentiā caueremus nascēbatur ex his exer-
 citatio quædam contemnendæ pecuniæ. Nam cum
 omnes homines ad custodiā eius natura restrixerit,
 nos contra multum, ac diu pensitatus amor liberalita-
 tis communibus auaritiæ uinculis eximebat, tantò
 que laudabilior munificentia nostra fore uidebatur,
 quod ad illam non impetu quodam, sed consilio tra-
 hebamur. Accedebat his causis, quod nò ludos, aut
 gladiatores, sed annuos sumptus in alimenta ingeniu-
 orum pollicebamur. Oculorum porro, et aurium uo-
 luptates adeo non egent commendatione, ut non tam
 inatari debeant oratiōe, quæ reprimi. Ut uero aliquis
 libenter educationis tædiū, laboremque suscipiat, nò
 præmiis modo, uerum etiam exquisitis adhortatio-
 nibus impetrandum est. Nam si medici salubres,
 sed uoluptate carentes cibos blandioribus alloquiis
 prosequuntur, quantò magis decuit publice consu-
 lentem, utilissimam munus, sed perinde non popu-
 lare comitate orationis inducere? præsertim cum
 uenitendum haberemus, ut quod parentibus datur, et
 orbis probaretur, honoremque paucorum cæteri pati-
 enter exspectarent, et mererentur. Sed ut tunc com-
 munitibus magis commodis, quam priuatiæ iactantiæ
 studebamus, cum intentionem, esse certumque muneris no-
 stri uellemus intelligi, ita nunc in ratione edendi ue-
 remur, ne forte non aliorum utilitatibus, sed propriæ
 laudi seruisse uideamur. Præterea meminimus quan-
 tò maiore animo honestatis fructus in conscientia, quàm

in fama reponatur. Sequi enim gloria, non appeti debet, nec si casu aliqua non sequatur, idcirco quod gloriam non meruit, minus pulchrum est. ii vero, qui benefacta sua uerbis adornant, non ideo prædicare, quæ fecerint, sed ut prædicarent, fecisse creduntur. Si quod magnificum referente alio fuisset, ipso, qui gesserat recensente, uanescit. Homines enim cum rem destruere non possunt, iactationem eius incessunt. Ita si silenda feceris, factum ipsum, si laudanda, quod non si leas, ipse culparis. Me uero peculiaris quædam impedit ratio, etenim hunc ipsum sermonem non apud populum, sed apud decuriones habui, nec in propatulo, sed in curia. Vereor ergo, ut sit satis congruens, cum in dicendo assentationem uulgi, acclamationem que defugerim, nunc eadem illa editione sectari, cum que plebem ipsam, cui consulebatur limine curiæ, parietibusque discreuerim, nequam in speciem ambitionis inciderem, nunc eos etiam, ad quos ex munere nostro nihil pertinet, præter exemplum, uelut obuia ostentatione conquirere. habes cunctationis meæ causas. obsequar tamen consilio tuo, cuius mihi auctoritas pro ratione sufficit. Vale.

C. PLINIUS MINVTIO FVN

DANO SVO SAL.

Irurum est, quam singulis diebus in urbe ratio aut constet, aut constare uideatur, pluribus, iunctisque non constet. Nam si quem iterroges, hodie quid egesti? respondeat, officio togæ uirilis interfui. sponsalia, aut nuptias frequetavi. ille me

ad signandum testamentum, ille in aduocationem, ille in consilium rogauit. hæc, quo die feceris, necessaria, eadem, si quotidie fecisse te reputes, inania uidentur, multo magis cum secesseris. Tunc enim subit recordatio, quot dies, quæ frigidis reb. absumpsi, quod euenit mihi post, quæ in Laurétino meo aut lego aliquid, aut scribo, aut etiam corpori uaco, cuius fulturis animus sustinetur. Nihil audio, quod audisse, nihil dico, quod dixisse pœniteat. Nemo me apud quenquam sinitris sermonibus carpit. neminem ipse reprehendo, nisi unum me, cû parû comode scribo, nulla spe, nullo timore sollicitor, nullis rumoribus inquietor. Mecum tantum, & cum libellis loquor. O rectâ, sinceramq; uitam. O dulce otium, honestumq;, ac penè omni negotio pulchrius, O mare, o litus, uerû, secretumq; uisior, quæ multa iuenitis. quam multa dictatis. Pròinde tu quoq; strepitum istum, inanemq; discursum, & multum ineptos labores, ut primum fuerit occasio, relinque, teq; studiis, uel otio trade. Satius est enim (ut Attilius noster eruditissime simul, et facetissime dixit) otiosum esse, quam nihil agere. Vale.

C. PLINIUS ATTIO CLEMENTI SVO SAL.

10. Iquãdo urbs nostra liberalibus studiis floruit, nunc maxime floret. multa, claraq; exempla sunt. suffecerit unum Euphrates philosophus. Hûc ego in Syria, cû adolescentulus militarem, penitus, & domi inspexi, amariq; ab eo laboranti, & si non erat laborandum. Est enim obuius,

et expositus, plenusq; humanitate, quã præcipit. at que utinam sic ipse, quam spem tunc ille de me concepit, impleuerim, ut ille multum uirtutibus suis addidit, aut ego nunc illas miror, quã magis intelligo. quã quam ne nunc quidem satis intelligo. ut enim de pictore, sculptore, fictore, nisi artifex iudicare, ita nisi sapiens non potest perspicere sapientem. Quantum mihi tamen cernere datur, multa in Euphrate sic eminent, et elucet, ut mediocriter quoq; doctos aduertant, & adficient. disputat subtiliter. grauitate orate. Frequenter etiam platoniam illam sublimitatem, & latitudinem effingit. Sermo est copiosus, & uariis, dulcis in primis, & qui repugnantibus quoq; ducat. impellat. Ad hoc proceritas corporis, decorata facies, demissus capillus, iuuenis, et cana barba, quæ licet fortuita, et inania putentur, illi tamen plurimũ uenerationis. acquirunt. Nullus horror in cultu, nulla tristitia, multum seueritatis. reuerentis, occursum non reformides. Vitæ sanctitas summa, comitas par. in seclatur uitia, non homines. nec castigat errantes, sed emendat. Sequaris monentem attentus, et pendens, et persuadere tibi, etiam cum persuaserit, cupias. Iã uero liberi tres, duo mares, quos diligentissime instituit. Socer Pompeius Iulianus, cũ cætera uita, tum uel hoc uno magnus, & clarus, quod ipse prouiciæ princeps inter altissimas conditiones generum non honoribus principem, sed sapientia elegit. quanq; quid ego plura de uiro, quo mihi frui non licet? An ut magis angar, quod non licet? Nã dstringor officio ut maximo, sic molestissimo. sedeo pro tribunali. subnoto li

bellos, conficio tabulas, scribo plurimas, sed illiteratissimas literas, soleo non nunquam (Nam id ipsum quando contingit) de his occupationibus apud Euphratem queri. Ille me consolatur. affirmat etiam esse hanc philosophiæ, & quidem pulcherrimam partem, Agere negotiũ publicum, cognoscere, iudicare, promere, et exercere iustitiam, quæq; ipsi doceant, in usũ habere. Mihi tamen hoc unũ non persuadet, satius esse ista facere, quam cum illo dies totos audiendo, discẽdoq; cõsumere. Quo magis te, cui uacat, hortor, cum in urbem proxime ueneris (uenias autem ob hoc maturius.) illi te expoliendum, limandumq; permittas. Neq; .n. ego, ut multi, in uideo aliis bonũ, quo ipse careo, sed contra sensum quẽdam, uoluptatẽ que percipio, si ea, quæ mihi denegantur, amicis uideo superesse. Vale.

11 C. P L I N I U S F A B I O I V
S T O S V O S A L .

Lim nullas mihi epistolas mittis. Nihil est
 • inquis, quod scribam, at hoc ipsum scribe,
 nihil esse, quod scribas, uel solũ illud, unde
 incipere priores solebant. Si uales bene est, ego ualeo,
 Hoc mihi sufficit. est enim maximum. lu
 dere me putas. serio peto. fac
 sciam, quid agas, quod
 sine solitudine sum
 manscire non
 possũm.
 Vale.

C. PLINIUS CALESTRIUS TI
RONI SVO SALVTEM.

Acturam gravissimam feci, si iactura dicenda est tanti viri amissio. decessit Corellius Rufus, et quidem sponte, quod dolore meum exulcerat. Est enim luctuosissimum genus mortis, quæ non ex natura, nec fatalis videtur. Nam ut cunq; in illis, qui morbo finiuntur, magnum ex ipsa necessitate solatiû est, in iis vero, quos accersita mors aufert, hic insanabilis dolor est, quod creduntur potuisse diu vivere. Corelliû quidẽ summa ratio, quæ sapientibus pro necessitate est, ad hoc consilium compulit, quanquam plurimas vivendi causas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam auctoritatem, præterea filiam, uxorem, nepotem, sorores, interq; tot pignora, veros amicos. Sed tam longa, tam iniqua valetudine conflictabatur, ut hæc tanta pretia vivendi, mortis rationibus vincerentur. Tercio, et tricesimo anno (ut ipsum audiebam) pedû dolore correptus est. (patrius hic illi. Nam plerunque morbi quoq; per successiones quasdam, ut alia traduntur) hunc abstinentia, sanctitate, quoad viridis ætas, vicit, & fregit, novissime cum senectute ingrauescentem, viribus animi sustinebat. Cum quidẽ incredibilis cruciatus, et indignissima tormenta pateretur, (tam enim dolor non pedibus solis, ut prius insidebat, sed omnia membra peruagabatur) Veni ad eum Domitiani temporibus in suburbano iacentem. Serui e cubiculo recesserunt. habebat is hoc mor-

ris, quoties intrasset fidelior amicus. quin etiã uxor, quanq̃ omnis secreti capacissima, digrediebatur. Circuntulit oculos, & cur inquit me putas hos tantos dolores tandiu sustinere? ut scilicet isti latroni uel uno die supersim. dedisses huic animo par corpus, fecisset quod optabat. affuit tamen deus uoto, cuius ille compos, ut iã securus, liberq; moriturus, multa illa uita sed minora retinacula abruptit. increuerat ualetudo, quam temperantia mitigare tentauit, per seueratẽ constantia fugit. Iã dies alter, tertius, quartus abstinebat cibo. misit ad me uxor eius Hispulla communem amicum. C. Geminium cum tristissimo nuntio, destinaſse Corelliũ mori, nec aut suis, aut filie precibus flecti, solum superesse me, a quo reuocari posset ad uitam. Cucurri. perueneram in proximum, cum mihi ab eadem Hispulla Iulius Atticus nuntiat, nihil iam ne me quidem impetraturum, tã obstinate magis, ac magis iduruisse. dixerat sanẽ me dico admouenti cibum, *κῆρυξ*. quæ uox quantum admirationis i animo meo, tantũ desiderii reliquit. Cogito, quo amico, quo uiro caream. Impleuit quidẽ annũ sept. et sexagesimũ, q̃ ætas ẽt robustissimus satis longa est. Scio euasit perpetuã ualetudinẽ. Scio decessit superstitibus suis, florente re. p. quæ illi omnibus suis carior erat, et hoc scio. Ego tñ tanq̃ et iuuenis & fortissimi morte doleo. doleo autem, licet me i beallũ putes, meo nomine. Amisi enim, amisi uitæ meæ testem, rectorem, magistrum. in summa dicam, quod recenti dolore contubernali meo Galuissio dixi, Vereor ne negligentius uinam. prõinde adhibe
solatia

solatia mihi, nō hęc, senex erat, infirmus erat. hęc enim noui, Sed noua aliqua, sed magna, quę audierim nunquam, legerim nunquam. Nam quę audiui, quę legi, sponte succurrunt, sed tanto dolore superantur. Vale.

C. PLINIUS SIOSIO SENECIO

123

NI SVO SAL.

Agnum prouētum poetarum annus hic adm tulit. toto mense aprili nullus ferē dies, quo nō recitaret aliquis. iuuat me, q̄ uigent studia. proferunt se ingenia hominum, & ostentant, tametsi ad audiendum pigre coitur. pleriq; in stationibus sedent, tempusq; audiendi, fabulis conterunt, ac subinde sibi nuntiari iubent, an iam recitator intrauerit, an dixerit præfationem, an ex magna parte euoluerit librū, tum demum, ac tunc quoq; lente, cunctanterq; ueniūt, nec tamen permanent, sed ante finem recedunt, alii dissimulanter, & furtim, alii simpliciter, & libere. At hercule memoria parētum Claudium Cæsarem ferunt, cum in palatio spatia retur, audissetq; clamorem, ciussam requisisset, cumq; dictum esset, recitare Nonianum, subitum recitanti, inopinatumq; uenisse. Nunc otiosissimus quisq; multo ante rogatus, & identidem admonitus, aut non uenit, aut si uenit, queritur se diem, quia non perdidisset, perdidisse, sed tanto magis laudandi, probandiq; sunt, quos a scribendi, recitandiq; studio hęc auditorum desidia, uel superbia non retardat. Equidē prope nemini desui. Erant sanē pleriq; amici. Neq; enī

est ferè quisquam, qui studia ut non simul, & nos amet. His ex caussis longius, quam destinauerã tempus in urbe consumpsi. possum iam repetere secessum, & scribere aliquid, quod nõ recitem, ne uidear, quorum recitationibus affui, non auditor fuisse, sed creditor. Nam ut in cæteris rebus, ita in audiendi officio perit gratia si reposcatur. Vale.

C. PLINIVS IVNIO MAVRI
CO SVO SALVTEM.

Etis, ut fratris tui filia prospiciã maritum,
 p quod merito mihi potissimum iniungis. Scis enim quantopere summum illum virum suspexerim, dilexerimq; quibus ille adulescentiam meam exhortationibus fouerit, quibus etiam laudibus, ut laudandus uiderer, effecerit. Nihil est, quod a te mandari mihi aut maius, aut gratius, nihil quod honestius a me suscipi possit, quam ut eligam iuuenem, ex quo nasci nepotes Auruleno Rustico debeat, qui quidem diu quæredus fuisset, nisi paratus, & quasi prouisus esset Minutius Aelianus, qui me, ut iuuenis iuuenem (est enim minor pauculis annis) familiarissime diligit, reueretur ut senem, nam ita a me formari, et institui cupit, ut ego a uobis solebam. Patria est ei Brixia, ex illa nostra Italia, quæ multum adhuc uerecundia frugalitatis antiquæ retinet, ac seruat. Pater Minutius Macrinus equestris ordis princeps, quia nihil altius uoluit, adlectus a Diuo Vespasiano inter prætorios, honestamq; getem huic nostræ, a bitioi dicam, an dignitati? constantissime prætulit. Habet auti

am maternam Serranã procul a me municipio Patavio, nosti loci mores. Serrana tamen patavinis quoque severitatis exemplum est. Contigit & avunculus ei. P. Atilius gravitate, prudentia, fide propè singulari. In summa nihil erit in domo tota, quod non tibi tanquam in tua placeat. Atiliano uero ipsi plurimũ uigoris, industriæ, quanquã in maxima uerecundia quæsturam, tribunatum, præturam honestissime percurrit, ac iam pro se tibi necessitatem ambiendi remisit. Est illi facies liberalis, multo sanguine, multo rubore suffusa. Est ingenua totius corporis pulchritudo, & quidam Senatorius decor, quæ ego nequaquã arbitror negligenda. debet enim hoc castitati puellarum quasi præmium dari. Nescio an adiiciã esse patri eius amplas facultates. nam cũ imaginor uos, quibus quærimus generum, silendum de facultatibus puto, cum publicos mores, atq; etiam leges ciuitatis intueor, quæ uel in primis census hominum spectandos arbitrantur, ne id quidem prætereundum uideatur, & sanè de posteris, & his pluribus cogitanti, hic quoq; in conditionibus diligendis ponendus est calculus. Tu fortasse me putes indulgisse amori meo, supraq; ista, quam res patitur, sustulisse. At ego fide mea spondeo futurum, ut omnia longe ampliora, quam a me prædicantur, inuenias. Diligo quidem adulescentem ardētissime, sicut meretur,

Sed hoc ipsum amantis est,

non onerare eum

laudibus.

Vale.

15^c C. PLINIVS SEPTITIO CLA
RO SVO SALVTEM.

Eus tu, promittis ad coenam, nec uenis. dici
 h tur ius, ad assem impendium reddes, nec
 id modicum. paratæ erant lactucæ singu
 læ, cochleæ ternæ, oua bina, alicat cum mulso, et niue.
 Nam hæc quoq; computabis, imo hanc in primis, quæ
 perit i ferculo, oliuulæ bæticiæ, cucurbitæ, bulbi, alia
 mille non minus lauta. Audisses Comœdû, uel lecto
 rem, uel lyris ten, uel quæ mea liberalitas, omnes. at
 tu apud nescio quem, ostrea, uulvas, echinos Gadita
 nos maluisti. dabis pœnas. nõ dico quas, dure fecisti,
 inuidisti nescio anti tibi, certe mihi, sed tamen et tibi.
 Quantum nos lusiſſemus, riſiſſemus, studuisse mus.
 Potes apparatus coenare apud multos, nusquam hi
 larius, simplicius, incautus. in summa experire. Et
 nisi postea te aliis potius excusaueris, mihi semper ex
 cusa. Vale

16 C. PLINIVS ERVCIO SVO. S.

Mabam Pompeium Saturninum, hunc di
 a co nostrum, laudabamq; eius ingenium, eti
 am ante, quam scirem quam uarium, quam
 flexibile, quam multiplex esset, nunc uero totum me
 tenet, habet, possidet. audiui caussas agentem acriter
 & ardentem, nec minus polite, & ornate siue medita
 ta, siue subita proferret. adsüt aptæ, crebræq; sentē
 tiæ, grauis, & decora constructio, sonantia uerba, et
 antiqua omnia hæc mire placent, cum impetu quo

dam, & flumine præuehantur, placent si retracten-
 tur. Sētes quod ego, cum orationes eius i manus sum-
 pseris, quas facile cuiuslibet ueterum, quorum ē æmu-
 lus, comparabis. Idem tamen in historia magis satisfā-
 ciet uel breuitate, uel luce, uel suauitate, uel splendore,
 etiam sublimitate narrandi, nā in contionibus eadē,
 quæ in orationibus uis est, pressior tamen, & ar-
 cunscriptior, & adductior. præterea facit uersus,
 quales Catullus, aut Caluus. Quātū illis leporis,
 dulcedinis, amaritudinis, amoris inserit, sanè sed da-
 ta opera mollius, leuiusq; duriusculos quosdam, &
 hoc quasi Catullus, aut Caluus. Legit mihi nuper
 epistolas (uxoris esse dicebat) Plautum, uel Teren-
 tium metro solutum legi credidi. Quæ siue uxo-
 ris sunt, ut affirmat, siue ipsius, ut negat, pari glo-
 ria dignus, qui aut illa componat, aut uxorē, quam
 uirginē accepit, tam doctam, politamq; reddiderit.
 Est ergo mecum per diem totum, eundem ante, quam
 scribam, eundem cum scripsi, eundem etiam cum re-
 mittor, non tanquam eundem lego. Quod te quoq;
 ut facias, et hortor, & moneo. neq; enim debet operi-
 bus eius obesse, quod uiuit. An si inter eos, quos nun-
 quam uidinus, floruisse, non solum libros eius, ue-
 rum etiam imagines conquireremus, eiusdem nunc
 honor præsentis, et gratia quasi satietate languescit?
 at hoc prauum, malignumq; est, non admirari homi-
 nem admiratione dignissimum, quia ui-
 dere, complecti, nec laudare tan-
 tum, uerum etiam amare
 contingit. Vale.

C. PLINIUS CORNELIO TITIA
NO SVO SALVTEM.

17

St adhuc curæ hominibus fides, & officiū.

e *Sunt qui defunctorum quoq; amicos agant.*

Titinius Capito ab Imperatore nostro im-
petrauit, ut sibi liceret statuam. L. Syllam in foro po-
nere. pulchrum, et magna laude dignū amicitia pri-
cipis in hoc uti, quantumq; gratia ualeas aliorū ho-
noribus experiri. Est omnino Capitoni i usu, claros
colere. Mirum est, qua religione, quo studio, imagi-
nes Brutorum, Cassiorū, Catonum domi, ubi potest,
habeat. Idem clarissimi cuiusq; uitam egregis cir-
minibus exornat. Scias ipsum plurimis uirtutibus
abū dare, qui alienas sic amat. Redditus est. L. Syl-
lano debitus honor, cuius immortalitati Capito prospe-
xit pariter, & suæ. Neque enim magis decorum, &
insigne est, statuā in foro populi romani habere, quā
ponere. Vale.

C. PLINIUS SVETONIO TRAN-
QVILLO SVO SAL.

17

Cribis te perterritum sōnio, uereri, nequid

s *aduersi i actione patiaris. rogas, ut dilatio*

nem petam, & pauculos dies certe proxi-

mū excussem, difficile ē, sed experiar, καὶ γὰρ τ' ὄναρ

ἐν Διὸς ἰσiv. Refert tamen, euentura soleas, an con-

traria somniare. Mihi reputanti somnium meum,

istud, quod times tu, egregiā actionem portendere ui-

detur. suscepam causam Iunii Pastoris, cum mihi

quiescenti uisa est socrus mea aduoluta genibus, ne
agerem, obsecrare. Et eram acturus adulescentulus
adhuc. Eram in quadruplici iudicio. Eram contra po-
tentissimos ciuitatis, atq; etiã Cæsaris amicos, quæ sin-
gula excutere mentem mihi post tam triste somniũ po-
terant. Egitñ, λογισάμενος illud, ἧς οἰωνὸς ἄριστος
ἀμύνασθαι περὶ πάτρης. Nã mihi, etsi quid carius
patria fides uidebatur, prospere cessit, atq; ideo illa
actio mihi aureis hominum, illa ianuam famæ pate-
fecit. Proinde dispice, an tu quoq; sub hoc exemplo
somnia istud i bonum uertas. Aut si tutius putas il-
lud cautissimi cuiusq; præceptum, Quod dubites, ne
feceris, id ipsum rescribe. Ego aliquam stropham in-
ueniã, agamq; causam tuã, ut ipsam agere, cũ tu uo-
les, possis. Est enim sanè alia ratio tua, alia mea fuit,
nam iudiciũ centumuirale differri nullo modo, istuc
ægre quidem, sed tamen potest. Vale.

C. PLINVS ROMATIO FIR

MO SVO SALVTEM.

Vniceps tu meus, et condiscipulus, et ab in-
m eunte ætate contubernalis, pater tuus, et ma-
tri, et auunculo meo, mihi etiam, quantum
ætatis diuersitas passa est, familiaris, magnæ, et gra-
ues causæ, cur suscipere, augere dignitatem tuam de-
beam. Esse autem tibi centum milliũ censum, satis in-
dixit, quod apud nos decurio es. Igitur, ut te nõ decu-
rione solum, uerum etiam equite Romano perfrua-
mur, offero tibi ad implendas æquestres facultates,
ccc. millia nummum. Te memorem huius muneris.

amicitiæ nostræ diuturnitas spondet. Ego ne illud quidem admoneo, quod admonere deberem, nisi scirem sponte facturum, ut dignitate a me data, quæ modestissime, ut a me data utare. nam sollicitius custodendus est honor, in quo etiam beneficium amici tuendum est. V. a. e.

90 C. PLINIUS CORNELIO TACITO SVO SALVTEM.

Requens mihi disputatio est cum quodam docto homine, et perito, cui nihil æque in causis agendis, ut breuitas placet, quæ ego custodiendâ esse confiteor, si causâ permittat, alioquin prævaricatio est, transire dicenda, prævaricatio etiâ cursim, et breuiter attingere, quæ sint inculcanda, infigenda, repetenda. Nam plerisque longiore tractatuuis quædam, et pondus accedit, utque corpori ferrum, sic oratio animo non ictu magis, quam mora impriuntur. Hic ille mecum autoritatibus agit. Ac mihi ex græcis orationes Lysiæ ostentat, ex nostris Gracchorum, Catonisque, quorum sanè plurimæ sunt circumsæ, et breues. Ego Lysiæ Demosthenem, Aeschinen Hyperidem, multosque præterea Gracchis, et Catoni Pollionem, Cæsarem, Cælium, in primis. M. Tullium oppono, cuius oratio optima fertur esse, quæ maxima. Et hercule, ut aliæ bonæ res, ita bonus liber melior est quisque, quo maior. Vides ut statuas, signa, picturas, hominum denique, multorumque animalium formas, arborum etiam, si modo sint decoræ, nihil magis, quam amplitudo commendat. Idem orationibus euenit, quin etiam uoluminibus ipsis autoritatē quæ-

dam, & pulchritudinem adiicit magnitudo. Hæc ille, multa que alia, quæ a me in eandem sententiam solent dici, ut est in disputando incomprehensibilis, et lubricus, ita eludit, ut contendat hos ipsos, quorum orationibus nitar, pauciora dixisse, quàm ediderint. Ego contra puto. Testes sunt multæ multorum orationes, & Ciceronis pro Murena, pro Varenno, in quibus brevis, et nuda quasi subscriptio quorundam criminum solis titulis indicatur, ex his apparet, illum per multa dixisse, cum ederet, omisisse. Idem pro Cluëtio ait se totam causam uetere instituto solum perorasse. Et pro Cornelio quadriduo egisse, ne dubitare possimus, quæ per plures dies, ut necesse erat, latius dixerit, postea recisa, ac purgata in unum librum grandem quidem, unum tamen coarctasse. At aliud est actio bona, aliud oratio. Scio nonnullis ita uideri, sed ego forsitan fallar, persuasum habeo, posse fieri, ut sit actio bona, quæ non sit bona oratio, non posse non bonam actionem esse, quæ sit bona oratio. est enim oratio actionis exemplar, & quasi ἀρχέτυπον. Ideo in optima quaque mille figuras extemporales inuenimus, in his etiam, quas tantum editas scimus, ut in Verrem artificem, quem nam? recte admones, Polykletum esse dicebant. Sequitur ergo, ut actio sit absolutissima, quæ maxime orationis similitudinem expresserit, si modo iustum, et debitum tempus accipiat, quod si negetur, nulla orationis, maxima iudicis culpa est. Ad sunt huic opinioni meæ leges, quæ longissima tempora largiuntur, nec breuitatem dicentibus, sed copiam, hoc est diligentiam suadet, quæ præ

stare nisi in angustiſſimis cauſſis non poteſt breuitas. Adiciam, quod me docuit uſus magiſter egregius, frequenter egi, frequenter iudicauī, frequenter in conſilio fui aliud alios mouet, ac plerunq; paruae res maxime trahuntur, uaria ſunt hominū iudicia, uariae uoluntates, inde, qui eandē cauſſam ſimul audierūt, ſepe diuerſum, interdum idem, ſed ex diuerſis animi motibus ſentiunt. Præterea ſua quiſq; iuentioni fauet, & quaſi fortiſſimum complectitur, cū ab alio dictum eſt, quod ipſe præuidit. Omnibus ergo dandum eſt aliquid, quod teneant, quod agnoſcant. Dixit aliquando mihi Regulus, cum ſimul adeſſemus, Tu oīa, quæ ſunt in cauſſa putas ex ſequenda, Ego iugulum ſtatim uideo, hūc premo (premit ſane, quod eligit, ſed in eligendo frequenter errat.) reſpōdi poſſe fieri, ut genu eſſet, aut talus, ubi iugulū putaret. At ego inquam, qui iugulum perſpicere non poſſum, omnia pertento, omnia experior, πάντα denique λίθον κινῶ, utq; in agri cultura non uineas tantum, uerum etiam arbuſta, nec arbuſta tantum, uerū etiam campos curo, & exerceo, utq; in iſtis campis non far, aut ſiliginem ſolam, ſed ordium, fabam, cæteraq; legumina ſero, ſic in actione plura quaſi ſemina latius ſpargo, ut quæ prouenerint, colligam. Neq; enim minus imperſpicua, incerta, fallacia ſunt iudicium ingenia, quam tempeſtatum, terrarumq;. Nec me præterit ſummum oratorem Periclem ſic a comœ Euripolide laudari. πρὸς δὲ γ' αὖ τοῦτω, τὰχ' εἰ περθῶ τις ἐπεκράθητο τοῖσι χέλεσιν, ἤπως ἐκίλει, καὶ μόνος ἤ ῥητόρων τὸ κ' ὄρον ἐγκάτελεπε τοῖς ἀκρωμένοισι.

Verũ huic ipsi Pericli nec illa πικρῶ, nec illud ἐπιλήθεις
 breuitate, uel uelocitate, uel utraq; (differunt .n.) s̄i
 ne facultate summa cōtigisset .nam delectare, persua
 dere copiam dicendi, spatiumq; desiderat, relinque
 re uero aculeum in audiētium animis, is demum po
 test, qui non pungit, sed insigit . Adde, quæ de eodẽ
 Pericle Comicus alter, ἡ ἑρατὴ, ἐβρόντα, ξυνεμύνα τὴν
 ἑλλάδα . Nō enim amputata oratio, & abscissa, sed
 lata, & magnifica, et excelsa tonat, fulgurat, omnia
 deniq; perturbat, ac miscet . optimus tñ modus ẽ, q̄s ne
 gat? sed non minus nō seruat modũ, qui infra rem,
 quam qui supra, qui adstrictius, quam qui effusi
 us dicit . Itaq; audis frequenter, ut illud immodice,
 & redundanter, ita hoc ieiune, & infirme . alius ex
 cessisse materiam, alius dicitur non implese, æque
 uterque, sed ille i becillitate, hic uiribus peccat, quo
 certe & si non limatioris, maioris tamen ingenii uiti
 um est . Nec uero cum hæc dico, illũ homericum ἀμε
 τροεπὴν probō, sed hunc, κὶ ἑπεὶ αὐτοῦ ἀδελφῶν ἐπιπότα
 χος μερῖοισιν, nō quia non et ille mihi ualdissime pla
 ceat, πᾶρα μὲν, ἀλλὰ μᾶλα λιγέως . Si tñ detur ele
 ctio, illam orationem similem niuib; hibernis, id est
 crebram, assiduam, et largam, postremo diuinam, et
 cœlestem uolo . At ẽ gratior multis actio breuis . Est,
 sed inertibus, quorũ delitias, desidiamq; quasi iudi
 cium respicere, ridiculum est . Nam si hos in consilio
 habeas, non solum satius ẽ breuiter dicere, sed omni
 no nō dicere . Hæc ẽ adhuc sententia mea, quã muta
 bo, si dissenseris tu . Sed planè cur dissentias, explicet
 rogo . Quamuis enim cedere auctoritati tuæ debeam,

Rectius tamen arbitror in tanta re, ratione, quam auctoritate superari. proinde, si non errare uideor, id ipsum, quam uoles breui epistola. Sed tamen scribe. Confirmaris enim iudicium meum, si errauero. longissimã para. Nũ corrumpe te, qui tibi, si mihi accederes, breuis epistolæ necessitatem, si dissentires, longissimæ imposui? Vale.

21 C. PLINIUS PLINIO PATER
NO SVO SAL.

T animi tui iudicio, sic oculorum plurimũ
u tribuo, non quia multũ ne tibi placeas, sed
quia tantum, quantum ego sapis, quanquam
hoc quoq; multũ ẽ. Omissis iocis, credo decentes esse
seruos, qui sunt empti mihi ex consilio tuo, superest,
ut frugi sint, quod de uenalibus melius auribus, q̃
oculis iudicatur. Vale.

C. PLINIUS CATILIO SE
VERO SVO SAL.

22
d Iu iam in urbe hæreo, & quidem attoni-
tus. perturbat me longa, et pertinax ualens
do Titi Aristonis, quem singulariter, & mi-
ror, & diligo. nihil est enim illo grauius, sanctius, do-
ctius, ut mihi non unus homo, sed literæ ipsæ, oēsq;
bonæ artes in uno homine summum periculum adi-
re uideantur. Quam peritus ille & priuati iuris, &
publici? quantum rerum? quantum exemplorũ? quan-
tum antiquitatis tenet? nihil est, quod discere uelis,
quod ille docere non possit. Mihi certe quoties ali-

quid abditum quæro, ille thesaurus est. Iam quanta sermonibus eius fides? quanta auctoritas? quæ pressa, & decora cunctatio? quid est, quod non statim sciat? & tamen plerumq; hæsitat. dubitat diuersitate rationum, quas acri, magnoq; iudicio ab origine, causisq; primis repetit, discernit, expedit. Ad hoc quam parcus in uictu, quam modicus in cultu. Soleo ipsum cubiculū illius, ipsumq; lectum, ut imaginem quandam priscae frugalitatis aspicere. ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert, recteq; facti, non ex populi sermone mercedē, sed ex facto petit. In summa, non facile quis quenquam ex istis, qui sapientiæ studium habitu corporis præferunt, huic uiro compararit. Non quidē gymnasia sectatur, aut porticus, nec disputationibus longis aliorum otium, suumq; delectat, sed in toga, negotiisq; uersatur. multos aduocatione, plures consilio iuuat. Nemini tamen istorum castitate, pietate, iustitia, fortitudine, etiā primo loco cesserit. Mirareris, si interesses, qua patientia hæc ipsam ualetudinem toleret, ut dolori resistat, ut siti differat, ut incredibilem febriū ardorē imotus, opertusq; transmittat. Nuper me, paucosq; mecū, quos maxie diligit, aduocauit, rogauitq; ut medicos consuleremus de summa ualetudinis, ut si eēt insuperabilis, spōte exiret e uita, sin tantū difficilis, & longā, resisteret, maneretq;. Dandum enim precibus uxoris, dandum filiæ lachrymis, dandum etiam nobis amicis, ne spes nostras, si modo nõ essent inanes, uolūtaria morte desereret. Id ego arduum in primis, et præcipua laude dignū puto. Nam

impetu quodam, & instinctu procurrere ad mortē,
 commune cum multis, deliberare uero, et causas eius
 expendere, utq; sua serit ratio, uitæ, mortisq; consi-
 lium suscipere, uel ponere, ingentis est animi. Et me-
 dia quidem secunda nobis pollicentur. Superest, ut
 promissis deus adnuat, tandemq; me hac sollicitudi-
 ne exoluat, qua liberatus, Laurentinum meum, hoc
 est libellos, & pugillaribus, studiosumq; otium repe-
 tam. Nunc enim nihil legere, nihil scribere, aut assu-
 denti uacat, aut anxio libet. Habes, quid timeam,
 quid optem, quid etiam i posterū destinem. Tu quid
 egeris, quid agas, quid uelis agere, inuicem nobis, se-
 latioribus epistolis scribe. erit confusione meæ nō me-
 diocre solatium, si tu nihil quereris. Vale.

C. PLINIVS POMPEIO FAL
 CONI SVO SAL.

Onsulis, an existimem te in tribunatu causa-
 sas agere debere. Plurimum refert, quid es-
 se tribunatum putes, inanem umbram, et si-
 ne honore nomen, an potestatem sacrosanctam, &
 quam in ordinem cogi, ut a nullo, ita ne a se quidem
 deceat. Ipse cum tribunus essem, errauerim fortasse,
 qui me esse aliquem putavi, sed tanquam essem, absti-
 nui causis agendis, primum, quod deforme arbitra-
 bar, cui assurgere, cui loco cedere omnes oporteret,
 hūc oībus sedentibus stare, et qui iubere posset, tacere
 quencunq; huic silentium clepsydra india, et quem
 interfari nefas esset, hunc etiam conuitia audire, &
 si inulta pateretur, inertem, si ulcisceretur, insolentem

uideri. Erat hic quoq; æstus, ante oculos si forte me appellasset uel ille, cui adesset, uel ille, quem contra intercederem, auxilium ferrem, an quiescerem, sileremq; & quasi è iurato magistratu priuatum ipse me facerem. His rationibus motus, malui me tribunum omnibus exhibere, quam paucis aduocatum. Sed tu, (iterum dicam) plurimum interest, quid esse tribunatum putes. tuam personam tibi imponas, quæ sapienti uiro ita aptanda est, ut perferatur. Vale.

C. PLINIVS BABIO HISPANA

24

N O S V O S A L .

Tranquillus contubernalis meus uult emere agellum, quem uenditare amicus tuus dicitur. Rogo cures, quanti æquum è, emat. Ita enim delectabit emisse. Nam mala emptio semper ingrata est, eò maxime, quod exprobrare stultitiam domino uidetur. In hoc autem agello, si modo arriiserit pretium, Tranquilli mei stomachum multa sollicitant, uicinitas urbis, opportunitas uia, mediocritas uillæ, modus ruris, qui auocet magis, quam distingat. Scholasticas porro dominis, ut hic est, sufficit abunde tantum soli, ut releuare caput, reficere oculos, reptare per limitem, unamq; semitam terere, omnesq; uiticulas suas nosse, & numerare arbusculas possint. Hæc tibi exposui, quo magis scires, quantum ille esset mihi, ego tibi debiturus, si prædiolum istud, quod commendatur his dotibus, tam salubriter emerit, ut poenitentia locum non relinquat. Vale.

F I N I S .

C. PLINII SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER SECUNDVS.

C. PLINIUS ROMANO
SVO SALVTEM.

24

P Ost aliquot annos insigne, atq; etiam memorabile populi Romani oculis spectaculū exhibuit publicū funus Virginiū Ruffi maximū, & clarissimi cuius, & perinde felicitatis. Triginta annis gloriæ suæ supervixit. Legit scripta de se carmina, legit historias, et posteritati suæ interfuit. persunctus est tertio consulatu, ut summum fastigium privati hominis impleret, cum principis nolisset. Cæsares, quibus suspectus, atq; etiam inuisus uirtutibus fuerat, euasit. reliquit i columem Optimum, atq; amicissimū, tanquam ad hunc ipsum honorem publici funeris reseruatus. Annum tertium, & octogesimum excessit in altissima tranquillitate, pari ueneratione. Vsus est firma ualitudiē, nisi quod solebant ei manus tremere, citra dolorem tamen. A ditus tantum mortis durior, longiorque, sed hic ipse laudabilis. Nam cum uocē præpararet acturus in consulatu principi gratias, liber, quem forte acceperat grandiozem, & seni, & stanti ipso pondere elapsus est. Hunc dum sequitur, colligitq; per leue, & lubricum pauimentum, fallente uestigio, cecidit, coxamq; fregit, quæ parum apte collocata, reluctante ætate, male coiit. Huius uiri ex quia magnum ornamentum principi, magnum seculo, magnum

lo, magnum etiam foro & rostris attulerunt. Laudatus est a consule Cornelio Tacito. Nam hic supremus felicitati eius cumulus accessit laudator eloquentissimus, & ille quidem plenus annis abiit, plenus honoribus, illis etiã, quos recusauit, nobis tamen quærendus, ac desiderandus est, ut exēplar æui prioris, mihi uero præcipue, qui illum nõ solum publice, sed etiam priuatim quantum admirabar, tantum diligebã. primum, quod utriq; eadẽ regio, municipia finitima, agri etiam, possessionesq; coniunctæ. Præterea, q̄ ille tutor mihi relictus, adfectũ parētis exhibuit. Sic candidatũ me suffragio ornauit, sic ad omnes honores meos ex secessibus adcurrit, cum iam pridem eiusmodi officiis renuntiasset, sic illo die, quo sacerdotes solēt nominare, quos dignissimos sacerdotio iudicant, me semper nominabat. Quin etiam in hac nouissima ualetudine ueritus, ne forte inter quinqueuiros crearetur, qui minuendis publicis sumptibus iudicio senatus constituebantur, cum illi tot amici senes, consularesq; superessent, me huius ætatis, per quem excusaretur, elegit, his quidem uerbis, etiam si filium haberem, tibi mandarem. Quibus ex causis necesse est tanquam immaturam mortem eius in sinu tuo defleam, si tamen fas est aut fletu, aut omnino mortem uocari, qua tãti uiri mortalitas magis finita, quã uita est. Uiuuit enim, uiuetq; semper, atq; etiam latius in memoria hominum, et sermone uersabitur post, quam ab oculis recessit. Volo tibi multa alia scribere, sed totus animus in hac una contemplatione defixus est. Virginiũ cogito, Virginiũ uideo, Virgi-

nium iam uanis imaginibus, recentibus tamen audio; adloquor, teneo, cui fortasse ciues aliquos uirtutibus pares & habemus, & habebimus, gloria neminem. Vale.

C. PLINIUS PAULINO SVO SAL.

26 Rascor, nec liquet mihi, an debeam, sed irascor, scis quam sit amor iniquus interdum, ipotens sæpe, *μικραίτιος* semper. hæc tñ causa magna est, nescio an iusta, sed ego tanq̄ non minus iusta, quam magna sit, grauius irascor, quod a te tandiu literæ nullæ. Exorare me potes uno modo, si nunc saltem plurimas, & longissimas miseris. hæc mihi sola excusatio uera, cæteræ falsæ uidebuntur. Nō sum auditurus, non eram Romæ, uel occupator eram, illud enim nec dii sinant, ut infirmior. Ipse ad uillam partim studiis, partim desidia fruor, quorum utrumq; ex otio nascitur. Vale.

C. PLINIUS NEPOTI SVO SAL.

27 Agna Isæum fama præcesserat, maior inuentus est. summa est facultas, copia, ubertas. dicit semper ex tempore, sed tanquã diu scripserit. sermo græcus, immo atticus. præfationes tersæ, graciles, dulcēs, graues interdum, et erectæ. poscit controversias plures, electionē auditoribus permittit, sæpe etiam partis. Surgit, iam igitur incipit. Statim omnia, ac penè pariter ad manum. Sensus reconditi, occurrant uerba sed qualia, quæ sita, & ex culta multa lectio i subitis, multa scriptio elucet. pro.

æmiatur apte, narrat aperte, pugnat acriter, colligit fortiter, ornat excelsè. Postremo docet, delectat, adficit. Quod maxime dubites, crebra ἐνθυμῆματα, syllogismi circumscripti, et effecti, quod stylo quoque assequi magnum est. Incredibilis memoria, repetit altius, quæ dixit ex tempore, ne uerbo quidem labitur, ad tantam ἐξ ἰσχύος studio, et exercitatione peruenit. Nā diebus, & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loquitur, annum sexagesimum excessit, & adhuc scholasticus tantum ē, quo genere hominum nihil aut simplicius, aut sincerius, aut melius. nos enim, qui in foro, uerisq; litibus terimur, multum malitiæ, quamuis nolimus, addiscimus. Schola, & auditorium, et fœta caussa, res inermis, innoxia est, nec minus felix, senibus præsertim. Nam quid in senectute felicius, q̄ quod dulcissimum est i iuuentute? quare ego Ἰσαῖον non disertissimum tantum, uerū etiam beatissimum iudico, quem tu nisi cognoscere concupiscis, saxeus, ferreusq; es. Pròinde, si nō ob alia, nosq; ipsos, at certe, ut hunc audias, ueni. Nunquam ne legisti Gaditanum quēdam Titii Liuii nomine, gloriaq; commotum, ad uisendum eum ab ultimo terrarum orbe uenisse, statimq; ut uiderat, abisse? ἀφιλόκελον, illiteratum, iers, ac penè etiam turpe est, nō putare tanti cognitionem, qua nulla est iucundior, nulla pulchrior, nulla deniq; humanior. Dices habeo hic, quos legā, nō minus desertos etiā. sed legendi semper occasio est, audiēdi nō semper. Multò magis, ut uulgo dicitur, uina uox adficit. Nam licet acriora sint, q̄ legas, altius tamen in animo sedent, quæ pronuntiatio, uultus, habitus, gestus

etiam dicentis adfigit. nisi uero falsum putamus illud Aeschinis, qui cum legisset Rhodiis orationem Demosthenis, admirantibus cunctis, adiecisse fertur, τὸ δὲ εἰ αὐτῶν ἑὸν ἄντι λέγειτε. Erat Aeschines, si Demosthēi credimus μεγαλοφωνότατος. fatebatur tamen longe melius eadem illa pronuntiasse ipsum, qui pepererat. quæ omnia huc tendunt, ut audias Isæum uel ideo tantum, ut audieris. Vale.

C. PLINIVS CALVINAE SAL.

28
 s I pluribus pater tuus, uel uni cuilibet alii, quam mihi debuisset, fuisse fortasse dubitandum, an adires hæreditatem etiam uiro grauem, cum uero ego ductus ad finitatis officio, dimissis omnibus, qui non dico molestiores, sed diligentiores erant, creditor solus extiterim, cumq; uiuente eo nubenti tibi in dotem centum nullia contulerim, præter eam summam, quam pater tuus, quasi de meo dixit erat enim soluenda de meo) magnum habes facilitatis meæ pignus, cuius fiducia debes famam defuncti, pudoremq; suscipere, ad quod te ne uerbis magis, quam rebus horter, quicquid mihi pater tuus debuit, acceptum tibi ferri iubeo. Nec est, quod uerearis, ne sit mihi ista onerosa donatio. Sunt quidem omnino nobis modicæ facultates, dignitas sumptuosa, reditus propter conditionem agellorum, nescio minor, an incertior, sed quod cessat ex reditu, frugalitate suppletur, ex qua uelut fonte liberalitas nostra decurrit. Quæ tamen ita temperanda est, ne nimia profusione inarescat, sed temperanda in aliis, in te uero

facile ratio constabit, etiam si modum excesserit. Vale.

C. PLINIUS L. PERCO SVO SAL.

29
a
ctionem & a te frequenter efflagitatum, et
a me sæpe promissam exhibui tibi, non tamē totam, adhuc enim pars eius perpolitur,
Interim quæ absolutiora mihi uidebantur, non fuit alienum, iudicio tuo his tradi. : u rogo intentionem scribentis accommodes. nihil enim adhuc inter manus habui, cui maiorem sollicitudinem præstare deberem. Nam in cæteris actionibus existimationi hominum diligentia tantum, & fides nostra, in hac etiam pietas subiicietur. Inde & liber creuit, dum ornare patriam, & amplificare gaudemus, pariterq; & de fensioi eius seruiimus, & gloriæ. Tu tamen hæc ipsa, quantum ratio exegerit, refecta. Quoties enim ad fastidium legentium, deliciasq; respicio, intelligo nobis cōmendationem et ex ipsa mediocritate libri petendā. Idem tamen, quia te hanc austeritatem exigo, cogor id, quod diuersum est postulare, ut in plerisq; frontē remittas. Sunt enim quædam adulescentium auribus danda, præsertim si materia non refragetur. Nā descriptiones locorum, quæ in hoc libro frequentiores erunt, non historice tantum, sed prope poetice prosequi fas est. Quod tamen si quis extiterit, qui putet nos lauius fecisse, quam orationis seueritas exigit, huius, ut ita dixerim, tristitiā reliquæ partes actionis exorare debebunt. adnisi certe sumus, ut quamlibet diuersa genera lectorum per plures dicendi species teneremus. Ac sicut ueremur, ne quibusdam pars

aliqua secundum suam cuiusque naturam non probetur, ita uidemur posse confidere, ut uniuersitatem omnibus uarietas ipsa commendet. Nam & in ratione conuiuiorum, quamuis a plerisque cibis singuli temperemus, totam tamen coenam laudare omnes solemus, nec ea, quae stomachus noster recusat, adimunt gratiam illis, quibus capitur. Atque haec ego sic accipi uolo, non tanquam adsecutum esse me credam, sed tanquam adsequi laborauerim, fortasse non frustra, si modo tu curam tuam admoueris inter istis, mox iis, quae sequuntur, Dices te non posse satis diligenter id facere, nisi prius totam actionem cognoueris, fateor, in praesentia tamen & ista tibi familiariora fient, & quaedam ex his talia erunt, ut per partes emendari possint. Etenim si auulsum statuæ caput, aut membrum aliquod inspiceres, non tu quidem ex illo posses congruentiam, æqualitatemque deprehendere, posses tamen iudicare, an id ipsum satis elegans esset. Nec alia ex causa principiorum libri circunferuntur, quam quia existimatur pars aliqua etiam sine cæteris esse perfecta. Longius me prouexit dulcedo quaedam tecum loquendi. sed iam finem faciam, ne modum, quem etiam orationi adhibendum puto, in epistola excedam. Vale.

C. PLINIVS AVITO SVO SAL.

30
 1. Congum est alius repetere, nec refert, quem admodum acciderit, ut homo minime familiaris, coenarem apud quendam, ut sibi uidebatur, lautum, et diligentem, ut mihi, sordidum simul, & sumptuosum, nam sibi, et paucis opima quæ

dam, cæteris uilia, & minuta ponebat. Vinum etiã paruis lagunculis in tria genera descripserat, nõ ut potestas eligendi, sed ne ius esset recusandi. Et aliud sibi, et nobis, aliud minoribus amicis, (nã gradatim amicos habet), aliud suis, nostrisq; libertis. Ad uertit, qui mihi proximus recumbebat, et an probarem, interrogauit. negaui. tu ergo inquit, quam consuetudinem se queris? Eadem omnibus pono, ad cœnam enim, non ad notam inuito, cunctisq; rebus ex æquo, quos mensa, et toro aquaui. Etiam ne libertos? etiam, conuictores enim tunc, nõ libertos puto. Ille magno tibi cõstat? Nime. Qui fieri potest? Quia scilicet liberti mei non idẽ, quod ego bibunt, sed idẽ ego, quod liberti. Et hercule, si gulæ temperes, non est onerosum, quo utaris ipse, communicare cũ pluribus. Illa ergo reprimenda, illa quasi in ordinẽ redigenda est, si sumptibus parcas, quibus aliquantò rectius tua cõtinentia, quam aliẽa contumelia consulas. Quorsum hæc? ne tibi optimæ indolis iuueni quorundam immensa luxuria specie frugalitatis imponat. Conuenit autem amori in te meo, quoties tale aliquid inaderit, sub exẽplo præmonere, quid debeas fugere. Igitur memẽto, nihil magis esse uitandũ, q̃ istã luxuriã, et sordiũ nouam societatem, quæ cũ sint turpissima, discreta ac separata, turpius iunguntur. Vale.

C. P. LINIVS MACRINO SVO SAL.

31 Eri a senatu Vestricio Spurinnæ, prícipe auctore, triũphalis statua decreta est, non ita, ut multis, qui nunquam in acie steterunt,

nunquam castra uiderunt, nunquam deniq; tubarum sonum, nisi in spectaculis audierunt, uerum, ut illis, qui decus istud sudore, et sanguine, et factis assequebantur. Nam Spurrinna Bructerum regem ui, & armis induxit in regnum, ostentatoq; bello, ferocissimam gentem, quod est pulcherrimum uictoriae genus, terrore perdomuit, & hoc quidem uirtutis praemium, illud solatiū doloris accepit, quod filio eius Cottio, quem amisit absens, habitus est Honor statuae. rariū id i iuvene, sed pater hoc quoq; merebatur, cuius grauisimo uulneri magno aliquo fomento medendum fuit. Praeterea Cottius ipse tam clarum specimen indolis dederat, ut uita eius breuis, & angusta debuerit hac ueluti immortalitate proferri. Nam tanta ei sanctitas, grauitas, autoritas etiam, ut posset senes illos prouocare uirtute, quibus nunc honore adaequatus est. Quo quidem honore, quantum ego interpretor, non modo defuncti memoriae dolori patris, uerū etiam exemplo prospectum est. ac uent ad bonas artes iuuentutem, adulescentibus quoq; (digni sint modo) tanta praemia constituta, ac uent principes uiros ad liberos suscipiendos, & gaudia ex superstitibus, et ex amissis tam gloriosa solatia. His ex causis statua Cottii publice laetor, nec priuatim minus. Amari consumatissimum iuuenem tam ardentem, q̄ nunc impatienter requiro. Erit ergo pergratum mihi hanc effigiem eius subinde intueri, subinde respicere, sub hac consistere, praeter hanc commemare. Etenim si defunctorum imagines domi positae dolorem nostrum leuant, quanto magis ea, quibus in celeberrimo loco

non modo species, et uultus illorum, sed honor etiam, & gloria refertur. Vale.

C. PLINIUS CANINIO SVO SAL.

32
 s Tudes? an piscaris? an uenaris? an simul omnia? possunt enim omnia simul fieri ad Larium nostrum, nam lacus piscem, feras syluæ, quibus lacus cingitur, studia altissimus iste secessus adfatim suggerunt. Sed siue omnia simul, siue aliquid facias, non possum dicere inuideo, angor tamen non & mihi licere, quæ sic concupisco, ut ægri uinum, balinea, fonters. Nūquā ne hos arētissimos laqueos, si soluere negatur, abrumpā? nunquam puto. Nam in ueteribus negotiis noua ad crescunt, nec tamen priora peraguntur, tot nexibus, tot quasi catenis maius in dies occupationum agmen extenditur. Vale.

C. P. L. APOLLINARIS SVO SAL.

33
 a Nxium me, & inquietum habet petitio sexti Eruti mei, ad ficior cura, & quam pro me sollicitudinem non adii, quasi pro me altero patior, & alioqui meus pudor, mea existimatio, mea dignitas in discrimen adducitur. Ego Sexto latum clauum a Cæsare nostro, ego quæsturam impetraui, meo suffragio peruenit ad ius tribunatus pctēdi, quem nisi optinet in senatu, uereor decepisse Cæsarem uidear. Prōinde adnitendū est mihi, ut talem eum iudicent omnes, qualem esse princeps mihi credidit, quæ caussa, si studium meum non incitaret, ad

*iutum tamen cuperem iuuenem probissimum, grauis-
 simum, eruditissimum, omni denique laude dignissimum,
 et quidem cum tota domo. Nam pater eius Erutius,
 clarus uir, sanctus, antiquus, disertus, atque in agendis
 causis exercitus, quas summa fide, pari constantia, nec
 uerecundia minore defendit. habet amicum. C.
 Septicium, quo nihil uerius, nihil simplicius, nihil can-
 didius, nihil fidelius noui. Omnes me certatim, et ta-
 men aequaliter amant, omnibus nunc ego in uno re-
 ferre gratiam possum. Itaque predo amicos, supplico,
 ambio domos, stationesque circumeo, quantumque uel au-
 toritate, uel gratia ualeam, precibus experior. Te que
 obsecro, ut aliquam oneris mei partem suscipere
 tanti putes. Reddam uicem, si reposces, reddam, et si
 non reposces Diligeris, coleris, frequenteris. Ostende mo-
 do uelle te, nec deerunt, qui, quod tu uelis, cupiant.
 Vale.*

C. PLINIUS OCTAVIO SVO. SAL.

34
 h Ominem te patientem, uel potius durum, ac
 penè crudelē, qui tam insignes libros uel
 diu teneas. Quousque et tibi, et nobis in-
 uidebis, tibi maxima laudē, nobis uoluptatē? Sine per-
 ora hominum ferantur, ius demque, quibus lingua Ro-
 mana, spatium peruagentur. Magna etiam longa expe-
 ctatio est, quam frustrari adhuc, et differre non de-
 bes. Enotuerunt quidam tui uersus, et inuito te clau-
 stra tua refrugerunt, hos nisi retrahes in corpus quan-
 doque ut erroneos, aliquem, cuius dicantur, inueniant.
 Habe ante oculos mortalitatē, a qua adserere te hoc

uno monumento potes. Nam cætera, fragilia, & cæ-
 duca nō minus, quam ipsi hoīes, occidunt, desinūtq̄:
 oīces, ut soles, amici mei uiderint. opto equidem amī
 eos tibi tam fideles, tam eruditos, tam laboriosos, ut
 tantum curæ, intentionisq̄ suscipere & possint, &
 uelint. Sed dispice, ne sit parum prouidum, sperare
 ex aliis, quod tibi ipse nō præstes, Et de editione qui-
 dem interim, ut uoles, recita saltem, quo magis libe-
 at emittere, utq̄ tandem percipias gaudiū, quod ego
 olim pro te non temere præsumo. Imaginor enī qui
 concursus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam
 silentiū maneat, quo ego, cum dico, uel recito, nō mi-
 nus, quam clamore, delector. Sit modo silentiū acre,
 & intentum; et cupidum ulteriora audiēdi. Hoc fru-
 ctu tanto, tam parato desine studia tua infinita ista cū
 catione fraudare, quæ cum modum excedit, ueren-
 dum est, ne inertia, & desidia, uel etiam timiditatis
 nomen accipiat. V. ale.

C. P. L. A R R I A N O S V O S A L.

¶ Olet esse gaudio tibi, si quid actum est in se-
 natu dignum ordine illo, quāuis enim quie-
 tis amore secesseris, insidet tamen animo tuo
 maiestatis publicæ cura. Accipe ergo, quod per hos di-
 es actum est personæ claritate famosum, seueritate
 exempli salubre, rei magnitudine æternum. Marius
 Priscus accusantibus Afris, quibus proconsul præfuit,
 omīssa defensionē iudices petit. Ego, et Cornelius Ta-
 citus adesse provincialibus iussi, existimauimus fidem
 nostræ conuenire, notum senatui facere, excessisse Pri-

scum immanitate, et sæuitia crimina, quibus dari iudices possent, cum ob innocentes condemnandos, interficiēdos etiā pecunias accepisset, respondit Fronto Cælius, deprecatusq; est, nequid ultra repetundarum legem quereretur, omniāq; actionis suæ uela uir mouendarum lachrymarum peritissimus, quodam uelut uento miserationis impleuit. Magna contentio, Magni utrinq; clamores, aliis cognitionem senatus lege cōclusam, aliis liberā, solutamq; dicentibus, quantumq; admisisset reus, tantum uindicandum. Nouissime consul designatus Iulius Ferox, uir rectus et sanctus Mario quidem iudices interim censuit dandos, euocandos autem, quibus diceretur innocentium pœnas uendidisse, quæ sententia non præualuit modo, sed omnino post tantas dissensiones fuit sola frequens, adnotumq; experimentis, quod fauor, & misericordia acris, & uehementers primos impetus habent, paulatim consilio, & ratione, quasi restincta confidunt, vnde euenit, ut quod multi clamore permixto tuentur, nemo tacentibus cæteris dicere uelit. patefcit enim, cum separaris a turba, contemplatio rerum, quæ turba teguntur. Venerunt qui adesse erant iussi Vitelius Honoratus, & Flauus Martianus, ex quibus Honoratus trecentis millibus exilium equitis Romani, septemq; amicorū eius ultimam pœnam, Martianus unius equitis Romani septingētis millibus plura supplicia arguebatur emis. se. erat enim fascibus cæsus, damnatus in metallum, strangulatus i carcere, sed Honoratum cognitioni senatus mors opportuna subtraxit, Martianus intro-

ductus est absente Prisco . Itaq; Tutius Cerealis consularis iure senatorio postulavit , ut Priscus certior fieret , siue quia miserabiliorē , siue quia inuidiosiorē fore arbitrabatur , si præsens fuisset , siue (quod maxime credo) quia æquissimum erat , commune crimen ab utroq; defendi , & si dilui non potuisset , in utroq; puniri . Dilata res est in proximum senatum , cuius ipse conspectus augustissimus fuit . Princeps præsidebat (erat enim cōsul) ad hoc Ianuarius mensis cū cætera , tum præcipue senatorum frequentia celebramus , præterea causæ amplitudo , aucta'q; dilatiōe expectatio , & fama , insitum'q; mortalibus studiū magna , & inusitata noscendi , omnes undiq; exauerat . Imaginare , quæ sollicitudo nobis , qui metus , quibus super tanta re , in illo cœtu , præsentē Cæsare , dicendum erat . Equidem in senatu non semel egi , quin immo nusquā audiri benignius soleo , tunc me tamē , ut noua omnia , nouo metu permouebant . Obuersabatur præter illa , q̄ supra dixi , causæ difficultas , stabat modo consularis , modo septemuir Epulonium , iam neutrum . Erat igitur perquam onerosum accusare damnatum , quem , ut premebat atrocitas criminis , ita quasi peractæ damnationis miseratio tuebatur , ut cunq; tamen animum , cogitationem'q; collegi . Cæpi dicere non minore audientium assensu , quam sollicitudine mea . Dixi horis penè quinq; . Nam xii . clepsydri , quas spatiosissimas acceperā , sunt additæ quatuor . a deo illa ipsa , quæ dura , et aduersa dicturo uidebantur , secunda dicenti fuerunt . Cæsar quidē mihi tantum studium , tantam etiam curam (nimium

est enim dicere sollicitudinem) præstitit, ut libertum meum post me stantem, sæpius admoneret, uoci, laterique consulerem, cum me uehementius putaret intendi, quam grauitas mea perpeti posset. Respondit mihi pro Martiano Claudius Marcellinus. Missus deinde senatus, et reuocatus in posterum, neque enim iam inchoari poterat actio, nisi noctis interuentu scinderetur. Postero dixit pro Mario Saluius Liberalis, uir subtilis, dispositus, acer, disertus, in illa uero causa omnes artes suas protulit. Respondit Cornelius Tacitus eloquentissime, et quod eximium orationi inest, et uis. Dixit pro Mario rursus Froto Catinus insigniter, utque iam locus ille poscebat, plus in precebus temporis, quam in defensione consumpsit. huius actionem uespera inclusit, non tamen sic, ut abrumperet. Itaque in tertium die probationes exierunt. Iam hoc ipsum pulchrum, et antiquum, senatum nocte dimitti, triduo uocari, triduo contineri. Cornutus Tertullus consul designatus, uir egregius, et pro ueritate firmissimus, censuit septingenta millia, quæ acceperat Marius ærario inferenda, Mario urbe, Italiaque interdendum, Martiano hoc amplius, Africa. In fine sententiæ adiecit, quod ego, et Tacitus iniuncta aduocatione diligenter, fortiterque functi essemus, arbitrari senatum, ita nos fecisse, ut dignum mædatis partibus fuerit. Assenserunt consules designati, omnes etiam consulares usque ad Pompeium collegam, ille et septingenta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda, et Martianum in quinquennium relegandum, Marium repetundarum pœnæ, quam iam passus esset, censuit relinquere.

dum. Erant in utraq; sententia multi, fortasse etiam plures in hac uel solutiore, uel molliore. Nam quidam ex illis quoq; qui Cornuto uidebantur assensi, hunc, qui post ipsos censuerat, sequebantur. Sed cum fieret discessio, qui sellis consulum astitierant, in Cornuti sententiam ire cœperunt. Tum illi, qui se collegæ adnumerari patiebantur, in diuersum transierunt, collegæ cum paucis relictus. Multum postea de impulsoribus suis, præcipue de Regulo questus est, qui se in sententiâ, quam ipse dictauerat, deseruisset. Est alioqui Regulo tam mobile ingenium, ut plurimum audeat, plurimum timeat. Hic finis cognitionis amplissimæ, superest tamen λετοῦρριον non leue Hostilius Firminus legatus Marii Prisci, qui permissus causæ, grauiter, uehementerq; uexatus est. Nâ & rationibus Martiani, & sermone, quem ille habuerat in ordine Leptitanorum, operam suam Prisco ad turpissimū ministerium commodasse, stipulatusq; de Martiano quinquaginta millia denariorum probabatur, ipse præterea accepisse sestertia decem millia foedissimo quidē titulo, nomine unguentarii, qui titulus a uita hominis compta semper, & puniti, non abhorrebat. Placuit censente Cornuto referri de eo proximo senatu, tunc enim, casu, an conscientia, abfuerat. Habes res urbanas, inuicem rusticas scribe, quid arbusculæ tuæ, quid uineæ, quid segetes agunt, quid oues delicatissimæ. In summa, nisi æquæ longam epistolam reddis, non est, quod postea, nisi breuissimam expectes. Vale.

C. PL. A R R I A N O S V O S A L.

36 *εἰ τοῦ πρῶτου* Illud, quod superesse Marii Pri
 2 *scā causæ* proxime scripseram, nescio an sa
 tis, circumcisum tamen, et adrasum est. Fir
 minus inductus in senatum. Respondit crimini noto
 secutæ sunt diuersæ sententiæ consulum designato
 rum. Cornutus Tertullus censuit ordine mouendū.
 acutus Nerva, in sortitione provinciæ rationē eius
 non habēdam, quæ sententia tanquam mitior, uicit,
 cum sit alioqui durior, tristiorq;. Quid enim mi
 serius, quam exectum, & exemptum honoribus se
 natoriis, labore, et molestia non carere? Quid graui
 us, quam tanta ignominia adfectum, non in solitudi
 ne latere? sed in hac altissima specula conspiciendum
 se, monstrandumq; præbere? Præterea quid publice
 minus aut congruens, aut decorum, notatum a senatu
 in senatu sedere, ipsisq; illis, a quibus sit notatus, aqua
 ri? summotum a proconsulatu, quia se i legatione tur
 piter gesserat, de proconsulibus iudicare? dānatumq;
 sordiū, uel damnare alios, uel absoluerē? sed hoc plu
 ribus uisum ē. Numerantur enim sententiæ, non pon
 derantur. nec aliud in publico consilio potest fieri, in
 quo nihil est tam inæquale, quam æqualitas ipsa. Nā
 cum sit impar prudentia, par omnium ius est. Imple
 ui promissum, priorisq; epistolæ fidem exolui, quam
 ex spatio temporis iam recepisse te colligo. Nam et fe
 stinanti, & diligenti tabellario dedi, nisi quid impe
 dimentum in uia passus est. Tuæ nunc partes, ut pri
 mum illam, deinde hanc remunereris literis, quales
 istinc

istunc redire uberrime possunt. Vale.

C. PLI. PRISCO SVO SAL.

34) **T**u occasiones obligandi me avidissime amplecteris, & ego nemini libētius debeo. duabus ergo de causis a te potissimum petere cōstitui quod impetratum maxime cupio. Regis exercitum amplissimum, hinc tibi beneficiorum larga materia, longum præterea tempus, quo amicos tuos exornare potuisti. Cōvertere ad nostros, nec hos multos. Malles tu quidem multos, sed meæ verecundiæ sufficit unus, aut alter, ac potius unus. Is erit Voconius Romanus, pater Plinii in equestri gradu clarus, Clarius vitricus, immo pater alius nam huius quoque nomine & pietate successit mater. E primis ipse ceterioris Hispaniæ. scis quod iudicium provinciæ illius, scis quanta sit gravitas, flamen proxime fuit. hunc ego, cum simul studeremus, arcte, familiariterque dilexi. Ille meus in urbe, ille in secessu contubernalis. Cū hoc seria, cum hoc iocos miscui. Quid enim aut illo fidelius amico, aut sodale iucundius? mira in sermone, mira etiam in ore ipso, vultuque suavitatis. Ad hoc ingenium excelsum, subtile, dulcè, facile, eruditum in causis agendis. E pistolas quidem scribit, ut musas ipsas latine loqui credas. Amatur à me plurimum. nec tamen vincitur. Equidem iuuenis statim iuveni quantum potui per ætatem, avidissime cōtuli, & nuper ab optimo principe trium liberorum ei ius impetraui, quod quanquam parce, et cum delectu daret, mihi tamē tanquam eligeret, indulxit. Hæc beneficia

d

mea tueri nullo modo melius quam ut augeam, possum, præsertim cum ipse illa tam grate interpretetur, ut dum priora accipit, posteriora mereatur. Habes qualis, quam probatus, carusq; sit nobis. Quem rogo pro ingenio, pro fortuna tua exornes. In primis ama hominem. Nam licet tribuas ei, quantum amplissimum potes, nihil tamen amplius potes amicitia tua, cuius esse cum usq; in intimam familiaritatem capax, quo magis scires, breuiter tibi studia, mores, omnem deniq; uitam eius expressi. Extenderem preces, nisi & tu rogari diu nolles, & ego tota hac epistola fecissem. Rogat enim et quidem efficacissime, qui reddit causas rogandi. Vale.

C. PLI. MAXIMO SVO SAL.

3 ✓
 Erum opinarius, distringor centumuiralibus
 u causis, quæ me exercent magis, quam delectant. Sûnt enim pleraq; parua, & exiles. Raro incidit, uel personarum claritate, uel negotii magnitudine insignis. ad hoc per pauci, cum quibus iuuat dicere. cæteri audaces, atq; etiã magna ex parte adulescentuli obscuro ad declamandum huc transeunt, tam irreuerenter, & temere, ut mihi Atilius noster expresse dixisse uideatur, sic in foro pueros a centumuiralibus causis suspicari, ut ab Honero in scholis. nam hic quoq; ut illic primũ cœpit esse, quod maximum est. At hercule, ante memoriã meã, maiores natu ita solebãt dicere ne nobilissimis qdẽ adulescentibus locus erat, nisi aliquo consulari producente, tanta ueneratione pulcherrimum opus celebrabatur. Nũc re

fractis pudoris, & reuerentiæ claustris, omnia patent omnibus. Nec inducuntur, sed irrumpunt. sequuntur auditores a tribus similes, conducti, et redempti mancipes, conuenitur a conductis, & redemptis in media Basilicâ, ubi tam palam sportulæ, quàm i triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede transitur. Inde iam non inurbane σοφουλεύς uocantur, ἀπὸ τοῦ σοφός, καὶ καλεῖσθαι iisdem latinum non imponitur est laudicæni. & tamen crescit in dies foeditas utraq; lingua notata. Heri duo nomenclatores mei, (habent sanè ætatem corû, qui nuper togas sumpserunt) ternis denariis ad laudandû trahebantur. tanti constat, ut sis disertissimus. Hoc pretio quanlibet numerosa subsellia implentur, hoc ingens corona colligitur, hoc infiniti clamores commouentur, cum μετόχοος dedit signum. opus est enim signo apud nò intelligentes, ne audientes quidem. nam pleriq; non audiunt, nec ulli magis laudant. Si quando transibis per Basilicam, & uoles scire, quo modo quisq; dicat, nihil è, quod tribunal ascendas, nihil quod præbeas aurem, facilis diuinatio. Scito eum pessime dicere, qui laudabitur maxime. Primus hunc audiendi morem induxit Larcus Licinius hætenus tamen, ut auditores conrogaret. Ita certe ex Quintiliano præceptore meo audisse memini. narrabat ille. Assidebam Domitium Afrum, cum apud centumuiros diceret grauius, & lente (hoc enim illi actionis genus erat) audit ex proximo immodicum, insolitumq; clamorem, admiratus, retinuit, ubi silentium factum est, repetit, quod abruperat. Iterum cla

mor, iterum reticuit et post silentiū, coepit idē tertio nouissime quis diceret, quæsiuit, responsum est, Licinius. Tum intermissa causa centumuirī, iquit, hoc artificium perit. quod alioquī perire incipiebat, cum perisse Afro uideretur. Nunc uero propè funditus extinctum, & euersum est. Pudet referre, quæ quam fracta pronuntiatione dicantur, quibus, quam teneris clamoribus excipiantur. plausus tantum, ac potius sola cymbala, et tympana illis cāticis desunt. ululatus quidem (neque enim alio uocabulo potest exprimi,) theatris quoq; indecora laudatio large super sunt. Nos tamen adhuc, & utilitas amicorum, & ratio ætatis moratur, ac retinet. Veremur enim ne forte non has indignitates reliquisse, sed laborem fugisse uideamur. Sumus tamen solito rariores. quod initium est gradatim desinendi. Vale.

C. PLI. VALERIO SVO SAL.

Vo modo te ueteres Marsi tui? Quo modo emptio noua? placent agri, post, quam tui facti sunt? Rarū id quidem. nihil enim æque gratum est adeptis, quam concupiscentibus. me prædia materna parum commode tractant, delectant tamen, ut materna. alioqui longæ patientia obcallui. Habent hunc finem assiduæ querelæ, quod queri pudet. Vale.

C. PLI. ANNIO SVO SAL.

V quidem pro cætera tua diligentia, admones me, codicillos A. Alieni, qui me ex parte

instituit hæredē, pro non scriptis habendos, quia nō
sint confirmati testamento. quod ius ne mihi quidem
ignotum est, cum sit iis etiam notum, qui nihil aliud
sciunt. sed ego propriam quandam legem mihi dixi,
ut defunctorum uoluntates, etiam si iure deficeren-
tur, quasi perfectas tuerer. Constat autem codicillos
istos A. A. liani manu scriptos. Licet ergo non sint cōfir-
mati testamento, a me tamen, ut confirmati obseruabū-
tur. Præsertim cum delatori locus non sit. Nam si ue-
rendum esset, ne, quod ego dedissem, populus eripe-
ret, cunctatior fortasse, & cautior esse deberem. Cum
uero liceat hæredi donare, quod in hæreditate sub-
sedit, nihil est, quod obstet illi meæ legi, cui publicæ
leges non repugnant. Vale.

C. P. L. I. G. A. L. L. O. S. V. O. S. A. L.

40

Iraris, cur me Laurentinum, uel (si ita ma-
m uis) Laurens meum tantopere delectet? desi-
nes mirari, cum cognoueris gratiam uillæ,
• opportunitatem loci, litoris spatium. Decem & septē
millibus passuum ab urbe secessit, ut peractis, quæ
agenda fuerint, saluo iam & cōposito die, possis ibi
manere. Aditur non una uia, nam & Laurentina,
& Ostiensis eodem ferunt, sed Laurentina a quarto-
decimo lapide, Ostiensis ab undecimo relinquenda est.
Vtrinque excipit iter, aliqua ex parte arenosum uin-
ctis paulo grauius, & longius, equo breue, et molle.
Varia hinc, atque inde facies, nam modo occurrenti-
bus syluis, uia coarctatur, modo latissimis pratis dif-
funditur, & patescit. Multi greges ouium, multa ibi

equorum, boumque armenta, quæ montibus hyeme de-
 pulsa, herbis, & tepore uerno nitescunt. Villa usi-
 bus capax, nõ sumptuosa tutela. Cuius in prima par-
 te atrium frugis, nec tamen sordidum, deinde porticus
 in O literæ similitudinẽ circumactæ, quibus parum
 la, sed festiua area includitur, egregium hæc aduer-
 sum tempestates receptaculum nam specularibus, ac
 multo magis imminentibus tectis muniuntur. Est con-
 tra medias cauedium hilare, mox tricliniũ satis pul-
 chrum, quod in litus excurrit, ac si quãdo Africomæ
 re impulsus est, fractis iam, & nouissimis fluctibus
 leuiter adluitur. Undique ualuas, ut fenestras non mi-
 nores ualuas habet, atque a lateribus, a fronte quasi tria
 maria prospectat. A tergo cauedium, porticum, are-
 am, porticum rursum, mox atrium, syluas, et longin-
 quos respicit montes. huius a leua retractius paulo,
 cubiculum est amplum. Deinde aliud minus, quod
 altera fenestra admittit orientem, occidentem altera
 retinet. Hæc & subiacens mare longius quidem, sed
 securius inuenitur. Huius cubiculi, et triclinii illius ob-
 iectu includitur angulus, qui purissimum solem con-
 tinet, & accendit. hoc hybernaculum, hoc etiam Gy-
 mnasium meorum est. Ibi omnes silent uenti, exceptis,
 qui nubilũ inducunt, & serenum ante, quam usum
 loci eripiunt. Adnequitur angulo cubiculum in apsi-
 da curuatum, quod ambitum solis fenestris omnibus
 sequitur. Parieti eius in bibliothecæ speciem armari-
 um insertum est, quod non legendos libros, sed lecti-
 tandos capit adhaeret dormitorium membrum tran-
 situ interiacente, qui suspensus, & tabulatus concepit

uaporem salubri temperamento huc, illuc digerit, & ministrat. Reliqua pars lateris huius feruorum, libertorumq; usibus detinetur, plerisq; tam mundis, ut accipere hostites possint. Ex alio latere cubiculum est politissimum, deinde uel cubiculum grande, uel modica cœnatio, quæ plurimo sole, plurimo mari luçet. Post hanc cubiculum cum proœtone, a' titudine æstiuum, munimentis hybernum. Est enim subduçtum omnibus uentis. huic cubiculo aliud, & proœton cõmuni pariete iunguntur inde balinei cella frigidaria spaciõsa, & effusa, cuius i' contrariis parietibus duo baptister: a uelut eieçta sinuantur, abunde capacia, si innare in proximo cogites. Adiacet unctorium hypocauston, adiacet propnigron balinei. Mox duæ cellæ magis elegantes, quam sumptuosæ coheret calida piscina mirifice, ex qua natantes mare aspiciunt. Nec procul spheristerium, quod calidissimo soli, inclinato iam die, occurrit. hic turris erigitur, sub qua diætæ duæ totidem in ipsa. Præterea cœnatio, quæ latissimum mare, longissimum litus, amœnissimas uillas prospicit. Est & alia turris, in hac cubiculum, in quo sol nascitur, conditurq; .lata post, apotheca, et horreũ. sub hoc triclinium, quod turbati maris non nisi fragorem, et sonum patitur, cumq; iam languidum, ac desinẽtem hortum, & g' stationem uidet, qua hortus includitur, g' statio buxo, aut roenarino, ubi deficit buxus, ambitur. Nam buxus, qua parte defenditur tectis, abunde uiret, aperto cœlo, apertoq; uerto. & quanquam longinqua assergine maris, inarescit. Adiacet g' stationi interiore circuitu uinca tenera, et

& umbrosa, nudisq; etiam pedibus mollis & cædēs.
 Hortum morus et ficus frequens uestit, quarum arborum illa uel maxime ferax est terra, malignior cæteris. hac nō deteriore, q̄ maris facie cœnatio remota a mari fruitur. Cingitur diæti duabus a tergo, quarū fenestris subiacet uestibulum uillæ, & hortus alius, pinguis, & rusticus. Hinc cryptoporticus propè publici operis instar extenditur. Vtrinq; fenestræ, a mari plures, ab horto singulæ, et altius pauciores. Hæc cum serenus dies, & immotus, omnes, cum hinc, uel inde uentus inquietus, qua uenti quiescunt, sine iniuria patent. ante cryptoporticum xystus uiolis odoratus. teporem solis infusi repercussu cryptoporticus auget. quæ ut tenet solem, sic aquilonem inhibet, submouetq; quantumque caloris ante, tantum retro frigoris similiter Africum sistit, atq; ita diuersissimos uentos alium alio a latere frangit, & finit. Hæc iucunditas eius hyeme, maior æstate. Nam ante meridiē xystum, post meridiē gestationes, horti q; proximā partem umbra sua temperat quæ, ut dies creuit, decreuitq; modo breuior, modo longior hac, uel illac cadit. Ipsa uero cryptoporticus tunc maxime caret sole, cū ardentissimus culmini eius isistit. Ad hoc patentibus fenestris fauonios accipit, transmittitq; nec unquam acre pigro, & manente ingrauescit. In capite xysti deinceps cryptoporticus, horti diæta est, amores mei, re uera amores. ipse posui. In hac heliocaminus quidem, alia xystum, alia mare, utraq; solem, cubiculū autem ualuis, cryptoporticum fenestra prospiciat, qua mare contra parietem medium diæta perquam-

eleganter recedit. quæ specularibus, & uelis obdu-
ctis, reductis uel modo adiicitur cubiculo, modo aufer-
tur. lectum, et duas cathedras capit, a pedibus mare,
a tergo uillæ, a capite syluæ, tot facies locorum, totidē
fenestris, & distinguit, & misceat. Iunctum est cubi-
culum noctis, & somni, nō illud uoces seruatorum,
non maris murmur, non tempestatum motus, non ful-
gurū lumen, ac ne diem quidem sentit, nisi fenestris
apertis. Tā alti, abditiq; secreti, illa ratio, quod iter
iacens andron parietem cubiuli, horti q; distinguit.
Atq; ita omnem sonum media inanitate consumit.
applicatum est cubiculo Hypocaustum perexiguum,
quod angusta fenestra suppositum calorem, ut ratio
exigit, aut effundit, aut retinet. Procæton idē et cubi-
culum porrigitur in solem, quem oriētem statim ex-
ceptum, ultra meridiem, obliquū quidem, sed tamen
seruat. In hanc ego diætā cum me recipio, abesse mi-
hi etiā a uilla mea uideor. Magnam q; eius uolupta-
tem ecce præcipue saturnalibus capio, cū reliqua pars
tecti licentia dierum, festis q; clamoribus personat.
nam nec ipse meorum lusibus, nec illi studiis meis ob-
strepunt. Hæc utilitas, hæc amœnitas deficitur aqua
salienti, sed puteos, ac potius fontes habet. sunt enim
in summo. & omnino litoris illius mira natura, quo-
cunq; loco moueris humum obuius, & paratus hu-
mor occurrit, is q; sincerus, ac ne leuiter quidem tante
maris uicinitate corruptus. Suggestunt affatim ligna
proximæ syluæ. cæteras copias Ostiensis colonia mi-
nistrat. frugi quidem homini sufficit etiam uicus, quæ
una uilla discernit. in hoc balinea meritoria tria.

Magna commoditas, si forte balineum domi, uel subitus aduentus, uel breuior mora calefacere dissuadeat. Litus ornant uarietate grauisima, nunc continua, nunc intermissa tecta uillarum, quæ præstant multarum urbium faciem, siue ipso mari, siue ipso litore utare. quod nonnunquam longa tranquillitas molli, sæpius frequens & contrarius fluctus indurat. Mare non sane pretiosis piscibus abundat. soleas tamen, & squillas optimas egerit. Villa uero nostra etiam mediterraneas copias præstat, lac in primis, Nã illuc e pascuis pecora conueniunt, si quando aquam, umbram ue sectantur. Iustis ne de caussis eum tibi uideor incolere, inhabitare, diligere secessum? quæ tu nimis urbanus es, nisi concupiscas atque utinam concupiscas. ut tot, tantisque dotibus uilulæ nostræ maximæ commendatio ex tuo contubernio accedat. Vale.

C. P. L. M. V. R. C. I. O. S. V. O. S. A. L.

Vid a te iucundius mihi potuit iniungi, quã
 q ut præceptorem fratris tui liberis quærere
 rem? Nam beneficio tuo in scholam redeo.
 Et illam dulcissimam ætatem quasi resumo sedeo inter iuuenes, ut solebam. Atque etiam ex perior quantum apud illos autoritatis ex studio habeam. Nam proxime frequenti auditorio inter se coram multi ordinis nostri clare iocabantur, intraui, conticuerunt. Quod non referrem, nisi ad illorum magis laudem, quã ad meã pertineret, ac nisi sperare te uellẽ, posse fratris tui filios probe discere. Quod superest, cum omnes qui profitentur, audiero, quid de quoque sentiam, scri-

bam, efficiamq; quantũ tamen epistola conſequi pote-
 ro, ut ipſe omnes audiſſe uidearis. debeo enim tibi,
 debeo memoriæ fratris tui hanc fidem, hoc ſtudium
 præſertim ſuper tanta re. Nã quid magis intereſt ue-
 ſtra, quam ut liberi, dicerem tui, niſi nunc illos magis
 amares. digni illo patre, te patruo reperiãtur quam
 curam mihi etiam ſi non mandaffes, uidecaſſem. Nec
 ignoro ſuſcipiendas offenſas i eligendo præceptore.
 Sed oportet me non modo offenſas, uerũ etiam ſimul-
 tates pro fratris tui filiis tam æquo animo ſubire,
 quam parentes pro ſuis. Vale.

C. P. I. CEREALI SVO SAL.

h Ortaris, ut orationem amicis pluribus reci-
 tem. faciam, quia hortaris. quamuis uehe-
 menter addubitem. neq; enim me præterit,
 actiones, quæ recitẽtur, i petum omnem, caloremq;
 ac propè nomen ſuum perdere, ut quas ſoleant com-
 mendare ſimul, & accendere iudicium conſeſſus, cele-
 britas aduocatorũ, expectatio, euentus, fama non uni-
 us actoris, diductumq; in partes audientiũ ſtudiũ.
 ad hoc dicentis geſtus, inceſſus, diſcurſus etiam, omni-
 busq; motibus animi conſentaneus uigor corporis. un-
 de accidit, ut hi, qui ſedentes agunt, quamuis illis ma-
 xima ex parte ſuperſint, eadẽ illa, quæ ſtantibus, ta-
 men hoc, quod ſe dẽt, quaſi debilitentur, et depriman-
 tur. Recitãtium uero, præcipua pronuntiationis ad-
 iumenta oculi, manus præpediũtur, quominus mirũ
 eſt, ſi auditorũ intẽtione lægueſcit, nullis extrinſecus
 aut blã dimẽtis capta, aut aculeis excitata. his accedit
 q oratio de qua loquor pugna, & contentioſa eſt.

porro ita natura comparatum est, ut ea, quæ scripsimus cum labore, etiam cum labore audiri putemus. Et sanè quotusquisq; tam rectus auditor, quem nõ potius dulcia hæc, et sonantia, quam austera, et pressa delectent? Est quidem omnino turpis ista discordia, è tamen quæ plerunq; euenit, ut aliud auditores, aliud iudices exigant, cum alioqui præcipue auditor adfici debeat, quibus idem si foret iudex, maxime permouetur. potest tamen fieri, ut quæ in his difficultatibus libro isti nouitas lenocinetur, nouitas apud nostros. apud græcos enim est quiddam, quamuis ex diuerso, nõ tamen omnino dissimile. Nam ut illis erat moris, leges, quas ut cõtrarias prioribus legibus arguebãt, aliarum collatione conuincere, ita nobis inesse repetendarũ legi quod postularem, cum hac ipsa lege, tum aliis colligendum fuit. quod nequaquam blandũ auribus imperitorum, tanto maiore apud doctos habere gratiam debet, quanto minorem apud indoctos habet. nos autem, si placuerit recitare, adhibaturi sumus eruditissimum quenq; . sed planè adhuc an sit recitandum, examina tecum, omnesq;, quos ego moui in utraq; parte calculos, pone. idque elige, in quo uicerit ratio. a te enim ratio exigetur, nos excusabit obsequium. Vale.

C. PL. CALVISIO SVO SAL.

Ssem para, et accipe auream fabulã, fabulas immo nam me priorũ noua admonuit. Nec refert à qua potissimum incipiam. Verania Pisonis grauiter iacebat, huius dico Pisonis.

quem Galba adoptauit. ad hanc Regulus uenit. primū impudentiam hominis, qui uenerit ad egram, cuius marito inimicissimus, ipsi iussissimus fuerat. Esto si uenit tantū, at ille etiam proximus toro sedit, quodie, qua hora nata esset, interrogauit. ubi audiuit, componit uultum, intendit oculos, mouet labra, agit digitos, computat nihil. diu miseram expectatione suspendit. habes inquit climatericum tempus, sed euades. quod ut tibi magis liqueat, aruspicem consulam, quem sum frequenter expertus. Nec mora, sacrificium facit, affirmat exta cum syderum significatione congruere. Illa ut in periculo credula, poscit codicillos, legatum Regulo scribit, mox ingrauescit, clamat moriēs, o hominē nequam, perfidum, ac plus etiam, quam periurū, qui sibi per salutem filii peierasset. Facit hoc Regulus, non minus scelerate, quam frequenter, quod iram deorū, quos ipse quotidie fallit, in caput infelicis pueri detestatur. Velleius Blæsus ille locuples, consularis, nouissima ualetudine cōflictabatur, cupiebat mutare testamentum. Regulus qui speraret aliquid ex nouis tabulis, gaudebat per captare eū cœperat, medicos hortari, rogare, quoquo modo spiritum homini prorogarent. postquam signatum est testamentum, mutat personam, uertit allocutionem, iisdemq; medicis, quousq; miserū cruciatis? quid inuidetis bonā mortē, cui dare uitam nō potestis? moritur Blæsus, et tanquam omnia audisset, Regulo ne tantulum quidem. Sufficiunt duæ fabulæ, an scholasticæ lege tertiam poscis? est unde fiat. Aurelia ornata fœmina signatura testamentum, sumpserat pulcherrimam.

mas tunicas. Regulus cum uenisset ad signandum, Rogo inquit has mihi leges. Aurelia ludere hominē putabat, ille serio iſtabat. nec multa, coegit mulierē aperire tabulas, ac sibi tunicas, quas erat iſduta, legare. obseruauit scribentem, inſpexit an ſcripſiſſet. et Aurelia quidem uiuit, ille tamen iſtud tanquam moriturā coegit. et hic hæreditates, hic legata, quaſi mereatur, accipit. ἀλλὰ διατί τοι μοι in ea ciuitate, i qua iā pridem nō minora præmia, immo maiora, nequitia & improbitas, quam pudor & uirtus, habent. Aſpice Regulum, qui ex paupere & tenui, ad tantas opes per flagitia proceſſit, ut ipſe mihi dixerit, cum conſuleret, quam cito ſeſtertium ſexcenties impleturus eſſet, inueniſſe ſe extra duplicata, quibus portendi nullies, & ducenties habiturū. et habebit, ſi modo, ut cœpit aliena teſtamenta, quod ē improbiſſimum genus falſi, ipſis, quorum ſunt illa, dictauerit.

Vale.

FINIS.

C. PLINII SECVNDI EPISTOLA
RVM LIBER TERTIVS.

C. PLINIVS CALVISIO
SVO SALVTEM.

Esco, an ullū incundius tempus exegerim, quam quo nuper apud Spurrinam fui, adeo quidem, ut neminē magis ī senectute, (si modo senescere datum est,) æmulari uelim. nihil est enim illo uitæ genere distinctius. me

autem ut certus syderum cursus, ita uita hominum disposita delectat, senum præsertim. Nam iuuenes adhuc confusa quædam, et quasi turbata non indecent, senibus placida omnia et ordinata conueniunt, quibus industria sera, turpis ambitio est. hanc regulam Spurrinna constantissime seruat. quin etiam parua hæc, parua, si non quotidie fiant, ordine quodam, & uelut orbe circumagit. mane lectulo continetur, hora secunda calceos poscit, ambulat millia passuum tria. nec minus animum, quam corpus exercet. si ad sunt amici honestissimi sermones explicantur. si non, liber legitur, interdum etiam presentibus amicis, si tamen illi nõ grauantur deinde cõsudet, & liber rursus, aut sermo libro potior. mox uehiculum ascēdit, adsumit uxore singularis exēpli, uel aliquē amicorū, ut me proxime. Quā pulchrū illud, quam dulcē secretū, quātū ibi antiquitatis, quæ facta, quos uiros audias, quibus præceptis ibuare. Quamuis ille hoc tempe-

vamentum modestiæ suæ indixerit, ne præcipere uideatur. peractis septem millibus passuum, iterum ambulat mille, iterum residet, uel se cubiculo, ac stylo redit. scribit enim, & quidem utraq; lingua lyrica doctissima. mira illis dulcedo, mira suauitas, mira hilaritas, cuius gratiã cumulat sanctitas scribentis. ubi hora balinei nuntiata est, est autem hyeme nona, æstate octaua, in sole, si caret uento, ambulat nudus. Deinde mouetur pila uehementer. & diu. nam hoc quoque exercitationis genere pugnat cum senectute. lotus accubat, & paulisper abum differt. interim audit legentem remissius aliquid, & dulcius, per hoc omne tempus liberum est amicis uel eadem agere, uel alia, si malint. apponitur cœna nõ minus nitida, quam frugi, in argento puro, & antiquo. sunt in usu & corinthia, quibus delectatur, & adficiatur. Frequenter comœdis cœna distinguitur, ut uoluptates quoque studiis condiantur. sumit aliquid de nocte & æstate. nemini hoc longum est, tanta comitate conuiuium trahitur. Inde illi post septimum, & septuagesimum annum aurium, oculorumque uigor integer, inde agile, & uiuidum corpus, solaque ex senectute prudentia. Hanc ego uitam uoto, & cogitatione præsumo, ingressurus auidiissime ut primum ratio ætatis receptui cœnere permiserit. interi mille laboribus conteror, quorum mihi & solatium, & exemplum est idem spurinna. nam ille quoque quoad honestum fuit, obiit officia, gessit magistratus, provincias rexit, multoque labore hoc ocium meruit. Igitur eundem mihi cursum, eundem terminum statuo, idque iam nunc apud te sub signo, ut

signo, ut si me longius euehi uideris, in ius uoces ad hanc epistolam meam, & quiescere iubeas, cum inertiæ crimen effugero. Vale.

C. PL. MAXIMO SVO SAL.

q
 V od ipse amicis tuis obtulisset, si mihi eadē materia suppeteret, id nūc iure uideor a te meis petiturus. Arrianus Maturus Alti-
 natium est princeps. Cum dico princeps, nō de facultati-
 bus loquor, quæ illi large super sunt, sed de castitate, iustitia, gravitate, prudentia. Huius ego consilio in ne-
 gociis, iudicio, in studiis utor. Nam plurimū fide, plu-
 rimū ueritate, plurimum intelligentia præstat. Amat me, (nihil possum ardentius dicere) ut tu. caret ambi-
 tu, ideo se in equestri gradu tenuit, cum facile posset ascendere altissimū. Mihi tamen ornandus, excolen-
 dusq; ē. itaq; magni æstimo dignitati eius aliquid ad-
 struere inopinantis, nescientis, immo etiā fortasse no-
 lentis, adstruere autem, quod sit splendidum, nec mole-
 lestum, cuius generis quæ prima occasio tibi, conferas in eum rogo, habebis me, habebis ipsum gratissimum debitorem. Quā uis enim ista non adpetat, tam grate tamen excipit, quā si concupiscat. Vale.

C. PL. CORELLIAE HISPVL-
LAE SALVTEM.

c
 V m patrem tuum grauissimum, & sanctis-
 simum uirum suspexerim magis, an ama-
 uerim, dubitem, teq; in memoriā eius, &
 in honorem tuum unice diligam, cupiam, necesse est,

atq; etiam, quantum in me fuerit, enitar, ut filius tuus suo similis existat, equidem malo materno, q̄q̄ illi paternus etiam clarus, spectatusq; contigerit. pater quoq; & patruus illustri laude conspicui, quibus omnibus ira demum similis adolescet, si imbutus honestis artibus fuerit, quas plurimum refert, a quo potissimum accipiat. adhuc illum pueritiæ ratio intra cõturbatum tuum tenuit. præceptores domi habuit, ubi est erroribus modica, uel etiam nulla materia, iam studia eius extra limen proferenda sunt. iam circũficiendus rhetor latinus, cuius scholæ seueritas, pudor in primis, castitas constet. Adest enim adul. scenti nostro cum cæteris naturæ, fortunæq; dotibus, eximia corporis pulchritudo, cui in hoc lubrico ætatis nõ præceptor modo, sed custos etiam, rectorq; quærendus est. Vt ideo ergo demonstretare tibi posse Iulium Genitorem, amatur a me, iudicio tamẽ meo non obstat caritas hominis, quæ ex iudicio nata est. uir est emẽdatus, & gravis, paulo etiã horridior, & durior, ut in hac licentia temporum quantum eloquentia ualeat, pluribus credere potes, nam dicendi facultas aperta, & exposita statim cernitur. Vita hominũ altos recessus, magnasq; latebras habet, cuius pro Genitore me sponsorem accipe. nihil ex hoc uiro filius tuus audi et, nisi profuturum nihil discet, quod nescisse rectius fuerit, nec minus sæpe ab illo quam a te, meq; admonebitur quibus imaginibus oneretur, quæ nomina, & quantita sustineat. Proinde fauentibus Diis, trade eum præceptori, a quo mores primum, mox eloquẽtiã discat, quæ male sine moribus discatur. Vale.

C. PL. MACRINO SVO SAL.

V amuis & amici, quos presentes habebā
 q & se nones hominum factum meum com-
 probasse uideantur, magni tamen æstimo scī
 re, quid sentias tu. nam cuius integra re consilium ex-
 quirere optassem, huius etiam peracta iudicium nos-
 se mire concupisco. Cum publicum opus mea pecunia
 inchoaturus, i Thuscōs excucurrissem, accepto ut præ-
 fectus ærarii cōmeatu. Legati prouinciae Bæticiæ quæ
 sturi de proconsulatu Cæcili Classici, aduocatum me-
 a Senatu petierunt. Collegæ optimi, mei q; amantissi-
 mi de communis officii necessitatibus prælocuti, excu-
 sare me, & eximere tentarunt. factum est senatuscon-
 sultum perquam honorificum, ut daretur provinciali-
 bus patronus, si ab ipso me impetrassent. Legati rur-
 sus inducti, iterum me iā præsentem aduocatum po-
 stularunt, implorantes fidem meā, quam essent cō-
 tra Massam Bæbium experti, adlegantes patrocinii
 fœdus secuta est Senatus clarissima adfensio, q̄ solet
 decreta præcurrere. Tum ego, desino, inq̄. P. C. puta-
 re me iustas excusationis causas adtulisse. placuit &
 modesta sermonis & ratio. Cōpulit autē me ad hoc
 consilium nō solum consensus senatus (quanquam hic
 maxime) uerum etiam alii quidē, minoris, sed tamē
 numeri. Veniebat in mentem priores nostros etiā sin-
 gulorum hostium iniurias accusationibus uolunta-
 riis exsecutes, quo deformius arbitrabar publica ho-
 spitii iura negligere. Præterea cum recordarer, quā-
 ta pro iisdem Bæticis priore aduocatione, etiam peti-

cula subissem, conseruandum ueteris officii meritum nouo uidebatur. Est enim ita comparatum, ut antiquiora beneficia subuertat, nisi illa posterioribus cumules. Nā quilibet sepe obligati si quid unum neges, hoc solū meminērūt, quod negatum est. ducebar etiā quod decesserat Classicus amotumq; erat, quod in eiusinodi causis solet esse tristissimum periculum Senatoris. Videbam ergo aduocationi meæ non minorem gratiam, quā si uiueret ille propositam, inuidiam nullam. In summa cōputabam si munere hoc tertio fungerer, faciliorem mihi excusationem fore, si quis inuadisset, quem non deberem accusare. Nam cum est omnium officiorū finis aliquis, tum optime libertati uenia, obsequio præparatur. Audisti cōsiliū mei motus. su perest alterutra ex parte iudiciū tuum. In quo mihi æque iucunda erit simplicitas dissentientis, quā comprobantis autoritas. Vale.

C. P. L. MACRO SVO SAL.

Frgratū est mihi, quod tā diligenter libros
 p auunculi mei lectitas, ut habere omnes uelis, quærasq; , qui sint oēs. fungar iudicis partibus, atq; etiam, quo sint ordine scripti, notum tibi faciam. Est enim hæc quoq; studiosis non iniucunda cognitio. De iaculatione equestri unus, hunc cum præfectus Alæ militaret, pari ingenio, curaq; composuit. De uita Pomponii Secundi duo, à quo singulariter amatus, hoc memoriæ amici, quasi debitum munus exoluit. Bellorum Germaniæ uiginti, quibus omnia, quæ cū Germanis gessimus bella, collegit.

Inchoauit, cū in Germania militaret, somnio monitus. Adstitit ei quiescenti Drusi Neronis effigies, qui Germaniæ latissime uictor ibi periit. commēdabat memoriā suā, orabatq; ut se ab iniuria obliuionis adsereret. studiosi tres in sex uolumina propter amplitudinem diuisi, quibus oratorem ab incunabilis instituit, & perfect. Pubii sermonis octo scripsit sub Nerone nouissimis annis, cum omne studiorum genus paulo liberius, & erectius periculosum seruitus fecisset. A fine Aufidii Bassi trigintaunus. Naturæ historiā triginta septem opus diffusum, eruditum, nec minus uarium, q̄ ipsa natura. Miraris, quod tot uolumina, multa q; in his tam scrupulosa homo occupatus absoluerit, magis miraberis, si scieris, illum aliquandiu causas actitasse, decessisse anno sexto et quinquagesimo. medium tempus distentū, impeditum q; qua officiis maximus, qua amicitia principum egisse. Sed erat acre ingenium, incredibile studium, summa uigilantia lucubrare uulcanalibus incipiebat. nō auspicandi causa, sed studendi, statim & nocte multa, hyeme uero ab hora septima, uel cū tardissime, octaua, sæpe sexta, erat sanè somni paratissimi, nonnūquam etiam inter ipsa studia instantis, et deferentis. Ante lucem ibat ad uespasianum imperatorem, nam ille quoq; noctibus utebatur inde ad delegatum sibi officium, reuersus domum, quod reliquum temporis studiis reddebat post cibū sæpe, quē interdum leuem & facilem ueterum more sumebat. Aestate siquid otii, iacebat i sole, liber legebatur, adnotabat, excerpbatq; nihil enim legit, quod nō ex-

cerperet. Dicere etiam solebat, nullum esse librum
 tam malum, ut non aliqua parte prodesse. Post so-
 lem plerūq; frigida lauabatur, deinde gustabat, dor-
 miebatq; minimū. Mox quasi alio die studebat in cœ-
 næ tempus. super hâc liber legebatur, adnotabatur,
 & quidem cursim. Memini quendam ex amicis cum
 lector quædam perperam pronuntiasset, reuocasse,
 & repeti coegisse, huic auunculum meum dixisse, in-
 tellexeras nempe? cum ille aduisset, Cur ergo reuo-
 cabas? decem amplius uersus hac tua interpellatio-
 ne perdidimus. tanta erat parsimonia temporis. Sur-
 gebat æstate à cœna, luce, hyeme intra primam no-
 ctis, & tanquam aliqua lege cogente hæc inter medi-
 os labores, urbisq; fremitum in secessu. solum bali-
 nei tempus studiis eximebatur. Cum dico balinei, de
 interioribus loquor. Nam dum desringitur, tergi-
 turq;, audiebat aliquid, aut dictabat. In itinere qua-
 si solutus cæteris curis, huic uni uacabat. ad latus no-
 tarius cum libro, & pugillaribus, cuius manus hye-
 me manicis muniebatur, ut ne cœli quidem asperitas
 ullum studii tēpus eriperet, qua ex cā Romæ quoq;
 sella uehebatur. Repeto me correptum ab eo, cur am-
 bularem poteras, iquit, has horas nō perdere. nam
 perire omne tempus arbitrabatur quod studiis non
 impertiretur. Hac intentione tot ista uolumina per-
 egit. Electorumq; cōmentarios centum sexaginta mi-
 hi reliquit, opistographos quidem, & minutissimos
 scriptos, qua ratione multiplicatur hic numerus. Re-
 ferebat ipse potuisse se, cum procuraret in Hispania,
 uēdere hos cōmētarios Lartio Lyanio quadringētis

millibus numum, & tunc aliquāto pauciores erant. Nōne uidetur tibi recordanti quātum legerit, quantum scripserit, nec in officiis ullis, nec in amicitia principum fuisse? rursus cum audis quid officiorū studiis laboris impenderit, nec scripsisse satis nec legisse? Quid est enim, quod non aut ille occupationes impedire, aut hęc instantia non possit efficere? itaq; soleo ridere cum me quidam studiosum uocant, qui si comparer illi, sum desidiosissimus. Ego autem tantū, quem partim publica, partim amicorum officia dstringunt. Quis ex istis, q̄ tota uita literis adsident, collatus illi, non quasi somno & inertie deditus erubescat? Extendi epistolam, cum h. c. solum, quod requirebas scribere destinassem, quos libros reliquisset. Confido tamen hęc quoq; tibi non minus grata, quā ipsos libros futura, quę te non tantum ad legendos eos, uerum etiam ad simile aliquid elaborā dum posunt emulationis stimulis excitare. Vale.

C. PL. SEVERO SVO SAL.

X hereditate quę mihi obuenit, emi proxime Corinthium signum, modicum quidem, sed festiuum, & expressum, quantum ego, sapio, qui fortasse in omni re, in hac certe per quā exiguum sapio. Hoc tamen signum ego quoq; intellego. Est enim nudum nec aut uita, si qua sunt, calat, aut laudes parum ostentat. Effingit senem stantem. ossa, musculi, nerui, uenę, rugę, etiā ut si irantis apparent. rari, & cedentes capilli lata frons, contracta facies, exile collum, pēdent lacerti, papillę iacent, re

cessit uenter. A tergo quoq; eadem ætas, ut à tergo æs ipsum quantũ uerus color indicat, uetus, et antiquũ-talia denique omnia, ut possint artificum oculos tenere, delectare imperitorũ, quod me, quanquã tyrunculum, sollicitauit ad emendũ. Eri autem, non, ut habere rem domi, neq; enim ullum adhuc Corinthiũ domi habeo, uerũ, ut in Patria nostra celebri loco ponere, ac potissimum in Iouis templo. Videtur enim dignũ templo, dignum deo donũ. Tu ergo, ut soles, omnia, quæ à me tibi iniũguntur, suscipe hanc curã. Et iam nũc iube basim fieri, ex quo uoles marmore, quæ nomen meũ, honoresq; capiat, si hos quoq; putabis addẽdos. Ego signum ipsum, ut primum inuenero aliquẽ qui non grauetur, mittam tibi, uel ipse, quod mauis adferam mecum. destino enim, si tamen officii ratio permiserit, excurrere istõ. Gaudes quod me uenturũ esse polliceor, sed contrahes frontem, cum adiecero, ad paucos dies, neq; enim diutius abesse me eadẽ hæc, quæ nondum exire, patiuntur. Vale.

C. PL. CANNIO SVO SALVTEM.

Odo nuntiatus est Sylius Italicus in Neapoli-
 m litano suo inedia uitam finisse. Causa mor-
 tis, ualetudo. erat illi natus insanabilis clauus, cuius tædio ad mortem irreuocabili cõstantia decurrir. usq; ad supremum diem beatus, & felix, nisi quod minorem è liberis duobus amisit, sed maiorem, meliorem, florentemq; etiam Consularem reliquit. læserat famam suã sub Nerone. credebatur spõ-
 æ accusasse. Sed in Viteliĩ amicitia sapiẽter se, & co-

miter gesserat. Ex proconsulatu Asiae gloriam reportauerat. maculam ueteris industriae laudabili otio abluerat. Fuit inter principes ciuitatis sine potentia, sine inuidia. Salutabatur, colebatur, multumq; in lectulo iacens, cubiculo. semper non ex fortuna frequent. Doctissimis sermonibus dies trāsigebat. cū ad scribēdo uacaret, scribebat carmina maiore cura, quā ingenio. nonnunquam iudicia hominum recitationibus experiebatur. Nouissime ita suadetibus annis ab urbe secessit, seq; in Campania tenuit, ac ne aduētū quidem noui principis, inde cōmotus est. Magna Caesaris laus, sub quo hoc liberum fuit, magna illius, q; hac libertate ausus ē uti. erat philologos usq; ad emacitatis reprehensionem. plures iisdē in locis uillas possidebat, adamatisq; nouis, priores neglegebat, multū ubiq; librorū, multū statuarū, multum imaginū, quas non habebat modo, uerum etiā uenerabatur. Vergilii ante omnes. cuius natalem religiosius, quam suū celebrabat. Neapoli maxime, ubi monumentum eius adire, ut tēplum, solebat. In hac tranquillitate annū quintum et septuagesimū excessit, delicato magis corpore, q; infirmo. Vtq; nouissimus à Nerone factus est consul, ita postremus ex omnibus, quos Nero consules fecerat, decessit. Illud etiā notabile, ultimus ex Neronianis Cōsularibus obiit, quo consule Nero periit. Quod me recordantē, fragilitatis humanae miseratio subit. Quid enī tam circuncisum, tam breue, q; hominis uita longissima? An non uidetur tibi Nero modo fuisse, cū interim ex iis, qui sub illo gesserant cōsulatū, nemo iam superest, quā quā qd hoc miror inu-

per Lucius Píso, pater Písonis illius, qui à Valerio Festo per summũ facinus in Africa occisus est, dicere solebat neminẽ se uidere in senatu, que consul ipse sententiã rogauisset. Tã angustis terminis tantæ multitudinis uinacitas ipsa concluditur, ut mihi non uenia solum digna, uerum etiam laude uideantur illæ regie lacrymæ. Nam ferunt Xerxem, cum in mensum exercitum oculis obisset, illacrymasse, quod tot millibus tã breuis immuneret occisus. sed tantomagis hoc quicquid est temporis futilis et caduca si non datur factis. Nam horũ materia in aliena manu, certe studiis proferamus. et quatenus nobis denegatur diu uiuere, reliquamus aliquid, quo nos uixisse testemur. Scio te stimulis non egere, me tamen tui caritas euocat, ut currentem quoq; instigem, sicut tu soles me, et in ipsis cum inuicem se mutuis exhortationibus amica ad amorem immortalitatis exacuunt. Vale.

C. PL. TRANQUILLO SVO SAL.

Accis pro cætera reuerẽtia, quam mihi præstas, quod tam solícite petis, ut tribunatum, quem à Neratio Marcello clarissimo uiro impetraui tibi, in Cæsennium Sylvanũ propinquũ tuum transferam. Mihi autem sicut iucundissimum, ipsum te tribunum, ita non minus gratum, aliũ per te uidere. neq; enim esse congruens arbitror, quẽ augere honoribus cupias huic pietatis titulis inuidere, qui sunt omnibus honoribus pulchriores. Video etiam, cũ sit egregiũ et mereri beneficia, et dare. utrãq; et laudem simul assecuturum, si quod ipse meruisti,

alii tribuas. Prætorcia intellego mihi quoq; gloriæ fū
re, si ex hoc tuo facto nō fuerit ignotū amicos meos nō
gerere tñ tribunatus posse, uerū etiā dare. quare ego
uero honestissimæ uolūtati tuæ pareo. Neq; enim ad
huc nomen in numeros relatū est. Ideoq; liberum. Et
nobis sylvanū in locum tuū subdere, cui cupio tam
gratū esse munus tuum, quam tibi meum est. Vale.

C. PL. MINITIANO SVO SAL.

P
 Ossum iam perscribere tibi quantum in pu
 blica, prouinciæ Bæticæ causa laboris ex
 hauserim, nā fuit multiplex, actūq; est se
 pius cum magna uarietate. Vnde uarietas? unde plu
 res actiōes? Cælius Classicus homo fœdus, et aper
 te malus proconsulatum in ea non minus uolenter,
 quam sordide gesserat eodē anno, quo in Africa Ma
 rius Priscus. Erat autē Priscus ex Bætica, ex Africa
 Classicus, inde dictū Bæticorū, ut plerūq; dolor etiā
 uenustus facit, non illepidum ferebatur. Dedi malum
 et accipi, sed Mariū una ciuitas publica, multiq; pri
 uati reum peregerunt, in Classicum tota prouincia in
 cubuit. ille accusationem uel fortuita, uel uolunta
 ria morte præuertit. Nam fuit mors eius infamis, am
 bigua tamen. Vt enim credibile uidebatur uoluisse
 exire de uita cum defendi non possit, ita mirum, pu
 dorem damnationis morte fugisse, quem non puduis
 set damnanda committere. Nihilominus Bætica etiā
 in defuncti accusatione persistebat prouisum hoc le
 gibus, intermissum tamen, et post longam intercape
 dinem tūc reductum addiderunt Bætica, quot simul

socios, ministrosq; Classici detulerunt, nominatimq;
 in eos inquisitionem postulauerunt aderam Beticas,
 mecumq; Luceius Albinus, uir in dicendo copiosus,
 ornatus, quem ego cum olim mutuo diligerem, ex hac
 officii societate, amare ardentius cœpi. Habet quidē
 gloria in studiis, præsertim quiddam ἀνοικωσύτων, no-
 bis tamen nullum certamen, nulla cōtentio, cum uterq;
 pari iugo, nō pro se, sed pro causā niteretur. Cuius et
 magnitudo, & utilitas uisa est postulare, ne tantū one-
 ris singulis actionibus subiremus. Verebamur, ne nos
 dies, ne uox, ne latera deficerent, si tot crimina, tot re-
 os uno uelut fascæ complecteremur. Deinde ne iudiciū
 intentio multis nominibus, multisq; causis non lassā-
 retur modo, uerumetiam confunderetur. Mox ne gra-
 tia singulorum collata, atq; permixta, pro singulis
 quoq; uires omnium acciperet postremo ne potentis-
 simi, uilissimo quoq; quasi piaculari dato, alienis pœ-
 nis elaberentur. Etenim tum maxime fauor, & am-
 bitio dominatur, cum sub aliqua specie seueritatis de-
 litescere potest. Erat in consilio sertorianum illud exē-
 plum, qui robustissimum & infirmissimum milite
 iussit caudam equi, reliqua nosti. Nam nos quoq;
 tam numerosum agmen reorum ita denuim uideba-
 mus posse superari, si per singulos carperetur. placuit
 in primis ipsum Classicum ostendere nocētem, hic
 aptissimus ad socios eius, & ministros transitus erat,
 quia socii ministriq; probari, nisi illo nocente, nō po-
 terāt. Ex quibus duos statim Classico iunximus; Ba-
 bium Probum, & Fabium Hispanum, utrunq; gra-
 tia, Hispanum etiam facundia ualidū. Et circa Clasi-

sicū quidem breuis, & expeāitus labor; sua manus reliquerat scriptum, quid ex qua; re, quid ex qua; causa accepisset. Miserat etiam epistolas Romam ad amiculam quandam iactantes, & gloriosas, his quēdem uerbis. io io, liber ad te uenio, iam sestertiu qua dragies redegi, parte uendita Bæticorum. Circa Hispanum & Probū multum sudoris. Horum ante, quam crimina ingrederer, necessarium credidi elaborare, ut constaret ministerium crimen esse, quod nisi effecissem, frustra ministros probassem. Neq; enī ita defendebantur, ut negarēt, sed ut necessitati ueniam precarentur. Esse enim se provinciales, & ad omne proconsulum imperium metu cogi. Solet dicere Cladius Restitutus, qui mihi respondit, uir exercitatus, et uigilans, & quanlibet subitis paratus, nunq̄ sibi tantum caliginis, tantum perturbationis effusum, quam cum ea præcepta, & extorta defensionis suæ cerneret, in quibus omnem fiduciam reponebat. Cōsiliū nostrī exitus fuit, bona Classici, quæ habuisset ante provinciam, placuit Senatui, à reliquis se perari? Illa filiae, hæc spoliatis reliqui. Additum est, ut pecuniæ, quas creditoribus soluerat, reuocaretur. Hispanus, & Probus in quinquēniū relegati. A deo graue uisum est, quod initio dubitabatur, an omnino crimē esset. Post paucos dies Clauium Fuscum Classici generum, & Stillonium Priscum, qui tribunus cohortis sub Classico fuerat, accusauimus, dispari euentu, Prisco in biennium Italia interdictum, absolutus est Fuscus. Actio ne tertia commodissimum putauimus plures congregare, ne si longius esset extracta cognitio, satietate, se

tædio quodam iustitia cognoscentiū, seueritasq; lan-
 guesceret, alioqui supererant minores rei, data ope-
 ra hunc in locum referuati, excepta tamen Classici
 uxore, quæ sicut implicita suspicionibus, ita non satis
 cõuina probationibus uisa ē. nam Classici filia, quæ
 et ipsa inter reos erat, ne suspicionibus quidē hærebat
 itaq; cum ad nomen eius in extrema actione uenissē
 neq; enim ut initio, sic etiam in fine. Verē dum erat,
 ne per hoc totius accusationis autoritas minueretur,
 honestissimum credidi non premere immerētem, idq;
 ipsum dixi & libere et uarie. Nam modo legatos in-
 terrogabam, docuissent ne me aliquid, quod repro-
 bari posse considerent, modo consilium à senatu pete-
 bam, putarēt ne debere me, si quam haberem in dicen-
 do facultatem, in iugulum innocentis, quasi telum ali-
 quod intendere. postremo totum locum hoc fine conclu-
 si. Dicit aliquis iudicis ergo? Ego uero non iudico. Me
 tamen me aduocatum ex iudicibus datum, hic nu-
 merosissimæ causæ terminus fuit. quibusdam abso-
 lutis, pluribus damnatis, atq; etiam relegatis, aliis in
 tempus, aliis in perpetuum. Eodem senatusconsulto
 industria, fides, constantia nostra plenissimo testimo-
 nio comprobata est, dignum, solumq; par pretiū tan-
 ti laboris. Concipere animo potes, si minus fatigati, qui
 bus toties agendum, toties altercandum, tam multi te-
 stes interrogandi, subleuandi, refutandi. Iam illa quæ
 ardua, quam molesta, tot reorum amicis se creto rogā-
 tibus negare, aduersantibus palàm obsistere? Refe-
 ram unum aliquid ex iis, quæ dixi. Cum mihi qui-
 dam è iudicibus ipsis pro reo gratiosissimo reclama-

rent, non minus inq̄ hic innocens erit, si ego omnia dixerō. Coniectabis ex hoc quantas contentiones, quantas etiam offensas subierimus, duntaxat ad breue tēpus. Nam fides in præsentiā eos, quibus resistit, offendit, deinde ab illis ipsis suscipitur, laudaturq; . Nō potui magis te in rem præsentiem perducere, dices nō fuit tanti, quid enim mihi cū tam longā epistola? Nōlito ergo identidē quærere, quid Romæ geratur, et tamen memēto esse non epistolam longam, quæ tot dies, tot cognitiones, tot deniq; reos, causasq; complexa sit. Quæ omnia uideor mihi non minus breuiter, quam diligenter persecutus. Temere dixi diligenter, succurrit, quod præterieram, & quidem sero, sed quanq̄ præpostere, reddetur. facit hoc Homerus, multiq; illius exemplo. Est alioqui perdecorum, à me tamen nō ideo fiet. Est tibus quidā siue iratus, q̄ euocatus esset inuitus, siue subornatus ab aliquo reorum, ut accusationem exarmaret, Norbanum Licinianum legatum & inquisitorem, reum postulauit, tanquam in causa Castæ (uxor hæc Classica) præuariicaretur. Est lege cautum, ut reus ante peragatur, tunc de præuariatore quæratur, uidelicet quia optime ex accusatione ipsa accusatoris fides æstimatur. Norbano tamen nō ordo legis, non legati nomen, non inquisitionis officii præsidio fuit, tanta conflagrauit inuidia, homo alio qui flagitiosus, & Domitiani temporibus usus, ut multi, electusq; tunc à provincia ad inquirendū nō tanquam bonus, & fidelis, sed tanquam Classici inimicus. Erat ab illo relegatus, dari sibi diem ad diluēda crimina postulauit. Neutrū impetrauit, ca-

ctus est statim respondere, respondit (malum, pra-
 sumq; ingenium hominis facit,) Vt dubitem confiden-
 ter, an constanter, certe paratissime. Obiecta sunt
 multa, quæ magis, quàm præuariatio nocuerunt.
 Quinetiam duo consulares Pomponius Rufus et Li-
 bo Frugi læserunt eum testimonio, tanquam apud iu-
 dicē sub Domitiano Saluii Liberalis accusatoribus
 adfuisset, damnatus, & in insulam relegatus est. itaq;
 cum Castam accusarem, nihil magis pressi, quàm q̄
 accusator eius, præuariationis crimine corruisset. pres-
 si tamen frustra. Accidit enim res contraria, & noua
 ut accusatore præuariationis damnato, rea absolue-
 retur. quæris quid dum hæc aguntur, indicauim-
 us senatui ex Norbano didicisse nos publicam caus-
 sam, rursusq; debere ex integro discere, si ille præua-
 ricator probaretur. Atq; ita dum ille peragitur reus,
 sedimus. Postea Norbanus omnibus diebus cognitio-
 nis interfuit, eandemq; usq; ad extremum uel constan-
 tiam, uel audaciam pertulit. Interrogo ipse me, an ali-
 quid omiserim, rursus et rursus penè omisi, Summo
 die Saluius Liberalis reliquos legatos grauiter incre-
 puit, tanquã non omnes, quos mandasset provincia
 reos, peregissent. Atq; ut est uehemens, & disertus in
 discrimen adduxit. protexi uiros optimos, eosdemq;
 gratissimos, mihi certe debere se prædicant, quod illū
 turbinem euaserint. hic erit epistolæ finis, re uera fi-
 nis, literam nō addam, etiam si adhuc aliquid præte-
 risse me sensero. Vale.

C. P. L. SPVRINNAE SVO
ET COTTIAES.

Composuisse me quædam de filio uestro non
 c dixi uobis, cū proxime apud uos fui. Primū
 quia nō ideo scripserā, ut dicerē, sed ut meo
 amori, meo dolori satisfacere, Deinde quia te Spurin
 na, cū audisses recitasse me, ut mihi ipse dixisti, qd reci
 tassem, simul audisse credebā, præterea ueritus sum,
 ne uos festis diebus confunderem, si in memoriam gra
 uissimū luctus reduxissem. Nunc quoq; paulisper hæ
 sitauī id solum, quod recitauī, mitterem exigentibus
 uobis, an adicerem, quæ in aliud uolumen cogito re
 seruare. Neq; enim affectibus meis uno libello ca
 rissimam mihi & sanctissimam memoriam prosequi
 satis est, cuius famæ latius consulatur, si dispensata et
 digesta fuerit. Verum hæsitanti mihi, omnia, quæ iā
 composui, uobis exhiberem, an adhuc aliqua differ
 rem, simplicius, & amicus uisum est, omnia, præci
 pue cum affirmetis intra uos futura, donec placeat,
 emittere. Quod superest, rogo, ut pari simplicitate, se
 qua existimabitis addenda, commutanda, omittenda
 indicetis. Mihi difficile est hucusq; intendere animū
 in dolore, difficile, sed tamē, ut sculptorem, ut picto
 rem, qui filii uestri imaginem faceret, admoneretis,
 qd exprimere, quid emē dare deberet, ita me quoq;
 formate, regite, qui non fragilem, et caducam, sed im
 mortalem, ut uos putatis, effigiem conor efficere, quæ
 hoc diuturnior erit, quo uerior, melior, absolutior
 fuerit. Vale.

C. PL. IVLIO GENITORI SVO .S.

St omnino Artemidori nostri tam benigna
 e natura ut officia amicorum in maius extol
 lat, inde etiam meum meritum, ut uera, ita
 supra meritum prædicatione circumfert. Equidem
 cum essent philoſophi ab urbe summati fui apud il-
 lum in suburbano, & quo notabilius, hoc est, pericu-
 losus esset, fui prætor pecuniam etiam, qua tunc illi
 ampliore opus erat, ut æs alienum ex ōlueret contra
 ctū ex pulcherrimis causis mutuantibus magnis qui-
 busdam, & locupletibus amicis, mutuatus ipse, gra-
 tuitam dedi. Atq; hæc feci cū septem amicis meis aut
 occisis, aut relegatis, occisis Senecione, Rustico, Helui-
 dio, relegatis Maurico, Gratilla, Arria, Fannia. Tot
 circa me iactis fulminibus, q̄si ambustus, mihi quoq;
 impendēre idem exitum certis quibusdam notis au-
 gurarer. Nō ideo tamen eximiam gloriam meruisse
 me, ut ille prædicat, credo, sed tantum effugisse flagi-
 tium. Nam et C. Musonium socerum eius, quantum
 licitum est per ætatem, cum admiratione dilexi, &
 Artemidorum ipsum, iam tum cum in Syria tribu-
 nus militarem, arcta familiaritate complexus sum,
 idq; primum nonnullius indolis dedi specimen, quod
 uirum aut sapientem, aut proximum, simillimumq;
 sapienti intelligere sum uisus. Nam ex omnibus, qui
 nunc se philoſophos uocant, uix unum, aut alterum
 inuenies tanta sinceritate, tanta ueritate. Mitto qua pa-
 tientia corporis, hyemes iuxta, et æstates ferat, ut nul-
 lis laboribus cedat, ut nihil in cibo, in potu uolupta-

tibus tribuat, ut oculos, animumq; cōtineat. Sunt hæc magna, sed in alio, in hoc uero minima, si cæteris uirtutibus cōparentur. quibus meruit, ut d. C. Musōnio ex omnibus omnium ordinum assessoribus gener adsumeretur. Quæ mihi recordanti est quidem iucundum, quod me cum apud alios, tum apud te tantis laudibus cūmulat. uereor tamen, ne modum excedat, quem benignitas eius (illuc enim, unde cœpi reuertor) non solet tenere. Nam in hoc uno interdum uir alioqui prudentissimus, honesto quidem, sed tamē errore uersatur, q̄ plures amicos suos, quàm sunt, arbitrat. Vale.

C. P. L. C A T I L I O S V O S A L.

Eniam ad cœnam, sed iam nunc paciscor sit expedita, sit parca. Socraticis tantum sermonibus abundet, in his quoq; teneat modum. Erunt officia antelucæna, in quæ icidere impune, ne Catoni quidem licuit. Quem tamen C. Cæsar ita reprehendit, ut laudet. Describit enim eos, quibus obuius fuerit, cum caput ebrii retexissent, crubuisse, deinde adiiat, putares non ab illis Catonem, sed illos à Catone deprehensos. Potuit ne plus autoritatis tribui Catoni, quàm si ebrius quoq; tã uenerabilis erat? Nostræ tamen cœnæ, ut apparatus & impendii, sic temporis modus constet. neq; enim ii sumus, quos uisuperare ne inimici quidem possint, nisi ut simul laudent. Vale.

C. PLI. ROMANO SVO SAL.

Ibrum, quo nuper optimo principi Cōsul
 I gratias egi, nisi exigenti tibi, missurus, et si
 nō exegisses. In hoc consyderes uelī, ut pul
 chritudinem materiæ, ita difficultatem in cæteris enī
 lecturē nouitas ipsa intentum habet, in hac nota, unū
 gata dicta sunt omnia quo fit ut quasi otiosus, secu
 rusq; lector tātum elocutioni uacet in qua satisfacere
 difficilius est, cum sola æstimatur. Atq; utinam ordo
 saltem, & transitus, et figuræ simul spectarentur.
 Nam inuenire præclare, enuntiare magnifice inter
 dum etiam barbari solent, disponere apte, figurare
 uarie, nisi eruditis, negatum est. Nec uero affectanda
 sunt semper elata & excelsa Nam ut in pictura lu
 men nō alia res magis, quā umbra commendat, ita
 orationē tam summittere, quā ad tollere decet. Sed qd
 ego hæc doctissimo uiro? Quin potius illud adnota,
 quæ putaueris corrigenda. Ita enim magis credam
 cætera tibi placere, si quædam displicuisse cognoue
 ro. Vale.

C. PL. ACILIO SVO SAL.

Em atrocem, nec tantum epistola dignam
 7 Largus Macedo uir prætorius à seruis suis
 passus est, superbus alioqui dominus, et se
 uus, & qui seruisse patrem suum parum, immo mi
 nimum meminisset. Lauabatur in uilla Formiana. re
 pente eum serui circumsistunt, alius fauces inuadit, ali
 us os uerberat, alius pectus, et uentrem, atq; etiam

fœdum dictu uerenda contundit, & cum exanimè
 putarent, abiiciunt in feruens pauimentum, ut expe-
 rirentur, an uiueret ille, siue quia non sentiebat, siue
 quia non sentire simulabat, immobilis, et extensus fi-
 dem peractæ mortis impleuit, tum denum quasi æstu
 solutus effertur, excipiunt serui fideiiores. concubi-
 næ cum ululatu & clamore concurrunt Ita et uoci-
 bus exatatus, et recreatus loci frigore sublatis oculis,
 agitatoq; corpore, uiuere se (& iam tutum erat) confi-
 tetur. Diffugiunt serui, quorum magna pars compre-
 hensa est, cæteri requiruntur, ipse paucis diebus ægre
 refocillatus, nõ sine ultionis solatio decessit, ita uiuus
 uindicatus, ut occisi solent. Vides quot periculis, quot
 contumeliis, quot ludibriis simus obnoxii, nec est q̃
 quisquam possit esse securus, quia sit remissus, & mō-
 tis. Non enim iudicio domini, sed scelere perimuntur,
 uerum hæc hæc hactenus. Quid præterea noui. Quidē
 nihil, alioqui subiungerem. Nam et chartæ adhuc sit
 perest, & dies feriatas patitur, plura contexi. Addā,
 quod opportune de eodem Macedone succurrit. Cū
 in publico Romæ lauaretur, notabilis, atq; etiam, ut
 exitus docuit, ominosa res accidit. Eques Romanus a
 seruo eius, ut transitum daret, manu leuiter admoni-
 tus, conuertit se, nec seruum, a quo erat tactus, sed ip-
 sum Macedonē tam grauius palma percussit, ut pe-
 nē concideret. Ita balneū illi, quasi per gradus quos-
 dam primū cōtumeliæ locus, deinde exiti fuit. Vale.

C. PL. PROCULO SVO SAL.

P Etis ut libellos tuos in secessu legam, exa-
 minem, an editione sint digni. adhibes præ-

æ, ad legas exemplum Rogas enim, ut aliquid sub-
 sicui temporis studis meis subtrahā, impertiā tuis.
 Adicias. M. Tullium mira benignitate poetarum inge-
 nia fouisse. Sed ego nec rogā dus sum, nec hortandus.
 nam et poeticen ipsam religiosissime ueneror, & te
 ualdissime diligo. Faciam ergo, quod desyderas tam
 diligenter, quā libenter. Videor autem iam nunc
 posse rescribere esse opus pulchrum, nec supprimen-
 dum, quantum æstimare licuit ex iis, quæ me præ-
 sente recitasti. si modo mihi nõ imposita recitatio tua.
 legis enim suauissime, et peritissime. Confido tamen,
 me non sic auribus duci, ut omnes aculei uici mei
 illarum delinimentis refringantur, hebetentur fortas-
 se, et paululum retundantur, reuelli quidem, extor-
 queriq; non possunt. igitur non temere iam nunc de
 uniuersitate pronuntio, de partibus experiar legen-
 do. Vale.

C. PL. NEPOTI SVO SAL.

Dnotasse uideor facta, dictaq; uirorum, fo-
 a minarumq; alia clariora eē, alia maiora,
 confirmata est opinio mea hesternō Fannie
 sermone. neptis hæc Arriæ illius, quæ marito et sola-
 tium mortis, et exēplum fuit. Multa referebat auie
 suæ, non minora hoc, sed obscuriora, quæ tibi existi-
 mo tam mirabilia legenti fore, quā mhi audien-
 ti fuerunt. Aegrotabat Cæcinnæ Pætus maritus eius,
 aegrotabat et filius uterq; mortifere, ut uidebatur, fi-
 lius decessit eximia pulchritudine, pari uerecundia,
 & parentibus non minus ob alia carus, quā quod

filius erat huic illa ita sumus parauit, ita duxit exequias, ut ignoraret maritus. quin immo et quoties cubiculum eius intraret, uiuere filium, atque etiam comodiorem esse simulabat. Ac persæpe interroganti, quid ageret puer, respondebat, bene quieuit, libenter cibum sumpsit. Deinde cum diu cohibita lacrymæ uincerent, prorumperentque, egrediebatur, tunc se dolori dabat. satiata sicis oculis, composito uultu redibat tanquam orbitatem foris reliquisset. Præclarum quidem illud eiusdem, ferrum stringere, perfodere pectus, extrahere pugionem porrigere marito, addere uocem immortalem, ac penè diuinam. Pæte non dolet. Sed tamen ista facienti, dicenti gloria et æternitas ante oculos erant quo maius est sine præmio æternitatis, sine præmio gloriæ abdere lacrymas, operire luctum, anissoque filio matrem adhuc agere. Scribonianus arma Illyrico contra Claudium mouerat, fuerat Pætus in partibus, occiso Scriboniano, Romam traheretur. Erat ascensus nauis. Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Nempe enim, inquit, daturus estis consulari uiro seruos aliquos, quorum è manu cibum capiat, a quibus uestiatur, a quibus calcietur. omnia sola præstabo, non impetrauit. Conduxit piscatariam nauiculam, ingensque nauigium minimo secuta est. Eadem apud Claudium, uxori Scriboniani, cum illa profiteretur indicium, ego inquit te audiam, cuius in gremio Scribonianus occisus est, et uiuis? Ex quo manifestum est, ei consilium pulcherrime mortis non subitum fuisse. Quin etiam cum Thrasea gener eius deprecaretur, ne mori pergeret, iterque

alia dixisset, tu vis ergo filiam tuam, si mihi per-
eundum fuerit, mori mecum? respondit, si tandiu, tan-
taq; concordia uixerit tecum, quam ego cum Pæto,
uolo. auxerat hoc responso curam suorum. Attenti-
us custodiebatur, sensit, & nihil agitis, inquit. pote-
stis enim efficere, ut male moriar, ne moriar, nõ pote-
stis. Dum hæc dicit, exiuit cathedrã, aduersoq; pa-
rieti, caput ingenti impetu impexit, et corruit, foalla
ta dixeram, inquit, uobis, inuenturam me quanlibet
duram ad mortem uiam, si uos facilem negassetis. Vñ
dētur ne hæc tibi maiora illo? Pæte nõ dolet, ad quod
per hæc peruentum est. Cum interim illud quidem
ingens fama, hæc nulla circumfert. Vñde colligitur,
quod initio dixi, alia eẽ clariora, alia maiora. Vale

C. PL. SERUIANO SVO SAL.

Estne ne omnia, quod iam pridem epistola
tua cessant, an nõ oĩa, recte, sed occupatus
es tu? An tu non occupatus, sed occasio scribē
di uel rara uel nulla? Exime hũc mihi scrupulum,
cui par esse non possum. Exime autem uel data ope-
ra Tabellario missõ, ego uaticum, ego etiam præmiũ
dabo, nũtiet modo, quod opto. Ipse ualeo, si ualere est
suspensum, et anxium uiuere, expectantem in ho-
ras, timentemq; pro capite amicissimo, quicquid acci-
dere homini potest. Vale.

C. PL. SERVO SVO SAL.

Efficiam consulatus iniunxit mihi, ut Reip.
nomine principi gratias agerem, quod ego

in senatu cum ad rationem et loci et tēporis ex more fecissem, bono ciui conueniētissimum credidi, eadē illa spatiosius, et uberius uolumine amplecti, primū, ut imperatori nostro uirtutes suæ ueris laudibus cōmendarentur, deinde ut futuri principes, non quasi a magistro, sed tamē sub exemplo præmonerētur, quæ potissimum uia possent ad eandem gloriam niti. Nā præcipere, qualis esse debeat princeps, pulchrum quidem, sed onerosum, ac prope superbum est, laudare uero optimum principem, ac per hoc posteris, uelut e specula lumen, quod sequantur, ostendere, idem utilitatis habet, adrogantiæ nihil. Cēpi autem non medio crem uoluptatem, quod hunc librum cum amicis recitare uoluissē, non per codiallos, non per libellos, sed si commodum, et si ualde uacaret, admoniti (numquam porro, aut ualde uacat Romæ, aut commodum est audire recitantem, fœdissimis insu per tempestatibus) per biduum conuenerunt. Cumq; modesta mea finem recitationi facere uoluisset, ut adicerem, tertium diem exegerunt. Mihi hunc honorem habitum putem, an studiis? studiis malo, quæ prope extincta resouentur. At cui materię hanc sedulitatem præstiterunt? Nempe quam in senatu quoq; ubi perpeti necesse erat, grauari tamen uel puncto temporis solebamus, eadem nunc et qui recitare, et qui audire triduo uelint, inueniuntur, non quia eloquentius quā prius, sed quia Liberius, ideoq; libentius scribitur. Accedet ergo hoc quoq; laudibus principis nostri, quod res antea tam inuisa, quā falsa, nunc ut uera, ita amabilis facta est. Sed ego cum studium audientium,

"ū iudiciū mire probavi Animaduerti enim seueris-
 sima quæque uel maxime satisfacere. Memni quidē
 me non multis recitasse, quod omnibus scripsi, nihil-
 ominus tamen tanquam sit eadem omnium futura
 sententia, hac seueritate auriū lætor. Ac sicut olim
 theatra male musicos canere docuerunt ita nunc in
 spem adducor posse fieri, ut eadem theatra bene ca-
 nere musicos doceant. Omnes enim qui placendi cā
 scribunt, qualia placere uiderint, scribent Ac mihi
 quidem cōfido in hoc genere materiae lætioris stili cō-
 stare rationē, cum ea potius, q̄ pressius, et adstricti-
 us, quam illa, quæ hilarius, et quasi exultātius scri-
 psi, possint uideri accersita, et inducta. Non ideo ta-
 men segnius precor, ut quandoq; ueniat dies, utināq;
 iam uenerit, quo austeris illis, seuerisq; dulcia hæc,
 blandāq; uel iusta possessione decedant. Habes acta
 mea tridui, quibus cognitis uolui tantum te uolupta-
 tis absentem, et studiorū nomine et meo capere, quan-
 tum præsens percipere potuisses. Vale.

C. PL. CALVISIO RVFO SVO. S.

D sumo te in consilium rei familiaris, ut so-
 leo. Prædia agris meis uicina, atq; etiam in-
 ferta uenalia sunt, i his me multat sollicitat
 aliqua, nec minora deterrent, sollicitat primum ipsa
 pulchritudo iungendi. Deinde quod non minus utile,
 quam uoluptuosum posse utraq; eādē opera, eo-
 dem uatico inuisere, sub eodem procuratore, ac penē
 iisdem actoribus habere, unam uillam colere et orna-
 re, alteram tātum tueri. Inest huic cōputationi summa

ptus supellectilis, sumptus atriensium, topiariorum, fabrorum, atq; etiam uenatorii instrumenti, quæ plurimum refert, unum in locum conferas, an in diuersa dispergas. Contra, uereor, ne sit incautum, rem tam magnam iisdem tempestatibus, iisdem casibus subdere. Tutius uidetur incerta fortunæ possessionum uarietatibus experiri. habet etiam multum iucunditatis soli, cæliq; mutatio, ipsaq; illa peregrinatio intersita. Iam, quod deliberationis nostræ caput est, agri sunt fertiles, pingues, aquosi. Constant campis, uineis, syluis, quæ materiã, et ex ea redditum, sicut modicum, ita statutum præstant. Sed hæc felicitas terræ, imbecillis cultoribus fatigatur. Nam possessor prius sæpius uendidit pignora, & dum reliqua colonorum minuit ad tempus, uires in posterum exhausit, quarum defectione, rursum reliqua creuerunt. Sunt ergo istruendi eo plures, quod frugi mancipiis, nam nec ipse usquam uinctos habeo, nec ibi quisquã superest, ut scias quanti uideantur posse enim. Sesteratio tricies, non quia non aliquando quinquagies fuerint, uerum et hac penuria colonorum, et communi temporis iniquitate, ut redditus agrorum, sic etiam pretiũ retro abiit. Quæris an hoc ipsum tricies facile colligere possimus. Sum quidem prope totus in prædiis, aliquid tamẽ fœnore, nec molestum erit mutuari. accipiam à socru, cuius arca non secus, ac mea utor. Proinde hoc te non moueat si cætera non refragantur, quæ uelut quam diligentissime examines. Nam cum in omnibus rebus, tum in disponendis facultatibus plurimum tibi & usus, & providentiæ superest. Vale.

Eministi ne te sæpe legisse, quantas contentiones excitavit lex tabellaria, quantumq; ipsi latori uel gloriæ, uel reprehensionis attulerit? At nunc in senatu sine ulla dissensione hoc idē, ut optimum placuit. omnes comitorum die tabellas postulauerūt. Excesseramus sanè manifestis illis, apertisq; suffragiis licentiam concionum. non tempus loquendi, non tacendi modestia, non demq; sedenti dignitas custodiebatur. Magni undiq; dissoniq; clamores. procurrebant omnes cum suis candidatis, multa agmina in medio, multiq; circuli, & indecora confusio. A deo descideramus à cōsuetudine parentū, apud quos omnia disposita, moderata, tranquilla, maiestatem loci, pudoremq; retinebant. super sunt senes, ex quibus audire soleo, hunc ordinem comitorum. Citato nomine Candidati, silentium summū. Dicebat ipse pro se, uitā suam explicabat, testes, et laudatores dabat, uel eū sub quo militauerat, uel eū, cui quæstor fuerat, uel utrunq; si poterat. Addebat quosdam ex suffragatoribus, illi grauius & paucis loquebantur. plus hoc, quàm preces proderat. nonnunquam candidatus aut natalis competitoris, aut annos, aut etiā mores arguebat. Audiebat senatus grauitate cēsoria, ita sæpius digni, quàm gratiosi præualebant. quæ nunc immodico fauore corrupta ad tacita suffragia, quasi ad remedium decurrerunt, quod interim plasnè remedium fuit. erat enim nouum, & subitū. sed uereor, ne procedente tempore ex ipso remedio uitā

nascentur. Est enim periculum, ne tacitis suffragiis impudentia irrepat. Nam quoto cuique eadem honestatis cura secreto, quæ palam. Multi famam, conscientiam pauci uerentur. Sed nimis cito de futuris, interim beneficio tabellarum habebimus magistratus, qui maxime fieri debuerunt. Nam ut in recuperatoris iudiciis, sic nos in his comitiis quasi repente apprehensi sinceri iudices fuimus. Hæc tibi scripsi primum, ut aliquid noui scriberem, deinde ut nonnunquam de Rep. loquerer, cuius materię nobis quanto varior, quam ueteribus, occasio tanto minus omittenda est. Et Hercule quousque illa uulgaria? quid agis? Eho, ecquid commode uales? habeant nostræ quoque literæ aliquid nõ humile, nec sordidum, nec priuatis rebus iclusum, sunt quidem cuncta sub unius arbitrio, qui pro utilitate communi solus omnium curas, laboresque suscepit. quidam tamē salubri temperamento, ad nos quoque, uelut riuus ex illo benignissimo fonte decurrunt, quos et haurire ipsi, & absentibus amicis, quasi ministrare epistolis possumus. Vale.

C. P. L. PRISCO SVO SALVTEM.

Vdio Valerium Martiale decessisse. Et moleste fero. Erat homo ingeniosus, acutus, acer, & qui plurimum in scribendo & salis haberet, et fellis, nec candoris minus. Prosecutus eram uiatice secedentem, dederam hoc amicitie, dederam etiam uersiculis, quos de me composuit. Fuit moris antiqui eos, qui uel singulorum laudes, uel urbium scripserat, aut honoribus, aut pecunia ornare, nostris ue-

ro temporibus, ut alia speciosa, & egregia, ita hoc in primis exoleuit. Nam postquã desimus facere laudanda, laudari quoq; ineptum putamus. Quæris, qui sint uersiculi, quibus gratiam retulerim. Remitterem te ad ipsum uolumen, nisi quosdam tenerẽ. Tu si placuerint hi, cæteros in libro requires. Alloquitur musam. mand. t, ut domum meam ex quiliis quærat, adeat reuerenter.

Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria ianuam uideto.

Totos dat tetricæ dies Mineruæ
Dum centum studet auribus uirorum,
Hoc, quod secula, posteri q; possint
Arpinis quoq; comparare chartis.
Seras tutior ibis ad lucernas,
Hæc hora est tuã cum furit Lyæus.

Cum regnat rosa, cum madent capilli,
Tunc me uel rigidi legant Catones.

Meritò ne eũ, q hæc de me scripsit, et tũc dimisi amicissime, & nunc ut amicissimum defunctum esse doleo? Dedit enim mihi quantum maximũ potuit, daturus amplius si potuisset, tametsi quid homini potest dari maius, quã gloria, & laus, et æternitas? At non erunt æterna, quæ scripsit.

Non erunt fortasse, ille
tamen scripsit tanquam
essent futura.

Vale.

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER QVARTVS.C. PL. FABATO PROSOCE
RO SVO SAL.

Vpis post longum tempus neptem tuā,
meq; unā uidere, gratū est utriq; no-
strum, quod cupis, mutuo ne hercule-
nam inuicem nos incredibili quo-
dam desiderio uestri tenemur, quod
nō ultra differemus. Atq; adeo iam

sarcinulas alligamus festinaturi, quantum itineris ra-
tio permisit. Erat una, sed breuis mora. deflecte-
mus in Tuscos, non ut agros, remq; familiarē oculis
subiciamus, id enim post poni potest, sed ut fungamur
necessario officio. Oppidū est prædiis nostris uicinū,
nomen Tiferinum Tyberinum, quod me penē adhuc
puerū patronum cooptauit, tanto maiore studio, quā
to minore iudicio aduentus meos celebrat, profectiōni
bus angitur, honoribus gaudet. In hoc ego ut referre
gratiam, (nam uinci in amore turpissimum est,) et em-
plum pecunia mea extruxi, cuius dedicationem cum
sit paratum, differre longius irreligiosum est, erimus
ergo ibi dedicationis die, quem epulo celebrare consti-
tui subsistemus fortasse, et sequenti die, sed tanto ma-
gis uiam ipsam corripiemus contingat modo te, filiāq;
tuam fortes inuenire, nam h. lareis certum est, si nos
incolumis receperitis Vale.

Egulus filium amisit, hoc uno malo indi-
 gnus, quod nescio, an malū putet. Erat puer
 acris ingenii, sed ambigui, qui tamen posset
 recta sectari, si patrem non referret. hunc Regulus
 emancipauit, ut hæres matris existeret. Mancipatum
 (ita vulgo ex moribus hominis loquebantur,) fœda,
 & insolita parentibus indulgentiæ simulatione, ca-
 ptabat. incredibile, sed Regulum cogita. Amissum
 tamen luget insane. Habebat puer manulos multos,
 & iunctos, et solutos, habebat canes maiores, mino-
 resq; habebat luscianas, psittacos, merulas, omnes Re-
 gulus circa rogam trucidauit, nec dolor erat ille, sed
 ostentatio doloris. Conuenitur ad eum mira celebritate.
 Cuncti detestantur, oderunt, & quasi probent, qua-
 si diligant, cursant, frequentant. Vtq; breuiter, quod
 sentio, enuntiem, in Regulo demerēdo, Regulum imi-
 tantur. Tenet se trans Tyberim in hortis, i quibus la-
 nissimum solum porticibus immensis, riparum statuis
 suis occupauit, ut est in summa auaritia sumptuosus
 in summa infamia gloriosus. Vexat ergo ciuitatē in
 saluberrimo tempore, et quod vexat solacium putat,
 dicit se uelle ducere uxorem. hoc quoq; sicut alia per-
 uerse. audies breui nuptias lugētis, nuptias senis, quo-
 rum alterum immaturum, alterum serum est. Vnde
 hoc augurer quæris? nō quia adfirmat ipse, quo mē-
 dacius nihil est, sed quia certum est Regulum esse fa-
 cturum, quicquid fieri non oportet. V ale.

C. PL. HADRIANO SVO SAL.

a *Uod semel, atq; iterum consul fuisti, similis antiquis, quod proconsul Asiae, qualis ante te, qualis post te, uix unus, aut alter, non finit enim me uerecundia tua dicere nemo, quod sanctitate, quod autoritate, etate quoq; princeps ciuitatis, est quidem uenerabile, et pulchrum, ego tamē te uel magis in remissionibus miror. Nam seueritatem istā pari iucunditate condire, summāq; grauitati tantum comitatis adiungere, non minus difficile, quam magnum est, id tu cum incredibili quadam suauitate sermonum, tum uel praecipue stylo adsequeris. nam et loquenti tibi illa Homericis senis mella profluere, et quae scribis complere apes floribus, et innectere uidentur. Ita certe sum refectus ipse, cum graeca epigramata tua, cū rambos proxime legerem. quantum ibi humanitatis, uenustatis, quam dulcia illa? quam anti qua, quam arguta, quam recta? Callimachum me, uel Heroden, uel siquid his melius, tenere credebam. Quorum tamen neuter utrumq; aut absoluit, aut attingit. Hominem ne Romanum tam graece loqui? Non mediis fidius ipsas Athenas tā Atticis dixerim. Quid multa? inuideo graecas, quod illorum lingua scribere maluisti. neq; enim coniectura aget, quid sermone patrio exprimere possis, cum hoc insitito, et inducto, tam praecleara opera perfeceris. Vale.*

C. PL. SOSSIO SVO SAL.

c *Aluissimum nepotem ualidi si me diligo, uirū industrium, rectum, disertum, quod apud*

me uel potentissimum est, Idem Caluissium contubernalem meum, amicum tuum arcta propinquitate complectitur. est enim filius sororis. Hunc rogo semenstri tribunatu splendidiorē, et sibi et amiculo suo facias. obligabis me, obligabis Caluissium nostrum, obligabis ipsum non minus idoneum debitorem, quam nos putas. Multa beneficia in multos contulisti, ausim contendere nullum te melius, æq; bene unum, aut alterum collocasse. Vale.

C. PL. SPARSO SVO SAL.

Eschinen aiūt petētibus Rhodiis legisse orationem suam, deinde Demosthenis summis utranq; clamoribus. Quod tantorum uirorum contigisse scriptis non miror, cum orationem meam proxime doctissimi homines hoc studio, hoc adfensu, hoc etiam labore per biduum audierint. quamuis intentionem eorum nulla hinc, & inde collatio nullum quasi certamen accenderet. Nam Rhodii cum ipsis orationum uirtutibus, tum etiā comparationis aculeis excitabantur, nostra oratio sine æmulationis gratia probabatur. an merito, scies, cum legeris librum, cuius amplitudo non sinit me longiore epistola præloqui. oportet enim nos in hac certe, in qua possumus breues esse, quo sit excusatius, quod librū ipsum nō tamen ultra causæ amplitudinem extēdimus. Vale.

C. PL. NASONI SVO SAL.

Huscigrandine excussi, in regione transpadana, sūma abundātia, sed par uilitas nū-

tiatur. solum mihi Laurentinum meum in reditu, nihil quidem ibi possideo, præter tectum, & hortum, statumq; arenas. solum tamē mihi in reditu. ibi enim plurimum scribo, nec agrum, quem non habeo, sed ipsum me studiis excolo, ac iam possum tibi, ut aliis in locis horreum plenum, sic ibi scrinium ostendere. Igitur tu quoq; si certa, et fructuosa prædia concupiscis, aliquid in hoc litore para. Vale.

C. PL. LEPIDO SVO SAL.

Aepe tibi dico inesse uim Regulo, mirum est, quam effigiat, in quod incubuit. placuit ei lugere filium, luget ut nemo. placuit statuas eius, & imagines quamplurimas facere, hoc omnibus officinis agit. illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, illum auro, ebore, marmore effingit. Ipse uero & nuper adhibito ingenti auditorio librum de uita eius recitauit. Tamen eundem librum in exemplaria trās scriptum mille per totam Italiā, prouinciasq; dimisit. Scripsit publice, ut à decurionibus eligeretur uocalissimus aliquis ex ipsis, qui legeret eum populo, factum est. Hanc ille uim, seu quo alio nomine uocanda est intentio, quidquid uelis optinendi, si ad potiora uertisset, quantum boni efficere potuisset, quā quam minor uis bonis, quā malis inest, ac sicut ἀμαθία ἀδὸν ἁπαύσας, λογισμὸς ἐὶ ὄντων φέρει, ita recta ingenia debilitat uercundia, peruersa confirmat audacia. Exemplo est Regulus, imbecillū latus, os confusum, hæsitans lingua, tardissima inuēctio, memoria nulla, nihil deniq; præter ingenium insanum,

Et tamen eo impudētia, ipsoq; illo furore peruenit, ut a plurimis orator habeatur. Ita q; Herennius Senecio mirifice Catonis illud de oratore in hunc e contrario uertit. Orator est uir malus dicēdi imperitus. Nō me Hercule Cato ipse tam bene uerū oratorem, quā hic Regulū expressit. Habēs ne, quo tali epistolæ parem gratiam referas: habes si scripseris, num aliquis in municipio uestro ex sodalibus meis, num etiā ipse tu hunc luctuosum Reguli librū, ut arculator in foro legeris, scilicet ut ait Demosthenes, τὴν φωνὴν περιδῶς, καὶ λαρι γίγνων. est enim tam ineptus, ut risum magis possit exprimere, quam gemitū. credas nō de puero scriptum, sed a puero. Vale.

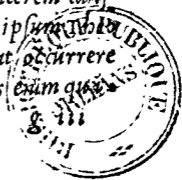
C. P. L. A R R I A N O S V O. S.

Ratularis mihi, quod acceperim auguratū,
 § iure gratularis, primum quod grauiissimi principis iudicium in minoribus etiam rebus consequi pulchrum est, deinde quod sacerdotium ipsum cum priscum et religiosum, tum hoc quoq; sacrum plane et insigne est, quod non adimitur uiuētī. Nam cætera, quanquam dignitate propemodum paria, ut tribuūtur, sic auferuntur, in hoc fortunæ hætenus licet, ut dari possit. Mihi uero etiam illud gratulatione dignum uidetur, quod successi Iulio Frontino principi uiro, qui me nominationis die per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat, tanquā in locum suum cooptaret. quod nunc euentus ita cōprobatū, ut nō fortuitū uideretur. Te quidē (ut scribis) hoc maxime delectat auguratus meus, quod M.

Tullius augur fuit. Lætari enim, quod honoribus eius insistant, quem æmulari in studiis cupio, sed uti nam, ut sacerdotium, idem et consulatum, multo etiã iuuenior, quam ille sum consecutus, ita senex saltem ingenium eius aliqua ex parte assequi possim. Sed nimirum, quæ sunt in manu hominũ, & mihi, & multis contigerunt illud uero, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi a diis potest. Vale.

C. P. L. VRSO SVO S. A. L.

Aussam per hos dies dixit Iulius Bassus homo laboriosus, et aduersis suis clarus. accusatus est sub Vespasiano à priuatis duobus ad senatum remissus, diu pependit. tandemq; absolutus, uñ dicatusq; est. Titũ timuit ut Domitiani amicus à Domitiano relegatus est, reuocatus a Nerua, sortitusq; Bithyniam, redit reus, accusatus non minus acriter, quam fideliter defensus, uarias sententias habuit, plures tamen, quasi mitiores? Eggit contra eum Põponius Rufus, uir paratus et uehemēs, Ruso successit Theophanes unus ex legatis princeps, fax accusationis et origo, respondi ego. nũ mihi Bassus iniunxerat, ut totius defensionis fundamenta iacerem, dicerem de ornamentis suis, quæ illi et ex generis claritate, & ex periculis ipsis magna erant, dicerem de conspiratione delatorum, quam in quæstu habebant, dicerem causas, quibus factiosissimum quenq; ut illũ ipsũ Theophanem offendisset, eundem me uoluerat occurrere crimini, quo maxime premebatur, i alius eum quæ-

uis auditu grauioribus, non absolutionem modo, uerum etiam laudem merebatur. Hoc illum onerabat, quod homo simplex, & incautus quædam à provincialibus, ut amicus acceperat. Nam fuerat in provincia eadem quæstor. hæc accusatores furta, ac rapinas ipse munera uocabat. Sed lex munera quoq; accipi uetat. hic ego quid agerem? quod iter defensionis ingrederer? negarem? uerebar, ne planè furtum uideretur, quod confiteri timerem, præterea rem manifestam inficiari, augentis erat crimen, nõ diluentis, præsertim cum reus ipse nihil integrum aduocatis reliquisset. Multis enim, atq; etiam principi dixerat sola se munuscula dumtaxat natali suo, aut saturnalibus accepisse, et plerisq; misisse. Veniam ergo peterem? iugularem reum, quem ita deliquisse concederem, ut seruari, nisi uenia, non posset. tanquam recte factum tuerer? non illi profuissẽ, sed ipse impudẽs extitissẽ. In hac difficultate placuit medium quiddam tenere. Videor tenuisse actionem meam, ut prælia solet, nox diremit. egeram horis tribus, & dimidia. supererat sesquihora. Nam cum è lege accusator sex horas, nõ uem reus accepisset, ita diuiserat tempora reus inter me, & eum, qui dicturus post erat ut ego quinque horis, ille reliquis uteretur. mihi successus actionis silentium, finemq; suadebat. Temerarium est enim secundis non esse contentum. Ad hoc uerebar, ne me corporis uires iterato labore desererent, quem difficilius est repetere, quam iungere. Erat etiam periculum, ne reliqua actio mea, & frigus deposita & tædium resumpta pateretur, ut enim faces ignẽ ad sidua concussis

sione custodiunt, demissum ægerrime reparant, sic et dicentis calor, & audientis intentio, continuatione seruat, intercedit, et quasi remissione languescit. Sed Bassus multis precibus penè et lacrymis obsecrabat implerè meū tēpus. parui, utilitatēq; eius prætuli meæ. Bene cessit, inueni ita erectos animos Senatus, ita recentis, ut priore actione incitati magis, quam satiati uiderentur. Successit mihi Lucetius Albinus, tam apte, ut orationes nostræ uarietatem duarū, cōtextum, unius habuisse credātur. Respondit Herennius Pallio instanter, et grauiter. Deinde Theophanes rursus. fecit enim hoc quoq; ut cætera, impudētissime, quod post duos, et consularis, et disertos, tēpus sibi & quidē laxius uindicauit. Dixit in noctē, atq; etiam inlatis lucernis. Postero die egerunt pro Basso Homullus, et Fronto mirifice. quartum diē probationes occupauerunt. Censuit Bæbius Macer consul designatus lege repetundarum Bassum teneri. Cepio Hispano salua dignitate iudices dandos. uterq; recte. Qui fieri potest inquis, cum tam diuersa censuerint? quia scilicet et Macro legem intuenti, consentaneum fuit damnare eum, qui contra legem munera acceperat, & Cepio cum putaret licere senatui, sicut licet, et mitigare leges, et intendere, non sine ratione ueniā dedit facte, uetito quidē, non tñ inusitato. præualuit sententia Cepionis. Quinimo consurgenti ei ad cēsendū adclamatum est, quod solet residētibus. Ex quo potest aestimare, quanto consensu sit exceptū, cum diceret, q̄ tam fauorabile fuit, cum dicturus uideretur. Sunt tamen ut in senatu, ita in ciuitate duas partes hominū

iudicia diuisa. Nam quibus sententia Cepionis placuit, sententiam Macri ut rigidam, duramq; reprehēdunt, quibus Macri, illam alteram dissolutam, atq; etiam incongruentem uocant. Negant enim congruēs esse, retinere in senatu, cui iudices dederis. Fuit et tertia sententia. Valerius Paulinus ad sensus Cepioni, hoc amplius censuit referendum de Theophane, cum legationem renuntiasset. Arguebatur enim multa in accusatione fecisse, quæ illa ipsa lege, qua Bassus accusauerat, tenerentur. Sed hanc sententiam consules, quanquam maximæ parti senatus iure probabatur, non sunt persecuti. Paulinus tamen et iustitiæ famā, et constantiæ tulit. Misso Senatu, Bassus magna hominum frequentia, magno clamore, magno gaudio acceptus est. Fecerat eū fauorabilem renouata discriminum uetus fama, notumq; periculum nomē, & in procero corpore mœsta, & squalida senectus. habebis hanc interim epistolam πρὸς ποιοῦν expectabis orationem plenā, ornatamq; expectabis diu neq; enim leuiter, et cursim, ut de re tāta retractanda ē. Vale.

C. P. L. SABINO SVO SAL.

Cribis, mihi Sabinam, quæ nos reliquit hæredes, Modestum seruum suum nusquam liberū esse iussisse, idem tñ sic adscripsisse, legatum Modesto, quē liberū esse iussi. Quæris quid sentiam, contuli cum prudentibus, conuenit inter omnes, nec libertatem deberi, quia nō sit data, nec legatum, quia seruo suo dederit. Sed mihi manifestus error uidetur, ideoq; puto nobis quasi scripserit Sabin-

na faciendū, quod ipsa scripsisse se credidit. Confido accessurum te sententiæ meæ. Cum religiosissime soleas custodire defunctorum uoluntatem, quam bonis hæredibus intellexisse pro iure est. Neq; enim minus apud nos honestas, quã apud alios necessitas ualet. moretur ergo in libertate si nentibus nobis, fruatur legato, quasi omnia diligentissime cauerit. cauit enim, quæ hæredes bene elegit. Vale.

C. PL. MINICIANO SVO. S.

V disti ne Valerium Licinianum in Sicilia profiteri? Nō dum te puto audisse. Est enim recens nuntius prætorius, hic modo iter eloquentissimos causarum actores habebatur. Nunc eo decidit, ut exul de senatore, rhetor de oratore fieret. Itaq; ipse in præfatione dixit dolenter, & grauiter. Quos tibi fortuna ludos facis? Facis enim ex professoribus senatores, ex senatoribus professores. Cui sententiæ tantum bilis, tantum amaritudinis inest, ut mihi uideatur, ideo professus, ut hoc diceret. Idē cum græco pallio amictus intrasset (carent enim togæ iure, quibus aqua & igni interdictum est) postquã se cōposuit, circūspexitq; habitū suum, latine, inquit, declamaturus sum dicens tristia & miseranda. Dignū tamen illum, qui hæc ipsa studia incesti scelere macularit. Cōfessus est quidem incæstum, sed incertum utrum quia uerū erat, an quia grauiora metuebat, si negasset. Fremebat enim Domitianus, æstuabatq; ingenti inuidia, destitutus. nam cum Corneliam Maximillam uestalem defodere uiuam cupisset, ut qui

illustrari seculum suum eiusmodi exemplo arbitra-
 retur Pontificis maximi iure, seu potius imanitate ty-
 ranni, licentia domini, reliquos pontifices non in re-
 giã, sed in Albanam uillam conuocauit. nec minore
 scelere, quam quod ulcisci uidebatur, absentem, in-
 auditamq; damnauit incæsti, cum ipse fratris filiam
 incæsto non polluisset solum, uerum etiam occidisset,
 Nam uidua abortu periit. missi statim pontifices, qui
 defodiendam, necandamq; curarent. Illa nũc ad Ve-
 stam, nunc ad cæteros deos manus tendens, multa, sed
 hoc frequentissime clamitabat. Me Cæsar incæstã
 putat, qua sacra faciente uicit, triumphauit, blandi-
 ens hæc, an inuidens ex fiducia sui, an ex contemptu
 principis dixerit, dubium est, dixit donec ad suppli-
 cium nescio an innocens, certe tanquam nocens du-
 cta est. Quinetiam cum in illud subterraneum cubi-
 culum demitteretur, hæsissetq; descendenti stola, uer-
 tit se, ac recollegit. cũq; ei carnifex manũ daret, auer-
 sata est, et resiliuit, foedũq; contagiũ quasi planè a cæ-
 sto, puroq; corpore nouissima sanctitate reiecit, omni-
 busq; numeris pudoris, πολλὴν πρόνοιαν ἔχει ἀρχήμωσ
 ποσειν. Præterea Celer eques romanus, cui Cornelia
 obiiciebatur, cum in comitio uirgis cæderetur, in hac
 uoce perstiterat, quid feci? nihil feci. Ardebat ergo Do-
 mitianus & crudelitatis, & iniquitatis infamia, ar-
 ripit Licinianum, quod in agris suis occultasset Cor-
 neliaẽ libertam. Ille ab iis, quibus erat curæ, præmo-
 netur, si comitium & uirgas pati nolle, ad confessio-
 nem confugeret, quasi ad ueniam, fecit, locutus est pro
 absente Herennius Senecio tale quiddam, quale est il-

lud, κείται πάτρουλος. Ait enim ex *advocato* nuntius factus sum. Recessit *Licinianus* gratum hoc *Domitiano*, adeo quidem, ut gaudio proderetur, diceretq; ab soluit nos *Licinianus*, adiecit etiam non esse verecundiae eius instandum, ipsi uero permisit, si qua possit, ex rebus suis raperet ante, quam bona publicarentur, exiliumq; molle, uelut praemium dedit. Ex quo tamen postea clementia *Diui Nerae* translatus est in *Sicialiam*, ubi nunc proficitur, seq; de fortuna praesentationibus uindicat. Vides, quam obsequenter paream tibi, qui non solum res urbanas, uerumetiam peregrinas tam sedulo scribo, ut altius repetam, et sanè per tabam te, quia tunc absuisti, nihil aliud de *Liciniano* audisse, quàm relegatum ob incæstum. Summam enim rerum nuntiat fama, non ordinem. Mereor, ut uicissim quid in oppido tuo, quid in finitimis agatur (solent enim notabilia quaedam incidere,) perscribas. Deniq; quidquid uides, dummodo non minus longa epistola nunties. ego non paginas tantum, sed etiam uersus, syllabasq; numerabo. Vale.

C. P. L. A R R I A N O S V O . S .

a
 Mas *Egnatium Marcellinum*, atq; etiã me hi saepe commundas, amabis magis, commẽdabisq; si cognoueris recens eius factum. Cum in prouinciã quaestor exisset, scribamq; qui sorte obtigerat, ante legitimum salarii tempus amississet quod acceperat scribae daturus, intellexit, & statuit subsidere apud se nõ oportere. Itaq; reuersus, *Cæsarem*, deinde *Cæsare* autore, senatum consuluit, quid

fieri de salario uellet. parua quaestio, sed tamē quaestio. Haeredes scribæ sibi, praefecti aerario, populoq; uindicabant, acta caussa est. dixit haeredum aduocatus, deinde populi, uterq; per commode. Caelius Strabo aerario censuit inferendum, Baebius Macer haeredibus dandum, obtinuit Strabo. Tu lauda Marcellinum, ut ego statim feci, quamuis enim abunde sufficit illi, qd est & à principe, & a senatu probatus, gaudet tamē testimonio tuo. Omnes enī, qui gloria, famaq; ducuntur, mirum in modum assensio, & laus à minoribus etiam profecta delectat. Te uero Marcellinus ita ueretur, ut iudicio tuo plurimum tribuat. accedit his, quod si cognouerit factum suum isto usq; penetrasse, necesse est laudis suæ spatio, & cursu, & peregrinatione laetetur. Etenī nescio quo pacto uel magis homines iuuat gloria lata, quā magna. Vale.

C. PL. TACITO SVO SAL.

Aluum te in urbem uenisse gaudeo, uenisti autem si quando alias, nunc maxime mihi desideratus. ipse pauculis adhuc diebus in Tusculano commorabor, ut opusculum, quod est in manibus, absoluam. Vereor enim, ne si hanc intentionē iam in finē laxa uero, aegre resumā, intermī neqd festinationi meae pereat, quod sum praesens petiturus, hac quasi praepTORIA epistola rogo. sed prius accipe causas rogandi, deinde ipsum, quod peto. Proxime cum in patria mea fui, uenit ad me salutandum municipis mei filius praetextatus, huic ego studeo inquam? respondit etiam. ubi? Mediolani. cur non hic? & pa-

ter eius, (erat enim una, atq; etiam ipse adduxerat puerum, quia nullos hic præceptores habemus. quare nullos? nam uehementer intererat uestra, qui patres estis, & opportune, cum plures patres audiebāt, liberos uestros hic potissimum discere. Vbi enim aut iucundius morarentur, quàm in patria, aut pudicius continerentur, q̄ sub oculis parentum, aut minore sumptu, quàm domi? quantulum est ergo collata pecunia conducere præceptores? quodq; nunc in habitatio nes, in uaticā, in ea, quæ peregre emuntur, impenditis, adiciere mercedibus, atq; ego, qui nondum liberos habeo, paratus sum pro Rep. nostra, quasi pro filia, uel parente tertiam partem eius, quod conferre uobis placebit, dare. Totum etiam pollicerer, nisi timerem, ne hoc munus meum quandoq; ambitu corrumpere tur, ut accidere multis in locis uideo, in quibus præceptores publice conducuntur, huic uitio uno remedio occurrī potest, si parentibus solis ius conducēdi relinquitur. iisdemq; religio recte iudicandi necessitate collationis addatur. Nam qui fortasse de alieno negligentes, certe de suo diligentes erunt. dabuntq; operā ne eam pecuniam non nisi dignus accipiat, si accepturus, et ab ipsis erit. proinde consentite, conspirate, maioreq; animum ex meo sumite, qui cupio esse quamplurimum, quod debeam conferre. Nihil honestius præstare liberis uestris, nihil gratius patriæ potestis. educuntur hic, qui hic nascuntur statimq; ab infantia natiua solum amare, frequentare consuescant. atq; utinam tam elaros præceptores inducatis, ut in finitimis oppidis studia hinc petantur. utq; nunc liberi uestri

aliena in loca, ita mox alieni in hunc locum cōfluāt. Hæc putavi altius, & quasi à fonte repetenda, quæ magis scires, quàm gratum mihi foret, si susciperes, quod iniungo. iniungo autem, & pro rei magnitudine rogo, ut ex copia studiorum, quæ ad te ex admiratione ingenii tui conuenit, circumspectas præceptores, quos soliatate possimus, sub ea tamen conditione, necui fidem meam obstringam. omnia enim libera parètib; seruo. Illi iudicent, illi eligant, ego mihi curam tantum, & impendiū uindico. Proinde, si quis fuerit repertus, qui ingenio suo fidat, eat illuc, ea lege, ut hinc nihil aliud certū, quàm fiducia suā ferat. Vale.

C. P. L. P A T E R N O S V O S A L.

V fortasse orationem, ut soles, et flagitas, et
 † expectas, at ego quasi ex aliqua peregrina,
 delicatāq; merce lusus meos tibi prodo. Accipies cum hac epistola hendecasyllabos nostros. quibus nos in uehiculo, in balineo, inter coenam oblectamur, otium temporis his iocamur, ludimus, amamus, dolemus, querimur, irascimur, describimus aliquid modo pressius, modo altius, atq; ipsa uarietate tentamus efficere, ut alia aliis, quædā fortasse omnib; placeant. Ex quibus tamen si nōnulla tibi paulo petulantiora uidebūtur, erit eruditionis tuæ cogitare summos illos, & grauissimos uiros, qui talia scripserunt, nō modo lasciuia rerum, sed ne uerbis quidem nudis abstinuisse, quæ nos refugimus, nō quia seueriores, unde enim? sed quia timidiores sumus. Scimus alioq; huius opusculi illam esse uerissimam legem, quam Ca-

tullus expressit.

Nam castum esse decet pium poetam

Ipsam, uersiculos nihil necesse est,

Qui tunc deniq; habent salem, et leporem,

Si sunt molliculi, et parū pudici.

Ego quanti faciam iudicium tuum, uel ex hoc potes
 aestimare, quod malui omnia a te pensitari, quam ele
 cta laudari. Et sane, quæ sunt commodissima, desi
 nunt uideri, cum paria esse cœperunt. Præterea sapi
 ens, subtilisq; lector debet non diuersis cōferre diuer
 sa, sed singula expendere, nec deterius alios putare,
 quod est in suo genere perfectū. Sed quid ego plura?
 Nam longiore præfatione uel excusare, uel commen
 dare ineptias ineptissimum est. Vnum illud prædicē
 dum uidetur, cogitare me has nugas meas inscribere
 Hēdecasyllabi, qui titulus sola metri lege restringi
 tur. Proinde siue epigramata, siue edullia, siue eclo
 gas, siue (ut multi) poemata, seu quod aliud uocare
 malueris, licebit uoces. Ego tantum Hēdecasyllabos
 præsto. A simplicitate tua peto, quod de libello meo
 dicturus es aliis, mihi dicas. neq; ē difficile, quod po
 stulo. Nam si hoc opusculum nostrum, aut potissimū
 esset, aut solum, fortasse posset durum uideri dicere.
 quære quod agas, Molle et humanū est. habes quod
 agas. Vale.

C. P. L. F. V. N. D. A. N. O. S. V. O. S.

Iquid omnino, hoc certe iudicio facio, quod

s Asinium Rufum singulariter amo. Est ho
 mo eximius, & bonorū amantissimus. Cur

enim non me quoque inter bonos numerem? Idem Cornelium Tacitum, scis quem uirum, arcta familiaritate complexus est. proinde si utrumque nostrum probas, de Ruffo quoque necesse est idem sentias, cum sit ad connectendas amicitias uel tenacissimum uinculum morum similitudo. Sunt ei liberi plures. Nam in hoc quoque functus est optimi ciuis officio, quod fecunditate uxoris large frui uoluit eo seculo, quo plerisque etiam singulos filios orbitatis praemia graues faciunt, quibus ille despectis, aui quoque nomen adsumpsit. Est enim auus et quidam ex Saturio Firmo, quem diliges, ut ego, si ut ego propius inspexeris. Haec eo pertinent, ut scias, quam copiosam, quam numerosam domum uno beneficio sis obligaturus, ad quod petendum, uoto primum, deinde bono quodam omine adducimur. Optamus enim tibi, omninamurque in proximum annum Consulatum. Ita nos uirtus tua et iudicia Principis augurari uolunt. Concurrunt autem, ut si eodem anno quaestor maximus ex liberis Ruffi Asinius Bassus iuuenis, nescio an dicam, quod me pater, et sentire, et dicere cupit, adulescentis uerecundia uetat, ipso patre melior. Difficile est, ut mihi de absente credas, quanquam credere soles omnia. tantum in illo industriae, probitatis, eruditionis, ingenii, studii, memoriae denique esse, quantum expertus inuenies. Vellem tam ferax seculum bonis artibus haberemus, ut aliquos Basso praeferre deberes. Tum ego te primus hortarer, moneremque, arcum ferres oculis, ac diu perstitares, quem potissimum eligeres. Nunc uero, sed nihil uolo de amico meo adrogantius dicere, hoc solum dico, dignum esse iuuenem,

iuuenem, quem more maiorum in filii locum adsumas. Debent autem sapientes uiri, ut tu, tales, a re-
pub. liberos accipere, quales a natura solemus optare. Decorus erit tibi Consuli quæstor patre prætorio, propinquis cōsularibus, quibus iudicio ipsorum, quanquam adulescentulus adhuc, iam tamen inuicē ornamento est. Proinde indulge precibus meis, obsequere consilio, et ante omnia, si festinare uideor, ignosce, primū quia uotis suis amor plerunq; præcurrit, deinde, quod in ea ciuitate, in qua omnia, quasi ab occupantibus aguntur, quæ legitimum tempus expectant, non matura, sed sera sunt. In summa, quod rerum, quas adsequi cupias, præsumptio ipsa iucunda est. Reueretur iam te Bassus ut consulem. Tu dilige illum, ut quæstorem. Nos deniq; utriusq; uestrū amā-
tissimi, duplici lætitia perfruanur. Etenim cū sic te, sic Bassum diligamus, ut & illum cuiuscunq; et tuum quæcunq; quæstorem in petēdis honoribus omni ope, omni labore, gratia simus iuuaturi, perquam iucundum nobis erit, si in eundem iuuenem studiū nostrum et amicitiae meæ, & consulatus tui ratio contulerit. si deniq; precibus meis tu potissimus adiutor accesseris, cuius senatus et suffragio libentissime indulgeat, et testimonio plurimum credat. Vale.

C. PL. VALERIO PAULINO SVO. S.

g Aude meo, gaude tuo, gaude etiam publico
noie. Adhuc honor studius durat, proxime
cum dicturus apud Cētumuiros essem, ad-
eundi mihi locus, nisi a tribunali, nisi per ipsos iudi-
h

ces non fuit, tanta stipatione cætera tenebantur. Ad hoc quidam ornatus adulescēs, scissis tunicis, utin frequentia solet, sola uelatus toga, perstitit, et quidem horis septem. Nam tandiu dixi, magno cum labore, sed maiore cum fructu. Studeamus ergo, nec desidiæ nostræ prætendamus alienâ. Sunt qui audiant, sunt qui legant, nos modo dignum aliquid auribus, dignum chartis elaboremus.

C. PL. GALLO SVO SAL.

T admones, et rogas, ut suscipiam absentis
 e Corelliæ causam contra C. Cæcium cō-
 sulem designatum. Quod admones, gra-
 tias ago, quod rogas, queror. admoneri enim debeo,
 ut sciam. rogari non debeo, ut faciam, quod mihi nō
 facere turpissimum est. An ego tueri Corelli filiâ du-
 bitem? Est quidem mihi cum isto, contra quem me ad-
 uocas, non planè familiaritas, sed tamen amicitia. Ac-
 cedit huc dignitas hominis, atq; hic ipse, cui destinatus
 est honor. Cuius nobis hoc maior agenda reuerentia
 est, quod iam illo functi sumus. Naturale est enim, ut
 ea, quæ quis adeptus est, ipse quam amplissima æsti-
 mari uelit. Sed mihi cogitanti ad futurum me Corelli
 filiæ, omnia ista, frigida, & inania uidentur. Obuer-
 satur oculis ille uir, quo neminem ætas nostra graui-
 rem, sanctiorem, suptiliorem deniq; tulit, quem ego,
 cum ex admiratione diligere cœpisssem, quod euenire
 contra solet, magis admiratus sum, postquam penitus
 inspexi. Inspexi enim penitus. nihil a me ille secretum
 non ioculare, nō serium, non triste, non lætum. Adu-

lescentulus eram, etiam mihi ab illo honor, atq; etiã
 audebo dicere reuerentia, ut æquali habebatur. Ille
 meus in petendis honoribus suffragator, & testis ille
 in inchoandis deductor, & comes. ille in gerendis cõ
 siliator, & rector. ille deniq; in omnibus officiis no
 stris. quanquam & imbecillus, et senior, quasi iuue
 nus, et ualidus conspiciebatur. Quantũ ille famæ meæ
 domi, in publico, quantum etiam apud principem ad
 struxit? Nam cum forte de bonis iuuenibus apud Ner
 uam Imperatorem sermo incidisset, & pleriq; me lau
 dibus ferrent, paulisper se intra silentium tenuit,
 quod illi plurimum autoritatis addebat, deinde gra
 uitate, quam noras, necesse est, inquit, partius laudem
 secundũ, quia nihil, nisi ex consilio meo, facit. Qua
 uoce tribuit mihi, quantum petere uoto, immodicum
 erat, nihil me facere non sapientissime, cum omnia ex
 consilio sapientissimi uiri facerem. Quin etiam mori
 ens, filiæ suæ (ut ipsa solet prædicare) multos quidem
 amicos tibi in longiore uita parauit, præcipuos tamẽ
 secundũ, & Cornutum. Quod dum recordor intel
 lego mihi laborandũ, nequa parte uidear hæc de me
 fiduciam prouidentissimi uiri destituisse. Quare ego
 uero Corelliæ adero promptissime, nec subire offen
 sas recusabo. quanquam non solum ueniã me, uerũ
 etiam laudem apud istum ipsum, a quo, ut ais, noua
 lis fortasse ut fœmnae intenditur, arbitror consecutu
 rum, si hæc eadem in actione latius scilicet, & ube
 rius, quam epistolarum angustia sinunt, contigerit
 mihi uel in excusationem, uel etiam in commendatio
 nem meam dicere. Vale.

C. PL. ANTONINO SVO .S.

q *U*emadmodum magis approbare tibi possum, quantopere miror Epigrammata tua græca, quæ quod quædam æmulari Latine & exprimere tentavi? In deterius quidem accidit hoc primum imbecillitate ingenii mei, deinde inopia, ac potius, ut Lucretius ait, egestate patrii sermonis. Quod si hæc, & quæ sunt Latina, & mea, habere tibi aliquid uenustatis uidebuntur. quantum putas inesse eis gratiæ, quæ et a te, et græce proferuntur? Vale.

C. PL. HISPULLAE SVAE .S.

c *U*m sis pietatis exemplum, fratremque optimum, & amantissimum tui pari caritate dilexeris, filiamque eius, ut tuam diligas, nec tantum amicitie eius, uerum etiam patris amissi effectum representes, non dubito maximo tibi gaudio fore, cum cognoueris dignam patre, dignam te, dignam uo euadere. Summum est acumen, summa frugalitas. amat me, quod castitatis indicium est. Accedit his studium literarum, quod ex mei caritate concepit. Meos libellos habet, lectitat, ediscit etiam. Quæ illa solitudine, cum uideor acturus, quanto cum egi gaudio afficitur? Disponit, qui nuntiët sibi, quem ad sensum, quos clamores excitari, quem euentum iudicii tulerim. Eadem, si quando recito, in proximum discretæ uelo sedet, laudesque nostras auidissimis auribus excipit. uersus quidem meos cantat, formatque cithara, nõ artifice aliquo docete, sed amore, qui magister est optimus. His ex causis in spem certissimam adducor, per-

petuam nobis, maioremq; in dies futuram esse concor-
diam. Non enim ætatem meam, aut corpus, quæ pau-
latim occidunt, ac senescunt, sed gloriam diligit. Nec
aliud decet tuis manibus educatam, tuis præceptis in-
stitutam, quæ nihil in contubernio tuo uiderit, nisi san-
ctum, honestumq; . Quæ deniq; amare me ex tua præ-
dicatione consueuerit. Nam cum matrem meam parē-
tis loco uenerere, me à pueritia statim formare, lauda-
re, talemq; , qualis nunc uxori meæ uideor, ominari
solebas. Certatim ergo tibi gratias agimus. Ego, quod
illam mihi, illa, quod me sibi dederis, quasi inuicem
elegeris. Vale.

C. PL. MAXIMO SVO SAL.

Vid senserim de singulis libris tuis, notum
q tibi, ut quenq; perlegerã, feci. Accipe nunc
quid de uniuersis generaliter iudicem. Est
opus pulchrum, ualidum, acre, sublime, uarium, ele-
gans, purum, figuratum, spatiosum etiam, & cū ma-
gna tua laude diffusum. In quo tu ingenii simul, dolo-
rusq; uelis latissime uectus es, et horum utrumq; inui-
cem adiumento fuit. Nam dolori sublimitatem, & ma-
gnificentiam ingenium, ingenio uim, & amaritudinē
dolor addidit. Vale.

C. PL. VELIO CEREALI SVO. S.

Ristem, & acerbum casum Heluidiarum
t sororum, utraq; à partu, utraq; filiam eni-
xa decessit. afficior dolore, (nec tamen su-
pramodū doleo,) Ita mihi luctuosum uidetur, quod
puellas honestissimas in ore primo fecunditas ab-

stulit. Angor infantium sorte, quæ sunt parētibus statim, & dum nascuntur, orbatæ. Angor optimorum maritorum. angor etiam meo nomine. Nam patrem illarum defunctum quoq; perseuerantissime diligo, ut actione mea, librisq; testatum est. Cui nunc unus ex tribus liberis superest, domumq; pluribus administris pauloã te fundatam desolatus fulcit, ac sustinet, Magno tamen fomento dolor meus acquiescet, si hunc saltem fortem, & incolumem, paremq; illi patri, illi auo fortuna seruauerit. Cuius ego pro salute, pro moribus hoc sum magis anxius, quod unicus factus est. nosti in amore mollitiã animi mei, nosti metus, Quo minus te mirari oportebit, quod plurimum timeam, de quo plurimum spero. Vale.

C. PL. SEMPRONIO RVFO SVO. S.

Inter sui principis optimi cognitioni in consilium adsumptus. Gymnicus agon apud Viennenses ex cuiusdã testamento celebrabatur.

Hunc Trebonius Rufinus, uir egregius, nobisq; amicus in diuiniuirtu suo tollendum, abolendumq; traxit. Negabatur ex autoritate publica fecisse. Egit ipse causam nõ minus feliciter, quam diserte. Commendabat actionẽ, quod tanq; homo romanus, et bonus a uis in negotio suo mature, et grauius loquebatur. Cũ sententiã perrogaretur, dixit Iunius Mauricus, quo uiro, nihil firminus, nihil uerius, non esse restituendũ Viennensibus agona, adiecit, uellem etiã Romæ tolli posset. cõstanter inquis, et fortiter. Quid ni? Sed hoc Maurico nouum non est. Idem apud Neruam Impe-

ratorē nō minus fortiter. Cœnabat Nerva cū paucis. Veiento proximus, atq; etiā in sinu recūbebat. Dixi omnia, Cum hominem nominavi. Incidit sermo de Catulo Messalino, qui luminibus orbatus ingenio se uo mala cœtatis addiderat. non uerebatur, nō erubescibat, non miserebatur. sœpius à Domitiano non secus ac tela, quæ & ipsa cœca, et improvida feruntur, in optimū quenq; cōtorquebatur. De huius nequitia, sanguinariisq; sentētis in commune omnes super cœnam loquebātur. Tum ipse Imperator. Quid putamus passurū fuisse, si uiueret et Mauricus nobiscū cœnaret? Longius abii, libens tamen. Placuit agona tolli, qui mores Viēnensium ifecerat, ut noster hic omnium. Nam Viennensium uitia intra ipsos residunt, nostra late uagantur. Vtq; in corporibus, sic in imperio grauissimus est morbus, qui à capite diffunditur. v ale.

C. PL. POMPONIO BASSO SVO. S.

Agnam cepi uoluptatem, cum ex communibus amicis cognoui, te, ut sapientia tua dignum est, et disponere otium, & ferre, habitare amœnissime, et nunc terra, nunc mari corpus agitare, multum disputare, multum audire, multum lectitare, cumq; plurimum scias, quotidie tamen aliquid addiscere. Ita senescere oportet uirum, qui magistratus amplissimos gesserit, exercitus rexerit, totumq; se reip. quā diu decebat, optulerit. Nam et prima uitæ tēpora, et media patriæ, extrema nobis impertire debemus, ut ipsæ leges monent, quæ maiorem

annis. lx. ocio reddunt. Quando mihi licebit? quādo per aetate honestū erit imitari istud pulcherrimae q̄tis exemplum? quando secessus mei nō desidiæ nomē, sed tranquillitatis accipierit? Vale.

C. P. L. VALENTI SVO. S.

Roxime cū apud cētū uiros i quadruplici in
 dicio dixissem, subit recordatio egisse me in
 uenē, aequē i quadruplici processit animus,
 ut solet, longius cœpi reputare, quos in hoc iudicio,
 quos in illo socios laboris habuissem. Solus erā, qui i
 utroq; dixissem. tātas cōuersiones, aut fragilitas mor
 talitatis, aut fortunæ mobilitas facit. Quidā ex iis,
 qui tunc egerāt, decesserūt, exulāt alii. huic aetas, &
 ualetudo silentium suāsit, hic sponte beatissimo ocio
 fruitur, alius exeratum regit, illum civilibus officiis
 principis amicitia exemit. Circa nos ipsos, quā multa
 mutata sunt, studiis processimus, studiis periclitati
 sumus. Rursusq; processimus. profuerunt nobis bo
 norum amicitia, bonorum obfuerunt, iterumq; pro
 sunt si computes annos, exiguum tempus. si uices re
 rum, æuum putes. Quod potest esse documēto, nihil
 desperare, nulli rei fidere, cum uideamus tot uarieta
 tes tam uolubili orbe circumagi. Mihi autem fami
 liare est, omnes cogitationes meas tecum communi
 care, iisdemq; te uel præceptis, uel exēplis monere, qui
 bus ipse memoneo, q̄ ratio huius epistolæ fuit. Vale.

C. P. L. MESIO MAXIMO SVO. S.

Cripseram tibi uerēdum esse, ne extractis
 suffragis uitium aliquod existeret, factū

est proximis comitiis, in quibusdam tabellis multa iocularia, atq; etiam fœda dicta, in una uero pro candidatorum nominibus, suffragatorum nomina inuenta sunt. Excanduit senatus, magnoq; clamore ei, qui scripsisset iratum principem est cōprecatus. ille tamen sefellit, et latuit, fortasse etiam iter indignanteris fuit. Quid hunc putamus domi facere, qui in tanta re, tam serio tēpore, tam scuriliter ludat? Qui deniq; omnino in senatu dicax, et urbanus, et bellus est. Tantum licentiæ prauis ingeniis adicit illa fiducia. Quis enim sciet? poposcit tabellas, stylum accepit, demisit caput, nemnē ueretur, se cōtemnit. Inde ista ludibria, scena, & pulpito digna. Quo te uertas, quæ remedia conquiras? ubiq; uitia remediis fortiora ἀλλὰ τῶν τῶν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλῶ μάλιστα. Cui multum quotidie uigiliarum, multū laboris adicit hæc nostra iners, sed tamen effrenata petulantia. Vale.

C. P. L. NEPOTI SVO. S.

Etis, ut libellos meos, quos studiosissime cōparasti, recognoscendos, emendandosq; curam, faciam. quid enim suscipere libentius debeo, te præsertim exigente? Nam cum uir grauissimus, doctissimus, disertissimus super hæc occupatissimus, maximæ prouinciæ præfutura tanti putes scripta nostra circumferre tecum, quanto pere mihi prouidendum est, ne te hæc pars sarcinarum tanquam superuacua offendat? Adnitur ergo primum, ut comites istos quæ commodissimos habeas, deinde, ut reuer sus inuenias, quos istis addere uelis. Neq; enī medio-

eriter me ad noua opera tu lector hortaris. Vale.

C. P. L. FALCONI SVO. S.

Ertius dies est, quod audiui recitantem Sentium Augurinum cum summa mea uoluptate, immo etiam admiratione (poemata appellat) multa tenuiter, multa sublimiter, multa uenuste, multa tenere, multa dulciter, multa cum bile. Aliquot annis puto nihil generis eiusdem absolutius scriptum, nisi forte me fallit aut amor eius, aut quod me ipsum laudibus uexit. Nam lemma sibi sumpsit, quod ego interdum uersibus ludo. Atque adeo iudicii mei te iudicem faciam, si mihi ex hoc ipso lemmate secundus uersus occurrerit, nam ceteros teneo, & iam explicui.

Canto carmina uersibus minutis
 His olim quibus & meus Catullus,
 Et Caluus, ueteresque; Sed quid ad me,
 Unus Plinius est mihi priores,
 Manuit uersiculos foro relicto,
 Et querit, quod amet, putatque amare.
 Ille Plinius ille, quod Catones.
 I nunc qui sapias amare noli.

Vides quam acuta omnia, quam apta, quam expressa? Ad hunc gustum totum librum repromitto, quem tibi, ut primum publicauerit, exhibebo. Interim ama inuenem, et temporibus nostris gratulare pro ingenio tali, quod ille moribus adornat. Viuit cum Spurrinna, uiuit cum Antonino, quorum alteri ad finis, utriusque contubernalis est. Possis ex hoc facere coniecturam, quam sit emendatus adulescens, qui a grauissimis

senibus sic amatur. Est. n. illud uerissimū. γινώσκων
ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος, οἷς περ ἕδεται ξυνῶν. Vale.

C. PL. SEVERO SVO. S.

Erēnius Severus uir doctissimus, magni aesti-
h mat in bibliotheca sua ponere imagines
 municipum tuorū Cornelii Nepotis et Titī
 Cassii, petitq; si sunt istic, ut esse credibile est, exscri-
 bēdas, pingendasq; delegem. Quā curam tibi potis-
 simū iniūgo, primū, quia desyderius meis amicissime
 obsequeris, deinde, quia tibi studiorū summa reuerē-
 tia, summus amor studiosorum, postremo, q; patriam
 tuam, omnesq; qui nomē eius auxerūt, ut patriam
 ipsam ueneraris, et diligis. Peto autē ut pictorē quā
 diligentissimū assumas. Nam cum est arduū similitu-
 dinē effingere ex uero, tum longe difficillima est imi-
 tationis imitatio. a qua rogo, ut artificem, quem ele-
 geris, ne in melius quidem sinas aberrare. Vale.

C. PL. ROMANO SVO. S.

Ia tu cum proxime res agentur, quoquo mo-
e do ad iudicandum ueni. Nihil est, q; in de-
 xtram aurem fiducia mei dormias. non im-
 pune cessatur. Ecce Licinius nepos, prætor acer, & for-
 tis uir, multam dixit etiam Senatori. Egit ille in sena-
 tu causam suam, egit autem sic, ut deprecaretur, re-
 missa est multa, sed timuit, sed rogauit, sed opus ue-
 nia fuit. dices nō omnes prætores tam seueri, falleris.
 Nam uel instituere, uel reducere eiusmodi exemplum,
 non nisi seueri institutum, reductū uel exercere, etiā

leuissimi possunt. Vale.

C. PL. LICINIO SVRAE SVO. S.

Tuli tibi ex patria mea pro munusculo
 a quæstionē altissima ista eruditione dignissi-
 mam. Fons oritur in monte, per saxa decur-
 rit, excipitur cœnatiuncula manu facta. Ibi paululū
 retētus, in Lariū lacum decidit: huius mira natura.
 Ter in die stas auctibus, ac diminutionibus crescit,
 decrescitq; . Cernitur id palā, et cū summa uolupta-
 te deprehēditur. Iuxta recūbis, et uesceris. Atq; etiā
 ex ipso fonte (nam est frigidissimus) potas. interim il-
 le certis, dimensisq; momentis uel subtrahitur, uel as-
 surgit. Annulum, seu quid aliud ponis in sicco, allui-
 tur sensim, ac nouissime operitur, detegitur rursus,
 paulatimq; deseritur. Si diutius obserues utrunq; ite-
 rum, ac tertio uideas. Spiritus ne aliquis occultior os
 fontis, et fauces modo laxat, modo includit, prout in
 latus incurrit, aut decessit expulsus? Quod in ampul-
 lis, cæterisq; generis eiusdem uidemus accidere, qui-
 bus non hians, nec statim patens exitus. Nā illa quoq;
 quanquam prona, et uergentia, per quasdam oblu-
 etā teis animæ moras crebris quasi singultibus sistūt,
 quod effundūt. An quæ Oceano natura, fonti quoq; ?
 quāq; ille ratione, aut impellitur, aut resorbetur, hac
 modicus hic humor uicibus alternis supprimatur, uel
 geritur? An ut flumina, quæ i mare deferūtur, aduer-
 santibus uētis, obuióq; æstu retorquētur, ita est aliqd,
 quod huius fontis excursus per momēta repercuti-
 at? An latētibus uenis certā mensura, quæ dū colli-

git, quod exhauferat, minor riuus est, & pigrior, cū collegit, agrior, maiorq; profertur? An nescio quod libramētū abditū, et cæcū, quod cū exinanitū est suscitāt & elicit fontem, cū repletur, moratur, & strāgulat? Scrutare tu cāussas, potes enim quæ tantū miraculum efficiunt. mihi abunde est, si satis expressi, quod efficiatur. Vale.

C. PL. SEC V N D I E P I S T O L A
R V M L I B E R Q V I N T V S.

C. P L . S E V E R O S V O . S .

L
 Egatum mihi obuenit modicum, sed
 amplissimo gratius. Cur amplissi-
 mogratius? Pomponia Galla exhæ-
 redato filio Assudio Curiano, hæ-
 redem reliquerat me, dederat cohæ-
 redes Sertorium Severum prætoriiū
 uirum, aliosq; equites romanos splendidos. Curia-
 nus orabat, ut sibi donarem portionē meā, seq; præ-
 iudicio iurare, eandem tacita conuentione saluam
 mihi pollicebatur. Respondebam non conuenire mo-
 ribus meis aliud palām, aliud agere secreto. Præte-
 rea non esse satis honestum donare et locupleti, et or-
 bo. In summa non profuturum ei, si donassem, profu-
 turum, si cessissem. esse autē me paratū cedere, si iniq;
 exhæredatum mihi liqueret. Ad hoc ille. rogo cogno-
 scas. Cunctatus paulum, faciam inquā. Neq; enim
 uideo, cur ipse me minorem putem, quam tibi uideor.

Sed iam nuuc memento, non de futuram mihi constantiam, si ita fides duxerit secundum matrem tuam pronuntiam di. Vt uoles ait. Voles enim quod æquissimū. Adhibui in consilium duos, quos tunc ciuitas nostra spectatissimos habuit, Correlium, et Frontinum his circumdatus, in cubiculo meo sedi. Dixit Curianus, quæ pro se putabat. Respondi pauca ego. Neq; enim aderat alius, qui de functæ pudorem tueretur. Deinde secessi, et ex cōsiliū sentētia, uidetur inquā Curiane mater tua iustas habuisse causas irascēdi tibi. Post hoc ille, cum cæteris subscripsit centumuirale iudicium, mecum non subscripsit. Adpetebat iudicii dies. Cohæredes mei componere, & transigere cupiebant, non diffidentia causæ, sed metu temporum. Verebantur, quod uidebant multis accidisse, ne ex centumuirali iudicio capitis rei exirent. Et erant quidam in illis, quibus obiiici, & Gratillæ amicitia et Rustici posset. Rogant me, ut cum Curiano loquar. Cōuenimus in ædem Cōcordiæ. Ibi ego si mater inquā te ex parte quarta scripsisset hæredē, num queri posses? Quid si hæredem quidem instituisset ex asse, sed legatis ita exhaustisset, ut nō amplius apud te. quàm quarta remaneret? Igitur sufficere tibi debet, si exhæredatus a matre, quartam partem ab hæredibus eius accipias, quam tamen ego augebo. scis te non subscripsisse mecum, & biennium transisse, omniaq; me usucepisse. Sed ut te cohæredes mei tractabiliorem experiātur, utq; tibi nihil abstulerit reuerentia mei, offero pro mea parte tantundē. Tuli fructum nō cōscientiæ modo, uerum etiā famæ. ille ergo Curianus legatū mihi

reliquit, & factum meum (nisi forte blandior mihi) antiquorum notabili honore signauit. Hæc tibi scripsi, quia de omnibus, quæ me uel delectant, uel angunt non aliter tecum, quam mecum loqui soleo. De inde, quod durum existimabam, te amantiſſimũ meũ fraudare uoluptate, quam ipse capiebam. Neq; enim sum tam sapiens, ut nihil mea intersit, an ius, quæ honeste fecisse me credo, testificatio quædã, et quasi præmium accedat. Vale.

C. PL. FLACCO SVO. S.

Cœpi pulcherrimos turdos, cum quibus par
a rem calculũ ponere nec urbis copiis ex Laurentino, nec maris tam turbidis tẽpestatibus possum. recipies ergo epistolas steriles, & simpliciter ingratas, ac ne illam quidem solertiam Diomedis in permutando munere imitantes - Sed, quæ facilitas tua hoc magis dabis ueniam, quod se non mereri fãtentur. Vale.

C. PL. ARISTONI SVO. S.

Vm plurima officia tua mihi grata, et iucũ
c da sunt, tum uel maxime quod me celandũ non putasti, fuisse apud te de uersiculis meis multum, copiosumq; sermonem, eumq; diuersitate iudiciorum longius processisse, extitisse etiam quosdam, qui scripta quidem ipsa non improbarẽt, me tuamen amice, simpliciterq; reprehenderent, q; hæc scriberem, recitaremq;. Quibus ego, ut augeam meã culpam, ita respondeo. facio nonnunquam uersiculos se=

ueros parum facio. nam & comœdias audio, et spec-
 to mimos, et Lyricos lego, et Socraticos intellego. ali-
 quando præterea rideo, iocor, ludo, utq; omnia inno-
 xie remissionis genera breuiter amplectar, hõ sum.
 Nec uero moleste fero hanc esse de moribus meis exi-
 stimationem. Vt, qui nesciunt talia doctissimos, grauis-
 simos, sanctissimos homines scriptitasse, me scribere mi-
 rentur. Ab illis autem, quibus notum est, quos, quan-
 tosq; auctores sequar, facile impetrari posse confido,
 ut errare me, sed cum illis sinant, quorum non seria
 modo, uerum etiam lusus exprimere, laudabile est.
 An ego uerear (neminem uiuentium, nequam in spe-
 ciem adulationis incidam, nominabo.) Sed ego uerear
 ne me non satis deceat, quod decuit. M. Tullium. C.
 Caluum, Asiniũ Pollionem. M. Messalam Q. Hor-
 tensium. M. Brutum. L. Syllam. Q. Catulũ. Q.
 Scauolam. Ser. Sulpitium, Varronem, Torquatũ,
 immo Torquatos. C. Memmium, Lentulum, Gatuli-
 cum, Annæum Senecam et proxime Verginium. Ru-
 fum. & si non sufficiunt exempla priuata, Diuum
 Iuliũ, Diuum Augustum, Diuum Nernam. Ti. Cæ-
 sarem. Neronem enim transeo, quamuis sciam, non
 corrũpi in deterius, quæ aliquãdo etiam à malis, sed
 honesta manere, quæ sæpius à bonis fiunt, inter quos
 uel præcipue numerandus est. P. Vergilius, Corneli-
 us nepos, & prius Ennius, Acciusq; Non quidem hi
 senatores, sed sanctitas morum non distat ordinibus.
 Recto tamen. quod illi, an fecerint, nescio. sed illi iu-
 dicio suo poterant esse contenti, mihi modestior con-
 stãtia est, quam ut satis absolutum putem, quod à me
 probetur

probetur. Itaq; has recitandi causas sequor. Primum q ipse, qui recitat, aliquanto acrius scriptis suis auditorum reuerentia intendit, deinde, q de quibus dubitat, quasi ex consilii sententia statuit. Multa etiam a multis admonetur, & si non admoneatur, quid quisq; sentiat, perspicit ex vultu, oculis, nutu, manu, murmure, silētio. quæ satis apertis notis iudicium ab humanitate discernunt. Atq; adeo, si cui forte eorum qui interfuerunt, curæ fuerit eadem illa legere, intelliget me, quædam aut commutasse, aut præterisse, fortasse etiam ex suo iudicio, quamuis ipse nihil dixerit mihi. Atq; hæc ita disputo, quasi populū in auditorium, non in cubiculum amicos aduocarim, quos plures habere, multis gloriosum, reprehensionem nemi fuit. Vale.

C. P. L. VALERIANO SVO .S.

Es parua, sed initium non paruum. Auir
 r Prætorius Solers, a senatu petit, ut sibi istu
 tuere in agris suis mundinas permetteretur.
 Contradixerunt Vercetianorum legati, adfuit Tusci
 lius Nominatus, dilata causa est, alio senatu. Verceti
 ni sine aduocato intrauerunt. dixerunt se deceptos,
 lapsi ne uerbo, an quia ita sentiebant. Interrogati a
 Nepote prætore, quem docuissent responderunt, quæ
 prius. Interrogati, an tunc gratis adfuisset responde
 runt, sex millibus nummum. an rursus aliquid dedis
 sent. dixerūt mille denarios. Nepos postulauit, ut No
 minatus induceretur. Hactenus illo die. Sed quantum
 auguror longius res procedet. Nā pleraq; tacita tā =

tum, & omnino commota, latissime serpunt. Exeunt aures tuas, quandiu nunc oportet, quam blande roges, ut reliqua cognoscas, si tamen non ante ob hæc ipsa ueneris Romam, spectatorq; malueris esse, quam lector. Vale.

C. PL. MAXIMO SVO .S.

Vntiatur mihi. C. Fannium decessisse, qui nū
 tius graui me dolore confudit. primum;
 quod amavi hominem elegantem, & disertum, deinde, quod iudicio eius uti solebam. Erat enim natura acutus, usu exercitatus. ueritate proptissimus. Angit me super ista, casus ipsius. Decessit ueteri testamento. omisit quos maxime diligebat, persecutus est, quibus offensior erat. Sed hoc utcuq; tolerabile, grauius illud, quod pulcherrimum opus imperfectum reliquit. Quamuis enim agendis causis distringeretur, scribebat tamen exitus occisorum, aut relegatorum a Nerone, & iam tres libros absoluerat subtiles, et diligentes, et Latinos. atq; inter sermonem, historiamq; medios. Ac tanto magis reliquos perficere cupiebat, quanto frequentius hi lectitabantur. Mihi autem uidetur acerba semper, et immatura mors eorum, qui immortale aliquid parant. Nam qui uoluptatibus dediti, quasi in diem uiuunt, uiuendi causas quotidie finiunt, qui uero posteros cogitant, et memoriam sui operibus extendunt, his nulla mors non repentina est, ut quæ semper inchoatum aliquid abrumpat. Caius quidem Fannius, quod accidit, multo ante presensit. Visus est sibi per nocturnam quietem iacere in lectu-

lo suo compositus in habitu studentis, habere ante se
 scriniũ (ita solebat.) Mox imaginatus est uenisse Ne-
 ronem, in toro sedisse. prompsisse primum librum,
 quem de sceleribus eius ediderat, eumq; ad extremũ
 reuoluisse. idem in secundo, ac tertio fecisse. tunc abis-
 se. expauit. Et sic interpretatus est, tanquam idem si-
 bi futurus esset scribẽdi finis, qui fuisset illi legendi, et
 fuit idem. Quod me recordantẽ miseratio subit, quã
 tum uigiliarum, quã tum laboris exhausserit frustra.
 occurfant animo mea mortalitas, mea scripta. Nec du-
 bito te quoq; eadem cogitatione terreri pro istis, quæ
 inter manus habes. Proinde dum suppetit uita, enita-
 mur, ut mors quam paucissima, quæ abolere possit,
 inueniat. Vale.

C. P. L. A P O L L I N A R I S V O . S.

Maui curam, et sollicitudinem tuam, quod
 cum audisses me æstate Tuscos meos petitu-
 rum, ne facerem, suasi sti, dum putas in salu-
 breis. Est sanè grauis, et pestilens ora Tuscorũ, quæ
 per litus extẽditur. Sed hi procul à mari recesserũt.
 quinetiã A pennino saluberrimo montiũ subiacent.
 Atq; adeo, ut omnẽ pro me metũ ponas, accipe tẽperiẽ
 coeli, regionis situm, nullæ amœnitatẽ, quæ et tibi au-
 ditu, et mihi relatu iucunda erunt Cœlum est hye-
 me frigidum. Et gelidum myrtos, oleas, quæq; alia
 æstiuo tepore letantur, aspernatur, ac respuit. Lau-
 rum tamen patitur, atq; etiam nitidissimam profert.
 interdum, sed non sæpius, quàm sub urbe nostra, ne-
 cat. A estatis mira clementia. semper aer spiritu ali-

quo mouetur, frequentius tamen auras, quàm uentos
 habet, hinc senes multi. uideas auos, proauosq; . Iam
 iuuenù audias fabulas ueteres, sermonesq; maiorù.
 Cũq; ueneris illò, putes alio te seculo natù . Regionis
 forma pulcherrima. imaginare Amphitheatrum ali
 quod immensum, et quale sola rerum natura pos
 sit effingere. Lata, et diffusa planities montibus cin
 gitur. Montes summa sui parte procerà nemora, et
 antiqua habent. frequens ibi, et uaria uenatio . In
 de cæduæ syluæ cum ipso monte descendunt, has
 inter pingues, terreniq; colles, (neq; enim facile usquã
 saxum, etiam si quærat, occurrit,) planissimis câ
 pis fertilitate non cedunt, opimamq; messem serius tã
 tum, sed non minus percoquunt. Sub his per latus om
 ne uinæ porriguntur. V namq; faciem longe, lateq;
 contexunt. Quarum à fine, imòq; quasi margine ar
 busta nascuntur. prata inde, campi q; . Campi, quos
 non nisi ingentes boues, et fortissima aratra perfrin
 gunt, tantis glebis tenacissimum solum cum primum
 profectur, assurgit, ut nono demum sulco perdomet
 tur. Prata florida, et gemmea. trifolium, aliasq; her
 bas, teneras semper et molles, et quasi novas alunt.
 Cuncta enim perennibus riuis nutriuntur. Sed ubi
 aquæ plurimum, palus nulla, quia deuexa terra,
 quidquid liquoris accipit, nec absorbit effundit in
 Tyberim. Medios ille agros secat. nauium patiens,
 omnesq; fruges deuexit in urbem, hyeme dũtaxat,
 et uere æstate summittitur, immensi q; fluminis no
 men arenti alueo deserit, Autumno resumit. Magnã
 capies uoluptatem, si hũc regionis situm ex môte pro

spexeris. Neq; enim terras tibi, sed formam aliquam
 ad eximiam pulchritudinem pictam uideberis cerne
 re, ea uarietate, ea descriptione, quocunq; inciderint
 oculi, reficientur. Villa in colle imo sita prospicit qua
 si ex summo, ita leuiter, et sensim cliuo fallente con
 surgit, ut cum ascendere te non putes, sentias ascendis
 se. A tergo Appenninum, sed longius habet. Accipit
 ab hoc auras quanlibet sereno, et placido die, non
 tamen acris, et immodicis, sed spatio ipso lassas, &
 infractas magna sui parte meridiē spectat, æstiuūq;
 solem ab hora sexta, hybernum aliquanto maturius,
 quasi inuitat in porticum latam, et pro modo longā.
 Multa in hac membra, atrium etiam ex more uete
 rum. ante porticum Xystus concisus in plurimas spe
 cies, distinctusq; buxo, demissus inde, pronusq; pulu
 nis, cui bestiarum effigies inuicem aduersas buxus in
 scripsit. A cænicus in plano mollis, & penè dixerim
 liquidus. ambit hunc ambulatio pressis, uarieq; ton
 sis uiridibus inclusa. ab his gestatio in modū circa, quæ
 buxum multiformē, humilem q; et retentas manu ar
 busculas circūit. omnia materia muniūtur, hæc gra
 data buxus operit & subtrahit. Pratum inde nō mi
 nus natura, quam si superiora illa, arte uisendum. Cæ
 pi deinde. porro multa q; alia prata et arbuta. A ca
 pite porticus Triclinium excurrit, ualuis Xystum de
 sinentem, & protinus pratum, multumq; ruris uidet
 fenestris. Hac latus Xysti, et quod prosilit uillæ, ac
 adiacētis hippodromi nemus, comasq; prospectat. Cō
 tra mediam ferè porticum diæta paulū recedit, cin
 git areolam, quæ quatuor platani inumbratur, In

ter has marmoreo labro aqua exūdāt, circūiectasq; platanos, et subiecta platanis leni aspergine fouet. Est in hac diēta dormitorium cubiculum, quod diem, clamorem, sonum excludit, iunctaq; ei quotidiana, amicorumq; cœnatio. Areolam illam porticus alia, eademq; omnia, quæ porticus, aspiciat. Est et aliud cubiculum à proxima platano, uiride, et umbrosum, marmore ex cultum podio tenus, nec cedit gratiæ marmoris, ramos, insidētisq; ramis auers imitata pictura, fonticulus. In hoc fonte crater, circa si puncti plures miscent iucundissimum murmur. In cornu porticus amplissimum cubiculum triclinio occurrit, aliis fenestris Xystum, aliis despiciat pratum. Sed ante piscinam, quæ fenestris seruit, ac subiacet, strepitu, uisusq; iucunda. Nam ex edito desiliens aqua, suscepta marmore albescit. Idem cubiculum hyeme tepidissimum, quia plurimo sole perfunditur. Cohæret hypocauston, et si dies nubilus, immisso uapore, solis uicē supplet. Inde apodyterium Balinei laxū, et hilare, excipit cœlla frigidaria, in qua baptisteriū amplum atq; opacū. Si natare latius, aut tepidius uelis, in proximo puteus, ex quo possis rursus astrigi, si pœnitent teporis, frigidariæ cœllæ cōnectitur media, cui sol benignissime præsto est caldariæ magis, prominet enim. In hac tres descensiones. duæ in sole, tertia a sole. Nō longius, apodyterio, superpositū est sphaeristerium, quod plura genera exercitationis, pluresq; circulos capit. Nec procul à balineo scilicet, quæ in cryptoporticum ferunt, prius ad diētas tres. harum alia areolæ illi, in qua platanus quatuor, alia prato, alia uineis

iminent, diuersasq; cœli partes, ut prospectus habet
 in summa cryptoportici cubiculum ex ipsa crypto-
 portici exasum, quod hippodromum, uineas, mon-
 ters intuetur. Iungitur cubiculum obuium soli maxi-
 me hyberno. hinc oritur diæta, quæ uillæ hippodro-
 mum adnectit. hæc faciès, hic usus a fronte. A latere
 æstiuæ cryptoporticus in edito posita, quæ non aspi-
 cere uineas, sed tangere uidetur. In media Tricliniũ
 saluberrimum afflatum ex Appenninis uallibus reci-
 pit. Post, latissimis fenestris uineas, ualuis æque uine-
 as, sed per cryptoporticum quasi admittit a latere Tri-
 clinii, quod fenestris caret. Scalæ conuiuio utilia, se-
 cretione ambitu suggerunt. In fine cubiculum, cui nõ
 minus iucundum prospectum cryptoporticus ipsa,
 quam uineæ præbent. Subest cryptoporticus subter-
 raneæ similis, æstate, icluso frigore riget, cõtentaq; æ-
 re suo nec desyderat auras, nec admittit. post utrãq;
 cryptoporticum, unde triclinium desinit, incipit porti-
 cus, ante medium diem, hyberna, inclinatio die, æsti-
 ua. hac aduentur diætae duæ, quarum in altera cu-
 bicula quatuor, altera tria, ut circuit sol, aut sole utũ-
 tur, aut umbra. Hanc dispositionem, amœnitatemq;
 tectorum late, lōgeq; præcedit hippodromus, medius
 patescit, statimq; intrantiũ oculis totus offertur, pla-
 tanis circuitur. Illæ hederæ uestiuntur. utq; summæ
 suis, ita imæ alienis frõdibus uirent. Hederæ truncũ
 et ramos pererrat, uicinasq; platanos transitu suo co-
 pulat. has buxus, interiacet. Exteriores buxos arcũ-
 uenit Laurus, Umbraeq; platanorum suam confert.
 Rectus hic hippodromi limes, in extrema parte be-

micyclio frāgitur, mutatq; faciem, cupressis ambitur, et tegitur densiore umbra. opacior, nigriorq; iterioribus circulis (sunt enim plures.) purissimum diem recipit. Inde etiam rosas effert, umbrarumq; frigus non ingrato sole distinguit. Finito uario illo, multipliciq; curuamine recto limiti redditur, nec huic uni. Nam uiae plures intercedentibus buxis, diuiduntur, alibi pratulum, alibi ipsa buxus iteruenit in formas mille descripta, literis interdum, quae modo nomen domini dicunt, modo artificis, alternis metulae surgunt, alternis inserta sunt poma, et in opere urbanissimo subita uelut illati ruris imitatio, medium in spacium breuioribus utrinq; platanis adornatur. Post has acanthus hinc, inde lubricus, et flexuosus, deinde plures figurae, pluraq; nomina in capite stibadium candido marmore, uite protegitur. Vitem quatuor columellae carystiae subeunt. E stibadio aqua uelut expressa cubantium pondere, si punctulis effluit, canato lapide suscipitur, gracili marmore continetur, atq; ita occulte temperatur, ut impleat, nec redundet. Gustatorium, grauiorq; coenatio margini i ponitur, leuior nauicularum & auium figuris innatans circuit, contra fons egerit aquam, et recipit, nam expulsa in altum in se cadit, iunctisq; hiatibus et absorbetur, et tollitur e regione stibadii aduersum cubiculum tantum stibadio reddit ornatus, quantum accipit ab illo. a marmore splendet, ualuis in uiridia prominet, et exit, alia uiridis superioribus, inferioribusq; fenestris suspiat, despiciatq;. Mox diatula refugit quasi i cubiculum idē, atq; aliud. lectus hic, et undiq; fenestrae, et tamen lu.

men obscurum umbra premente. Nam lætissima uitis per omne tectum in culmen nititur, et ascendit. Nō secus ibi, quàm in nemore iaceas, imbrē tantum tanquam in nemore non sentias. hic quoq; fons nascitur, simulq; subducitur. Sunt locis pluribus disposita sedilia è marmore, quæ ambulatione fessos, ut cubiculū ipsum iuuant, fonticuli sedilibus adiacent, per totū hippodromum inductis fistulis strepunt rui, et qua manus duxit, sequuntur. his nunc illa uiridia, nunc hæc, interdum simul omnia iuuantur. Vt scissem iam dudum, ne uiderer argutior, nisi proposuissem omnem angulos tecum epistola circumire. Neq; enim ue rebar, ne laboriosum esset legenti tibi, quod uisenti, non fuisset, præsertim cum interquiescere, si liberet, depositaq; epistola, quasi residere sæpius posses. præ terea indulsi amori meo. amo enim, quæ maxima ex parte ipse inchoaui, aut inchoata percolui. In summa (cur enim non aperiā tibi uel iudicium meum, uel errorem?) Primum ego officium scriptoris existimo, titulum suum legat, atq; identidem interroget se, quid cœperit scribere, sciatq; si materiæ immoratur, non esse longum, longissimum, si aliquid accersit, atq; attrahit. Vides, quot uersibus Homerus, quot Vergilius arma, hic Aeneæ, Achillis ille describat, breuis tamē uterq; est, quæ facit quod instituit. Vides, ut Aratus minutissima etiam sidera consuetetur & colligat modum tamē seruat. Non enim ex cursus hic eius, sed opus ipsum est. Similiter nos, ut parua magnis, cum totam uillam oculis tuis subiicere conamur, si nihil in ductum, & quasi deuium loquimur, non epistola;

quæ describit, sed uilla, quæ describitur magna est. Verum illuc, unde cœpi. ne secundum legem meam iure reprehendar, si longior fuero in hoc, in quod excessi. habes causas cur ego Tuscos meos Tusculanis Tyburtinis, Prænestinisq; meis præponam. Nam super illa, quæ retuli, altius ibi ocium, et pinguius, eoq; securius, nulla necessitas togæ. nemo accersitor ex proximo. Placida omnia, et quiescentia, quod ipsum salubritate regionis, ut purius cœlum, ut aer liquidior accedit, ibi animo, ibi corpore maxime ualeo. Nam studiis animum, uenatu corpus exerceo. Mei quoq; nusquam salubrius degunt, usq; adhuc certe neminem ex eis, quos eduxeram mecum (uenia sit dicto) ibi amisi. Dii modo in posterum hoc mihi gaudium, hanc gloriam loco seruent. Vale.

C. PL. CALVISIO SVO .S.

E hæredem institui, nec præcipere posse Rē
 n pu. constat. Saturninus autem, qui nos reliquit hæredes quadrantem Reip, nostræ, deinde pro quadrante præceptionem quadringentorum millium dedit. hoc, si ius aspicias, irritum, si defuncti uoluntatē, ratum et firmum est. Mihi autem defuncti uoluntas (uereor quam in partem Iurisconsulti, quod sum dicturus, accipiant,) antiquior iure est, utiq; in eo, quod ad communem patriam uoluit peruenire, an cui de meo, sestertium sedecies cõtuli, huic quadringentorum millium paulo amplius tertiam partem ex aduentitio denegem. Scio te quoq; à iudicio meo non abhorrere, cum eandem Remp. ut cuius optimus diligas. Velim ergo, cum proxime decurio

nes contrahentur, quid sit iuris, indices, parce tamen,
 et modeste, deinde subiungas nos quadringenta mil-
 lia offerre sicut præceperit Saturninus. illius hoc mu-
 nus, illius liberalitas nostrum tantum obsequium uo-
 cetur. hæc ego scribere publice superse di. primum,
 quod memineram pro necessitudine amicitiae nostrae,
 pro facultate prudentiae tuæ et debere te, et posse peri-
 de meis, ac tuis partibus fungi, deinde, quia uerebar
 nemodum quem tibi in sermone custodire facile est,
 tenuisse in epistola non uiderer. Nam sermonem uul-
 tus, gestus, uox ipsa moderatur, epistola omnibus cõ-
 mendationibus destituta malignitati interpretantium
 exponitur. Vale.

C. PL. CAPITONI SVO. S.

Vades, ut historiam scribam, et suades nõ
 solus, multi hoc me sæpe monuerunt, et ego
 uolo, non quia commode facturum esse con-
 fido (id enim temere credas, nisi expertus) Sed quia
 mihi pulchrum in primis uidetur, non pati occidere,
 quibus æternitas debeatur, aliorumq; famam cõ sua
 extẽdere. Me autẽ nihil æque, ac diuturnitatis amor
 et Cupido sollicitat, res eo homine dignissima, præfer-
 tim qui nullius sibi conscius culpæ, posteritatis memo-
 riã nõ reformidet. Ita q; diebus, ac noctibus cogito, si-
 qua me quoq; possim tollere humo. Id enim uoto meo
 sufficit, illud supra uotum, uictorq; uirum uolitare
 per ora, quanquam o. Sed hoc satis est, quod prope
 sola historia polliceri uidetur. orationi enim, et carmi-
 ni, est parua gratia nisi eloquentia est summa. histo-

ria quoquo modo scripta delectat. Sunt enim homines natura curiosi, & quãlibet nuda, rerum cognitione capiuntur, ut qui sermũculis etiam, fabellisq; ducantur. me uero ad hoc studium impellit domesticum quoq; exemplum. Auonculus meus, idemq; per adoptionem, pater, historias, et quidẽ religiosissime scripsit. Inuenio autem apud sapientes, honestissimum esse, maiorũ uestigia sequi, si modo recto itinere præcesserint. Cui ergo cunctor? Egi magnas, & graues causas. Has (etiam si mihi tenuis ex eis spes) destino retractare, ne tantus ille labor meus, nisi hoc, quod reliquum est studii, addidero, mecum pariter iteradat. Nam si rationem posteritatis habeas, quidquid non est peractum, pro non inchoato est, dices. potes simul et rescribere actiones, et cõponere historiam. Vtinã. Sed utrunq; tam magnum est, ut abunde sit alterum efficere. Vndeicesimo ætatis anno dicere in foro cœpi, et nũc demum, quid præstare debeat orator, adhuc tamen per caliginẽ uideo. quid si huic oneri nouum accesserit. habet quidem oratio & historia multa communia, sed plura diuersa in his ipsis, quæ communia uidentur. Narrat illa, narrat hæc sed aliter. huic pleraq; humilia, et sordida, et ex medio petita. illi omnia recondita, splendida, excelsa conueniunt. hanc sæpius ossa, muscoli, nerui, illam tori quidam, et quasi tubæ decant. Hæc uel maxime ui, amaritudine, instantia, illa tractu, et suauitate, atq; etiã dulcedine placet. Postremo alia uerba, alius sonus. alia cõstructio. Nam plurimum refert, ut Thucydides ait, κτῆμα sit, ἢ ἀνώρισμα, quorum alterum oratio, ab-

terum historia est. his ex catusis non adducor, ut duo
 dissimilia, et hoc ipso diuersa, q̄ maxima confundā,
 misceamq; ne tanta quasi collusionione turbatus, ibi fā-
 ciam, quod hic debeo. Ideoq; interim ueniam (ut ne
 a forensibus uerbis recedam) aduocandi peto. Tu ta-
 men iam nunc cogita, quæ potissimum tempora ad-
 grediar. Vetera et scripta aliis, parata iquisitio, sed
 onerosa collatio intacta, et noua, graues offensæ, le-
 uis gratia. Nam præterii, q̄ in tantis uitiis hominū,
 plura culpanda sunt, quā laudanda, tum si laudaue-
 ris parcus, si culpaueris, nimius fuisse dicaris. quā-
 uis illud plenissime hoc restrictissime feceris. sed hæc
 me non retardant. est enim mihi pro fide, satis animi.
 Illud peto præsternas, ad quod hortaris, eligasq; ma-
 teriam, ne mihi iam scribere parato, alia rursus cū-
 ctationis, et more iusta ratio nascatur. Vale.

C. P. L. SATVRNINO SVO. S.

Arie me adfecerūt literæ tuæ. nam partim
 16 læta, partim trista continebant. Læta, q̄ te
 in urbe teneri nuntiabant, nollem, inquis,
 sed ego uolo, præterea, quod recitaturū statim, ut ue-
 nissem, pollicebātur. Ago gratias, quod expector, Tri-
 ste illud, quod Iulius Valens grauiter iacet, quanq̄
 ne hoc qd̄ triste, si illius utilitatibus æstimetur, cuius
 interest quā maturissime i explicabili morbo liberari.
 Illud planè nō triste solum, uerum etiā luctuosum,
 quod Iulius Auitus dcessit, dū ex quæstura redit, de-
 cessit aut̄ in nauī procul a fratre amā tissimo, procul
 a matre, a sororibus, nihil ista ad mortuū pertinet,

fed pertinuerunt, cum moreretur. pertinent ad hos, q̄ ſuper ſunt, iam q̄dē in flore primo tantæ idolis iuuenis exciētus eſt, ſumma cōſecutus, ſi uirtutes eius maturuiſſent, quo ille ſtudiorum amore flagrabat? quantum legit? quantum etiam ſcripſit? quæ nunc omnia cum ipſo ſine fructu poſteritatis abierunt. Sed quid ego indulgeo dolori, cui ſi frenos remittas, nulla materia non maxima eſt. finem epiſtolæ faciam, ut facere poſſim etiam lacrymis, quas epiſtola expreſſit. Vale.

C. PL. ANTONINO SVO S.

Umuerſus tuos æmulor, tum maxime, quæ ſint boni, ex perior. Ut enim pictores pulchram, abſolutamq; faciem raro, niſi in p̄ius effingunt, ita ego ab hoc archetypo labore decedo. Quo magis hortor, ut quamplurima proferas, quæ imitari omnes concupiſcant, nemo aut pauciſſimi poſſint. Vale.

C. PL. TRANQUILLO SVO S.

Ibera tandem Hendecaſyllaborum meorum fidem qui ſcripta tua cōmunibus amicis ſpponderunt. appellantur quotidie, & flagitantur, ac iam periculum eſt, ne cogatur ad exhibendum formulam accipere. Sum et ipſe in edēdo hæſitator, tu tamen meam quoq; cunctationem, tarditatemq; uiciſti. Proinde, aut rumpe iam moras, aut caue, ne eoſdem illos libellos, quos tibi Hendecaſyllabi noſtri blâditis elicere nō poſſunt, conuino ſcācon-

tes extorqueant. perfectum opus, absolutūq; est, nec iam splendet lima, sed atteritur. patere me uidere titulum tuum, patere audire, describi, legi, uenire uolumina Trā quilli mei. æquum est, nos in amore tam mutuo eandem percipere ex te uoluptatē, qua tu perfrueris ex nobis. Vale.

C. PL. FABATO PRO SOCERO SVO. S.

Ecepi literas tuas, ex quibus cognoui speciosissimā te porticum sub tuo, filiiq; tui noīe dedicasse, sequēti die in portarū ornatū pecuniam promississe, ut initiū nouæ liberalitatis esset consumatio prioris. gaudeo primum tua gloria, cuius ad me pars aliqua pro necessitudine nostra redūdat. Deinde, q̄ memoriam Soceri mei pulcherrimis operibus uideo proferri. Postremo, q̄ patria nostra floreat, quam mihi a quocunq; excoli iucundum, a te uero lætissimum est. Quod superest, deos precor, ut animum istum tibi, animo isti tempus quā longissimum tribuant. Nam liquet mihi futurū, ut peracto, quod proxime promissisti, inchoes aliud. Nescit enim semel incitata liberalitas stare, cuius pulchritudinem usus ipse cōmendat. Vale.

C. PL. SCAURO SVO. S.

Excitaturus oratiunculam, quam publicatre cogito, aduocari aliquos, ut uererer paucos, ut uerum audirē. Nam mihi duplex ratio recitādi. Vna, ut solitudine incendar, altera, ut admonear, siquid forte me, ut meum fallit, tuli quod

petebam, inueni, qui mihi copiam consilii sui faceret. Ipse præterea quædã emendã da annotaui. emendaui librum, quem misi tibi. materiam ex titulo cognoscet, cætera liber explicabit, quæ iam nunc oportet cõfuescere, ut sine præfatione intelligatur. Tu uelim quod de uniuerso, quid de partibus sentias, scribas mihi. Ero enim uel cautior in continendo, uel constantior in edendo, si huc, uel illuc autoritas tua accesserit. Vale.

C. P. L. VALERIANO SVO. S.

Tu rogas, et ego promisi, si rogasses, scripturum me tibi, quem habuisset euetum postulatio Nepotis circa Tusculium Nominatum. i ductus est Nominatus, egit ipse pro se nullo accusante. etenim legati Veretianorum, nõ modo nõ presertunt eum, uerum etiam subleuauerunt. summa defensionis, non fidem sibi in aduocatione, sed constantiam de fuisse, descendisse ut acturum, atq; etiã in curia uisum. deinde sermonibus amicorũ perterritũ. recessisse monitũ enim, ne desyderio Senatoris nõ iã quasi de mundinis, sed quasi de gratia, fama, dignitate certantis tam pertinaciter, præsertim in Senatu repugnaret, alioqui maiorem inuidiam, quam proxime passurus erat. Sane prius tamen a paucis adclamatũ ex eunti. subiunxit preces, multumq; lacrymarũ. quim etiam tota actione homo in dicendo exercitatus operã dedit, ut deprecari magis (id enim et fauorabilius et tutius) quã defendi uideretur. Absolutus est sententia designati consulis Afrani Dextri, cuius hæc summa. Melius quidem Nominatum fuisse facturum, si

causam

*causam Vesetiorum eodem animo, quo susceperat
 pertulisset, quia tamen in hoc genus culpæ non frau-
 de incidisset, nihilq; dignum animaduersione admi-
 sisse conuinceretur, liberandum ita, ut Vesetinis,
 quod acceperat, redderet. Assenserunt omnes, præter
 Flauium Aprum. Is interdicendum ei aduocationibus
 in quinquennium censuit, & quamuis neminem au-
 thoritate traxisset, constanter in sententia mansit. quin
 etiam Dextrum, qui primū diuersum censuerat, pro
 lata lege de senatu habendo, iurare coegit è Rep esse,
 quod censuisset, cui quanquam legitime postulationi,
 a quibusdam reclamatum est. exprobrare enim cen-
 senti ambitionem uidebatur. sed priusquã sententiæ
 dicerentur, Nigrinus tribunus plebis recitauit libel-
 lum disertum, et grauem, quo questus est uenire ad-
 uocationes, uenire etiã præuaricationes, in lites coiri,
 et gloriæ loco poni, ex spoliis ciuium magnos, et sta-
 tos redditus. recitauit capita legum, admonuit sena-
 tusconsultorum, in fine dixit petendū ab optimo prin-
 cipe, ut quia leges, quia senatusconsulta contemneren-
 tur, ipse tantis uitis mederetur. pauci dies, & liber
 principis seuerus, & tamen moderatus. leges ipsum
 est in publicis actis. Quã me iuuat, q̄ in causis agē-
 dis non modo pactione, dono, munere, uerū etiam Xe-
 nis semper abstinui. oportet quidem, quæ sunt inho-
 nestæ, non quasi illicitæ, sed quasi pudenda uitare. Iu-
 cundum tamen si prohiberi publice uideas, quod nū-
 quam tibi ipse permisisset. Erit fortasse, immo nõ du-
 bie, huius propositi mei et minor laus, et obscurior. fã-
 ma, cum omnes ex necessitate facient, quod ego sponte.*

faciebam interim fruor uoluptate, cum alii diuinum me, alii meis rapinis, meæ auaritiæ occursum per ludum, ac iocum dictitant. Vale.

C. P. L. PONTIO SVO. S.

Accesseram in municipium, cum mihi nuntiatum est, Cornutum Tertullum accepisse Aemiliae uitæ curam. Expressere non possum, quanto sim gaudio adfectus, et ipsius, et meo nomine. Ipsus, quod sit licet, sicut est, ab omni ambitione longe remotus, debet tamen ei iucundus esse honor ultro datus, Meo, quod aliquanto magis me delectat mandatum mihi officium post, quam par Cornuto datum uideo. neque enim augeri dignitate, quam æquari bonis gratius. Cornuto autem quid melius? quid sanctius? quid omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius? quod mihi cognitum est non fama, qua alioqui optima et meritiissima fruitur, sed legis, magnisque experimētis. unde diligimus, unde dileximus omnes ferè, quos ætas nostra utroque sexu æmulandos tulit, quæ societas amicitiarum arctissima nos familiaritate coniunxit. Accessit uinculum necessitudinis publicæ. Idem enim mihi, ut scis, collega, quasi uoto petitus, in præfectura ærarii fuit, fuit et in consulatu. tum ego, qui uir, et quantus esset, altissime inspexi, cum sequerer, ut magistrum, ut parentem uererer. quod non tam ætatis maturitate, quam uitæ increbatur. His ex causis, ut illi, sic mihi gratulor, nec privati magis, quam publice, quod tandem homines non ad pericula, ut prius, uerum ad honores uirtute perueniunt. In infinitum epistolam ex-

tendam, si gaudio meo indulgeam. Præuertor ad ea, quæ me agentem hic nuntius deprehendit. eram cum profocero meo, eram cū amita uxoris, eram cū amicis diu desyderatis, circūibam agellos, audiebam multum rusticarum querelarum, rationes legebam inuitus et cursim (aliis enim chartis, aliis sum literis iniatus) cœperam etiam itineri me præparare. nam includor angustiis cōmeatus, eoque ipso, q̄ delegatū Cornuto audio officium, mei admoneor. Cupio te quoq; sub idem tempus Campania tua remittat, nequis, cū in urbē rediero, cōtubernio nostro dies pereat. Vale.

C. PL. MARCELLINO SVO.S.

Risissimus hæc tibi scribo. Fundani nostri
 t filia minore defuncta, qua puella nihil unquam festiuus, amabilius, nec modo longiore uita, sed prope immortalitate dignius uidi. Non dū annos quatuordecim impleuerat, & iam illi anilis prudentia, matronalis grauitas erat, & tamen suauitas puellaris cum uirginali uerecundia. ut illa patris ceruicibus inhærebat? ut nos amicos paternos et amanter, et modeste cōplectebatur? ut nutrices, et pedagogos, ut præceptores pro suo quæq; officio diligebat? quã studiose, quã intellegēter lectitabat? Ut parce, custoditeq; ludebat? qua illa temperantia, qua patientia, qua etiam constantia nouissimam ualetudinem tulit? medicis obsequebatur, sororem, patrē adhortabatur, ipsamq; se destitutam corporis sui uiribus uigore animi sustinebat, durauit hic illi usq; ad extremum, nec aut spatio ualetudinis, aut metu mor-

tis i fractus est, quo plures, grauioreſq; nobis cauſas relinqueret, et deſyderii, et doloris. O triſte plane, acerbumq; funus, morte ipſa mortis tempus indignius. Iam deſtinata erat egregio iuueni. Iam electus nuptiarum dies, Iam nos uocati. Quod gaudiũ, quo mærore nutatum eſt? Non poſſum exprimere uerbis, quantum animo uulnus acceperim, cum audiui Fundanum ipſum, ut multa, lucuſoſa dolor iuenit, præcipientem, quod in ueſtris, margaritas, gemmas fuerat erogaturus, hoc in tura, et unguenta, et odores impenderetur. Eſt quidem ille eruditus, & ſapiens, ut qui ſe ab ineunte ætate altioribus ſtudiis, artibusq; dediderit, ſed nunc omnia, quæ audiit, ſæpeq; dixit, aſpernatur, expulſisq; uirtutibus aliis, pietatis eſt totus. Ignosces, laudabiſ etiam, ſi cogitaueſ quid amiſerit. Amiſit enim filiam quæ non minus mores eius, quàm os, uultumq; referebat, totumq; patrem mira ſimilitudine exſcripſerat. Proinde ſi quas ad eũ de dolore tam iuſto literas mittes, memento adhibere ſolatum, nõ quaſi caſtigatõũ, et nimis forte, ſed molle, et humanum. Quod ut facilius admittat, multũ faciet mediũ temporis ſpatium. Vt enim crudum ad huc uulnus, medentũũ manus reformidat, deinde patitur, atq; ultra requirit, ſic recens animi dolor conſolationes reiicit, ac refugit, mox deſyderat, & clementer ad motis adquieſcit. Vale.

C. P. L. S P V R I N N A E S V O . S.

¶ Cio quanto opere bonis artibus faueas, quãtum gaudium capias, ſi nobiles iuuenes di

gnum aliquid maioribus suis faciant . quo festinan-
 tius nuntio tibi fuisse me hodie in auditorio Calpur-
 ni Pisonis . Recitabat κατὰ σέπιο μὴν eruditam sane, lu-
 culentamq; materiam (scriptæ legis erat) fluētibus
 et teneris et enodibus sublimibus etiam, ut poposcit
 locus . Apte enim et uarie nunc attollebatur, nunc re-
 sidebat, excelsa depressis, exilia plenis, seueris iucū
 da mutabat, oīa ingenio pari . Cōmendabat hæc uoce
 suauissima, uocē uerecundia, multū sanguinis, multū
 solitudinis in ore, magna ornamenta recitantis . Etenī
 nescio, quo pacto magis in studiis homines timor, quā
 fiducia decet . Ne plura . quanquam libet plura, quo
 sunt pulchriora de iuuenē . rariora de nobili recita-
 tione finita, multum, ac diu exosculatus adulescētem,
 qui est acerrimus stimulus monēdi, laudibus incitauī,
 pergeret, qua coepisset, lumenq; , q̄ sibi maiores suī
 prætulissent, posteris præferret . Gratulatus sum optī
 mæ matri, gratulatus et fratri, qui ex auditorio illo
 non minore pietatis gloriam, quā ille alter eloquē-
 tiæ tulit . iam nobiliter pro fratre recitante primum
 metus eius, mox gaudium emittit . Dii faciant, ut ta-
 lia tibi sæpius nuntiem . faueo enim seculo, ne sit ste-
 rile, et effoetū, mirēq; cupio, ne nobiles nostri nihil in
 domibus suis pulchrum, nisi imagines habeant, quæ
 nūc mihi hos adulescentes tacite laudare, adhortari,
 & quod amborum gloriæ satis magnum est, adgno-
 scere uidentur . Vale .

G . PL . MACRO SVO . S .

b Ene est mihi, quia tibi bene est . habes uxo-
 rem tecum, habes filium, fruēris mari, fone

tibus, Viridibus, Agro, Villa amœnissima. neq; eni dubito esse amœnissimam, in qua se composuerat homo, felicior ante, quàm felicissimus fieret. Ego in Tuscis et uenor, et studeo, quæ interdum alternis, et interdum simul facio. nec tamen adhuc possum pronuntiare, utrum sit difficilius, capere aliquid, an scribere. Vale.

C. PL. PAVLINO SVO. S.

Ideo, quâ molliter tuos habeas, quo simplicius tibi confitebor, qua indulgētia meos tra-
ctem. est mihi semper in animo, et Homericum illud πατήρ δ' ὦς ἤπιος ἦεν, et hoc nostrum, pater familias. q; si essem natura asperior, et durior, frangeret me tamen infirmitas Liberti mei Zosimi, Cui tanto maior humanitas exhibenda est, quanto illa magis eget, homo probus, officiosus, literatus, et ars quidem eius, & quasi inscriptio comœdus, in qua plurimum facit. Nā pronuntiat acriter, sapiēter, apte, decenter. etiam utitur et cathara perite ultra, quam comœdo necesse est. Idem tam commode orationes et historias, et carmina legit, ut hoc solū didicisse uideatur. hæc tibi sedulo exposui, quo magis scires, quam multa unus mihi, et quam iucunda ministeria præstaret. accedit huc longiam caritas hominis, quam ipsa pericula auxerunt. Est enim a natura comparatum, ut nihil æque amorem incitet, et accendat, quam cærendi metus, quem ego pro hoc non semel patior. nam ante aliquot annos, dum intente, instanterq; pronuntiat, sanguinem reiecit, atq; ob hoc in Aegyptum missus, a me

post longam peregrinationem confirmatus, rediit nuper, deinde dum per continuos dies, nimis i perat uocia, ueteris infirmitatis tussi cula admonitus, rursus sanguinem reddidit. Qua ex causa destinaui eum mutere in prædia tua, quæ Foroiuli possides. audiui. n. te sepe referentem esse ibi, & aera salubrem, & in huiusmodi curationibus accommodatissimū. rogo ergo scribas tuis, ut illi uilla, ut domus pateat. offerant etiam sumptibus eius, si quid opus erit, erit autē opus modico. est enim tam parcus, & continens, ut non solum delicias, uerum etiā necessitates ualetudinis frugalitate restringat. ego proficiscenti tantum uiatu dabo, quantum sufficit eunti in tua. Vale.

C. PL. VRSO SVO S.

Terum Bithyni, breue tempus, a Iulio Basso, et Rufiū Varenum proconsulem detulerunt, Varenum, quem nuper aduersus Bassum aduocatum, & postularant et acceperant, inducti in senatum, inquisitionem postulauerunt. Varenus petit, ut sibi quoq; defensionis causa euocare testes liceret, recusantibus Bithynis, cognitio suscepta est. Ego pro Varenis non sine euentu. nam bene, an male, liber iudicabit. In actionibus enī utranq; in partem fortuna dominatur, multum commendationis et detrahit, & adfert memoria, uox, gestus, tempus ipsum, postremo uel amor, uel odium rei. liber offensis. liber gratia. liber et secundis casibus, et aduersis caret. Respondit mihi Fonteius Magnus unus ex Bithynis, plurimis uerbis, pauassimis rebus. est

plerisq; græcorum, ut illi, pro copia, uolubilitas. tā longas, tamq; rigidas periodos uno spiritu quasi torrente contorquent. Ita q; Iulius Candidus non inueniſte ſolet dicere, aliud eſſe eloquētiā, aliud loquētiā nam eloquentia uix uni, aut alteri, imo ſi Marco Antonio credimus, nemini. hæc uero, quam Candidus loquentiam appellat, multum, atq; etiā impudētiſſimo cuiq; maxime contingit. Poſtero die dixit pro Varenō Homullus callide, acriter, culte cōtra Nigrinus preſſe, grauiter, ornatē. Cenſuit Aclius Rufus conſul designatus in quæſitionē Bithynis dandam, poſtulationem Varenō ſilentio præteriit. hæc forma negandi fuit Cornelius Priſcus conſularis et accuſatoribus, quæ petebant, et reo tribuit, uicitq; numero. impetrauimus rem, nec lege comprehenſam, nec ſatis uſitatam. iuſtam tamen, quare iuſtam, non ſum epistoſta exſecuturus, ut deſyderes actionem. Nam ſi uerum eſt Homericum illud τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπι κλέουσ' ἀνθρώποι, ἢ περ ἀκαλόν τε σσι πτωχάτι ἀμφιπέλαται, prouidendum eſt mihi ne gratiam nouitatis & florem, quæ oratiunculam meam uel maxime commendat, epistoſtæ loquacitate præcerpam. Vale.

C. PL. RVFO SVO. S.

d Escenderam in Baſilicam Iuliam, auditurus, quibus proxima comperendinatione reſpondere debebam. ſedebant iudices, centum uiri uenerant, obueraſabant aduocati, ſilentium longum, tandem à prætoſe nuntius. dimittuntur centum uiri, eximitur dies, me gaudente, qui nunquā ita

paratus sum, ut non mora læter. cā dilationis Nepos prætor, qui legibus q̄rit. proposuerat breue edictū, admonēbat accusatores, admonēbat reos, exsecuturū se, quæ senatusconsulto continerentur. suberat edicto senatusconsultum hoc. omnes, qui quid negotii haberent, iurare prius, quā m agerent, iubebantur. nihil se ob aduocationem cuiquam dedisse, promississe, cauisse. his enim uerbis, ac nulle præterea et uenire aduocationes, et emi uetabantur. Peractis tamen negotiis, permittebantur pecuniam dūtaxat decemmilliū dare. hoc factō Nepotis, commotus prætor, qui centū uirilibus præsidet, deliberaturus an sequeretur exemplum inopinatum, nobis otium dedit. interim tota ciuitate Nepotis edictum carpitur, laudatur multi, Inueninus, qui curua corrigeret. quid, ante hunc, prætores non fuerunt? quis autem hic est. qui emendet publicos mores? Alii contra. rectissime fecit initurus magistratum iura cognouit, senatuscōsulta legit, reprimunt foedissimas pactiones. rem pulcherrimam turpissime uenire non patitur. tales ubiq; sermones, qui tamen alterutram in partem ex euentu præualebunt, est omnino iniquum, sed usu receptū, quod honesta consilia, uel turpia prout male, aut prospere cedunt, ita uel probantur, uel reprehenduntur. In-

de plerunq; eadem facta modo diligentia, modo uanitatis, modo libertatis, modo furoris nomē accipiūt.

Vale.

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER SEXTVS.

C. PL. TIRONI SVO. S.

V ándiu ego trans Padum, tu in Piceno, minus te requirebam. Post, quam
 9 ego in urbe, tu adhuc in Piceno, multo magis. Seu quod ipsa loca, in quibus esse uná solemus, acrius me tui cõment, seu quod desyderium absentiu nihil perinde, ac uicinitas acuit. Quoq; propius accesseris ad spem fruēdi, hoc impatientius careas. quid in caussa, eripe me huic tormento. Veni, aut ego illuc, unde incõsulte properaui, reuertar, uel ob hoc solum, ut experiar, an mihi, cum sine me Romæ cõperis esse, similis his epistolas mittas. Vale.

C. PL. ARIANO SVO. S.

8 Oleo nonnunquã in iudiciis quærere Marcum Regulum, nolo enim dicere desyderare. cur ergo quæro? habebat studiis honorẽ, timebat, pallebat, scribebat, quamuis nõ posset didiscere illud ipsum, quod oculum modo dextrum, modo sinistrum circumlinebat, dextrum, si a petitore, alterum, si a possessore esset acturus, quod Candidum splenium in hoc, aut illud supercilium transferebat, quod semper haruspices consulebat de actionis euentu, animi superstitione, sed tamen et a magno studiorum honore ueniebat. iam illa perquam uicanda

una dicentibus, quæ libera tempora petebat, quod audituros conrogabat. Quid enim iucundius, quam sub alterius inuidia, quandiu uelis, et in alieno auditorio, quasi deprehensum, commode dicere? sed ut cunq; se habent ista, bene fecit Regulus, quod est mortuus, melius si ante. nunc enim sanè poterat sine malo publico uiuere sub eo principe, sub quo nocere non poterat. Ideo fas est, nonnunquam eum quærere. Nam postquam obiit ille, increbuit passim, et inualuit cõsuetudo, binas, uel singulas clepsydras, interdum et dimidias et dandi et petendi. Nam et qui dicunt, egisse malunt, quam agere, et qui audiunt, finire, quam iudicare tanta negligentia, tanta desidia, tanta deniq; irreuerentia studiorum, periculorumq; est. an nos sapientiores maioribus nostris? Nos legibus ipsis iustiores? quæ tot horas, quæ tot dies, tot cõperendinationes largiuntur? hebetes illi, et supra modum tardi? nos apertius dicimus, celerius intellegimus, religiosius iudicamus, quia paucioribus clepsydris præcipitamus causas, quàm diebus explicari solabant. O Regule, qui iã ambitione ab omnibus obtinebas, quod fidei paucissimi præstant. Equidem quoties iudico, quod uel sæpius facio, quàm dico, quantum quis plurimum postulat a quæ, do. etenim temerarium existimo diuinare, quam spatiosa sit causa inaudita, tempusq; negotio finire, cuius modum ignores, præsertim cum primam religioni suæ iudex patientiam debeat, quæ pars magna iustitiæ est. At quedam supernacua dicuntur etiam, sed satius est et hæc dici, quam nõ dici necessaria. Præterea, an sint supernacua, nisi eũ

audieris, scire non possis. Sed de his melius cōrām, ut de pluribus uitis ciuitatis. Nam tu quoq; amore cōmuniū soles emēdari cupere, quæ iam corrigere difficile est. Nunc resiciamus domos nostras. Ecquid omnia in tua recte? in mea noui nihil. mihi autem ex gratiora sunt bona, quod perseuerant, et leniora incommoda, quod assueui. Vale.

C. PL. VERO SVO SAL.

Ratias ago, quod agellum, quē nutrici meæ
 § donaueram, colendum suscepisti. Erat, cum donarem centummillium numum, postea, decrefcente reditu, etiam pretium minuit, quod nunc, te curante, reparabit. Tu modo memineris commendari tibi a me non arbores, & terrā, quanquam hæc quoq; sed munusculum meum, quod esse quam fructuosissimum non illius magis interest, quæ accepit, quam mea, qui dedi. Vale.

C. PL. CALPURNIAE SVAE S.

Vnquam sum magis de occupationibus me-
 n is questus, quæ me non sunt passæ, aut proficiscētem te ualeitudinis causa in Cāpaniā profesequi, aut profectam, e uestigio subsequi. Nūc ent præcipue simul esse cupiebam, ut oculis meis crederem, quid uiribus, quid corpusculo adpareres, et qui deniq; secessus, uoluptates, regionisq; abūdantiam in offensa transmitteres. Equidem etiam fortem te non sine cura desyderarem. Est enim suspensum, et anxium de eo, quem ardentissime diligis, interdum ni-

hil scire. Nunc uero me cum absentiae, tum infirmitatis tuae ratio, incerta, et uaria solitudine exteret. ue reor omnia. quaeq; natura metuentium est, ea maxime mihi, quae maxime abominor, fingo. quo impensius rogo, ut timori meo quotidie singulis, uel etiam binis epistolis cōsulas ero enim securior, dum lego, statimq; timebo, cum legero. Vale.

C. P. L. V. R. S. O. S. V. O. .S.

Criperam tenuisse Varenium, ut sibi euo care testis liceret, quod pluribus æquum, quibusdam iniquum, & quidem pertinaciter uisum, maxime Licinio Nepoti, qui sequenti Senatu, cum de rebus aliis referretur, de proximo Senatusconsulto differuit, finitamq; causam retractauit. addidit etiam, petendum a consulibus, ut referrent sub exemplo legis ambitus, de lege repetundarum, an placeret in futurum ad eam legem adiici, ut sicut accusatoribus inquirendi, testibusq; denuntiandi potestas ex ea lege esset, ita reis quoq; fieret, fuerūt, quibus hæc eius oratio, ut sera, & intempestua, et præpostera displiceret, quæ omisso contradicendi tempore, castigaret peractum, cui potuisset occurrere. Iuuentius quidem Celsus prætor, tanquam emendatorem senatus, et multis, et uehementer increpuit. respondit Ne pos, rursusq; Celsus, neuter contumeliosius temperauit. nolo referre, quæ dici ab ipsis moleste tuli, quo magis quosdam e numero nostro improbaui, qui modo ad Celsum, modo ad Nepotem, prout hic, uel ille diceret cupiditate audiendi cursitabāt, et nūc, quasi stimula

rent et accenderent, nunc quasi reconciliaret, componerentque frequentius singulis, ambobus interdum propitium Cæsarem, ut in ludicro aliquo precarentur. Mihi quidem illud etiam peracerbum fuit, quod sunt alter alteri, quid pararent, indicati. Nam et Celsus Nepoti ex libello respondit, et Celso Nepos ex pugillaribus. Tanta loquacitas amicorum, ut homines iurgaturi, id ipsum inuicem scirent, tanquam conuenisset. Vale.

C. PL. FVNDANO SVO S.

I quando, nunc præcipue cuperem esse te Roma, et sis rogo. opus est mihi uoti, laboris, solitudinis socio. petit honores Iulius Naso. petit cum multis, cum bonis, quos ut gloriosum, sic est difficile superare. Pendeo ergo, et exerceor spe, adficio metu, et me consularem esse non sentio. nam rursus mihi uideor otium, quæ decucurri Cæ didatus. me retur hanc curam longa mei caritate. est mihi cum illo non sanè paterna amicitia. neque enim potuit esse per meam ætatem. Solebat tamen uix dum adulescentulo mihi pater eius cum magna laude monstrari. erat non studiosorum tantum, uerum etiam studiorum amatissimus, ac propè quotidie ad audiendos, quos tunc ego frequētabam, Quintilianum, Niceten sacerdotē uentitabat. Vir alioqui clarus, et grauis, et qui prodesse filio memoria sui debeat. sed multi nunc in senatu, quibus ignotus ille, multi, quibus notus, sed non, nisi uiuentes reuerentur, quo magis huic ommissa gloria patris, in qua magnum ornamentum, gratia infra

ma ipsi enitendum, et laborandum est. quod quidē
semper, quasi prouideret hoc tempus, sedulo fecit, pa-
rauit amicos, quos parauerat, coluit, me certe, ut pri-
mum sibi ætos iudicare permisit, ad amorem, imitatio-
nemq; delegit. dicenti mihi solicate adsiſtit, adſidet re-
citanti, primus etiam, et cum maxime nascentibus opu-
ſculis meis interest, nunc solus, ante cum fratre, cuius
nuper amiſſi ego ſuſcipere partes, ego uicem debeo
implere. doleo enim et illum immatura morte indi-
gūſſime raptum, et hunc optimi fratris adiumento
deſtitutum, ſolisq; amicis relictū. Quibus ex cauſſis
exigo, ut uenias, et ſuſſragio meo tuum iungas. per-
multum interest mea, te oſtentare, et tum circuire. ea
eſt autoritas tua, ut putem me efficacius tecum, etiam
meos amicos rogaturum. Abrumpe, ſiqua te retinent.
hoc tempus meum, hoc fides, hoc etiam dignitas po-
ſtulat. ſuſcepi Candidatū, et ſuſcepisse me notum eſt,
ego ambio, ego periclitor. In ſumma, ſi datur Naſoni,
quod petit, illius honor, ſi negatur, mea repulſa eſt.
Vale.

C. P. L. C A L P V R N I A E S V A E . S .

Cribis te abſentia mea non mediocriter affi-
ci, vnumq; habere ſolatum, quod pro me li-
bellos meos teneas ſæpe enim in ueſtigio meo
colloces, gratum quod his fomentis acquieſcis. inuicem
ego epistoſas tuas lectito, atq; idētidem in manus qua-
ſi nouas ſumo. ſed eo magis ad deſyderium tu accen-
dor. Nam cuius literæ tantum habent ſuauitatis, hu-
ius ſermonibus quantum dulcedinis ineſt? tu tamen

frequentissime scribe, licet hoc ita me delectet, ut tor-
queat. Vale.

C. PL. PRISCO SVOS.

Atilium Crescentem et nosti, et amas. quis
enim illum spectatior paulo, aut non novit,
aut non amat? hunc ego non ut multi, sed
arctissime diligo. oppida nostra unius diei itinere di-
rimuntur. ipsi amare invicem, qui est flagrantissimus
amor, adulescētuli cœpimus, mansit hic postea, nec re-
frixit iudicio, sed inualuit. Sciunt, qui alterutrū no-
strum familiarius intuentur. Nam et ille amicitiam
meam latissime prædicatione circumfert, & ego præ
me fero, quam sit mihi curæ modesta, quies, securitas
eius. Quinetiam, cum insolentiâ cuiusdā tribunatū
plebis initari, vereretur, idq; indicasset mihi, respon-
di ἔτις ἐμῶ ξῶντος, καὶ ἐπὶ χῶνι δεικνομένῳ, σοι δι-
λυσ παρὰ νησοὶ βαρείας χῆρας ἐποίησεν, quorsus hæc? ut
scias nō posse Atilium, me incolūmi iniuriam accipe-
re. Iterum dices, quorsus hæc? Debit ei pecuniā Va-
lerius Varus, huius est hæres Maximus noster, quem
& ipse amo, sed coniunctius tu. Rogo ergo, exigo etiā
pro iure amicitiae cures, ut Atilio meo salva sit non
sors modo, sed etiam usura plurium annorum. ho-
mo est alieni abstinentissimus, sui diligēs, nullis quæ-
stibus sustinetur, nullus illi, nisi ex frugalitate redi-
tus. Nam studia, quibus plurimum præstat, ad volu-
ptatem tantum, et gloriam exercet, gravis est ei vel mi-
nima iactura, quia reparare, quod amisit, gravior
est. Exime hunc illi, Exime hunc mihi scrupulum, si
ne me

ne me suauitate eius, sine leporibus perfrui. neq; enim possum tristem uidere, cuius hilaritas me tristem esse non patitur. In summa, nosti facetias hominis, quas uelut attendas, ne in bilem, et amaritudinem uertat iniuria quam uim habeat offensus, crede ei, quã in amore habet non feret magnum, & liberum ingenium cum contumelia damnum. Verum, ut ferat ille, ego meum damnum, neam contumeliam iudicabo, sed non tanquam pro mea, hoc est grauius irascatur. quanquam quid demuntiationibus, et quasi minis ago? quin potius, ut coeperam, rogo, oro, des operam, ne ille se, quod ualidissime uereor, a me, ego me neglectũ a te putem. dabis autem, si hoc perinde curæ est tibi, quã illud mihi. Vale.

C. PL. TACITO SVO .S.

c Ommendas mihi Iulium Nasonem candidatum. Nasonem mihi? quid si me ipsum? sero tamen, et ignosco. eundem enim commendassem tibi, si te Romæ morante, ipse ab fuisset. habet hoc sollicitudo, quod omnia necessaria putat. tu tamen censeo alios roges. ego precum tuarum minister, adiutor, particeps ero. Vale.

C. PL. ALBINO SVO .S.

c Vm uenisset in Socrus meæ uillam Alsiensem, quæ aliquando Ruffi Verginii fuit, ipse mihi locus optimi illius, & maximi uiri desiderium non sine dolore renouauit. hunc enim incolere secessum, atq; etiam senectutis suæ nidulum

uocare consuerat. Quocumq; me contuliffem illum animus, illum oculi requirebant. libuit etiam monumentum eius uidere? & uidisse poenituit. Est enim ad huc imperfectum, nec difficultas operis in causa modici, ac potius exigui, sed inertia eius, cui cura mandata est. Subit indignatio cum miseratione, post decimum mortis annum reliquias, neglectumq; cinerem sine titulo, sine nomine iacere, cuius memoria orbem terrarum gloria peruagetur. At ille mandauerat, caueratq; ut diuinum illud, et immortale factum uersibus inscriberetur.

Hic situs est Rufus, pulso qui Vindice quondam, Imperium asseruit non sibi, sed patriæ.

Tam rara in amicitis fides, tam parata obliuio mortuorum, ut ipsi nobis debeamus etiam conditoria extruere, omniaq; hæredum officia præsumere. Nam cui non est uerendum, quod uidemus accidisse Verginio? cuius iniuriam ut indigniorem, sic etiam notior rem ipsius claritas facit. Vale.

C. PL. MAXIMO SVO .S.

Diem lætum. adhibitus in consilium a præfecto urbis, audii ex diuerso agēters summæ spei, summæ indolis iuuenes Fuscum Salinatorem, et Tūmidium Quadratum, egregium par nec modo temporibus nostris, sed literis ipsis ornamento futurum. mira utriq; probitas. constantia salua. decorus habitus. os latinū. uox uirilī. tenax memoria. magnum ingenium. iudicium æquale. quæ singula mihi uoluptati fuerunt, atq; inter hæc illud, quod et ipsi

me, ut rectorem, ut magistrum intuebantur, et ii, qui audiebant, me æmulari, meis instare uestigiis uidebatur. O diē (repetam enim) lætum, notandum mihi cædidissimo calculo. Quid enim aut publice lætius, quàm clarissimos iuuenes nomen et famam ex studiis petere? aut mihi optatius, quàm me ad recta tendentibus quasi exemplar esse propositum? Quod gaudium, ut perpetuo capiam, deos oro. ab iisdem teste te peto, ut omnes, qui me imitari tanti putabunt, meliores esse, quàm me, uelint. Vale.

C. P. L. F. A. B. A. T. O. P. R. O. S. O. C. E. R. O. S. U. O. S.

V uero non debes suspensa manu commendare mihi, quos tuendos putas. Nam et te decet multis prodesse, et me suscipere, quidquid ad curam tuam pertinet. Itaque Bittio Prisco quantum plurimum potuero præstabo, præsertim in arena mea, hoc est apud centumuiros. Epistolarum, quas mihi, ut ais, aperto pectore scripsisti, obliuisci me iubes, at ego nullarum libentius memini. Ex illis enim uel præcipue sentio, quanto opere me diligas, cum sic exegeris mecum, ut solebas cum tuo filio. nec dissimulo, hoc mihi iucundiores eas fuisse, quod habebam bonam causam, cum summo studio curassem, quod tu curari uolebas. Proinde etiam atque etiam rogo, ut mihi semper eadem simplicitate, quoties cessare uideor, (nunquam enim cessabo) conuiuium facias. Quod et ego intelligam a summo amore proficisci, et tu non meruisse me gaudeas. Vale.

C. PL. VRSO SVO .S.

Nquam ne uidisti quenquam tam laborio-
 u sum, et exercitum, quam V arenum meum?
 cui, quod summa contentione impetraue-
 rat, defendendum, et quasi rur sus petendum fuit. Bi-
 thyni senatusconsultum apud consules carpere, et la-
 befactare sunt ausi, atq; etiam absenti principi crimi-
 nari, ab illo ad senatum remissi, non desisterunt. egit
 Claudius Capito irreuerēter magis, quā cōstāter,
 ut qui senatusconsultum apud senatum accusaret. re-
 spondit Fronto C atius grauius, et firme. Senatus ip-
 se mirificus. Nam illi quoq; qui prius negrant V a-
 reno, quæ petebat, eadem danda, post quā erant da-
 ta, censuerunt. singulos enim integrare disentire fas
 esse, peracta, quod pluribus placuisset, cunctis tuen-
 dum. A cilius tantū Rufus et cum eo septem, an octo?
 septem immo, in priore sentētia perseuerarūt. erant.
 in hac paucitate nonnulli, quorum temporaria graui-
 tas, uel potius grauitatis imitatio ridebatur. Tu tamē
 aestima, quantum nos in ipsa pugna certaminis mane-
 at, cuius quasi prælusio, atq; præcursio has contentio-
 nes excitauit. Vale.

C. PL. MAVRICO SVO .S.

Olicitas me, in Formanum ueniam ea con-
 s ditione, nequid contra commodum tuum fa-
 cas, qua pactione inuicem mihi caueo. neq;
 enim mare, et litus, sed te, otium, libertatem sequor,
 alioqui satius est in urbe remanere. Oportet enim

omnia aut ad alienum arbitriū, aut ad suum facere. mei certe stomachi hæc natura est, ut nihil, nisi totum, et merum uelit. V ale.

C·P·L· ROMANO SVO ·S·

m Irificæ rei non interfuisti, ne ego quidem. sed me recens fabula excepit. Passenius Paulus splendidus eques Romanus, et in primis eruditus, scribit elegos, gentiliū, hoc illi est enim municeps Propertii, atq; etiam inter maiores suos Propertium numerat. is cum recitaret, ita cœpit dicere. Priscæ iubes, ad hoc Iauolentus Priscus (aderat enim ut Paulo amicissimus) ego uero non iubeo. cogita qui risus hominum, qui ioci est omnino Priscus dubiæ sanitatis. interest tamen officiis, adhibetur consiliis, atq; etiam ius ciuile publice respondet, quo magis quod tunc fecit, et ridiculum, et notabile fuit. Interim Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulit tam solite recitaturis prouidendum est, non solum, ut sint ipsi sani, uerumetiam, ut sanos adhibeant. V ale.

C·P·L· TACITO SVO ·S·

P Etis, ut tibi auonculi mei exitum scribam, quo uerius tradere posteris possis. gratias ago. Nam uideo, morti eius, si celebretur a te immortalem gloriam esse propositam. Quamuis eni pulcherrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes memorabili casu, quasi semper uicturus occiderit, quamuis ipse plurima opera, et mansura condiderit, multum tamē perpetuitati eius scriptorum tuo-

rum æternitas addet. Equidem beatos puto, quibus deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda, beatissimos uero quibus utrunq; horum in numero auunculus meus et suis libris, et tuis erit. Quo libentius suscipio, depono etiam, quod iniungis. Erat Miseni, classemq; imperio præsens regebat nono Kal. sept. hora diei ferè septima. mater mea indicat ei, apparere nubẽ inusitata et magnitudine et specie. Vñ ille sole, mox frigida, gustauerat iacēs, studebatq; poscit soleas, ascēdit locum, ex quo maxime miraculum illud conspici poterat. nubes incertū procul intuentibus ex quo monte (Vesuium fuisse postea cognitum est)oriebatur, cuius similitudinem, et formam non alia magis arbor, quàm pinus expresse rit. Nam longissimo uelut trunco elata in altum, quibusdam ramis diffundebatur credo quia recenti spiritu euecta, deinde senescente eo destituta, aut etiam pōdere suo uicta, in latitudinē uanescebat, candida interdū. interdū sordida, et maculosa prout terrā, cinerē ue sustulerat. magnum, propiusq; noscendum ut eruditissimo uiro uisum. Iubet liburnicam aptari, mihi si uenire unā uellem, facit copiam, respondi studere me malle, et forte ipse, quod scriberem, dederat. egrediebatur domo, accipit codicillos, Rectinæ Nasci imminente periculo exterritæ. nam uilla eius subiacebat, nec ulla nisi nauibus fugat, ut se tanto discrimine eriperet, orabat. uertit ille cōsiliū, et quod studioso animo inchoabat, obit maximo. deducit quadriremes, ascendit ipse nō Rectinæ modo, sed multis (erat enim frequens amœnitas oræ) laturus auxi-

lium. properat illuc, unde alii fugiunt, rectūq; cursum, recta gubernacula in periculum tenet, adeo solutus metu, ut omnes illius mali motus, omnes figuras, ut deprehēderat oculus, dictaret, enotaretq;. Iam nauibus anis incidebat, quo propius accederent calidior, et densior, iam pumices etiā, nigriq;, et ambusti, et fracti igne lapides. Iam uadum subitum, ruinaq; motis litora obstantia, cunctatusq; paulum, an retro flecteret, mox gubernatori, ut ita faceret monenti, fortis iquit fortuna inuat. Pomponianum pete, Stabiis erat, diremptus sinu medio. Nam sensim circumactis, curuatisq; litoribus mare infunditur. Ibi, quanquam nondum periculo appropinquante, conspicuo tamen, & cum cresceret, proximo, sarcinas contulerat in nauis certus fugæ, si contrarius uentus resedisset, quo tunc auonculus meus secundissimo inuectus completitur trepidantem, consolatur, hortatur, utq; timorē eius, sua securitate leniret, de ferri se in balineū iubet, lotus accubat, coenat, atq; hilari, aut quod est æq; magnum, similis hilari interim e Vesuuiο mōte pluribus locis latissimæ flammæ, atq; incendia relucebant, quorum fulgor, et claritas tenebris noctis excitabatur, ille agrestiū trepedatione ignis relictas, desertasq; uillas per solitudinem ardere, in remedium formidinis dictitabat, tum se quieti dedit, et quieuit uerissimo equidem somno. Nam meatus animæ, qui illi propter amplitudinem corporis grauior, et sonantior erat, ab iis, qui limini obuersabantur, audiebatur. sed area, ex qua diætæ adibatur, ita iam cinere, missisq; pumicibus oppleta surrexerat, ut si longior

in cubiculo mora esset, exitus negaretur, excitatus, pro-
 cedit, seque Pomponiano, caeterisque, qui peruigilant
 reddit. In commune consultant. an intra tecta subsi-
 stant? an in aperto uagentur? Na crebris, uastisque tre-
 moribus tecta mutabant, et quasi emota sedibus suis
 nunc huc, nunc illuc abire, aut referri uidebantur.
 sub diuo rursus, quanquam leuium, exesorumque
 punicum casus metuebatur. quod tamen periculorum
 collatio elegit, et apud illum quidem ratio ratione,
 apud alios timorem timor uicit, cervicalia capitibus
 imposita linteis constringunt. Id munimentum aduer-
 sus decidentia fuit, iam dies alibi illic nox omnibus
 noctibus nigrior, densiorque, quam tamen faces multae,
 uariaeque lumina soluebant. placuit egredi in litus,
 et e proximo aspicere, ecquid iam mare admitteret,
 quod adhuc uastum, et aduersum permanebat, Ibi
 super abiectum linteum recubans semel, atque ite-
 rum frigidam poposcit, hausitque, deinde flammae,
 flammarumque praenuntius odor sulfuris, alios in
 fugam uertunt, excitant illum. innixus seruis duo-
 bus adsurrexit, et statim concidit, ut ego coniecto,
 crassiore caligine, spiritu obstructo, clausoque stoma-
 cho, qui illi natura inualidus, et angustus, et frequen-
 ter interaestuans erat. Vbi dies reditus is, ab eo, quem
 nouissime uiderat, tertius, corpus inuentum est in-
 tegrum, illaesum, opertumque, ut fuerat indutus. ha-
 bitus corporis quiescenti, quam defuncto similior.
 Interim miseri ego, et mater. sed nihil ad historiam.
 nec tu aliud, quam de exitu eius scire uoluisti. finem
 ergo faciam. unum adiciam. omnia me quibus inter-

fueram, quæq; statim, cum maxime uera memorantur, audiuerã, persecutum tu potissima excerpes. aliud est enim epistolam, aliud historiam, aliud amico, aliud omnibus scribere. Vale.

C. PL. RESTITUTO SVOS.

Indignatiunculam, quam in cuiusdã amici auditorio cepi, non possum mihi temperare, quo minus apud te, quia non contingit coram, per epistolam effundam. Recitabatur liber absolutissimus. hunc duo, aut tres, ut sibi, et paucis uidentur, disertis, surdis, mutisq; similes audiebant non labra diduxerunt, non mouerunt manum, non deniq; adsurrexerunt saltem lassitudine sedēdi. Quæ tanta grauitas, quæ tanta sapientia? quæ immo pigritia, arrogantia sinisteritas, ac potius amentia? In hoc totū diē i pendere, ut offendas, ut inimicū reliquas, ad quē tanq̄ amicissimus ueneris? disertior ipse es? tanto magis ne inuideris. Nã q̄ inuidet, minor est. deniq; si ue plus, siue minus, siue idē præstas, lauda, uel inferiore, uel superiore, uel parem. superiore, quia nisi laudandus ille, nõ potes ipse nõ laudari, inferiore, aut parem, quia pertinet ad tuã gloriam quammaximū uideri, quē præcedis, uel ex æquas. equidē omnes, qui aliquid in studiis faciunt, uenerari etiam, mirariq; soleo. Est enim res difficilis, ardua, fastidiosa, & quæ eos, a quibus contemnitur, iterit. Nisi forte aliud iudicas tu, quanquã quis uno te reuerētior huius operis, quis benignior æstimator. Quæ ratione ductus, tibi potissimum indignationem meam prodidi, quē hæc

bere socium maxime poteram. Vale.

C. P. L. SABINO SVO. S.

Ogas, ut agam Firmanorum publicam causam, quod ego, quanquam plurimis occupationibus distentus, adnitar. cupio enim et ornatissimam Coloniam aduocationis officio, et te gratissimo tibi munere obstringere. Nam cum familiaritatem nostram, ut soles predicare, ad praesidium, ornamentumque tibi sumpseris, nihil est, quod negare debeam, praesertim pro patria petenti. Quid enim precibus aut honestius piis, aut efficacius amantibus? Proinde Firmanis tuis, ac iam potius nostris, obliga fidem meam, quos labore, et studio meo dignos, cum splendor ipsorum, tum hoc maxime pollicetur, quod credibile est, optimos esse, inter quos tu talis extiteris. Vale.

C. P. L. NEPOTI SVO. S.

Cis tu accessisse pretium agris, praecipue suburbanis. causa subitae caritatis, res multis agitata sermonibus, proximis comitis honestissimas uoces senatui expressit. Candidati ne conueniant, ne mittant munera, ne pecunias deponant. ex quibus duo priora tam aperte, quam imodice fiebant. hoc tertium, quanquam occultaretur, pro contempto habebatur. Homullus deinde noster uisus uigilanter hoc consensu senatus, sententiae loco postulauit, ut consules, desiderium uniuersorum notum principi facerent, peterentque, sicut aliis uitiis, huic quoque providentia sua occurreret. occurrit. Nam sumptus candidatorum,

fædos illos, et infameis ambitus lege restrinxit. eosdē patrimonii tertiam partem conferre iussit in ea, quæ solo continerentur, deforme arbitratus (ut erat) honorem peturos, urbem, Italiamq; non pro patria, sed pro hospitio, aut stabulo quasi peregrinantes habere. Concurfant ergo candidati, certatim quidquid uenale audiunt, empitant, ut sint quoq; plura uenalia, efficiunt. Proinde, si poenitet te Italicorum prædiorū, hoc uendundi tempus, tam Hercule, quam in prouinciis comparandi, dum idem candidati illic uendunt, ut hic emant. Vale.

C. P. L. T. A. C. I. T. O. S. V. O. S.

Is te adductum literis, quas exigenti tibi de morte auunculi mei scripsi, cupere cognoscere, quos ego Miseni relictus (id enim ingressus abruperam) non solum metus, uerum etiam casus pertulerim. quanquam animus meminisse horret, incipiam. Profecto auunculo, ipse reliquum tempus studii, (ideo remanserā,) impedi. mox balineū, cæna, somnus inquietus, et breuis, præcesserat per multos dies tremor terræ minus formidolosus, quia Campaniæ solitus, illa uero nocte ita inualuit, ut nō moueri omnia, sed euerti crederetur. irrūpit cubiculū meū mater, surgebā inuicem, si quiesceret, excitaturus, resedimus in area domus, quæ mare a tectis modico spatio diuidebat, dubito constantiam uocare, an imprudentiam debeam. agebam enim duodeuicesimum annum. Posco librum Titi Liuii, & quasi per otium lego, atq; etiam ut cæperā, excerpo. ecce amicus auon-

culi, qui nuper ad eum ex Hispania uenerat, ut me, et matrem sedentes, me uero etiã legentem uidet, ilius patientiam, securitatem meam corripit, nihilo segnius ego intentus in librum iam hora diei prima, et adhuc dubius, & quasi languidus dies, iam quassatus circũiacentibus tectis, quanquã in aperto loco, angusto tamẽ magnus, et certus ruinæ metus. tũ demum excedere oppido uisum. sequitur uulgus attonitum, quodq; in pauore simile prudentiæ, alienum consilium suo præfert, ingentiq; agmine abeuntes premit, & impellit. egressi tecta consistimus, multa ibi mirãda, multas formidines patimur. Nam uehicula, quæ produci iusseramus, quanquã in planissimo campo in contrarias partes agebantur, ac ne lapidibus quidem fulta, in eodem uestigio quiescebant. præterea mare in se resorberi, & tremore terræ quasi repelli uidebamus. Certe processerat litus, multaq; animalia maris in siccis arenis detinebat. Ab altero latere nubes atra, & horrenda ignei spiritus tortis, uibratisq; discursibus rupta, in longas flammarum figuras dehiscebat, fulgoribus illæ, et similes, et maiores erant. Tũ uero ille idẽ ex Hispania amicus, acrius, et instantius, si frater, inquit, tuus, tuus auunculus uiuit, uult eẽ uos saluos. si periit, su perstites uoluit. proinde quid cessatis euadere? respondimus, non commissuros nos, ut de salute eius incerti, nostræ consuleremus non moratus ultra proripit se, effusoq; cursu periculo aufertur, nec multo post, illa nubes descẽdere in terras, operire maria, cinxerat Capreas, et absconderat. Miseni quod procurrit, abstulerat. tum mater

orare, hortari, iubere quoquo modo fugerem. posse enim iuuenem, se et annis, et corpore grauem benemoriturã, si mihi caussa mortis non fuisset. ego cõtra saluum me, nisi unã, non futurum. deinde manum eius amplexus, addere gradum cogo, paret ægre, incusatq; se, quod me moretur. iam cinis adhuc tamen rarus, respicio, densa caligo, tergis imminabat, quæ nos, torrētis modo infusa terræ, sequebatur. Deflectamus inquam, dum uidemus, ne in uia strati, comitantium turba in tenebris obteramur. Vix consideramus, et nox nõ qualis illunis, aut nubila, sed qualis in locis clausis lumine extincto. audires ululatus fœminarũ, infantium quiritatus, clamores uirorum, alii parentes, alii liberos, alii coniuges uocibus requirebãt. uocibus noscitant, hi suum casum, illi suorum miserebantur. erant, qui metu mortis mortem precarentur. multi ad deos manus tollere, plures nusquã iam deos ullos, æternamq; illam, et nouissimam noctem mundo interpretabantur. Nec defuerunt, qui fictis, mentitisq; terroribus uera pericula auerēt. Aderant, qui misseni illud ruisse, illud ardere falso, sed credentibus nuntiabant, paulum reluxit, quod non dies nobis, sed aduentantis ignis indicium uidebatur, et ignis quidem longus substittit, tenebræ rursus, cinis rursus multus et grauis, hunc identidem assurgentes excutiebamus, operti alioqui, atq; etiam oblisi pondere essemus. possem gloriari, non gemitum mihi, non uocem parum fortem in tantis periculis excidisse, nisi me cũ omnibus, omnia mecum perire misero, magno tamen mortalitatis solatio, credidissem. Tandem illa caligo

tennata quasi in fumū nebulā ue decessit. Mox dies uere, sol etiam effulsit, luridus tamē, qualis esse, cum defiat, solet. occurrebant trepidantibus adhuc oculis mutata omnia, altoq; cinere tanquam niue obducta. Regressi Misenum, curatis utcūq; corporibus, suspensam, dubiamq; mētem spe, ac metu exigimus, metus praeualebat nam et tremor terrae perseuerabat, et pleriq; lymphati terrificis uationationibus et sua et aliena mala ludificabantur. Nobis tamen ne tunc quidem quanquā ex expertis periculū, et expectantibus, abeundi consilium, donec de auunculo nuntius ueniret. Hæc nequaquam historia digna. non scripturus leges, et tibi scilicet, qui requisisti, imputabis, si digna ne epistola quidem uidebuntur. Vale.

C. PL. CANINIO SVO. S.

Um ex iis, qui mirer antiquos, non tamen, ut quidam, temporum nostrorum ingenia despicio. neq; enim quasi lassa, et effoeta natura nihil iam laudabile parit. atq; adeo nuper audiui Verginium Romanum paucis legentem comœdiā ad exemplar ueteris comœdiæ scriptam, tam bene, ut esse quandoq; possit exemplar. Nescio an noris hominem, quanquam nosse debes. est enim probitate morū, ingenii elegantia, operum uarietate monstrabilis. scripsit nimirum ambos tenuiter, argute, uenuste, atq; in hoc genere eloquentissime. Nullum est enim genus, quod absolutum, non possit eloquentissimum dici. scripsit comœdias, Menandrum, aliosq; ætatis eiusdē æmulus, licet has inter Plautinas, Terētianasq; numeres.

nunc primum se in uetere comœdia, sed non tanquã inciperet, ostendit, non illi uis, non granditas, nō subtilitas, non amaritudo, non dulcedo, non lepos defuit. ornauit uirtutes, in se etatus est uitia. fictis nominibus decenter, ueris usus est apte, circa me tantum benignitate nimia modum excessit, nisi quod tamen poetis mentiri licet. In summa extorquebo ei librum, legendumq; immo ediscendum mittam tibi. neq; enim dubito futurũ, ut non deponas, si semel sumpseris. Vale.

C. P. L. TIRONI SVO. S.

Agna res acta est oĩum, qui sunt prouinciis
 m præfuturi, magna omnium, qui se simpliciter credũt amicis. Lustricus Bruttianus cũ Montanum Attianum comitem suum in multis flagitijs deprehēdisset, Cæsari scripsit. Attianus flagitijs addidit, ut quem deceperat, accusaret. recepta cognitio est. sui in consilio. egit uterq; pro se, egit autē carptim, ἔκστα καὶ ἀπάειον. Quo genere ueritas statim ostenditur. protulit Bruttianus testamētum suũ, quod Attiani manu scriptum esse dicebat. hoc enim et arca familiaritas, et querendi de eo, quem sic amasset, necessitas indicabatur. enumerauit crimina fœda, manifesta q; ille cum diluere nō posset, ita recessit, ut dũ defenditur, turpis, dum accusat, sceleratus probare tur. Corrupto enim scribæ seruo, interceperat cõmentarios, intercideratq; ac per summum nefas utebatur aduersus amicum crimine suo. Fecit pulcherrime Cæsar. non enĩ de Bruttiano, sed statim de Attiano perrogauit, dānatus ἔ in insulã relegatus. Bruttiano iustissimum integritatis testimoniũ redditum, quẽ

quidem etiam cōstantiæ gloria secuta est. Nam defensus expeditissime, accusauit uehementer, nec minus acer, quàm bonus, et sincerus apparuit. quod tibi scripsi, ut te sortitum prouinciam, præmonerem Plurimum tibi credas, nec cuiquam satis fidas deinde scias, si quis forte te, quod abominor, fallat, paratam uitionem, qua tamen ne sit opus, etiam, atq; etiam attende. Neq; enim tam iucundum est uindictari, quàm de eipi miserum. Vale.

C. PL. TRIARIO SVO. 5.

i Mense petis, ut agam causam pertinentē ad curam tuam, pulchram alioqui, et famosam, scia, sed nō gratis. Qui fieri potest inquis, ut non gratis. tu potes exigam enim mercedem honestorem gratuito patrocinio. peto, atq; etiam paciscor, ut simul agat Cremutius Ruso. solitū hoc, mihi etiam in pluribus claris adulescentibus factitatum. Nam mire concupisco bonos iuuenes ostendere foro, assignare famæ. Quod sicui præstare, Rusoni meo debeo, uel propter natalis ipsius, uel propter eximiam mei caritatem, quem magni æstimo iisdem iudiciis, ex iisdem etiā partibus cōspici, audiri. obligam me, obligam ante, quā dicat. nam cū dixerit gratias ages. spōdeo sollicitudini tuæ, spei meæ, magnitudini causæ succuturū. est idolis optimæ, breui producturus alios, si iterim prouectus fuerit a nobis. Neq; enim cuiquam tam clarum statim ingenium est, ut possit emergere, nisi illi materia, occasio, fautor etiam, commendatorq; contingat. Vale.

C.P.L.MACROSVO.S.

q *V*am multum interest, quid a quoq; fiat. eadem enim facta claritate, vel obscuritate facientium, aut tolluntur altissime, aut humilime deprimuntur. Navigabam per Lariū nostrū, cum senior amicus ostendit mihi uillam, atq; etiam cubiculum, quod in lacum prominet. ex hoc inquit aliquando municeps nostra cum marito se precipitauit. causam requisii Maritus ex diutino morbo circa uelanda corporis ulceribus putrescebat. Vxor, ut inspiceret, exegit. neq; enim quenquam fidelius iudicaturum, posset ne sanari uideret, desperauit. Hortata est, ut moreretur, comesq; ipsa mortis, dux immo, & exemplum, et necessitas fuit. Nam se cum marito ligauit, abiectq; in lacum. Quod factum, ne mihi quidem, qui municeps, nisi proxime auditum est, nō quia minus illo clarissimo Arriæ factō, sed quia minor est ipsa. Vale.

C.P.L.HISPANOSVO.S.

s *C*ribis Robustum splendidum equitem Romanum cum Atilio Caro amico meo Oriculum usq; commune iter fecisse, deinde nusquam comparuisse. petis, ut Carus ueniat, nosq; si potest, in aliqua inquisitionis uestigia inducat. ueniet, uereor ne frustra. suspicor enim tale nescioquid Robusto accidisse, quale aliquando Metilio Crispo municipi meo. Huic ego ordines impetraueram, atq; etiā proficiscenti quadringenta millia numū ad instruē-

dum se, ornandumq; donauerã, nec postea aut episto-
 las eius aut aliquem de exitu nuntium accepi. interce-
 ptus ne sit a suis, an cù suis nõ dubium. certe nõ ipse,
 quisq; ex seruis eius apparuit utinam ne in Robusto
 idem experiamur, tamen arcessamus Carum, demus
 hoc tuis, demus optimi adulescentis honestissimis pre-
 cibus, qui pietate, mira etiã sagacitate patrẽ querit,
 dii faueant, ut sic inueniat ipsum, quemadmodum
 iam cum quo fuisset, inueni. Vale.

C. PL. SERVIANO SVO .S.

Audeo et gratulor, q; Fusco Salinatori filiã
 g tuam destinasti. Domus patritia, pater hone-
 stissimus, mater pari laude. Ipse est studio-
 sus, literatus, etiam disertus, puer simplicitate, comi-
 tate iuuenis, senex gravitate. neq; enim amore decipi-
 or. amo quidem effuse, et ita officiis, ita reuerentia me-
 ruit, iudicio tamen, et quidem tanto acrius, quanto ma-
 gis amo, tibiq; ut qui explorauerim, spondeo habitu-
 rum te generum, quo melior fingi, ne uoto quidẽ po-
 tuit. superest, ut auum te quã maturissime simillimũ
 sui faciat. Quam felix tempus illud, quo mihi liberos
 illius nepotes tuos, ut meos uel liberos, uel nepotes ex
 uestro sinu sumere, et quasi pari iure tenere contin-
 gat. Vale.

C. PL. SEVERO SVO .S.

Ogas, ut cogitem, quid designatus consul in
 r honorem principis censeo. facilis inuentio,
 nõ facilis electio. est enim ex uirtutibus eius

largę materia, tamen quod sentiam, indicabo si pri-
 us hęsitationem meam, ostendero. dubito num idem
 tibi suadere, quod mihi debeam. designatus ego cōsul
 omni hac, & si non adulatione, specie tamen adula-
 tionis abstinui, non tanquam liber, et constans, sed tā
 quam intelligens principis nostri, cuius uidebā hanc
 esse pręcipuam laudē. si nihil quasi ex necessitate de-
 cernerem. recordabar etiam plurimos honores pessi-
 mo cuiq; delatos, a quibus hic optimus se parari non
 alio modo magis poterat, quam diuersitate censendi,
 quod ipsum nō dissimulatione, et silentio pręterii, ne
 forte non iudicium illud meum, sed obliuio uideretur
 hoc tunc ego, sed non omnibus eadem placent. nec con-
 ueniunt quidem pręterea faciendi aliquid, uel nō fa-
 ciendi uera ratio, cum hominum ipsorum, tum rerū
 etiam, ac temporum conditione initur. Nam recentia
 opera maximi principis prębent facultatē, noua, ma-
 gna, uera censendi. quibus ex causis (ut supra scri-
 psi) dubito an idem nūc tibi, quod tūc mihi, suadeā.
 Illud non dubito, debuisse me in partem consilii tui po-
 nere, quid ipse fecissem. Vale.

C. PL. PONTIO SVO .S.

Cio, quę tibi causa fuerit impedimento,
 quo minus pręcurrere aduentum meum in
 Campaniam posses. sed quanquam absens
 totus huc migrasti, tantum mihi copiarum tam urba-
 narum, quā rusticarum nomine tuo oblatum est,
 quas omnes improbe accepi tamē. Nam me tui, ut ita
 facerem, rogabant, et uerebar ne et mihi, & illis ira-

scereris, si non fecissem. in posterũ nisi adhibueris modum, ego adhibebo. etiam tuis denuntiaui, si rursus tam multa attulissent, omnia relaturos. Dices oportere me tuis rebus ut meis uti. etiam, sed perinde illis, ac meis parco. Vale.

C. PL. QUADRATO SVO. S.

Vidius Quietus, qui me unice dilexit, et cui non minimum gaudeo, probauit, ut multa alia Thrasæ (fuit enim familiaris) ita hoc sæpe referebat, præcipere solitum suscipiendas esse causas, aut amicorum, aut destitutas, aut ad exemplum pertinentes. cur amicorum? non eget interpretatione. cur destitutas? quod in illis maxime et constantia agentis, et humanitas cerneretur. cur pertinentes ad exemplum? quia plurimum referet bonum, an malũ induceretur. Ad hæc ego genera causarum, ambitio se fortasse, addã tamen claras, et illustres. æquum enim est agere nonnunquam gloria, et famæ. Idẽ dignitati, ac uerecũdiæ tuæ statuo. Nec me præterit usitatum esse, et haberi optimum dicendi magistrum. Video etiam multos paruo ingenio, literis nullis, ut bene agerent, agendo cõsecutos. Sed et illud quod uel Pollionis, uel tanquã Pollionis accepi, uerissimum experior. Cõmode agendo factum est, ut sæpe agerem. sæpe agendo, ut minus commode. quia scilicet assiduitate nimia facultas magis, quã facultas nec fiducia, sed temeritas paratur. Nec uero Isocrati, quo minus haberetur sũmus orator, offecit, quod in

firmitate uocis, mollitia frontis, ne in publico diceret; impediatur. Proinde multum lege, scribe, meditare ut possis, cum uoles, dicere. dices, cum uelle debebis. Hoc ferè temperamentum ipse seruaui. nonnunquã necessitati, quæ pars rationis est, parui. egi enim quasdam à Senatu iussus. quo tamen in numero fuerunt ex illa Thrasæ diuisione, hoc est ad exemplum pertinentes. Adfui Bethycis contra Bæbium Massam. quæsitum est, an danda esset inquisitio, data est. Adfui rursus, iisdem querentibus de Cealio Classico. quæsitum est an provinciales ut socios, ministrosq; proconsulis plecti oporteret, pœnas luerunt. Accusauimus Marium Priscum, qui lege repetundarum damnatus utebatur clementia legis, cuius seueritatem immanitate criminum excesserat, relegatus est. Tuitus sum Iulium Bassum, ut incustoditum nimis, et incautum, ita minime malum, iudiciis acceptis in Senatu remansit. Dixi proxime pro Varenio postulante, ut sibi inuicem euocare testes liceret, impetratum est. in posterum opto ut ea potissimũ iubear, quæ me deceat uel sponte fecisse. Vale.

C. PL. FABATO SVO S.

Ebemus me Hercule natalis tuos perinde ac nostros celebrare, cum lætitia nostrorum ex tuis pendeat, cuius diligentia, & cura hic hilares, istic securi sumus. Villa Camiliani, quã in Campania possides, est quidem uetustate uexatã, ea tamen, quæ sunt pretiosiora, aut integra manent, aut lenissime læsa sunt. Attendimus ergo, ut quã sa-

Liberrime reficiantur. Ego uideor habere multos amicos, sed huius generis, cuius et tu quaeris, et res exigit, prope neminem. Sunt enim omnes togati, et urbani. rusticorum autem praediorum administratio poscit durum aliquem, et agrestem, cui neque labor ille grauis, nec cura sordida, nec tristis solitudo uideatur. tu de Ruso honestissime cogitas. fuit enim filio tuo familiaris, quid tamen noui sibi praestare poscit, ignoro, uelle plurimum credo. Vale.

C. PL. CORNELIANO SVO .S.

Vocatus in consiliū a Caesare nostro ad Cē
 e tūcellas (hoc loco nomē) magnā capi uoluptatem. Quid enim iucundius, quam principis iustitiam, grauitatem, comitatē, in secessu quoque ubi haec maxime recluduntur, inspicere? Fuerunt uariae cognitiones, et quae uirtutes iudicis per plures species experirentur. Dixit causam Claudius Aristion princeps Ephesiorū, homo munificus, et innoxiae popularitatis. inde inuidia, et ab dissimillimis delator immisus itaque absolutus, uindicatusque est. Sequenti die audita est Galitta adulterii rea. Nupta haec tribuno militum honores petituro, et suam, et mariti dignitatem, centurionis amore maculauerat. maritus legato consulari, ille Caesari scripserat. Caesar excussis probationibus, centurionem exautorauit, atque etiam relegauit. supererat crimini, quod nisi duorum esse non poterat, reliqua pars ultionis. sed maritum non sine aliqua reprehensione patientiae, amor uxoris retardabat, quam quidem etiam post delatum adulterium da-

mi habuerat, quasi contentus æmulum remouisse. admonitus, ut perageret accusationem, peregit inuitus, sed illam damnari etiã inuito accusatore necesse erat. damnata, et Iuliæ legis pœnis relicta ẽ. Cæsar et nomen centurionis, et commemorationem disciplinæ militaris sententiæ adiecit, ne omnes eiusmodi causas reuocare ad se uideretur. tertio die inducta cognitio est multis sermonibus, et uario rumore iactata Iulii Tyronis codicillis, quos ex parte ueros esse cõstabat, ex parte falsi dicebãtur. Substituẽbãtur crimini Sæpronius Senecio eques Ro. et Eurythmus Cæsaris libertus, et procurator. Hæredes, cum Cæsar esset in Dacia communiter epistola scripta petierant, ut susciperet cognitionem, suscepit, reuersus diem dixerat, et cum ex hæredibus quidam quasi reuerentia Eurythmi remitteret accusationem, pulcherrime dixerat, nec ille Poylecletus est, nec ego Nero. indulserat tamen petentibus dilationem, cuius tempore exacto conserat auditurus. a parte hæredum intrauerunt duo, omnino postularũt, ut omnes hæredes agere cogentur, cum detulissent omnes, aut sibi quoq; desistere permetteretur. Locutus ẽ Cæsar summa grauitate, summa moderatione, cumq; aduocatus Senecionis, et Eurythmi dixisset suspicionibus relinqui reos, nisi audirentur, non curo, inquit, an isti suspicionibus relinquantur, ego relinquor. Dein conuersus ad nos *ἐπιστασι* quid facere debeamus. isti enim queri uolunt, q̄ sibi licuerit non accusare. tum ex consilii sententia iussit denuntiari hæredibus omnibus, aut agerent, aut singuli approbarent causas non agendi,

alioqui se uel de calumnia pronuntiaturum. Vides quam honesti, quam seueri dies, quos iucundissimæ remissiones sequebantur. adhibebamur quotidie cœnæ erat modica, si principem cogites, interdum ἀνρὸς ἀμῶτα audiebamus, interdum iucundissimis sermonibus nox ducebatur. summo die abeuntibus nobis (tā diligens in Cæsare humanitas fuit) xenia sunt missa. Sed mihi, ut grauitas cognitionum, cōsiliū honor, suauitas simplicitasq; conuictus, ita locus ipse periuicūdus fuit. uilla pulcherrima cingitur uiridissimis agris imminet litori cuius ī sinu portus, uelut amphitheatrum huius sinistrum brachiū firmissimo opere munitum est. dextrum elaboratur in ore insula adsurgit, quæ illatum uento mare, obiacens frangat, turūq; ab utroq; latere decursum nauibus præstat. adsurgit autē arte uisenda, ingentia saxa latissima nauis prouehit contra hæc alia super alia deiecta ipso pondere manent, ac sensim quodam uelut aggere construuntur. eminent iam, & apparet saxeū dorsum, impactosq; fluctus in immensum elidit, et tollit. uastus illic fragor, canumq; circa mare. saxis deīde pilæ adiunguntur, quæ procedente tempore enatam insulā imitētur. habebit hic portus et nomen auctoris, eritq; uel maxime salutaris. Nam per longissimum spatium litus importuosum hoc receptaculo utetur. Vale.

C. PL. QUINTILIANO SVO. 5.

¶ Vanus et ipse sis continentissimus, et filiā tuam ita institueris, ut decebat filiā tuam Tutiliū neptem, cum tamen sis nuptura ho-

nestissimo uiro Nonio Celeri, cui ratio ciuiliū officiorum necessitatem quandam nitoris imponit. debet secundum conditiones mariti ueste, comitatu augeti, quibus non quidē augetur dignitas, ornatur tamen, et instruitur. Te porro animo beatissimum, modicum facultatibus scio. itaq; partem oneris tui mihi uindico, et tanquam parens alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummum, plus collaturus, nisi a uerecundia tua sola mediocritate munusculi impetrari posse confiderem, ne recusares. Vale.

C. P. L. ROMANO SVO .S.

Ollite cuncta, inquit, cœptosq; auferte labores, seu scribis aliquid, seu legis, tolli, auferri iube, et accipe orationem meam, ut illi arma diuina. Nū superbius potui? reuera, ut inter meas pulchrā. Nam mihi satis est certare mecum. est hæc pro Aciā Variola et dignitate personæ et exempli raritate et iudicii magnitudine insignis. Nam fœminæ splendide nata, nupta prætori uiro exheredata ab octogenario patre, intra undecim dies, quam ille noueram ei amore captus induxerat, quadruplici iudicio bona paterna repetebat. Sedebant iudices centum et octoginta. (tot enim quatuor cōsiliis cōscribuntur,) ingens utrinq; aduocatorum et numerosa subsellia præstantium corona latissimum iudicium multiplici circulo ambibat. Ad hoc stipatum tribunal, atq; etiā ex superiore basilicæ parte, qua fœminæ, qua uiri et audiendi, quod difficile, et quod facile uisendi studio imminebant. Magna expectatio patrum, magna si-

liarum, magna etiam noueraturum. secutus est uariis euentus. Nā duobus consiliis uicimus, totidē uicti sumus. notabilis prorsus, et mira eadē in causa, iisdē iudicibus, iisdē aduocatis, eodē tēpore tanta diuersitas accidit casu, quod nō casus uideretur. uicta est nouerca. ipsa hæres ex parte sexta uictus suberimus, q' exheredatus a patre, singulari ipudētia alieni patris bona uindicabat, non ausus sui petere. Hæc tibi exposui primum, ut ex epistola scires, quæ ex oratione nō poteras, Deinde, nam detegam artes, ut orationem libentius legeres, si non legere tibi, sed interesse iudicio uidereris. quā sit licet magna, non despero gratiam breuissime impetraturam. nam et copia, rerū, et arguta diuisione, et narratiuunculis pluribus, et eloquēdi uarietate renouatur. sunt multa (nō aude rē nisi tibi dicere) elata, multa pugnātia, multa subtilia. interuenit enī acribus illis, et erectis frequēs necessitas cōputandi, ac penē calculos, tabulāq; poscendi, ut repente in privati iudicii formā centumuirale uertatur. dedimus uela indignationi, dedimus iræ, dedimus dolori, et in amplissima causa quasi magno mari pluribus uentis sumus uecti. in summa solent quidam ex contubernalibus nostris existimare hanc orationem, iterū dicam, ut inter meas ὕπερ κτησιφῶντος esse. an uere, tu facillime iudicabis, qui tam memorer tenes omnes, ut conferre cum hac, dum hanc solam legis, possis. Vale.

C. P. L. M A X I M O S V O . S .

Ecce fecisti, q' gladiatorum munus Veronē-
 sibus nostris promisti, a quibus olim ama

ris, suspiceris, ornaris. Inde etiam uxorem carissimam tibi habuisti, cuius memorie, aut opus aliquod, aut spectaculum, atque hoc potissimum, quod maxime funeri debebatur. præterea tanto consensu rogabaris, ut negare non constans, sed durum uideretur. Illud quoque egregie, quod tam facilis, tam liberalis in edendo fuisti. Nam per hæc etiam magnus animus ostenditur. Vellem Africanæ, quas coemerat plurimas ad præfinitum diem occurrissent, sed licet cessauerint. illæ tempestate detentæ. tu tamen meruisti, ut acceptum tibi fieret, quod quominus exhiberes, non per te stetit. Vale.

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER SEPTIMVS.

C. PL. RESTITVTO SV O. S.

Erreret me hæc tua tam pertinax ualētudo, et quanquam te temperatissimum nouerim, uereor tamen, nequid illi etiam in mores tuos liceat. proinde moneo, patienter resistas. hoc laudabile, hoc salutare admittit humana natura. Quod suadeo, ipse certe sic agere sanus cum meis soleo. Spero quidem, si forte in aduersam ualētudinem incidero, nihil me desideraturum uel pudore, uel patientia dignum. Si tamē superauerit morbus, denuntio, nequid mihi detur, nisi permittentibus medicis, sciat isque, si dederitis, ita uindicaturum, ut solent

alii, quæ negantur. quin etiam cum perustus ardentissima febrî, tandem remissus, unctusq; aciperem à medico potionem, porrexi manum, ut tangeret, dixi, admotumq; iam labris poculum reddidi. Postea cum uicesimo ualitudinis die balineo præpararer, missantesq; medicos repente uidissem, causam requisii, responderunt, posse me tuto lauari, nõ tamẽ omnino sine aliqua suspitione. Quid inquã necesse est? atq; ita spe balinei, cui iam uidebar inferri placide, leniterq; dimissa, ad abstinentiã rursus, nõ secus, ac modo ad balineum, animum, uultumq; composui. quæ tibi scripsi primum, ut te nõ sine exemplo monerem, deinde, ut in posterum ipse ad eandẽ temperantiã astringerer. cum me hac epistola quasi pignore obligauissem. Vale.

C. PL. IVSTO SVO. S.

Vemadmodum congruit, ut simul et affirmes te adsiduis occupationibus impediri, et scripta nostra desyderes? quæ uix ab otiosis impetrare aliquid perituri temporis possunt. patiar ergo æstatẽ inquietam nobis, exercitamq; transcurrere, et hyeme demũ, cum credibile erit noctibus saltem uacare te posse, quæram quid potissimum ex nugis meis tibi exhibeam. Interim abunde est, si epistolæ non sunt molestæ. sunt autem, et ideo breuiores erunt. Vale.

C. PL. PRÆSENTI SVO. S.

Ante ne perseuerãtia? tu modo in Lucania, modo in Cãpania. Ipse enim inquis Lucania

nus. uxor Campana. iusta causa longioris absentiae, non perpetuae tamen. Quin ergo aliquando in urbem redis? ubi dignitas, honor, amicitiae tam superiores, quam minores. quousque regna uis? quousque uigilabis, cum uoles? dormies, quamdiu uoles? quousque calcei? nusquam toga feriat? liber totos dies? tempus est reuifere molestias nostras, uel ob hoc solum, ne uoluptates istae satietate languescant. Saluta paulisper, quo sit tibi incundius salutari. terere in hac turba, ut te solitudo delectet. Sed quid imprudens, quem euocare conor, retardo? fortasse enim his ipsis admoneris, ut te magis ac magis ocio inuoluas. quod ego non abrumpi, sed intermitteri uolo. ut. n. si coenam tibi facere, dulcibus tibi acris, acutosque miscerem, ut obtusus illis, et oblitus stomachus his excitaretur, ita nunc hortor, ut iucundissimum genus uitae nonnullis interdum quasi acrioribus condias. Vale.

C. PL. PONTIO SVO. S.

Is legisse te Hendecasyllabos meos. requiris etiam quemadmodum coeperim scribere homo, ut tibi uideor, seuerus, ut ipse fateor, non ineptus. Nunquam a poetice (altius enim repetam) alienus fui, quin etiam quatuordecim natus annos graecam tragicodiam scripsi. Qualem inquis? nescio. tragicodia uocatur. Mox cum a militia rediens, in Icaria insula uentis detinerer, latinus elegos in illud ipsum me, ipsamque insulam feci. expertus sum me aliquando. heroico, hendecasyllabis nunc primum, quorum hic natalis, haec causa est. Legebantur in Lauren-

tino mihi libri Asinii Galli de cōparatione patris, et
 Ciceronis. incidit epigramma Ciceronis in Tyronem
 suum. dein cum meridie (erat enim æstas) dormiturus
 me recepissem, nec obreperet somnus, cœpi reputare
 maximos oratores hoc studii genus et in oblectationi-
 bus habuisse, et in laude posuisse. Intendi animum,
 contraq; opinionem meam post longam desuetudinē,
 perquam exiguo temporis momento id ipsum, quod
 me ad scribēdū sollicitauerat, his uersibus exaravi.
 Cum libros Galli legerem, quibus ille parenti
 Ausus de Cicerone dare, palmamq; decusq;
 Lascauum inueni lusum Ciceronis, et illo
 Spectandum ingenio, quo seria condidit, et quo
 Humanis salibus multo, uarioq; lepore
 Magnorum ostendit mentes gaudere uirorum.
 Nam queritur, q̄ fraude mala frustratus amantem
 Pauca coenato sibi debita sania Tyro
 Tempore nocturno subtraxerit. His ego lectis,
 Cur post hæc, inquam, nostros cælamus amores?
 Nullumq; in medium timidi damus? atq; fatemur
 Tyronisq; dolos, Tyronis noscæ fugaces
 Blanditias, et furta, nouas addentia flammæ?
 Transi ad elegos, hos quoq; non minus celeriter expli-
 cni. addidi alios facillitate corruptus. Deinde i urbē re-
 uersus, sodalibus legi. probauerūt, deī plura metra,
 siquid oci, maxime in itinere tentauī. Postremo pla-
 cuit exemplo multorum unum separatim hendeca-
 syllaborum uolumen absoluerē, nec poenitet. legitur,
 describitur, cantatur etiam, et græcis quoq; quos latine
 ue huius libelli amor docuit. nunc cithara, nunc lyra

personatur. Sed quid ego tam gloriose, quanquã poetis furere concessum est, & tamen non de meo, sed de aliorum iudicio loquor, qui siue iudicant, siue errãt, me delectant. unum precor, ut posteri quoq; aut errent similiter, aut iudicent. V ale.

C. PL. CALPURNIAE SVAE. S.

Ncredibile est quanto desyderio tui tenear.

i In caussa amor primum. Deinde, quod non consueuimus abesse, inde est, quod magnam partem noctiũ in imagine tua uigil exigo. ïde, quod interdum qbus horis te uisere solebam, ad diætã tuã ipsi me, ut uerissime dicitur, pedes ducũt, quod deniq; æger et mœstus et similis excluso a uacuo limine cedo. V num tempus his tormentis caret, quo in foro, & amicorum litibus conteror. æstima tu, quæ uita mea sit, cui requies in labore, in miseria, curisq; solatium est. V ale.

C. PL. MACRINO SVO. S.

Ara, et notabilis res contigit V areno, sit li

r cet adhuc dubia. Bithym accusationẽ eius, ut temere inchoatã omisisse narrantur. Dico, adest provinciæ legatus, attulit decretum concilii ad Cæsarem, attulit ad multos principes uiros, attulit etiam ad nos V areni aduocatos. præstat tamen idem ille Magnus, quinetiã Nigrinum optimum uirũ pertinacissimum exercet. per hunc a consulibus postulat, ut V arenus exhibere rationes cogeretur. assistebam V areno iam tantum, ut amicus. et tacere de-

creueram. Nihil enim tam contrarium, quam si ad-
 vocatus a senatu datus defenderem, ut reum, cui opus
 esset, ne reus uideretur. Cum tamen finita postulatione
 Nigrini, cōsules ad me oculos retulissent, scietis i-
 quam constare nobis silentii nostri rationem, cum ue-
 ros legatos prouinciæ audieritis. contra, Nigrinus, ad
 quem missi sunt ego ad me quoq; habeo decretū pro-
 uinciæ. Rursus ille potest tibi liquere. ad hoc ego, si tibi
 ex diuerso liquet, potest et mihi, quod est melius,
 liquere. Tum legatus Polyænus causas abolitæ accu-
 sationis exposuit, postulauitq;, ne cognitioni Cæsaris
 præiudicium fieret. Respondit Magnus. Iterumq; Po-
 lyænus, ipse raro et breuiter interlocutus. multum me
 in silentio tenui. Accepi enim, non minus interdū ora-
 torium esse tacere, quàm dicere, atq; adeo repeto, qui-
 busdam me capitis reus uel magis silentio, quàm oratio-
 ne accuratissime profuisse. Mater amisso filio (quid
 enim prohibet, quanquam alia ratio scribundæ epi-
 stulæ fuerit, de studiis disputare?) Libertos eius, eos-
 demq; cohæredes suos, falsi ut uenefici reos detulerit
 ad principem, iudicemq; impetrauerat Iulium Ser-
 uianum. Defenderam reos ingenti quidem coetu, erat
 enim causa notissima, præterea utrinq; ingenia cla-
 rissima. finem cognitioni quæstio imposuit, quæ se cum
 dum reos dedit. postea Mater adit principem, affir-
 mauit se nouas probationes inuenisse. præceptum est
 Suburano, ut uacaret finitam causam retractanti,
 siquid noui afferret adderat matri Iulius Africani-
 nus nepos illius oratoris, quo audito Passienus Cri-
 spus dixit bene me Hercule bene, sed quo tã bene Iu-
 lius Nepos

lius Nepos iuuenis ingeniosus, sed non parum callidus, cum multa dixisset, adsignatumq; tempus impleisset, rogo inquit, Suburane permittas mihi unum uersum dicere. tum ego, cum omnes me, ut diu responsurum intuerentur, respondiſsem, inquam Si unum illū uersum Africanus adiecisset, in quo non dubito, oīa noua fuisse. Non facile me repeto, tantum consecutum ad sensum agendo, quantum nō agendo similiter nūc et probatum, et exceptum est, quod pro Varenō habētus non taci. Consules ut Polyænus postulabat, omnia integra principi seruauerunt, cuius cognitionē suspensus expecto. Nam dies ille nobis pro Varenō, aut securitatem, & otium dabit, aut intermissum laborem renouata solitudine iniunget. Vale.

C. PL. SATURNINO SVO .S.

T proxime Prisco nostro, et rurſus, quia ita
e iuisti, gratias egi libētissime quidē est enī
 mihi periucundum, q̄ uiri optimi, mihiq; amicissimi adeo cohæſiſtis, ut inuicem uos obligari putetis. Nam ille quoq; præcipuam se uoluptatem ex amicitia tua capere profitetur, certatq; tecū honestissimo certamine mutuae caritatis, quā ipsum tēpus augebit. Te negociis distineri, ob hoc moleste fero, quod de seruire studiis non potes, si tamen alteram litem per iudicem, alteram, ut ais ipse finieris, incipies primum istic otio frui, deinde satiatus ad nos reuerti. Vale.

C. PL. PRISCO SVO .S.

X primere non possum, quam iucundum sit
e mihi, quod Saturninus noster summas tibi

apud me gratias aliis super alias epistolis agit. perge, ut cœpisti, uirumq; optimum quam familiarissime dilige, magnam uoluptatem ex amicitia eius percepturus, nec ad breue tempus. nam cum omnibus uirtutibus abundet, tum hac præcipue, quod habet maximam in amore constantiam. Vale.

C. PL. EVSCO SVO. 5.

q Væris quemadmodum in secessu, quo iamdudiu frueris, putem te studere oportere, utile in primis, et multi præcipiunt, uel ex græco in latinum, uel ex latino uertere in græcum. quo genere exercitationis proprietas, splendorq; uerborum, copia figurarum, uis explicandi. Præterea imitatione optimorum similia inueniendi facultas paratur. simulq; legentem sefellissent, transferentem fugere nō possunt, intelligentia ex hoc, et iudicium acquiritur. nihil obfuerit, quæ legeris hæctenus, ut rem, argumentumq; teneas quasi æmulum scribere, lectisq; conferre, ac sedulo pensitare, quid tu, quid ille commodius, magna gratulatio, si nonnulla, tum magnus pudor, si cuncta ille melius. licebit interdum et notissima eligere, et certare cum electis audax hæc, non tamen improba, quia secreta contentio, quæ quam multos uidemus eiusmodi certamina sibi cum multa laude sumpsisse, quosq; subsequi satis habebant, dum non desperant antecessisse. poteris et quæ dixeris, post obligationē retractare, multa detinere, plura trāsire. alia interscribere, alia rescribere. laboriosum istud, et tedio plenum, sed difficultate ipsa fructuosum recalcet.

scere ex integro, et resumere impetum fractum, omis-
sumq; . Postremo noua uelut membra per acta corpo-
ri intexere, nec tamen priora turbare . Scio nunc tibi
esse præcipuum studium orandi, sed nõ ideo semper
pugnacem hunc, et quasi bellatorium stylum sua se-
rim . ut enim terræ uariis, mutatisq; seminibus, ita in-
genia nostra, nunc hac, nunc illac meditatione reco-
luntur . Volo interdum aliquem ex historia locũ ad-
prehendas, uolo epistolam diligentius scribas . nam
sæpe in orationes quoq; nõ historica modo, sed prope
poetica descriptionum necessitas incidit, et pressus ser-
mo, purusq; ex epistolis petitur . factus est et carmine re-
mitti, non dico continuo, et longo (id enim perfici nisi
in otio non potest) sed hoc arguto et breui, quod apte
quantaslibet occupationes, curasq; distinguit . Lusus
uocantur sed hi lusus non minorem interdum gloriã,
quam seria consequuntur . atq; adeo, cur enim te ad-
uersus non uersibus adhorter .

Vt laus est ceræ mollis, cedensq; sequatur,

Si doctos digitos, iussa q; fiat opus .

Et nunc informet Martem, castamq; Minervam,

Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum .

Vtq; sacri fontes non sola incendia sistunt,

Sæpe etiam flores, uerna q; praua lauant,

Sic hominum ingenium flecti, duci q; per arters

Non rigidas doctæ mobilitate decet .

Itaq; summi oratores, summi etiã uiri sic se, aut exer-
cebant, aut delectabant, Immo delectabant, exerce-
bantq; . Nam mirum est, ut his opusculis animus in-
tendatur, remittatur . recipiunt enim amores, odia, iras,

misericordiam urbanitatem, omnia deniq; , quæ in uita , atq; etiam in foro, caussisq; uersantur. Inest his quoq; eadem, quæ aliis carminibus utilitas, q̄ metri necessitate deuincti soluta oratione lætamur, et quod facilius esse comparatio ostendit, libentius scribimus. Habes plura etiam fortasse, quam requirebas. Vñ tamen omisi, non enim dixi, quæ legenda arbitrarer. quanquam dixi, cum dicerem, quæ scribenda. tu muneris, sui cuiusq; generis autores diligenter eligere. aiunt enī nō multū legendū esse, sed multa. Qui sint hi adeo notum, prouocat ūq; est, ut demonstratione nō egeat, et alioqui tam immodice epistola me extēdi, ut dum tibi quemadmodum studere debeas, suadeo studendi tempus abstulerim. quin ergo pugillares sumis, et aliquid ex his uel istud ipsum, quod cœperas, scribis. Vale.

C. PL. MACRINO SVO. S.

Via ipse cum prima cognoui, iungere extrema quasi auulsa cupio, te quoq; existio uelle de Varenis & Bithynis reliqua cognoscere. Acta causa hinc a Polyæno, inde a Magno finitis actionibus, Cæsar neutra, inquit, pars de mora queretur. Erit mihi curæ, explorare prouinciæ uoluntatem. Multum interim Varenis tulit. Etenim quâ dubiū est, an merito accusetur, qui quo nomine, accusetur, incertum est. Superest, ne rursus prouinciæ, quod damnasse dicitur, placeat, agatq; poenitentiam poenitentiae suæ. Vale.

C. P. L. F. A. B. A. T. O. S. V. O. S.

Iraris, quod Hermes libertus meus hæreditarios agros, quos ego iusseram proscribi, non expectata auctione pro meo quincũce ex septingentis millibus Corellia addixerit, adicias posse eos nõgētis millibus uenire, ac tanto magis quæris, an quod gesserit ratum seruem, ego uero seruo. Quibus ex causis accipe. cupio enim et tibi probatũ, et cohæredibus meis excusatum esse, quod me ab illis, maiore officio iubente, se cerno. Corelliam cum summa reuerētia diligo, primũ, ut sororẽ Corellii Rufi, cuius mihi memoria sacrosancta est, deinde, ut matrĩ meæ familiarissimam. Sunt mihi et cum marito eius Minutio iusto, optimo uiro uetera iura, fuerũt et cũ filio maxima, adeo quidem, ut prætorẽ me ludis meis præsederit. Hæc, cũ proxime istic fui, indicauit mihi cupere se, aliquid circa Larium nostrũ possidere, ego illi ex prædijs meis, quod uellet, et quanti uellet, obtuli, exceptis paternis, maternisq; his enĩ cedere ne Corellia quidem possum. Igitur cũ obuenuisset mihi hæreditas, in qua prædia ista, scripsi ei uenalia futura. has epistolas Hermes tulit, exigētĩq; ut statim portionem meam sibi addiceret, paruit. uides quam ratum habere debeam, quod Libertus meus meis moribus gessit? si perest, ut cohæredes æquo animo ferant, se paratim me uēdidisse, quod mihi licuit omnino nõ uendere. nec uero coguntur imitari meũ exemplũ. nõ enĩ illis eadẽ cum Corellia iura sunt, possunt ergo inueniri utilitatẽ suã, pro qua mihi fuit amicitia. v ale.

C. P. L. MINVTIO SV O. S.

Ibellum formatū a me, sicut exegeras, quo
 L. amicus tuus immo noster (quid enim nō cō-
 mune nobis) si reposceret, uteretur, nisi tibi
 ideo tardius, ne tempus emendandi eum, idest di-
 sperdendi haberes habebis tamen an emendandi, ne-
 scio, utiq; disperdendi ὅ μὲν οἱ ἀλλοι optima quæq;
 detrahitis. quod si feceris, boni cōsulam. Postea enim
 illis ex aliqua occasione, ut meis utar, & beneficio fa-
 stidii tui ipse laudabor, ut in eo, quod adnotatum in-
 uenies, et sū prascripto aliter explicetur. nam cū suffi-
 carer futurum, ut tibi tumidius uideretur, quoniam
 est sonantius, et elatius, non alienum existimaui, ne
 te torqueres, addere statī pressius quiddā, et exilius,
 uel potius humlius, et peius, uestro tamen iudicio re-
 ctius. cur enim non usquequaq; tenuitatem uestram
 insequar, et exagitem? hæc ut inter istas occupatio-
 nes aliquid aliquando rideres. Illud serio uide, ut mi-
 hi uaticum reddas, quod impendi data opera, cur so-
 re dimisso, ne tu, cum hoc legeres non parteris libelli,
 sed totum libellum improbares, negaresq; ullius pre-
 tii esse, cuius pretium reposceres. Vale.

C. P. L. FEROCI SV O. S.

e Adem epistola et studere, et non studere si-
 gnificata ænigmata loquor ita plane donec
 distinctius, quod sentio, enuntie. negat enim
 te studere. sed est tam polita, quæ, nisi a studente, nō
 potest scribi. aut es tu super omnes beatus, si talia

per desidiã, et otium perficis. Vale.

C. PL. CORELLIAE SVAE S.

V quidem honestissime, quod tam impense et rogas, & exigis, ut accipi iubeam a te pretium agrorum non ex septingentis milibus, quanti illos a Liberto meo, sed ex nōgentis, quã ti a publicanis partem uicesimã emisti. Inuicem ego et rogo, & exigo, ut non solum, quid te, uerum etiã quid me deceat, aspicias, patiarisq; me in hoc uno tibi, eodem animo repugnare, quo in omnibus obsequi soleo. Vale.

C. PL. SATURNINO SVO S.

Equiris quid agam? quæ nosti, dstringor officio, amicis deseruio, studeo interdum, quod non interdum, sed solum, semperq; facere, non audeo dicere rectius, certe beatus erat, et alia omnia, quã quæ uelis agere, moleste ferre, nisi ea, quæ agis, essent honestissima. Nam et Reipublicæ suæ negotia curare, et disceptare inter amicos, laude dignissimum est. Prisci nostri contubernium iucundũ tibi futurum sciebam, noueram simplicitatem eius, noueram comitatem, eundem esse, quod minus norã gratissimum, experior, cum tam iucunde officiorum nostrorum memunisse eum scribas. Vale.

C. PL. FABATO SOCERO SVO S.

Alestrium Tyronem familiarissime diligo, et priuatis mihi, et publicis necessitudinibus

*implicitum, simul militauimus, simul quæstores
Cæsaris fuimus. Ille me in tribunatu liberorum
iure præcessit, ego illum in prætura sum consecutus,
cum mihi Cæsar annum remisisset. ego in uillas eius
sæpe secessi, ille in domo mea sæpe conualuit. Hic nunc
proconsul prouinciam Bethycam per Ticinum est pe-
turus. Spero, immo confido facile me impetraturum,
ut ex itinere deflectat ad te, si uoles uindicta libera-
re, quos proxime inter amicos manumisisti. nihil est,
quod uerearis, ne sit hoc illi molestum, cui orbem ter-
rarum circumire, non erit longum mea causa. proin-
de nimiam istam uerecundiam pone, teq; quid uelis,
consule, illi tam iucundum, quod ego, quam mihi quod
tu iubes. Vale.*

C. PL. CELERI SVO .S.

*Va cuiq; ratio recitã di. mihi, quod sæpe iã
s dixi, ut, si qd me fugit, ut certe fugit, admo-
near. Quo magis miror, quod scribis, fuisse
quosdam, qui reprehenderent, quod orationes oino
recitarem. Nisi uero has solas non putant emendan-
das, à quibus libenter requisieram, cur concedant (si
concedunt tamen) historiam debere recitari, quæ non
ostentationi, sed fidei, ueritatiq; componitur. cur tra-
gœdiam, quæ non auditorium, sed scenam, et actores,
cur lyricam, quæ non lectorem, sed chorum, et lyram
poscunt. At horum recitatio usu iam recepta est, num
ergo culpandus est ille, qui cœpit? quanquam ora-
tiones quoq; et nostri quidam, et græci lectitauerunt.
Supernacuum tamen est recitare, quæ dixeris. etiam,*

si eadem omnia, iisdē omnibus, si statim recites, si uero multa inferas, multa cōm:tes, si quosdā nouos, quosdam eosdē, sed post tempus adsumas, cur minus probabilis sit cāussa recitandi, quæ dixeris, quam edēdi? sed difficile est, ut oratio, dum recitatur, satisficiat. Iam hoc ad laborem recitantis pertinet, non ad rationem non recitandi. nec uero ego, dum recito, laudari, sed dum legor, cupio. itaq; nullum emendandi genus omitto. ac primum, quæ scripsi, mecum ipse pertracto, deinde, duobus, aut tribus lego, mox aliis tra do annotāda, notasq; eorum, si dubito, cum uno rursus, aut altero pensito, nouissime pluribus recito. Ac siquid mihi credis, tūc acerrime emundo. nā tanto dī ligētius, quanto sollicitius intendo. Optime autem reuerentia, pudor, metus iudicant. Idq; adeo sic habent. nōne si locuturus es cū aliquo, quanlibet docto uno, tamen minus commoueris, quā si cum multis, uel in doctis? Nōne cum surgis ad agendum, tum maxime tibi ipse diffidis? tum commutata nō dico plurima, sed omnia cupis? utiq; si latior scena, et corona diffusior. nam illos quoq; sordidos, pullatosq; reueremur, nōne si prima quæq; improbari putas, debilitaris, et cōcidis? opinor, quia in numero ipso est quoddam magnum, collatumq; consilium, quibusq; singulis iudiciū parum, omnibus plurimum. Ita q; Pomponius Secundus, hic scriptor tragœdiarum, siquid forte familiarior amicus, tollendum, ipse retinendum arbitraretur, dicere solebat, ad populum prouoco, atq; ita ex populi uel silētio, uel ad sensu, aut suā, aut amici sententiam se quebatur. tantum ille populo dabat. recte

an secus, nihil ad me. Ego enim non populum aduocare, sed certos, electosq; soleo, quos intuear, quibus credam, quos deniq; et tanquam singulos obseruem, & tanquam nō singulos timeam. Nam quod M. Cicero de stylo, ego de metu sentio. timor est timor emēdator asperimus. Hoc ipsum quod nos recituros cogitamus, emendat, quod auditorium ingredimur, emendat, quod palleamus, horrescimus. circumspicimus, emēdat. Proinde non pœnitet me consuetudinis meæ, quā utilissimam experior. A deoq; nō deterreor sermonibus istorū, ut ultro te rogem, monstres aliquid, quod his addam. Nihil enim curæ meæ satis est. Cogito, q̄ sit magnum dare aliquid in manus hominū, nec persuadere mihi possum, non et cum multis et sæpe tractandum, quod placere, & semper & omnibus cupias. Vale.

C. PL. CANINIO SVO. S.

Eliberas mecum, quemadmodum pecuniā, quam municipibus nostris in epulum obtulisti, post te quoq; salua sit, honesta consultatio, nō expedita sentētia. numeres Reipublicæ summam, uerendum est, ne delabatur. des agros, ut publici neglegentur. equidem nihil commodius inuenio, q̄ quod ipse feci. nam pro quingentis nullibus numum, quæ in alimenta ingenuorum, ingenuarumq; promiseram, agrum ex meis longe pluris actori publico mancipauit, eundem uectigali imposito præcepi. ccc. millia annua daturus. per hoc enim et Reipublicæ fors in tuto, nec reditus incertus, et ager ipse propter id

quod uectigali large supercurrit, semper dominum
 à quo exerceatur, inueniet. nec ignoro melius aliquã
 to, quã donasse, uideor cauisse, cù pulcherrimi agri
 pretiũ necessitas uectigalis in fregerit. Sed oportet pri
 uatis utilitatibus publicas, mortalibus æternas ante
 ferre multosq; diligentius muneri suo consulere, quã
 facultatibus. Vale.

C. P. L. PRISCO SVO S,

Ngit me Fannia ualetudo. contraxit hanc
 dum adsidet Iunia Virgini sponte primũ.
 est enim ad finis, deinde etiam ex auctoritate
 pontificum. nam uirgines, cum ui morbi atrio Vestæ
 cogunter excedere, matronarũ curæ, custodiaq; man
 dantur, quo munere Fannia dũ sedulo fungitur, hoc
 discrimine implicata est. insident febres, tussis incre
 scit, summa macies, summa defectio, animus tantum,
 et spiritus uiget. Heluidio marito, Thrasea patre di
 gnissima. Reliqua labuntur, miq; non metu tantum,
 uerum etiam dolore conficiunt. doleo enim maximã
 fœminam eripi oculis ciuitatis, nescio an aliquid simi
 le uisurus. quæ castitas illi? quæ sanctitas? quanta gra
 uitas? quanta cõstantia. bis maritũ secuta in exiliũ ẽ,
 tertio ipsa propter maritũ relegata. Nam cum Senecio
 reus esset, quod de uita Heluidii libros composuis
 set rogatũq; se à Fannia in defensione dixisset, quæ
 rente minaciter Mettio Caro an rogasset, respondit,
 rogauit, an commentarios scripturo dedisset, dedi, an
 sciente matre, nesciente. Postremo nullam uocem ce
 dentem periculo emisit. quin etiam illos ipsos libros,

*quanquam ex necessitate, et metu temporum abolitos
 senatusconsulto publicatis bonis, seruauit, habuit, tu-
 litq; in exiliũ exilii causam. Eadem quam iucũda,
 quam comis, quam deniq; (quod paucis datum est) nõ
 minus amabilis, quàm ueneranda erit, nequam po-
 stea uxoribus nostris ostentare possimus, erit à qua
 uiri quoq; fortitudinis exempla sumamus, quæ sic
 cernentes, audientesq; miremur, ut illas, quæ legun-
 tur, ac mihi donus ipsa mutare, conuulsaq; sedibus
 suis ruitura supra uidetur. Licet adhuc posteros has-
 beat. quantis enĩ uirtutibus, quantisq; factis assequẽ-
 tur, ut hæc non nouissima occiderit? Me quidem illud
 etiam adfligit, et torquet, quod matrem eius illam,
 nihil possum illustrius dicere, tantæ foemine matrem
 rursus uideor amittere, quam hæc, ut reddit, ac re-
 fert nobis, sic auferat secum, meq; et nouo pariter, et
 rescisso uulnere adficiet utranq; colui, utranq; dile-
 xi, utram magis, nescio, nec discerni uolebãt. Habue-
 runt officia mea in secundis, habuerunt in aduersis.
 ego solatium relegatarum, ego ultor reuersarum, nõ
 feci tamen paria, atq; eo magis hanc cupio seruari, ut
 mihi soluendi tempora supersint. In his eram curis,
 cum scriberem ad te, quas si deus aliquis in gaudiũ
 uerterit, de metu non querar. Vale.*

C. PL. TACITO SVO .S.

*Ibrum tuũ legi, et quam diligentissime po-
 tui, adnotauĩ, quæ comutanda, quæ eximen-
 da arbitrarer. nam et ego uerũ dicere assue-
 ui, et tu libẽter audire. neq; enim ulli patientius repre-*

henduntur, quam qui maxime laudari meretur. Nunc à te librum meum cum annotationibus tuis expecto. O iucundas, o pulchras uices, quam me delectat, quod si qua posteris cura nostri, usquequaq; narrabitur, qua concordia, simplicitate, fide uixerimus. Erit raritas et insignis, duos homines ætate, dignitate propemodum æquales, nonnullius in literis nominis. (cogor enim de te quoq; parcius dicere, quia de me simul dico) alterum alterius studia fouisse. Equidem adolescentulus cum iam tu fama, gloriaq; floreres, te sequi, tibi longo, sed proximus intervallo et esse, et haberi concupiscebam. et erant multa clarissima ingenia, sed tu mihi (ita similitudo nature ferebat) maxime imitabilis, maxime imitandus uidebaris. Quo magis gaudeo, quod si quis de studiis sermo, una nominamur, quod de te loquentibus statim occurro, nec de sunt, qui utriq; nostrum præferantur. Sed nos nihil interest mea, quo loco iungimur. Nam mihi primus, qui à te proximus. quimetiam intestamentis debes adnotasse, nisi quis forte alterutri nostrum amicissimus, eadem legata et quidem pariter accipimus, quæ omnia huc spectant, ut inuicem ardentius diligamus, cum tot uinculis nos studia, mores, fama, suprema deniq; hominum iudicia constringant. Vale.

C. PL. CORNUTO SVO. S.

Areo collega carissime, et infirmitati oculo-
 rum, ut iubes, consulo. Nam et tunc tecto ue-
 hiculo undiq; inclusus, quasi in cubiculo per-
 ueni. et hic non stylo modo, uerum etiam lectionibus

difficulter, sed abſtineo, ſolisq; auribus ſtudeo cubi-
cula obductis uelut opacta, nec tamē obſcura facio. cry-
pto porticus quoq; ad opertas inferioribus fenestris, tā-
tum umbræ, quantum luminis habent paulatim lu-
cem ferre condiſco balineum ad ſumo, quia prodeſt.
uinum, quia nō nocet, parcaſſime tamen ita aſſueui,
et nun. cuſtos a deſt. galinam, ut à te miſſam libenter
accepi, quam ſatis acribus oculis, quanquā adhuc lip-
pis pinguiſſimam uidi. Vale.

C. P. L. FALCONI SVO. S.

Inus miraberis, me tam inſtanter petiſſe, ut
m in amicum meum conferres tribunatum, cū
ſcieris quis ille, qualisq; poſſum autem iam
tibi et nomen indicare, et deſcribere ipſum. poſtquā
polliceris. Eſt Cornelius Minitianus ornamentum re-
gionis meæ, ſeu dignitate, ſeu moribus, natus ſplendi-
de, abundat facultatibus, amat ſtudia, ut ſolent pau-
peres. Idem rectiſſimus iudex, fortiſſimus aduocatus,
fideiſſimus amicus. Accepiſſe te beneficium credes,
cum propius inſpexeris hominem, omnibus honori-
bus, omnibus titulis (nihil uolo elatius de modeſtiſſi-
mo uiro dicere) parem. Vale.

C. P. L. FABATO PROSOCERO SVO. S.

Audeo quidē eſſe te tam fortem, ut Medio-
g lani occurrere Tyroni poſſis. Sed ut perſe-
ueres eſſe tam fortis rogo, ne tibi cōtrario-
nem ætatis tantum laboris iniungas. Quinimmo de
nuntio, ut illum et domi, & intra donum atq; etiā

intra cubiculi limen expectes, etenim cū à me ut frater diligatur, non debet ab eo, quem ego parentis loco obseruo, exigere officium, quod parenti suo remisisset. Vale.

C. P. L. GEMINIO SVO .S.

Vmidia Quadratilla paulo minus octogesimo aetatis anno decessit usq; ad nouissimam ualeitudinem uiridis, atq; etiam ultra matronalem modum compacto corpore, et robusto, decessit honestissimo testamento. reliquit hæredes, ex beffe nepotē, ex tertia parte neptē. Neptē parua noui, nepotem familiarissime diligo, adulescentē singulare, nec iis tantum, quos sanguine attingit inter propinquos amandum, ac primum conspicuus forma omnibus sermones malignorū & puer, et iuuenis euasit, intra quartum, et uicesimum annum maritus, et si deus admississet, pater, uixit in contubernio auiæ delicate, seuerissime, et tamen obsequētissime. habebat illa pantomimos, fouebatq; effusius, quàm principī foeminae conueniret. hos Quadratus non in theatro, nō domi spectabat, nec illa exigebat. audii ipsam cū mihi commendaret nepotis sui studia, solere se ut foeminam in illo otio sexus laxare animum lusu calcullorum, solere spectare pantomimos suos, sed cum factura esset alterutrum, semper se nepoti suo præcepisse abiret, studeretq; quod mihi nō amore eius magis facere, quàm reuerentia uidebatur. miraberis, et ego miratus sum. Proximis sacerdotalibus ludis productis in commissione pantomimis cum simul thea-

pro ego, et Quadratus egrederemur, ait mihi, scis me hodie primum uidisse saltantem auiæ meæ Libertū, hoc nepos. At Hercule alienissimi homines in honorem Quadratillæ (pudet me dixisse honorē per adulationis officium) in theatrum cursitabant, exultabant, plaudebant, mirabantur, ac deinde singulos gestus dominæ cum canticis reddebant, qui nunc exquisissima legata theatrialis operæ corollariū accipiēt ab hærede, qui nō spectabat. Hæc scripsi, quia soles siquid incidit noui, non inuitus audire, deinde, quia iucundum est mihi, quod ceperam gaudium scribendo retractare. Gaudeo enim pietate defunctæ, honore optimi iuuenis, letor etiam, q̄ domus aliquando C. Cassii huius, qui Cassianæ scholæ princeps et pater fuit, seruiet domino non minori. implebit enim illam Quadratus meus, et decebit, rursusq; ei pristinam dignitatem, celebritatem, gloriam reddet, cum tantus orator inde procedet, quantus iuris ille consultus. Vale.

C. P. L. R. V. F. O. S. V. O. S.

Quantum eruditorum aut modestia ipso-
 rū aut quies operit, et subtrahit famæ. at
 nos eos tantum dicturi aliquid, aut lecturi
 timemus, qui studia sua proferunt, cū illi, qui tacēt,
 hoc amplius præstent quod maximū opus silētio re-
 uerētur. Expertus scribo, quod scribo. Terētius Iuni-
 or equestribus militis, atq; etiam procuratione Nar-
 bonensis prouinciæ integerrime functus, recepit se in
 agros suos, speratisq; honoribus trā quillissimū onū
 prætulit.

tulit. Hunc ego inuitatus hospitio, ut bonum patrem familiae ut diligentem agricolam intuebar, de his locuturus, in quibus illum uersari putabam, et coeperam, cū ille me doctissimo sermone reuocauit ad studia. quam tersa omnia? quam Latina? quam Graeca? Nam tantum utraq; lingua ualet, ut ea magis uideatur excellere, qua cum maxime loquitur. quantum ille legit? quantum tenet? Athenis uiuere hominem, nō in uilla putes. Quid multa? auxit sollicitudinem meam, effecitq; ut illis, quos doctissimos noui, non minus hos seductos, et quasi rusticos uerear. Idem suadeo tibi. sunt enim ut in castris, sic etiam in literis nostris plures cultu pagano, quos cinctos et armatos & quidem ardentissimo ingenio, diligentius scrutatus, inuenies. Vale.

C. P. L. M. A. X. I. M. O. S. V. O. S.

V per me cuiusdam amici langor admonuit, optimos esse nos, dū infirmi sumus. Quē enim infirmum aut auaritia, aut libido sollicitat? non amoribus seruit, nō adpetit honores, opes negligit, et quantulumcunq; ut relicturus, satis habet, tunc deos, tunc hominem esse se meminit, inuidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidē malignus aut attendit, aut alitur, balinea imaginatur, & fontes. Hæc summa curarum, summa uotorum, mollemq; in posterum et pinguem, si cōtingat euadere, hoc est innoxia, beatamq; destinat uitam. possum ego, quod pluribus uerbis, pluribus etiam uoluminibus philosophi docere conan-

tur, ipse breuiter tibi, mihiq; præcipere, ut talis esse sani perseueremus, quales nos futuros profitemur in firmi. Vale.

C. P. L. SVRAE SVOS. 2

T mihi discendi, et tibi docendi facultatem
 e otium præbet. Igitur perquã uelim scire,
 esse phantasmata, & habere propriam figu-
 ram, numẽq; aliquod putes, an inania, et uana ex me-
 tu nostro imaginem accipere. Ego ut esse credã, in pri-
 mis eo ducor, quod audio accidisse CURTIO RUSO. Te-
 nus adhuc, et obscurus optinenti Africã comes hæse-
 rat. inclinato die spatiabatur in porticu. offertur ei
 mulieris figura, humana. grandior, pulchriorq; per-
 territo, Africã se futurorũ prænuntiã dixit, iturũ
 enim Romam, honoresq; gesturum, atq; etiã cum sum-
 mo imperio in eandem prouinciam reuersurum,
 ibiq; moriturum, facta sunt omnia. Præterea accedẽ-
 ti Carthaginem, egredientiq; nauem, eadem figura
 in litore occurrisse narratur. Ipse certe implicus mor-
 bo, futura præteritis, aduersa secundis auguratus spẽ
 salutis, nullo suorũ desperante, proiecit. Iam il-
 lud nõnne et magis terribile, et nõ minus mirum est,
 quod exponam, ut accipi. Erat Athenis spaciõsa, &
 capax domus, sed infamis, et pestilens, per silentium
 noctis sonus ferri, etsi attenderes acrius, strepitus ui-
 culorum longius primo, deinde proximo reddeba-
 tur, mox apparebat senex Idolon macie & squalo-
 re confectus, promissa barba, horrenti capillo, cruri-
 bus cõpedes, manibus cæthenas gerebat, quatiebatq;

inde inhabitantibus tristes, diræq; noctes per metū
 uigilabantur. morbus & crescente formidine mors
 sequebatur. Nam interdiu quoq; quanquam absces-
 serat imago, memoria imaginis oculis inhærebat.
 lōgorisq; causa timoris timor erat. deserta inde &
 damnata solitudine domus, totaq; illi mōstro relicta,
 proscribatur tamen seu quis emere, seu quis condu-
 cere ignarus tanti mali uellet. Venit Athenas philo-
 sophus Athenodorus, legit titulum, auditq; pretio,
 quia suspecta uilitas, per cunctatus, omnia docetur, ac
 nihilominus, immo tanto magis conducit, ubi cœpit
 ad uesperascere, iubet sterni sibi in prima domus par-
 te, poscit pugillarers, stylum, lumē, suos omnes i in-
 teriora dimittit, ipse ad scribendum animum, oculos,
 manum intendit, ne uacua mens audita simulacra,
 et manens sibi metus fingeret. initio, quale ubiq; si-
 lentium noctis, deinde concuti ferrum, uincula moue-
 ri, ille non tollere oculos, nō remittere stylum, sed ob-
 firmare animum, auribusq; prætere, tum crebe-
 scere fragor, aduentare etiam, ac iam ut in limine,
 iam ut itra limen audiri, respicit, uidet, adgnoscatq;
 narratam sibi effigiem, stabat, innuebatq; digito simi-
 lis uocanti, hic contra, ut paululum expectaret, ma-
 nu significat, rursusq; ceris, et stylo incūbit, illa scri-
 bentis capiti cathenis i sonabat, respicit rursus idem,
 quod prius innuentem, nec moratus, tollit lumen, &
 sequitur, ibat illa lento gradu quasi grauis uinculis
 postquam deflexit in aream domus, repente dilapsa
 deserit comitem, desertus herbas, & folia concepta si-
 gnum loco ponit. postero die adit magistratus, monet,

ut illum locum effodi iubeant, inueniuntur ossa inserta cathenis, et implicata, quæ corpus æuo, terrâq; putrefactū nuda et exesa reliquerat uinculis, collecta publice se peliuntur, domus poste a rite conditis manibus aruit. Et hæc quidē ad firmantibus credo, illud ad firmare aliis possum. Est libertus mihi non illiteratus, cum hoc minor frater eodem lecto quiescebat. Is uisus est sibi cernere quendam in toro residentem, admouentemq; capiti suo cultros, atq; etiam ex ipso uertice amputantē capillos. ubi iluxit, ipse circa uerticem tonsus, capilli iacentes reperiuntur. exiguum tēporis medium, et rursus simile aliud priori fidem fecit. puer in pædagogio mistus pluribus dormiebat, uenerūt per fenestras, (ita narrat) i tunicis albis duo, cubantemq; detoderunt, et qua uenerant, recesserūt. hunc quoq; tonsum, sparsosq; circa capillos dies ostendit. nihil notabile secutū, nisi forte, quod nō sui reus futurus, si Domitianus, sub quo hæc acciderunt, diutius uixisset. nam in scrinio eius datus a Caro de me libellus inuentus est. ex quo coniectari potest, quia reus moris est submittere capillum, recisos meorum capillos depulsiisse, quod imminabat, periculi signum fuisse. Proinde rogo, eruditionem tuam intendas. digna res est, quam diu, multūq; consyderes, ne ego quidem indignus, cui copiam scientiæ tuæ facias. licet etiam utranq; in partem, ut soles disputes, ex altera tamen fortius, ne me suspensum, incertumq; dimittas, cum mihi cōsulendi causa fuerit, ut dubitare desinerem. Vale.

C. PL. SEPTICIO SVO. S. 26

Is quosdam apud te reprehēdisse, quod amicos meos ex omni occasione ultra modum laudem agnosco crimen, amplector etiam. quid enim honestius culpa benignitatis? qui sunt tamen isti, qui amicos meos melius norint? Sed ut norit quid invident mihi felicissimo errore? ut enim non sint tales quales a me prædicantur, ego tamen beatus, quod mihi uidentur. Igitur ad alios hanc sinistram diligentiam cōferant. nec sunt parum multi, qui carere amicos suos iudicium uocant, mihi nūquam persuadebunt, ut meos amari a me nimium putē. Vale.

C. PL. MONTANO SVO. S. 9

Idebis, deinde indignaberis, deinde ridebis si legeris, quod nisi legeris non potes credere. Est uia tiburtina intra primum lapidē. proxime adnotavi monumentum Pallantis, ita inscriptum. huic senatus ob fidem, pietatemq; ergo patronos ornamenta prætoria decreuit, et sestertium centies quinquagies, cuius honore cōtentus fuit. Equidem nunquam sum miratus, quæ sæpius a fortuna, quam a iudice proficiscerētur. Maxime tamen hic me titulus admonuit, quam essent inimica, et inepta, quæ interdum in hoc cœnum, in has sordens abiicerētur, quæ deniq; ille furcifer, et recipere ausus est, et recisare, atq; etiam, ut moderationis exemplum posteris proderet. Sed quid indignor? Ridere satius est, ne se magnū aliquod adeptos putent, qui huc felicitate per

ueniunt, ut rideantur. Vale.

C. PL. GENITORI SVO. S.

Orqueor, q̄ discipulum, ut scribis, opti-
 e mæ spei amisisti, cuius et ualetudine, et mor-
 te impedita studia tua quid nesciam? cum
 sis omnium officiorum obseruantissimus, cumq; oēs,
 quos probas effusissime diligas. Me huc quoq; urba-
 na negocia persequuntur. Nō desunt enī, q̄ me aut in-
 dicem, aut arbitrum faciant. accedunt querelæ rusti-
 corum, qui auribus meis post longum tempus suo in-
 re abutuntur. instat & necessitas agrorum locando-
 rum perquam molesta. adeo rarum est inuenire
 idoneos conductores, quibus ex cæussis precario stu-
 deo studeo tamen. nam et scribo aliquid, et lego. sed
 cum lego ex comparatione sentio, quam male scribā.
 licet tu mihi bonum animum facias, qui libellos meos
 de ultione Heluidii orationi Demosthenis κατὰ μὲν
 δ' iou confers, quam sanè cum componerem, illos ha-
 bui in manibus, non ut æmularer, i probum enim, ac
 penè furiosum, sed tamē imitarer, et sequerer, quā-
 tum aut diuersitas ingeniorū maximi et minimi, aut
 causæ dissimilitudo pateretur. Vale.

C. PL. CORNUTO SVO. S. 31

Laudius Pollio amari a te cupit. dignus
 e hoc ipso, quod cupit, deinde, quod ipse te di-
 ligat. neq; enim fere quisquam exigit istud,
 nisi qui facit, uir alioqui rectus, integer, quietus, ac

penè ultra modum, si quis tamen ultra modum uer-
 recundus. Hunc cum simul militaremus, non solum
 ut commilito inspexi, præerat alæ militariæ. Ego ius-
 sus a legato consulari rationem alarū, et cohortium
 excutere, ut magnam quorundam, foedamq; auariti-
 am, negligentiam parem, ita huius summam integri-
 tatem, sollicitam diligentiam inueni. Postea promotus
 ad amplissimas procuraciones nulla occasione corru-
 ptus, ab insito abstinentiæ amore deflexit, nunquam
 secundis rebus intumuit, nunquam officiorum uarie-
 tate continuam laudē humanitatis infregit, eademq;
 firmitate animi laboribus suffecit, qua nunc ocium pa-
 titur. Quod quidem paulisper cum magna sua lau-
 de intermisit, et posuit a Corellio nostro ex libera-
 litate imperatoris Neruæ emendis, diuidēdisq; agris
 adiutor adsumptus. etenim qua gloria dignum est,
 summo uiro in tanta eligendi facultate præcipue pla-
 cuisse idē quam reuerenter, quam fideliter amicos to-
 lat multorū supremis iudiciis, i his Annii Bassi gra-
 uissimi cuius credere potes, cuius memoriam tā grata
 prædicatione prorogat, et extendit, ut librum de ui-
 ta eius, nam studia quoq; sicut alias artes bonas ue-
 neratur, ediderit pulchrū. Istud et raritate ipsa pro-
 bandum, cum pleriq; hactenus defunctorum memine-
 rit, ut queratur. Hunc hominem adpetentissimum tuū,
 mihi crede complectere, adprehende, immo et inuita,
 ac sic ama, tanquam gratiam referas. neq; enim obli-
 gandus, sed remunerandus est in amoris officio, qui
 prior cœpit. Vale.

C. P. L. FABATO PROSOCERO SVO. S.

Electo*r* iucundū tibi fuisse Tyronis mei ad-
 d uentum. quod uero scribis oblata occasione
 proconsulis plurimos manu*m*issos, unice læ-
 ter. cupio enim patriam nostram, omnibus quidē re-
 bus augeri, maxime tamen ciuium numero. id enim
 oppidis firmissimū ornamentum. illud etiam me non
 ut ambitiosum, sed tamē iuuat, quod adiuicis. meq; et
 gratiarū actione et laude celebratos. est enim ut Xe-
 nophon ait ἡ δὲ ἰσορῶν ἀνοσμία. ἴταυτος, utiq; si te me-
 reri putes. Vale.

C. P. L. TACITO SVO. S.

Vguro*r*, nec me fallit augurium, historias
 a tuas immortales futuras. Quo magis illis
 (ingenue fatebor,) inseri cupio. nam si esse
 nobis curæ solet, ut facies nostra ab optimo quoq; ar-
 tifice exprimatur, nōne debemus optare, ut operibus
 similis tui scriptor, prædicatorq; contingat? Demōstra-
 itaq; quanquam diligentiam tuam fugere non possit,
 cum sit in publicis actis, demonstro tamen, quo magis
 credas iucundum mihi futurum, si factum meum, cu-
 ius gratia periculo creuit, tuo ingenio, tuo testimonio,
 ornaueris, dederat me senatus cū Herenio Senecione
 advocatum provinciæ Bæticiæ contra Bæbium Mas-
 sam, damnatoq; Massa, censuerat, ut bona eius publi-
 ce custodirentur. Senecio cum explorasset consules po-
 stulationibus uacaturos, conuenit me, et qua concordia
 iquit iniunctam nobis accusationem executi sumus,

*hac ad eam consules, petamusq; ne bona dissipari
 nant, quorum esse in custodia debent. respondi, cui
 sumus aduocati a senatu dati, dispice, nū per actas pu
 tes partes nostras, senatus cognitione finita. et ille, tu
 quem uoles, tibi terminū statues, cui nulla cū provin
 cia necessitudo, nisi ex beneficio tuo, et hoc recenti, ipse
 et natus ibi et quæstor in ea fuit. tum ego si fixum ti
 bi istud, ac deliberatum, sequar te, ut si qua ex hoc in
 uidia erit, non tua tantum sit. uenimus ad consules,
 dicit Senecio, quæ res ferebat, aliqua subiungo, uix
 dum conticueramus. Et Massa quæstus Senecionem
 non aduocati fidem, sed inimici amaritudinem im
 plesse, impietatis reum postulat. horror omnium, ego
 autē uereor inquam clarissimi consules, ne mihi Mas
 sa silentio suo præuariationem obiecerit, quod non
 et me reum postulet. quæ uox et statim excepta, et po
 ste a multo sermone celebrata est. Diuus quidem Ner
 ua. nam priuatus quoq; attendebat his, quæ recte in
 publicum fierent missis ad me grauissimis literis,
 non mihi solum, uerumetiam seculo est gratula
 tus, cui exemplum, (sic enim scripsit) simile antiquis
 contigisset. Hæc utcunq; se habent, notiora, cla
 riora, maiora tu facies. quanquam non
 exigo, ut excedas actæ rei modum.
 nam nec historia debet egredi
 ueritatem, & honeste
 factis ueritas suffi
 cit. Vale.*

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER OCTAVVS.

C. PL. SEPTICIO SVO. S.

*Ter commode explicui, excepto quod
quidam ex meis, aduersam valetu-
dinem Feruentissimis aestibus contra
i xerunt. Encolpius quidem lector ille
Seria nostra, ille delitiæ, exasperatis
Faucibus puluere sanguinem reiecit.*

*Quam triste hoc ipsi, quam acerbum mihi, si is, cui
omnis ex studiis gratia, inhabilis studiis fuerit, quis
deinde libellos meos sic leget, sic amabit? quem aures
meæ sic sequentur? Sed Dii lætiora promittunt. stetit
sanguis. resedit dolor. præterea cōtinens ipse. Nos so-
liciti medici diligentes. ad hoc salubritas cœli, secessus,
quies, tantum salutis, quantum otii pollicentur. Vale.*

C. PL. CALVISIO SVO. S.

*Lii in prædia sua proficiscuntur, ut locu-
a pletiores reuertantur. ego ut pauperior. Vē
dideram vindemias certatim negotiatoribus
ementibus, inuitabat pretium, et quod tunc, et quod
forte videbatur. spes fefellit. Erat expeditū omnibus
remittere æqualiter, sed non satis æquum. Mihi autē
egregium in primis videtur, ut foris, ita domi, ut in
magnis, ita in paruis, ut in alienis, ita in suis agitare
iustitiam. Nam si paria peccata, pares etiam laudes.
Itaq; omnibus quidē, nequis mihi nō donatus abiret,*

partem octauam pretii, quo quis emerat, concessi-
 deinde iis, qui amplissimas summas emptionib. occu-
 pauerant separatim consului. Nā & me magis iuue-
 rant, et maius ipsi fecerant damnum. Igitur iis, qui
 pluris, quàm decem millibus emerant, ad illam com-
 munem, et quasi publicam octauam addidi. decimam
 eius summæ, quæ decem millia excesserat. Vereor, ne
 parum expresserim, a pertius calculos ostendā, si qui
 forte quindecim millibus emerant, hi et quindecim mil-
 lium octauam, et quinque millium decimam tulerunt.
 Præterea cum reputarem quosdā ex debito aliquan-
 tum, quosdam aliquid, quosdā nihil reposuisse, ne-
 quaquam uerum arbitrabar, quos non æquasset fides
 solutionis, hos benignitate remissionis æquari. Rursum
 ergo iis, qui soluerant, eius quod soluerant, decimam
 remisi. per hoc enim aptissime et in præteritum sin-
 gulis pro cuiusq; merito gratia referri, et in futurum
 omnes, cum ad emendum, tum etiam ad soluendum
 adlicui debentur. Magno mihi seu ratio hæc, seu fa-
 cilitas stetit. Sed fuit tanti. nam regione tota, et noui-
 tas remissionis, et forma laudatur ex ipsis etiā, quos
 non una (ut dicitur) pertica, sed distincte, gradatimq;
 tractauit. Quanto quis melior, et probior, tanto mihi
 obligatior abit, expertus non esse apud me ἐν δ' ἰσῆ τε
 μὴ ἢ μὲν κερὸς, ἢ δ' ἐκθὸ ἐσθλὸς. Vale.

C. PL. SPARSO SVOS.

Ibrum, quem nouissime tibi misi, ex omni-
 bus meis uel maxime placere significas. est
 eadem opinio cuiusdā eruditissimi, quo ma-

gis adducor, ut neutrum falli putem, quia nō est credibile utrunq; falli, et quia tamen blandior mihi. uolo enim proxima quæq; absolutissima uideri, et ideo iam nunc contra istum librum faueo orationi, quã nuper in publicum dedi, cōmunicaturus tecum, ut primum diligentem tabellarium inuenero. Erexī expectationem tuam, quam uereor, ne deficiat oratio in manus sumpta. Interim tamen tanquam placituram (et fortasse placebit) expecta. Vale.

C. P. L. CANINIO SVO. S.

o Ptime facis, quod bellum Dacicum scribere paras. Nam quæ tam recens, tam copiosa, tâ lata, quæ deniq; tam poetica, et quanquam in uerissimis rebus, tam fabulosa materia? dices immissa terris noua flumina, nouos pontes fluminibus iniectos, in seffa castris montium abrupta, pulsum regia, pulsum etiam uita regem, nihil desperantem. super hæc actos bis triumphos, quorum alter ex inuicta gente primus, alter nouissimus fuit. Vna, sed maxima difficultas, quod hæc æquare dicēdo, arduum, immēsum etiam tuo ingenio, quã quam altissime adsurgat, et amplissime operibus increseat. Nonnullus et in illo labor, ut barbara, et fera nomina, in primis regis ipsius, græcis uersibus non resultent. Sed nihil est, quod non arte, curaq; si non potest uinci, mitigetur. Præterea, si datur Homero et mollia uocabula, et græca ad leuitatem uersus contrahere, extēdere, inflectere, cur tibi similis audētia præsertim nō delicata, sed necessaria negetur? Proinde iure uatum

inuocatis Diis, et inter Deos, ipso, cuius res, opera, cōsilia dictaturus es, immitte rudētes, pande uela, ac si quando alias, toto ingenio uehere. cur enim non ego quoq; poetice cum poeta? Illud iam nunc paciscor, prima quæq; ut absolueris, mitte, imo etiam ante, quā absoluas, sic, ut erunt recentia, si rudia, si adhuc similia nascentibus. Respondebis non posse perinde arptim, ut contexta, perinde inchoata placere ut effecta. Scio itaq; et à me æstimabuntur, ut cœpta, spectabuntur ut membra, extremamq; limam tuam operientur in scrinio nostro. Patere hoc me super cætera habere amoris tui pignus, ut ea quoq; norim, quæ nosse neminē uelles. In summa potero fortasse scripta tua magis probare, laudare, quanto illa tardius, cautiùsq; sed ipsum te magis amabo, magis laudabo, quanto celerius, et incautiùs miseris. Vale.

C. PL. GEMINIO SVO .S.

g Raue uulnus Macrinus noster accepit, amissit uxorem singularis exempli, etiã si olim fuisset. Vixit cum hac triginta nouem annis sine iurgo, sine offensa. Quam illa reuerentiam marito suo præstitit, cum ipsa summam mereretur? quot, quātasq; uirtutes ex diuersis ætatibus sumptas collegit, et miscuit? Habet quidem Macrinus grande solatium, quod tantum bonum tandiu tenuit. Sed hoc magis exacerbatur, quod amisit. Nam fruendis uoluptatibus crescit cærendi dolor. Ero ergo suspensus pro homine amicissimo, dū admittere aduocamenta, et cicatricem pati possit, quā nihil, æq; ac necessi-

tas ipsa. et dies longa, et sacietas dolor inducit. V. ale.

C. P. L. MONTANO SVO .S.

Ognouisse iam ex epistola mea debes, ad-
 e notasse me nuper monimētum Pallantis sub
 hac inscriptione. huic senatus ob fidem, pie-
 tatemq; erga patronos ornamenta prætoria decreuit
 et sestertium centies quinquagies, cuius honore con-
 tentus fuit. postea mihi uisum est pretiū curæ, ipsum
 S. C. quærere inueni tam copiosum, et effusum, ut il-
 le superbissimus titulus modicus, atq; etiam demissus
 uideretur. Conferant se, misceantq; non dico illi uete-
 res, Africani, Achaici, Numantini, sed hi proximi
 Marii, Syllæ, Pompei, nolo progredi longius, infra
 Pallantis laudes iacebunt. urbanos, qui illa censue-
 runt, putem, an miseros? dicerem Urbanos, si senatū
 deceret urbanitas. Miseros? sed nemo tam miser est, ut
 illa cogatur ambitio ergo, et procedēdi libido. sed q̄
 adeo demens, ut aut per suum, aut per publicum de-
 decus procedere uellet in ea ciuitate, in qua hic esset
 usus florentissimæ dignitatis, ut primus in senatu lau-
 dare Pallantem posset? Omitto, quod Pallanti seruo
 prætoria ornamenta offeruntur, quippe offeruntur &
 seruis. Mitto quod censent, non exhortandum modo,
 uerū etiam compellēdum ad usum aureorum annu-
 lorum. erat enim cōtra maiestatem, senatus, si ferreis
 prætorius uteretur. Leuia hæc, et transeūda. Illa me-
 moranda, quod nomine Pallantis senatus, nec expia-
 ta postea ea iniuria est. Pallantis nomine senatus gra-
 tias agit Cæsari, quod et ipse cum summo honore me

tionem eius profectus esset, et senatui facultatem fecisset testandi erga eum beneuolentiam suam. Quid. n. senatui pulchrius, quam ut erga Pallantem satis gratus uideretur? Additur ut Pallas, cui se omnes pro uirili parte obligatos fatentur, singularis fide, singularis industriæ fructum meritissimo ferat, prolatos imperii fines, redditos exercitus Reip. credas. Adstruuntur his, cum senatui, populoq; Romano liberalitatis gratior repræsentari nulla materia posset, quã si abstinentissimi, fidelissimiq; custodis principaliũ opũ facultates adiunare contigisset. hoc tunc uotum senatus. hoc præcipuum gaudium populi hæc liberalitatis materia gratissima, si Pallantis facultates adiunare re publicarum opum egestione contingeret. iam quæ sequuntur, uoluisse quidem senatum censere dandum ex ærario sestertiũ centies quinquagies, et quanto ab eiusmodi cupiditatibus remotior eius animus esset, tãto impensius petere à publico parente, ut eum compelleret ad cedendum senatui. id deerat, ut cum Pallante auctoritate publica ageretur, Pallas rogaretur, ut senatui cederet, ut illi superbissimæ abstinentiæ Cæsar ipse patronus, ipse aduocaretur, ne sestertiũ centies quinquagies sperneret. Spreuit, quod solum potuit tantis opibus publice oblatis, adrogantius facere, quam si accepisset. Senatus tamen id quoq; similis querenti, laudibus tulit, his quidem uerbis. Sed cum princeps optimus, parensq; publicus rogatus à Pallante, eã partẽ sententiæ, quæ pertinebat ad dandũ ei ex ærario centies quinquagies sestertiũ, remitti uoluisset, testari senatum, et se, libenter, ac merito hanc summam inter

reliquos honores ob fidem, diligentiamq; Pallantis
 decernere cœpisse, uoluntati tamen principis sui, cui
 nullare fas putaret repugnare, in hac quoq; re ob-
 sequi. Imaginare Pallantem uelut intercedentem se-
 natu consulto, moderantemq; honores suos, et sestertium
 centies quinquagies, ut nimium recusantem, cū
 prætoria ornamenta tanquam minus recepisset. Ima-
 ginare Cæsarem liberti precibus, uel potius imperio
 coram senatu obtemperantem. Imperat enim liber-
 tus patrono, quem in senatu rogat. Imaginare sena-
 tum, usquequaq; testantem merito, libenterq; se hęc
 summam inter reliquos honores Pallanti cœpisse de-
 cernere, et perseueraturum fuisse se, nisi obsequeretur
 principis uoluntati, cui non esset fas in ulla re repu-
 gnare. Ita ne sestertium centies quinquagies Pallas
 ex ærario referret, uerecundia ipsius, obsequio se-
 natus opus fuit in hoc præcipue non obsecuturi, si in
 nulla re putasset fas esse non obsequi. Finem existi-
 mas? manedum, et maiora accipe. Vtiq; cum sit uti-
 le, principis benignitatem promptissimam ad lau-
 dem, præmiãq; merentium inlustrari ubiq; et ma-
 xime iis locis, quibus incitari ad imitationem præ-
 positi rerum eius cura possent, et Pallantis spectatissi-
 ma fides, atq; innocentia exemplo prouocare stu-
 dium tam honestæ æmulationis posset, eaque quar-
 to Kal. Februarii, quæ proxime fuissent, in amplif-
 simo ordine optimus princeps recitasset, senatusq; con-
 sulta de his rebus facta in ære inciderentur, idq; æs
 figeretur ad statuam loricatam diui Iulii. Paru mi-
 sum tantorum dedecorum esse curiam testem? delem-
 ctus est

ctus est celeberrimus locus, in quo legēda præsētibus
 legēda futuris proderentur. Placuit ære signari om-
 nēs honores fastidiosissimi Manapii, quosq; repu-
 diasset, quosq; quantum ad decernētes pertinet,
 gessisset, in aſa, & in ſcalpta ſunt publicis, æternisq;
 monumentis prætoria ornamenta Pallantis ſic quaſi
 fœdera antiqua, ſic quaſi ſacræ leges. Tanta princi-
 pis, tanta ſenatus, tanta Pallantis ipſius, quid dicam,
 neſcio, ut uellent in oculis omnium figi, Pallas in-
 ſolentiam ſuam, Patientiam Cæſar, humilitatem ſe-
 natus. Nec puduit rationē turpitudini obtēdere. egre-
 gam quidem pulchramq; rationem, ut exēplo Pal-
 lantis præmorū ad ſtudium æmulationis cæteri pro-
 uocarentur. Ea honorum uilitas erat, illorum etiam,
 quos Pallas non dedignabatur. Inueniebantur tamen
 honeſto loco nati, qui peterent, cuperentq; quod dari
 liberti, promitti ſeruis uidebant. Quā iuuat, quod
 in tempora illa non incidi, quorum ſic me, tanquam
 illis uixerim, pudet. Non dubito ſimiliter ad ſcia te-
 ſcio quam ſit tibi uiuus, et ingenuus animus, Ideoq;
 ſicialius eſt, ut me (quanquam indignationem quibus-
 dam in locis fortaſſe ultra epiſtolæ modum extule-
 rim) parum doluiſſe, quam nimis credas. Vale.

C. PL. TACITO SVO. S.

Eq; ut magiſtro magiſter, neq; ut diſcipulo
 n diſcipulus (ſic enim ſcribis) ſed ut diſcipulo
 magiſter. nam tu magiſter, ego contra. atq;
 adeo tu in ſcholam reuocas, ego adhuc ſaturnalia ex-
 tendo, librum miſiſti. non potui longius hyperbaton

facere, atq; hoc ipso probare, eū esse, qui nō modo magister tuus, sed ne discipulus quidem debeam dia suam personam magistri, exeramq; in librum tuum ius, quod dedisti eo liberius, quo nihil ex meis interrim missurus sum tibi, in quo te ulascaris. Vale.

C. P. L. R O M A N O S V O . S .

Idisti ne aliquando Clitumnū fontem? si non dum, et puto nō dum, alioqui narrasses mihi. uide, quē ego (pœnitet tarditatis) proxime uidi. Modicus collis adsurgit antiqua cupressu nemorosus, et opacus, hunc subter fons exit, et exprimitur pluribus uenis, sed imparibus, eluctatusq; facit gurgitem, qui lato gremio patescit purus et uireus, ut numerare iactas stipes, & relucens calculos possis. Inde non loci deuexitate, sed ipsa sui copia, & quasi pondere impellitur. Fons adhuc, & iam amplissimum flumen, atq; etiam nauium patiens, quas obuias quoq; et contrario nisu in diuersa tendentes, transmittit, et perfert, adeo ualidus, ut illa, qua properat, ipse tanquam per solum planum remis nō adiuuetur, idem ægerrime remis, contisq; superetur aduersus. iucundum utrunq; per iocum, ludumq; fluitantibus, ut flexerint cursum, laborē ocio, ocaum labore uariare. Ripæ fraxino multa, multa populo uestuntur. Quas perspicuus amnis uelut mersas uiridi imagine adnumerat. Rigor aquæ certauerit niuibus, nec color cedit. Adiacet templum priscum, et religiosum. Stat Clitumnus ipse amictus, ornatusq; prætexta. Præsens numen, atq; etiam fatidicū iudicant for-

reis. Sparsa sunt circa sacella complura, totidēq; Dei,
sua cuiq; ueneratio, suum nomen, quibusdam uero
etiam fontes. Nam præter illum quasi parentem cæ-
terorum, sunt minores capite discreti, sed flumini mi-
scentur, quod ponte transmittitur. Is terminus sacri,
profaniq; . In superiore parte nauigare tantum, in fra-
etiam natare concessum. Balineum Hispellates, qui-
bus illū locum diuus Aug. dono dedit, publice præ-
bent, et hospitium. Nec desunt uillæ, quæ secutæ flu-
minis amœnitatem, margini insistant. In summa ni-
hil erit, ex quo non captes uoluptatem. nam studebis
quoq;, et leges multa multorū omnibus columnis, omni-
bus parietibus inscripta, quibus fons ille, Deusq; cele-
bratur. plura laudabis, nonnulla ridebis, quanquā
tu uero, quæ tua humanitas, nulla ridebis. Vale.

C. PL. VRSO SVO .S.

Lim non librū in manus, non stylum sum-
psi. olim nescio quid sit otium, quid quies,
quid deniq; illud iners quidem, iucundum
tamē nil agere, nihil esse. A deo multa me negocia ami-
corum nec sedere, nec studere patiuntur. Nulla enim
studia tanti sunt, ut amicitia officium deseratur, quod
religiosissime custodiendū studia ipsa præcipiūt. Vale

C. PL. FABATO PROSOC. SVO .S.

Vo magis cupis ex nobis pronepotes uide-
re, hoc tristior audies, neptem tuam abortiū
fecisse, dum se prægnantem esse puellariter
nescit, ac per hoc quædam custodienda prægnatio-

nibus omittit, facit omittenda, quem errorem magnis documentis expiauit, in summum periculum adducta. Igitur, ut necesse est, grauiter accipias senectutē tuam quasi paratis posteris destitutam, sic debes agere. Dīs gratias, quod ita tibi in præsētia pronepotes negauerunt, ut seruari neptem, illos reddituri, quorum nobis spem certiozem hęc ipsa, quanquam parum prospere explorata facunditas facit. iisdem nūc ego te, quibus ipsum me hortor, moneo, cōfirmo. neq; enim ardētius tu pronepotes, quam ego liberos cupio. quibus uideo à meo, tuoq; latere prouum ad honores iter, et audita latius nomina, et nō subitas imagines relicturus. Nascantur modo, & hunc nostrum dolorem gaudio mutant. Vale.

C. PL. ISPVLLE SVO. S.

Um affectum tuum erga fratris filiam cogito, etiam materna indulgentia molliorē, intelligo prius tibi, quod est posterius nuntiandū, ut præsumpta lætitia sollicitudini locū non relinquat, quanquam uereor ne post gratulationem quoq; in metum redeas, atq; ita gaudeas periculo liberatam, ut simul, quod periclitata sit, perhorrescas. iam hilari, iam sibi, iam mihi reddita incipit refici, transmissumq; discrimen cōualescendo remetri. Fuit alioqui in summo discrimine. impune dixisse licet. fuit nulla sua culpa, ætatis aliqua, inde abortus, & ignorati uteri triste experimentum. Proinde et si non contigit tibi desyderiū fratris amissi, aut nepote eius, aut nepte solari, memento tamen dilatatum magis istud,

quam negatum, cum salua sit, ex qua sperari potest. simul excusa patri tuo casum, cui paratior apud foeminas uenia est. Vale.

C. PL. MINICIANO SVO. S.

Vnc solum diē excuso. Recitaturus est Tittius Capito, quem ego audire nescio magis debeam, an cupiam. Vir est optimus, et inter præcipua seculi ornamenta numerandus, colit studia, studiosos amat, fouet, prouehit, multorum, qui aliqua componunt, portus, sinus, præmium, omnium exemplum, ipsarum deniq; literarum iam senescentium reductor, ac reformator. Domum suam recitantibus præbet, auditoria, non apud se tantum benignitate mira frequentat, mihi certe, si modo in urbe est, defuit nunquam. Porro tanto turpius gratiam non referre, quanto honestior causa referenda. An si litibus terrerer, obstrictum esse me crederem obeunti ad uadimonia mea, nunc, quia mihi omne negocium, omnis in studiis cura, minus obligor tanta sedulitate celebranti? in quo obligari ego ne dicam soleo, certe maxime possum. Quod si illi nullam uicem, nulla quasi mutua officia deberem, sollicitarer tamen uel ingenio hominis pulcherrimo, et maximo, & in summa seueritate dulcissimo, uel honestate, materia. Scribit exitus inlustrorum uirorum in ius, quorundã mihi carissimorum. Videor ergo fungi pio munere, quorumq; exequias celebrare nõ licuit, horum quasi funeribus laudationibus, seris quidem, sed tanto magis ueris interesse. Vale.

C. PL. GENIALI SVO. S.

Robo, quod libellos meos cum patre legisti.
 p Pertinet ad profectum tuum à disertissimo viro discere, quid laudandum, quid reprehēdendū, simul ita institui ut uerū dicere adsuēscas. uides, quem sequi, cuius debeas implere uestigia. O te beatum, cui contigit unum, atq; idem optimum, et cōiunctissimum exemplar, qui deniq; eum potissimum imitandum habes, cui natura esse te simillimum nouit. Vale.

C. PL. ARISTONI SVO. S.

- Vm sis peritissimus et priuati iuris, et publi
 e a, cuius par senatorium est, cupio ex te potissimum audire, errauerim in senatu proxime nec ne, non ut in præteritum (serum enim) uerum ut in futurum si quid simile inaderit, erudiar. Dices, cur quæris, quod nosse debeas? Priorum temporum seruitus, ut aliarum optimarū artium, sic etiā iuris senatorii obliuionem quandam, et ignoranceē induxit. Quotus enim quisq; tam patiens, ut uelit discere, quod in usu nō sit habiturus? Adde, quod difficile est tenere, quæ acceperis, nisi exerceas. Itaq; reducta libertas rudes nos, et imperitos deprehendit, cuius dulcedine accensi cogimur quædam facere ante, quàm nosse. erat autem antiquitus institutū, ut à maioribus natu, non auribus modo, uerum etiam oculis disceremus, quæ facienda. mox ipsi, ac per uias quasdā tradenda minoribus haberemus. idē adulect

ſcentuli ſtatim caſtrenſibus ſtipēdiis imbuebantur, ut imperare parendo, duces agere, dum ſequuntur, adſueſcerent. Inde honores petitori adſiſtebant curiæ foribus, et conſilii publici ſpectatores ante, quàm cōſortes erant. Suus cuiq; parens pro magiſtro, aut cui parens non erat maximus quiſq; et uetuſtiſſimus pro parente. Quæ poteſtas referentibus, quod cenſentibus ius, quæ uis magiſtratibus, quæ cæteris libertas, ubi cedendū, ubi reſiſtendum, quod ſilentii tempus, quis dicendi modus, quæ diſtinctio pugnantium ſententiarum, quæ executio prioribus aliquid addentium. Omnem deniq; ſenatorium morem, quod fideliffimum percipiendi genus, exemplis docebatur. At nos iuuenes, ſuimus quidē in caſtris, ſed cum ſuſpecta uirtus, inertia in pretio, cū ducibus autoritas nulla, nulla militibus uerecundia, nuſq; imperium, nuſq; obſequium, oīa ſoluta, turbata, atq; etiā in cōtrarium uerſa, poſtremo obliuiſcenda magis, q̄ tenenda. Iidem proſpeximus curiam, ſed curiā trepidā, et elingue, cum dicere, quod uelles, periculoſum, quod nolles, miſerum eſſet. Quid tunc diſci potuit. quid didiſſe iuuit. cum ſenatus aut ad otium ſummum, aut ad ſummum nefas uocaretur? et modo ludibrio, modo dolori retētus nūquā ſeria, triſta ſæpe cenſeret? eadem mala iam ſenatores, iam participes malorum multos per annos uidimus, tulimusq; quibus ingenia noſtra in poſterum quoq; hebetata, fracta, contuſa ſunt. Breue tempus (nā tanto breuius omne, quanto felicius tempus) quod libet ſcire, qd ſimus, libet exercere, quod ſumus, quod iuſtius peto, primum, ut erroris, ſiquis eſt error, tribuas ueniam,

deinde medearis scientia tua, cui supersuit cura, sic iura publica, ut privata, sic antiqua, ut recentia. sic rara, ut adsidua tractare. Atque ego arbitror illis et, quibus plurimarum rerum agitatio frequens nihil esse ignotum patiebatur, Gemus quaestiois, quod adfero ad te, aut non satis tritum, aut etiam inexpertum fuisse. hoc et ego excusator, si forte sum lapsus. Et tu dignior laude, si potes id quoque docere, quod in obscuro est, an didiceris. Referebatur de libertis Afranii Dextri consulis incertum sua, an suorum manu, scelere, an obsequio perempti, hos alius, quis? Ego, sed nihil refert, post quaestionem supplicio liberandos, alius in insulam relegandos, alius morte puniendos arbitrabatur. Quarum sententiarum tanta diversitas erat, ut non possent esse, nisi singulae. quid enim commune habet occidere, et relegare? Et non Hercule magis, quam relegare et absolvere, quanquam propior aliquanto est sententiae relegantis, quae absoluerit, quam quae occidit. utraque enim ex illis vitam relinquit, haec adimit. Cum interim et qui morte puniebant, et qui relegabant una se debant, et temporaria simulatione cordiae discordiam differebant. Ego postulabam, ut tribus sententis constaret suus numerus, nec se breuibus inducis dux iungerent. Exigebam ergo, ut qui capitali supplicio adficiendos putabant, discederent a relegante, nec interim contra absolventes mox dissensuri congregarentur, quia parvulum referret, an idem displiceret quibus non idem placuisset. Illud etiam mihi permurum uidebatur, eum quidem, qui libertos relegandos, seruos supplicio adficien-

dos censuisset, coactum esse diuidere sententiam, hunc autē, qui libertos morte multaret, cum relegante numerari. Nam si oportuisset diuidi sententiā unius, quia res duas comprehendebat, non reperiebam, quemadmodum posset iungi sententia duorum tam diuersa censentū. Atq; adeo permittite mihi, sic apud te, tanquam ibi, sic peracta re tā quam adhuc itēgra, rationem iudicii mei reddere, quæq; tunc carptim, multis obstrepentibus dixi, nunc per otium iungere. fingamus tres omnino iudices in hanc causam datos esse, horum uni placuisse perire libertos, alteri relegari, tertio absolui, utrum ne sententiæ duæ conlatis uiribus nouissimam prement, an se paratim unaquæq; tantundem, quantum altera ualebit. nec magis poterit cum secunda prima connecti, quam secunda cum tertia. Igitur in senatu quoq; numerari tanq̄ contrariæ debent¹, quæ tanquam diuersæ dicuntur. Quod si unus, atq; idem et perdendos censeret, et relegandos, num ex sententiā unius, et perire possent, et relegari? Num deniq; omnino una sententia putaretur, quæ tam diuersa coniungeret? quemadmodum igitur cum alter puniendos, alter censeat relegandos, uideri potest una sententiā, quæ dicitur a duobus, quæ non uideretur una, si ab uno diceretur. Quid lex, non aperte docet dirimi debere sententias occidentis, et relegantis, cum ita discessionē fieri iubet? qui hæc sentitis, in hanc partem, qui alia omnia in illam partē ite, qua sentitis. Examina singula uerba, et expēde, qui hæc censetis, hoc est, qui relegandos putatis, in hanc partem, id est in eam, in qua sedet, qui censuit

relegandos. Ex quo manifestum est, non posse in eadē parte remanere eos, qui interficiēdos arbitrantur. qui alia omnia animaduertis, ut non contenta lex dicere alia, addiderit omnia, num ergo dubium est, alia omnia sentire eos, qui occidunt, quā qui relegant? in illam partem ite, qua sentitis. nōn ne uideatur ipsa lex eos, qui dissentiunt, in contrariam partem uocare, cogere impellere non consulere etiam, ubi quisq; remanere, quo transgredi debeat, non tantum solennibus uerbis, sed manus, gestuq; demonstrat? At enim futurum est, ut si diuidantur sententiæ interficientis, et relegantis, præualeat illa, quæ absoluit. Quid istud ad censentes, quos certe non decet omnibus artibus, omni ratione pugnare, ne fiat, quod est mitius. oportet tamen eos, qui puniūt, et qui relegant, absoluentibus primum, mox inter se comparari. scilicet ut i spē cētaculis quibusdam fors aliquem se ponit, ac seruat, qui cum uictore contendat, sic in senatu sunt aliqua prima, sunt secunda certamina, et ex duabus sententiis eā, quæ superior exierit, tertia expectat. Quid, quod prima sententia comprobata, cæteræ perimuntur? Quæ ergo ratione potest esse non unus, atq; idē locus sententiarum, quarum nullus est? Postea planius repetam, nisi dicente sententiam eo, qui relegat, illi, qui puniunt capite, initio statim in alia discedunt, frustra postea dissentient ab eo, cui pauloante consenserint. Sed quid ego similis docēti, cum discere uelim an sententias diuidi, an iri in singulas oportuerit? Optinui quidem, quod postulabam, nihilominus tamen quæro, an postulare debuerim, an abstinere.

mista deuehere, uelut obuius retro cogit, atq; ita alienis aquis operit agros, quos ipse non tangit. Anio delictissimus amniū, ideoq; adiacētibus illis uelut inuitatus, retentusq; magna ex parte nemora, quibus inumbratur, et fregit, et rapuit. subruit montes, et decedentium mole pluribus locis clausus, dum amissum iter quærit, impulit tecta, ac se super ruinas euexit, atq; extulit. Viderunt hi, quos excelsioribus terris illa tempestas non deprehendit, alibi diuitum apparatus, et grauem supellectilem, alibi instrumenta ruris. ibi boues, aratra, rectores. hic soluta, et libera armenta. atq; inter hæc arborum truncos, aut uillarum trabes atq; culmina, uarie, lateq; fluitantia. Ac ne illa quidem loca malo uacauerunt, ad quæ nõ ascendit amnis. Nam pro amne imber assiduus, et deiecti nubibus turbines. prorupta opera, quibus pretiosa rura cinguntur, quassata, atq; etiam decussa monumenta. Multi eiusmodi casibus debilitati, obruti, obruti, et aucta luctibus damna. Nequid simile istuc, pro mensura periculi, uereor, teq; rogo, si nihil tale est, quam maturissime sollicitudini meæ consulas. Sed etsi tale, id quoq; nunties. Nam paruum differt patiari aduersa, an expectes. nisi quod tamen est dolendi modus, non est timendi. doleas enim quantum scias accidisse, timeas, quantum possit accidere. Vale.

C. PL. R. V. FINO S. V. O. S.

f *Alsum est nimirum, quod creditur uulgo, testamenta hominum speculum esse morū,*

nequaquam paria tanto dolori, solatia tamen. unum facilitas manumittendi, uideor enim non omnino imminuturos perdidisse, quos iam liberos perdididi, alterum, cum permitto seruis quoque quasi testamenta facere, eaque ut legitima custodio, mandant, rogantque, quod uisum, pareo ocyus. suis diuidunt, donant, relinquunt duntaxat intra domum. nam seruis Resp. quedam, et quasi ciuitas, domus est. Sed quamquam his solatiis adquiescam, debilitor, et frangor eadem illa humanitate, quae me, ut hoc ipsum permittere rem, induxit. Non ideo tamen uelim durior fieri, nec ignoro alios, eiusmodi casus nihil amplius uolare, quam damnum, eoque sibi magnos homines, et sapientes uideri, qui an magni, sapientesque sint, nescio, homines non sunt. Hominis est enim adfici dolore, sentire, resistere tamen et solatia admittere, non solatiis non egere. Verum de his plura fortasse, quam debui, sed pauciora, quam uolui. Est enim quaedam etiam dolendi uoluptas, praesertim si in amici sinu defleas, apud quem lachrymis tuis uel laus sit parata, uel uenia. Vale.

C. PL. MACRINO SVO. S.

Umiſtic quoque immitte, et turbidum caelum?
 n hic adſiduæ tepeſtates, et crebra diluuiâ.
 Tyberis alueum exceſſit, et demiffiori-
 bus ripis alte ſuperfunditur. quanquam foſſa, quâ
 providentiſſimus imperator fecit, exhaustus premit
 uallens, innatat campis, quaque planum ſolum, pro ſo-
 lo cernitur. inde, quæ ſolet flumina accipere, et per-

ritas, qui numero civium excidit, quem socium etiam in liberis habuit. Felicitas horum, quibus successit in locum patris, qui patrem abstulerat. Sed hæc quoque hæreditas a fri, ut reliqua cum fratre quæsitæ, transmittenda erât filix fratris, a quo Tullus ex asse hæres institutus, prælatusq; filix fuerat, ut cõaliaretur. Quo laudabilius testamentum est, quod pietas, fides, pudor scripsit. In quo deniq; omnibus adfinitatibus pro cuiusq; officio gratia relata est, relata et uxori. Accepit amoenissimas villas, accepit magnam pecuniam uxor optima, et patientissima, ac tanto melius de viro merita, quanto magis est reprehensa, quod nupsit. Nã mulier natalibus clara, moribus proba, Aetate declinans, diu uidua, mater olim, parum decore secuta matrimonium uidebatur diuitis senus ita perdit morbo, ut esse tædio posset uxori, quam iuuenis, sanusq; duxisset. Quippe omnibus membris extortus, et fractus tantas opes solis oculis obibat, ac ne in lectulo quidem, nisi ab aliis mouebatur. Quinetiam (Fædum, miserandumq; dictu) dentes lauandos, fricandosq; præbebat. Auditum est frequenter ab ipso, cū quereretur de contumeliis debilitatis suæ, digitos seniorum suorum quotidie liguere. Uiebat tamẽ, et uiuere uolebat sustentante maxime uxore, quæ culpam inchoati matrimonii in gloriam perseuerantia uerterat. Habes omnes fabulas urbis. Nam sunt uenales tabulæ Tulli. expectatur auctio. fuit enim tam copiosus, ut amplissimos hortos, eodem, quo emerat, die instruxerit plurimis, et antiquissimis statuis. tantum illi pulcherrimorum operum in horreis, quæ

cum Domitius Tullus longe melior apparuerit morte, quàm uita. Nam cum se captandum præbisset, reliquit filiam hæredem, quæ illi cum fratre communis, quia genitam fratre adoptauerat. Prosecutus est nepotes plurimis, iucundissimisque; legatus. Prosecutus etiam pronepotem. In summa omnia pietate plenissima, ac tanto magis quoniã inexpectata sunt. Ergo uarii totæ ciuitate sermones. alii fictum, ingratum, immemorem loquuntur, seque ipsos, dum insectantur illū, turpissimis confessionibus produunt quæ de illo uti de patre, auo, proauo, quasi orbi quærantur. alii cõtra hoc ipsum laudibus ferunt, quod sit frustratus improbas spes hominū, quos sic decipere pro moribus temporum, prudētia est. Addunt etiam nõ fuisse ei liberum alio testamento mori. neque enim reliquisse opes filiæ, sed reddidisse. quibus auctus per filiã fuerat. Nam Curtius Mancipia perosus, generum suum Domitium Lucanum (frater est Tulli) sub ea cõditione, ut filiam eius, Neptem suam institueret hæredem, si esset manu patris emissa, emiserat pater, adoptauerat patrum. atque ita circumscripto testamento, consors frater in patris potestate emancipatam filiam adoptionis fraude reuocauerat, et quidem cum opibus amplissimis. Fuit alio qui fratribus illis quasi fato datum, ut diuites fierent inuitissimis, a quibus facti sunt. Quæ etiam Domitius Afer, qui illos in nomen adsumpsit, reliquit testamentum ante octo et decem annos nuncupatum, adeoque postea improbatum sibi, ut patris eorum bona proscribenda curauerit. Mira illius asperitas, mira felicitas horū, illius aspe-

lis modo, sed ne auribus quidem novimus. Quæ si tu-
 lisset Achaia, Aegyptus, aliâq; quælibet miraculorū
 ferax, cōmendatrixq; terra, audita, perlecta, lustra-
 tãq; haberemus. Ipse certe nuper, quod nec audierã
 ante, nec uiderã, audii pariter, et uidi. Exegerat pro-
 focer meus, ut amærina prædia sua inspicerem, hæc
 perambulanti mihi ostenditur subiacens lacus nomi-
 ne v adimonis, simul quædam incredibilia narran-
 tur. perueni ad ipsum. Lacus est in similitudinem ia-
 centis rotæ circumscriptus, et undiq; æqualis, nullus
 sinus, obliquitas nulla, omnia dimensa, paria, et qua-
 si artificis manu cœnata, et excisa. Color cœruleo al-
 bidior, et pressior sulphure, odor, saporq; medicatus.
 nis qua fracta solidantur. Spatiū modicum, quod ta-
 men sentiat uentos, et fluctibus intumescat. nulla in
 hoc nauis (sacer enim est) sed innatant in sulæ herbi-
 dæ, omnes harūdine et iunco tectæ, quæq; alia foeciū-
 dior palus, ipsaq; illa extremitas lacus effert. Sua
 cuiq; figura, ut modus cūctis margo deraesus. quia fre-
 quenter uel litori, uel sibi illisæ terunt, terunturq;.
 Par omnibus altitudo, par leuitas. quippe in speciem
 carinæ humili radice descendunt. hæc ab omni late-
 re perspicitur. eadem aqua pariter suspensa et mer-
 sa. Interdum iunctæ, copulatæq; et continentis simi-
 les eunt. Interdum discordantibus uentis digerun-
 tur, nonnunquam destitutæ tranquillitate singulæ
 fluitant. Sæpe minores maioribus, uelut cumbulæ
 onerariis, adhærescunt. Sæpe inter se maiores, mi-
 noresq; quasi cursum, certamenq; desumunt. rursum
 omnes in eundem locum adpulsæ, qua steterunt, pro-

neglegebatur. Inuicem tu, siquid epistola dignum, ne grauari scribere. Nam, cum aures hominum nouitate letantur, tum ad rationem uitæ exemplis erudimur. Vale.

C. PL. MAXIMO SVO .S.

T gaudium mihi, et solatium in literis, nihilq; tam lætum, quod his lætius, nihil tam triste, quod non per has minus triste. Itaq; et infirmitate uxoris, et meorum periculo, quorundã uero etiam morte turbatus, ad unicum doloris lenamentum studia confugio, quæ præstant, ut aduersa magis intellegam, sed patientius feram. Est autem mihi moris, quod sum daturus in manus hominum, ante amicorum iudicio examinare, in primis tuo. Proinde, si quando, nunc intende libro, quem cum hac epistola accipies. quia uereor, ne ipsi, ut tristis, parum intenderim. Imperare enim dolori, ut scriberẽ, potui, ut uacuo animo, lætoq; non potui. Porro ut ex studiis gaudium, sic studia hilaritate proueniunt. Vale.

C. PL. GALLO SVO .S.

D quæ noscenda iter ingredi, transmittere a mare solemus, ea sub oculis posita negligimus. seu quia ita natura comparatum, ut proximorum incuriosi, lóginqua sectemur, seu quod omnium rerum cupido languescit, cum facilis occasio est, seu quod differimus, tanquam sæpe uisuri, quod datur uidere, quoties uelis cernere. Quacũq; de causa permulta in urbe nostra, iuxtaq; urbem, non oculis modo

iterum amicis, foro et negociis non abstinuisse. Ad-
 didi hunc ordinem, me et in scribendo sequi, ut neces-
 sitates uoluptatibus, seria iucundis anteferrem, ac
 primum amicas, tum mihi scribere. Liber fuit et opu-
 sculus uarius, et metris, ita solemus, qui ingenio pa-
 rum fidimus, satietatis periculum fugere. Recitari bi-
 duo hoc ad sensus audientium exegit. Et tamē ut alii
 transeunt quædam, imputantq; quod transeant,
 sic ego nihil prætereo, atq; etiam non præterire me te-
 stor. Lego enim omnia, ut omnia emendem, quod con-
 tingere non potest electa recitantibus. At illud modē-
 stius, et fortasse reuerētius, sed hoc simplicius, et amā-
 tius. Amat n. qui se sic amari putat, ut tædiū nō per-
 timescat. alioqui quid præstant sodales, si conueni-
 unt uoluptatis suæ causâ delicatus, ac similis igno-
 to est, qui amica librū bonum mauolt audire, quàm
 facere. Non dubito cupere te pro cætera mei caritate
 quammaximè me legere hūc adhuc musteum librū.
 Leges sed retractatum, quæ causâ recitandi fuit, et
 tamen nonnulla iam ex eo nosti, hæc uel emendata
 postea uel (quod interdum longiore mora solet) dete-
 riora facta, quasi noua rursus, et rescripta cognosces.
 Nam plerisq; mutatis, ea quoq; mutata uidentur, quæ
 manent. Vale.

C. P. L. GEMINIO SVO. S.

Osti ne hos, qui omnium libidinum serui,
 sic aliorum uitis irascuntur, quasi inuide-
 ant, et grauissime puniunt, quos maxime
 imitantur? cum eos etiam, qui non indigent clementia

mouent terram—Et modo hac, modo illac lacum red-
dunt, auferuntq; . Auctum denum, cum medium te-
nuere, non contrahunt. Constat pecora herbas secun-
ta, sic in insulas illas, ut in extremam ripam procedere
solere, nec prius intellegere mobile solum, quam li-
tore abrepta, quasi illata, et imposita circumfusum un-
diq; lacum pauent. mox, quo tulerit uentus egressa,
non magis se descendisse sentire, quam senserint ascen-
disse. Idem lacus in flumen egeritur, quod ubi se pau-
lisper oculus dedit, specu mergitur, alteq; conditum
meat ac si quid ante quam subduceretur, accepit, ser-
uat, et profert. Hæc tibi scripsi, quia nec minus igno-
ta, quam mihi, nec minus grata credebam. Nam te
quoq; ut me nihil æque, ac naturæ opera delectant.
Vale.

C. PL. A R R I A N O S V O. S.

T in uita, sic in studiis pulcherrimum, et
humanissimum æstimo, seueritatem, comita-
temq; miscere, ne illa in tristitiam, hæc in
petulantiam procedat. Quæ ratione ductus, graui-
ora opera lusibus, iocisq; distinguo. Ad hos proferen-
dos et tempus, et locum opportunissimum elegi, utq;
iam nunc adsuesceret, et ab otiosis, et in triclinio au-
diri. Iulio mense, quo maxime lites interquiescunt,
positis ante lectos cathedris, amicos collocavi. Forte ac-
cidit, ut eo die mane in aduocationem subitam roga-
rer quod mihi causam præloquendi dedit. Sum enim
deprecatu, nequis, ut inreuerentem operis argueret,
quod recitaturus, quanquam et amicis, et paucis, id est

res arbitrabatur. hæc præcipua eruditio, quod discere uolebat. semper ille, aut de studiis aliquid, aut de officiis uitæ consulebat. semper ita recedebat, ut melior factus, et erat factus, uel eo, quod audierat, uel quod omnino quæsierat. Quod ille obsequium Seruiano exactissimo uiro præstitit? quem legatum tribunus ita et intellexit, et excepit, ut ex Germania in Pannoniam transeuntem, non ut commilito, sed ut comes, adsectorq; sequeretur, qua industria, qua modesta quæstor consulibus suis (et plures habuit) nõ minus iucundus, et gratus, quàm usui fuit? quo discursu, qua uigilantia hanc ipsam ædilitatem, cui præreptus est, petiit? Quod uel maxime dolorem meum uicerat, obuersantur oculis passi labores, et infructuosæ preces, et honor, quem meruit. Tantum redit animo ille latus clauus in penatibus meis sumptus, redeunt illa prima, illa postrema suffragia mea, illi sermones, illæ consultationes. Adficio adulescentia ipsius, adficio necessitudinum casu. Erat ille grandis natu parens, erat uxor, quam ante annum uirginem acceperat. erat filia, quam paulo ante sustulerat. Tot spes, tot gaudia dies unus in diuersa conuertit. Modo designatus ædilis, recens maritus, recens pater, intactum honorem, orbam matrem, uiduam uxorem, filiam pupillam, ignaramq; patris reliquit. Accedit lachrymis meis, quod absens, et impendentis mali nescius, pariter ægrum, pariter decessisse cognoui ne grauissimo dolori timore consuescerem. In tantis tormentis eram, cum scriberem hæc. neq; enim nunc aliud aut cogitare, aut loqui possum. Vale.

ullius nihil magis, quam lenitas deceat. Atq; ego optimum, et emendatissimū existimo, qui cæteris ita ignoscit, tanquā ipse quotidie peccet, ita peccatis abstinet, tanquam nemini ignoscit. Proinde hoc domi, hoc foris, hoc in omni uitæ genere teneamus, ut nobis implacabiles simus, exorabiles istis, etiā qui dare ueniā nisi sibi nesciunt. Mandemusq; memoriæ, quod uir mitissimus, et ob hoc quoq; maximus Thræsea crebro dicere solebat. Qui uitia odit, homines odit. Fortasse quæris, quod commotus hoc scribam. Quidam, sed melius coram. quanquam ne tunc quidem. Vereor enī, ne id quod improbo, eos sectari, carpere, referre, huic quod quammaxime præcipimus, repugnet. Quisquis ille, qualiscunq; sileatur, quem insignire exempli nihil, non in signure humanitatis plurimum refert. Vale.

C. P. L. MARCELLINO SVO. S.

• Mnia mihi studia, omnes curas, oīa accamenta exemit, excussit, eripuit dolor, quem ex morte Iunii Auiti gravissimum cœpi. Latum clauum in domo mea induerat, suffragio meo adiutus in petendis honoribus fuerat ad hoc ita me dilexerat, ita uerebatur, ut me formatore morum, me quasi magistro uteretur. Rarum hoc adulescentibus nostris. Nam quotus quisq; uel ætate alterius, uel auctoritate ut minor cedit? Statim sapiūt statim sciunt omnia, neminem uerentur, imitantur neminem, atq; ipsi sibi exempla sunt. Sed nō Auitus cuius hæc præcipua prudentia, quod alios prudentia

quiritur. longēq; ualētior amor ad optinendū, quod
 uelis, quā timor nam timor abit, si recedas, manet
 amor, ac sic, ut ille in odium, hic in reuerentiā uer-
 tatur. Te uero etiam atq; etiā (Repetam enim) memi-
 nisse oportet officii tui titulum, ac tibi ipsum inter-
 pretari, quale, quantumq; sit ordinare statum libera-
 rum ciuitatum. Nā quid ordinatione ciuilius? quid
 libertate pretiosius? porro quā turpe si ordinatio
 euerfione, libertas seruitute mutetur? Accedit, q̄ tibi
 certamē est tecum. onerat te quæsturae tuæ fama, quā
 ex Bithynia optimā reuexisti. onerat testimoniū pri-
 cipis, onerat tribunatus, prætura, atq; hæc ipsa lega-
 tio quasi præmium data. Quo magis nitendum est,
 ne in longinquam provinciam, quā suburbanam,
 ne inter seruientes, q̄ liberos, ne sorte, q̄ iudicio mis-
 sus, ne rudis, et incognitus, quā exploratus, proba-
 tusq; humanior, melior, peritior fuisse uidearis. cum
 sit alioqui, ut sæpe audiuisti, sæpe legisti multo de-
 formius amittere, quā non ad se qui laudem. Hæc
 uelim credas, quod initio dixi, scripsisse me ad mo-
 nētem, non præcipiētem, quanquam præci-
 pientē quoq;. Quippe non uereor in
 amore, ne modum excesserim.
 neq; enim periculū est,
 ne sit nimū, quod
 esse ma-
 ximum debet.
 Vale.

MOR in te meus cogit, nō ut præcipiā. (neq;
 a enī præceptore eges) admoneā tamē, ut que
 scis, teneas, et obserues, aut scias melius co-
 gita te missum in prouinciam Achaiā illam ueram
 et meram Græciam, ubi humanitas, literæ, etiā fru-
 ges inuenta esse creduntur, missum ad ordinandum
 statum liberarum ciuitatum, id est ad homines ma-
 xime liberos, qui ius a natura datum uirtute, meri-
 tis, amicitia, fœdere deniq;, et religione, tenuerunt.
 Reuerere conditores deos, numina deorum. reuerere
 gloriam ueterē, et hanc ipsam senectutem, quæ in ho-
 mine uenerabilis, in urbibus sacra est. sit apud te ho-
 nor antiquitatis. sit ingentibus factis, sit in fabulis
 quoq;. Nihil ex cuiusq; dignitate, nihil ex libertate, ni-
 hil ex cuiusquā iactatione decerpseris. habe ante ocu-
 los hanc esse terram, quæ nobis miserit iura, quæ
 leges non uicta, sed petentibus dederit, Athenas esse,
 quas adeas, Lacedæmonem esse, quam regas, quibus
 reliquam umbrā, et residuū libertatis nomen eripere
 durum, ferū, barbarumq; est. uides a medicis, quan-
 quam in aduersa ualitudine nihil serui, ac liberi
 differant mollius tamen liberos, clemētiusq; tracta-
 ri? Recordare quid quaq; ciuitas fuerit, non ut despi-
 cias, quod esse desierit absit superbia, asperitas, nec ti-
 mueris contemptum, an contemnitur, qui imperium,
 qui fasces habet? nisi qui humilis, et sordidus, et q; se
 primus ipse contemnit. Male uim suam potestas alio-
 rū contumeliis experitur. male terrore ueneratio ad-

occupationes uerebar, partim quia ipse multum distringebatur plerumque frigidis negotiis, quæ simul et auocant animum, et comminuunt. Præterea nec materia plura scribendi dabatur. neque enim eadem nostra conditio, quæ M. Tullii ad cuius exemplum nos uocatis. illi enim et copiosissimum ingenium, et par ingenio materia, quæ tanta uarietas rerum, quam magnitudo largissime suppetebat. Nos quam angustis terminis cludamur, etiam tacente me perspicis, nisi forte uolumus scholasticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere. Sed nihil minus aptum arbitramur, cum arma uestra, cum castra, denique cornua, Tubas sudorem, puluerem, soles cogitamus. Habes, ut puto, istam excusationem, quam tamen dubito, an tibi probari uelim. Est enim summum amoris negare ueniam breuibus epistolis amicorum, quamuis scias illis constare rationem. Vale.

C. PL. PAULINO SVO .S.

Liuius alium, ego beatissimum existimo, qui a bonæ, mansuræque famæ præsumptione perfruitur, certusque posteritatis cum futura gloria uiuit, ac nihil nisi præmium æternitatis ante oculos pingue illud, altumque ocium placeat. Et non omnes homines arbitror oportere aut immortalitatem suam, aut mortalitatem cogitare, et illos quidem contendere eniti, hos quiescere remitti, nec breuem uitam caducas laboribus fatigare, ut uideo multos misera simul, et ingrata imagine industriæ ad uilitatem sui peruenire. Hæc ego tecum quæ quotidie mecum, ut desinam me-

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
RVM LIBER NONVS.

C. PL. MAXIMO SVO. S.

Aepe te monui, ut libros, quos uel
 pro te, uel in Plantam, immo et pro te
 et in illū, (ita enim materia coegbat,) s
 composuisti, quam maturissime emitte-
 res, quod nunc præcipue morte eius
 audita, et hortor et moneo. Quam-
 nis enim legeris multis, legendosq; dederis, nolo ta-
 men quenquam opinari de functo demum inchoatos,
 quos incolumi eo peregisti. Salua sit tibi constantia,
 et fama. Erit autem, si notū æquis, iniquisq; fuerit,
 non post inimici mortem scribenda tibi natam esse fi-
 duciam, sed iam paratam editionē morte præuentā.
 Simul uitabis illud οὐχ' ὅσιν φθι μ' ἴροισι. Nam, quod
 de uiuente scriptum, de uiuente recitatum est, in defun-
 ctum quoq; tanquam uiuentem adhuc editur, si edi-
 tur, statī igitur. Siquid aliud in manibus differ, in-
 terim hoc perfice, quod nobis, qui legimus olim, ab-
 solutum uidetur, sed iam uideatur et tibi, cuius con-
 stantionem ne res ipsa desyderet, etiā horis ratio præ-
 cedit. Vale.

C. PL. SABINO SVO. S.

Acis iucunde, quod nō solum plurimas epi-
 stolas meas, uerum etiam longissimas flagi-
 tas, in quibus parcior fui, partim quia tuas

modum inquis in urbe potuisti? Circenses erant, quo genere spectaculi ne leuissime quidem teneor. Nihil nouum, nihil uarium, nihil, quod non semel spectasse, sufficiat. Quo magis miror tot millia uirorum, tam pueriliter identidem currentes equos, insistentes curribus hoies uidere. Si tamen aut uelocitate equorum, aut hominum arte traherentur, esset ratio nonnulla. Nunc fauent panno, pannum amant, & in ipso cursu, medioq; certamine, hic color illuc, ille hue transferatur. Studium, fauorq; transiit, et repente agitadores illos equos, illos, quos procul noscitant, quorum clamitant nomina relinquunt. Tanta gratia, tanta autoritas in una uiliissima tunica, Mitto apud uulgus, quod uilius tunica est, sed apud quosdam graues homines, quos ego cum recordor in re inani, frigida, assidua tam insatiabiliter desiderare, capio aliam quam uoluptatem, quod hac uoluptate non capiar. Ac per hos dies libentissime oculum meum in literis colloco, quos alii ociosissimis occupationibus perdunt.

Vale.

C. P. L. ROMANO SVO. S.

Edificare te scribis, bene est. inueni patrocini-
um. aedifico enim iam ratione, quia tecum.

Nam hoc quoq; non dissimile, quod ad mare tu, ego ad Larium lacum, huius in litore plures uillae meae, sed duae, ut maxime delectant, ita exercent. altera imposita saxi more baiano lacum prospicit. altera aequae more baiano lacum tangit. Itaq; illam traegediam, hanc appellare comaediam soleo, illam, quod

eum si dissenties tu, quanquam non dissenties, ut qui semper clarum aliquid, et immortale meditare. Vale.

C. PL. MACRINO SVO. S.

¶ Ererer ne immodicam orationem putares, quam cum hac epistola accepisses, nisi esset generis eius, ut sæpe incipere, sæpe desinere uideatur. nam singulis criminibus singulae uelut causæ continentur. Poteris ergo undecunq; coeperis, ubi cunq; desieris. quæ deinceps sequentur, et quasi incipiētia legere et quasi cohærentia, meq; in uniuersitate longissimū, breuissimū in partibus iudicare. Vale.

C. PL. TYRONI SVO. S.

¶ Gregre facis (inquiero enim, et perseuero) q̄ iustitiam tuam provincialibus multa humanitate commendas, cuius præcipua pars est honestissimum quenq; complecti, atq; ita a minori bus amari, ut simul a principibus diligere. Pleriq; autem dum uerentur, ne gratiæ potentium nimium impertire uideantur sinisteritatis, atq; etiam malignitatis famam consequuntur, a quo uitio tu longe recessisti scio. Sed temperare mihi non possum, quo minus laudem similis monenti, quod eum modum tenes, ut discrimina ordinum, dignitatumq; custodias, quæ si confusa, turbata, permista sint, nihil est ipsa æqualitate inæqualius. Vale.

C. PL. CALVISIO SVO. S.

¶ Mne hoc tempus inter pugillares, ac libellos iucundissima quiete transiisti. Quæ ad

scantur, sed tibi perennis fides, tantaq; in amore constantia. ut finiri nisi tua morte non possit, & Hercules, is fuit *Quintianus*, quem diligere deceat exemplo ipsius, felices amabat, miseros tuebatur, desiderabat amissos. Iam illa quanta probitas in ore, quanta in sermone cunctatio, quam pari libra grauitas, comitasq; quod studium literarum, quod iudicium, qua pietate cum dissimillimo patre uiuebat, cum non obstabat illi, quominus uir optimus uideretur, quod erat optimus filius? Sed quid dolorem tuum exulcerero? quamquam sic amasti uiuentem, ut hoc potius, quam de illo sileri uelis, a me praesertim, cuius praedicatione putas uitam eius ornari, memoriam prorogari, ipsamq; illam, qua est raptus aetatem posse restituui. Vale.

C. PL. TACITO SVO S.

V pio praecipis tuis parere, sed a prouo tanta penuria est, ut *Mineruae* et *Dianae*, quas aedis pariter colendas, conuenire non possit. Itaq; *Mineruae* tantum seruiendum est, delicate tamen, ut in secessu. et aestate. In uia plane nonnulla leniora, statimq; delenda ea garulitate, qua sermones in uehiculo feruntur extendi. His quaedam addidi in uillam, cum aliud non liberet. Itaq; poemata quiescunt, quae tu inter nemora, et lucos commodissime perfici putas oratiunculam unam, alteram retractari, quanquam id genus operis inamabile, inamoenum, magisq; laboribus ruris, quam uoluptatibus simile. Vale.

C. P. L. GEMINIO SVO. S.

Pistulam tuam iucundissimã recepi, eo ma-
 xime, quod aliqd ad te scribi uolebas, quod
 libris iferi posset, obueniat materia uel hæc
 ipsa, quam mōstras, uel potior alia. Sunt enim i hæc
 offendicula nonnulla, circunfero oculos, et occurrer.
 Bibliopolas Lugduni esse non putabã, ac tanto liben-
 tius ex literis tuis cognoui uēditari libellos meos, qui-
 bus peregre manere gratiã, quã in urbe collegerint,
 delector. Incipio enim satis absolutum existimare, de
 quo tanta diuersitate regionum discrepata hominũ
 iudicia consentiunt. Vale.

C. P. L. IVNIORI SVO. S.

Astigabat quidam filium suum, quod pau-
 lo sumptuosius equos, et canes emeret, huic
 ego, iuvene digresso, heus tu, nũquam ne fe-
 cisti, quod à patre corripì possit? fecisti dico, non inter-
 dum facis, quod filius tuus si repente pater ille, tu fi-
 lius, pari grauitate reprehendat? nõ omnes homines
 aliquo errore ducũtur? nõ hic in illo sibi, in hoc alius
 iudulget? hæc tibi admonitus imodice seueritatis exē-
 plo pro amore mutuo scripsi, ne quando tu quoq; filiũ
 tuum acerbius, duriusq; tractares. Cogita & illum
 puerũ esse, et te fuisse, atq; ita hoc, quod es pater ute-
 re, ut memineris hominem te esse, et hois patrẽ. Vale.

C. P. L. QUADRATO SVO. S.

Quanto studiosius, intentiusq; legisti libros,
 quos de Heluidii ultione cõposui, tanto im-

pensius postulas, ut perscribam tibi, quæq; extra
 libros, quæq; circa libros, totum deniq; ordinem rei,
 cui per ætatem non interfuisti. Occiso Domitiano sta-
 tui tecum, ac deliberavi, esse magnam, pulchramq;
 materiam insectandi nocentis, miseros vindicandi,
 se proferendi. Porro inter multa scelera multorû, nul-
 lum atrocius uidebatur, quàm quod in senatu sena-
 tor senatori, prætorius consulari, reo iudex manus in-
 tulisset. Fuerat alioqui mihi cum Heluidio amicitia,
 quanta potuerat esse cum eo, qui metu temporum no-
 men ingens, parens uirtutes secessu tegebat. Fuerat cû
 Arria et Fannia, quarû altera Heluidii nouerca, al-
 tera mater nouercæ. Sed non ita me iura priuata, ut
 publicum fas, et indignitas facti, et exempli ratio in-
 citabat. Ac primis quidem diebus reddita libertatis
 pro se quisq; inimicos suos duntaxat minores incon-
 dito, turbidoq; clamore postulauerat simul, et oppres-
 serat. Ego et modestius, et constantius arbitratus im-
 manissimum reum non communi temporum inuidia,
 sed proprio crimine urgere. Cû iam satis ille primus
 impetus deferuisset, et languidior in dies ira ad iusti-
 tiam redisset, quanquam tum maxime tristis amissa
 nuper uxore, mitto ad Anteiã (nupta hæc Heluidio
 fuerat) rogo ut ueniat, quia me recens adhuc luctus
 limine contineret. Ut uenit, destinatû est inquam mi-
 hi, maritum tuum non inultum pati, nuntia Arriæ et
 Fanniæ (ab exilio redierant) consule te, consule illas,
 an uelitis adscribi factò, in quo ego comite non egeo.
 sed non ita gloriæ meæ fauerim, ut uobis societatem
 eius inuideam. perfert Anteia mandata, nec illæ mo-

*rantur. Opportune senatus intra diem tertium. Omnia
 ego semper ad Corellium retuli, quem providentissi-
 mum ætatis nostræ, sapientissimumq; cognoui. hoc ta-
 men contentus in consilio meo fui, ueritus ne uetaret.
 (erat enim cunctantior, cautiorq;) sed nõ sustinui in-
 ducere in animum, quo minus illi eodem die facturũ
 me indicarem, quod an facerem, non deliberabam,
 expertus usu, De eo, quod destinaueris, non esse con-
 sultendos, quibus consultis obsequi debeas. Venio in se-
 natum, ius dicendi peto, dico paulisper maximo ad sen-
 su, ubi cœpi ad crimen attingere, reum destinare, ad-
 huc tamen sine nomine undiq; mihi reclamari. alius
 sciamus, qui sit, de quo extra ordinem referas. alius,
 quis est ante relationẽ reus? alius salui simus, qui su-
 per sumus. Audio imperturbatus, interritus, tantum
 susceptæ rei honestas ualet, tantum ad fiduciam, uel
 metum differt. nolint homines, quod facias, an nõ pro-
 bent. Longum est omnia, quæ tunc hinc inde iacta
 sunt, recensere. Nouissime consul, secunde sententia
 loco dices, siquid uolueris. permiseras inquam, quod
 usq; adhuc omnibus permisisti. Resido. aguntur alia
 interea. me quidam ex consularibus amicis secreto, cu-
 ratoq; sermone quasi nimis fortiter, incauteq; progres-
 sum corripit, reuocat, monet, ut desistã, adiecit etiã.
 Notabilem te futuris principibus fecisti. esto inquam
 dum malis. Vix ille discesserat, rursus alter, quid au-
 des? cur ruis? quibus te periculis obiiis? quid præsen-
 tibus confidis incertus futurorũ? laceassis hominem iam
 præfectum ærarii, et breui consulem. Præterea qua
 gratia? quibus amicitis fultum? nominat quendam,
 qui tunc*

qui tunc ad orientem amplissimum et famosissimum
 exercitum, non sine magnis, dubiisque rumoribus obti-
 nebat. Ad hæc ego. Omnia percepi, atque animo mecum
 ante peregrini, nec recusò, si ita casus attulerit, luere pœ-
 nas ob honestissimum factum, dum flagitiosissimum
 factum ulciscor. Iam censendi tempus. Dicit Domitius
 Apollinaris consul designatus, dicit Fabritius Ve-
 iento, Fabius Posthuminus, Vectius Proculus collega
 Publici Certi, de quo agebatur. Vxoribus autem meæ,
 quam miseram, vitricis. Post hos Ammius Flaccus,
 omnes Certum non dum a me nominatum, ut nomi-
 natum defendunt, crimenque quasi in medio relictum
 defensione suscipiunt, quæ præterea dixerint, nõ est
 necesse narrare, in libris habes. Sum enim cuncta ip-
 sorum uerbis persecutus. Dicunt contra Auidius Quie-
 tus, Cornutus Tertullus, iniquissimum esse, querelas
 dolentium excludi, idcircoque Arriæ, et Fanniæ ius que-
 rendi non auferendum, nec interesse cuius ordinis quis
 sit. Sed quam caussam habeat Cornutus datum se a co-
 sulibus tutorem Heluidii filiæ petentibus matre eius,
 et vitrico, nunc quoque non sustinere deserere officii sui
 partes, in quo tamen et suo dolori modum impone-
 re, et optimarum fœminarum ferre modestissi-
 mum adfectum, quas contentas esse admonere Senatui
 Publici Certi cruetæ adulationis. Et petere si poena
 flagiti manifestissimi remittatur, nota Certo quasi cen-
 soria inuratur. Tunc Satrius Rufus medio, ambiguoque
 sermone, puto, inquit, iniuriam factam Publicio Certo,
 si non absoluitur, nominatus est ab amicis Arriæ, et
 Fanniæ, nominatus ab amicis suis, nec debemus soli-

citi esse. Idem enim nos, qui bene sentimus de homine,
 iudicaturi sumus, si innocens est, sicuti et spero, et ma-
 lo, et donec aliquid probetur, credo poteritis absolue-
 re. Hæc illi, quo quisq; ordine citabantur. Venitur ad
 me, consurgo, utor initio, quod in libro est, respondeo
 singulis. mirum, qua intentione, quibus clamoribus
 omnia exceperint, qui modo reclamabant, tanta con-
 uersio uel negotii dignitatem, uel prouentum oratio-
 nis, uel actoris constantiam subsequuta est. Finio. In-
 cipit respondere V eiento, nemo patitur, obturbatur, ob-
 strepitur, adeo quidem, ut diceret, rogo Patres. C. ne
 me cogatis iplorare auxiliũ tribunorũ. Et statim Mau-
 rena tribunus, permitto tibi uir clarissime V eiento di-
 cere. tunc quoq; reclamatur. Inter moras consul citatis
 nominibus, et peracta discessione mittit Senatum, ac
 penè adhuc stantem, tentantemq; dicere V eionem
 relinquit. Multum ille de hac (ita uocabat) contume-
 lia, questus est Homericò uersu ὦ γέρον, ἢ μάλα δ' ἦσθε
 γέροι τέρονσι μαχηταί. non ferè quisquam in Senatu
 fuit, qui non me complecteretur, exoscularetur, certa-
 timq; laudẽ cummlaret, quod intermissum iã diu mo-
 rem in publicum cõsulendi, susceptis propriis simul-
 tatibus, reduxissem, quod deniq; senatum inuidia li-
 berassem, qua flagrabat apud ordines alios, quod se-
 uerus i cæteros, senatoribus solis dissimulatione qua-
 si mutua parceret. Hæc acta sunt absente Certo. Ab-
 fuit enim seu tale aliquid suspicatus, siue ut excusa ba-
 tur, infirmus. Et relationem quidem de eo Cæsar ad
 senatum non remisit. obtinui tamen, quod intenderã
 nam collegæ Certi consulatum, successorẽ Certus ac-

cepit, planeq; factum est, quod dixeram in fine. Reddat præmiū sub optimo principe, quod a pessimo accepit. Postea actionem meam ut cunq; potui, recollegi, addidi multa. Accidit fortuitum, sed non tanquam fortuitum, quod editis libris Certus intra paucissimos dies implicatus morbo decessit. Audi referentis hanc imaginem mentis eius, hanc oculis oberrasse, tanquam uideret Heluidiū respondere mihi. Vera ne hæc, adfirmare non ausim interest enim exempli, ut uera uideantur. Habes epistolam, si modum epistolæ cogites, libris, quos legisti non minorem sed imputabis tibi, qui contentus libris non fuisti. Vale.

C. PL. TACITO SVO. S.

Ec ipse tibi plaudis, et ego nihil magis ex fide, quã de te scribo. Posteris an aliqua cura nostri, nescio. nos certe meremur, ut sit aliqua; non dico ingenio (id enim superbum) sed studio, sed labore, et reuerentia posterum. Pergamus modo itinere instituto, quod ut paucos in lucē, famãq; pro uexit, ita multos è tenebris, et silētio protulit. Vale.

C. PL. FALCONI SVO. S.

Esugeram in Tuscos, ut omnia ad arbitriū meum facerem, at hoc ne in Tuscis quidē, tam multis undiq; rusticorum libellis, et tā querulis inquietor, quos aliquanto magis inuitus, quã meos lego. nam et meos inuitus. retracto enim ratiunculas quasdam, quod post intercaedinem temporis et frigidū, et acerbū est ratiocinationes, quasi absen-

te negliguntur. Interdum tamen equum conscendo, et patremfamilie hactenus ago. quod aliquam partem praediorum, sed pro gestatione percurro. Tu consuetudinem serua, nobisque sic rusticas urbana acta perscribe. Vale.

C. PL. MAM I L I A N O S V O S.

Ummam te uoluptatem percepisse ex isto cō
 piofissimo genere uenandi non miror, cum
 historicorum more scribas numerum iniri non
 potuisse. Nobis uenari nec uacat, nec libet. Non uacat,
 quia uindemia in manibus. Non libet, quia exigua.
 De uehemus tamen pro nouo musto, nouos uersiculos
 tibi, quos iucundissime exigenti, ut primum uidebun-
 tur deferuisse, mittemus. Vale.

C. PL. G E N I T O R I S V O S.

Ecepi literas tuas, quibus quereris tædio ti
 bi fuisse quamuis lautissimam cœnam, quia
 scurræ, anædi, moriones, menses inerrabāt.
 Vis tu remittere aliquid ex rugis. equidem nihil ta-
 le habeo, habentis tamen fero, cur ergo non habeo?
 quia nequaquam me, ut inexpectatum, festiuumue de-
 lectat, si quid molle a anædo, petulans a scurra, stul-
 tum a morione profertur, non rationem, sed stomachum
 tibi narro. Atque adeo, quam multos putas esse, quos
 ea, quibus ego et tu capimur, et ducimur, partim ut
 inepta, partim ut molestissima offendant. Quam mul-
 ti cum lecter, aut lyristes, aut comædus inductus est,
 calceos poscunt, aut non minore cum tædio recubant,

quam tu ista (sic enim appellas) prodigia perpeffus es. Demus igitur alienis oblectationibus ueniam, ut nostris impetremus. Vale.

C. PL. SABINO SVO. S.

q Va intentione, quo studio, qua deniq; memoria legeris libellos meos, epistola tua ostēdit, ipsi igitur exhibes negotium tibi, qui elis, & inuitas, ut quam plurima communicare tecum uelim, faciam, per partes tamen, et quasi digesta, ne istam ipsam memoriā, cui gratias ago adfuitate, et copia turbē, onerata m̄q; et quasi oppressam cogam pluribus singula, posterioribus priora dimittere. Vale.

C. PL. RVSONI SVO. S.

s Ignificas legisse te i' quadā epistola mea, iussisse Verginū Rufum i' scribi sepulchro suo. Hic situs est Rufus, pulso q̄ uindice quondā. Imperium adseruit non sibi, sed patriæ. Reprehēdis, quod iusserit, addis etiam melius, rectiusq; Frontinum, quod uetuerit omnino monumentum sibi fieri, meq; ad extremum, quid de utroq; sentiā, consulis. utrumq; dilexi, miratus sum magis, quem tu reprehendis miratus, atq; ita, ut non putare satis unquam laudari posse, cuius nunc mihi subeunda defensio est. Omnes ego, qui magnum aliquod, memorandumq; fecerunt, non modo uenia, uerū etiam laude dignissimos iudico, si immortalitatem, quam meruere festantur. Victuriq; nominis famam supremis etiam

titulis prorogare nituntur. Nec facile quenquam, nisi Verginium inuenio, cuius tanta in prædicando ueracundia, quãta gloria ex factò ipse sum testis familiariter ab eo dilectus, probatusq; semel omnino me audiente prouectum, ut de rebus suis hoc unum referret, ita secum aliquando Cluuium locutum, Scis Vergini quæ historiæ fides debeatur. proinde si quid in historiis meis legis aliter ac uelles, rogo ignoscas. At hoc seculũ Cluui ne tu ignoras, ideo me fecisse, quod feci, ut esset liberũ uobis scribere, quæ libuisset? Age dum hunc ipsum Frontinum in hoc ipso, in quo tibi parior uidetur et pressior, cõparemus. Vtuit extruũ monumentum. sed quibus uerbis? impenſa monumenti superuacua est, memoria nostri durabit, si uitam meruimus. an restrictius arbitraris per orbem terrarũ legendum, dare duraturam memoriam suam, quam uno in loco duobus uersiculis signare, quod feceris? Quamquam non habeo propositum illum reprehendi, sed hunc tuendi, cuiusq; potest apud te iustior esse defensio, quam ex collatione eius, quem prætulisti. Meo quidem iudicio neuter culpandus, quorum uterq; ad gloriam pari cupiditate, diuerso itinere cõtendit, alter dũ expetit debitos titulos, alter dum ma uolt uideri contempſisse. Vale.

C. P. L. VENATORI SVO. S.

t Va uero epistola tanto mihi iucundior fuit, quanto longior erat, præsertim cum de libellis meis tota loqueretur, quos tibi uoluptati

esse non miror, cum omnia nostra, perinde ac nos, ames. Ipse cum maxime uindemias gracileis quidē, ubiores tamen, quam expectaueram, colligo, si colligere est nonnunquam decerpere uiam, torculum inuisere, gustare de lacu mustū, obrepere. urbani, qui nunc rusticis præsunt, meq; notariis et lectoribus reliquerunt. Vale.

C. PL. SABINIANO SVO. S.

Ibertus tuus, cui succensere te dixeras, uenit ad me, aduolutusq; pedibus meis tanquam tuus hæsit. fleuit multum, multum rogauit, multum etiam tacuit, in summa, fecit mihi fidē poenitentiae. uere credo emendatum, quia deliquisse se sentit. Irasceris scio, et irasceris merito, id quoq; scio, sed tūc præcipua mansuetudinis laus, cum iræ cussa iustissima est. amasti hominem, et spero amabis. Interim suffias, ut exorari te sinas. Licebit rursum irasci, si meruerit, quod exoratus excusatus facies. Remitte aliqd adulescētiae ipsius, remitte lachrymis, remitte indulgentiae, ne torseris illum, ne torseris etiam te. torqueris enim, cū tam lenis irasceris. Vereor ne uideat non rogare, sed cogere, si precibus eius meas iunxero. Iungam tamē tanto plenius, et effusius, quanto ipsum acrius, seueriusq; corripui. destricte minatus nunquam me postea rogaturum. Hoc illi, quem terreri oportebat, tibi nō idem. nam fortasse iterum rogabo, iterum i petrabo. sit modo tale, ut rogare me, ut præstare te deceat. Vale.

C. P. L. SEVERO SVO .S.

m *Agna me solitudine adfecit Passenis Pau-
 li ualetudo, et quidē plurimis, iustissimisq;
 de causis. Vir est optimus, honestissimus, no-
 stri amantissimus; Præterea in literis ueteres æmula-
 tur, exprimit, reddit. Propertiu in primis, a quo ge-
 nus ducit, uera soboles, eoq; simillima illi, in quo ille
 præcipuus. si elegos eius in manum sumpseris, leges
 opus tersum, molle, iucundum, et planè in Propertii
 domo scriptum. Nuper ad lyrica deflexit, in quibus
 ita Horatium, ut in illis illum alterum effingi putes.
 siquid in studis cognatio ualet, et huius propinquū.
 magna uarietas, magna mobilitas. Amat, ut qui ue-
 rissime. dolet, ut qui impatientissime laudat, ut qui
 benignissime. ludit, ut qui facetissime omnia deniq;
 tanquam singula absoluit. Pro hoc ego amico, pro
 hoc ingenio, non minus æger animo, quam corpore il-
 le. Tandem illum, tandē me recepi. Gratulare mihi,
 gratulare etiam literis ipsius, quæ ex periculo eius
 tantum discrimen adierunt, quantū ex salute gloria
 consequentur. Vale.*

C. P. L. MAXIMO SVO .S.

f *Requenter agenti mihi uenit, ut centūuiri,
 cum diu se intra iudicium, auctoritatem, gra-
 uitatemq; tenuissent, omnes repente quasi ui-
 sti, coactiq; consurgerent, laudarentq;. Frequenter è
 senatu famam, qualem maxime optauerā, rettuli, nū-
 quam tamen maiorem cepi uoluptatem, quam nuper*

ex sermone Cornelii Taciti narrabat se disse secum
 Circēsis proximo equitē Ro. hūc post uarios, eru-
 ditosq; sermones requisisse, Italicus es, an provinca-
 lis, se respondiisse, nosti me, et quidē ex studiis. Ad hoc
 illum, Tacitus es, an Plinius? exprimere nō possum, q̄
 sit iucundum mihi, quod nomina nostra quasi litera-
 rum propria, non hominum, literis reddūtur, quod
 uterq; nostrum his etiam ex studiis notus, quibus ali-
 ter ignotus est. Accidit aliud ante pauculos dies simi-
 le. Recumbebat mecum uir egregius Fidius Rufinus,
 super eum municeps ipsius, qui illo die primum in ur-
 bem, cui Rufinus demonstrans me, uides hunc? multa
 deinde de studiis nostris. Et ille, Plinius est, iquit. Ve-
 rum fatebor, capio magnū laboris mei fructum. An
 si Demosthenes iure lætatus est, quod illū anus Atti-
 ca ita demonstrauit ἑ τὸς ὅτι δὲ μὲν ὁ δὲ τὸς. ego celebra-
 te nominis mei gaudere nō debeo? Ego uero et gaudeo,
 et gaudere me dico. Neq; enim uereor, ne iactantior
 uidear, cum de me aliorum iudicium, non meum pro-
 fero, præsertim apud te, qui nec illius inuides laudi-
 bus, et faues nostris. Vale.

C. PL. SABINIANO SVO. S.

Ene fecisti, quod libertum aliquando tibi ca-
 b rum reducentibus epistolis meis in domum
 animum recepisti. Iuuabit hoc te me certe
 iuuat, primū, quod te talem uideo, ut in ira regi pos-
 sis, deinde, quod tantum mihi tribuis, ut uel autorita-
 ti meæ pareas, uel precibus indulgeas. Igitur et lau-
 do, et gratias ago, simul in posterum moneo, ut te er-

roribus tuorum, et si non fuerit, qui deprecetur, placabilem praestes. Vale.

C. PL. MAMILIANO SVO. S.

Vereris de turba caestrensiu negotioru,
 ¶ et tanquam summo otio perfruare, lusus, et
 ineptias nostras legis, amas, flagitas, meq;
 ad similia codēda nō mediocriter icitas. Incipio. n. ex
 hoc genere studioru non solum oblectationem, ue-
 rumetiam gloriam petere, post iudiciu tuu viri
 grauissimi, eruditissimi, ac super ista uerissimi. Nūc
 me reru actus modice, sed tamen distringit, quo fi-
 nito, aliquid earundem camoenarū in istu benignis-
 simu sinu mittam. Tu passerulis, et columbulis
 nostris inter aquilas uestras dabis pennas, si tamen et
 sibi et tibi placebunt, si tantu sibi, continēdos cauea,
 nidō ue curabis. Vale.

C. PL. LVPERCO SVO. S.

Ixi de quodam oratore seculi nostri, recto
 ¶ quidem, et sano, sed parum grandi et orna-
 to, ut opinor, apte. Nihil peccat, nisi quod ni-
 hil peccat. debet enim orator erigi, attolli, interdū etiā
 efferuescere, efferri, ac saepe accedere ad praecip. nā
 plerunq; altis, et excelsis adiacent abrupta tutius per
 plana, sed humilins, & depressius. Item frequentior
 currentibus, quā reptantibus lapsus. sed his nō la-
 bentibus nulla laus, illis nōnulla etiā si labantur. nā
 ut quasdā artes, ita eloquentiam nihil magis, quā
 ancipitia cōmendant. Vides qui per funē in summa

nituntur, quantos soleant excitare clamores, cum iam iamq; casuri uideatur. sunt enim maxime, mirabilia, quæ maxime inspectata, maxime periculosa, ut quæ græci magis exprimunt παράβολα, ideo nequaquam par gubernatoris est uirtus cum placido, & cum turbato mari uehitur, tunc admirante nullo illaudatus, inglorius subit portum. at cum stridunt funes, curuatur arbor, gubernacula gemunt, tunc ille clarius et diis maris proximus. Cur hæc? quia uisus es mihi in scriptis meis adnotasse quædam, ut tumida, quæ ego sublimia, aut improba, quæ ego audientia, aut nimia, quæ ego plena arbitrabar. Plurimum autem refert reprehendenda adnotes, an insignia. Omnis enim aduertit, quod eminet, et extat, sed acri intentione diiudicandum est, immodicum sit, an grande, altum, an enorme, atq; ut Homerum potissimum attingam, quem tandem alterutrâ in partem potest fugere. ἀμφὶ δ' ἐσάλπιγγε μέγας ὕρανος. ἠέρι δ' ἔρχος Ε κέλιτο. & totum illud. οὔτι θαλάσσης κύματος συμβολαί. Sed opus est examine et libra, incredibilia sint hæc, & inania, an magnifica, et cœlestia. Ne nunc ego me his similia aut dixisse, aut posse dicere puto, non ita insano, sed hoc intelligi uolo, laxã dos esse eloquentiæ frenos, nec angustissimo gyro ingeniorum impetus refringendos. At enim alia conditio oratorum, alia poetarum. quasi uero. M. Tullius minus audeat, quanquam hunc omitto. neq; enim ambigi puto. Sed Demosthenes ipse ille norma oratoris, & regula, num se cohibet, et cõprimat cum dicat illa notissima, ἄνθρωποι μικροὶ καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες. & γυνῆς οὐ λίθοις ἐτάχισα

πῶς πόλιν, οὐ δὲ πλίνθοις ἐγὼ. *Et statim, οὐκ ἐκ μὲν θαλάσσης πῶς ἄβροϊαν προῦβαλόμην, πρὸ τῆς ἀττικῆς. Et alibi, ἐγὼ δὲ, οἷμαι μὲν ὧ ἄνδρες ἀθηναῖοι νῆ τοὺς θεοὺς ἐκείνου μισθύνειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων. Iam quid adientibus illo pulcherrimo, ac longissimo excessu. τόση σημα ἰδρ. quid hæc? breuiora superioribus, sed audacia paria, τότε ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι θρασυωμένω, καὶ πολλῶν ῥέοντι καθ' ἡμῶν. Ex eadem nota, ὅταν δὲ ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας ὡς περ οὗτος ἰχύση, ἢ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πᾶσι μα' ἅπαντα ἀτεχάτισε καὶ διέλυσε. Si mille his ἀπεχοινομένοις ἅπασι τοῖς ἐν τῇ πόλει δικάσι. Et ibidē σὺ τὸν ἑς ταῦτα ἔλεον προῦδωνας ἄριστόγητον. μάλλον δὲ ἀνήρηκας ὅλως. μὴ δ' ἢ πρὸς οὐς αὐτὸς ἑάλωκας λιμένας, καὶ προσβολῶν ἐπέπλησας. πρὸς τὴν τὴν ὀρμίξην. Et dixerat τῷ τῷ δ' ἔδ' ἐνα ὀρῶ τ' τόπων τούτων βάσιμον ὄντα, ἀλλὰ πάντα ἀπόκριμνα, φάραγγας. βάραθρα. *Et deinceps δέδοικε μὴ δόξη τί τισι τὸν αἰε βολόμενον εἶναι πονηρὸν τῶν ἐν τῇ πόλει παιδορῖβειν ἀδινῆς. μὴ γάρ ἔστι πᾶς ὁ πονηρὸς καθ' ἑαυτόν. Nec satis οὐδὲ ἰδρ. τὸ πρόζοντος ὑπολαμβάνω τὰ δίκαστήρια ταῦτα οἰοσθῆναι, ἵνα τὸ τοιούτους ἐν αὐτοῖς μοσχάητε, ἀλλὰ τὸ μαντίοι, ἵν' ἀνέγρητε, καὶ κολάσητε, καὶ μηδ' ἑς ξηλοῖ, μὴ δ' ἐπιθυμῆτε κακίαν. adhuc ἔτι κάπηλός ἔστι πονηρίας, καὶ παλιόγκάπηλος, καὶ μεταβολὸς. Et mille talia, ut præterea, quæ ab Aeschine θαῦματα, ποη ρήματα. nocantur in cōtrarium inadi dices, hūc quoq; ob ista culpari. Sed uide quanto maior sit, qui reprehenditur, ipso reprehendente, et maior ob hoc quoq; in aliis enim uis, in his granditas eius elucet. Num autem Aeschines ipse ius, quæ in Demosthene arcebat abstinuit? χρὴ γὰρ τὸ**

αὐτὸ φέγγεσθαι τὸν ῥήτορα κ' τὸ νόμον ὅταν ἢ ἑτέραν ἢ
 φωνὴν ἀφ' ἧ ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τὸ νόμος δι-
 κείω χρηθιδόναι πῶς φῆρον, ἢ τῇ τὸ λέγοντος ἀταιχματῆρα·
 αἰὶο ἰσο, ἔπειτα ἀναφαίνεται πρὶ πάντων ἐν τῷ ψηφίσι-
 ματι· πρὸς τῷ κλειέματι γράφω τὰ πεντατάλαντα ἢ
 πρέσβεις ἀξίων ἢ ὠρεῖται μὴ ἢ μῖν ἀνά κωμῆρα διδόναι·
 ὅτι δὲ ἀμὴν λέγω ἀφελὼν τὸν πομπὴν, κ' τὰς προήρως, κ' ἢ
 πῶς ἀλαξονίαν ἐν τῷ ψηφίσματος ἀνάγνωθι· *Iterū alio,*
 κ' μὴ ἔατε αὐτὸν ἕως τὸς τοῦ παρανόμου λόγους περιίστα-
 σθαι, *Quod adeo probavit, ut repetat* ἀλλὰ ἐγκυθί με-
 νοι κ' ὀνεδρῶν οὐδὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσελαύνετε αὐτὸν
 ἕως τὸς τῷ παρανόμου λόγους, κ' τὰς ἐκ προπὰς αὐτοῦ τ' λό-
 γων ἐπιτιρεῖτε· *An illa cistōditius, pressiusq;*, σὺ δὲ
 ἔλκοποιῆς, καὶ μᾶλλον σοι μέλει τῶν αὐθιμέρων λόγων,
 ἢ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως· *Altius illa*, οὐκ ἀποπέμ-
 ψαθε τὸν ἄνθρωπον ὡς κοινήν· τ' ἑλλήνων συμφορὰν, ἢ
 συλλαβόντες ὡς λησὴν τῶν πραγμάτων διὰ τ' πολιτείας
 πλείοστα τιμωρήσασθαι· *et alia*· *Expecto, ut quaedam*
ex hac epistola, gubernacula gemūt, et diis maris pro-
ximus, iisdem notis, quibus ea, de quibus scribo. con-
fodias. Intellego enim me dū ueniam prioribus peto,
in illa ipsa, quae adnotaueras, incidisse. Sed confodias
licet, dummodo iam nunc destines diem, quo ex de il-
lis, et de his corā exigere possimus. Aut enim tu me
timidum, aut ego te temerarium faciam. Vale.

C·P·L· P·A·T·E·R·N·O· S·V·O·S·

Vanta potestas, quanta dignitas, quanta ma-
 9 iestas, quantum deniq; numen sit historiae;
 cum frequenter aliās, tum proxime sensi.
 Recitauerat quidam uerissimum librum, partemq;

eius in alium diem reseruauerat. ecce amici cuiusdam orantes, obsecrantesque, ne reliqua recitaret. Tantis audiendi, quæ fecerint, pudor, quibus nullus facendi, quæ audire erubescunt. Et ille quidem præstitit, quod rogabatur. sinebat fides. liber tamen, ut factum ipsum manet, manebitque, legeturque; semper tanto magis, quia non statim. Incitantur enim homines ad agnoscenda, quæ differuntur. Vale.

C. P. L. ROMANO SVO. S.

Ost longum tempus epistolas tuas, sed tres
 P pariter recepi, omnes elegantissimas, amantissimas, et quales a te uenire præsertim desideratas, oportebat, quarum una iniungis mihi iocundissimum ministerium, ut ad Plotinam sanctissimam fœminam literæ tuæ perferantur, perferentur, eadem commendas Popilium Artemisium, statim præstiti, quod petebat. Indicas etiam modicas te uindemias collegisse communis hæc mihi tecum, quanquam in diuersissima parte terrarum querela est. Altera epistola nuntias multa te nunc dictare, nunc scribere, quibus nos tibi repræsentantes, gratias ago, agerem magis, si me illa ipsa, quæ scribis, aut dictas, legere uoluisses, et erat æquum, ut te mea, ita me tua scripta cognoscere, etiam si ad alium, quàm ad me pertinerent, Polliceris, in finem, cum certius de uitæ nostræ ordinatione aliquid audieris, futurum te fugituum rei familiaris, statimque ad nos euolaturum, qui iam tibi compedes nectimus, quas perfringere nullo modo possis. Tertia epistola continebat esse tibi redditam orationem

pro Clario, eamq; uisam uberiolem, quam dicente me audiente te fuerit. Est uberior. multa eni postea inserui, adiciis te alias te literas curiosius scriptas misisse, an acceperim quæris, non accepi, et accipere gestio. promde prima quaq; occasione mitte, adpositis quidem usuris, quas ego (num parcius possum) ceterisima computabo. Vale.

C.P.L. RYSTIGO SVO .S.

T fatius est unum aliquid insigniter facere
 ¶ quam plurima mediocriter, ita plurima mediocriter, si non possis unum aliquid insigniter. quod intuens ego, uariis me studiorum generibus nulli satis confisus ex perior. proinde cum hoc uel illud legis, ita singulis ueniam, ut nō singulis dabis. An ceteris artibus excusatio in numero, literis durior lex, in quibus difficilius effectus est? quid autē ego de uenia quasi ingratus? nam si ea facilitate hæc proxima acceperis, qua priora, laus potius speranda, q̄ uenia obsecranda est, mihi tamē uenia sufficit. Vale

C.P.L. GEMINO SVO .S.

Audas mihi, et frequenter præsens, et nūc
 L per epistolas Nonium tuum, quod sit liberalis in quosdam, et ipse laudo, si tamen nō in nos solos. Volo eni eum, qui sit uere liberalis tribuere patriæ, propinquis, ad finibus, amicis, sed amicis dico pauperibus, non ut isti, qui iis potissimum donant, qui donare maxime possunt. Hos ego uiscatis, hamatisq; muneribus, nō sua promere puto, sed alie-

na corripere. Sunt ingenio simili, q̄ quod huic donat auferunt illi, famamq; liberalitatis auaritia petunt. Primum est autem suo esse contentum, deinde quos precipue scias indigere, sustentantem, fouentemq; orbe quodam societatis ambire. Quæ cuncta si facit iste, usquequaq; laudandus est, si unum aliquod, minus quidem, laudandus tamen. Tam rarum est etiam imperfectæ liberalitatis exemplar, ea inuasit homines habendi cupido, ut possideri magis, quam possidere uideantur. Vale.

C. PL. SARDO SVO. S.

Ost quam a te recessi, non minus tecum, quã
 p cum apud te fui. legi enim librũ tuum idẽ-
 tidem repetens ea maxime (non enim mem-
 tiar) quæ de me scripsisti. in quibus quidem percipio
 sus fuisse. quam multa. quam uaria, quam non eadẽ
 de eodem, nec tamen diuersa dixisti? Laudem pari-
 ter, et gratias agam? neutrum satis possum. et si pos-
 sem, timerem ne adrogans esset, ob ea laudare, ob
 quæ gratias agerem. Vnum illud addam, omnia mi-
 hi tanto laudabiliora uisa, quanto iucundiora, tanto
 iudicundiora, quanto laudabiliora erant. Vale.

C. PL. TITIANO SVO. S.

Vid agis? quid acturus es? ipse uitam iucũ
 q dissimam idest otiosissimam uiuo. quo fit, ut
 scribere longiores epistolas nolim, uel im le-
 gere, illud tanquã delicatus, hoc tanquã otiosus. Nihil
 est. n. aut pigrius delicatus, aut curiosius otiosus. Vale.

C. PL.

C. PL. CANINIO SVO. S.

i Nādi in materiam ueram, sed simillimam
 fictæ, dignā q̄; isto lætissimo, altissimo, pla-
 né q̄; poetico ingenio. incidi autem dum su-
 per cœnam uaria miracula hinc inde referūtur. ma-
 gna autoris fides, tam etsi quid poetæ cum fide? is ta-
 men autor, cui bene uel historiam scripturus credi-
 disse. Est in Africa Hipponēsis Colonia, mari proxi-
 ma, adiacet ei nauigabile stagnum, quod in modum
 fluminis æstuariū emergit, quod uice alterna prout
 æstus aut repressit, aut impulit, nunc infertur mari,
 nunc redditur stagno, omnis hic ætas piscandi, nauigi-
 gendi, atq; etiam natandi studio tenetur, maxime pue-
 ri, quos otium, ludusq; sollicitant, his gloria et uirtus,
 altissime prouehi, uictor ille, qui longissime ut litus,
 ita simul nantens reliquit. hoc certamine puer quidā
 audentior cæteris in ulteriora tendebat, Delphinus
 occurrit, et nunc præcedere puerum, nunc se qui, nūc
 circuire, postremo subire, deponere, iterum subire, tre-
 pidantemq; perferre primum in altum, mox flectit
 ad litus, redditq; terræ, et æqualibus. Serpit per Co-
 loniam fama, cōcurrere omnes, ipsum puerū tanquā
 miraculum aspicere, interrogare, audire, narrare. po-
 stero die obsident litus, prospectant mare, et si quid ē
 mari simile, natant pueri, inter hos ille, sed cautius,
 Delphinus rursus ad tempus, rursus ad puerum fu-
 git ille cum cæteris, delphinus quasi inuitet, reuocet,
 exilit, mergitur, uariosq; orbis implicat, expeditq;.
 Hoc altero die, hoc tertio, hoc pluribus donec homi-

nes innutritos mari subiret timendi pudor, accedunt, et alludunt, et appellant, tangunt etiã, pertrectãtq; præbentẽ, crescit audacia experimẽto maxime. puer qui primus expertus est, adnatat, nanti insilit tergo, fertur, referturq; ad nosci se, amari putat, amat ipse, neuter timet, neuter timetur. huius fiducia, mansuetudo illius augetur. necnon alii pueri dextra, lenãq; simul eunt hortantes, monentesq;. ibat una (id quoq; mirum) delphinus alius tantum spectator, et comes. Nihil enim simile, aut faciebat, aut patiebatur, sed alterum illum ducebat, reducebat, ut puerum ceteri pueri, incredibile, tam ueruntamen, quam priora, delphinum gestatorẽ, colluforemq; puerorum in terram quoq; extrahi solitũ, harenusq; siccatum ubi incaluisset, in mare reuolui. cõstat Octauium Auitũ legatum proconsulis in litus educto religione praua superfudisse unguentum, cuius ille nouitatem, odoremq; in altum refugiisse, nec nisi post multos dies uisum languidum, et mœstum, mox redditis uiribus priorem lasciuiam, & solita ministeria repetisse. Confluebant ad spectaculũ omnes magistratus, quorum aduentu, et mora modica Resp. nouis sumptibus atterebatur. Postremo locus ipse quietem suam, secretumq; perdebat. Placuit secrete interfici, ad quod coibatur. Hæc tu qua miseratione, qua copia deflebis, ornabis, attolles? q̄q̄ non est opus ad fingas aliqd, aut struas, sufficit ne ea, quæ sũt uera, minuãtur. Vale.

C. P. L. TRANQUILLO SVO. S.

e Xplicat æstum meum, audio me male legere duntaxat uersts, orationes enim com=

mode, sed tanto minus uersus. Cogito ergo recitaturus familiaribus amicis, experiri libertum meum. hoc quoq; familiare, quod elegi, nō bene, sed melius scio lecturum, si tamen non fuerit perturbatus. Est enim tam nouus lector, quā ego poeta. Ipse nescio quid illo legente interim faciam, sedeam defixus, et mutus, et similis otioso? an ut quidā, quæ pronuntiabit, murmurare, oculis, manus prosequar? Sed puto me non minus male saltare, q̄ legere. iterum dicam, explicat æstum meū, ueréq; rescribe, num sit melius pessi me legere, quā ista uel non facere, uel facere. Vale.

C. P. L. OPPIO SVO. S.

Ibrum, quem misisti recepi, et gratias ago.
 I sum tamen hoc tēpore occupatissimus. Ideo nō dum eum legi, cum alioqui ualidissime cupiam, sed eam reuerentiam cum literis ipsis tum scriptis tuis debeo, ut sumere illa nisi uacuo animo, irreligiosum putem. Diligentiam tuam in retractandis operibus ualde probo. Est tamen aliquis modus, primum, quod nimia cura deterit magis, quā emēdat, deinde, quod nos a recentioribus reuocat, simulq; nec absoluit priora, et inchoare posteriora non patitur. Vale.

C. P. L. FVSCO SVO. S.

Væris, quē admodum in Tuscis diem æstate disponam. Euigilo, cum libuit, plerumq; circa horam primā, sæpe ante, tardius raro, clausæ fenestræ manent. mire enim silentio,

et tenebris ab iis, quæ auocant, abductus, et liber, et mihi relictus, non oculos animo, sed animum oculis sequor, qui eadem, quæ mens uident, quoties non uident alia. Cogito si quid in manibus, cogito ad uerbū scribenti, emendantiq; similis, nunc pauciora, nunc plura, ut uel difficile, uel facile componi, teneri ue potuerunt. Notarium uoco, et die admissō, quæ formauerā, dicto, abit, rursumq; reuocatur, rursumq; remittitur. ubi hora quarta, uel quinta, neq; enim certum, di mensumq; tempus, ut dies sua sit, in xystum me, uel cryptoporticum confero. reliqua meditor, et dicto, uehiculum ascendo. ibi quoq; idē, quod ambulans, aut iacens, durat intentio, mutatione ipsa refecta. paulū redormio. dein ambulo. mox orationem Græcam, latinā me clare, et intente non tam uocis caussa, quam stomachi lego, pariter tamen et illa firmatur. iterum ambulo, ungor, exerceor, lauro. cœnanti mihi sic cū uxore, uel paucis liber legitur. post cœnam comœdia aut lyristes. mox cū meus ambulo, quorū numero sūt eruditi ita uariis sermonibus uespera extenditur, et quanq̄ lōgissimus dies, cito cōditur. Nōnunq̄ ex hoc ordine aliqua mutantur nā si diu tacui, uel ambulauī, post somnum decimum, lectionemq; non uehiculo, sed quod breuius, quia uelocius, equo gestor. interueniūt amica ex proximis oppidis, partemq; diei ad se trahunt interdumq; lassato mihi, opportuna interpellatione subueniunt. uenor aliquando, sed non sine purgillaribus, ut quamuis nihil ceperim, non nihil referam, datur et colonis, ut uidetur ipsis non satis temporis, quorum mihi agrestes querelæ literas nostras

et hæc urbana opera commendant. Vale.

C. PL. PAVLINO SVO. S.

Ec tuæ naturæ est tralatitia hæc, et quasi pu
 n blica officia a familiaribus amicis contra ip
 forum commodum exigere, et ego te constã
 tus amo, quãdã ut uerear, ne aliter ac ueli, accipias,
 nisi te Kalendis statim consulem uidero, præsertim
 cum me necessitas locandorũ prædiorum plures an
 nos ordinatura detineat, in quã noua consilia sumen
 da sunt. Nam priore lustro, quanquam post magnas
 remissiones, reliqua creuerunt. ãde plerisq; nulla iã
 cura minuendi æris alieni, quod desperant posse per
 solui. rapiunt etiam, consumuntq; , quod natum est,
 ut qui iam putent se non sibi parcere. Occurrendũ
 ergo augetibus uitis et medendũ est, mededi una
 ratio, si non nummo, sed partibus locem, ac deinde ex
 meis aliquos exactores operi custodes fructibus po
 nam, et alioqui nullum iustus genus redditus, q̃ quod
 terra, cœlum, annus refert. Ad hoc magnam fidem,
 ac reus oculos, numerosas manus poscit, experiendũ ta
 men, et quasi in ueteri morbo quælibet mutationis au
 xilia tentanda sunt. Vides, quam non delicata me
 causa obire primum consulatus tui diem non sinat.
 quem tamen hic quoq; ut præsens, uotis, gaudio, gra
 tulatione celebrabo. Vale.

C. PL. SATVRNINO SVO. S.

Go uero Rufum nostrum laudo, non qui t
 e tu, ut ita facerem, petisti, sed quia est ille di-

gnissimus. Legi enim librum omnibus numeris absolutum, cui multum apud me gratiæ amor ipsius adiecit. iudicavi tamen neq; enim soli iudicant, qui maligne legunt. Vale.

C. PL. MVS TIO SV O . S.

Ruspicum monitu reficienda est mihi ædes
 a Cereris in prædiis i melius et in maius. uentus sanè, et angusta cū sit, alioqui stato die frequentissima. Nam idibus septembribus magnus e regione tota coit populus multæ res aguntur. multa uota suscipiuntur. multa redduntur. sed nullum in proximo suffugium aut imbris, aut solis. Videor ergo munifice simul, religoseq; facturus, si eadē quæ pulcherrimam extruxero, addidero porticus ædi, illam ad usum deæ, has ad hominū. Velim ergo emas quatuor marmoreas columnas, cuius tibi uidebitur generis, emas marmora, quibus solum, quibus parietes excolantur. Erit etiam uel faciendum, uel emendū ipsius Deæ signum, quia antiquum illud è ligno quibusdā sui partibus uetustate truncatum est. Quātum ad porticus nihil iterim occurrit, quod uideatur istinc esse repetendum, nisi tamen, ut formam secundum rationem loci scribas. neq; enim possunt circumdari templo. Nam solum templi hinc flumine, et abruptissimis ripis, hinc uia cingitur. Est ultra uiam latissimum pratium, in quo satis apte contra templum ipsum porticus explicabuntur, nisi quid tu melius inuenieris, qui soles locorum difficultates arte superare. Vale.

C. PL. FVSCO SV. O. S.

Cribis per gratas tibi fuisse literas meas,
 quibus cognouisti quemadmodum in Tu-
 scis otium æstatis exigerem, requiris, quid
 ex hoc i Laurentino hyeme permittē. Nihil, nisi quod
 meridianus somnus eximitur, multumq; de nocte uel
 ante, uel post diem sumitur, et si agendi necessitas in-
 stat, quæ frequens hyeme, non iam comædo, uel ly-
 ristæ post cœnam locus, sed illa, quæ distanti identi-
 dem retrectantur, ac simul memoriæ frequenti emē-
 datione proficitur. Habes æstate, hyeme consuetudi-
 nem non addas huc, licet tantumnum, quæ iter hye-
 mem, æstatemq; mediam? ut nihil de die perdunt, de
 nocte paruum acquirunt. Vale.

C. PL. SECUNDI EPISTOLA
 RVM LIBER DECIMVS.
 AD TRAIANVM IMP.

Gratulatoria ob Imperium.

Va qdē pietas Imperator Sanctissi-
 me optauerat, ut quā tardissime succe-
 deres patri. Sed Dii immortales festi-
 nauerunt uirtutes tuas ad gubernacu-
 la Reipublicæ, quā susceperas, admo-
 uere. Precor ergo ut tibi et per te ge-
 neri humano prospera omnia, idest digna seculo tuo
 contingant. Fortem te, et hilarem Imp. optime et pri-
 uatim, & publice opto.

Gratias agit.

Exprimere Domine uerbis nō possum, quā-
tum mihi gaudiū attuleris, quod me dignū
putasti iure trium liberorum. quamuis enī
Iulii Seruiani optimi uiri, tuiq; amantiſſimi precibus
indulseris, tamen etiam ex rescripto intellego, li-
bentius hoc ei te præstitisse, quia pro me rogabat. Vi-
deor ergo summam uoti mei consecutus, cum iter ini-
tia felicissimi principatus tui, probaueris me ad pec-
liarem indulgentiam tuam pertinere, eoq; magis libe-
ros concupisco, quos habere etiam illo tristissimo se-
culo uolui sicut potes duobus matrimoniis meis credere,
sed Dii melius, qui omnia integra bonitati tuæ refer-
uarunt. malui hoc potius tempore me patrem fieri,
quo futurus essem et securus, et felix.

C. P. L. TRAIANO IMP. S.

De sortione patrocini aduersus Mariū Priscū.

T primum me Domine indulgentia uestra
promouit ad præfecturam ærarii Saturni
omnibus aduocationibus, quibus alioqui nū-
quam eram promiscue functus, renuntiaui, ut toto
animo, delegato mihi officio uacare qua ex causa cū
patronum me provinciales optassent contra Mariū
Priscum, et peti ueniam huius muneris, et impetra-
ui sed cum postea consul designatus censuisses tacen-
dum nobiscum, quorum erat excusatio recepta, ut

essimus in senatus potestate, pateremurq; nomina nostra in urnam conici, conuenientissimū esse tranquillitate seculi tui putavi, præsertim tam moderate uoluntati amplissimi ordinis non repugnare, cui obsequio meo opto, ut existimes constare rationem, cum oia facta, dictaq; mea probare sanctissimis moribus tuis cupiam, & ciuis et senatoris boni partibus functus es, obsequium amplissimi ordinis quod iustissime exigebat præstando, quas partes impleturum te secundum susceptam fidem confido.

C. PL. TRAIANO IMP. S.

Petr latum clauum amico.

i
 Ndulgentia tua Imp. optime, quam plenissimam ex prior, hortatur me, ut audeam tibi etiam pro amicis obligari, inter quos sibi uel præcipuum locum uindicat V. Conius Romanus, ab inuente ætate condiscipulus et contubernalis meus. Quibus ex causis et a Diuo patre tuo petieram, ut illum in amplissimum ordinem promoueret, sed hoc uotum meum bonitati tuæ reseruatū est, quia mater Romani liberalitatem sestertii quadringentes, quod conferre se filio codicillis ad patrem tuum scriptis professa fuerat, nõdum satis legitime peregerat, quod postea fecit admonita a nobis. nam et fundos emācipauit et cætera, quæ in emancipatione implenda uolent exigi, cõsumauit. Cum sit ergo finitū, quod spes nostras morabatur, non sine magna fiducia subsigno adit te fidem pro moribus Romani mei, quos et liberalia studia exornant, et eximia pietas, quæ hæc

ipsam matris liberalitatem, et statim patriis hereditatem, et adoptionem a vitrico meruit. auget hæc et natalium et paternarum facultatũ splendor, quibus singulis multũ cõmendationis accessurũ, etiã ex meis precibus indulgentiæ tuæ credo. Rogo ergo domine, ut me exoptatissimæ mihi gratulationis cõpotẽ facias, et honestis (ut spero) adfectibus meis præstes, ut nõ in me tantum, verũ et in amico gloriari iudiciis tuis possim.

PLINIUS TRAIANO.

Ciuitatẽ Romanã Harpocrati Iatraliptæ suo petit.

Roximo anno Domine grauissima valetudine usq; ad periculũ uitæ vexatus, Iatralipten adsumpsi, cuius sollicitudine, et studio tuæ tantum indulgentiæ beneficio, referre gratiam parem possum. Quare rogo, des ei ciuitatẽ Romanã. Est enim peregrinæ conditionis, manumissus a peregrina. Vocatur ipse Harpocras, matronam habet. Thermuthin Theonis, quæ iam pridem defuncta est. Item rogo, des ius Quiritiũ libertis Antoniaë Maximillæ ornatissimæ fœminæ, Hediæ et Antoniaë Harmeridi. Quod a te, petente patronam, peto.

PLINIUS TRAIANO.

Agit gratias.

Gogratias domine, quod et ius Quiritium libertis necessariæ mihi fœminæ, et ciuitatem Romanã Harpocrati Iatraliptæ meo sine mora indulxisti. Sed cum annos eius et censum si

aut præceperas, ederem, admonitus sum a peritioribus, debuisse me ante, ei Alexandrinam civitatem impetrare, deinde Romanam, quoniã esset Aegyptius. Ego autem, quia inter ægyptios, cæterosq; peregrinos nihil interesse credebam, contentus fueram hoc solum scribere tibi, eum scilicet a peregrina manumissum, patronamq; eius iam pridem decessisse, de qua ignorantia mea non queror, per quam stetit, ut tibi pro eodem homine sæpius obligarer. Rogo itaq; ut beneficio tuo legitime frui possim. tribuas ei et Alexandrinam civitatem, et Romanam. Annos eius & censum, (nequid rursus indulgentiam tuam moraretur) libertis tuis, quibus iusseras misi.

TRAIANVS PLINIO.

Iuuitatem Alexandrinam secundum institutionem principum non temere dare proposui, sed cum Harpocrati Iatralliptæ tuo iã civitatem Romanã impetraueris, huic quoq; petitioni tuæ negare non sustineo. Tu ex quo homo sit, notum mihi facere debebis, ut epistolã tibi ad Pompeiũ Plantam præfectum Aegypti amicũ meũ mittam.

PLINIUS TRAIANO.

De statuis principum in municipium transferendis.

Vm diuus pater tuus Domine, & oratione pulcherrima, & honestissimo exemplo, omnem aures ad munificentiam esset cohortatus, petii ab eo, ut statuas principum, quas in longinquis agris, per plures successiões traditas mihi, qua

*les acceperam, custodiebã, permitteret in municipiũ
 transferre, adiecta sua statua, quodq; ille mihi cum
 plenissimo testimonio indulserat, ego statim decurio-
 nibus scripseram, ut adsignarent solum, in quo tem-
 plum pecunia mea extruerem, illi in honore operis
 ipsius electionẽ loci mihi obtulerant. Sed primũ mea,
 deidẽ patris tui valetudine, postea curis delegati a vo-
 bis officii retentus, nunc uideor commodissime posse in
 rem præsentem excurrere. nam et menstruum meum
 Kal. septembris finitur, & sequẽs mensis complures
 dies feriatos habet. Rogo ergo ante omnia permittas
 mihi, opus, quod incohaturus sum, exornare & tua
 statua, deinde, ut hoc facere quammaxime pos-
 sim, indulgeas comœatum. Non est autem simplicita-
 tis meæ dissimulare apud bonitatem tuã obiter te plu-
 rimum conlaturum utilitatibus rei familiaris meæ.
 Agrorum enim, quos in eadem regione possideo, lo-
 cationem alioqui. cccc. excedat. A deo non potest dif-
 ferri, ut proximam putationem nouus colonus facere
 debeat. Præterea continuæ sterilitates cogunt me de re-
 missionibus cogitare, quarum rationem nisi præsens
 inire nõ possum. Debeo ergo domine idulgentiæ tuæ,
 et pietati meæ celeritatem, & status ordinationem, si
 mihi ob utraq; hæc dederis comœatum. xxx. dierum.
 Neq; enim angustius tempus præfinire possum, cum
 et municipiũ, et agri de quibus loquor, sint ultra cen-
 tesimum et quinquagesimum lapidem.*

TRAIANVS PLINIO.

e **T** multas, et omnes publicas causas peten-
 di comœatus reddidisti. Mihi autem vel so-

la uoluntas tua suffecisset. Neq; enim dubito te, ut primum potueris, ad tam districtū officium reuersurum. Statuā poni mihi a te eo, quod desyderas loco, quamquam eiusmodi honorum parcissimus, tamen patior, ne impedisse cursum erga me pietatistuae uidear.

PLINIVS TRAIANO.

Impetratæ ciuitatis Alexandrinorum pro.

Harpocrate gaudium.

X primere Domine uerbis nō possum, quanto me gaudio adfecerint epistolæ tuæ. ex quibus cognoui te Harpocrati Iatraliptæ meo et Alexandrinam ciuitatem tribuisse, quamuis secundum institutionem principum non temere eam dare proposuisses. Esse autem Harpocran ἡρόου μὲν ἰνδικο tibi. Rogo ergo indulgentissime Imp. ut mihi ad Pompeium Plantam, præfectum Aegypti amicum tuum, sic, ut promisti, epistolam mittas. Obuiam iturus, quo maturius domine exoptatissime aduentus tui gaudio frui possim. rogo permittas mihi quā longissime occurrere tibi.

PLINIVS TRAIANO.

Medici sui propinquis ciuitatem petit.

Roxima infirmitas mea domine obligauit me Posthumo Marino medico, cui parem gratiam referre beneficio tuo possum, si præcibus meis ex consuetudine bonitatis tuæ indulseris. Rogo ergo, ut propinquis eius des ciuitatē Chrysiippo

Mitridatis, uxoriq; Chryssippi Stratonicae Epigoni. Item liberis eiusdem Chryssippi Epigono, & Mitridati, ita ut sint in patris potestate, utq; iis in libertos seruetur ius patronorum. Item rogo indulgeas ius Quiritium. L. Satrio Abascanto et P. Caesio Phosphoro, et Panchariae Soteridi, quod a te uolentibus patronis peto.

PLINIVS TRAIANO.

Præturam amico petit.

Cio dominae memoriae tuae, quae est beneficiendi tenacissima preces nostras inherere, quia tamē in hoc quoq; indulxisti, admones simul, & impense rogo, ut Acaunum Suram prætura exornare digneris, cū locus uacet, ad quam spem alio qui quietissimū hortatur et nataliū splendor, et summa integritas in paupertate, et ante omnia felicitas temporum, quae bonam conscientiam civium tuorum ad usum indulgentiae tuae prouocat, & attollit.

PLINIVS TRAIANO.

Sacerdotium sibi petit.

Vm sciam domine ad testimoniū, laudēq; morum meorum pertinere tam boni principis iudicio exornari, rogo dignitati, ad quam me prouexit indulgentia tua uel auguratum, uel septemuiratū, quia uacat adicere digneris, ut iure sacerdotii precari deos pro te publice possim, quos nunc precor pietate priuata.

PLINIVS TRAIANO.

Gratulatoria ob uictoriam.

u Ictoriae tuae optime Imp. Maxime pulcher
rimae, antiquissimae, et tuo nomine, et Reip.
gratulor, Deosq; immortales precor, ut oēs
cogitationes tuas tam laetus sequatur euentus, ut uir
tutibus tantis gloria imperii et nouetur, et augeatur.

PLINIVS TRAIANO.

De itinere suo in Bithyniam.

q Via confido Domine ad curam tuam perti
nere, nuntio tibi me Ephesum cum omnibus
meis ὑπὲρ μαλίαν nauigasse, quamuis con-
trariis uentis reuentus. Nūc destino partim orariis na-
uibus, partim uehicularum prouinciā petere. nam sicut
itinere grauis aestus, ita cōtinuā nauigationi Etesiae
reluctantur.

TRAIANVS PLINIO.

r Ecce renuntiaſti mi Secunde Carissime. Per-
tinet enim ad animum meum, quali itinere
prouinciā peruenias. Prudenter autem cō-
ſtituis interim nauibus, interim uehicularum uti, prout
loca ſuaſerint.

PLINIVS TRAIANO

In Bithyniam se ueniſſe ſcribit.

s Icut ſaluberrimam nauigationem Domine
uſq; Ephesum expertus, ita inde poſtquam

uehiculis iter facere cœpi grauissimis aestibus, atq;
 etiam febriculis uexatus, Pergami substi. Rursum
 cum transissem in orarias nauiculas contrariis uen-
 tis retentus, aliquanto tardius, quàm speraueram,
 idest. XV. Kal. octobris Bithyniam intraui. Non
 possum tamen de mora queri, cum mihi contigerit,
 quod erat auspiciatissimum, natalem tuum in pro-
 uincia celebrare. Nunc Reip. Prusensium impendia,
 redditus, debitores ex cœtio, quod ex ipso tractu ma-
 gis, ac magis necessarium intelligo. Multæ enim pecu-
 niæ uariis ex cœtibus a priuatis detinentur. Præterea
 quædã minime legitime sumptibus erogantur. Hæc
 tibi domine in ipso ingressu meo scripsi. Quintodeci-
 mo Kal. octob. Domine provinciam intraui, quam in
 eo obsequio, in ea erga te fide, quam de genere huma-
 no mereris, inueni. Dispice domine an necessariũ pu-
 tes mittete huc mensorem. uidentur enim non medio-
 cres pecuniæ posse reuocari et curatoribus operum, si
 mensuræ fideliter aguntur, ita certe prospicio ex ra-
 tione Prusensium, quam cum Maximo tracto.

TRAIANVS PLINIO.S.

Vperẽ sine querela corpusculi tui et tuorũ,
 e peruenire in Bithyniam potuisses, ac simi-
 le tibi iter ab Epheso, ut navigationi fuisset,
 quam expertus usq; illò eras. Quo autem die perue-
 nisses in Bithyniam cognoui secunde Carissime lite-
 ris tuis. provinciales credo prospectum sibi a me intel-
 ligent. nam et tu dabis operã, ut manifestum sit illis
 electum te esse, qui ad eosdem mei loco mittereris. Ra-
 tiones

tiones autem in primis tibi rerum publicarum excutendæ sunt. nam et esse eas uexatas satis constat. Mēsores uix etiam iis operibus, quæ aut Romæ, aut in proximo fiunt, sufficienter habeo, sed in omni prouincia inueniuntur, quibus credi possit, & ideo non deerunt tibi, modo uelis diligenter excutere.

PLINIUS TRAIANO.

De custodiis.

Ogo domine, consilio me regas hæsitantem,
 r utrum per publicos ciuitatum seruos, quod usq; adhuc factum, an per milites ad seruare custodias debeã. Vereor enim ne et per seruos publicos parum fideliter custodiantur, et non exiguum militum numerum hæc cura distringat. interim publicis seruis paucos milites addidi. uideo tamen periculum esse, ne id ipsum utrisq; negligentie causa sit. dum communem culpam hi in illos, illi in hos regere posse confidunt.

TRAIANVS PLINIO.

nihil opus sit mi secunde carissime ad continendas custodias plures cõmitones conuertiri. Perseueremus in ea cõsuetudine, quæ isti prouinciæ est, ut per publicos seruos custodiantur. Etenim ut fideliter hoc faciant, in tua seueritate, ac diligentia positum est. In primis enim, sicut scribis, uerendum est, ne si permisceantur seruis publicis milites, mutua inter se fiducia negligentiores sint, sed & illud hæreat nobis, quam paucissimos milites a signis

auocandos esse.

PLINIUS TRAIANO.

De numero militũ Gabio Basso præfecto adsignatorũ

Gabius Bassus præfectus oræ Ponticæ et reuerentissime, et officiosissime domine uenit ad me, & compluribus diebus fuit mecum.

Quantum perspicere potui, uir egregius, et indulgentia tua dignus, cui ego notum feci præcepisse te, ut ex cohortibus, quibus me præesse uoluisti, contentus esset beneficiarius decem, equebibus duobus, cæturione uno. Respondit non sufficere sibi hunc numerum, idq; se scripturum tibi. Hoc in causa fuit, quo minus statim reuocandos putarem, quos habet supra numerum.

TRAIANVS PLINIO.

T mihi scripsit Gabius Bassus non sufficere sibi eum militum numerum, qui ut daretur illi mandatis meis, complexus sum. Quid quaeris scripsisse me: ut notũ haberes, his literis subii a iussi. Multum interest te poscat, an homines in se, ut latius uelint. Nobis autem utilitas demum spectanda est, et quantum fieri potest, curandum ne milites a signis absint.

PLINIUS TRAIANO.

De balineo Prusensium.

Prusenses domine balineum habent. est sordidum et uetus. Id itaq; indulgentia tua re-

situere desyderant, ego tamen æstimans nouum fieri debere, uideris mihi desyderio eorum indulgere posse. Erit enim pecunia, ex qua fiat primum ea, quam renouare a priuatis, & exigere iam cœpi, deinde, quam ipsi erogare in oleũ soliti, parati sunt in opus balinei conferre, quod alioqui et dignitas ciuitatis, et seculi, tui nitor postulat.

TRAIANVS PLINIO.

I instructio noui balinei oneratura uireis
 s Prusensium non est, possimus desyderio eorum indulgere. modo nequid ideo aut in-
 tribuantur, aut minus illis in posterum fiat ad neces-
 sarias erogationes.

PLINIVS TRAIANO.

De aduentu Seruili.

Eruius Pudens legatus domine. viii. Kal.
 s Decembr. Nicomediã uenit, meq; longæ ex-
 pectationis sollicitudine liberauit.

PLINIVS TRAIANO.

Pro Rosiano Gemino.

r Osianum Geminum domine arctissimo uĩ-
 culo mecum tua in me beneficia iunxerunt.
 Habui enim illum quæstorem in consula-
 tu, mei summe obseruantissimũ, expertus tantã mihi
 post consulatum reuerentiã præstat, & publicæ ne-

cessitudinis pignera priuatis cumulat officiis. Rogo ergo, ut ipse apud te pro dignitate eius precibus, meis faueas, cui et siquid mihi credis, indulgentiã tuam dabis. dabit ipse operam, ut in his, quæ ei mandaueris, maiora mereatur. Parciorẽ me in laudando facit, quod spero tibi & integritatem eius, & probitatem, et industriam non solum ex eius honoribus, quos in urbe sub oculis tuis gessit, uerum etiam ex commilitio esse notissimam. Illud unum, quod propter caritatem eius non dum mihi uideor satis plene fecisse, etiã atq; etiam facio, teq; domine rogo, gaudere me ex ornata quæstoris mei dignitate, idest per illum meam quam maturissime uelis.

PLINIUS TRAIANO.

De militibus Maximo pro curatori adsignãdis.

Maximus libertus & procurator tuus domine, præter decem beneficiarios, quos adsignari a me Gemellino optimo uiro iussisti, sibi quoq; confirmat necessarios esse milites, ex his interim, sicut inueneram in ministerio eius, relinquendos existimaui, præsertim cum ad frumentum comparandum iret in Paphlagoniam. Quinetiam tutela causa, quia ita desyderabat, addidi duos equites. in futurum, quid seruari uelis, rogo rescribas.

TRAIANVS PLINIO.

Unc quidem proficiscentem ad comparationem frumentorum Maximũ Libertum meũ

recte militibus instruxisti. fungebatur enim & ipse
 extraordinario munere, cum ad pristinum actum re-
 uersus fuerit, sufficienti illi duo a te dati milites, et to-
 tidem a Viridio Gemellino procuratore meo, quem
 adiunat,

PLINIUS TRAIANO.

De seruis inter tyrones inuentis.

Empronius Cælianus egregius iuuenis, re-
 s perptos inter tyrones duos seruos misit ad me,
 quorum ego supplicium distuli, ut te condi-
 torem disciplinæ militaris, firmatoremq; consulerem
 de modo pœnæ. Ipse n. dubito ob hæc maxime, quod
 ut iam dixerant, sacramento militari in nodum distrē-
 buti in numeros erant. Quid ergo debeam sequi, ro-
 go domine scribas, præsertim cū pertineat ad exēplū,

TRAIANVS PLINIO.

Ecundum mandata mea fecit. Sempronius
 s Cælianus mittendo ad te eos, de quibus co-
 gnosci oportebit, an capitale supplicium me-
 ruisse uideantur. Refert autem uoluntarii se obtule-
 rint, an lecti sint, uel etiam uicarii dati. Lecti sunt.
 inquisitio peccauit. si uicarii dati, penes eos culpa est,
 qui dederunt, si ipsi cum haberent conditionis suæ cō-
 scientiam uenerunt, animaduertendum in illos erit.
 Neq; n. multum interest, quod non dū per numeros di-
 stributi sunt. Ille enim dies, pro quo primum probati

sunt, ueritatem ab his originis suæ exegit.

PLINIUS TRAIANO.

De iis, qui ex damnatione serui publici essent.

*Alia magnitudine tua domine descendas oportet ad meas curas, cum ius mihi dederis referendi ad te, de quibus dubito. In ple-
risq; ciuitatibus, maxime Nicomediæ & Niceæ qdâ uel in opus damnati, uel in ludum. Similia in his genera pœnarum publicorum seruorum officio, ministerioq; funguntur, atq; etiam ut publici serui annua accipiunt, quod ego cum audissem diu, multumq; hæsitauî, quid facere deberẽ, nam et reddere pœnæ post longum tempus plerosq; iam senes, et quantum adfirmatur, frugaliter, modesteq; uiuenter, nimis seuerum arbitrabar, et in publicis officiis retinere dånatos, non satis honestum putabam, eosdem rursus a Republica pasci otiosos, inutile, non pasci, etiam periculosum. Existimabam necessario ergo rem totam, dum te consulere in suspensio relinqui. Quæ res fortasse quemadmodum euenerit, ut pœnis, in quas damnati erant, exoluerentur, et ego quæsi, sed nihil comperi. Quod adfirmare tibi possum, ut decreta, quibus dånati erant, proferebantur, ita nulla monumenta, quibus liberati probarentur. erant tamen quid dicerent deprecantes, iussu proconsulum, legatorumue dimissos. Addebat fidem, quod credibile erat, neminẽ hoc ausum sine auctore.*

TRAIANVS PLINIO.

m Eminerimus idcirco, te in istam provinciam missum, quoniã multa in ea emendanda appauerint. Erit autem uel hoc maxime corrigendum, quo qui damnati ad poenam erant, non modo ea sine autore, ut scribis, liberati sunt, sed etiã in conditionem proborum ministrorum retrahãtur. Qui igitur intra hos proximos decem annos dãnati, nec ullo idoneo autore liberati sunt, hos oportebit poenae suae reddi. Siqui uetustiores inueniẽtur et senes ante annos decem damnati, distribuamus illos in ea ministeria, quae non longe a poena sint. Solent enim eiusmodi ad balineum, ad purgationes cloacarum, item munitiones uiarum, et uicorum dari.

PLINIUS TRAIANO.

De collegio fabrorum Nicomedensium instituendo.

c Vm diuersam partem prouiciae circumirẽ, Nicomediae uastissimum incendiũ multas priuatorum domos, et duo publica opera, quamquam uia iteriacente Gerusian, & Isson absumpsit. Est autem latius sparsum. primum uiolentia uenti, deinde inertia hominum, quod satis constat otiosos, & immobiles tanti mali spectatores perstitisse, et alioqui nullus usquam in publico si po, nulla hama, nullum deniq; instrumentum ad incendia compescenda, ut haec quidem, ut iam praeci, parabantur. Tu domine dispice, an instituendum putes collegium fabro-

rum, duntaxat hominum. CL. ego attendā, nequis, nisi faber recipiatur, né ue iure concessō in aliud utatur, nec erit difficile custodire tam paucos.

TRAIANVS PLINIO.

Ibi quidem secundum exempla complurimum in mētem uenit posse collegiū fabrorū apud Nicomedē sers consutui. Sed meminimus provinciā istam, et præcipue eas ciuitates eiusmodi factionibus esse uexatas. Quodcunq; nomen, ex quacunq; causa dederimus ius, qui in idem contracti fuerint. hetariæ *, quæ breues fiēt. Satus itaq; est cōparari ea, quæ ad coercendos ignes auxilio esse possunt, admoneriq; dominos prædiorū, ut & ipsi inhi-beāt, ac si res poposcerit, ad cursu populi ad hoc uti.

PLINIVS TRAIANO.

Votorum nuncupatio.

O lennia uota pro incolumitate tua, qua publica salus continetur, et suscipimus domine pariter, et soluimus, precati Deos, ut uelint ea semper solui, semperq; signari.

TRAIANVS PLINIO.

T soluissē uos cum prouincialibus diis immortalibus uota pro mea salute, et incolumitate, et nuncupassē, libenter mi Secunde Carissi me cognoui ex literis tuis.

PLINIVS TRAIANO

De aquæductu Nicomedensium.

N aquæductu Dñe Nicomedenses impen-
derut. H-S-xxx. ccc. xxviii. Qui im-
perfectus adhuc relictus, ac etiam destru-
ctus est. rursus in alium ductum erogata sunt. cc.
hoc quoq; relicto. nouo impendio est opus, ut aquam
habeant, qui tantam pecuniam male perdidērunt. Ip-
se perueni ad fontem purissimū, ex quo uidetur aqua
debere perducī, sicut initio tentatum erat arcuato ope-
re, ne tantū ad plana ciuitatis, et humilia perueniat.
manent adhuc paucissimi arcus, possunt et erigi qui-
dam lapide quadrato, qui ex superiore opere detra-
ctus est. aliqua pars, ut mihi uidetur, testaceo opere
agenda erit. Id enim ē facilius, et uilius. Et impri-
mis necessarium est, mitti a te uel aquilegem, uel ar-
chitectum. ne rursus eueniat, quod accidit. ego illud
unum adfirmo, et utilitatem operis, et pulchritudi-
nem seculo tuo esse dignissimam.

TRAIANVS PLINIO.

Vrandum est, ut aqua in Nicomedensem ci-
uitatem perducatur. uere credo te ea, qua de
bebis diligētia, hoc opus adgressurum. Sed
mediusfidius ad eandem diligentiam tuam pertinet
inquirere, quorum uitio ad hoc tempus tantam pecu-
niam Nicomedenses perdidērunt, ne cum inter se gra-
tificentur et inchoauerint, quid itaq; compereris per
aquæductus, et reliquerint, fer in notitiam meam.

AD TRAIANVM
PLINIUS TRAIANO.

(298)

De theatro Nicensium.

Heatrum Domine Nicæ maxima iam par
te constructum im perfectum tamen fester-
tum, ut audio, neq; enim ratio plus excus-
sa est, amplius centies hausit, uereor ne frustra ingen-
tibus enim rimis descendit et hiat, siue in causa so-
lum humidum, et molle, siue lapis ipse gracilis, et pu-
tris, dignum est certe deliberatione, sit ne faciendum.
aut sit relinquendum, an etiam destruendum. nam
fulturæ, ac substructiones, quibus subinde suscipitur
non tam firmæ mihi, quàm sumptuosæ uidentur.
huic theatro ex priuatorû pollicitationibus multa de-
bentur, ut basilicæ arcæ, ut porticus supra caueam,
quæ nunc omnia differuntur cessante eo, quod ante
peragendum est. Iidem Nicenses gymnasium incen-
dio amissum, ante aduentum meum restituere cœpe-
runt longe numerosius, laxiusq; q̄ fuerat. etiam ali-
quantum erogauerunt, periculum est ne parum uti-
liter. incompositum enim, et sparsum est. Præterea ar-
chitectus sanè æmulus eius, a quo opus ichoatum est,
adfirmat parietes (quanquã uiginti et duos pedes la-
tos) imposita onera sustinere nō posse, quia sint ceme-
to mediū facti, nec testaceo opere præcincti. Claudio-
politani quoq; in depresso loco, imminente etiã mon-
te ingens balineû defodiunt, magis, quàm ædificant,
Et quidem ex ea pecunia, quam uolentæ addunt be-
neficio tuo aut iam obtulerunt ob introitum, aut no-
bis exigentibus conferunt. Ergo cum timeam, ne illic

publica pecunia, hic, quod est omni pecunia prætiosius, munus tuum male collocetur, cogor petere a te, nõ solum ob theatrum, uerumetiam ob hæc balinea, mittas architectum dispecturum, utrum sit utilius post sumptum, qui factus est, quoquo modo consummare opera, ut inchoata sunt, an quæ uidentur emendanda, corrigere, quæ transferenda, transferre, nedum seruare uolumus, quod impensum est, male impendamus, quod addendum est. 3

TRAIANVS PLINIO.

q Vid oporteat fieri circa theatrum, quod inchoatum apud Nicenses est, in re præsentis optime deliberabis, et constitues mihi sufficet indicari, cui sententiæ accesseris. tunc autem a priuatis exigi opera tibi curæ sit, cum theatrum (propter quod illa promissa sunt,) factum erit. Gymnasis indulgent Græculi, ideo forsitan Nicenses maiore animo constructionem eius adgressi sunt. Sed oportet illos eo contentos esse, quod possit illi sufficere. Quid Claudiopolitanis circa balineum, quod paruum (ut scribis) idoneo loco inchoauerunt, suadendum sit, tu constitues. Architecti tibi deesse non possunt. Nulla prouincia est, quæ non peritos, et ingeniosos homines habeat, modo ne existimes breuius esse ab urbe mitti, cum ex Græcia etiã ad nos uenire soliti sunt.

PL. TRAIANO.

De lacu Nicomedensium.

i Ntuenti mihi et fortunæ tuæ, et animi magnitudinem, convenientissimum uidetur, demõ

strari opera non minus æternitate tua, quam gloria digna quantumq; pulchritudinis, tantum utilitatis habitura est. In Nicomedensium finibus amplissimus lacus, per hunc marmora, fructus, ligna, materiae, et sumptu immodico, et labore usq; ad viam nauibus, inde magno labore, maiore impendio uehicularum ad mare deuehuntur. Hoc opus sed multas manus poscit. at hæc porro non desunt, nam et in agris magna copia est hominum, et maxima in ciuitate, certaq; spes omnes libentissime adgressuros opus omnibus fructuosum, superest, ut tu libratores, uel architectum, si tibi uidebitur, mittas, qui diligenter exploret, sit ne lacus altior mari, quæ artifices regionis huius quadraginta cubitis altiore esse contendunt. Ego per eadem loca inuenio fossam a rege percussam, sed incertum utrum ad colligendum humorem circumiacentium agrorum, an ad committendum flumini lacum (est enim imperfecta) Hoc quoq; dubium intercepito rege mortalitate, an desperato operis effectu. sed hoc ipso (feres enim me ambitiosum) pro tua gloria inceptor, et accendor, ut cupiam peragi a te, quæ tantum cœperant reges.

TRAIANVS PLINIO.

Otest nos sollicitare lacus iste, ut cõmittere illum mari uelinus, sed planè explorandum est diligenter, ne si immissus in mare fuerit, totus effluat. Certe, quantũ aquarũ, et unde accipiat, poteris a Calpurnio Macro petere. Libratorẽ et ego hinc aliquem tibi peritum eiusmodi operum mittã.

De byzantiorum impendiis.

Equirenti mihi byzantiorum Reip. impendia, quæ maxima fecit, iudicatum est domine legatum ad te salutandum annis omnibus cum psephismate mitti, eiq; dari numorum duodena millia. Memor ergo propositi tui, legatum quidem retinendum, psephisma autem mittendum putavi ut simul et sumptus leuaretur, et impleretur publicum officium. Eidem civitati imputata sunt terna millia, quæ viatici nomine annua dabantur legato eunti ad eum, qui Mæsiæ præest, publicæ salutandum. Hæc ego in posterum circumcidenda existimaui. te domine rogo, ut quid sentias rescribendo, aut consiliū meum confirmare, aut errorem emendare digneris.

TR. PLINIO.

Prime fecisti secunde carissime duodena ista byzantiis, quæ ad salutandum me in legatum impendebantur, remittendo. fungetur his partibus et si solum eorum psephisma per te missum fuerit. Ignoscet illis et Mæsiæ præses. si minus illum sumptuose coluerint.

PL. TRAIANO.

De diplomatibus.

Diplomata domine (quorum dies præterita) omnino observari, et quâ diu uelis, rogo scribas, meq; hæsitacione liberares. uereor enim

*ne in alterutram partem ignorantia lapsus, aut illi-
ta confirmem, aut necessaria impediam.*

TRAIANVS PLINIO.

*Iplomata (quorū præteritus est dies) in usu
d esse non debent. ideo inter prima inuengo
mibi, ut per omnes provincias antemittā
nova diplomata, quam desyderari possint.*

P. L. TRIANO.

De priuilegio Apameorum.

*Um uellē Apameæ domne cognoscere pu-
c blicos debitores, et redditum, et impendia,
responsum est mihi cupere quidem uniuersos,
ut a me rationes Colonie legerentur, nunquam ta-
men esse lectas ab ullo proconsulum, habuisse priuilegium,
et uetustissimū morē, arbitrio suo Remp. ad
ministrare. Exegi, ut quæ dicebant, quæq; recitabāt
libello complecterentur, quem tibi, qualem acceperā,
misi, quamuis intelligerem pleraq; ex illo addi, de
quo quæritur, nō pertinere. Te rogo, ut mihi præire
digneris, quid me putes obseruare debere. uereor enī
ne aut excessisse, aut non impleſſe officii mei partes
uidear.*

TRAIANVS PLINIO.

*Ibellum Apameorum, quem epistolæ tuæ
l iunxeras remisit mihi necessitatem. perpen-
di qualia essent, propter quæ uideri uolūt*

eos, qui pro consulibus hanc provinciam optinuerunt abstulisse inspectione rationum suarum, cum ipsum te, ut eas inspiceres, non recusauerint. Remuneranda est igitur probitas eorum, ut iam nunc sciant hoc, quod inspecturus es, ex mea uoluntate, saluis, quæ habent, priuilegiis, esse facturum.

PL. TRAIANO.

De religioso templo transferendo.

Nte aduentum meum Domine Nicomedenses priori foro nouum adiacere cœperunt, cuius in angulo est ædes uetustissima matris magnæ, aut reficienda, aut transferenda, ob hoc præcipue, quod est multo depressior opere eo, quo cum maxime surgit. Ergo cum quærerem, num esset aliqua lex dicta templo, cognoui alium hic, alium apud nos esse morem dedicationis. Dispice ergo domine, an putet ædem, cui nulla lex dicta est, salua religione posse transferri, alioqui commodissimum est, si religio non impedit.

TRAIANVS PLINIO.

Otes mi Secunde Carissime sine solitudine religionis, si loci positio uidetur hoc desiderare, ædem matris deum transferre in eam, quæ est accommodatior, nec te moueat, quod lex dedicationis nulla reperitur, cum solum peregrinæ ciuitatis capax non sit dedicationis, quæ fit nostro iure.

Agit gratias.

Ifficiale est Domine exprimere uerbis, quã-
d *tam perceperim lætitiã, quod et mihi et*
socrui meæ præstitisti, ut ad finẽ eius Cæli-
um Clementem in hanc prouinciã transferres. ex
illo enim mensuram beneficii tui penitus intelligo, cũ
tam plenã indulgentiã cum tota domo mea expe-
riar, cui referre gratiã parem nec audeo quidem,
quamuis Maximo possum. itaq; ad uota confugio, de
osq; precor, ut iis, quæ in me adsidue confers, nõ in-
dignus existimer.

PL. TRAIANO.

Ob diem imperii.

Iem Domine, quo seruasti imperium dũ
d *suscipis quanta mereris, lætitiã celebravi-*
mus, precati deos, ut generi humano, cuius
tutela, et securitas salutis tuæ innisa est, incolumẽ, flo-
rentemq; præstarent. præiimus, et cõmilitonibus ius-
iurandum more solenni præstantibus et prouincia-
libus, qui eadem certarunt pietate, iurantibus.

TRAIANVS PLINIO.

Vanta religione, ac lætitiã cõmilitones cũ
q *prouincialibus te præeunte, diem imperii*
mei celebrauerint, libenter mi Secunde ca-
riissime cognoui literis tuis.

De pecunia scænebri.

p Ecunia publicæ Domine providentia tua,
et ministerio nostro etiam exactæ sunt, &
exiguntur, quæ uereor ne otiosæ iaceât, nã
et prædiorum comparandorum, aut nulla, aut raris-
sima occasio est, nec inueniuntur, qui uelint debere
Reip. præsertim duodenis assibus, quanti a priuatis
mutuãtur. Dispice ergo Domine, nunquid minuendã
usuram, ac per hoc idoneos debitores inuitandos pu-
tes, et si ne sic reperiuntur, distribuendam inter decu-
riones pecuniã, ita ut recte Reip. caueant, quod quã-
quam inuitis, et recusantibus minus acerbum erit,
leniore usura constituta.

T R A I A N V S P L I N I O ·

e T ipse nõ aliud remedium dispicio mi se-
cunde carissime, quam ut quantitas usu-
rarum minuat, quo facilius pecuniæ pu-
blicæ collocentur. modũ eius ex copia eorum, qui mu-
tuabuntur tu constitues, inuitos ad accipiendum com-
pellere, quod fortassis ipsis otiosum futurum sit, nõ
est ex iniustitia nostrorum temporum.

P L · T R A I A N O ·

Consultatio super restitutione exulis.

s Vmmas domine gratias ago, quod inter ma-
ximas occupationes iis, de quibus te consu-

lui, me quoq; regere dignatus es, quod nunc quoq; facias, rogo. Adiit enim me quidam, indicauitq; aduersarios suos a Seruilio Caluo clarissimo viro in triennium relegatos, in provincia morari, illi contra, ab eodem se restitutos adfirmauerunt, edictumq; recitauerunt, qua causa necessarium credidi, rem integram ad te referre. nam sicut mandatis tuis cautum est, ne restituam ab alio, aut a me relegatos, ita de iis, quos alius et relegauerit, et restituerit, nihil comprehensum est. Ideo tu Domine consulendus fuisti, quid obseruare me uelles, tã Hercule de his, quã de illis, qui in perpetuum relegati, nec restituti in provincia deprehenduntur. nam hæc quoq; species in adiit in cognitionem meam. Est enim adductus ad me in perpetuum relegatus a Iulio Basso proconsule. Ego, quia sciebam acta Basse rescissa, datumq; a senatu ius omnibus, de quibus ille aliquid constituisset, ex integro agendi dumtaxat per biennium, interrogavi hunc, quẽ relegauerat, an adisset, docuissetq; proconsul: per quod effectum est, ut te consulerem reddendum eum pœnæ suæ, an grauius aliquid, et quid potissimum constituendum putares, et in hunc, et in eos, si qui forte in simili cõditione inuenirentur. Decretum Calui, et edictum, item decretum Basse his literis subieci.

TRAIANVS PLINIO.

q Vid in personã eorum statuendum sit, qui a Publio Seruilio Caluo proconsule in triennium relegati, et mox eiusdem edicto restituti in provincia remanserunt, proxime tibi rescribã,

*cum causas huius facti à Caluo requisiero, qui a Iu-
lio Basso in perpetuum relegatus est, cum per biennu-
um agendi facultatem habuerit, si existimat se inu-
ria relegatum, neq; id fecerit, atq; in provincia mora-
ri perseverauerit, uinctus mitti ad præfectis præto-
rii mei debet. neq; enim sufficit eum poenæ suæ re-
stitui, quem contumacia elusit.*

PL. TRAIANO.

De Archippo philosopho.

*Um citarem iudices Domine, conuētum in-
choaturus, Flavius Archippus uacationem
petere cœpit, ut philosophus. Fuerunt qui
dicerent non modo liberandum eum iudicandi ne-
cessitate, sed omnino tollendum de iudicum numero,
reddendumq; poenæ, quam fractis uinculis euasisset.
Recitata est sententia Velii Pauli proconsul. qua pro-
babatur Archippus crimine falsi damnatus in metal-
lum, ille nihil proferebat, quo restitutum se doceret.
adlegabat tamen pro restitutione et libellum a se Do-
mitiano datum, et epistolas eius ad honorem suum
pertinentes, et decretum Prusensium. addebat his et
tuas literas scriptas sibi, addebat et patris tui edictū,
et epistolam, quibus confirmasset beneficia a Domi-
tiano data. Ita q; quamuis eidem talia crimina appli-
carentur, nihil discernendum putavi, donec te cōsule-
rem de eo, quod mihi constitutione tua dignum uide-
batur ea, quæ sunt utriq; recitata, his literis subieci.*

AD TRAIANVM (308)
EPISTOLA DOMITIANI AD
TERENTIVM MAXIMVM.

*Laius Archippus philosophus impetra-
f uit a me, ut agrum ei. DC. circa Prusiadam
patriam suam emi iuberem, cuius redditu
suos alere posset, quod ei praestari uolo, summam ex-
pensam liberalitati meae feres.*

EIVSDEM AD L. APPIVM
MAXIMVM.

*Archippum philosophum bonum uirum, et
a professione sua etiam maioribus responden-
tem commendatum habeas uelim mi Maxi-
me, et plenam ei humanitatem tuam praestes in iis, quae
uerecunde a te desiderauerit.*

EDICTVM DIVI
NERVAE.

*Vadam sine dubio Quirites ipsa felicitas
q temporum edicat, nec spectandus est in iis
bonus princeps, qui pusillum intelligit. Sa-
tis est, cum hoc sibi quisque ciuium meorum spondere
possit, me securitatem omnium, quieti meae praetulis-
se, uel libenter noua beneficia conferre, et ante me con-
cessa seruare, dum ne tamen aliquam gaudiis publi-
cis adferat haesitationem, uel eorum, qui impetrauerunt
diffidentia, uel eius memoria, qui praestant, ne-*

cessarium pariter credidi, ac lætum obutam dubitã
 tibus indulgentiam meam mittere. Nolo existimet
 quisquam, quod alio principe uel priuatim, uel pu-
 blicè consecutus, ideo saltẽ a me rescindi, ut potius mi-
 hi debeat. Si enim grata et certa, nec gratulatio ulli-
 us instauratis eget precibus, Nec qui non habent, me
 quem fortuna imperu uultu meliore respexit, nouis
 beneficiis uacare patiantur, sed ea demum sciant ro-
 ganda esse, quæ non habent.

EPISTOLA EIVSDEM AD
 TVLLIVM IVSTVM.

*Vm rerum omnium ordinatio, quæ priori-
 ribus temporibus inchoatæ, consummatæq;
 sunt, obseruanda sit, tum epistolis etiã Do-
 mitiani standum est.*

PLINIVS TRAIANO.

De eodem Archippo.

*Laius Archippus per salutem tuã, æterni-
 tatemq; petit a me, ut libellum, quem mihi
 dedit, mitterẽ tibi, quod ego sic roganti præ-
 standum putavi, ita tamẽ ut missurũ me, notum ac-
 cusatrici eius facerem, a qua et ipsa acceptum libellũ
 his epistolis iunxi, quo facilius uelut audita utraq;
 parte dispiceres, quid statuendum putares.*

O tuit quidē ignorasse Domitianus, in quo
 p statu esset Archippus, cum tam multa ad ho-
 norem eius pertinentia scriberet, sed meae
 naturae accommodatius est, credere etiam statui eius
 subuentum interuentu principis, praesertim cum etiā
 statuarum ei honor toties decretus sit ab iis, qui igno-
 rabant, qd de illo Paulus procōs pronuntiaffet quae
 tamē in secunde carissime nō eo pertinent, ut si quid
 illi noui criminis obiicitur minus de eo audiēdum pu-
 tes Libellos furiae primae accusatricis, item ipsius Ar-
 chippi, quos alteri epistolae tuae iunxeras, legi.

PL. TRAIANO.

De lacu Nicomedensium.

V quidem Domine providentissime uereris
 t ne commissus flumini, atq; ita mari lacus, ef-
 fluat, sed ego in re praesenti inuenisse uide-
 or, quemadmodum huic periculo occurrerem. Potest
 enim lacus fossa usq; ad flumen adduci, nec tamen in
 flumen emitti, sed relicto quasi margine contineri pa-
 riter et dirimi, sic consequemur, ut nec uacuo uidea-
 tur flumini mistus, et sit perinde ac si misceatur. Erit
 enim facile per illam breuissimam terram, quae inter
 iacebit aduecta fossa onera transponere in flumen,
 quod ita fiet, si necessitas cogit, et spero non coget. Est
 enim et lacus ipse satis altus, et nunc in contrariā par-
 tem flumen emittit, quod interclusum inde, & quo

nolumus auersum, sine ullius detrimento lacus tantum aquæ, quantum nunc portat effundet. Præterea per id spatium, per quod fossa facienda est, incidunt riuus, qui si diligenter colligantur, augebūt illud, quod lacus dederit. & nimuero si placeat fossam longius ducere, et arctius pressam mari æquare, nec in flumē, sed in ipsum mare emittere, repercussus maris seruibit, et reprimet quicquid e lacu ueniet. Quorum si nihil nobis loci natura præstaret, expeditum tamen erat cataractis aquæ cursum temperare. Verum hæc et alia multo sagacius conquiret, explorabitq; librator, quem plane Domine debes mittere, ut polliceris. Est enim res digna et magnitudine tua, et cura. Ego interim Calpurnio Macro clarissimo uiro autore te scripsi, ut libratores quammaxime idoneum mitteret.

TRAIANVS PLINIO.

Anifestum est mihi Secunde cari, si me nec prudentiam nec diligentiam tibi defuisse circa istum lacum, cum tam multa prouisa habeat, per quæ nec periclitetur exhauriri, et magis in usus nobis futurus sit. elice igitur id, quod præcipue res ipsa suaserit. Calpurnium Macro credo facturum ut te libratores instruat, neq; prouinciæ istæ his artibus carent.

PLINIUS TRAIANO.

De tabellario regis Sauromatæ.

Crispsit mihi Domine Lycormas libertus tuus, ut si qua legatio a Bosphoro uenisset ur-

bem petitura, usq; in aduentum suum retineretur. sed legatio quidem duntaxat in eam ciuitatem in qua ipse sum, nulla adhuc uenit, sed uenit tabellarius sauromata, quē ego, usus opportunitate, quā mihi casus obtulerat, cum tabellario, qui Lycormam ex itinere præcessit, mittendum putauī, ut possis ex Lycormæ, et ex regis epistolis pariter cognoscere, quæ fortasse pariter scire deberes.

P L T R A I A N O .

Diploma commodasse.

Ex Sauromates scripsit mihi, esse quædam, quæ deberes quammaxime scire, quæ ex causa festinationem tabellarii, quæ ad te cum epistolis misit, diplomate adiunxi.

P L T R A I A N O .

De adfertione ingeniorum, qui pro seruis educati sunt.

Agna Domine & ad totam prouinciā pertinens quæstio est de conditione, et alimentis eorum, quos uocant *θετρούς*, in qua ego auditis constitutionibus principum, quia nihil inueniebam aut proprium, aut uniuersale, quod ad Bithynos feretur, consulendum, te existimaui, quid obseruari uelles. neq; enim putauī posse me in eo, quod auctoritatem tuam posceret, exemplis esse contentum. Recitabatur autem apud me edictum, quod dicebatur diuī.

Augusti ad Anniam pertinens, recitatæ et epistola di-
 ui Vespasiani ad Lacedæmonios, et diui Titi ad eos-
 dem, dein ad Achæos, et Domitiani ad Auidium Ni-
 grinum et Armeniũ Brocchum proconsules. item ad
 Lacedæmonios, quæ ideo tibi nõ nisi, quia et parum
 emendatæ, et quædam non certæ fidei uidebantur, et
 quia uera, et emendata in scriniis tuis esse credebam.

TRAIANVS PLINIO.

Væsto ista, quæ pertinet ad eos, qui liberũ
 q nati expositi, deinde sublati a quibusdam,
 et in seruitute educati sunt, sæpe tractata ẽ,
 nec quicquam inuenitur in commẽtariis eorum prin-
 cipum, qui ante me fuerunt, quod ad omnes provin-
 cias sit constitutum. Epistola sanẽ sunt Domitiani ad
 Auidium Nigrinum et Armenium Brocchum, quæ
 fortasse debebant obseruari, sed inter eas provincias,
 de quibus rescripsit, non est Bithynia, et ideo nec ad-
 fersionem denegandam iis, qui ex eiusmodi causa in
 libertatem uindicabũtur, puto, neq; ipsam libertatem
 redimendam pretio alimentorum.

PLINIVS TRAIANO.

De legato Regis.

Legato Sauromatæ regis cum sua sponte Ni-
 l ceæ, ubi me iuenerat, biduo substitisset, lon-
 giorẽ moram faciendam domine non pu-
 tavi. primum, quod incertum adhuc erat, quando li-
 bertus tuus Lycormas uẽturus esset, deinde, quod ipse

proficiscebatur in diuersam prouinciæ partem, ita officii necessitate exigente. Hæc in notitiam tuam perferenda existimaui, quia proxime scripseram petuisse Lycormam, ut legatione, si qua uenisset a Bosphoro, usque in aduentum suum retinerem, quod diutius faciendi nulla mihi probabilis ratio occurrit, præsertim cum epistolæ Lycormæ, quas detinere, ut ante prædixi, nolui, aliquot diebus huc legatū antecessuræ uideretur.

PLINIUS TRAIANO.

De reliquiis sepulcrorum transferendis.

Etentibus quibusdam, ut sibi reliquias suorum, aut propter iniuriam uetustatis, aut propter fluminis incursum, aliâque his similia quæcunq; , secundum exemplum proconsulum transferre permitterem, quia sciebam in urbe nostra ex eiusmodi causis collegum pontificum adiri solere, Te domine maximum pontificem consulendum putavi, quid obseruare me uelis.

TRAIANVS PLINIO.

Vrum est iniungere necessitatem prouinciis pontificum adeundorum, si reliquias suorum propter aliquas iustas causas transferre ex loco in alium locum uelint. Sequenda ergo potius tibi exempla sunt eorum, qui isti prouinciæ præfuerunt, ex causa cuique ita aut permittendum, aut negandum.

De loco balinei Prusensibus concedendo.

V a erenti mihi domine Prusæ ubi posset ba
 lineū, quod idulsiſti fieri, placuit locus in
 quo fuit aliquando domus (ut audio) pul-
 chra, nunc deformis ruinis. Per hoc enim conſeque-
 mur, ut fœdiſſima faciès ciuitatis ornatur, atq; etiam;
 ut ipſa ciuitas ampliatur, nec ulla ædificia tollantur,
 ſed quæ ſunt uetuftate ſublapſa, reparètur i melius.
 Eſt autem huius domus conditio talis. Legauerat eã
 Claudius Polyænus Claudio Cæſari, iuſſitq; in pe-
 riſtylio templum ei fieri, reliqua ex domo locari, ex
 quo redditū aliquandiu ciuitas percepit, deinde pau-
 latim, partim ſpoliata, partim neglecta cum periſty-
 lio domus tota collapſa eſt, ac iam penè nihil ex ea, niſi
 ſolū ſuper eſt, quod tu domine ſiue donaueris ciuita-
 ti, ſiue uenire iuſſeris, propter opportunitatē loci, pro
 ſummo munere accipi, et ego ſi permiſeris, cogito in
 area uacua balineum collocare. Eum autem locum,
 in quo ædificia fuerunt, ex hedra ex porticibus am-
 plecti, atq; tibi cōſecrare, cuius beneficio elegãs opus,
 dignumq; nomine tuo fiet. Exẽplar teſtamenti, quan-
 quam mēdo ſum, niſi tibi, ex quo cognoſces multa Po-
 lyænum in eiufdem domus ornatum reliquiſſe, quæ,
 ut domus ipſa, perierunt, a me tamen in quantum po-
 tuerit, requirentur.

TR. PLINIO.

O ſſumus apud Prufenſis area iſta cum do-
 mu collapſa, quam uacare ſcribis, ad extru-

AD TRAIANVM

(316)

tionem balinei uti. Illud tamen parum expressisti, an ædes in Peristyllo Claudio facta esset. nã si facta ædes esset, licet collapsa sit, religio eius occupavit solum.

P L. T R A I A N O.

De adsertione ingenuorum.

Ostulantibus quibusdam, ut de agnoscendis liberis, restituendisq; natalibus, et secundum epistolam Domitiani scriptam Manicio Ruffo, & secundum exempla proconsulum. ipse cognoscerem, Respexi ad senatusconsultum pertinens ad eadem genera cæussarum, quod de his tantum provinciis loquitur, quibus proconsules præsunt, ideoq; rem integram distuli, dum domine præceperis, quid observare me uelis.

T R . P L I N I O.

I mihi senatusconsultum miseris, quod hestitationem tibi fecit, æstimabo, an debeas cognoscere de agnoscendis liberis, & natalibus suis restituendis.

P L. T R A I A N O.

De Callidromo Laberii Maximi fugitivo.

Puleius Domine miles, qui est in statione Ni comedesi scripsit mihi quendam nomine Callidromum cum detineretur a Maximo et Dionysio pistoriibus, quibus operas suas locauerat, confugisse

ad tuã statua, perductumq; ad magistratus, iudicasse. feruisse aliquando Laberio Maximo, captumq; a Sura in Moesia, et a Decibalo muneri missum Pacoro Parthiæ regi, pluribusq; annis in ministerio eius fuisse, deinde fugisse, atq; ita in Nicomediã peruenisse, quẽ ego perductũ ad me, cum eadẽ narrasset, mittendum ad te putavi, quod paulo tardius feci, dum requiro gemmam, quam sibi, habentem imaginem Pacori, et quibus ornatus fuisset, subtractam indicabat. Voui enim hanc quoq; si inueniri potuisset, simul mittere, sicut glebulã misi, quam se ex parthico metallo attulisse dicebat. Signata est anulo meo, cuius est apophragisma quadriga.

P L. T R A I A N O .

De testamento Largi.

Vlius domine Largus ex ponto, non dum
 i mihi uisus, ac ne auditus quidem, scilicet,
 iudicio tuo credit, dispensationem quandam
 mihi erga te pietatis suæ, ministeriumq; mandauit.
 Rogauit enim testamento, ut hæreditatem suam adirem,
 cerneremq; ac deinde perceptis quinquaginta
 millibus numum, reliquum omne heracleotarum,
 et theanorum ciuitatibus redderem ita ut esset arbitrii mei utrum opera facienda, quæ honori tuo consecrarentur putarem, an instituendos quinquennales agonas, qui Traiani appellentur. Quod in notitiam tuam perferendum existimaui, ob hoc maxime, ut discipiceres, quid eligere debeam.

*V*lius Largus fidem tuam, quasi te bene nosset, elegit. Quid ergo potissimum ad perpetuitatem memoriae eius faciat secundum cuiusque loci conditionem, ipse dispice, et quod optimum existimaueris, insequere.

PLINIVS TRAIANO.

De centurione Iulio polym mittendo.

*P*roidentissime domine fecisti, quod praecipisti Calpurnio Macro clarissimo viro ut legionarium centurionem Byzantium mitteret, ut dispicias, an etiam Iulio politanis simili ratione consulendum putes, quorum civitas, cum sit perexigua, onera maxima sustinet, tantoque grauiores iniurias, quanto est infirmior, patitur. Quidquid autem Iulio politanis praestiteris, id etiam toti provinciae proderit. Sunt enim in capite Bithyniae, plurimusque per eam comitantibus transitum praebent.

TR. PLINIO.

*E*a conditio est civitatis Byzantium confuente undique in eam comitantium turba, ut secundum consuetudinem praecedentium temporum honoribus eius praesidio centurionis legionarii consulendum habuerimus, Iulio politanis succurrendum eodem modo putauerimus. onerabimus nos exemplo. Plures enim tanto magis eadem requirent,

quanto infirmiores erunt. Tibi eã fiduciã diligentiã habeo ut credã te omni ratione id acturum, ne sint obnoxii iniuriis. Siqui autem se contra disciplinam meam gesserint, statim coherceantur, aut si plus admi serint, quã ut in re præsentis sit satis puniãtur, si milites erunt legatis eorum, quæ deprehenderis notum facies, aut si in urbẽ uersus uerturi erũt, mihi scribes.

P L. T R A I A N O.

De magistratibus provincialium.

Autum est Domine Pompeia lege, quæ Bithynis data est, ne quis capiat magistratum, nèue sit in senatu minor annorum. xxx.

Eadem lege comprehensum est, ut qui ceperint magistratum, sint in senatu. Secutum est dein edictũ diui Augusti, quo permisit minores, magistratus ab annis duobus & uiginti capere, quæritur ergo, an qui minor. xxx. annorum gessit magistratus, possit a censoribus in senatũ legi, et si potest, an ex iis, qui quoq; non gesserint, possit quis per eandem interpretationem ab ea ætate Senator legi, a qua illis magistratum gerere permissum est, quod alioqui factitatum adhuc, et esse necessarium dicitur, quia sit aliquanto melius, honestorum hominũ liberos, quam è plebe in curiã admitti. Ego a destinatis censoribus, quid sentirem, interrogatus, eos quidem, qui minores. xxx. annis gessissent magistratum, putabam posse in senatum, et secundum edictum Augusti, et secundum legem Pompeiã legi, quoniã Augustus gerere magistratus minoribus

annis. xxx. permisisset, lex Senatorē esse uoluisset, qui gessisset magistratum. De his autem, qui nō gessissent, quamuis essent ætatis eiusdē, cuius illi, quibus gerere permissum est, hæsitabam, per quod effectum est, ut te domine consulerē, quid obseruari uelles. Capita legis, tum edictum Augusti literis subieci.

TR. PLINIO.

i Interpretationi tuæ mi Secunde Carissime idē existimo hætenus edicto diui Augusti nō uatam esse legem Pompeiā, ut magistratum quidem capere possent ii, qui non minores duorum et uiginti annorū essent, et qui accepissent, in Senatum cuiusq; ciuitatis peruenirent. Cæterum non capto magistratu, eos, qui minores. xxx. annorum sint, qui magistratum capere possint, in curiam etiam loca cuiusq; non existimo legi posse.

PL. TRAIANO.

De Dione, qui reliqas suorū religioso loco posuisset.

c Vm Prusæ ad Olympum domine publicis negociis intra hospitium, eodem die exiturus, uacare, Asclepiades magistratus indicauit appellatum me a Claudio Eumolpo, cum Cocteanus Dion in bule adsignari ciuitati opus, cuius curā egerat, uellet. Tum Eumolpus adsiſtēte Flauio Archippo, dixit exigendā esse a Dione rationem operis ante, quam Reip. traderetur, quod aliter fecisset, ac debuisset. Adiecit etiā esse in eodē opere positā tuā statuā, et corpora

et corpora sepulcrorum uxoris Dionis, et filii, postulavitq; ut cognoscerem pro tribunali. quod cum ego me protinus facturum, dilaturumq; profectioem dixissem, ut longiorem diem, ad adstruendam causam dare, utq; in aliam civitatem cognoscerem, petiit. Ego me auditorum Nicææ respondi. Vbi cum sedissem cogniturus, idem Eumolpus tanquam adhuc parum instructus, dilationem petere cepit. Contra Dion, ut audiretur, exigere. Dicta sunt utrinque multa, et iam de causa, ego cum dandam dilationem, et consulendum existimarem in re ad exemplum pertinenti, dixi utrique parti, ut postulatio totum suarum libellos darent. Volebam enim te, ipsorum potissimum verbis, ea, quæ erant proposita recognoscere. Et Dion quidem se daturum dixit, et Eumolpus respondit complexurum se libello, quæ Reip. peteret, cæterum, quod ad sepultos pertinet non accusatorem se, sed advocatum Flavii Archippi, cuius mandata pertulisset. Archippus, cui Eumolpus sic ut Prusidæ, adsistebat, dixit se libellum daturum. ita nec Eumolpus, nec Archippus, quamplurimis diebus expectati, adhuc mihi libellos dederunt. Dion dedit, quæ huic epistolæ iunxi. Ipse in re presenti sui, et uidi tuam quoque statuam in bibliotheca positam. Id autem, in quo dicuntur sepulti filii eius, et uxor Dionis, in area collocatum, quæ portibus includitur. Te domine rogo, ut me in hoc præcipue genere cognitionis regere digneris, cum alioqui magna sit expectatio, ut necesse sit in ea re, quæ et in confessum uenit, et exemplis defenditur, deliberare.

AD TRAIANVM
TRAIANVS PLINIO.

(322

*Q*tuisti nõ hæere mi Secunde Carissime cir-
*p*ca id, de quo me consulendum existimasti,
cum propositum meum optime nosset, nõ ex
metu, nec terrore hominum, aut criminibus maiesta-
tis reuerentiam nomini meo adquiri. Omissa ergo ea
quæstione, quam non admitterem, etiam si exemplis
adiuuaretur, ratio totius operis effecti sub cura tua
Cocceiani Dionis excutitur, cum et utilitas ciuitatis
exigat, nec aut recuset Dion, aut debeat recusare.

PLINIUS TRAIANO.

De Nicensibus.

*R*ogatus domine a Nicensibus publice per ea
quæ mihi et sunt et debent esse sanctissima,
idest per æternitatẽ tuam, salutemq; ut præ-
ces suas ad te perferrem, fas non putavi negare, acce-
ptumq; ab his libellum, huic epistolæ iunxi.

TRAIANVS PLINIO.

*N*icensibus, qui intestatorum ciuium suorum
concessam vindicationem bonorum a diuo
Augusto adfirmant, debebis uacare, contra
etis oibus personis ad idem negotium pertinentibus,
adhibitis Viridio Gemellino et Epimacho liberto meo
procuratoribus, ut æstimatis etiam iis, quæ contradi-
cuntur, quod optimum credideritis, statuatis.

PLINIUS TRAIANO.

Commendat, quos expertus est.

Axiuum libertum & procuratorem tuum
 m Domine per omne tempus, quo fuimus unã
 probum, et industrium, et diligentem, ac si-
 cut rei tuæ amantissimum, ita disci plinæ tenacissimũ,
 expertus, libenter apud te testimonio prosequor ea
 fide, quam tibi debeo.

PLINIUS TRAIANO.

Abium Bassum Domine præfectũ oræ Pon-
 g ti, integrum, probum, industrium, atq; in-
 ter ista reuerentissimum meĩ, expertus, uoto
 pariter et suffragio prosequor ea fide, quã tibi de-
 beo, quam abunde ea, quæ speret instructum commi-
 litio tuo, cuius disci plinæ debet, quod indulgentia tua
 dignus est, apud me et milites et Paganis, a quibus in-
 stitia eius et humanitas penitus inspecta est, certatum
 ei, qua priuatim, qua publice testimonium pertribue-
 runt, quod in notitiam tuam perfero ea fide, quam
 tibi debeo.

PLINIUS TRAIANO.

Ymphidium Lupum Domine primipilarẽ
 n cõmilitonem habui, cũ ipse tribunus essem,
 ille præfectus. Inde familiariter diligere
 cœpi. creuit postea caritas ipsa mutua uetustate ami-
 citiæ. Itaq; et quieti eius inieci manum, & exegi, ut
 me in Bithynia consilio instrueret, quod ille amicissi-

me et otii, et senectutis ratione postposita, et iam fecit, et facturus est, quibus ex causis necessitudines eius inter meas numero, et filiũ in primis Nymphidiũ Lupum iuuenem probum, industrium, et egregio patre dignissimum suffecturum indulgentiæ tuæ, sicut primus eius experimētis cognoscere potes, cum præfectus cohortis plenissimum testimonium meruerit Iulii Feroci, et Fuscæ Salinatoris clarissimorum uirorũ. meũ gaudium domine, meam gratulationem filii honore continerent.

PLINIVS TRAIANO.

Ob diem natalem.

o Pro domine et hunc natalẽ, et plurimos alios quam felicissimos agis, æternãq; laude florentem uirtutis tuæ gloriam, quam incolu-
mis, et fortis aliis super alia operibus augebis.

TRAIANVS PLINIO.

a Gnosco uota tua mi secunde Carissime, quibus precaris, ut plurimos, et felicissimos natales florente statu Reip. nostræ agam.

PLINIVS TRAIANO.

De aqua Sinopensium perducenda.

s Inopenses domine aqua deficiunt, quæ uideatur et bona, et copiosa ab sextodecimo miliario posse perducī. est tamen statim ab ca-

pite paulo amplius mille passibus locus suspectus et mollis, quem ego interim explorare modico impendio iussi, an recipere et sustinere opus possit. Pecunia curantibus nobis contracta non deerit, si tu Domine hoc genus operis et salubritati, et amœnitate ualde sitientis coloniae indulseris.

TRAIANVS PLINIO.

T cœpisti Secunde Carissime, explora diligenter, an locus ille, quem suspectum habes, sustinere opus aquæductus possit. Neq; enim dubitandũ puto, quin aqua perducenda sit in Coloniã Sinopẽsem, si modo et uiribus suis ipsa id adsequi potest, cum plurimum ea res et salubritati et uoluptati eius conlatara sit.

PLINIUS TRAIANO.

De petitione Amisenorum.

Misenorum ciuitas et liberata et fœderata beneficio indulgentiæ tuæ legibus suis utitur. In hac datum mihi publice libellum ad Eranos pertinentem his literis subieci, ut tu Domine dispiceres, quid, et quatenus, aut permittendum, aut prohibendum putares.

TRAIANVS PLINIO.

Misenos, quorũ libellum epistolæ tuæ iunxeras, si legibus istorũ, quibus de officio fœderis utuntur, concessum est, Eranũ habere,

possumus, qui minus habeant, non impedire, eo facilius, si tali collatione non ad turbas, et illicitos cœtus, ad sustinendam tenuiorum inopiam utuntur in cæteris civitatibus, quæ nostro iure obstrictæ sunt, res huiusmodi prohibenda est.

PLINIVS TRAIANO.

Ius trium liberorum amico petit.

S Vetonium Trāquillum probissimum, honestissimum, eruditissimum virū et mores eius se cultus et studia, iam pridem domine in con-
 tuberniū adsumpsi, tantoq; magis diligere cœpi, quāto hunc propius inspexi huic ius trium liberorū necessarium faciunt duæ causæ. nam et iudicia amicorum promeretur, et parum felix matrimonium expertus est, impetrandumq; a bonitate tua per nos habet, quod illi fortunæ malignitas denegavit. Scio domine quantum beneficiū petam, quod peto a te cuius in omnibus desyderis meis plenissimam indulgentiā experior. Potes autem colligere quanto opere cupiam, quod non rogarem absens si mediocriter cuperem.

TRAIANVS PLINIO.

Q Vam parce hæc beneficia tribuam utiq; mihi
 Secunde Carissime, hæret tibi, cum etiam in senatu adfirmare soleam, non excessisse me numerum, quem apud amplissimum ordinem sufficturum mihi professus sum, tuo tamen desyderio subscripsi et dedisse me ius trium liberorū Suetonio Trā

quillo ea conditione, qua ad sueni. referri in commen-
tarios meos iussi.

PLINIVS TRAIANO.

De Christianis.

Olenne est mihi Domine, omnia, de quibus
dubito, ad te referre. Quis enim potest me-
lius uel cunctationem meã regere, uel igno-
rantiam instruere? Cognitionibus de Christianis in-
ter sui nunquam, ideo nescio, quid et quatenus aut pu-
niri soleat, aut queri. Nec mediocriter hæsitavi, sit ne
aliquod discrimen ætatum, an quã libet teneri nihil
a robustioribus differant, detur ne poenitentiæ uenia,
an ei, qui omnino Christianus fuit, desisse nõ profit-
nomen ipsum, etiam si flagitiis careat, an flagitia co-
herenti nomini puniãtur Interim iis, qui ad me tan-
quam Christiani deferebantur, hunc sum secutus mo-
dum. Interrogavi ipsos, an essent Christiani, confiten-
ter iterum, ac tertio interrogavi, supplicium mina-
tus, perseverantes duci iussi. Neq; enim dubitabã,
qualecunq; esset, quod faterentur, peruicaciã certe, et
inflexibilem, obstinationẽ debere puniri. Fuerũt aliĩ
similis amentia, quos, quia ciues Romani erant, ad-
notavi, in urbem remittendos, mox ipso tractatu, ut
fieri solet, diffundente se crimine. plures species inci-
derunt. Propositus est libellus sine auctore multorum
nomina continẽs, qui negant se esse Christianos, aut
fuisse, cum præente me Deos appellarent, et imaginẽ
tuã, quam propter hoc iusseram cum simulacris nit-

minum adferri, ture, ac uino supplicarent, præterea
 maledicerent Christo, quorum nihil cogi posse dicitur,
 qui sunt reuera Christiani dimittendos putauit.
 Alii ab indice nominati, esse se Christianos dixerunt,
 et mox negauerunt, fuisse quidem, sed desisse. quidam
 ante triennium, quidam ante plures annos, non ne-
 mo etiam ante uiginti quoque. Omnes et imaginem tu-
 am, Deorumque simulacra uenerati sunt, et Christo
 maledixerunt. Adfirmabant autem hanc fuisse sum-
 mam, uel culpæ suæ, uel erroris, quod eent soliti sta-
 to die ante lucem conuenire, carmenque Christo quasi
 Deo dicere secum inuicem, seque sacramento non in se-
 culus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia,
 ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne de-
 positum appellati abnegarent, quibus peractis more
 sibi discedendi fuisse, rursumque coeundi ad capiendum ci-
 bum, promiscuum tamen, et innoxium, quod ipsum
 facere desisse post edictum meum, quo secundum ma-
 data tua et ærias* esse uetueram. Quo magis necessa-
 rium credidi, ex duabus ancillis, quæ ministræ dice-
 bantur, quod esset ueri et per tormenta quærere. Sed ni-
 hil aliud inueni, quam superstitionem prauam, et
 immodicam. Ideoque dilata cognitione ad consulendum
 te decurri. Visa est enim mihi res digna consulti-
 one, maxime propter periclitantium numerum. Multi
 enim omnis ætatis, omnis ordinis, utriusque sexus etiam
 uocantur in periculum, et uocabuntur. Neque enim ciui-
 tates tantum, sed uicos etiam, atque agros superstitionis
 istius contagio peruagata est, quæ uidetur si sit
 corrigi posse. Certe satis constat, prope iam desolatam

templa coepisse celebrari, et sacra solennia diu intermissa repeti, passimq; uenire uictimas, quarum adhuc rarissimus emptor inueniebatur, ex quo facile est opinari, quæ turba hominum emendari possit, si sit pœnitentiæ locus.

TRAIANVS PLINIO.

¶ *C*tum, quem debuisti mi Secunde in excutiendis causis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es. Neq; enim in uniuersum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. Conquirendi non sunt, si deferantur et arguantur, puniendi sunt: ita tamen, ut qui negauerit se Christianum esse, idq; re ipsa manifestum fecerit, idest supplicando diis nostris, quamuis suspectus in præteritum fuerit, ueniam ex pœnitentia impetret. Sine autore uero propositi libelli nullo crimine locum habere debent, nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est.

PLINIUS TRAIANO.

De platea Amastrianorum.

¶ *M*astrianorum ciuitas Domine et elegans et ornata, habet inter præcipua opera pulcherrimam, eandemq; longissimam plateam, cuius a latere per spatium omne porrigitur nomine quidem flumen, re uero cloaca foedissima, quæ sicut turpis, et immundissima aspectu, ita pestilens est odore teterrimo. Quibus ex causis, non minus salubritatis

quam decoris interest ea contegi, quod fiet, si permiseris, curantibus nobis, ne desit quoque pecunia operitâ magno, quàm necessario.

TRAIANVS PLINIO.

Ationis est mi Secunde Carissime contegi
 r aquam istam, quæ per civitatem Amastri-
 norum fluit, si intacta salubritati obest. Pe-
 cunia ne huic operi desit, curaturum te secundum di-
 ligentiam tuam certum habeo.

PLINIUS TRAIANO.

Votorû nuncupatio, et solutio pro Imp. et Rep.

Ota Domine priorum annorum nuncu-
 u pata alacres, lætiq; persoluimus, nonaq;
 rursus curante commilitonum, et provin-
 cialium pietate suscepimus, precati Deos, ut te, remq;
 publicam florentem et incolumem, ea benignitate ser-
 uarent, quam super magnas, plurimasq; uirtutes præ-
 cipua sanctitate obsequi deorû honore meruisti.

TRAIANVS PLINIO.

Oluisse uota diis immortalibus, te præcun-
 s te pro mea incolumitate commilitones cum
 prouinaalibus lætissimo consensu, et insu-
 turum nuncupasse, libenter mi Secunde Carissime co-
 gnoui literis tuis.

PLINIUS TRAIANO.

Ob diem Imperii.

Iem, in quem tutela generis humani felici-
 d sima successione trãslata est, debita religio.

ne celebravimus commendantes diis imperii tui autoribus et nota publica, et gaudia.

TRAIANVS PLINIO.

Iem imperii mei debita lætitia et religione
d commilitonibus, et provincialibus, præcunte
te, celebratum, libenter mi secunde Carissime
me cognovi literis tuis.

PL. TRAIANO.

Ius Quiritium latinis suis petit.

Alerius Domine Paulinus, excepto uno, ius
n Latinorum suorum mihi reliquit, ex quibus
rogo tribus iterum ius quiritium des. vere-
or enim, ne sit immodicum pro omnibus pariter iuo-
care indulgentiam tuam, qua debeo tanto modestius
uti, quanto plenior. sunt autem pro qui-
bus peto C. Valerius Aestæus. C. Valerius Dionysius.
C. Valerius Aper.

TR. PLINIO.

Vm honestissime iis, qui apud fidem tuam
c a Valerio Paulino depositi sunt, consultum
uelis, matura per me. Iis interim, quibus
nunc petisti, dedisse me ius Quiritium referri in com-
mētarios meos iussi, idem facturum in cæteris pro
quibus petieris.

P L. T R A I A N O .

Ciuitatem Romanam petit filiae centurionis.

Ogatus Domine a. P. Accio Aquila centurione cohortis sextae equestris, ut mitterem tibi libellum, per quem indulgentiam pro statu filiae suae implorat, durum putavi negare, cum scirem quantam soleres militum precibus patientia, humanitatemque praestare.

T R A I A N V S P L I N I O .

Libellum P. Actii Aquilae centurionis cohortis sextae equestris, quem mihi misisti legi, cuius precibus motus dedi filiae eius ciuitatem romanam libellum rescripti, quem illi redderes, misisti tibi.

P L. T R A I A N O .

De exactione pecuniarum.

Vid habere iuris uelis et Bithynas et Ponticas ciuitates in exigendis pecuniis, quae illis uel ex locationibus, uel ex uenditionibus, aliusue caussis debeantur, rogo domine rescribas. Ego inueni a plerisque proconsulibus concessam eis propraerian, eamque pro lege ualuisse, existimo tamen tua prouidentia constituendum aliquid, et sancendum, per quod utilitatibus eorum in perpetuum consulatur. nam quae sunt ab aliis instituta, sint licet sapienter indulta, breuia tamen, et infirma sunt, nisi illis tua contingat autoritas.

q
 Vo iure uti debeant Bithynæ, uel Ponticæ
 ciuitates in iis pecuniis, quæ ex quaq; caus=
 sa reipublicæ debebuntur, ex lege cuiusq;
 animaduertēdum est. nam siue habent priuilegium,
 quo cæteris creditoribus anteponantur, custodiēdum
 est, siue non habent iniuriã priuatorum, id dari a me
 non oportebit.

PL. TRAIANO.

De Iulio Pisone.

m
 Edicus Domine Amisenorum ciuitatis pete
 bat apud me a Iulio Pisone denariorum cir
 citer. xxx. millia donata ei publice ante
 xx. annos. et bule, et ecclesia consentiente, uteban=
 turq; mandatis tuis, quibus eiusmodi donationes ue=
 tantur. Piso contra plurima se in Remp. contulisse, ac
 prope totas facultates erogasse dicebat. addebat etiã
 temporis spatium, postulabatq; ne id, quod pro mul=
 tis, & olim accepisset, cum euerfione reliquæ digni=
 tatis reddere cogereetur. Quibus ex causis integram
 cognitionem differendam existimaui, ut te Domine
 consulerem, quid sequendum putares.

TRAIANVS PLINIO.

s
 Icut largitiones ex publico fieri mandata
 prohibent, ita, ne multorum securitas sub=
 ruatur, factas ante aliquantum temporis

retractari, atq; in irritum vindicari non oportet. Quidquid ergo ex hac causa actum ante viginti annos erit, omittamus. Non minus enim hominibus cuiusq; loci, quã pecuniæ publicæ consultum uolo.

PLINIVS TRAIANO.

De adiectione bulentiarum.

I Ex Pompeia Domine, qua Bithyni et Pontica utuntur, eos qui in bulena censoribus leguntur, dare pecuniam non iubet, sed iis, quos indulgentia tua a quibusdam ciuitatibus super legitimum numerũ adicere permisit, et singula milia denariorum et bina intulerunt. Anicius deinde Maximus proconsul eos etiam, qui a censoribus legerentur, duntaxat in paucissimis ciuitatibus aliud aliis iussit inferre. Superest ergo, ut ipse dispicias, an in omnibus ciuitatibus certum aliquid omnes, qui deinde bulentæ leguntur, debeant pro introitu dare, nã quod in perpetuum mansurum est, a te constitui debeat, cuius factis, dictisq; debetur æternitas.

TRAIANVS PLINIO.

h Onorariũ decurionatus omnes, qui in quacũque ciuitate Bithyniæ decuriones fiunt, inferre debeant, nec ne in uniuersum a me non potest statui. Id ergo, quod semper tutissimum est, se quẽdã cuiusq; ciuitatis legem puto, scilicet, aduersus eos, qui inuiti fiunt decuriones, existimo id acturos, ut erogatio, cæteris præferatur.

PL. TRAIANO.

De adiectione ciuium.

Ege Domine Pompeia permissum Bithynicis
 l ciuitatibus, adscribere sibi, quos uellent ci-
 ues, dum ciuitatis non sint alienæ, sed sua-
 rum quisq; matrum ciuitatum, quæ sunt in Bithy-
 nia. Eadem lege sancitur, quibus de causis e senatu a
 censoribus eiciantur, inter quas nihil de ciue alieno ca-
 uetur. inde me quidam ex censoribus consulendum
 putauerunt, an eicere deberent eum, qui esset alteri-
 us ciuitatis. Ego quia lex sicut adscribi ciuem alienum
 uetabat, ita eici e senatu ob hanc causam non iubebat.
 Præterea quia ab aliquibus adfirmabatur mihi in o-
 mni ciuitate plurimos esse uoluntas ex aliis ciuitati-
 bus, futurumq; ut multi homines, multæq; ciuitates
 conciterentur, ea parte legis, quæ iam pridem consensu
 quodam exoleuisset, necessarium existimaui consule-
 re te, quid seruandum putares. Capita legis his lite-
 ris subieci.

TRAIANVS PLINIO.

Erito hæsiſti Secunde carissime, quid a te re
 m scribi oporteret censoribus consulētibus, an
 legerent in senatum aliarum ciuitatiū, eius-
 dem tamen prouinciæ ciues, nam et legis autoritas, et
 longa consuetudo usurpata contra legem, in diuer-
 sum mouere te potuit. Mihi hoc temperamentum eius
 placuit, ut ex præterito nihil nouāremus, sed mane-
 rent quamuis contra legem adsciti quarumcunq; ci-

uitatium ciues, in futurum autem lex Pompeia obseruaretur, cuius uim si retro quoq; uelinus custodire, multa necesse est perturbari.

PL. TRAIANO.

De diuisione Sportularum.

q *ui uirilem togam sumunt, uel nuptias faciunt, uel incunt magistratum, uel opus publicum dedicant, solent totam bulen, atq; etiã e plebe non exiguum numerum uocare, binosq; denarios, uel singulos dare, quod an celebrandum, & quatenus putes rogo scribas. ipse enim, sicut arbitror. præsertim ex solennibus causis, concedẽdum iussi inuitationes, ita uereor ne ii, qui mille homines, interdũ etiam plures uocant, modum excedere, et in speciem diamonẽs incipere uideantur.*

TRAIANVS PLINIO.

m *Erito uereris ne in speciem diamonẽs incipiat inuitatio, quæ & in numero modum excedit, et quasi per corpora nõ uiriti singulos ex notitia ad solennes sportulas contrahit, sed ego ideo prudentiã tuã elegi, ut formandis istius pro uiciæ moribus ipse moderareris, et ea cõstituas, quæ ad perpetuã eius prouinciæ quietẽ essent profutura.*

PLINIUS TRAIANO.

De Iselasthis.

a *Thletæ Domne ea, quæ pro Iselasthis certaminibus cõstituisi, deberi sibi putant statim ex*

tim ex eo die, quo sunt coronati. Nihil enim referre, quando sint patriam inuecti, sed quando certamine uicerint, ex quo inuehi possint. ego cōtra scribo iselastica nomine. itaq; eorum uehementer addubitem, an sit potius id tempus, quo iselastian intuentum. Idem obsonia petunt pro eo agone, qui a te iselasticus factus est, quamuis uicerint ante, quam fieret. Aiunt enim congruens esse, sicut non datur sibi pro his certaminibus, quæ esse iselastica, post, quàm uicerunt, desierunt, ita pro iis dari, quæ esse cœperunt. Hic quoq; nō mediocriter hæreo, ne cuiusq; retro habeatur ratio, dandumq; quod tunc cum uincerent, non debebantur. rogo ergo ut dubitationem meam regere, idest beneficia tua interpretari ipse digneris.

TR. PLINIO.

i Selaasticum tunc primum mihi uidetur icipere deberi, cum quis in ciuitatem suam ipse iselastien. obsonia eorum certaminum, quæ iselastica esse placuit mihi, si ante iselastica non fuerunt, retro non debetur. nec proficere pro desyderio athletarum potest, quod eorum, quæ postea iselastica non lege constitui, quam, qui ierant, accipere desierunt. Mutata enim conditione certaminum, nihilominus quæ ante perceperant, non reuocantur.

PLINIVS TRAIANO.

De diplomatibus.

u S; in hoc tempus Domine, neq; cuiquam diplomata commodauit, neq; in rem ullam, n̄

si tuam nisi, quam perpetuam seruationem meam quædam necessitas rupit. Vxori enim meæ audita morte aui, uolenti ad amitam suam excurrere, usum eorum negare durum putari, cum talis officii gratia in celeritate cōsisteret, sciremq; te rationem itineris probaturum, cuius causa erat pietas. Hæc scripsi, quia mihi parum gratus tibi fore uidebar, si dissimularem inter alia beneficia hoc unum, quod me debere sciebam indulgentiæ tuæ, quod fiducia eius, quasi consulto te non dubitari facere, quem si consuluissem sero fecissem.

TRAIANVS PLINIO.

m Erito habuisti secunde carissime fiduciam animi mei, nec dubitandum fuisse, si expectasses, donec me consuleres, an iter uxoris tuæ diplomatibus, quæ officio tuo dedi, adiuuandum esset usum eorum intento ni nõ profuisse, cū apud amitam suā uxor tua deberet et celeritate gratiam aduētus sui augere.

C. PLINII SECUNDI, NOVO CO-
MENSIS INITURI NOVVM
CONSVLATVM PANE-
GYRICVS TRAIANVS
NO AVGVSTO
DICTVS.

b Ene, ac sapiēter Patres. C. ma-
iores instituerunt, ut rerum
agendarum, ita dicendi initi-
um a precationibus caperetur,
quod nihil rite, nihilq; provi-
denter homines sine deorum
immortalium ope, consilio, ho-
nore auspiciarentur. Qui mos,
an potius, quam consuli? aut quando magis usurpan-
dus, colendusq; est, quam cum imperio Senatus, autori-
tate Reip. ad agendas optimo principi gratias excita-
mur? Quod enim præstabilius est, aut pulchrius mu-
nus deorum, quam castus, et sanctus, et diis similli-
mus princeps? Ac si adhuc dubium fuisset, forte, ca-
susq; rectores terris, an aliquo numine darentur, prin-
cipem tamen nostrum liqueret divinitus constitutum.
Non enim occulta potestate fatorum, sed ab Iove ip-
so coram, ac palam repertus, electus est. Quippe iter
aras, et altaria, eodemq; loci, quem deus ille tam ma-
nifestus, ac præsens, quam cælum, ac sydera insedit.
Quo magis aptum, piunq; est, te Iupiter optime an-
tea conditorem, nunc conservatorē imperii nostri pre-
cari, ut mihi digna consule, digna Senatu, digna Pri-

cipe contingat oratio, ut q; omnibus, quæ dicentur a me, libertas, fides, ueritas, constet, tantumq; a specie adulationis absit gratiarum actio mea, quantum abest a necessitate. Equidem non consuli modo, sed omnibus ciuibus enitendum reor, ne quid de principe nostro ita dicant, ut idem illud de alio dici potuisse uideatur. Quare abeat, ac recedant uoces illæ, quas metus exprimebat. Nihil, quale ante, dicamus. nihil enim, quale antea, patimur. Nec eadem de principe, quæ prius prædicemus. neq; enim eadem secreto loquimur, quæ prius. Discernatur orationibus nostris diuersitas temporum, et ex ipso genere gratiarum agendarum intelligatur, cui, quando sint hæc ut deo, nunc nusquam, ut numini, blâdiamur. nõ enim de tyranno, sed de ciue, non de domino, sed de patre te loquimur. Vnum ille se ex nobis, et hoc magis excellit, atq; eminent, q; unum ex nobis putat, nec minus hominẽ se, quàm hominibus præesse meminit. Intelligamus ergo bona nostra, dignosq; nos, illius usũ probemus, atq; identidem cogitemus, si maius principibus præstemus obsequium qui seruitute ciuim, quã qui libertate lætantur. et Populus quidẽ Romanus dilectum principem seruat, quantoq; paulo ante contentu formosum alium, hunc fortissimum personat, quibusq; aliquando clamoribus gestum alterius, et uocem, huius pietatem, abstinentiam, mansuetudinem laudat. Quid nos ipsi? diuinitatem principis nostri, an humanitatem, temperantiam, facilitatem, ut amor et gaudiũ tulit, celebrare uniuersi solemus? Iam quid tam ciuile, tam senatorium, quàm illud additum a no:

bis optimi cognomen? quod peculiare huius, et proprium, arrogantia priorum principum fecit. Enimvero quam comune, quam ex æquo, quod felices nos felicem illū prædicamus, alternisq; uotis hæc faciat, hæc audiat, quasi non dicturi nisi fecerit, comprecamur. Ad quas ille uoces lachrymis etiã, ac multo pudore suffunditur. Agnoscit eni, sentitq; sibi, nõ principi dici. Igitur quod temperamentū omnes in illo subito pietatis calore seruamus, hoc singuli quoq;, meditatiq; teneamus, sciamusq; nullū esse neq; syncerius, neq; acceptius genus gratiarum, quàm quod illas acclamationes æmulemur, quæ fingendi non habent tēpus. Quantum ad me attinet, laborabo, ut orationem meam ad modestiam principis, moderationemq; submittam, nec minus consyderabo quid aures eius pati possint, quàm qd uirtutibus debeatur. Magna et inusitata principis gloria, cui gratias acturus, nõ tam uerecor, ne me in laudibus suis parcum, quam ne nimium putet. Hæc me cura, hæc difficultas sola circunstat. Nam merenti gratias agere, facile est Patres C. non enim periculum est, ne cum loquar de humanitate, exprobrari sibi superbiam credat. cum de frugalitate, luxuriam. cum de clementia, crudelitatem. cum de liberalitate, auaritiam. cum de benignitate, liuorem. cum de continentia, libidinem. cum de labore, inertia. cum de fortitudine, timorem. Ac ne illud quidem uerecor, ne gratus, ingratus ue uidear, prout satis, aut parum dixerò. Animaduerto enim etiam deos ipsos non tam accuratis adorantium precibus, quàm innocentia, et sanctitate lætari gratior

remq; existimari, qui delubris eorū puram, castāq; mentem, quā qui meditatū carmen intulerit. Sed parendum est SENATVSCONSVLTO, quod ex utilitate publicā placuit, ut consulis uoce sub titulo gratiarum agendarum, boni principes, quæ facerent, recognoscerent, mali, quæ facere deberent. Id nunc eo magis solenne, ac necessarium est, quod parens noster priuatas gratiarum actiones cohibet, et comprimit, intercessurus etiam publicis, si permetteret sibi uetare, quod Senatus iuberet. Vtrūq; Cæsar Auguste moderate, et quod alibi tibi gratias agi non finis. Et quod hic finis. non enim a teipso tibi honor iste, sed ab agentibus habetur. cedis affectibus nostris. nec nobis munera tua prædicare, sed audire tibi, necesse est.

Sæpe ego mecū. P. C. tacitus agitauī, qualem, quantumq; esse oporteret, cuius ditione, nutūq; maria. terræ, pax, bella gerantur, cum interea fingenti, formantiq; mihi principem, quem æquata diis immortalibus potestas deceret, nunquam uoto, saltem concipere succurrit similem huic, quem uidemus. Enituit aliquis in bello, sed obsoleuit in pace, alium toga, sed non et arma honestarunt. reuerentiā ille terrore, alius amorem humanitate captauit. ille quæsitam domi gloriā in publico, hic in publico partam, domi perdidit, Postremo adhuc nemo extitit, cuius uirtutes nullo uitiorum confinio læderentur. At Principi nostro quantæ concordia, quantusq; concentus omnium laudum, omnisq; gloriæ cōtigit, ut nihil seueritati eius hilaritate, nihil grauitati simplicitate, nihil maiestati humanitate detrahatur. Iam firmitas, iam proceritas corpo-

ris, iam honor capitis, et dignitas oris ad hoc ætatis in-
 deflexa maturitas, nec sine quodam munere deum fe-
 stinantis senectutis insignibus ad augendam maiesta-
 tem ornata cæsaries non ne longe, lateq; principē
 ostentant? Talem esse oportuit, quem non bella ciui-
 lia, nec armis oppressa Resp. sed pax et adoptatio,
 et tandem exorata terris numina dedissent. An fas
 erat nihil differre inter imperatorem, quem homines
 et quem Dii fecissent? Quorum quidem in te Cæsar
 iudicium et fauor tunc statim, cum ad exercitum pro-
 fiascereris, et quidem inusitato enituit. Nam cæteros
 principes aut largus cruor hostiarum, aut sinister uo-
 latus auium consulentibus nuntiavit, Tibi ascenden-
 ti de more capitulum, quanquam non id agentium
 auium clamor, ut iam principi occurrit. Siquidē o-
 mnis turba, quæ limen in se derat, ad ingressum tuum
 foribus reclusis, iam quidem ut tunc arbitrabatur
 deum, cæterum ut docuit euentus, te consalutauit im-
 peratorem, nec aliter a cunctis omen acceptum est. nā
 ipse intelligere nolebas. recusabas enim imperare, re-
 cusabas, quod bene erat imperaturo. Igitur cogendus
 fuisti. cogi porro non poteras, nisi periculo Patriæ, et
 mutatione Reip. obstinatum enim tibi non suscipere i-
 perium, nisi seruandum fuisset. Quare ego illum ip-
 sum furorem, motumq; castrensem reor extitisse, quia
 magna ui, magnoq; terrore modestia tua uincenda
 erat. At sicut maris, cœliq; temperiem turbines, tem-
 pestatesq; commendant, ita ad augendam pacis tuæ
 gratiam, illum tumultum præcessisse credideri. Ha-
 bet has uices cōditio mortalium, ut aduersa ex secū-

dis, ex aduersis secunda noscantur. Occultat utrorumq; semina deus, et plerunq; bonorum, malorumq; causæ sub diuersa specie latent. Magnū qdē illud seculo dedecus, magnum Reip. uulnus impresum est. Imperator, et parens generis humani obfesus, captus, inclusus, ablata mitissimo seni seruā dorū hoīum potestas, ereptūq; principi illud in principatu beatissimū, quod nihil cogitur. Si tamen hæc sola erat ratio, quæ te publicæ salutis gubernaculis admoueret, prope est, ut exclamē tanti fuisse. Corrupta ē disciplina castrorū, ut tu corrector, emēdatorq; cōtingeres. inductum pessimum exemplū, ut optimum opponeretur. Postremo coactus princeps, quos nollet occidere, ut daret principē, qui cogi non posset. Olim tu quidem adoptari merebare, sed nescissemus, quantum tibi deberet imperiū, si ante adoptatus esses. Expectatum est tempus, in quo liquerer, nō tam accipisse te beneficiū, quàm dedisse. Cōfugit in sinum tuū concussa Resp. ruensq; imperium super imperatorē imperatoris tibi uoce delatū est. Imploratus adoptione, et acutus es. Ut olim duces magni a peregrinis, externusq; bellis ad opē patriæ ferēdam reuocari solebant, ita filius, ac parens uno, eodemq; momento re maximam inuicem præstitisti. Ille tibi imperiū dedit, tu illi reddidisti. Solus ergo adhuc, qui pro munere tanto paria accipiendo fecisti, immo ultra dantem obligasti. communicato enim imperio sollicitior tu, ille securior factus est. O nouū, atq; inauditū ad principatum iter, nō te propria cupiditas, proprius metus, sed aliena utilitas, alienus timor principem fecit. Vi-

dearis licet, quod est amplissimū, consecutus inter homines, felicius tamē erat illud, quod reliquisti, sub bono principe priuatus esse desisti. assumptus es in laborum, curarumq; consortium, nec te laeta, et prospera stationis istius, sed aspera, et dura ad capeſſendā eam compulerunt. Suscepisti imperiū, post quā aliū suscepti poenitebat. Nulla adoptati cū eo, qui adoptabat cognatio, nulla necessitudo, nisi quod uterq; optimus erat, dignusq; alter eligi, alter eligere. Itaq; adoptatus es, non ut prius alius, atq; alius in uxoris gratiā. Adsciuit enim te filiū non utricus, sed princeps, eodemq; animo diuus Nerva pater tuus factus ē, quo erat omnium. nec decet aliter filium adsumi, si adsumatur a principe. An S. P. Q. Romani exercitus, provinciarum, sobios trāsmisſurus uni, successorem ē simi uxoris accipias? summæq; potestatis hæredem tantum intra domum tuam quæras, non per totam ciuitatem circūferas oculos? et hunc tibi proximum, hunc coniūctissimum existimes, quem optimum, quē diis simillimum iueneris? Imperaturus omnibus, eligi debet ex omnibus. non enim seruulis tuis dominū, ut possis esse cōtentus, quasi necessario hærede, sed principem cuius daturus imperator. Superbum istud, et regium, nisi adoptes eum, quem constat imperaturū fuisse, etiam si nō adoptasses. Fecit hoc Nerva, nihil interesse arbitratus genueris, an elegeris, si peride sine iudicio adoptentur liberi, ac nascuntur, nisi tamen, quod æquiore animo ferunt homines, quem princeps parum feliciter genuit, quā m quem male elegit. Sedulo ergo uitauit hūc casum nec iudicio hominum, sed

deorum etiam in cōsiliū adsumpsit. Itaq; non tua in cubiculo, sed in templo, nec ante genialem torum, sed ante pulvinar Iouis Opt. Max. adoptio peracta est, qua tandem non seruitus nostra, sed libertas, et salus, et securitas fundabatur. Sibi enim dii gloriam illam uendicauerunt. horum opus, horum illud imperium. Nerva tamen minister fuit. Vterq; , qui adoptaret tā paruit, quā tu, qui adoptabaris. Allata erat ex Pannonia laurea, id agentibus diis, ut inuicti imperatoris exortum uictoriae insigne decoraret. Hanc imperator Nerva in gremio Iouis collocarat, cum repente solito maior, et augustior aduocata hominum concione, deorumq; , te filium sibi, hoc est unicum auxiliū fessis rebus adsumpsit. Inde quasi deposito imperio, qua securitate? qua gloria latus? nam quantum refert, deponas, an partiaris imperiū, nisi quod difficilius hoc est. non secus ac presenti tibi immixus, tuis humeris se, patriamq; sustentans, tua iuuentu, tuo robore inualuit. Statim confedit omnis tumultus. Nō adoptionis opus istud fuit, sed adoptati, atq; adeo temere fecerat Nerva, si adoptasset aliū. Obliti ne sumus, ut nuper post adoptionem nō desierit seditio, sed cœperit? irritamentum istud irarum, et fax tumultus fuisset, nisi incidisset in te. An dubium est, ut dare nō posset imperium imperator, qui reuerentiam amiserat? A ueritate eius effectum est, cui dabatur. Simul filius, simul Cæsar, mox imperator, et cōsors tribunitiae potestatis, et omnia pariter, et statim factus es, quæ proxime parens uerus, tantum in alterum filiū cōtulit. Magnum hoc tuæ moderationis indiaū, quod

non solum successor imperii. sed particeps etiam, sociusq; placuisti. nam successor etiam si nolis habendus est, non est habendus socius, nisi uelis. Credent ne posteritatio et consulari et triumphali patre genitum, cum fortissimum, amplissimum, amantissimum sui exercitum regeret, imperatorem nõ ab exercitu factum? eidẽ cum Germaniæ præsideret, germanici nomen hinc missum? nihil ipsum, ut imperator fieret agtasse? nihil fecisse, nisi quod meruit, et paruit? Paruisti enim Cæsar, et ad principatum obsequio peruenisti, nihilq; magis a te subiecti animi factum est, q̄ quod imperare cœpisti. Iam Cæsar, iam imperator, iam Germanicus absens, et ignarus, et post tanta nomina, quantum ad te pertinet priuatus. Magnum uideretur, si dicerem, nescisti te imperatorem futurum. eras imperator, et esse te nesciebas. Vt uero ad te fortunæ tuæ nuntius uenit, malebas quidem hoc esse, quod fueras, sed non erat liberum. An non obsequeris principi cuius, legatus imperatori, filius patri? Vbi deinde disciplina? ubi mos a maioribus traditus, quodcumq; imperator munus iniungeret, æquo animo, paratoq; subeundi? Quid enim si provincias ex provinciis, ex bellis bella mandaret? eodem illo uti iure, cum ad imperium reuocet, quo sit usus, cum ad exercitum miserit, nihilq; interesse ire legatum, an redire principem iubeat, nisi quod maior sit obsequii gloria i eo, quod quis munus uelit. Augebat autoritatẽ iubentis, in summum discrimẽ autoritas eius adducta, utq; magis parendum imperanti putares, efficiebatur eo, quod ab aliis minus parebatur. Ad hoc audiebas Senatus, po.

puliq; consensum. Non unius Nerva*i* iudicium illud, illa electio fuit. nã, qui ubiq; sunt, homines. hoc idẽ uotis expetebant. ille tantum iure principis occupauit, primusq; fecit, quod omnes facturi erãt. nec Hercule tanto opere cunctis factum placeret, nisi placuisset ante, quam fieret. At quo temperamento, Di boni potestatem tuam, fortunamq; moderatus es? imperator tui titulis e imaginibus, et signis, ceterum modestia, labore, uigilantia, dux, et legatus, et miles, cum iam tua uexilla, tuas aquilas magno gradu anteires, neq; aliud tibi ex illa adoptione, quam filii pietatẽ, filii obsequium adsereres, longamq; huic nomini aetatem, longamq; gloriam precorere. Te providentia deorũ primum in locum prouexerat, tu adhuc in secundo resistere, atq; etiã senescere optabas. Priuatus tibi uidebaris, quandiu imperator, et alius esset. Audita sunt uota tua, sed in quantum optimo illi, et sanctissimo seni utile fuit, quem dii cœlo uendicauerunt, nequid, post illud diuinum, et immortale factum, mortale faceret. Deberi quippe maximo operi hanc uenerationem, ut nouissimum esset, autoremq; eius statim consecrandum, ut quandoq; inter posteros quæreretur, an illud iam deus fecisset. Itã ille nullo magis nomine publicus parens, quã quia tuus, igens gloria, ingensq; fama, cum abunde expertus esset, quam bene humeris tuis sederet imperiũ, tibi terras, te terris reliquit, eo ipso carus omnibus, ac desyderandus, quod prospexerat, ne desyderaretur. Quem tu lachrymis primũ ita, ut filiũ decuit, mox templis honestasti, nõ imitatus illos, qui hoc idem, sed alia mente fecerunt.

Dicitur cælo Tiberius Augustū, sed ut maiestatis no-
 men induceret, Claudium Nero, sed ut irrideret, Ve-
 spasianum Titus, Domitianus Titum, sed ille, ut Dei
 filius, hic ut frater uideretur. Tu syderibus patrem
 intulisti, non ad metum ciuium, non in contumeliā nu-
 mnum, nō in honorem tuum, sed quia Deum credis.
 Minus est hoc, cum sit ab iis, qui et sese deos putant.
 Sed licet illum aris, puluinaribus, flamine colas, nō
 alio magis tamen Deū et facis, et probas, quā quod
 ipse talis es. in principe enim, qui electo successore fato
 concessit, una, itemq; certissima diuinitatis fides est bo-
 nus successor. Num ergo tibi ex immortalitate patris
 aliquid arrogantiae accessit? Num hos proximos diui-
 nitate parentum desides, ac superbos potius, q̄ illos ue-
 teres, & antiquos æmuleris, qui hoc ipsum imperi-
 um peperere, quod modo hostes inuaserant, contem-
 pserantq; cuius pulsi, fugatiq; non aliud maius ha-
 bebatur indicium, quā si triumpharetur. Ergo su-
 stulerant animos, et iugum excusserant, nec iā nobis
 cum de sua libertate, sed de nostra seruitute certabāt,
 ac ne inducias quidē nisi æquis cōditionibus inibāt,
 legesq; ut acciperent, dabant. At nunc rediit omni-
 bus terror, et metus, et uotum imperata faciendi. ui-
 dent enim Romanum ducem unum ex illis ueteribus,
 et priscis, quibus imperatorium nomen addebant, cō-
 tecti cædibus campi, et infecta uictoriis maria. accipi-
 mus obsides ergo, non emimus, nec ingentibus damnis,
 immensisq; muneribus paciscimur, ut uicerimus, ro-
 gant, supplicant, largimur, negamus, utrunq; ex im-
 perii maiestate. Agunt gratias, qui impetrauerunt,

non audent queri, quibus negatum est. An audeant? qui sciant te ad se disse ferocissimus populus eo ipso tempore, quod amassimum illis, difficillimum nobis, cum Danubius ripas gelu iungit, duratusq; glacie ingentia tergo bella transportat, cum feræ gentes non telis magis, quam suo cælo, suo sydere armantur. Sed ubi i proximo tu, non seclus, ac si mutatae temporum uices essent. illi quidem latibulis suis clausi tenebantur, nostra agmina percur sare ripas, et aliena occasione si permitteres uti, ultroq; hyemem suam barbaris inferre gaudebāt. Hæc tibi apud hostes ueneratio, qd apud milites? quàm admirationem quemadmodum comparasti? cum tecum in mediam, tecum ferrent sitim, cum in illa meditatione campestri militaribus turmis imperatorium puluerē, sudoremq; misceres, nihil a cæteris nisi robore, ac præstantia differens, cum libero Marte nunc cõminus tela librares, nunc uibrata susciperes, alacer uirtute militum & lætus, quoties aut cassidi tuæ, aut clypeo grauior ictus incideret, laudabas quippe feriētes, hortabarisq; ut auderent, et audebant iam, cum spectator, moderatorq; inuentum certamina uirorum arma componeres, tela tentares, ac si quid durius accipienti uideretur, ipse uibrares.

Quid cum solatiū fessis, ægris opem ferres? Nō tibi moris tua inire tentoria, nisi cõmilitonum ante lustras, nec requiē corpori, nisi post omnes dare. Hæc mihi admiratione dignus Imperator nō uideretur, si inter Fabricios, et Sapiōnes, et Camullos talis esset. tunc enim illū imitationis ardor, semperq; melior aliquis accenderet. postquam uero studiū armorum a mani-

bus ad oculos, ad uoluptatem a labore translatus est, postquam exercitationibus nostris non ueteranorum aliquis, cui decus muralis, aut ciuica, sed græculus magister adfuit. quam magnum est ex oibus patrio more, patria uirtute letari, et sine æmulo, ac sine exemplo secum certare, secum cõtendere, ac si cõt imperat solus, solum ita esse, qui debeat imperare. Nonne in cunabula hæc tibi Cæsar, et rudimẽta, cum puer admodum parthica lauro gloriã patris augens, nomenq; Germanici iã tum mererere, cū ferociã, superbiãq; Parthorum ex proximo auditus, magno terrore cohiberes? Rhenumq; et Euphraten admirationis tuæ fama coniungeres? cum orbem terrarum non pedibus magis, quàm laudibus peragras? apud eos semper maior, et clarior, quibus postea cõtigisses? et necdum imperator, necdum Dei filius eras. Germaniamq; cū plurimæ gẽtes, ac prope infinita uastitas ieriacentis soli, tum Pyrenæus, alpes, imensiq; alii mōtes, nisi his compararentur nusuiunt, dirimuntq;. per hoc omne spatium cum legiones duceres, seu potius (tanta uelocitas erat) raperes, non uehiculum unquam, nõ equũ respexisti. leuis hic, non subsidium itineris, sed decus, et cū cæteris subsequebatur, ut cuius nullus tibi usus, nisi cum die statiuorum proximum campum alacritate, discursu, puluere attolleres. Initium laboris miser, an finem? multum est, quod perseueraſti, plus tamen, quod non timuisti, ne perseuerare nõ posses. Nec dubito, quin ille, qui te inter illa Germaniæ bella ab Hispania usq;, ut ualidissimũ præsidium excauerat, iners ipse, alienisq; uirtutibus tunc quoq; inuidus Im

perator, cum ope earum indigeret, tantam admirationem tui non sine quodam timore conceperit, quantum ille genitus Ioue post labores, duraq; imperia regi suo indomitus semper, indefessusq; referebat, cum aliis super alias expeditionibus itinere illo dignus inuenireris. Tribunus uero disiunctissimas terras teneris adhuc annis uiri firmitate lustrasti, iam tunc praemonente fortuna, ut diu penitus perdisceres, quae mox praecipere deberes. Neq; enim prospexisse castra, breuemq; militiam quasi transisse contentus, ita egisti tribunum, ut esse statim dux posses, nihilq; discendum haberes tempore docendi. Cognouisti per stipendia decem mores gentium, regionum situs, opportunitates locorum, & diuersam aquarum, caeliq; temperiem, ut patrios fontes, patriumq; sydus ferre consueisti, quoties equos, quoties emerita arma matasti. Veniet ergo tempus, quo posteri uisere, uisendum tradere minoribus suis gestient, quis sudores tuos hausserit campus, quae refectioes tuas arbores, quae somnum saxa praetexerint, quod deniq; tectum magnus hospes impleueris, ut tunc ipsi tibi ingentium ducum sacra uestigia iisdem in locis monstrabantur. Verum haec olim, in praesentia quidem quisquis paulo uenustior miles, hic te commilitone censetur. quotus enim quisq;, cuius tu non ante commilito, quam imperator? Inde est quod prope omnes nomine appellas, quod singulorum fortia facta commemoras. haec habent ad numeranda tibi. pro Rep. uulnera, quibus statim laudator et testis contigisti. Sed magis praedicanda moderatio tua, quod inuictus bellicis laudibus, pacem

amas,

amas, nec quia uel pater tibi triumphalis, uel adoptionis tuæ die dicata capitolino Ioni laurus, icarco ex occasione omni quæris triumphos. Nō times bella, nec prouocas. Magnum est imperator Auguste, magnum est, stare in Danubii ripa si transeas ceriū triumphi, nec decertare cupere cum recusantibus, quorum alterum fortitudine, alterum moderatione efficitur. nam ut ipse nolis pugnare, moderatio, fortitudo tua præstat, ut neq; hostes tui uelint. accipiet ergo aliquando capitolium nō inaneis currus, nec falsæ simulacra uictoriæ, sed imperatore ueram, ac solidā gloriam reportante, tranquillitatem, et tamen confessa hostium obsequia, ut uincendus nemo fuerit. pulchrius hoc oībus triumphis. neq; enim unquā nisi ex contemptu imperii nostri factum est, ut uinceremus. Quod si quis barbarus Rex eō insolentiæ, furorisq; processerit, ut iram tuā, indignationemq; mereatur, nã ille siue inter fuso mari, seu fluminibus immēsis, seu præcipiti monte defenditur, omnia hæc tam pronā, tamq; cedentia uirtutibus tuis sentiet, ut subsedisse montes, flumina exaruisse, interceptū mare, illatasq; non classes nostras, sed terras ipsas arbitretur. Videor iam cernere non spoliis prouinciarum, & extorto sociis auro, sed hostilibus armis, captorumq; regum catenis triumphum grauem. Videor ingentia ducū nomina, nec idæcora nominibus corpora uocare. Videor intueri in manibus sequentem; mox ipsum te sublimem, instantemq; currum domitarum gentium tergo, ante currū autem clypeos, quos ipse perfoderis. Nec tibi opima defuerint, si quis regum uenire in manus

auderet, nec modo telorum tuorum, sed etiam oculorum, minarumq; coniectum toto campo, totoq; exercitu opposito perhorrescat. Meruisti proxima moderatione, ut quandocumq; te uel inferre, uel propulsare bellum coegerit imperii dignitas, non ideo uiasse uidearis, ut triumphares, sed triumphare, quia uiceris. Aliud ex alio mihi occurrit. quã speciosum est enim, quod disciplinã castrorũ lapsam, extinctamq; refouisti, depulso prioris seculi malo inertia, et contumacia, et dedignatione parendi? Tutum est reuerentiam, tutum caritatem mereri. nec ducũ quisquam aut non amari a militibus, aut amari timet. et inde offensa, gratiãq; pariter. securi instant operibus, ad sunt exercitationibus, arma, moenia, uiros aptant. quippe non is princeps, qui sibi immunere, sibi intendi putat, quod in hostes paretur. quæ persuasio fuit illorum, qui hostilia cum facerent, timabant. Eodem ergo tempore militaria studia, nec animos modo, sed et corpora ipsa languescere, gladios etiam incuria hebetari, retundiq; gaudebant. Duces porro nostri non tam regum cæterorum, quam suorum principum insidias, nec tam hostium, quã commilitonum manus, feruntq; metuebant. Est hæc natura syderibus, ut parua, et exilia ualidorũ exortus obscauret, similiter imperatoris aduentu legatorum dignitas inumbratur. tu tamen maior omnibus quidem eras, sed sine ullius diminutione maior, eandem auctoritatem præsentem quisq;, quam absente retinebat. quin etiã plerisq; ex eo reuerentia accesserat, quod tu quoq; illos reuererere. Ita q; perinde summis, atq; infimis carus, sic impe

rátorem, cõmilitonemq; miscueras, ut studium oĩum, laboremq; et tanquam exactor intenderes, et tanquã particeps, sociusq; releuares. Felices illos, quorum fides, et industria, non per internuntios, et interpretes, sed ab ipso te, nec auribus tuis, sed oculis probantur. consecuti sunt, ut absens quoq; de absentibus nemini magis, quã tibi crederes. Iam te ciuiũ desyderia reuocabant, amoremq; castrorũ superabat caritas patriæ. iter inde placidum, ac modestum, ut planè a paceredeũtis. Nec uero ergo in laudibus tuis ponam, quod aduentum tuum non pater quisquam, non maritus expauit. affectata aliis castitas, tibi ingenita, et innata, iterq; ea, quæ imputare nõ possis. Nullus in exigendis uehiculis tumultus, nullum circa hospitia fastidium. annona, quæ cæteris. Ad hoc comitatus acinctus, et parens. Diceres magnum aliquẽ ducem, ac te potissimum ad exercitus ire. adeo nihil, aut certe parũ intererat inter imperatorẽ factum, et breui futurũ. Quam dissimilis nuper alterius principis trá situs, si tamen transitus ille, non populatio fuit, cum abactus hospitem exerceret, omniaq; dextra, leuãq; perusta, et attrita, ut si uis aliqua, uel ipsi illi barbari, quos fugiebat, inciderent. Persuadendum prouincis erat, illud iter Domitiani fuisse, non principis. itaq; non tam pro tua gloria, quã pro utilitate cõmuni edicto subiecisti. quid in utrunq; uestrum esset impensum. Adsuascat imperator cum imperio calculum ponere, sic exeat, sic redeat, tanquam rationem redditurus, edicat, quid absumpserit, ita fiet, ut non absumat, quod pudeat dicere. Præterea futuri principis

pes uelint, nolint, sciant, tantum constat, propositisq; duobus exemplis meminerint, perinde coniecturam de moribus suis homines esse facturos, prout hoc, uel illud elegerint. Nōne his tot, tantisq; meritis novos aliquos honores, novos titulos merebare? at tu etiam nomen Patris patriæ recusabas. Quam longa nobis cū modestia tua pugna, quā tarde uicimus. Nomē illud, quod alii primo statim principatus die imperatoris et Cæsaris receperunt, tu usq; eò distulisti, donec tu quoq; beneficiorum tuorum paratissimus aestimator id te mereri fatereris. Itaq; soli omnium contigit tibi, ut Pater patriæ esses ante, quā fieres. Eras enim in animis, in iudiciis nostris, nec publicæ pietatis itererat, qd uocārere, nisi quod ingrata sibi uidebatur, si te imperatorem potius uocaret, et Cæsarem, cum Patrem experiretur. Quod quidem nomen, qua benignitate, qua indulgentia exerces? ut cum ciuibus tuis, quasi cū liberis parens uiuis? Ut reuersus imperator, qui priuatus exieras, agnoscis, agnosceris? eosdem nos, eundē te putas, par omnibus, et hoc tantum ceteris maior, quo melior. Ac primū, qui dies ille, quo expectatus, desideratusq; urbē tuā ingressus es? Iam hoc ipsum, quod ingressus es, quā mirum, letumq;? nam priores inuehi, et importari solebant, non dico quadriungo curru, et albertibus equis, sed humeris hominum, quod arrogantius erat. Tu sola corporis proceritate elatior aliis, et excelsior, non de patiētia nostra quēdam triumphum, sed de superbia principum egisti. Ergo non ætas quēquam, non ualetudo, non sexus re-tardauit, quo minus oculos ī solito spectaculo imple-

ret. Te parvuli noscere, ostentare iuvenes, mirari se-
 nes, ægri quoq; neglecto medentium imperio, ad con-
 spectum tui, quasi ad salutem, sanitatemq; prorepere.
 Inde alii se satis uixisse, te uiso, te recepto. alii nunc
 magis esse uiuendum prædicabant. Fœminas etiã tunc
 fœcunditatis suæ maxima uoluptas subiit, cum cerne-
 rent, cui principi ciues, cui imperatori milites peperis-
 sent. Videres referta tecta, ac laborantia, ac ne eũ
 quidem uacantem locum, qui non nisi suspensum, et
 instabile uestigũ caperet, oppletas undiq; uias, an-
 gustumq; tramitem relictum tibi, alacrem hinc atq;
 inde populum, ubiq; par gaudium, paremq; clamo-
 rem, tam æqualiter ab omnibus ex aduentu tuo læti-
 tia percepta est, quàm omnibus uenisti, quæ tamen
 ipsa cum ingressu tuo creuit, ac prope in singulos gra-
 dus adaucta est. Gratum erat cunctis, quod Senatũ
 osculo exciperes, ut dimissus osculo fueras, gratum,
 quod equestris ordinis decora honore nominum sine
 monitore signares, gratum, quod tantum ultro clien-
 tibus salutatis quasdam familiaritatis notas adderes,
 gratius tamen, quod sensim, et placide, et quantum re-
 spectantium turba pateretur, icederes, quod occurran-
 tium populus te quoq; te imo maxime, astaret, quod
 primo statim die latus tuũ crederes omnibus. neq; n-
 sti patris satellitum manu, sed circumfusis undiq; nũc
 Senatus, nũc equestris ordinis flore, prout alterutrũ
 frequentia genus inualuisset. silentis, quietosq; lecto
 res tuos subsequere. nam milites nihil a Plebe ha-
 bitu, trãquilitate, modestia differebant. Vbi uero ce-
 pisti capitolium ascendere, quàm læta omnibus adp-

ptionis tuæ recordatio? quàm peculiare gaudium eorum, qui te primi eodem loco salutauerunt imperatorem? quin etiam Deum ipsum tuum præcipuam voluptatem operis sui percepisse crediderim. Vt quidē iisdem uestigijs institisti, quibus parens tuus, ingens illud deorum prolaturus arcæ, quæ circumstantiū gaudia? quàm recens clamor? quàm similis illi dies, quæ hunc genuit diem? ut plena altaribus? augusta uictimis cuncta? ut in unius salute collata omnium uota, cum sibi se, ac liberis suis intelligerent precari, quæ pro te precarentur. Inde tu in palatium quidem, sed eo uultu, sed ea moderatione, ut si privatâ domū peteres, cæteri ad penates suos, quisq; iteraturus gaudii fidem, ubi nulla necessitas gaudendi est. Onerasset alium eiusmodi ineroitus, tu quotidie admirabilior, et melior. Talis deniq; qualis alii principes futuros se tantū pollicentur. Solum ergo te cōmendat, augetq; temporis spatium. iunxisti enim, ac miscuisti res diuersissimas, securitatem olim imperantis, et incipientis pudorem. Non tu ciuium amplexus ad pedes tuos deprimis, nec osculum manu reddis. Manet imperatori, quæ prior humanitas. Incedebas pedibus, incedis, lætabaris labore, lætaris, eademq; omnia illa circa te, nihil ipso te fortuna mutauit. liberum est ingrediente per publicum principem, subsistere, occurrere, cōmitari, præterire. Ambulas inter nos, nō quasi contingat, et copiam tui, nō ut iptes, facis. Hæret lateri tuo quisquis accessit, finemq; sermoni suus cuiq; pudor, non tua superbia facit. Regimur quidem a te, et subiecti tibi, sed quemadmodum legibus sumus. Nam et

illæ cupiditates nostras, libidinesq; moderantur, nobiscum tamen & inter nos uersantur. Emines, excellis, ut honor, ut potestas, quæ super homines quidem, hominum sunt tamen. Ante te principes fastidio nostri, & quodam æqualitatis metu, usum pedum amiserant. Illos ergo humeri, ceruicesq; seruatorum super ora nostra, te fama, te gloria, te ciuium pietas super ipsos principes uehunt, te ad sydera tollit humus, ita cõmunia, et confusa principis uestigia. Nec uereor P. C. ne longior uidear, cum sit maxime optandũ ut ea, pro quibus aguntur principi gratiæ, multa sint, quæ quidem reuerentius fuerit, integra, illibataq; cogitationibus uestris reseruari, quam carptim, breuiterq; perstringi, quia ferè sequitur, ut illa quidem, de quibus taceas, tanta, quanta sunt, esse uideatur. Nisi uero leuiter attingi placet, locupletatas trib. datũq; conziariũ populo, et datũ totum, cum donatiui partem milites accepissent. An mediocris animus est, his potius repræsentare, quib. magis negari potest? Quãquam in hac quoq; diuersitate æqualitatis ratio seruata est. æquati sunt enĩ populo milites, eo, quod partẽ, sed priores, populus militibus, quod posterior, sed totum statim accepit. Enim uero qua benignitate diuisum est? quantæ curæ tibi fuit, nequis ex pers liberalitatis tuæ fieret? Datum est iis, qui post edictum tuum, in locum erasorum subditi fuerãt, æquatiq; sunt cæteris illi etiam, quibus non erat promissum. Negotiis alijs, ualetudine alijs, hic mari, ille fluminibus distinebatur, expectatũ est, prouisumq; nequis æger, nequis occupatus, nequis deniq; longe fuisset. ueniret

quisq; cum uellet, ueniret quisq; cum posset. Magnificum
 cum Cæsar, et tuum, disiunctissimas terras munificen-
 tiæ ingenio uelut admouere, immensaq; spacia libe-
 ralitate contrahere, intercedere casibus, occurfare for-
 tunæ, atq; omni ope adniti, nequus è plebe Romana
 dante congrariū te hominem magis sentiret se fuisse, q̄
 ciuem. A duētante congrarii die, obseruare principis
 egressum in publicum, insidere examina infantium,
 futurus populus solebat. labor parentibus erat osten-
 tare paruulos, impositosq; ceruicibus, adulantia uer-
 ba, blandasq; uoces edocere. Reddebant illi, quæ mo-
 nebantur, ac pleriq; irritis precibus surdas principis
 aureis adstrepebāt, ignariq; quid rogassent, quid nō
 impetrassent, donec plane scirent, differebantur. Tu
 ne rogari quidem sustinuisti. Et quanquā lætissimū
 oculis tuis esset conspectu Romanæ sobolis impleri,
 omnes tamē ante, quā te uiderēt, adirētue, recipi,
 inadi iussisti, ut iam i de ab infanzia parentē publicū,
 munere educationis ex perirētur. crescerēt de tuo, qui
 crescerent tibi, alimentisq; tuis ad stipendia tua per-
 uenirent, tantumq; omnes uni tibi, quantum parenti-
 bus suis quisq; deberet. Recte Cæsar, quod spem Ro-
 mæ nominis sumptibus tuis suscipis. Nullum est
 enim magno principe, immortalitatemq; merituro im-
 pendii genus dignius, q̄ quod erogatur in posteros. Lo-
 cupletes ad tollendos liberos ingentia præmia, et pa-
 res pœnæ cohortantur. Pauperibus educandis una ra-
 tio est, bonus princeps. Hic fiducia sui procreatos nisi
 largæ manu fouet, auget, amplectitur, oca sum i perii,
 oca sum Reip. accelera. frustra princeps plebe negle

*est, ut defectū corpore caput, nutaturumq; instabili
 pōdere tuetur. Facile est cōiectare, quod perceris,
 gaudium, cum te parentum, liberorum, senum, infan-
 tum, puerorum clamor exciperet. Hæc prima par-
 uulorum cuium uox aureis tuas imbuit, quibus tu
 daturus alimenta hoc maximum præstitisti, ne roga-
 rent. Super omnia est tamen, quod talis es, ut sub te
 liberos tollere libeat, expediat. nemo iam parens fi-
 lionisi fragilitatis humanæ uicis horret, nec inter
 insanabiles morbos principis ira numeratur. Magnū
 quiddam est educandi incitamentum tollere liberos
 in spem alimentorum, in spem congriariorum, maius
 tamen in spem libertatis, in spem securitatis. Atq;
 adeo nihil largiatur princeps, dum nihil auferat, nō
 alat, dum non occidat, nec deerunt, qui filios concu-
 piscant. Cōtra largiatur, et auferat, alat, et occidat,
 nā ille in tam breui tempore effecerit, ut omnes nō
 posterorū modo, sed sui, parentumq; pœniteat. Quo
 circa nihil magis in tua tota liberalitate laudauerim,
 quàm quod congrarium das de tuo, alimenta de tuo.
 neq; a te liberi cuium, ut ferarum catuli, sanguine, et
 cædibus nutriuntur, quodq; gratissimum est accipiē-
 tibus, sciunt dari sibi, quod nemini est ereptum, locu-
 pletatisq; tam multis, pauperiorem esse factum prin-
 cipem tantum. quanquam nec hunc quidem. nam cui-
 ius est, quicquid est omnium, tantum ipse, quantum
 omnes habet. Alio me uocat numerosa gloria tua.
 alio autem? quasi uero iam satis ueneratus, mira-
 tusq; sim, quod tantam pecuniam profudisti, non ut
 flagiti tibi conscius ab insectatione eius auerteres fa*

mam, nec ut tristes hominum, mæstosq; sermones lætiore materia detineres, nullam congrario culpam, nullam alimentis crudelitatem redemisti, nec tibi bene faciendi fuit causa, ut quæ male feceras, impune fecisses, amor impendio isto, non uenia quaesita est, Populusq; R. obligatus a tribunali tuo, non exoratus recessit. Obtulisti enim congrarium gaudentibus gaudens, securusq; securis, quodq; antea principes ad odium sui leniendum tumentibus plebis animis obiectabant, id tu tam innocens populo dedisti, quam populus accepit. Paulominus Patres C. quiq; millia ingenuorum fuerunt, quæ liberalitas principis nostri cõquisiuit, inuenit, adsciuit, hi subsidium bellorum, ornamentum pacis, publicis sumptibus aluntur, patriamq; non ut patriam tantum, uerum ut altricem amare condiscunt. Ex his castra, ex his tribus replebuntur, ex his quandoq; nascentur, quibus alimentis opus non sit. Dent tibi Cæsar ætatem Dii, quam mereris, seruentq; animum, quem dederunt, & quanto maiorem infantium turbam, iterum atq; iterum uidebis incidi. (Augetur enim quotidie et crescit, nõ quia cariores parëtibus liberi, sed quia principi aues) dabis congraria, si uoles, illi tamen propter te nascuntur.

Instar ego perpetui congrarii reor affluentiam annone, huius aliquando cura Pompeio non minus addidit gloriæ, quàm pulsus ambitus campo, exactus hostis mari, oriens triumphus, occidensq; lustratus. Nec uero ille ciuilius, quàm parens noster, autoritate, consilio, fide reclusit uias, portus patefecit, itinera terris, litoribus mare, litora mari reddidit, diuersasq; gen:

ters ita commercio miscuit, ut quod genitum esset usq̄,
 id apud omnes natum esse uideretur. Non ne cernere
 datur, ut sine ullius iniuria omnis usibus nostris an-
 nus exuberet? quippe non ut ex hostico raptæ, peri-
 turæq; in horreis messes nequicquam queritantibus
 focis auferuntur, deuolvunt ipsi, quod terra genuit,
 quod sydus aluit, quod annus tulit, nec nouis indi-
 ctionibus pressi, ad uetera tributa deficiunt. Emit si
 scus, quicquid uidetur emere, inde copiæ, inde anno-
 na, de qua inter licentem, uendentemq; conueniat, in-
 de hic sacietas, nec fames usquã. Aegyptus alēdis,
 augendisq; seminibus ita gloriata est, ut nihil imbri-
 bus coeloq; deberet, si quidem proprio semper amne
 persusa, nec alio genere aquarum solita pigrescere,
 quam quas ipse deuexerat, tantis segetibus indueba-
 tur, ut cum feracissimis terris, quasi nunquam cessura
 certaret. hæc inopina siccitate usq; ad iniuriã sterilē-
 tatis exaruit, quia piger Nilus cunctanter alueo sese,
 ac languide extulerat, ingentibus quoq; tunc quidem
 ille fluminibus conferendus. hinc pars magna terra-
 rum mergi palanti amne consueta, alto puluere incã-
 duit. frustra tunc Aegyptus nubila optauit, cœlũq;
 respexit, cum ipse foecunditatis parens contractior,
 & exilior iisdem ubertatem eius anni angustiis, qui-
 bus abundantiam suam cohibuisset. Neq; enim solũ
 uagus ille expanditor amnis intra usurpata semper
 collium substiterat, atq; hæserat, sed supino etiam,
 ac detinenti solo, placido se, molliq; lapsu refugum
 abstulerat, nec dum satis humentis terras addide-
 rat arenibus. Igitur inundatione, idest ubertate re-

gio fraudata, sic opem Cæsaris inuocauit, ut solet
 annē suum, nec longius illi aduersorū fuit spatium,
 quàm dum nuntiat. Tam uelox Cæsar potentia tua
 est, tamq̄; in omnia pariter intenta bonitas, et acin-
 cta, ut tristius aliquod seculo tuo passis ad remediū,
 salutemq̄; sufficiat, ut scias. Omnibus equidē genti-
 bus fertilis annos, gratasq̄; terras precor, credide-
 rim tamen per hunc Aegypti statum, tuas fortunam
 uires experiri, tuamq̄; uigilantiam expectare uo-
 luisse. Nam cum omnia ubiq̄; secunda merearis, non
 ne manifestū est, si quid aduersi cadat, tuis laudibus,
 tuisq̄; uirtutibus materiem, campumq̄; prosterni? cum
 secūda felices, aduersa magnos probet. Percrebue-
 rat antiquitus urbem nostram nisi opibus Aegypti
 ali, sustentariq̄; non posse, superbiebat uētosa, et in-
 solēs natio, quod uictorem quidem populum, pasce-
 ret tamen, quodq̄; in suo flumine, in suis manibus uel
 abundantia nostra, uel fames esset. Resudimus Nilo
 suas copias, recepit frumenta, quæ miserat, deporta-
 tasq̄; messis reuexit. Discat igitur Aegyptus, cre-
 datq̄; experimento, non alimenta se nobis, sed tribu-
 ta præstare. Sciatur se non esse Populo. R. necessariam,
 & tamen seruiat. Post hæc si uolet Nilus, amet alue-
 um suum, & fluminis modum seruet, nihil hoc ad
 urbem, ac ne ad Aegyptum quidem, nisi ut indena
 uigla inania, et uacua, et similia redeuntibus, hinc
 plena, et onusta, et qualia solent uenire mittantur, cō-
 uersoq̄; munere maris, hinc potius uenti ferentes, &
 breuis cursus optentur. Mirum Cæsar uideretur, si
 desiderem Aegyptum, cessantemq̄; Nilum non sensisset

urbis annonæ, quæ tuis opibus, tua cura usq; illuc redundauit, ut simul probaretur, et nos Aegypto posse, & nobis Aegyptum carere non posse. Actum erat de fœcundissima gente, si libera fuisset. pudebat sterilitatis insolitæ, nec minus erubescere fame, quàm torquebatur, cum pariter a te necessitatibus eius, pudoriq; subuētum est. Stupebant agricolæ plena horrea, quæ non ipsi referissent, quibus de campis illa subuecta messis, quæ ue in Aegypti parte alius annis. Ita beneficio tuo nec maligna tellus, et obsequēs Nilus Aegypto quidem sæpe, sed gloriæ nostræ nunquam largior fluxit. Quam nunc inuat provincias omnes in fidē nostrā, ditionemq; uenisse, post, q̄ contigit princeps terrarū, qui fœcunditatē nunc huc, nūc illuc, ut tempus et necessitas posceret, transferret, referretq; qui direptam mari gentem, ut partē aliquam populi, plebisq; Romanæ aleret, ac tueretur. Et cœlo quidē nunquam benignitas tanta, ut omnes simul terras uberet, foueatq; hic omnibus pariter si non sterilitatem, at mala sterilitatis exturbat. hic si non fœcunditatem, at bona fœcunditatis importat. hic æternis comitatibus orientem, occidentemq; connectit, ut quæ ubiq; feruntur, quæq; expetuntur, omnes gentes, inuicem capiant, et discant, quanto libertate discordi seruientibus sit utilius unum esse, cui seruiant. Quippe discretis quidem bonis omnium, sua cuiusq; ad singulos mala, sociatis autem, atq; permixtis singulorum mala ad neminem, ad omnes omnia bona pertinent. Sed siue terris diuinitas quædam, siue aliquis annibus genius, et solum illud, et flumen

ipsum precor, ut hac principis benignitate contentum molli gremio semina recodat, multiplicata restituat. non equidem reposcimus fœnus, putet tamen esse sol uendum, fallacem quæ unius anni fidem omnibus annis, omnibusq; postea seculis tanto magis, quia non exigimus, excuset. Satis factum, qua ciuium, qua sociorum utilitatibus. Visum est spectaculum inde nõ enerue, nec fluxum, nec quod animos uirorũ molli- ret, et frangeret, sed quod ad pulchra uulnera con- temptumq; mortis accenderet, cum in seruorum etiã noxiorumq; corporibus amor laudis, et cupido ui- ctoriæ cerneretur. Quã deide in edendo liberali- tatem, quam iustitiam exhibuit, omni affectione, aut intactus, aut maior? impetratum est, quod postulaba- tur, oblatum, quod non postulabatur. institit ultro, et ut concupisceremus, admonuit. Ac sic quoq; plura inopinata, plura subita. Iam quã libera spectan- tium studia, quã securus fauor? Nemini impietas, ut solebat, obiecta, quod odisset gladiatorem. nemo spectator spectaculum factus miseris uoluptates un- co, & ignibus expiauit. Demens ille, ueriq; honoris ignarus, qui crimina maiestatis in harena colligebat, ac se despici, et cõtemni, nisi etiã gladiatores eius uene- raremur. sibi maledici, in illis suã diuinitatẽ, suũ no- men uiolari interpretabatur, cum se idem quod deos, idẽ gladiatores, quod se putabat. At tu Cæsar quã pulchrũ spectaculum pro illo nobis execrabili reddi disti? uidimus delatorum iudicium, quasi grassatorũ quasi latronum. non solitudinem illi nouiter, sed tem- plum, sed forum in se derant. nulla iã testamenta se-

cura, nullus status certus, non orbitas, non liberi proderant. Auxerat hoc malum principum auaritia. Aduertisti oculos, atq; ut ante castris, ita postea pacem foro reddidisti excidisti intestinum malū, et pro uida seueritate cauisti, ne fundata legibus ciuitas, euersa legibus uideretur. licet ergo cum fortuna, tum liberalitas tua uisenda nobis præbuerit, ut præbuit nunc ingētia robura uirorum, et pareis animos, nūc immanitatem ferarum, nunc mansuetudinem incognitam, nunc secretas illas, et arcanas, ac sub te primum cōmuners opes, nihil tamen gratius, nihil seculo dignius, quàm quod contigit, de super intueri delatorum supina ora, retortasq; ceruices. agnoscebamus et fruebamur, cum uelut piaculares publicæ solitudinis uictimæ supra sanguinem noxiorum ad lēta supplicia, grauioresq; pœnas ducerentur. Congesti sunt in nauigia raptim conquisita, ac tempestatibus dediti abirent, fugerentq; nastatas delationibus terras. Ac si quem fluctus, ac procellæ scopulis reseruassent, hic nuda saxa, et inhospitale litus incoleret, ageret durā et anxiam uitam, relictāq; post tergum totius generis humani securitate mœreret. Memoranda faciēs. Delatorum classis permissa omnibus uentis, coactaq; uela tēpestatibus pādere, iratosq; fluctus si qui quoscunq; in scopulos detulissent. Iussabat prospectare statim a portu sparsa nauigia, et apud illū ipsum mare agere principi gratias, qui clementia sua salua uktionem hominum, terrarumq; diu maris commendasset. Quantum diuersitas temporū posset, tum maxime cognitum est, cum iisdem, quibus antea cautibus

innocentissimus quisq; tunc nocentissimus adfigeretur, cumq; iñfulas omnes, quas modo senatorum, iam delatorum turba compleret, quos quidem non in præsens tantum, sed in æternum repressisti mille poenarū indagine inclusos. Ereptum alienas pecunias eunt? perdent quas habent. expellere penatibus gestiunt? suis exturbentur. neq; ut antea, exanguem illam, & ferream frōtem nequicquam conuulnerandam præbeant punctis, et notas suas rideant, sed spectent paria præmio damna, nec maiores spes, quam metus habeant, timeantq; quantum timebatur. Ingenti quidem animo diuus Titus securitati nostræ, ultioniq; prospexerat, ideoq; numinibus æquatus est. sed quanto tu quandoq; dignior cælo, qui tot res illi adiecasti, propter quas illum deum fecimus. Id hoc magis arduum fuit, quod imperator Nerva te filio, te successore dignissimus, per quem magna quædam edicto Titi adstruxerat, nihilq; reliquisse tibi uidebatur, qui tam multa excogitasti, ut si ante te nihil esset inuentum. Quæ singula quantum tibi gratiæ dispensata adiecissent, at tu simul omnia per sudisti, ut sol et dies non parte aliqua, sed statim totus, nec uni, aut alteri, sed omnibus in commune profertur. Quam iuuat cerne ærarium silens, & quietum, et quale ante delatores erat. nunc templum illud, nunc uere deus, nō spoliarium ciuium, cruentorumq; prædarum sæuū receptaculum, ac toto in orbe terrarum adhuc locus unus, in quo optimo principe boni malis impares essent. Manet tamen honor legum, nihilq; ex publica utilitate conuulsum. nec poena cuiquam, remissa, sed

addita

addita est ultio, solumq; nutatum, quod iam nō delatores, sed leges timentur. At fortasse non eādē severitate fiscum, qua aerarium cohibes, immo tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quā de publico credis. Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, in ius ueni, sequere ad tribunal. nam tribunal quoq; excogitatum cruciatu est par cæteris, nisi illud litigatoris amplitudine metiaris. Sors et urna fisco iudicē assignat. licet reiicere, licet exclamare hunc nolo, timidus est, & bona seculi parum intelligit. illum nolo, quia Cæsarem fortiter amat. Eodem foro utuntur priapatus, et libertas. Quæ præcipua tua gloria est, sæpius uincatur fiscus, cuius mala causa nunquam est, nisi sub bono principe. Ingens hoc meritum, maius illud, quod eos procuratores habes, ut plerūq; aues tui non alios iudices malint. liberum est autē disceptanti dicere, nolo eum eligere. neq; enim ullam necessitatem muneribus tuis addis, ut qui scias, hanc esse beneficiorum principalium summam, si illis et nō uti licet. Onera i perii pleraq; uectigalia institui, ut pro utilitate communi, ita singulorum iniuriis coegerunt. His uigesima reperta est, tributum tolerabile, et facile hæredibus duntaxat extraneis, domesticis graue. Ita q; illis irrogatum est, his remissum, uidelicet quod manifestum erat, quanto cum dolore laturi se uel potius non laturi homines essent destringi aliquid, et abrādi bonis, quæ sanguine, gentilitate, sacrorum deniq; societate meruissent, quæq; nunquam ut aliena et speranda, sed ut sua, semperq; possessa, ac deinceps proximo cuiq; trāsmissenda cœpissent, Hæc mā

suetudo legis ueteribus ciuibus seruabatur. Noui seu per Latium in ciuitate, seu beneficio principis uenissent, nisi simul cognationis iura impetrassent, alienissimi habebantur, quibus coniunctissimi fuerant. Ita maximum beneficium uertebatur in grauissimam iniuriam, ciuitasq; Romana instar erat odii et discordiae et orbitatis, cum carissima pignora salua ipsorum pietate distraheret. Inueniebantur tamen, quibus tantus amor nominis nostri inesset, ut Romanam ciuitatem non uigesimae modo, uerumetiam affinitatum damno bene compensari putaret. sed ius maxime debebat gratuita contingere, a quibus tam magna aestimabatur. Igitur pater tuus sanxit, ut quod ex matris ad liberos, ex liberorum bonis peruenisset ad matrem, etiam si cognationum iura non recepissent, cum ciuitatem adipiscerentur, eius uigesimam ne darent. Eandem immunitatem in paternis bonis filio tribuit, si modo reductus esset in patris potestatem, ratus improbe, et insolenter, ac penè impie his nominibus inferi publicanum, nec sine piaculo quodam sanctissimas necessitudines uelut intercedente uigesima scindi. nullum esse tanti uectigal, quod liberos, ac parentes faceret extraneos. Hactenus ille parcus fortasse, quam decuit optimum principem, sed non parcus, quam optimum patrem, qui optimum adoptaturus hoc quoq; patris indulgentissimum fecit, quod delibasset quaedam, seu potius demonstrasse contentus, largam, ac prope intactam benefaciendi materiam filio reseruauit. Statim ergo muneri eius liberalitas tua astruxit, ut quemadmodum in patris filius, sic in hereditate filii pater

esset immunis, nec eodem momento, quo pater esse desisset, hoc quoque amitteret, quod fuisset. Egregie Cæsar, quod lachrymas parentum uectigales esse non patris. Bona filii pater sine diminutione possideat, nec socum hereditatis accipiat, qui non habet luctus. nemo recentem, et attonitam orbitatem ad computationem nocet, cogatque patrem, quid reliquerit filius, scire.

Augeo Patres. C. principis munus, cum ostendo liberalitati eius inesse rationem. ambitio enim, et iactantia, et effusio, et quid uis potius, quam liberalitas existimanda est, cui ratio non constat. Dignum ergo Imperator mansuetudine tua, minuire orbitatis iniurias, nec pati quenquam filio amisso insuper affici alio dolore sic quoque abunde misera res est, pater filio solus hæres, quid si cohæredem non a filio accipiat? Adde quod cum Diuus Nerva sanxisset, ut in paternis bonis liberi necessitate uigesimæ soluerentur, congruens erat eandem immunitatem parentes in liberorum bonis obtinere. Cur enim posteris amplior honor, quam maioribus haberetur? curue non retro quoque recurreret æquitas eadem? Tu quidem Cæsar illam exceptionem remouisti, si modo filius in potestate patris fuisset, intuitus opinor uim legemque naturæ, quæ semper in ditione parentum esse liberos iussit, nec uti inter pecudes, sic inter homines potestatem, et imperium ualētioribus dedit. Nec uero contentus primum cognitionis gradum abstulisse uigesimæ, secundum quoque exemit, cauitque, ut in sororis bonis frater et contra in fratris soror, utque auus auia, in neptis, nepotisque, et inuicem illi seruarietur imunes. His quoque quibus per Latuica-

uitas Romana patuisset, idē indulset, omnibusq; inter-
 se cognationum iura commisit simul et pariter, et mo-
 re naturæ, quæ priores principes à singulis rogari ge-
 stiebant, non tam præstandi animo, quàm negandi.
 Ex quo intelligi potest, quantæ benignitatis, quanti spi-
 ritus fuerit sparsas, atq; ut ita dicam, laceras gentili-
 tates colligere, atq; connectere, et quasi renasci iube-
 re, deferre quod negabatur, atq; id præstare cunctis,
 quod sæpe singuli non impetrassent. Postremo ipsum
 sibi eripere tot beneficiorum occasiones, tam numero-
 sam obligandi, imputandiq; materiam indignū cre-
 do ei uisum ab homine peti, quod dii dedissent. Soro-
 res estis, et frater, auus, et nepotes, quid est ergo cur
 egetis, ut sitis, uobis estis. Qui pro cætera sua mode-
 ratione non minus inuidiosum putat dare hæredita-
 tem, quàm auferre. Læti ergo adite honores, capeffi-
 te ciuitatē. neminem hoc necessitudinis abruptum ue-
 lut truncum, amputatumq; destituet. iisdem omnes,
 quibus ante, pignoribus, sed honestiores perfruentur.
 Ac ne remotus quidem, iamq; deficientis affirmitatis
 gradus a qualibet quantitate uigesimam inferre co-
 gatur. statuit enim cōmunis oīum parens summā que
 publicanum pati possit. Carcebit onere uigesimæ par-
 ua et exilis hæreditas, et si ita gratus hæres uolet, to-
 ta sepulchro, tota funeri seruetur, nemo observator,
 nemo castigator adsistet. Cuiuscunq; modi ea pecunia
 ex hæreditate alicuius obuenerit, securus habeat ge-
 tusq; possideat. Ea lex uigesimæ dicta est, ut ad peri-
 culum eius perueniri nisi opibus non possit. conuer-
 sa est iniquitas in gratulationem, iniuria in uotum,

optat hæres, ut uigesimam debeat. Additū est, ut qui eiusmodi ex causis in idem edicti uigesimam deberent, nō dum tamen intulissent, non inferrent. At in præteritum subuenire, ne dii quidem possunt, tu tamen subuenisti, causistiq; ut desineret quisq; debere, quod non esset poste a debiturus. Idem fecisti, ne malos principes habuisse nus, quo ingenio, si natura pareretur, quam libenter tot spoliatis, tot trucidatis, sanguinem, & bona resudisses. Vetusstū exigi, quod deberi non tuo seculo cœperat. Alius ut contumacibus irasceretur, tarditatemq; soluendi dupli, uel et quadrupli irrogatione multaret. tu nihil referre iniquitatis existimas, exigas, quod deberi non oportuerit, an constituas, ut debeat. Feres Cæsar curam et sollicitudinem consularem. nam mihi cogitanti eundem te collationes remisisse, donatiuum reddidisse, congrariū obtulisse, delatores abegisse, uectigalia temperasse, in interrogandus uideris, satis ne cōputaueris imperii redditus, an tantas uires habeat frugalitas principis, ut tot impendiis, tot erogationibus sola sufficiat? Nam quid est causæ, cur alius quidem cum omnia raperent, et rapta retinerent, ut si nihil rapuissent, defuerint omnia? tibi cum tam multa largiaris, et nihil auferas, omnia supersint? Nunquam principibus defuerunt, qui fronte graui, et tristi superalio utilitatis fisci contumaciter adessent. et erant principes ipsi sua sponte auidi, et rapaces, et qui magistrus non egerent, plura tamen semper a nobis contra nos didicerunt, sed ad tuas aureis cum cæteris omnibus, tū uel maxime auaris adulationibus obstructus est aditus.

Silent ergo, et quiescunt, et postquam nō est, cui suadeatur, qui suadeant, non sunt, quo euēnit, ut tibi cā plurimum pro tuis, tum pro nostris moribus debeamus. Locupletabant et fiscum et ærarium, non tam Viconiæ et Iuliæ leges, quam maiestatis singulare, et unicum crimen eorum, qui crimine uacarent. huius tu metum penitus sustulisti cōtentus magnitudine, qua nulli magis caruerunt, quam qui sibi maiestatem uindicabant. Reddita est amicis fides, liberis pietas, obsequium seruis, uerentur et parent, et dominos habet. non enim iam serui principis nostri amici, sed nos sumus. nec pater Patriæ alienis se mancipiis cariorum, quam ciuibus suis credit, omnes accusatore domestico liberaisti, unoq; salutis publicæ signo illud, ut sic dixerim, seruile bellum sustulisti, in quo non minus seruis, quam dominis præstitisti. hos enim securos, illos bonos fecisti. Non uis interea laudari, nec fortasse laudanda sint, grata sunt tamen recordantibus principem illum in capita dominorum seruos subornantem, monstrantemq; crimina, quæ tanquam delata puniret, magnum et ineuitabile, ac toties cuiq; experiendum malum, quoties quisq; similis principi seruos haberet. In eodem genere ponendū est, quod testamenta nostra secura sunt, nec unus omnium, nec quia scriptus hæres, non tu falsis, non tu iniquis tabulis aduocaris. nullius ad te iracundia, nullius impietas, nullius furor confugit, nec quia offendit alius nūcuparis, sed quia ipse meruisti. Scriberis ab amicis, ab ignotis præteriris, nihilq; inter priuatum, et principem interest, nisi quod nunc a pluribus amaris, nā

et plures amas. Tenes Cæsar hunc cursum, et probatur experimento, sit ne feracius, et uberius non ad laudem modo, sed ad pecuniam principi, si hærede illo mori homines uelint, quam si cogatur. Donauit pater tuus multa, et ipse donasti, cesserit parum gratus, manent tamen ii, qui bonis eius, nihilq; ex illis ad te, nisi gloria redit. nam liberalitatem iucundiorẽ debitor gratus, clariorem ingratus facit. Sed quis ante te laudem istam pecuniæ prætulit? quotus quisq; principum ne id quidem in patrimoniis nostris suum duxit, quod esset de suo? nonne ut Regum, ita Cæsariũ munera illitos cibus hamos, opertos præda laqueos æmulabantur? cum priuatis facultatibus uelut hausta, et multiplicata retro secum quicquid attigerat, referrent? Quam utile est ad usum secundorum per aduersa uenisse? Vixisti nobiscum, periclitatus es, timuisti, quæ tunc erat innocentium uita, scis et expertus es quanto opere detestentur malos principes, etiã qui malos faciunt. memnisti, quæ optare nobiscum, quæ sis queri solitus. Nam priuato iudicio principẽ geris. meliorem immo te præstas, quã tibi alium precabare. Ita q; sic ibuti sumus, ut quibus erat summa uotorum melior pessimo princeps, iam non possimus nisi optimum ferre. Nemo est ergo tam tui, tam ignarus sui, ut locum ipsum post te concupiscat. facilius est, ut esse aliq; successor tuus possit, quam ut uelit. Quis enim curæ tuæ molem sponte subeat? quis comparari tibi non reformidet? Expertus et ipse es, quã sit onerosum succedere bono principi, et afferebas excusationẽ adoptari. An prona, paruaq; sunt

ad æmulandum, quod nemo incolumitatem turpitudine rependit? S alua est omnibus uita, et dignitas uitæ, nec iam consideratus, ac sapiens, qui ætatem in tenebris agit Eadem quippe sub principe uirtutibus præmia, quæ in libertate. nec benefactis tantum, et conscientia merces. Amas cõstantiam ciuium, rectosq; ac uiuidos animos nõ, ut alii, contundis, ac deprimis, sed foues, et attollis. Prodest bonos esse, cum sit satis, abundeq; si non nocet. His honores, his sacerdotia, his provincias offers, hi amicitia tua, hi iudicio florent. ac uidentur isti integritatis, et industriæ pretio, si miles, dissimiles alliciuntur. nam præmia bonorum, malorumq; bonos ac malos faciunt. Pauca adeo ingenio ualent, ut non turpe, honestumq; prout bene ac secus cessit, expètant, fugiantue, cæteri ubi laboris inertia, uigilantiæ somno, frugalitatis luxuriæ merces datur, eadem ista, quibus alios artibus affectos uident, conseruantur, qualesq; sunt illi, tales esse et uideri uolunt, et dum uolunt, fiunt. Et priores quidẽ principes excepto patre tuo, præterea uno, aut altero, et nimis dixi, uitis potius cuiu, quam uirtutibus lætabantur, primum, quod in alio sua quenq; natura delectat, deinde, quod patientiores seruitutis arbitrabantur, quos non deceret esse, nisi seruos. horum in sinum omnia cõgerabant, bonos autem ocio, aut situ obstructos, et quasi sepultos non nisi delationibus, et periculis in lucem, ac diem proferebant. Tu amicos ex optimis legis, et Hercule æquum est, esse eos carissimos bono principi, qui inuisi malo fuerint. Scis, ut sicut diuersa natura, dominatio, et principatus, ita nõ

aliis esse principem gratiores, quàm qui maxime dñm grauentur. Hos ergo prouehis, et ostentas quasi specimē, et exemplar, quæ tibi secta uitæ, quod hominū genus placeat. et ideo nō censurā adhuc. nō præfecturā morū recepisti, quia tibi beneficiis potius, quàm remediis ingenia nostra experiri placet, et alioquin nescio an plus moribus conferat princeps, qui bonos esse patitur quàm qui cogit. Flexibiles quancunq; in partem ducimur a principe, atq; ut ita dicam, sequaces sumus. huic enim cari, huic probati esse cupimus, quod frustra sperauerunt dissimiles, eoq; obsequii continuatione peruenimus, ut prope omnes homines unius moribus uiuamus. porro non tam sinistre constitutum est, ut qui malum principem possumus, bonum non possimus imitari. Perge modo Cæsar, et uim, effectūq; censuræ tuæ propositum, tui actus obtinebunt. nā uita principis censura est, eaq; perpetua. ad hanc dirigimur, ad hanc conuertimur, nec tam imperio nobis opus est, quam exemplo. quippe infidelis recti magister est metus, melius homines exemplis docentur, quæ in primis hoc in se boni habēt, quod approbāt, quæ præcipiunt fieri posse. Et quis terror ualuisse efficere, quod reuerentia tui efficit? obtinuit aliquis, ut spectaculum pantomimorum Populo Ro. tolli patere tur, sed non obtinuit, ut uellet, rogatus es tu, quod cogebat alius, coepitq; esse beneficium, quod necessitas fuerat. neq; enim a te minore cōcentu, ut tolleres pantomimos, quàm a patre tuo, ut restitueret, exactū est. Vtrunq; recte, nam et restitui oportebat, quos sustulerat malus princeps, et tolli restitutos. In his enim quæ

a malis bene fiunt, hic tenendus est modus, ut appareat autorem, non displicuisse factum. Idem ergo populus ille aliquando scenici imperatoris spectator, et applausor nunc in pantomimis quoq; aduersatur, et damnat effoeminatas artes, et idcirco a seculo studia. Ex quo manifestum est principum disciplinam capere etiam uulgus, cum rem, si ab uno fiat, seuerissima fecerint omnes. Macete hac grauitatis gloria Caesar, qua consecutus es, ut quod antea uis, et imperium, nunc mores uocarentur. Castigauerunt uitia sua ipsi, qui castigari merebantur, iidemq; emendatores, qui emendandi fuerunt. Itaq; nemo de seueritate tua queritur, et liberum est queri. Sed cum ita comparatum sit, ut de nullo minus principe querantur homines, quam de quo maxime licet, tamen in seculo nihil est, quo non omne hominum genus letetur, et gaudeat. boni prouehuntur, mali, qui est tranquillissimus status ciuitatis, nec timent, nec timentur. Mederis erroribus, sed implorantibus, oibusq; quos bonos facis, hac astruis laudem, ne coegisse uidearis. Quid uitam? quid mores iuuentutis? quam principaliter formas. quem honorem dicendi magistris? quam dignitatem sapientiae doctoribus habes? ut sub te spiritum, et sanguinem et patriam receperunt studia, quae priorum temporum immanitas exiliis puniebat, cum sibi uitiorum omnium conscius princeps, inimicas uitis artes non odio magis, quam reuerentia relegaret? At tu easdem artes in complexu, oculis, auribus habes. praestas enim quaecumq; praecipunt, tantumq; eas diligis, quantum ab illis probaris. An quisquam studia hinc

manitatis professus non cum omnia tua, tum uel in pri-
 mis, laudibus ferat admissiōum tuarum facilitate-
 tem? Magno quidem animo parens tuus hanc ante
 hos principes arcem publicarum ædium nomine in-
 scripserat, frustra tamen, nisi adoptasset, qui habitare,
 ut in publicis posset. Quam bene cum titulo isto
 moribus tuis conuenit? quanquam omnia sic facis, tan-
 quam nō alius inscripserit. Quod enim forum, quæ
 templa tam referata? non capitolium, ipsaq; illa ado-
 ptionis tuæ sedes magis publicæ, magis omniū. Nullæ
 obices, nulli contumeliarum gradus, superatisq; iam
 mille liminibus ultra semper aliqua dura, et obstan-
 tia. Magna ante te, magna post te, iuxta tamen maxi-
 ma quies. tantum ubiq; silentium, tam altus pudor, ut
 ad paruos penaters, & larē angustum ex domo prin-
 cipis modestæ et tranquillitatis exempla referantur.
 Ipse autem ut excipis omnes, ut expectas, ut magnâ
 partem dierum inter tot imperii curas, quasi per otium
 transigis? Ita q; nō ut alijs attoniti, nec ut periculum
 capitis adituri tarditate, sed securi, et hilares cum cō-
 modum est, conuenimus, et admittente principe inter-
 dum est aliquid, quod nos domi quasi magis necessa-
 rium teneat. excusati semper tibi, nec unquam excu-
 sandi sumus. Scis enim sibi quæq; præstare, quod te uideat,
 quod te frequentet, ac tanto liberalius, ac diu-
 tius uoluptatis huius copiam præbes. Nec salutatio-
 nes tuas fuga, et uastitas sequitur remoramur, resisti-
 mus, ut in communi domo, quam nuper immaniſſima
 bellua plurimo terrore munierat, cum uelut quodâ
 specu inclusa nūc propinquorum sanguinem lambe-

ret, nunc se ad clarissimorum civium strages, cædensq; proferret. Obuersabantur foribus horror, & mina, et par metus admissis, et exclusis. Ad hæc ipse occursum quoq; visusq; terribilis, superbia in frõte, ira i oculis, foemineus pallor in corpore, in ore, i prudentia multo rubore suffusa. non adire quisquam, non adloqui audebat, tenebras semper, secretumq; captantem, nec unquam ex solitudine sua prodeuntem, nisi ut solitudinem faceret. Ille tamen, quibus sibi parietibus, et muris salutem suam tueri uidebatur, dolum secus, et insidias, et ultorem scelerum deum inclusit. dimouit, perfregitq; custodias pœna, angustosq; per aditus et obstructos non secus, ac per apertas fores, et inuitantia limina irrupit, longeq; tunc illi diuinitas sua, longe arcana illa cubilia, sæniq; secessus, in quos timere, et superbia, et odio hominum agebatur. Quanto nunc tutior, quanto securior eadem domus? postquam eius non crudelitatis, sed amoris excubiis, non solitudine, et claustris defenditur, et quid ergo? discimus experimento fidissimam esse custodiam principis ipsius innocentiam. Hæc arx inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum, munimento nõ egere. frustra se terrore succinxerit, qui se ptus caritate non fuerit. armis enim arma irritantur. Num autem serias tantum partem dierum in oculis nostris, coetumq; consumis? Num remissionibus tuis eadem frequentia, eademq; illa socialitas interest? Num tibi semper in medio abus, semperq; mensa comunis? Num ex conuictu nostro mutua uoluptas? Num prouocas, redisq; sermones? Num ipsum tepus epularum tuarum, cum frugalitas cõtrahat, ex-

tendit humanitas? Num enim ante medium diem distentus solitaria coena spectator, adnotatorq; conuiuio tuis immines? nec ieiunis, et inanibus plenus ipse eructans non tam apponis, quam obicias cibos, quos dedigneris attingere? egregiq; perpessus superbam illam conuictus simulationem, rursus te ad clandestinam ganeam, occultumq; luxū refers? Ergo non aurum, nec argentum, nec exquisita ingenia coenarum, sed suauitatem tuam, iucunditatemq; miramur, quibus nulla satietas adest, quādo syncera omnia, et uera, et ornata grauitate. Neq; enim aut peregrinae superstitionis mysteria, aut obscœna petulantia mensis principis oberrat, sed benigna inuitatio, et liberales ioci, et studiorum honor. Inde tibi parcus, et breuis somnus, nullamq; amore nostri angustius tempus, quā quod sine nobis agis. Sed cum rebus tuis, ut participes perfruamur, quæ habemus ipsi, quā propria, quā nostra sunt? non enim exturbatis prioribus dominis, omne stagnum, omnem lacum, omnem etiā saltum immensa possessione circumuenis, nec unius oculis flumina, fontes, maria deseruiunt. Ecquid, Cæsar nō suū uideat? tandemq; imperium principis, quā patrimoniū maius est. multa enim ex patrimonio refert in imperium, quæ priores principes occupabant, nō ut ipsi frueretur, sed nequis alius. Ergo in uestigia, sedesq; nobilium imigrant pares domini, nec iam clarissimorum uirorū receptacula habitatore seruo teruntur, aut fœda uasitate procūbunt. Datur intueri pulcherrimas ædes deterfō situ auctas, ac nigētes, magnum hoc tuum non erga homines modo, sed erga te-

Et ipsa meritum, sistere ruinas solitudinem pellere,
ingentia opera, eodem, quo extracta sunt, animo, ab
interitu vindicare. multa quidem illa, et anima caren-
tia, sentire tamen, et lætari uidentur, quod nitentur.
quod frequententur, quod aliquando cœperint esse
donum scientis. Circunfertur sub nomine Cæsaris ta-
bula ingens rerum uenaliū, quod sit detestanda auaritia
illius, qui tam multa concupiscebat, cum haberet
superuacua tam multa, tamen exitialis erat apud
principē, huic laxior domus, illi amœnior uilla. Nūc
princeps in hæc eadem dominos quærit, ipse iducit.
ipso illos magni aliquando imperatoris hortos, illud
nūquam nisi Cæsaris suburbanū, licemur, enimus,
implemus. Tanta benignitas principis, tanta securitas
temporum est, ut ille nos principalibus rebus existi-
met dignos, nos non timeamus, quod digni esse uide-
mur. Nunc uero emendi tantum ciuibus tuis copiam
præbes, sed amœnissima quæq; largiris, et donas, ita
inquam donas, in quæ electus, in quæ adoptatus es.
transfers, quod iudicio accepisti, ac nihil magis tuum
credis, quam quod per amicos habes. Idem tam par-
cus in ædificando, quàm diligens in tuendo. Itaq; nō
ut ante immanium transuersione saxorum urbis tea-
cta quatuntur stant securæ domus, nec iam templa
mutantia. Satis est tibi, nimiumq; cum successeris fru-
galissimo principi, magis reuicere aliquid, et ampu-
tare ex iis, quæ princeps tanquā necessaria reliquit.
Præterea pater tuus usibus suis detrahebat, quæ for-
tuna i perii dederat, tutius quod pater. At quam ma-
gnificus in publicum es? hinc porticus, inde delubra.

occulta celeritate properantur, ut non consumata, sed
 tantum commutata uideantur. Hinc immensum latus
 ara templorum pulchritudinem prouocat, digna po-
 pulo uictore gentium sedes, nec minus ipsa uisenda,
 quam quæ ex illa spectabuntur. uisenda autem cum
 cetera specie, tum quod æquatus plebis, ac principis
 locus. Siquidem per omne spatium una facies, omnia
 continua, et paria, nec magis proprius spectandi Cæ-
 saris suggestus, quam propria, quæ spectet. Licebit er-
 go auiibus tuis inuicem contueri, dabitur non cubiculū
 principis, sed ipsum principem cernere in publico, in
 populo sedentem, populo, cui locorum quinque millia
 adiecasti. auxeras enim numerum eius, congrarii faci-
 litate, maioremque in posterum suscipi liberalitatis tuæ
 fide iusseras. Horum unum si præstitisset alius, illi
 iã dudum radiatum caput, et media inter deos sedes
 auro staret, aut ebore, angustioribusque aris, et gran-
 dioribus uictimis inuocaretur. Tu delubra non nisi
 adoraturus intras. tibi maximus honor excubare pro
 templis, postibusque prætexi. Sic fit, ut dei summū in-
 ter homines fastigium seruent, cum deorum ipse non
 adeptus. Itaque tuam statuam in uestibulo Iouis Opt-
 Max. unam, alteramue, et hanc æream cernimus, at
 paulo ante aditus omnes, omnes gradus, totaque area,
 hinc auro, hinc argento relucebat, seu potius pollue-
 batur, cum incesti principis status permista deorum
 simulachra sorderent. Ergo iste quidem, æræ, et pau-
 cæ manent, manebuntque, quã diu templum ipsum. il-
 le autem aureæ et innumerabiles, strage, et ruina,
 publico gaudio litauerunt. Iuuabat illidere solo su-

perbissimos uultus, instare ferro, seuire securibus, ut si singulos ictus sanguis, dolorq; sequeretur. Nemo tã temperans gaudii, seræq; lætitiæ, quin istar ultionis uideretur cernere laceros artus, truncata mēbra, postremo truces, horrendasq; imagines, abiectas, excoctasq; flāmis, ut ex illo terrore, et minis in usum hoīum, ac uoluptates ignibus mutarentur. Simili reuerētia Cæsar nõ apud geniũ tuum bonitati tuæ gratias agi, sed apud numen Iouis Opt. Max. pateris. illi debere nos quicqd debeamus, illius quod bene facias muneris eẽ, qui te dedit. Ante quidẽ ingēteris hostiarũ greges per capitolium iter magna sui parte uelut itercepti diuertere uia cogebantur, cum sæuissimi domini atrocissima effigies tanto uictimarũ cruore coleretur, quantum ipse humani sanguinis profundebat. Oĩa Patres. C. quæ de aliis principibus a me aut dicuntur, aut dicta sunt, eo pertinent, ut ostendam, quã longã consuetudine corruptos, deprauatosq; mores principatus patrens noster reformet, et corrigat, alioqui nihil non parum grate sine comparatione laudatur. Præterea hoc primum erga optimum imperatorem piorum ciuium officium est, i se qui dissimiles. neq; enim satis amat bonos principes, qui malos satis non oderit. A diis, quod imperatoris nostri non aliud amplius, ac diffusius meritum est, quã quod insectari malos principes tutum est. An exadit dolori nostro modo uindictatus Nero? permitteret credo famam, uitamq; eius carpi, qui mortem ulcisceretur? nec ut in se dicta interpretaretur, quæ de simillimo dicerentur? Quare ego te Cæsar muneribus omnibus tuis, omnibus comparo, multis

ro, multis antepono, quod licet nobis & in præteritū de malis imperatoribus quotidie vindicari, & futuros sub exemplo præmonere, nullum locum, nullum esse tempus, quo funestorum principum manes a posterorum execrationibus conquiescant. Quo constanter Patres. C. et dolores nostros, et gaudia proferramus, ingemiscamus illis, quæ patiebamur. Simul utrumque faciendum est sub bono principe. Hoc secreta nostra, hoc sermones, hoc ipsæ gratiarum actiones agunt. Meminerintque sic maxime laudari incolumem imperatorem, si priores secus meriti reprehendantur. Nam cum de malo principe posteri tacent, manifestum est eadem facere presentem. Et quis iam locus miseræ adulationis manebat? cum laudes imperatorum ludis etiam et commensationibus celebrarentur, saltarenturque, atque in omne ludibrium effoeminatis uocibus, modis, gestibus frangerentur? sed illud indignum, quod eodem tempore in Senatu, et in scena ab histrione, et a consule laudabantur. Tu procul a tui cultu ludicras artes remouisti. Seria ergo te carmina, honorque æternus animalium, non hæc breuis, et pudenda prædicatio colit. quin etiam tanto maiore consensu in uenerationem tui theatra ipsa consurgunt, quanto magis de te scenæ silentiunt. Sed quid ego istud admiror? cum eos quoque honores, qui tibi à nobis offeruntur, aut delibare parissime, aut omnino soleas recusare. Nihil ante tam uulgare, tam paruū in Senatu agebatur, ut non laudibus principum immoraretur, quibuscumque censendi necessitas accidisset. De ampliando numero gladiatorum, aut de instituendo collegio fabrorum consulebamur,

et quasi prolatis imperii finibus nunc ingentes arcus, excessurosque templorum fastigium titulos, nunc mensis etiam, nec hos singulos, nomini Cæsari dicabamus. patiebantur illi, et quasi meruissent, lætabantur. At nunc quis nostrum tanquam oblitus eius, de quo refertur, censendi officium principis honore consumit? Tuæ moderationis hæc laus constantia nostra, et tibi obsequimur, quod in curiam non ad certamen adulationum, sed ad usum, munusque iustitiæ convenimus, hanc simplicitati tuæ, meritatique gratiam relaturi, ut te, quæ vis uelle, quæ non vis nolle credamus. Incipimus inde, desinimus ibi, a quo incipi, in quo desini sub alio principe non posset. nam plerosque ex decretis honoribus, et alii non receperunt. nemo ante tantus fuit, ut crederetur noluisse decerni. Quod ego titulis omnibus speciosius reor, quando non trahibus, aut saxis nomen tuum, sed monumentis æternæ laudis inciditur. Ibit in secula, fuisse principem, cui florenti, et incoluimus nunquam nisi modici honores, sæpius nulli decernerentur. Et sane si uelimus cum priorum temporum necessitate certare, uincemur. ingeniosior est enim ad excogitandum simulatio ueritate, seruitus libertate, metus amore. Simul cum iam pridem nouitas omnis adulatione consumpta sit, non alius erga te nouus honor superest, quam si aliquando de te tacere audeamus. Age si quando pietas nostra silentium rupit, et ueracundiam tuam uicit, quæ, qualiaque decernimus nos, tu non recusas, ut appareat non superbia, et fastidio te amplissimos honores repudiare, qui minores non dedigneris. Pulchrius hoc Cæsari, quam si recusaret.

omnis nam recusare omnis ambitionis, moderatio
 nis est eligere paratissimos. Quo temperamento et no-
 bis, et arario prodes, quod sumptibus eius adhibes
 modum, et qui exhaustum non sis innocentium bonis
 repleturus. Stant igitur effigies tuæ, quales olim ob
 egregia in Remp. merita priuatis dicabantur. uisun-
 tur eadem è materia Cæsaris statuæ, qua Brutorum,
 qua Camillorum. nec discrepat causa. illi enim re-
 ges, hostemq; uictorem mœnibus depulerunt hic re-
 gnum ipsum, quæq; alia captiuitas gignit, arcet, ac
 submouet, sedemq; obtinet principis, ne sit domino
 locus. Ac mihi intuenti sapiëntiam tuam, minus mirũ
 uidetur, quod mortales istos, caducosq; titulos aut de-
 preceris, aut temperes. Scis enĩ ubi uera principis, ubi
 sempiterna sit gloria, ubi sint honores, in quos nihil
 flammis, nihil senectuti, nihil successoribus liceat. Ar-
 cus enim et statuas, aras etiam, templaq; demolitur, et
 obscurat obliuio, negligit, carpitq; posteritas, contra
 cõtempitor ambitionis, et in finitæ potestatis dormitor, ac
 frenator animus, ipsa uetustate florescit, nec ab ullis
 magis laudatur, quam quibus minime necesse est. Nõ
 ergo perpetua principi fama, quæ inuitum manet, sed
 bona concupiscenda est, ea porro non imaginibus, et
 statuis, sed uirtute, ac meritis prorogatur. Quinetiam
 leuiora hæc formam principis, figuramq; non aurũ
 melius, uel argentum, quam fauor hominum exprì-
 mat, teneatq; quod quidem prolixè tibi, cumulateq;
 contingit, cuius lætissima facies et amabilis uultus in
 omnũ ciuũ ore, oculis, animo sedet. A dnotasse uos
 credo Patres. C. iandudum me non eligere, quæ re-

feram. propositum est enim mihi principem laudare, non principis facta. nam laudabilia multa etiã mali faciunt, ipse laudari nisi optimus non potest. Quare non alia maior imperator Auguste gloria tua, quàm quod agentibus tibi gratias nihil uelandum est, nihil omittendũ est. Quid est enim in principatu tuo, quod cuiusquam prædicatio uel transilire, uel præteruehi debeat? quod momentum, quod immo temporis punctum, aut beneficio sterile, aut uacuum laude? num omnia eiusmodi, ut is optime te laudasse uideatur, & narrauerit fidelissime? Quo fit, ut prope in immensum diffundatur oratio mea, & nec dum de biennio loquor. Quam multa dixi de moderatione, et quanto plura adhuc restant, ut illud quod secundum consulum recepisti, quia princeps & pater deferebat. At postquam ad te imperii summam, & cum omnium rerum, tum etiam tui potestatem dii transtulerint, tertium consulum recusasti, cum agere tam bonum consulem posses. Magnum est differre honorem, gloriã maius. Gestum consulum mirer, an non receptum? Gestus non in hoc urbis ocio et intimo sinu pacis, sed iuxta barbaras gentes, ut illi solebant, quibus erat moris paludamento mutare prætextam, ignotasq; terras uictoria sequi. Pulchrũ imperio, gloriosum tibi, cum te socii, atq; amici sua in patria, suis in sedibus adierunt. Decora facies consulis, multa post seculatribunal uiridi cespite extructum, nec fascium tantum, sed pilorum, signorumq; honore circumdatum, augebant maiestatem præsentis diuersi postulantiũ habitus, ac dissonæ uoces, rarãq; sine interprete oratio.

Magnificum est ciuibus iura, quid hostibus reddere? speciosum certam fore pacem, quid immanes campos sella curuli, Victorisq; uestigio premere? imnere minacibus ripis tutum, quietumq; , quid spernere barbaros fremitus? hostilemq; terrorem non armorum magis, quam togarum ostentatione compescere? Ita q; nō te apud imagines, sed ipsum præsensem, audiētemq; consalutabant imperatorem, nomenq; , quod alii domitis hostibus, tu contemptis merebare. Hæc laus acti consulatus, illa dilati, quod adhuc initio principatus, ut iam excusatus honoribus, et expletus consulatum recusasti, quem noui imperatores destinatum aliis in se transferebant. Fuit etiã qui in principatus sui fine consulatum, quem dederat, ipse magna ex parte iam gestum extorqueret, et raperet. Hoc ergo honore, quē et incipiētis principes, et desinentes a deo concupiscūt, ut auferant, tu otioso, ac uacante priuatis cessisti. Inuidiosus ne erat aut tibi tertius cōsulatus? aut principi primus? nam secundū Imperator. quidē sub impetamen iniisti, nihilq; imputari in eo uel honori potest, uel exemplo, nisi obsequium. Ita uero quæ ciuitas quies, atq; etiam sexies consules uidit, nō illos qui expirante iam libertate per uim, ac tumultum creabantur, sed quibus se positus, et absentibus in rura sua cōsulatus ferebantur, in hac ciuitate tertium consulatū princeps generis humani ut pergrauē recusasti? rātōne Papyrius etiam et Quintius moderator? Augustus et Cæsar et Pater patriæ. At illos Resp. ciebat, qd te non eādē Resp. non Senatus? non consulatus ipse? qui sibi tuis humeris attolli, et aulescere uidetur. Nō

te ad exemplar eius uoco, qui continuis consulatibus
fecerat longum quendam, et sine discrimine annum,
is te confero, quos certum est, quoties consules fuerunt,
non sibi præstitisse. Erat in Senatu ter cōsul, cū tu ter-
tium consulatum recusabas. Onerosum nescio quid
uerecundie tuæ consensus noster indixerat, ut prin-
ceps toties consul esses, quoties Senator tuus. nimia mo-
destia, istud etiam priuatus recusasses. An consularis
uiri, triumphalisq; filius cum tertio consul creatur,
ascendit non debitum hoc illi, nō uel sola generis cla-
ritate promeritum? Contigit ergo priuatis aperire an-
num, fastosq; referare, et hoc quoq; redditæ liberta-
tis indicium fuit, quod cōsul alius, quam Cæsar eet.
Sic exactis regibus, coepit liber annus. Sic olim ser-
uitus pulsa, priuata fastis nomina induxit. miseros
ambitionis, qui ita consules semper, ut semper prin-
ces erant, quanquam nō ambitio magis, quā liuor, et
malignitas uideri pōt, omnes annos possidere, sum-
mumq; illud purpuræ decus nō nisi præceptū, præ-
floratumq; transmittere. Tuam uero magnanimita-
tem an modestiam, an benignitatem prius mirer? Ma-
gnanimitas fuit expetito semper honore abstinere.
modestia cedere. benignitas per alios frui. Sed iam tē-
pus est, te ipsi consulatui præstare, ut maiorem eū su-
scipiendo, gerendoq; facias. nam sæpius recusare, am-
biguam, ac potius illam interpretationem habet, tan-
quam minorem putes. Tu quidem ut maximum re-
cusasti, sed hoc persuadere nemini poteris, nisi aliquā-
do et non recusaueris. Cum arcus, cum trophæa, cū
statuas deprecaris, tribuenda est uerecundie tuæ ue-

nia, illa enim sane tibi dicantur. icū uero postulamus. ut futuros principes doceas inertia renuntiare, paulisper delicias differre, paulisper, et saltem ad breuissimū tempus ex illo felicitatis somno, uelut excitatos induere prætexitam, quam cum dare possent, occuparint. ascendere curūlem, quam detineant, esse deniq; quod concupierunt, nec ideo tantum uelle cōsules fieri, ut fuerint. Gessisti alterū consulatum, scio, illum exercitibus, illum prouinciis, illum etiam cæteris gentibus poteris iputare, nō potes nobis. Audimus quidem te omne munus consulis obiisse, sed audimus. diceris iustissimus, humanissimus, patientissimus fuisse, sed diceris. æquum est aliquando nos iudicio nostro, nostris oculis, non famæ semper & rumoribus credere. Quousq; absentes de absente gaudebimus? licet experiri, an aliquid superbiæ tibi ille ipse secundus consulatus attulerit. multum in commutandis moribus hominū medius annus ualet, in principū plus. Dicimus quidē, cui uirtus aliqua contingat, oēs inesse. cupimus tamen experiri, an nunc quoq; una, eadēq; res sit, bonus consul, et bonus princeps. Nam præter id, quod est arduum, duas, easq; simul capere potestates summas, tum inest utriq; nonnulla diuersitas, cū principē, q̄ dissimillimū Cōsuli deceat. Atq; ego uideo proximo anno consulatus recusandi, hanc præcipuam fuisse rationem, quod eum absens gerere nō poterat. sed iam urbi, uotisq; publicis redditus, quid est in quo magis sis approbaturus, quæ, quā tāq; fuerint quæ desyderabamus. Parum est, ut in curiā uenias, nisi et conuocas. ut intersis Senatui, nisi et præses. ut

consentes audias nisi et perrogas. Vis illud augustissimum consul aliquando tribunal maiestati suæ reddere? ascende. uis constare reuerentiam magistratibus, legibus auctoritatem, modestam petulantibus? adi. Quid enim interesset Reip. si priuatus esses, consulē te haberet tantum, an et Senatorem? hoc nunc scito interesse, principem te habeat tantum, an et consulē. His tot, tantisq; rationibus, quanquam multum reluctata uerecundia principis nostri, tandem tamen cessit. At quē admodum cessit, non se ut priuatis, sed ut priuatos patris sibi faceret. Recepit enim tertium consulatum, ut daret. nouerat moderationem hominū, nouerat pudorem, qui nō sustinerent tertio consules esse, nisi cum ter consule. Bellorū istud sociis olim periculorū consortibus, parce tamen tribuebatur, quod tu singularibus uiris, ac de te quidem bene, ac fortiter præstitisti, sed in togā meritis. utriusq; cura, utriusq; uigilātia obstrictus es Cæsar. Sed in principe rarum, ac prope insolitum est, ut se puter obligatum, aut si putet, amet. Debes ergo Cæsar, & solus. Sed cum ter consules facis, non tibi magnus princeps, sed nō ingratus amicus uideris. quinetiā perquā modicā quædam ciuium merita fortunæ tuæ uiribus in maius extollis. efficias enim ut tantum tibi quisq; præstitisse uideatur, quantū a te recipit. Quid isti benignitati præcer? nisi ut semper obliges, obligeris, incertumq; facias, utrū magis expediat auibus tuis debere tibi, an præstitisse. Equidem illum antiquum Senatū contueri uidebar, cum ter consule assidente, tertio consulē designatum rogari sententiam cernerem. Quanti tunc

illi, quantusq; tu. Acidit quidem, ut corpora quãlibet ardua, & excelsa procerioribus admota decre-
scant, item ut altissime ciuium dignitates collatione fa-
stigi tui, quasi deprimãtur, quantoq; propius ad ma-
gnitudinem tuam ascenderint, tantum etiã a sua de-
scendisse uideantur. Illos tamen tu quanquam nõ po-
tuisi tibi æquare cum uelles, adeo in edito collocasti,
ut tantum super cæteros, quantum infra te cernerentur.
Si unius tertium consulatum eundem in annum,
in quem tuum contulisses, ingentis animi specimen ha-
beretur. ut enim felicitatis est, quantum uelis posse, sic
magnitudinis uelle, quantum possis. Laudandus qui-
dem et ille, qui tertium consulatum meruit, sed ma-
gis sub quo meruit. magnus, memorandusq;, qui tan-
tũ præmiũ cepit, sed maior, qui capiẽti dedit. Quid?
q; duos pariter tertio cõsulatu collegas tui sanctitate
decorasti: ut sit nemini dubium, hanc tibi præcipuam
causam fuisse extendẽdi cõsulatus tui, ut duorũ cõ-
sulatus amplecteretur, et collegã te uni daret. V terq;
nuper consulatum alterum gesserat a patre tuo, id est
quanto minus, quam a te datum, utriusq; adhuc ocu-
lis pauloante dimissi fasces oberrabant, utriusq; so-
lennis ille licitorum & prænuntius clamor auribus
insederat, cum rursus curũlis, rursusq; purpura, ut
olim cum hostis in proximo, et in summum discrimẽ
adducta Resp. expertum honoribus uirum posceret
non consulatus hominibus iisdem, sed iidem homines
consulatibus reddebãtur. Tanta tibi beneficia diuis,
ut indulgentiam tuã necessitas æmuletur. Modo præ-
textas exuerant, resumant. modo lictores abire iusse

tant, reuocent. modo gratulantes amica recesserant,
 reuertantur. Homnis ne istud ingenium est? homnis
 potestas? renouare gaudia, redintegrare lætitiã, nul-
 lamq; requiem gratulationis dare, neq; alia repeten-
 dis consulatibus interualla permittere, nisi dum fini-
 untur? Facias ista semper, nec unquam in hoc opere,
 aut animus tuus, aut fortuna lassetur. Des quamplu-
 rimus tertios consulatus, et cū plurimis tertios consula-
 tus dederis, semper tamen plures, quibus debeas da-
 re super sint. Omnium quidem beneficiorum, quæ me-
 rentibus tribuuntur, non ad ipsos gaudium magis,
 quàm ad similes redundat. præcipue tamen ex ho-
 rum consulatu non ad partem aliquã senatus, sed ad
 totum senatum tanta lætitia peruenit, ut eundem ho-
 norem omnes sibi & dedisse et accepisse uideantur.
 Nempe enim hi sunt, quos senatus cum publicis sum-
 ptibus minuendis optimum quenq; præficeret, ele-
 git equidem primos. Hoc est igitur, hoc est, quod pe-
 nitus illos animo Cæsaris insinuauit. An parum se-
 pe experti sumus, hanc esse rerum cõditionem, ut se-
 natus fauor apud principem, aut prosit, aut noceat?
 Non ne paulo ante nihil magis exitiale erat, quàm mil-
 la principis cogitatio? hunc senatus probat. hic sena-
 tui carus est, oderat, quos nos amaremus, sed & nos,
 quos ille. Nunc inter principem, senatumq; dignissim-
 um cuiusq; caritate certatur. demonstramus inuicem,
 & credimus inuicem, quodq; maximum amoris mutuisi-
 gnum est eosdẽ amamus. Proinde Patres. C. fauete
 aperte, diligite constanter. Non iam dissimulandus,
 est amor, ne noceat, non præmendum odium, ne pro-

fit eadem Cæsar, quæ senatus probat, improbatq; nos ille præsentens, uos etiam absentes in consilio habet. tertio cōsules fecit, quos uos elegeratis, et fecit hoc ordine, quo electi a uobis erant. Magnus uterq; uidetur siue eosdē maxime diligit, quos scit nobis esse carissimos, siue illis neminem præfert, quamuis aliquē magis amet. Proposita sunt senioribus præmia, iuuenibus exempla. adeāt, frequentent securas tandem, ac patentis domos. quisquis probatos senatui uiros suscipit, hic maxime principem promeretur. sibi enim accrescere putat, quod cuiq; adstruatur, nullamq; in eo gloriam ponit, quod sit omnibus maior, nisi maximi fuerint, quibus maior est. Persta Cæsar i ista ratione propositi, talisq; nos crede, qualis fama cuiusq; est. huic aureas, huic oculos itende. ne respexeris clandestinas existimationes, nullisq; magis quam audientibus insidiantes su surros. melius omnibus, quam singulis creditur. singuli enim decipere, et decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes sefellerunt. Reuertor iam ad consulatum tuum, et si sunt quedam ad consulatum quidem pertinentia, ante consulatum tamen, in primis quod comitiis tuis interfuisti candidatus, non consulatus tantum, sed immortalitatis, et gloriæ et exempli, quod sequerentur boni principes, mali mirarentur. Vidit te Populus. R. in illa uetere potestatis suæ sede. perpeffus es longum illud cærmē comitorum, nec iam irridendam moram, cōsulq; sic factus es, ut unus ex nobis, quos facis consules. Quotus quisq; principum antecedentium honorem istum, aut consulatus habuit? aut populo? non alii marci

*somno, hesternâq; cœna redūdantes comitiorum suo-
rum nuntios operiebantur? Alii sanè peruigiles, et
insomnes sed intra cubilia sua illis ipsis consulibus,
qbus consules renuntiabantur, exilia, et cædē machi-
nabantur. O praua, et inscīa ueræ maiestatis ambi-
tio, concupiscere honorem, quem dedigneris, dedigna-
ri, quem concupieris, cumq; ex proximis hortis cam-
pum, et comitia prospectes, sic ab illis abesse, tanquā
Danubio, Rhenoq; dirimare, auerferis tu honori tuo
sperata su sfragia, renuntiarīq; te consulem iussisse
contemptus liberæ ciuitati ne simulationem quidē ser-
ues, abstineas deniq; comitis abstrusus, atq; abditus
quasi illic tibi non consulatus detur, sed abrogetur im-
perium. Hæc persuasio superbiſſimis dominis erat,
ut sibi uiderentur principes esse desinere, si quid face-
rent tanquam senatores. Pleriq; tamen nō tam super-
bia, quam metu quodam submouebantur. an stu pro-
rum sibi, incestarumq; noctuum consci auspīcia pol-
luere, sacratumq; campum nefario auderent conta-
minare uestigio? non adeo deos, hominesq; contempse-
rant, ut in illa spatiosissima sede hominum, deorūq;
coniectos in se oculos ferre, ac perpēti possent. Tibi cō-
tra et moderatio tua suasit, et sanctitas, ut te et reli-
gioni deorum, et iudicis hominum exhiberes. Alii
consulatum ante, quā acciperent, tu et dum accipis,
meruisti. Peracta erant solennia comitiorum si pri-
cipem cogitares, iamq; se omnis turba commouerat,
cum tu mirantibus cunctis, accedis ad consulis sellā,
adigendum te præbes in uerba principibus ignota,
nisi cum iurare cogerent alios. Vides quā necessā*

rium fuit consularum non recusare? non putassemus istud facturum te fuisse, si recusasses. Stupeo Patres C. nec dum satis aut oculis meis, aut auribus credo, atq; identidem me an audierim, an uiderim interrogo. Imperator ergo, et Cæsar, & Augustus pontifex maximus stetit ante gremium consulis? seditq; consul principe ante se stante? & sedit inturbatus, interritus et tanquam ita fieri solet? quin etiam sedens præbuit iusiurandum, et ille iurauit expressit, explanauitq; uerba, quibus caput suum, domum suam, si scienter fefellisset, deorum iræ consecraret. Ingens Cæsar, et par gloria tua siue fecerint istud postea principes, siue non fecerint. Vllâ ne satis prædicatio digna est? idem tertio consulem fecisse, quod primo? idem principem, quod priuatum? idem imperatorem, quod sub imperatore? Nescio iam, nescio pulchrius ne sit istud quod præeunte nullo, an hoc quod alio præeunte iurasti. In nostris quoq; simili religione ipse te legibus subiecisti. Legibus Cæsar, quas nemo principi scripsit. Sed tu nihil amplius uis tibi licere, quàm nobis, sic fit ut nos tibi plus uelimus. Quod ego nunc primum audio, nunc primum disco, non est princeps, sunt leges, sed leges supra principem, idem Cæsari consuli, quod cæteris non licet. iurat in legem attendentibus diis, nam cui magis, quàm Cæsari attendant? iurat obseruantibus iis, quibus idem iurandum est, nõ ignarus alioq; nemini religiosius quod iurauerit custodiendum, quàm cuius maxime interest non peierare. itaq; et abiturus consularu iurasti te nihil contra leges fecisse. Magnum hoc erat, cum promitteres, maius

postquam præstitisti. Iam toties procedere in rostra,
 in assensumq; illum superbiæ principum locum te-
 rere, hic suscipere, hic ponere magistratus. quam di-
 gnium te, quamq; diuersum cõsuetudine illorum, qui
 pauculis diebus gestum consulatum, immo non gestum
 abiiciebant per edictum, hoc pro contione, pro rostris
 pro iureiurando scilicet, ut primus extrema congrue-
 rent, utq; hoc solo intelligerentur ipsi consules fuisse
 se, quod alii non fuissent. Nõ transiliui Patres. C.
 principis nostri consulatum, sed eundem in locum cõ-
 tuli, quicquid de iureiurando dicendum erat. neq;
 enim ut in sterili, ieiunaq; materia eandẽ speciẽ lau-
 dis deducere, ac spargere, atq; identidẽ tractare debe-
 mus. Illuxerat primus cõsulatus tui dies, quo tu curi-
 am ingressus, nũc singulos, nũc uniuersos adhortatus es
 resumere libertatẽ, capessere quasi cõmunis i perii cu-
 ras, inuigilare publicis utilitatibus, et insurgere. O-
 mnes ante te eadem ista dixerunt, nemini tamen ante
 te creditum est. Erant sub oculis naufragia multorũ,
 quos inuidiosa tranquillitate proiectos i prouisus tur-
 bo perculerat. Quid enim tam infidũ mare, q̃ blã di-
 tiæ principum illorum, quibus tanta lenitas, tanta
 fraus, ut facilius esset iratos, quàm propitios habere?
 Te uero securi, et alacres quo uocatis sequimur. iubes
 esse liberos, erimus. iubes, quæ sentimus promere in
 medium, proferemus. Neq; enim adhuc ignauia qua-
 dam, et insito torpore cessauimus. Terror, & metus,
 et misera illa ex periculis facta prudentia mouebat,
 ut a Rep. (erat autem omnino nulla Resp.) oculos, au-
 res, animos auerteremus. At nunc tua dextera, tu

isq; promissis freti, et innixi obsepta diutina seruitute ora referamus, frenatamq; tot malis linguam resoluimus. Vis enim talis esse nos, qualis iubes, nihilq; exhortationibus tuis fucatum, nihil subdolum, deniq; quod credentem fallere paret non sine periculo fallētis. neq; enim unquam deceptus est princeps, nisi qui prius ipse decepit. Equidē hunc parentis publici sensum, cum exhortatione eius, tum pronuntiatione respexisse uideor. Quæ enim illa grauitas sententiārum, quam in affectata ueritas uerborum? quæ adseueratio in uoce? quæ affirmatio in uultu, quanta in oculis, habitu, gestu, toto deniq; corpore fides? Tenebit ergo semper, quod sua seruit. Sciētq; nos, quoties libertatē, quam dedit, experiemur, sibi parēre. nec uerendū est, ne incautos putet, si fidelitate temporum constanter utamur, quos memini sub malo principe aliter uixisse. Nuncupare uota et pro æternitate imperii, et pro salute ciuium, immo pro salute principū, ac propter illos, pro æternitate imperii solebamus. Hæc pro imperio nostro, in quæ sint uerba suscepta, operæpretium est adnotare, si bene Remp. et ex utilitate omnium rexeris, Digna uota, quæ semper suscipiantur, semperq; soluantur. Egit cum diis ipso te autore Cæsar Resp. ut te sospitē, incolumemq; præstaret, si tu cæteros præstitisses, si contra, illi quoq; a custodia tui corporis oculos dimouērent, teq; relinquerēt uotis, quæ non palām susciperentur. Alii se superstites Reip. optabant, faciebantq;. tibi salus tua inuisa est, si non sit cum Reip. salute coniuncta. nihil pro te pateris optari, nisi expediat optantibus, omnibusq;

annis in consilium de te deos mittis, exigisq; ut sententiam suam mutant, si talis esse desieris, qualis electus es. Sed ingenti conscientia Cæsar, pacisceris cum diis, ut te, si mereberis, seruent, cū scias, an merearis, neminem magis, quàm deos scire. Non ne uobis Patres. C. hæc diebus, ac noctibus agitare secum uidetur? Ego quidem in me, si omnium utilitas ita posceret, etiam præfecti manum armaui, sed ne deorum quidem aut iram, aut negligentiam deprecor, quæso immo, et obtestor, ne unquam pro me uota Rep. inuita suscipiat, aut si susceperit, inuita ne debeat. Capis ergo Cæsar salutis tuæ gloriosissimum fructum ex consensu deorum. nam cum exapias, ut ita demum te Dei seruent, si bene Remp. et ex utilitate omnium rexeris, certus es, te bene Remp. gerere, cum seruent. Ita q; securus tibi, et lætus dies erit, qui principes alios cura, et metu distinebat, cum suspensi, et attoniti, parumq; confisi patientia nostra hinc, atq; inde publicæ seruitutis nuntios expectarent, ac si forte aliquos flumina, niues, uenti præpedissent, statim hoc illud esse credebant, quod merebantur. nec erat discrimen ullum pauoris, propterea, quod cum a malo principe tanquam successor timeatur, quisquis est dignior, cum sit nemo non dignior, omnes timentur. Tuam securitatem non mora nuntiorum, nõ literarum tarditas differt. scis tibi ubiq; iurari, cū ipse iuraueris omnibus. Nemo hoc sibi non præstat amamus quidem te in quantum mereris, istud tamen non tui facimus amore, sed nostri. nec unquam illucescat dies, quo pro te nuncupet uota non utilitas nostra, sed fides Cæsar. Turpis

tutela principis, cui potest i putari. Queri libet, quod in secreta nostra non inquirant principes, nisi quos odimus. Nam si eadē cura bonis, quæ malis esset, quā ubiq; admirationē tui, quod gaudium, exultationēq; deprehenderes? quos omnium cum coniugibus, ac liberis, quos etiam cum domesticis aris, focisq; sermones? scires mollissimis istis auribus parca, et alioqui cū sint odium, amorq; contraria, hoc per quā simile habent, quod ibi intemperantius amamus bonos principes, ubi liberalius malos odimus. Cœpisti tamen affectus nostri, et iudicii experimentum, quantū maximum præsens capere potuisti illo die, quo solitudini, pudoriq; candidatorū ita consuluisti, ne ullius gaudium alterius tristitia turbaret. alii cum lætitia, alii cum spe recesserunt, multis gratulandum, nemo consolā dus fuit. Nec ideo segnius iuvenes nostros exhortatus es consulatum arcumirent, senatui supplicarēt, atq; ita a principe sperarent honores, si a senatu petissent. Quo quidem in loco si quibus opus exemplo, adiecisti, ut te imitarentur. Arduum Cæsar exemplū et quod imitari non magis quisq; candidatorum, quā principum possit. Quis enim uel uno die reuerētior senatus candidatus, quā tu, cum omni uita, tum illo ipso tēpore, quo iudicis de candidatis? An aliud a te quā Senatus reuerētia obtinuit, ut iuuenibus clarissimæ gentis debitum generi honorem, sed ante, q̄ deberetur, offerres? Tandem ergo nobilitas non obscuratur, sed illustratur a p̄cipe, tandē illos i gentiū uirorū nepotes, illos posteros libertatis nec terret Cæsar, nec pauet, quinimmo festinatis honoribus am

plificat, atq; auget, et maioribus suis reddit, siquid usquam stirpis antiquæ, siquid residuæ claritatis, hoc amplexatur, et resouet, et in usum Reip. promit. Sunt in honore hominum, et in honore famæ magna nomina ex tenebris obliuionis indulgentia Cæsaris, cuius est, ut nobiles et conseruet et efficiat. Præfuerat provincie quæstor unus ex candidatis, in quem ea ciuitas amplissima redditus egregia constitutione fundauerat, hoc senatui allegandum putasti, Cur enim te principe, qui generis tui claritatem uirtute superasti, deterior esset conditio eorum, qui posteros habere nobiles mererentur, quàm eorum, qui parentes habuissent? O te dignum, qui de magistratibus nostris semper hæc nüties, nec pœnis malorum, sed bonorû præmiis bonos facias. A censa est iuuentus, erexitq; animos ad emulandum, quod laudari uidebat. nec fuit quisquam, quem non hæc cogitatio subiret, cum sciret, quicquid a quoq; in provinciis bene fieret, omnia te scire. Vtile est Cæsar, et salutare præsidibus prouinciarum hanc habere fiduciam, paratum esse sanctitati industriæ suæ maximum præmium, iudicium principis, suffragium principis. Adhuc autem quanlibet sincera, rectaq; ingenua, et si nõ detorquebat, hebetabat tamen misera, sed uera reputatio. Vides enim siquid bene fecero, nesciet Cæsar, aut si scierit, testimonium nõ reddet. Ita eadem illa seu negligentia, seu malignitas principum cum male consultis impunitatem, recte factis nullum præmium pollicetur, nec illos a crimine, et hos deterrebat a laude. At nunc si bene aliquis prouinciam rexerit, huius

quæ sita uirtute dignitas offertur. patet enim omnibus honoris, et gloriæ campus. ex hoc quisq; quod cupit, petat, et affectus sibi debeat. Prouincis quoq; in posterum, & iniuriarum metum, et accusandi necessitatem remisisti. Nam si profuerint, quibus gratias egerint, de nullo queri cogentur, et alioqui nihil magis prodesse candidato ad sequēter honores, quàm peractos optime magistratus. magistratus magistratu, honore honor petitur. Volo ego, qui provinciam rexerit, non tantum codicillos amicorum, nec urbana coniuratione eblanditas preces, sed decreta coloniarum, decreta ciuitatum allēget. Næ su sfragis consulariū uirorum urbes, populi, gentes inseruntur. efficacissimum pro candidato genus est rogandi, gratias agere. Iá quo ad sensu senatus, quo gaudio exceptum est, cū candidatis, ut quenq; nominaueras, osculo occurreres, deuexus quidē in planum, et quasi unus ex gratulantibus, te mirer magis? an improbem illos, qui effecerunt, ut istud magnum uideretur? cum uelut affixi curulibus suis manum tantum, et hanc cunctanter, et pigre, et imputantibus similes promerent. Cōtigit ergo oculis nostris insolita facies, princeps et candidatus equitis simul stantes, intueri parem accipientibus honorem qui dabat. Quod factum tuum a cūcto senatu, quàm uera acclamatione celebratum est, tanto maior, tanto augustior. Nam cui nihil ad augendum fastigium superest, hic uno modo crescere potest, si se ipse submittat securus magnitudinis suæ. neq; enī ab ullo periculo fortuna principum longius abest, q̄ ab humilitate. Mihi quidem non tam humanitas tua,

quàm intentio eius admirabilis uidebatur. Quippe cum orationi oculos, uocem, manum commodares, ut si alii eadem ista mandasses, omnes comitatus numeros obibas, atq; etiam cum suffragatorum nomina honore, quo solent, exciperentur, tu quoq; inter excipientes eras, et ex ore principis ille senatorius assensus audiebatur, quodq; apud Principem perhibere testimonium merentibus gaudebanus, perhibebatur a Principe. Faciebas ergo, cum diceres, optimos, nec ipsorum modo uita a te, sed iudicium senatus comprobabatur, ornariq; se non illos magis, quos laudabas lætabatur. Nam quod precatus es, ut illa, ipsa ordinatio comitorum bene, ac feliciter eueniret nobis, Reip. nõne tibi tale est, ut nos hunc ordinem uotorum conuertere debeamus? deos deniq; obsecrare, ut omnia, quæ facis, quæq; facies prospere cedant tibi, Reip. nobis, uel si breuius sit optandũ, ut uni tibi in quo et Resp. et nos sumus. Fuit tempus, ac nimium diu fuit, quo alia aduersa, alia secunda principi et nobis. nunc cõmunia tibi nobiscum tam læta, quàm tristia, nec magis sine te nos esse felices, quàm tu sine nobis potes. An si posses in fine uotorum adiecisses ut ita precibus tuis dii annuerent, si iudicium nostrum mereri perseuerasses? A deo nihil tibi amore cuiũ antiquus, ut ante a nobis, deinde a diis, atq; ita ab illis amari uelis, si a nobis ameris. Et sanè priorum principũ exitus docuit, ne a diis quidem amari, nisi quos homines amet. Arduũ erat has preces tuas laudibus adæquare, adæquauimus tamen, qui amoris ardor, qui stimuli, quæ facies, illas nobis acclamationes subiectæ.

runt? Non nostri Cæsar ingenii, sed tuæ uirtutis, tuorumq; meritorum uoces fuerunt, quas nulla unquã adulatio inuenit, nullus cuiusquã terror expressit. Quem sic timuimus, ut hæc fingeremus? quẽ sic amauimus, ut hæc fateremur? Nosti necessitatẽ seruitutis. quando simile aliquid audisti, et quando dixisti? Multa quidem excogitat metus, sed quæ appareant quæsitæ ab inuitis. aliud sollicitudinis, aliud se curitatis ingenium est. alia tristitiam inuentio, alia gaudentium. neutrum simulationes expresserint. habent sua uerba miseri, sua uerba felices, ut quæ iam maxime ab utrisq; dicantur. Testis ipse es, quæ in omnium ore lætitia. non amictus cuiquam, non habitus, quem modo extulerat. inde resultantia uocabus tecta, nihilq; tantis clamoribus satis clausum. Quis tunc non euestigio suo exiluit? quis exiluisse sensit? Multa fecimus sponte, plura instinctu quodam, et imperio. Nã gaudio quoq; cogendi uis inest. Num ergo modum ei tua saltem modestia imposuit? nam quanto magis a te reprimebatur, exarsimus non contumacia Cæsar, sed ut in tua potestate est, an gaudeamus, ita in quantum nec in nostra. Comprobasti et ipse acclamationũ nostrarum fidem, lachrymarum tuarum ueritate, uidimus humescentes oculos tuos, demissumq; gaudio uultũ, tantumq; sanguinis in ore, quantum in animo pudoris. Atq; hoc magis incensi sumus, ut precaremur, ne quando tibi nõ eadem causã lachrymarum, utque nunquã frõtem tuã hoc ipsum, has sedens, nobis quasi responsuras interrogemus, uiderint ne unquam precipis lachrymas? at senatus sæpe uiderunt. Onerasti

futuros principes, sed et posteros nostros. nam et hi a principibus suis exigent, ut eadem audire mereantur, et illi q̄ nō audiant indignabuntur. Nihil magis possum proprie dicere, quā quod dictum est a cuncto Senatu, o te felicem, quod cum diceremus, nō opes tuas, sed animum mirabamur. est enim demum uera felicitas felicitate dignum uideri. sed cū multa illo die dicta sunt sapiēter et grauitē, tū uel in primis. Crede nobis, Crede tibi. Magna hoc fiducia nostri maiore tamen tui diximus. alius enim fortasse aliū, ipsum se nemo deceperit. introspiciat modo uitam, se q̄ quid mereatur, interroget. Proinde dabat uocibus nostris fidem apud optimum principem, quod apud malos detrahebat. quamuis enim faceremus, quæ amantes solent, illi tamen non amari se, credebant sibi. super hæc precati sumus, ut sic te amarent Dii, quemadmodum tu nos. quis hoc aut de se, aut principi diceret mediocriter amanti? Pro nobis ipsis, quidē hæc fuit summa uotorum, ut nos sic amarent dii, quomodo tu. Est ne uerum, quod inter ista clamauimus? O nos felices, Quid enim felicius nobis? quibus non iam illud optandum est, ut nos diligat princeps, sed Dii, quæadmodū princeps. Ciuitas religioibus dedita, semper q̄ deorum indulgentiam pie merita, nihil felicitati suæ putat astrui posse, nisi ut dii Cæsare mitentur. sed quid singula cōsector, et colligo? quasi uero, aut oratione complecti, aut memoria consequi possim, quæ uos Patres. C. ne qua interciperet obliuio, et in publica acta mittenda, et incidenda in ære censuris. Ante orationes principum tantum eiusmodi gene-

re monumentorum mandari æternitati solebant, acclamationes quidem nostræ parietibus curiæ clauderentur. erant enim quibus nec Senatus gloriari, nec Princeps possent. Has uero et in singulis exire, et posteris prodicere, cum ex utilitate, tum ex dignitate publica fuit, primum, ut orbis terrarum pietatis nostræ adhiberetur testis, et conscius, deinde, ut manifestum esset audere nos de bonis, malisque principibus non tantum post ipsos iudicare, postremo, ut ex perimento cognosceretur, et ante nos gratos, sed miseros fuisse, quibus esse nos gratos probare antea non licuit. At qua contentione, quo nisu, quibus clamoribus ex postulatū est, ne affectus nostros, ne tua merita suppresserem, denique, ut in posterum exemplo prouiderem. Discant et principes acclamationes ueras, falsasque discernere, habeantque numeris tui, quæ iam decipi non poterunt. Non instruendum illis iter ad bonam famam, sed non deserendum, non submouenda adulatio, sed non reducenda est certum est et quæ facere, et quæ debeant audire, si faciāt.

Quid nunc ego super ea, quæ sum cum toto senatu precatus, pro senatu precer? nisi ut hæreat animo tuo gaudium, quod tunc oculis protulisti. Ames illum diem, et tamen uincas. noua merearis, noua audias, eadē enim dici nisi ob eadē facta non possunt. Iam quæ antiquum, quæ consulare, quod triduum totum senatus sub exemplo tui sedit, cum interea nihil præter consulē ageres. Interrogauit quisque quod placuit dissentire, discedere, et copiam iudicii sui Reip. facere, tutum fuit. consulti omnes atque etiā dinumerati sumus, uicitque sententia non prima, sed melior. At quis antea loqui? quis hi

scere audebat præter miseros illos, qui primi interrogabantur? cæteri quidem defixi, et attoniti ipsam illam mutam, ac sedentariam assentiendi necessitatem, quo cum dolore animi, quo cum totius corporis horrore perpetiebantur? Vnus, solusq; cęsebat, quod sequerentur omnes, et omnes improbarent, in primis ipse, qui censuerat. A deo nulla magis omnibus displicet, quam quæ sic fiunt, tanquam omnibus placeant. Fortasse imperator in senatu ad reuerentiam eius componebatur, cæterum egressus, statim se recipiebat in principem, omniaq; consularia officia abigere, negligere, contemnere solebat. Ille uero ita consul, ut si tantum consul foret, nihil infra se putabat, nisi quod infra eos esset, ac primum ita domo progrediebatur, ut illum nullus apparatus arrogantia principalis, nullus præcursorum tumultus detineret. una erat in limine mora consultare auersis, reuereriq; numinum monitus. nemo perturbabatur, nemo submouebatur. tanta uiatoribus quies, tantus pudor fascibus, ut plerumq; aliena turba subsistere, et consulem et principem cogeret. Ipsius quidem officium, tam modicum, tam temperatum, ut antiquus, aliquisq; magnus consul sub bono principe incedere uideretur. Iter illi sæpius in forum, frequenter tamen et in campum. nam comitia consulum obibat ipse. tantum ex renuntiatione eorum uoluptatis, et quantum prius ex destinatione capiebat. Stabant candidati ante curulem principis, ut ipse ante consulis steterat, adigebanturq; in uerba, in quæ paulo ante ipse iurauerat princeps, qui tantum putat esse in iureiurando, ut illud et ab aliis exi

gat. Reliqua pars diei tribunali dabatur. Ibi uero
 quanta religio æquitatis, quanta legum reuerentia?
 Adibat aliquis ut principē, respondebat se consulē
 esse. Nullius ab eo magistratus ius, nullius autoritas
 immunita est, aucta etiam, siquidē pleraq; ad præto-
 res remittebat, atq; ita ut collegas uocaret, nō q̄a popu-
 lare gratūq; audientibus, sed q̄a ita sentiebat. Tan-
 tū dignationis ī ipso honore ponebat, ut nō amplius
 esse cēseret, quod aliq̄s collega appellaretur a priape,
 q̄ quod prætor esset. Ad hæc tā assiduus in tribuna-
 li, ut labore refici, ac reparari uideretur. Quis no-
 strum idem curæ, idem sudoris sumit? quis adeo ex-
 petitis honoribus aut deseruit, aut sufficit? Et sane
 equū est, tantum cæteris præstare consulibus ipsum,
 qui consules facit. quippe etiā fortunæ uidebatur in-
 dignum, si posset honores dare, qui gerere non posset.
 Factorus consules doceat, accepturosq; amplissimū
 honorem persuadeat scire se, quid sit, quod daturus
 sit. sic fit ut illi quoq; sciant, quid acceperint. Quo
 iustus Senatus ut susciperes quartum consulatum et
 rogauit, et iussit. Imperii hoc uerbū nō adulationis
 esse, obsequio tuo crede, quod nō alia in re magis aut
 Senatus exigere a te, aut præstare Senatui debes. Ut
 enim cæterorum hominum, ita principum illorum
 omnium, qui dii sibi uidentur, æuū omne et breue,
 et fragile est. Ita q; optimum quenq; niti, et contende-
 re decet, ut post se quoq; Reip. prosit moderationis scī
 licet, iustitiæq; monumentis, quæ prima statuere consul
 potest. Hæc nempe intentio tua, ut libertatem reuocēs,
 ac reducas. Quem ergo honorem magis amare? quod.

nomen usurpare sæpius debes, quàm quod primum inuēnit recuperata libertas? Non est minus ciuile, & principem esse pariter, et consulem, quàm tantum cōsulem. Habes etiam rationem uerecundiæ collegarū tuorum, Collegarum inquam, ita enim et ipse loqueris, et nos loqui uis. onerosa erit modestiæ illorum tertii consulatus sui recordatio, donec te consulem uideant. neq; enim potest nō nimīū esse priuatis, quod principi satis est. Annuas Cæsar optantibus, quibusq; apud deos esse consuesti, quorum impotens es, uotorum compotes facias. fortasse sufficiat tertius cōsulatus, sed nobis tanto minus sufficit. Ille nos instituit, et induxit, ut te iterum, iterumq; consulē habere cupiamus. Remissius istud contēderemus, si adhuc nō sciremus, qualis esses futurus. Tolerabilius fuit experimentum tui nobis, quàm uisum negari. Dabitur ne rursum uideri cōsulem illum? audiet, reddet, quas proxime uoces? præstabitq; gaudium, quantū ipse percipiet? præsidebit lætitiæ publicæ autor eius, et caussa? tētabitq; affectus nostros, ut solet cohibere, nec poterit? pietati Senatus cum modestia principis felix, speciosumq; certamen seu fuerit uicta, seu uicerit. Equidem incognitam quandā, proximāq; maiorem præsumo lætitiā. quis enim est tam imbecilli ingenio, qui nō tanto meliorem consulē speret, quanto sæpius fuerit? Alius labores. si non continuos desidiæ, ac uoluptati dedisset, otio tamē, et quiete recreasset, hic consularibus curis exolutus, principales resumpsit, tam diligens temperamenti, ut nec consulis officium princeps, nec principis consul appeteret. Videmus ut provinciarum de-

syderis, ut singularum etiam civitatum præsiidiis occurrat, nulla in audiendo difficultas, nulla in respondendo mora. adeunt statim, dimittuntur statim, tandemq; principis fores exclusa legationum turba non obsidet. Quid in omnibus excogitationibus, quam mitis severitas, quam non dissoluta clementia? nõ locupletãdo fisco sedes, nec aliud tibi sententiæ tuæ pretium, quam bene iudicasse. Stant ante te litigatores nõ de fortunis suis, sed de tua æstimatione solliciti, nec tã ueretur, quid de causa sua, quã quid de moribus sentias. O uere principis, atq; etiã consulis, reconciliare amulas civitates, tumentesq; populos nõ imperio magis, quã ratione compescere, intercedere iniquitatibus magistratuũ, infectumq; reddere, quidquid fieri nõ oportuerit. Postremo uelocissimi syderis more omnia inuisere, oĩa audire, et undecunq; inuocatũ statim numẽ uelut adesse, et adistere. Talia esse crediderim, quæ ipse mundi parens temperat nutu, si quando oculos demisit in terras, et facta mortalium inter diuina opera numerare dignatus ẽ, quibus nũc per te liber, solutusq; celo tantum uacat, postquam te dedit, qui erga omne hominum genus uice sua funderis, funderis enim, sufficisq; mandãti, cum tibi dies omnis summa cum utilitate nostra, cum tua laude cõdatur. Quod si quando cum influentibus negociis paria fecisti, instar refectiõnis existimas mutationem laboris. Quæ enim remissio tibi nisi lustrare saltus, excutere cubilibus feras, superare immensa montiũ iuga, et horrentibus scopulis gradum inferre nullius manus, nullius uestigio adiutũ, atq; inter hæc pia mẽ

te adire lucos, et occurrere numinibus? Olim hæc experientia iuuentutis, hæc uoluptas erat. his artibus futuri duces imbuebantur, certare cum fugacibus feris, cursu, cum audacibus, robore, cum callidis, astu. nec mediocre pacis decus habebatur submotæ campis irruptio ferarum, et obsidione quadã liberatus agrestium labor. Vsurpabant gloriam istam illi quoque principes, qui obire non poterant. usurpabant autem, ut domitas, fractasque claustris feras, ac deinde in ipsorum quidem ludibrium emissas mentita sagacitate colligerent. Huic par capiendi, quærēdique sudor, summusque, et idem gratissimus labor inuenire. Enimvero si quando placuit idem corporis robur in maria proferre, non ille fluitantia uela, aut oculus sequitur, aut manibus, sed nunc gubernaculis assidet, nunc cum ualentissimo quoque sodalium certat frangere fluctus, domitare uentos reluctantis, remisque trans fretare obstacula freta. Quatum dissimilis illi, qui non Albani lacus otium, Baiarumque torporem, et silentium ferre, non pulsum saltem, fragoremque remorum perpeti poterat, quin ad singulos ictus turpi formidine horresceret. Itaque procul ab omni sono inconcussus ipse, et immotus religato, reuinctoque nauigio, non secus ac piaculum aliquod trahebatur. fœda facies, cum Populi. R. imperator alienum cursum, alienumque rectorem uelut capta naue sequeretur. Nec deformitate ista saltim flumina carebant, atque amnes, Danubius, ac Rhenus tantum illud nostri dedecoris uehere gaudebant, non minore cum pudore imperii, quod hæc Romanæ Aquile, Romana signa, Romana denique ripa, quam quod

hostium prospectarent, hostium, quibus moris est eadem illa nunc rigentia gelu flumina, aut campis superflua, nunc liquida, ac deferentia lustrare nauigiis, nandoq; superare. Nec uero laudauerim per se inagno opere duritiam corporis, ac lacertorum, sed si his ualidior toto corpore animus imperitet, quem non fortuna indulgentiæ molliant, non copiae principales ad segnitiam, luxumq; detorqueant, tunc ego seu montibus, seu mari exerceatur, et lætæ opere corpus et crescentia laboribus membra mirabor. Video enim iam inde antiquitus maritos dearum, ac deorum liberos, nec dignitate nuptiarum magis, quam his artibus inclaruisse. Simul cogito, cum sint ista ludus, et auocamentum huius, illæ seriæ, et intentæ, et a quibus se in tale otium recipit, uoluptates. Sunt enim uoluptates, quibus optime de cuiusq; grauitate, sanctitate, temperantia creditur. Iam quis adeo dissolutus, cuius non occupationibus aliqua species seueritatis insidat? Otio prodimur. An non pleriq; principes hoc idem tempus in aleam, supra, luxum conferebant? cum seriarum laxamenta curarum, uitiorum contentione supplerent. Habet hoc primum magna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum esse patitur. principum uero non modo domus, sed cubicula ipsa, intimosq; secessus recludit, omniaq; arcana noscenda famæ proponit. atq; explicat. Sed tibi Cæsar nihil accomodatius fuerit ad gloriam, quam penitus inspicit. sunt quidem præclara, quæ in publicum profers, sed non minora ea, quæ limine tenes. Est magnificum, quod te ab omni contagione uitiorum reprimis, ac reuocas, sed magnificum

tius, quod tuos. Quanto enim magis arduū est alios præstare, quàm se, tanto laudabilius, quod cum ipse sis optimus, oēs circa te similes tui effecisti. Multis illustribus dedecori fuit, aut inconsultius uxor assumpta, aut retenta patientius, ita foris claros domestica destruebat infama, et ne maximi ciues haberentur, hoc efficiebat, quod mariti minores erant. Tibi uxor in decus, & gloriam cedit. quid enim illa sanctius? quid antiquius? Non ne si potius maximo deligenda sit coniux, aut hanc, aut similem (ubi est autem similis) elegerit? quàm illa nihil sibi ex fortuna tua, nisi gaudium uendicat? quàm constanter non potentiam tuam, sed ipsum te reueretur? Idem estis inuicem, quod fuistis, probatis ex æquo, nihilq; nobis felicitas addidit, nisi quod scire cœpistis, q̄ bene uterq; uestrū felicitatem ferat. Eadem quàm modica cultu? quàm parca comitatu? quàm civilis incessu? mariti hoc opus, qui ita imbuat, ita instituit. nam uxori sufficiat obsequi gloria. At cum uideat, quàm te nullus terror, nulla commitetur ambitio, non & ipsa cum silentio incedat? ingradientemq; pedibus maritum, in quantum patitur, sexus, imitetur? Deuerit hoc illam, etiam, si diuersa tu facias. Sub hac uero modesta uiri quantam debet uerecundiā uxor marito, foemina sibi? Soror autē tua, ut se sororem esse meminit, ut in illa tua simplicitas, tua ueritas, tuus candor agnoscitur? ut si quis eā uxori tuæ conferat, dubitare cogatur, utrum sit efficacius ad recte uiuēdum bene institui, aut feliciter nasci. Nihil est tam prouum ad simultates, quam emulatio in foeminis præsertim? ea porro maxime nascitur ex

coniunctione, alitur aequalitate, exardescit inuidia, cuius finis est odium. Quo quidem admirabilius existimandum est, quod mulieribus duabus in una domo, pariq; fortuna nullum certamen, nulla contentio est. suspiciunt inuicem, inuicem cedunt, cumq; te utraq; effusissime diligat, nihil sua putant interesse, utram tu magis ames, idemq; utriq; propositum, idem tenor uitae, nihilq; ex quo sentias duas esse. te enī imitari, te subsequi student, ideo utraq; mores eosdem, quia utraq; tuos habet. Inde moderatio, inde etiam perpetua securitas. neq; enim unquam periclitabuntur esse priuatae, quae non desierunt. Obtulerat illis Senatus cognomē Augustarū, quod certatim deprecatae sunt, quandiu appellationē patris patriae tu recusasses, seu quod plus esse in eo iudicabant, si uxor, et soror tua, quā si Augustae dicerentur. Sed quaecunq; illis ratio tantam modestiam suasisit, hoc magis dignae sunt, quae in animis nostris et sint, et habeantur Augustae, quia nō uocantur. Quid enim laudabilius foeminis, quā si uerum honorem non in splendore titulorū, sed in iudiciis hominum reponant, magnisq; nominibus pares se faciant, etiam dum recusant? Iam etiam et in priuatorum animis exoleuerat priscum mortalium bonum amicitia, cuius in locum migrauerāt assentationes, blanditiae, et peior ordo, amoris simulatio. etenim in principum domo nomen tantum amicitiae inane scilicet, irrisumq; manebat. nam quae poterat esse iter eos amicitia, quorum sibi alii dñi, alii serui uidebātur? Tu hanc pulsam et errantē reduxisti. Habes amicos, quia amicus ipse es. neq; enim ut

alia subiectis, ita amor imperatur. neq; est ullus affectus tam erectus, et liber, & dominationis impatientis, nec qui magis uices exigat. Potest fortasse princeps iniq; potest tamen odio esse nonnullis, etiam si ipse non oderit, amari, nisi ipse amet, non potest. Diligis ergo, cum diligaris, et in eo quod utriq; honestissimum est, tota gloria tua est, qui superior factus, descendis in omnia familiaritatis officia, et in amicum ex imperatore submitteris, immo tunc maxime imperator cum amicum ex imperatore agis. Etenim cum plurimis amicitis fortuna principum indigeat, præcipuum est principis opus, amicos parare. Placeat tibi semper hæc secta, et cum alias uirtutes tuas, tum hanc constantissime teneas, nec unquam persuadeatur humile esse principi, nisi odisse iucundissimum est in rebus humanis amari, sed non minus amare. quorum utroq; ita fruëris, ut cum ipse ardentissime diligas, adhuc tamen ardentius diligaris, primum, quia facilius est unum amare, quam multos deinde, quia tibi amicos tuos obligandi adest facultas tanta, ut nemo possit te, nisi ingratus, non magis amare.

O peræpretium est referre, quod tormentum tibi iniunxeris, nequid amico negares. dimisisti optimum uirum, tibiq; carissimum inuitus; et tristis, et quasi retinere non posses. quantum amares eum desiderio expertus es, distractus, se paratusq; dum cedis, et uiceris. Ita quod fando inauditum, cum princeps, & principis amicus diuersa uelletis; id potius factum est, quod amicus uolebat. O rem memoriæ, literisq; mandandam, præfectum prætori non ex ingerentibus, sed ex subtrahentibus legere, eundemq; otio, quem pertinaciter amet,

citer amet, reddere, cumq; sis ipse distentus imperii curis, non quietis gloriam cuiquam inuidere. intelligimus Cæsar, quantum tibi pro laboriosa ista statione, et exercita ñbeamus, cum otium a te tanquam res optima et petatur, et detur. Quam ego audio confusionem tuam fuisse? cum digrediẽtẽ prosequeris, profectus. nec tẽperasti tibi, quo minus exeũti in litore amplexus osculũ ferres. Stetit Cæsar i illa amicitia specula, precatusq; maria, celeremq; si tũ ipse uoluisset, recursum, nec sustinuit recedentẽ, nõ etiã atq; etiã uotis, lacrymis sequi. Nã de liberalitate taceo. quibus. n. muneribus æquari hæc cura principis, hæc patientia potest? qua meruisti, ut ille sibi nimium fortis, ac prope durus uideretur. Nec dubito, quin agitauerit secum, an gubernacula retorqueret, et fecisset, nisi quod penẽ ipso contubernio principis felicius, iucundiusq; est desyderare principem. Et ille quidem ut maxima fructus suscepti, ita maiore depositi officii gloria fruitur, tu autem facilitate ista consecutus es, nequem retinere uidearis inuitum. Ciuile hoc erat, et parẽti publico cõuenientissimum nihil cogere, semperq; meminisse, nullam tantam potestatem cuiquam dari posse, ut non sit gratior potestate libertas Dignus es Cæsar, qui officia mandes deponere optantibus, qui petentibus uacationem inuitus quidem, sed tamen tribuas, qui ab amicis orantibus requiẽ, nõ te relinqui putes, qui semper inuenias, et quos ex otio reuoces, & quos otio reddas. Vos quoq; quos parens noster familiariter inspicerẽ dignatur, fouete iudiciũ eius, quod de uobis habet. hic uester labor est princeps enim cum

in uno probauit amare se scire, uacat culpa, si alios
 minus amat. Ipsum quidē, quis mediocriter diligit?
 cum leges amandi nō det, sed accipiat? hic præsens, il
 le mauiult absens amari, uterq; ametur, ut mauiult. ne
 mo in tædium præsentiæ, nemo in obliuionem absen
 tiæ ueniat. tenet quisq; locum, quem semper inruit,
 facilisq; est, ut oculis eius uultus absentis, quàm ut
 animo caritas excidat. Pleriq; principes, cū essent ci
 uium domini, libertorum erant serui. horum consi
 liis, horum nutu regebantur, per hos audiebant, per
 hos loquebantur, per hos præturæ etiam, & sacerdo
 tia, et consularatus, immo et ab his petebantur. Tu li
 bertis tuis summum quidem honorem, sed tanquam li
 bertis habes, abunde q; sufficere his credis, si probi, et
 frugi existimentur. Scis enim præcipuum esse indiçū
 non magni principis, magnos libertos. Ac primum ne
 minem in usu habes, nisi aut tibi, aut patri tuo, aut
 optimo cuiquã principū dilectum, statimq; hos ipsos
 quotidie, deinde ita formas, ut se non tua fortuna, sed
 sua metiantur, et tanto magis digni, quibus honor o
 mnis præstetur a nobis, quia non est necesse. Iustus ne
 de causis. S. P. Q. R. optimi tibi cognomen adiecit?
 Paratum id quidem, et in medio positum, nouum ta
 men scias neminem ante meruisse, quod non erat ex
 cogitandum, si quis meruisset. An satius fuit felicem
 uocare? quod non meribus, sed fortunæ datum est.
 Satius magnum? cui plus inuidiæ, quàm pulchri
 tudinis inest. Adoptauit te optimus princeps in su
 um, Senatus in optimi nomen, hoc tibi tam propri
 um, quam paternum, nec magis definite, distincteq;

designat, qui Traianum, quàm qui optimum appel-
 lat, ut olim frugalitate Pisones, sapientia Lælii, pie-
 tate Metelli môstrabantur, quæ simul omnia uno isto
 nomine continentur, nec uideri potest optimus, nisi qui
 est omnibus optimis in sua cuiusq; laude præstantior.
 Merito tibi ergo post cæteras appellationes hæc est ad-
 dita, ut maior. Minus est enim imperatorẽ et Cæsa-
 rem, et Augustum, quam omnibus imperatoribus, &
 Cæsaribus, et Augustis esse meliorem. Ideoq; ille pa-
 rens hominum, deorumq; optimi prius, deinde ma-
 ximi nomine colitur. quo præclarior laus tua, quem
 non minus constat optimum esse, quàm maximũ. Assè-
 cutus es nomen, quod ad alium transire nõ possit, nisi
 ut appareat in bono principe alienum, in malo fal-
 sum. quod licet omnes postea usurpent, semper tamẽ
 agnosçetur ut tuum. Etenim ut nomine Augusti ad-
 monemur eius, cui primum dicatum est, ita hæc opti-
 mi appellatio nunquam memoriæ hominũ sine te re-
 curret, quotiesq; posteri nostri optimum aliquem uo-
 care cogentur, toties recordabuntur, quis meruerit uo-
 cari. Quanto nunc diue Nerva gaudio fruëris, cum
 uides et esse optimum, et dici, quem tanquam optimũ
 elegisti? Quam lætum tibi, quod comparatus filio tuo
 uinceris? Neq; enim alio magis approbatur animi tuĩ
 magnitudo, q̃ quod optimus ipse nõ timuisti eligere me-
 liorem. Sed et tu pater Traiane, nam tu quoq; si non
 sydera, proximam tamen syderibus obtines sedem,
 quantam percipis uoluptatem, cum illum tribunum,
 illum militem tuum, tantum imperatorẽ, tantũ prin-
 cipem cernis, cumq; eo, qui adoptauit amantissime, con-

tendis, pulchrius fuisse genuisse talem, an elegisse. Ma-
 cte uterq; ingenti in Remp. merito, cui hoc tantum bo-
 ni contulistis, licet alteri uestrum filii uirtus triūpha-
 lia, coelum alteri dederit. Non minor tamen uestra
 laus, quod ista per filium, quā si ipsi meruissetis. Scio
 Patres. C. cum cæteros ciues, tum præcipue consules
 oportere sic affici, ut se publice magis, quā priuata-
 rum obligatos putent. Ut enim malos principes rectius,
 pulchriusq; est ex cõibus iniuriis odisse, q̄ propriis,
 ita boni speciosius amantur ob ea, quæ generi huma-
 no, quā quæ hominibus præstant. Quia tamen
 in consuetudinē uenit, ut consules publicæ gratiarum
 actione perlata, suo quoq; nomine, quantum debeāt
 principi, profiteantur, concedite me non pro me ma-
 gis munere isto, quā pro collega meo Cornuto Ter-
 tullo Consulari uiro fungi. Cur. n. nō pro illo quoq;
 gratias agam, pro quo non minus debeo? præsertim
 cum indulgentissimus imperator in concordia nostra
 ea præstiterit ambobus, quæ si tantum in alterū con-
 tulisset, ambos tamen æqualiter obligasset. Verūq; no-
 strum ille optimi cuiusq; spoliator, et carnifex, stragis
 amicorum, et in proximū iacto fulmine afflaue-
 rat. iisdem enim amicis gloriabamur, eosdem amissos
 lugebamus. ac sicut nunc spes, gaudiumq; ita tūc cõ-
 munis nobis dolor, et metus erat. Habuerat hunc ho-
 norē periculis nostris diuus Nerva, ut nos, et si minus
 ut bonos, tamen promouere uellet, quia mutati seculi
 signum et hoc esset, quod florent, quorum præar-
 pium uotum ante fuerat, ut memoriæ principis ela-
 berentur. Non dum biennium compleamus in offi-

cio laboriosissimo, et maximo, cū tu nobis optime principum, fortissime imperatorū consulatum obtulisti, ut ad summū honorē gloria celeritatis accederet. tantū inter te, et illos principes interest, qui beneficus suis cōmendationē ex difficultate captabāt, gratioresq; ac piētibus honores arbitrabātur, si prius illos desperatio, et tēdiū, et similis repulsæ mora ī notā quandā pudorēq; uertissent. Obstat uerecūdia, quo minus percenseamus, quo utrūq; nostrū testimonio ornaris, ut amore recti, amore Reip. priscis illis cōsulib. æqua ueris. merito nec ne, neutram in partem decernere audeamus, quia nec fas est affirmationi tuæ derogare, et onerosum confiteri uera esse, quæ de nobis præferim, tam magnificā dixisti. Tu tamen dignus es, qui eos consules facias, de quibus possis ista prædicare, Tribuas ueniam, quod inter hæc beneficia tua gratissimum est nobis, quod nos rursus collegas esse uoluisti, ita caritas mutua, ita congruēs tenor uitæ, ita una, eademq; ratio propositi postulabat, cuius ea uis, ut morum similitudo concordie nostræ gloriā minuatur, ac perinde sit mirum, si alter nostrum a collega, ac se a seipso dissentiat. Non ergo temporarium, et subitū est, quod uterq; collegæ consulatu tanquam iterū suo gaudet, nisi quod tamē, qui rursus consules fiunt, bis quidem, sed temporibus diuersis obligantur, nos duos consulatus accipimus simul, simul gerimus, alterq; in altero consul, sed iterum et pariter sumus. Illud uero quā ininsigne? quod nobis præfectis ærario consulatum ante, quā successorem dedisti? Aucta est dignitas dignitate, neq; continuatus tantum, sed gemina=

tus est honor, finemq; potestatis alterius, tanquam parvum esset excipere, praevenit. Tanta tibi integritatis nostrae fiducia fuit, ut non dubitares te salva diligentiae tuae ratione esse facturum, si nos post maximum officium privatos esse non sineres. Quid, quod eundem in annum consulatum nostrum contulisti? Ergo non alia nos pagina, quam te consullem accipiet, et nostra quoque nomina addentur fastis, quibus ipse perscriberis. Tu comitus nostrus praesidere, tu nobis sanctissimum illud carmen praesire dignatus es, tuo iudicio consules facti, tua voce renuntiati sumus, ut idem honoribus nostris suffragator in curia, in campo declarator existeres. Nam quod eum potissimum mensem attribuisti, quem tuus natalis exornat, quam pulchrum nobis? quibus edicto, quibus spectaculo celebrare contingeret diem illum triplici gaudio laetum, qui principem abstulit pessimum, dedit optimum, meliorem optimo genuit? Nos sub oculis tuis augustior solito currus accipiet, nos inter secunda omina, et vota certantia, quae praesenti tibi conferentur, uehemur alacres, et incerti ex utra parte maior auribus nostris accidat clamor. Super omnia tamen praedicandum uidetur, quod pateris consules esse, quos fecisti. quippe nullum periculum, nullus ex principe metus consularis animos debilitat, et frangit. nihil inuitis audiendum, nihil coactis decernendum erit. Manet, manebitque honori ueneratio sua, nec securitatem auctoritate perdemus. Ac si quid forte ex consulatus fastigio fuerit diminutum, non tra haec erit culpa, non seculi licet enim quantum ad principem, licet tales consules agere, quales ante principes erant.

Vllam. ne tibi pro beneficiis referre gratiam parem
 possimus? nisi tantum illam, ut semper nos memneri-
 mus consules fuisse, et consules tuos. Ea sentiamus, ea
 censeamus, quæ consularibus digna sunt. Ita uerse-
 mur in Rep. ut credamus esse Remp non consiliū no-
 strum, non operam subtrahamus, nec disiunctos nos,
 et quasi demissos consulatu, sed quasi astrictos, et de-
 uinctos putemus, eūdemq; locū laboris et curæ, quē
 reuerentiæ, dignitatisq; teneamus. In fine orationis
 præsides, custodesq; i perii deos ego Consul pro rebus
 humanis, ac te præcipue capitoline Iupiter precor, ut
 beneficiis tuis faueas, tantisq; addas munerib. perpe-
 tuitatē. Audiisti, q̄ malo præcipi precabamur, exaudi,
 quæ pro dissimillimo optamus. Nō te distrigimus uo-
 tis. nō. n. pacem, non concordiā, nō securitatē, nō opes
 oramus, non honores, simplex, cunctaq; ista comple-
 xum unum omnium uotum est, salus præcipis. Nec
 uero noua tibi iniungimus. tu enim iam tunc illum in
 tutelam recepisti, cum prædonis auidissimi faucibus
 eripuisti. neq; n. sine auxilio tuo cū altissima quæq;
 quaerentur, hic qui omnibus excelsior, inconcussus ste-
 tit, præteritus est a pessimo principe, qui præteriri ab
 optimo non potuit. Tu clara iudicii tui signa misisti,
 cum proficiatē ad exercitum tuo nomine, tuo honore
 cessisti. Tu uoce imperatoris, quid sentires, locutus. fi-
 lium illi, nobis parentem, tibi pontificem, maximum
 elegisti. Quo maiore fiducia iisdem illis uotis, quæ
 ipse pro se nuncupari iubet, oro, & obtestor, si bene
 Rēp. si ex utilitate omnium regit, primum, ut illum
 nepotibus nostris, ac pronepotibus serues, deinde, ut

quandoq; successorem ei tribuas, quem genuerit, quē
 formauerit, similemq; fecerit adoptato. aut si hoc fato
 negatur, in consilio sis eligenti, monstresq; aliquē, quē
 adoptari i capitolio deceat. Vobis Patres. C. quantū
 debeam, publicis etiā monumentis cōtinetur. Vos mihi
 in tribunatu quietis, in prætura modestiæ, uos i istis
 officiis etiam, quæ è studiis nostris circa tuēdos socios
 iniunxeratis, cuncti constantiæ antiquissimum testi-
 monium perhibuistis. Vos proxime destinationē con-
 sulatus mei his acclamationibus approbauistis, ut i-
 telligam etiam atq; etiam enitendum mihi, ut hunc
 consensum uestrum complectar, et teneam, & in dies
 augeam. Etenim memini tūc uerissime iudicari, me-
 ruerit quis honorē nec ne, cū adeptus est. Vos modo
 fauete huic proposito, et credite, si cursu quondā pro-
 uectus ab illo insidiosissimo principe ante, quā pro-
 fiteretur odium honorū, post, quā professus est, sub-
 stiti, cum uiderem, quæ ad honores compendia pate-
 rent, longius iter malui, si malis temporibus iter mœ-
 stos, & pauentes, bonis inter securos, gaudentesq;
 numeror, si deniq; intantum diligo optimum prin-
 cipem, in quantum inuisus pessimo fui. Ego
 reuerentiæ uestræ sic semper in ser-
 uitiā, non ut me consulē, et mox
 consularē, sed ut candi-
 datum consulatus
 putem.

DIXI.

C. PLINII SECUNDI NOVO-COMENSIS DE VIRIS ILLUSTRIBVS LIBER.

De Proca Rege Albanorum.

Roca Rex Albanorum Amulium & Numitorem filios habuit, quibus regnum annuis uicibus habendum reliquit, et ut alternis imperarent. sed Amulius fratri imperium non dedit. Et ut eum sobole priuaret, Rheam Siluiam filiam eius Vestæ sacerdotem præfecit, ut uirginitate perpetua teneretur, quæ a Marte compressa, Romulum, & Remum edidit. Amulius ipsam in uincula compegit. Paruulos in Tyberim abiecit, quos aqua in sicco reliquit. Ad uagitum lupa accurrit, eosque uberibus suis aluit. Mox Faustulus pastor collectos Accæ Larentiæ coniugi educandos dedit. Qui postea Amulio interfecto, Numitori auo regnum restituerunt, Ipsi pastoribus coadunatis, ciuitatem condiderunt, quam Romulus augurio uictor, quod ipse xii. Remus vi. uultures uiderat, Romam uocauit, et ut eam prius legibus, quam moenibus munit, edixit, nequis uallum transiliret, quod Remus irridens, transiliuit, et a Fabio Celere centurione rastro fertur occisus.

De Romulo Romanorum Rege primo.

Romulus Asylum conuenis patefecit, et magno exercitu facto, cum uideret coniugia de-

esse, per legatos a finitimis ciuitatibus petiit, quibus negatis, ludos consualia simulauit, ad quos cum utriusq; sexus multitudo uenisset, dato suis signo, uirgines raptæ sunt, ex quibus cum una pulcherrima cum magna omnium admiratione duceretur, Thalassio eam duci responsum. Quæ nuptiæ quia feliciter cesserunt, institutum est, ut omnibus nuptiis Thalassii nomen inuocaretur. Cum foeminas finitimum Romani ui rapuissent, primi Ceninenses contra eos bellum sumpserunt. Aduersum quos Romulus processit, et exercitum eorum, ac ducem Acronem singulari prælio deuicit. Spolia opima Ioui Phere-
 trio in capitolio consecrauit. Sabini ob raptas, bellum aduersus Romanos sumpserunt, et cum Romæ appropinquarent, Tarpeiam uirginem nacti, quæ aqua caussa sacrorum gratia haurienda descenderat, ei. T. Tatius optionem muneris dedit, si exercitum suum in capitolium produxisset. Illa petiit, quod illi in sinistris manibus gerebant, uidelicet annulos, et armillas, quibus dolose repromissis, Sabinos in arcem perduxit, ubi Titus Tatius scutis eam obrui præcepit. Nam et ea in leuis habuerant. Romulus aduersus Tatum, qui montem Tarpeium tenebat, processit, ac in eo loco, ubi nunc Ro. forum est, pugnam conseruit. Ibi Hostius Hostilius fortissime dimicans cecidit, cuius interitu cõsternati Romani fugere cœperunt. Tunc Romulus Ioui Statori ædē uouit, et exercitui seu sorte, seu diuinitus restitit. Tunc raptæ in medium processerunt, et hinc patres, inde coniuges deprecatae pacem conaliarunt. Romulus fœdus percussit, et Sabi-

nos in urbem recepit, populum a Curibus oppido Sabi-
 norum Quirites uocauit. Centum senatores ab æta-
 te Patres appellauit. Tres equitum centurias instituit,
 quas suo nomine Ramnenses, a Tito Ratio Tatienses
 a Lucumone Luceres appellauit. Plebem in triginta
 curias distribuit, easq; raptarum nomine appellauit. Cùm
 apud Caprea paludẽ exercitum lustraret, nunquã
 comparuit. Vnde inter Patres, et populum seditione
 orta, Iulius Proculus uir nobilis in concionem proces-
 sit, et iureiurando firmauit, Romulum a se in colle
 Quirinali uisum augustiore forma, cùm ad Deos abi-
 ret, eundemq; præcipere, ut seditionibus abstinerent,
 uirtutem colerent, futurum, ut omnium gentium do-
 mini existerent. Huius auctoritati creditum est, ædes in
 colle Quirinali Romulo constituta, ipse pro deo cul-
 tus, et Quirinus est appellatus.

De Numa Pompilio Romanorum Rege. ii.

Post consecrationem Romuli, cum diu inter
 regno seditiones orirentur, Numa Pompili-
 us Põponii filius, Curibus oppido Sabino-
 rum accitus, cum adducentibus ciuibus, Romam ue-
 nisset, ut populũ ferũ religione molliret, sacra pluri-
 ma instituit, ædẽ Vestæ fecit, Virgines uestales legit,
 Flamnes tres, Dialem, Martialẽ, Quirinalẽ. Sal-
 os Martis sacerdotes, quorum primus præsul uoca-
 tur xii. instituit. Pontificem Max. creauit, Portas Iæ-
 no gemino ædificauit. Annum in xii. mensibus distri-
 buit, additis Ianuario, et Februario. Leges quoq;
 plurimas et utiles, et oia iussu Egeriæ nymphæ, uxo

ris suæ se facere simulans. Ob hanc tantam iniustitiam bellum ei nemo intulit. Morbo solutus in Ianiculo sepultus est, ubi post multos annos arcula cum libris a Terentio quodam exarata, qui libri, quia leues quasdam sacrorum causas continebant, ex autoritate patrum cremati sunt.

De Tullo Hostilio Romanorum Rege tertio.

Tullus Hostilius, quia bonam operam adversum Sabinos navauerat, rex creatus, bellum Albanis indixit, quod trigeminorum certamine finiuit, Albam propter perfidiam ducis Metti Suffecii diruit, Albanos Romam transire iussit. Curiam Hostiliam constituit. Montem Cœlium urbi addidit. Et dum Numam Pompilium sacrificiis imitatur, Ioui Elicio litare non potuit, Fulmine ictus cum regia cōflagrauit. Cū inter Romanos, et Albanos bellum fuisset exortum, duobus Hostilio et Suffecio, placuit rem paucorum certamine finire. Erant apud Romanos trigemini Horatii, tres apud Albanos Curiatii, quibus fœdere icto concurrentibus, statim duo Romanorum ceciderunt. Tres Albanorum vulnerati. Unus Horatius quamvis integer, quia tribus impar erat, fugam simulavit, et singulos per intervalla, ut vulnerum erat dolor, interfecit. Et cum spoliis onustus rediret, sororem obviam habuit, quæ viso paludamento sponsi sui, qui unus ex Curiatiiis erat, flere cepit. frater eam occidit, qui apud dumviros condonatus, ad populum provocavit, ubi patris lachrymis condonatus, ab eo expiandi gratia sub Tigillum missus.

sus, quod nunc quoq; uicæ suppositum Sororium appellatur. Metius Suffecus dux Albanorū, cum se inuidiosum apud ciues uideret, quod bellū solo trigeminorum certamine finisset, ut rē corrigeret, & eiētes, et Fidenates aduersum Romanos incitauit. Ipse a Tullio in auxilium accersitus, aciem in collē subduxit, ut fortunam belli experiretur, ac sequeretur. Quare Tullus intellecta, magna uoce ait, illud suo iussū Metiū facere. Quare hostes territi, uicti q; sunt. Postera die Metius cum ad gratulā dū Tullio uenisset, iussū ipsius quadrigis religatus, ac in diuersa distractus ē.

De Anco Martio Romanorum Rege quarto.

Ncus Martius Numæ Pompilii ex filia nepos æquitate, et religione auo similis, Latinos bello domuit. Auentinum, et Ianiculū montes urbi addidit. Noua mœnia oppido circumdedit. Syluas ad usum nauium publicauit. Salinarum uectigal instituit. Carcerem primus ædificauit. Hostiam, Coloniam maritimis commeatibus opportunā in ostia Tyberis deduxit. Ius fœciale, quo legati ad res repetendas uerētur, ab Equicolis transtulit, quod primus fertur Hesus excogitasse. his rebus intra paucos dies confectis, immatura morte præreptus, non potuit præstare, quale in promiserat, Regem.

De Lucio Tarquinio Prisco Romanorū Rege. v.

Lucius Tarquinius Priscus Lucumo Græci Demarathi filius, Corinthi tyrannidem fugiens, in Hetruriā cōmigravit. Ipse Lucu-

mo dictus, urbe Tarquinii profugus, Romam petit. Adueniens aquila pileum sustulit, et cum alte subuolasset, reposuit. Tanaquil coniux, auguriorum perita, regnum ei portendi intellexit. Tarquinius pecunia, et industria dignitate, atque etiam Anci regis familiaritatem consecutus, a quo tutor liberis relictus, regnum intercepit, et ita administravit, quasi iure adeptus fuisset. Centum Patres in curiam legit, qui minorum gentium sunt appellati. Equitum centurias numero duplicavit, nomina mutare non potuit, Accii Naviis auguris auctoritate deterritus, qui fidem artis suae nouacula, et cote firmavit. Latinos bello domuit. Circum maximum aedificavit. Ludos magnos instituit. De Sabinis, et Priscis latinis triumphavit. Murum lapideum urbi circumdedit. Filium. xiii. annorum, quod in praelio hostem percussisset, praetexta, et bulla donavit. Unde haec ingenuorum pueros insignia esse coeperunt. Post ab Anci liberis, immissis percussoribus, per dolum regno exutus est, et interfectus.

De Servio Tullio Rege sexto.

Eruius Tullius. P. Corniculani, et Ocretiae
 f captivae filius, cum in domo Tarquinii Priscae educaretur, flammæ species caput eius amplexa est. Hoc viso, Tanaquil summam ei dignitatem portendi intellexit. Coniugi suasit, ut ita eum, ut liberos suos educaret. Qui cum adolevisset, generum Tarquinio assumptus est. Et cum rex occisus esset, Tanaquil ex altiore loco ad populum despicens ait, Priscum Tarquinium gravi quidem, sed non letali vulnere

accepto, petere, ut interim, dum conualefcit, Seruio
 Tullio audiētes effent. Seruius Tullius quasi pre-
 cario regnare cœpit, sed recte imperium administra-
 uit. Hetruscos sæpe domuit, collē Quirinalē, et Vi-
 minalem et Exquilias urbi addidit. Aggerem, fos-
 sasq; fecit. Populū in quatuor tribus distribuit, ac post
 plebi distribuit. Annonam, mensuras, pondera, clas-
 ses, centuriasq; constituit. Latinorum populis per sua-
 sit, uti exemplo eorum, qui Dianæ Ephesiæ ædem fe-
 cissent, et ipsi ædem Dianæ in Auentino ædificarēt.
 Quo effectu, bos cuidam Latino miræ magnitudinis
 nata est, responsum somnio datum, eum populū sum-
 mam imperii habiturū, qui prius bouem illā immo-
 lasset. Latinus bouem in Auētinum egit, et causam
 sacerdoti romano exposuit. Ille callidus, dixit prius
 eum uiuo flumine manus abluere debere. Latinus
 dum ad Tyberim descendit, sacerdos bouem immo-
 lauit. Ita imperium ciuibus, sibi gloriam factō, consi-
 lioq; vindicauit. Seruius Tullius filiam alteram fe-
 rocem, mitem alteram habens, cum Tarquinii super-
 bi filios pari animo uideret, ut omnium mentes mo-
 rum diuersitate leniret, ferocem mitem, mitem ferocem
 matrimonium dedit. Sed mites seu forte, seu fraude
 perierunt. Feroces morum similitudo coniunxit. Sta-
 tim Tarquinii Superbus a Tullia incitatus aduocat
 to Senatu, regnum paternum repetere cœpit. Qua-
 re audita, Seruius, dum ad curiam properat, iussu
 Tarquinii gradibus deiectus, et domū refugiens, in-
 terfectus est. Tullia statim in forum properauit, et
 prima coniugem regem salutauit, a qua iussa turba

recedere, cum domum rediret, viso patris corpore, mulionem euitantem, super ipsum corpus carpentum agere præcepit. Vnde uicus ille sceleratus dictus. Postea Tullia cum coniuge in exilium acta.

De Tarquinio Superbo Romanorū
Rege septimo.

Arquinius Superbus cognomen moribus meruit. Occiso Seruio Tullio, regnum scelestè occupauit, tamen bello strenuus, Latinos, Sabinosq; domuit, Suessam Pometiæ Hetruscis eripuit. Gabios per sextum filium simulato transfigio in potestatem redegit. Et ferias Latinas primus instituit. Lacus in Circo, et cloacam maximam fecit, ubi totius populi uiribus usus est, unde illæ fossæ Quiritiæ sunt dictæ. Cum Capitolium inciperet, caput hominis inuenit. Vnde cognitum est eam urbem caput gentium futuram. et cū in obsidione Ardeæ filius eius Lucretiæ stuprum intulisset, cum eo in exiliū actus, ad Porsenam Hetruriæ regē confugit, cuius opere regnum retinere tentauit. Pulsus, Cumas concessit, ubi per summam ignomiā reliquū uitæ tēpus exegit.

De Tarquinio Collatino.

Arquinius Collatinus sorore Tarquinii Superbi genitus, in contubernio iuuenum regiorum Ardeæ erat. Vbi cum forte in liberiore conuiuio coniugem suam unusquisq; laudaret, placuit experiri. Ita q; equis Romam petunt. Regias nurus in conuiuio, et luxu deprehēdunt, exinde Collatiam

de Collatiã petunt. Lucretiam iter ancillas in lanificio offendunt. Ita ea pudicissima iudicatur. Ad quã corrupendam Tarquinius Sextus nocte Collatiam rediit, et iure propinquitatis in domum Collatini venit, et in cubiculum Lucretiæ irrupit, pudiciã expugnauit. Illa postero die aduocatis patre et coniuge, rem exposuit, et se cultro, quẽ ueste texerat, occidit. Illi in exitum regum coniurarunt, eorumq; exilio necem Lucretiæ uindicauerunt.

De Iunio Bruto primo Romanorũ consule.

i Iunius Brutus sorore Tarquini Superbi genitus, cum eandem fortunam timeret, inquam frater inciderat, qui ob diuitias & prudentiam fuerat ab auunculo occisus, stultitiam finxit. Vnde Brutus dictus. Iuuenibus regis Delphos euntibus ridiculi gratia comes adscitus, baculo sambuceo aurum infusum deo donum tulit. Vbi responsum est, eum Romæ summam potestatem habiturum, qui primus matrẽ oscularetur, ipse terram osculatus est. Deinde propter Lucretiæ stuprum, cũ Tripitino, et Collatino in exitum regum coniurauit. Quibus in exilium actis, primus consul creatus, filios suos, fratrisq; quod cum Aquilius, & Vitellius ad recipiendum in urbem Tarquinius coniurauerant, uirgis cæsos securi percussit. Deinde in prælio, quod aduersus eos gerebat, singulari certamine cum Arunte filio Tarquini congressus, se ambo mutuis uulneribus occiderunt. Cuius corpus in foro positum, a collega laudatum, matronæ anno luxerunt.

De Horatio Coclite.

Porsēna rex Hetruscorum, cum Tarquinios in urbē restituere tentaret, et primo impetu Ianiculum cepisset, Horatius Cocles illo cognomine, quod in alio prælio oculum amiserat, pro ponte Sublitio stetit, et aciem hostium sustinuit, donec pons a tergo interrupteretur, cum quo in Tyberim decidit, et armatus ad suos tranavit. Ob hoc ei tantū agri publice datū est, quantū uno die circum arari potuisset, statua quoq; ei in Vulcanali posita.

De Mutio, qui manum foculo immisit.

Cum Porsēna Rex urbem obsideret, Mutius Scaevola Cordus uir Romanæ constantiæ senatum adiit, et ueniam transfugendi petiit, necem regis repromittens. Accepta potestate, in castra Porsēnæ uenit, ibiq; purpuratum pro rege deceptus occidit. Apprehensus, et ad regē pertractus dexteram aris imposuit, hoc supplicii ab ea exigens, quod in cæde peccasset. Vnde cum misericordia regis abstraheretur, quasi beneficium referens ait, trecentos aduersum eum similes coniurasse. Qua re ille territus, bellum acceptis obsidibus deposuit. Mutio prata trans Tyberim data ab eo Mutia appellata. Statua quoq; ei honoris gratia constituta est.

De Cœlia Virgine.

Porsēna Cœliam uirginem nobilem inter obsides accepit, quæ deceptis custodibus,

noctu castris eius egressa, equum, quem fors dederat, arripuit, et Tyberim traiecit. A Porsena per legatos repetita, reddita. Cuius ille uirtutem admiratus, cum quibus optasset in patriam redire permisit. Illa uirgines, puerosq; elegit, quorum aetatem iniuriæ obnoxiam sciebat, huic statua equestris in foro posita.

De Morte Fabiæ gentis.

Omani cum aduersum Veientes bellaret, eos sibi hostes familia Fabiorum privato nomine deposcit, et profecti trecenti sex die æ Fabio consule fuerunt. Cum sæpe uictores extitissent, apud Cremërã fluum castra posuerunt. Veientes ad dolos conuersi, pecora ex aduerso in conspectu illorum posuerunt, ad quæ progressi Fabii, in insidias delapsi, ad unum occasione perierunt. Dies quo id factum, inter nefastes relatus. Porta, qua profecti fuerant, scelerata est appellata. Unus ex ea gente propter imuberem aetatem domi relictus, genus propagauit ad Q. Fabiũ Maximum, qui Hannibalẽ mora fregit, cunctator ab obtrektoribus dictus.

De Lucio Valerio Publicola.

Lucius Valerius Volesi filius, primum de Veientibus, iterũ de Sabinis, tertio de utrisq; gentibus triumphauit hic, quia in locum Tricipitini collegæ consulem subrogauerat, et domũ in Velia tutissimo loco habebat, in suspicionem regni affectati uenit. Quo cognito, apud populum questus

q̄ de se tale aliquid timuissent, immisit qui domum suam diruerent. Secures etiã fascibus dempsit, eosq; in populi contione submisit. Legem de prouocatione a magistratibus ad populum tulit, hinc Publicola dictus. Cum diem obiisset, publice sepultus, et annuo matronarum luctu honoratus est.

De Aulo Posthumio.

Arquinius eiectus ad Maniliũ Tusculanũ
 e generum suum confugit qui cum Latio cõ
 citato, Romanos grauiter urgeret, Aulus
 Posthumius dictator dictus, apud Regilli lacum cum
 hostibus conflixit. Vbi cum uictoria mutaret, Magi-
 ster equitum equis frenos detrahi iussit, ut irreuoca-
 bili impetu ferrentur, ubi et aciem Latinorum fude-
 runt, et castra ceperunt. sed inter eos duo iuuenes cã
 didis equis insigni uirtute apparuerunt, quos dicta-
 tor quæsitos, ut dignis muneribus honoraret, non re-
 perit. Castorem et Pollucem ratus, communi titulo
 dedicauit.

De Lucio Quintio Cincinnato.

Vnus Quintus Cincinnatus filium Cesonẽ
 l petulantissimum abdicauit, qui & a censo-
 ribus notatus, ad Volscos, & Sabinos con-
 fugit, qui duce Cælio Graccho bellũ aduersum Ro-
 manos gerebant, & Q. Minutiũ consulem in Algi-
 do monte obsidebant. Quintus dictator dictus. ad
 quem missi legati, nudum eum arantem trans Tyber-
 um offenderunt, qui insignibus sumptis consulẽ ob-

fidione liberauit. Quare a Minutio, et eius exercitu
 obsidionali corona donatus est. Vicit hostes. Ducē eo-
 rum in deditonem accepit, et in triumphi die ante cur-
 rum egit. Sextodecimo die dictaturam, quam acce-
 perat, deposuit, et ad agriculturam reuersus, iterum
 post viginti annos Dictator dictus, Spurium Meliū
 regnum affectantem a Seruilio Hala magistro equi-
 tum occidi iussit. Domū eius solo æquauit. Vnde lo-
 cus ille Aequimeliū dictus.

De Menenio Agrippa Romanæ pacis
 insigni arbitro.

Enenius Agrippa cognomēto Lanatus, dux
 m electus, aduersum Sabinos, de iis triūpha-
 uit, et cum populus a patribus secessisset,
 q̄ tributū, & militiā toleraret, nec reuocari posset,
 Agrippa apud eū, olim inq̄t, humani artus cū uen-
 tre oiosum cernerēt, ab eo discordarūt, et suū illi
 ministerium negauerunt. Cum eo pacto et ipsi defice-
 rent, intellexerunt uentrem acceptos cibos per omnia
 membra digerere, et cum eo in gratiam redierunt.
 Sic Senatus, et populus quasi unum corpus discordia
 pereunt, concordia ualent. hac fabula populus re-
 gressus est. Creauit tamen Tribunos ple. qui liberta-
 tem suam aduersum nobilitatis superbiam defende-
 rent. Menenius autē tanta paupertate decessit, ut eū
 populus collatis quadrantibus se peliret, locum se-
 pulchro Senatus publice daret.

De Cneo Martio Coriolano.

NEUS Martius captis Coriolis urbe Volscorum, Coriolanus dictus, ob egregia militiæ facinora a Posthumio optionem munerum accipiens, equum tantum, et hosti item sumpsit, uirtutis, et pietatis exemplum. Hic consul graui anno na aduectū e Sicilia frumentū magno pretio, dandū populo curauit, ut hac iniuria plebs agros, non seditiones coleret. Ergo a tribuno plebis Decio die dicta, ad Volscos cōcessit, eosq; duce Actio Tullio aduersus Romanos cōcitauit, et ad quartum ab urbe lapidē castra posuit. Cumq; nullis ciuium legationibus flecteretur, a Veturia matre, et Volunnia uxore matronarum numero comitata motus, omisso bello, ut proditor occisus est. Ibi templum Fortunæ muliebri constitutum est.

De Licinio Stolone primo Cos ex plebe.

Abius Ambustus ex duabus filiis alteram f Licinio Stoloni, alteram Aulo Sulpitio patritio coniugem dedit. Quarum plebeia cū sororem salutarer, cuius uir tribunus militum consulari potestate erat, fascēs licterios foribus appositos indecenter expauit, a sorore irrisa, marito quæsta, qui adiuuante socero, ut primum tribunatum plebis aggressus est, legem tulit ut alter Cōsul ex plebe crearetur. Lex resistente Appio Claudio, lata tamen. Et primus Licinius Stolo consul factus. Idem lege sancit, necui plebeio plus centum iugera agri habere

liceret. Et ipse cum iugeracentum quinquaginta haberet, et altera emancipati filii noīe possideret, in iudiciū uocatus, et primus oīum sua lege punitus est.

De Virginio Centurione filiaē occisore.

Opulus Romanus cum seditiosos magistratus ferre non posset, decemuiros legibus scribēdis creauit, qui eas ex libris Solonis trās latas duodecim tabulis exposuerunt. Sed cum pacto dominationis magistratum sibi prorogarent, unus ex ipsis Appius Claudius Virginiam Virginii centurionis filiam in Alguido militantis adamauit, quam cum corrumpere non posset, cliētem subornauit, qui eā in seruitutem deposceret, facile uicturus cum ipse esset accusator, et iudex. Pater re cognita, cum ipso iudici die su peruenisset, et filiam iam addictam uideret, ultimo eius alloquio impetrato, cū eam in secretum abduxisset, occidit, et corpus eius humero gerens ad exercitum profugit, et milites ad uindicandum fācinus accendit, qui creatis decem tribunis Auetinum occuparunt. Decemuiros abdicare se magistratu preceperūt, eosq; omnes aut morte, aut exilio punierūt. Appius Claudius in carcere necatus est.

De Aesculapio Romam aduecto.

Omani ob pestilentiam responso monente, ad Aesculapium Epidauro accersendū decem legatos prinape. Q. Volumnio miserunt. Qui cum eō uenissent, et simulacrum ingens mirarentur, anguis e sedibus eius elapsus uenerabi-

lis, nō horribilis per mediam urbem cum admiratio-
ne omnium ad nauem Romanorum perrexit, et se in
Volumnii tabernaculo conspirauit. Legati deum ue-
hentes Antium prouecti sunt, ubi per mollitiem ma-
ris anguis proximum Aesculapii sanum petiit, et
post paucos dies ad nauim rediit, et cum aduerso Ty-
beri subueheretur, in proximam syluam desiluit,
Vbi templū ei constitutum, et pestilentia mira celeri-
tate sedata est.

De Furio Camillo Urbis Ro. Liberatore.

Vrius Camillus cum Phaliscos obsideret, ac
f ludi literarum magister principū filios ad
eum adduxisset, uinctum eum iisdem pue-
ris in urbem redigendum, et uerberandum tra-
didit. Statim Phalisci se ei ob tantam iustitiam dedi-
derunt. V eos decēni obsidione domuit, deq; iis triū
phauit. Post modum crimini datum, q̄ albis equis
triumphasset, et prædam inique diuisisset, die dicta
ab Apuleio tribuno Plebis damnatus, Ardeam con-
cessit. mox cum Galli Senones relictis ob sterilitate
agrū suū, Clusiū Herruriae obsiderent, missi sunt
Romani tres legati, qui Gallos monerēt, ut ab oppu-
gnatione desisterent. Ex iis unus contra ius gentium
in aciem processit, et ducem Senonum interfecit. Quo
cōmoti Galli petitis in deditiōem legatis, nec in terra
Romā penerunt, et exercitum Romanum apud
Alliam fluiuium occiderūt die xvi Kal augusti, qui
dies inter nefastos relatus Alliensis dicitur. Victores
Galli urbem intrauerunt, ubi nobilissimos senū in

curulibus, et honorum insignibus primo ut deos uenerati, deinde ut homines despicati interfecere. Reliqua inuentus cum Manlio in Capitolium fugit, ubi obfessa Camilli uirtute liberata est, qui absens Dictator dictus, collectis reliquiis, Gallos in prouisos interne-
tione occidit. Populū Ro. migrare Veios uolentē reti-
nuit. Sic et oppidū auibus, et auers oppido reddidit.

De Manlio Capitolino.

Manlius ob defensum capitolium, Capitolinus
dictus, sexdecim annorū uoluntarium mili-
tem se obtulit. Triginta septem militaribus
donis a suis ducibus ornatus, uigintitres cicatrices in
pectore habuit. Capta urbe autor in Capitolium fu-
gendi. Quadam nocte clangore anseris excitatus,
Gallos ascendētes deiecit. Patronus a ciuibus appel-
latus, et sarre donatus est. Donū etiā in Capitolio pu-
blice accepit. Quia superbia elatus, cū a Senatu sup-
pressisse Gallicos thesauros argueretur, & addictos
propria manu liberaret, regni affectati suspitione,
in carcerem coniectus, populi consensu liberatus est.
Rursus cum in eadem culpa, et grauius perseuera-
ret, et reus factus, et ob conspectū Capitolii amplia-
tus, alio deinde loco damnatus, et de saxo tarpeio præ-
cipitatus. Domus diruta, bona publicata. Gentilitas
eius Manlii cognomine iurauit, nequis postea Capi-
tolinus uocaretur.

De Cornelio Cossō.

Idemates fidei Romanorū hostes, ut sine spe
f. uenire fortius dimicaret, legatos ad se misit.

fos interfecerunt, ad quos Quintius Cincinnatus Dictator missus, magistrum equitum habuit Cornelium Cossium, qui Larten Tolumniũ ducẽ, sua manu interfecit. De eo spolia opima Ioui Pheretrio secundus ab Romulo consecrauit.

De Publio Decio patre.

D ECIUS MUS bello Samnitico sub Valerio Maximo et Cornelio Cossio cõsulibus tribunus militum exercitu in angustiis Gauri montis insidiis hostium clauso, accepto, quod postulauerat, præsidio, in superiore locum euasit. hostes terruit. Ipse intempesta nocte per medias custodias somno oppressas incolumis euasit. Ob hoc ab exercitu ciuica corona de quercu, quæ dabatur ei, qui ciues in bello seruasset, obsidionali, quæ dabatur ei, qui obsidione ciues liberasset, donatus est. Cõsul bello Latino collega Manlio Torquato positus apud Vesperim fluuium castris, cum utriq; consuli somnio obuenisset, eos uictores futuros, quorum dux in prælio cecidisset, cũ colloquio cum collega somnio conuenisset, ut cuius cornu in acie laboraret, diis se manibus uoueret inclinante sua parte, se et hostes per Valerium pontificem diis manibus deuouit. Impetu in hostes facto, uictoriam suis reliquit.

De Publio Decio filio.

PUBLIUS DECIVS DECI filius, primo consul de Samnitibus triumphauit. Spolia de iis Cereberi consecrauit. Iterũ, et tertio consul mul-

et domi, militiæq; gessit. Quarto consulatu cum Fabio Maximo, cum Galli, Samnites, Umbri, Tusci contra Romanos cõspirassent. ibi exercitu in aciẽ ducto, et cornu inclinante exemplum patris imitatus aduocato. M. Livio pontifice hastæ insistent, et solēnia uerba respondens, se et hostes diis manibus deuouit, impetu in hostes facto, uictoriam suis reliquit. Corpus a collega laudatum, magnifice sepulcrum est.

De Tito Manlio Torquato.

Titus Manlius Torquatus ob ingenii, et lingue tarditatem a patre rus relegatus, cum audisset ei diem dictam a Pomponio Trib. Pl. noctu urbẽ petit. Secretum colloquiũ a tribuno impetrauit, et gladio stricto, dimittere eũ accusacionem terrore multo compulit. Sulpitio dictatore tribuni militum Gallum prouocatorẽ occidit. Torquem ei detractum ceruici suæ iduit. Consul bello Latino filium suum, quod contra imperium pugnasset, securi percussit. Latinos apud Ueserim flumiũ Decii collega deuotione superauit. Cõsulatũ recusauit, quod diceret neq; se populi uitia, neq; illum seueritatem suam posse sufferre.

De Marco Valerio Coruino.

Elíquias Senõnũ Canullus persequebatur aduersum ingentem Gallum prouocatorem solus Valerius Trib. militum oibus territis processit. Cornus ab ortu solis galeæ eius insedit, et inter pugná dũ ora, oculosq; Galli uerberauit. hoste

deuicto Valerius Corvinus dictus. hic cum ingens multitudo ære alieno oppressa Capuā occupare tentasset, et ducē sibi Quintiū necessitate compulsū fecisset, sublato ære alieno, seditionem compressit.

De Pontio Thelesino.

Aius Veturius, et Spurius Posthumus consules bellum aduersum Sānites gerentes, a Pontio Thelesino duce hostium per insidias seducti sunt. Nam ille simulatos transfugas misit, qui Romanis dicerent, Luceriam a Samnitibus obsideri in Apulia, quo duo itinera ducebant, aliud longius, et tutius, aliud breuius, et periculosius. Festinantibus itaq; cum insidias statuisset, qui locus furcula Caudinæ uocatur, Pontius acutum patrē Herēnium rogauit, quid fieri placeret, ille ait, aut omnes occidendos, ut uires frangerentur, aut omnes dimittendos, ut beneficio obligarentur. Vtroq; improbatō consilio, omnes sub iugum misit ex fœdere, quod a Romanis improbatum est. Posthumus Samnitibus deditus, nec receptus est.

De Lucio Papyrio Curse.

Vcius Papyrius a uelocitate Curse, cū cōsullem se aduersis omnibus aduersum Samnites progressum esse sensisset, ad auspicia reptenda Romam regressus, edixit Fabio Rutiliano, quē exeratui præponebat, ne manum cum hoste confere-ret. Sed ille opportunitate ductus pugnauit. Reuersus eum se curri ferire uoluit, ille in urbem confugit, nec

supplicē tribuni tuebantur. Deinde pater lachrymis, populus precibus ueniam impetrarūt. Papyrius de Sānitibus triumphauit. Idem Prænesie cum prætorē grauissime increpauisset, expēdi inquit lictor se cures, et cum eum metu mortis attonitum uidiisset, incommo- dam ambulanti- bus radicem excidi iussit.

De Quinto Fabio Rutiliano.

q Vintus Fabius Rutilianus, primus ex ea fa-
milia ob uirtutem Maximus, magister equi-
tum a Papyrio Cursore securi penē percuf-
sus, primum de Apulis et Lucerinis. Iterū de Samni-
tibus, tertio de Gallis, Umbris, Marsis, atq; Tuscis tri-
umphauit. Cēsor Libertinos trib. amouit. Iterū Cē-
sor fieri noluit, dicens non esse ex usu Reip. eosdem
Censōres sæpius fieri. hic primus instituit, uti equites
Romani idibus Quītilibus ab æde Honoris equis in-
sidentes in capitolium transirent. Mortuo huic tantū
æris populi liberalitate congestum, ut inde filius ui-
sitationem, et epulas publice daret.

De Marco Curio Dentato.

m Arcus Curius Dentatus primo de Samniti-
bus triumphauit, quos usq; ad mare superū
perpactauit. Regressus in concione, ait tan-
tum agri cepi, ut solitudo futura fuerit, nisi tantum
hominum cepissem, tantum porro hominū cepi, ut fa-
me perituri fuerint, nisi tantum agri cepissem. Iterū
de Sabinis triumphauit. Tertio de Lucanis ouans ur-
bem introiuit. Pyrrhū Regem Epeirotarū Italia ex-

pulit quaterna dena agri iugera uiritim populo diuisit. sibi deinde totidem constituit, dicens neminē esse debere, cui non tantum sufficeret. Legatis Samnitum aurum offerentibus, cum ipse in foco rapa torrēret, malo inquit hæc in fictilibus meis esse, et aurum habentibus imperare. Cum interuersæ pecuniæ argueretur, cadum ligneum, quo uti ad sacrificia consueverat, in mediū protulit iurauitq; se nihil amplius de præda hostili in domū suam cōuertisse. A quā deinde Anienem manibus hostium in urbem induxit. Tribunus plebis Patres auctores fieri coegit comitis, quibus plebeius magistratus creabatur, ob hæc merita domus ei apud Tiphatham, et agri iugera quingenta publice data.

De Appio Claudio Cæco.

Ppius Claudius Cæcus in Cēsura libertinōs quoq; in Senatum legit, epulandi, decā tandiq; ius tibiānibus in publico ademit. Duæ familiæ ad Hercules sacra sunt destinatæ. Potitiorum & Pinariorum. Potitios Hercules sacerdotēs pretio corrupit, ut sacra Herculeæ seruos publicos edocerent, unde cæcatus est. Gens Potitiorum funditus periit. Ne consulatus cum plebeis cōmunicaretur, acerrime resistit, ne Fabius solus ad bellum mitteretur, contradixit Sabinos, Samnites Hetruscōs bello domuit. Viam usq; Brūdusium strauit lapidibus, unde illa Appia dicta, aquam Anienem in urbē induxit. Cēsuram solus oī quinquēnio obtinuit. cū de pace Pyrrhi ageretur, et gratia potentum per legatum

Cineã pretio quæreretur, senex et cæcus lectica in senatũ latus, turpissimas cõditiones magnifica oratione discussit.

De Pyrrho Rege Eperrotarum.

Yrrhus Rex Eperrotarum materno genere
 p ab Achille, paterno eb Hercule oriũdus, cũ
 imperium orbis agitans Romanos potẽters
 uideret, Apollinem de bello consuluit. Ille ambigu e
 respõdit. Aio te Aecada Romanos uincere posse. hoc
 dicto in uoluntatem tracto, auxilio Tarẽtinis uenit,
 bellum Romanis intulit, Leuinum consulem apud
 Heracleam Elephantorũ nouitate turbauit. Cumq;:
 Romanos aduersis uulneribus occisos uideret, ego
 inquit talibus uiris breui orbem terrarum subige-
 re potuissem. Amicis gratulantibus, quid mihi cum
 tali uictoria inquit, ubi exercitus robur amittam? ad
 uigesimum ab urbe lapidem castra posuit, captiuos
 Fabricio gratis reddidit. V iso Leuinii exercitu, eã dẽ
 sibi ait aduersum Romanos, quã Herculi aduersus
 hydram fuisse fortunã, A Curio, et Fabricio supe-
 rat, Tarentum refũgit, in Siciliam traiecit. Mox in
 Italiam Locros regressus, pecuniã Proserpine auehe-
 re tentauit. Sed ea naufragio elata est. Tũ in Graciã
 regressus, dum Argos oppugnaret, ictu tegulæ pro-
 stratus est. Corpus ad Antigõnum Regẽ Macedoniae
 delatum, magnifice sepultum.

De Volsinis.

u Olsinii Hetruriae nobile oppidũ luxuria
 penẽ perierũt. Nã cum temere seruos ma-

numitterent, dum in curiam legerent, consensu feruorum oppressi, cum multa indigna pateretur, clam Roma auxilium petierunt. Missusq; Decius Murena mox Libertinos omnes aut in carcere necauit, aut dominis in seruitutem restituit.

De Appio Claudio Caudace.

Pius Claudius Victis Volsiniensibus cognomen
 a mento Caudax, frater Cæci fuit. Cōsul ad Mamertinos liberandos missus quorum arcem Carthaginenses, et Hiero rex Syracusanus obsidebant primo ad explorandos hostes fretum piscatoria naue traiecit, et cum duce Carthaginensium egit, ut præsidium arce deduceret. Rhegium regressus quinqueremē hostiū copiis pedestribus cepit, phalangem in Siciliam traduxit. Carthaginenses Messana expulit. Hierōna Regē prælio apud Syracusas in deditiōne accepit, qui eo periculo territus Romanorum amicitiam petiit, eisq; postea fidelissimus fuit.

De Cneo Duillio et Himilcone Pœnorū duce.

Neus Duillius primo punico bello dux contra Carthaginenses missus, cū uideret eos multum mari posse, classem magis ualidam, quā decōrā fabrefecit, et quas Coruos uocauere, manus ferreas cum irrisu hostiū primus instituit. Quibus inter pugnandum hostium nauers apprehendit, qui uicti, et capti sunt. Himilco dux classis Carthaginem fugit, et a Senatu quæsiuit, quid faciendū censerent? omnibus ut pugnaret, acclamantibus, Fecit inquit

quit, et uictus sum. sic poenam crucis effugit. Nam apud Poenos dux male re gesta puniebatur. Duillio concessum est, ut praelucente funali, et praeinente tibicine, a caena publice rediret.

De Attilio Calatino.

Attilius Calatinus dux Romanorum aduersus Carthaginienses missus, maximis, et munitissimis ciuitatibus, Aetna, Drepano, Lilybaeo hostilia praesidia deiecit. Panormum cepit, totamque Siciliam peruagatus, paucis nauibus, magnam hostium classem, duce Hannibale, superauit. Sed cum ad Camerinam ab hostibus obsessam festinaret, a poenis in angustiis clausus est, ubi tribunus militum Calpurnius Flamma acceptis trecentis in superiorem locum euasit. Consulem liberauit. ipse cum trecentis pugnans cecidit, et postea ab Attilio semianimis inuentus, et sanatus, magno postea terrori hostibus fuit. Attilius gloriose triumphauit.

De Marco Attilio Regulo.

Arcus Attilius Regulus consul, fufis Salentinis, triumphauit, primusque Romanorum ducum in Africam classem traiecit, quassatas, duce Hannibale, nauis longas, tres et sexaginta accepit. Oppida ducenta, et hominum ducenta millia cepit. absente eo coniugi eius, et liberis ob paupertatem sumptus publice dati. Mox arte Xantippi Lacedaemonii mercenarii militis captus, in carcerem missus, legatus de permutandis captiuis Romam missus, dato

ff

ireiurando, ut si non impetrasset, ita denuum rediret. in Senatu conditionē dissuasit, reiectisq; a se coniuge, et liberis, Carthaginem regressus, ubi in arcam ligneam coniectus, clavis introrsum adactis, uigiliis, ac dolore punitus est.

De Quinto Luctatio Catulo.

q **V**intus Luctatius Catulus primo Punico bello trecentis nauibus aduersum Pœnos profectus, sexcentas eorū nauers cōmeatibus, & aliis oneribus impeditas duce Himilcōne apud Egates in insulas inter Sicialiā et Africā depressit, sinemq; bello iposuit. Pacē petētibus hac cōditione cōcessit, ut Sicalia Sardinia, et cæteris insulis intra Italiā, Africāq; decederēt, Hispania contra Hiberū flumiū abstineret.

De Hannibale Carthaginiensi duce.

h **A**nnibal Hamilcaris filius. xi. annos natus a patre aris admotus odium in Romanos perenne iurauit. Exinde socius, & miles in castris patris fuit. Mortuo eo causam belli quærens, Saguntum Romanis fœderatam intra sex menses euertit. Tum alpiibus patefactis, in Italiam traiecit. P. Scipionem apud Ticinum, Sempronium Longum apud Trebiam, Flamminium apud Trasimenum, Paulum et Varronē apud Cānas superauit. Cumq; urbem capere posset, in Cāpaniā diuertit, cuius delitius elanguit. Et cum ad tertium ab urbe lapidem castra posuisset, tempestatibus repulsus primum a Fabio Maximo frustratus, deinde a Valerio Flacco re-

pulsus, a Graccho et Marcello fugatus, in Africam reuocatus, a Scipione superatus, ad Antiochum Regem Syriae cōfugit, eumq; hostem Romanis fecit, quo uicto ad Prusiā Bithyniae regem concessit. Vnde Romā legatione repetitus, hausto, quod sub annuli gemma habebat, ueneno, absumptus est, positus apud Libyssam in arca lapidea, in qua hodie quoq; inscriptum est, Hannibal hic situs est.

De Quinto Fabio Maximo.

Virtus Fabius Maximus cunctator, ut Verucosus a ueruca i labris, ita Ovicula a clementia morū. Cōsul de Liguribus triumphauit. Hannibalem mora fregit. Minutium magistrum equitum imperio æquari sibi passus est, & nihilo minus periclitanti subuēnit. Hannibalē in agro Falerno iclusit. Manlium Statilium trans fugere ad hostes uolentem, equo, et armis donatis retinuit, & Luciano cuidam fortissimo ab amore mulieris infrequēti, eandem emptam dono dedit. Tarentum ab hostibus recepit. Herculis signum inde translātū in Capitolio dedicauit. De redemptione captiuorum cū hostibus pepigit, quod pactum cum a Senatu improbaretur, fiendum suum ducentis millibus uendidit, et fidei satisfecit.

De Publio Scipione Nasica.

Vblius Scipio Nasica a Senatu uir optimus iudicatus, matrē deūm hospitiū recepit. cum aduersum auspiciā consulem se a Graccho nominatū cōperisset, magistratū se abdicauit.

statuas, quas sibi quisq; per ambitionem in foro ponebat, sustulit, Consul Delminium urbem Delmatarū expugnauit, imperatoris nomen a militibus, et ab Senatu triūphū recusauit oblatum. Eloquentia primus, Iuris scientia consultissimus, ingenio sapientissimus fuit, unde uulgo Corculum dictus.

De Marco Marcello.

Arcus Marcellus Viridomarum Gallorū
 m ducem singulari praelio fudit, spolia legit apud Nolam, Hānibalem primus locorum angustia adiutus uinca docuit. Syracusas per tres annos expugnauit, et cum per calumniam triumphus ei a Senatu negaretur, de sua sentētia in Albano monte triumphauit. Quinquies consul, insidiis Hanibalis deceptus occubuit, et magnifice sepultus. Ossa Romanam remissa, a prædonibus intercepta perierunt.

De Livia Claudia uirgine Vestali.

Annibale Italiam deuastante, ex respōso li
 brorum Sibyllinorum mater deūm è Pessinunte accersita, cum aduerso Tyberi uerberetur, repente in alto stetit, et cum moueri nullis uiribus possēt, ex libris cognitum est castissimæ denuum fœminæ manus moueri posse. Tum Claudia uirgo uestalī falso incestu suspecta, deam orauit, ut si pudicam sciret, sequeretur. Et Zona imposita nauem mouit. Simulachrū matris deūm aduexit, Templū edificauit Nasicæ, qui uir optimus indicabatur.

De Marco Porcio Catone.

Arcus Porcius Cato genere Tusculanus a
 m Valerio Flacco Romam sollicitatus, tribunus
 militum in Sicilia, Quæstor sub Scipione fortis-
 simus, Prætor iustissimus fuit. In prætura Sardiniam
 subegit, Vbi ab Ennio græcis literis institutus, consul
 Celtiberos domuit. Et ne rebellare possent, literas ad
 ciuitates singulas misit, ut muros diruerent, cum unaquæque
 sibi soli imperari putaret, fecerunt. Syriaco bello tribu-
 nus militum sub Marco Attilio Labronio occupatis
 Thermopylarum iugis, præsidium hostium depulit. Cen-
 sor. L. Flamminium consularem Senatu mouit, quod
 ille in Gallia ad cuiusdam scorti spectaculum eductum.
 quendam in carcere in conuiuio iugulari iussisset. Ba-
 silicam suo nomine primus fecit. Matronis ornamenta
 erepta Oppia lege repetentibus restitit. Accusator assiduus
 malorum, Galbæ octogenarius accusauit. Ipse
 quadragies quater accusatus gloriose absolutus. Car-
 thaginem delendam censuit post octuaginta annos fu-
 lum genuit, Imago huius funeris gratia produci solet.

De Claudio Nerone et Hasdrubale
fratre Hannibalis.

h Hasdrubal frater Hannibalis ingentibus co-
 piis in Italiam traiecit, Actumque erat de Ro-
 mano imperio, si coniungere Hannibali co-
 piis potuisset. sed Claudius Nero, qui in Apulia cum
 Hannibale castra coniunxerat, relicta in castris par-
 te, cum delectis ad Hasdrubalem properauit, et se Li-
 ff iii

uo collēgæ apud Senam oppidum, & Metaurum flumen coniunxit, Amboq; Hasdrubalem uicerunt. Nero regressus, pari celeritate, qua uenerat, caput Hasdrubalis ante uallum Hannibalis proiecit. Quo ille uiso, uinci se fortuna Carthaginis confessus est. ob hæc Linius triūphans, Nero ouans, urbē introierūt.

De Publio Cornelio Scipione Africano.

Vblius Scipio ex uirtutibus cognominatus
 p Africanus, Iouis filius creditus. Nā ante, q̄
 concoperetur, serpens in lecto matris eius ap
 paruit. Et ipsi paruulo draco circumfusus nihil nocu
 it. In capitolium intempesta nocte eunti nunquam
 canes allatruerūt. Nec hic quicquam prius cœpit,
 quàm in cella Iouis diutissime sedisset, quasi diuinā
 mentem accepisset. Decem & octo annorum patrem
 apud Ticinum singulari uirtute seruauit. Clade can
 nensi nobilissimos iuuenes Italiā deferere cupiētes
 sua autoritate cōpescuit. Reliquias icolumens per me
 dia hostium castra Canusium perduxit. Vingtiqua
 tuor annorum prætor in Hispaniam missus, Cartha
 ginem, qua die uenit, cepit. Virginem pulcherrimā,
 ad cuius aspectum cōcurrebatur, ad se uenit adduc
 patriq; eius ac spōso restitui iussit. Hasdrubalē, Ma
 gonemq; fratres Hannibalis Hispania expulit. Ami
 ctiā cum Sphace Maurorum Rege coniunxit. Ma
 sinissam in societatem recepit. Victor domum regres
 sus consul ante annos factus, cōcedēte collegæ in A fri
 cam classe traiecit. Hasdrubalis & Syphacis castra
 una nocte perripuit. Reuocatum ex Italia Hannibalē

superavit. Victis Carthaginiensibus leges imposuit. Bello Antiochi legatus fratri fuit. captum filium gratis recepit. A Petilio Acteo. Tribuno Pl. repetundarum accusatus, librum rationum in conspectu populi scdit, Hac die inquit Carthaginem uici quasi bonum factum, in capitolium eamus, et diis supplicemus. Inde in uoluntarium exilium concessit, ubi reliquam egit aetatem. Moriens ab uxore petit, ne corpus suum Romam referretur.

De Liuiio Salinatore.

Liuus Salinator primo consul de Illyriis triumphauit. Deinde ex inuidia peculatus reus ab omnibus tribubus, excepta Metia condemnatus. Iterum cum Claudio Nerone inimico suo consul, ne Respublica discordia male administraretur, amicitiam cum eo iniunxit, et de Hasdrubale triumphauit. Censor cum eodem collega omnes tribus excepta Metia ararias fecit. Stipendio priuauit eo crimine, quod aut prius se iniuste condemnassent, aut postea tantos honores non recte tribuissent.

De T. Quintio Flamminio.

T. Quintus Flaminius Flamminius, qui apud Trasimenum periit, filius, consul Macedonia sortitus duabus Charopis principis partibus provinciam ingressus Regem Philippum praelio fudit. castris exiit. Filium eius Demetrium obsidem accepit, quem pecunia multatum in regnum restituit. A Nabide quoque Lacedaemonio filium obsidem

ff iii

accepit. Liberos etiam Græcos Nemeæ per præconem pronuntiauit. Legatus etiam ad Prusiam, ut Hannibalem repeteret missus.

De Quinto Fulvio nobiliore.

Quintus Fulvius nobilior cōsul Etōlos Ambraciotasq; superavit. Vnde ouans urbē introiit. Cōsul Achæos, qui bello Macedonico interfuerant, post ad Antiochum defecerant, præliis frequentibus uictos, & in Ambraciâ oppidum coactos, in deditiōnem accepit, tamen signis, tabulisq; pietis spoliauit, de quibus triumphauit. Quam uictoriam per se magnificam Marcus Ennius amicus eius insigni laude celebrauit.

De Lucio Scipione Asiatico.

Scipio Asiaticus, frater Africani, infirmo corpore, tamen in Africa uirtutis nomine a fratre laudatus, cōsul Antiochum regem Syriæ legato fratre apud Sipylum montem cum arcus hostium pluuia hebetati fuissent, uicit, et regni relicti a patre parte priuauit, hinc Asiaticus dictus. Post reus pecuniæ interceptæ, ne in carcerē duceretur, Gracchus trib. pl. intercessit. M. Caio cēsor, equum ei ignominie causā ademit.

De Antiocho Rege Syriæ.

Antiochus Syriæ Rex nimia opum fiducia bellum Romanis intulit, speiæ Lysimachiae repetendæ, quàm a maioribus suis in Thra-

cia conditam Romani possidebant, statimq; Græciã, insulasq; eius occupauit. In Euboea luxuria elanguit. aduētū Attilii Glabriois exeratus Thermopylas occupauit. Vnde industria Marci Catonis eiectus, in Asiam refugit, Nauali prælio, cui Hannibalem præfecerat. A. L. Aemilio Regillo superatus filium Scipionis Africani, quem inter nauigandum cœperat, patri remisit, qui ei, quasi pro reddenda gratia suasset, ut amicitiam Romanam peteret. Antiochus spreto consilio, apud Sipylum montem cum. L. Scipione confligit. Victus, et ultra Taurum montem relegatus, a sodalibus, quos temulentus in conuiuio pulsauerat, occisus est.

De Cneo Manlio Volſone.

g Neus Manlius Volſo, missus ad ordinandã Scipionis Asiaticæ prouinciã, cupiditate triumphi, bellum Pisidis et Gallogræcis, qui Antiocho affuerant, intulit. His facile uictis, inter captiuos uxor regis Ortiagontis centurioni cuidam in custodiam data, a quo uis strupata de iniuria tacuit. Et post impetrata redemptione marito adulterum centurionem interficiendum tradidit.

De. L. Aemylio Paulo Macedonico.

l Vcius Paulus Aemylius filius eius, q apud Cannas cecidit, primo consulatu, quẽ post tres repulsas adeptus erat, de Liguribus triumphauit. Rerum gestarum ordinem in tabula pictum publice posuit. iterum consul Persem Philip

pi filiū regem Macedōnum apud Samothracas cœpit, quem uinctum fleuit, et assidere sibi iussit, tamen in triumphum duxit. In hac lætitiā duos filios amisit. Et progressus ad populum gratias fortunæ egit, quod siqd aduersi Reip. imnebat, sua esset calamitate decisum. ob hæc oīa et a populo, et a senatu cōcessum est, ut ludis circēsis triumphali ueste uteretur. Ob huius licētiā, et paupertatē post mortē eius dos uxori nisi uēditis possessiōibus nō potuit exolui.

De T. Sempronio Graccho.

Itus Sempronius Gracchus nobilissima familia ortus, Scipionem Asiaticum quamuis inimicum, duci in carcerem non est passus. Prætor Galliam domuit, consul Hispaniam, altero consulatu Sardiniam, tantumq; captiuorum adduxit, ut longa uenditione res in proverbum ueniret, Sardi uenales. Censor libertinos, qui rusticas tribus occuparant, in quatuor urbanas diuisit. ob quod a populo collega eius Claudius (nam ipsum autoritas tuebatur) reus factus, et cum eū duæ classes condēnasent, Tiberius iurauit, se cū illo i exilium iturū. Ita reus absolutus est. Et cum in domo Tiberii duo angues e geniali toro reppsissent, respōso dato eum de dominis periturum, cuius sexus anguis fuisset occisus. Amore Cornelie coniugis marē iussit interfici.

De P. Scipione Aemiliano.

p Vblus Scipio Aemilianus Pauli Macedonici filius, a Scipione Africano adoptatus,

in Macedonia cū patre agens, uictū Persem tam pertinaciter persecutus est, ut media nocte in castra redierit. Lucullo in Hispaniā legatus, apud Intercatiā oppidū provocatorem singulari praelio uicit. Muros hostilis ciuitatis primus ascendit. Tribunus in Africā sub Tito Manilio Imperatore cohortes octo obsidione uallatas consilio et uirtute seruaui, a quibus corona obsidionali donatus. Cum aedilitatem peteret consul ante annos ultro factus, Carthaginem intra sex menses deleuit. Numantiā in Hispania correcta prius militū disciplina, fame uicit, hic Numātinus dictus. Caio Lelio plurimū usus. Ad reges aduēdos missus, duos secum praeter eum seruos duxit. Ob res gestas superbus, Gracchū iure occisum uideri respondit, obstrepente populo, taceant inquit, Quibus Italia nouerca est, nō mater. Et addidit, quos sub corona uendidi. Censor Mummo collega seigniore in senatu ait, Vitinam mihi collegam aut dedissetis, aut non dedissetis. Suscepta agrariorū caussa, domi repente ex animis inuentus, obuoluto capite elatus, ne liuor in ore appareret. Huius patrimonium tam exiguū fuit, ut. xxxii. libras argenti, duas et similibram auri reliquerit.

De Aulo Hostilio Mancino.

Aulus Hostilius Mancinus praetor aduersum Numantinos uetantibus auibus, et nescio qua uoce reuocante profectus, cum ad Numantiam uenisset, exercitum Pompeii acceptum prius corrigere decreuit, inde solitudinem petit. eo die Numantini forte solenni nuptu filias locabant,

et unam speciosam duobus competentibus pater puelle conditionem tulit, ut ei illa nubere, qui hostis dexteram attulisset. Profecti iuvenes abscissum Romanorum in modum fugæ properantium cognoscunt, rē ad suos referunt. Illi statim quatuor millibus viginti millia Romanorum ceciderunt. Mancinus autem re Tiberio Graccho quæstore in leges hostium fœdus percussit, quo per Senatum improbatum, Mancinus Numantinis deditus, nec receptus, augurio in castra deductus præturam postea consecutus est.

De Lucio Mūmio Achaico.

Vicius Mūmius deletæ Achaia Achaicus,
 I aduersus Corinthios missus, victoriam alieno labore quæsitam interceptit. Nam cum illos Metellus Macedonicus apud Heracleā fudisset, et duce Critolao priuasset, cum lictoribus, & paucis equitibus in Metelli castra properauit, Corinthios apud Leucopetrā uicit duce Dioneo, qui domum refugit, eamq; incendit cōiugem interfecit, et se in ignem præcipitavit, excepto ipso, nemo interiit. Mūmius Corinthum signis, tabulisq; spoliavit, quibus cum totā repleisset Italiā in domum suam nihil contulit.

De Q. Cæcilio Metello Macedonico.

Vintus Cæcilius Metellus a domita Macedonia Macedonicus, prætor Pseudo Philippū, qui idē Andrisus dictus est, uicit, Achaëis bis prælio fudit, triūphandos Mūmio tradidit. Inuisus plebi ob nimiam seueritatē, et ideo tertio post duas

repulsas, cōsul ægre factus Arbachos i Hispania do-
muit. Apud Contrebiã oppidũ cohortes loco pulsas
redire, et locum recipere iussit. Cum oĩa proprio, et
subito consilio ageret, amico cuidam quid acturus es-
set roganti, tunicam inquit meam exurerem, si eam
consilium meum scire existimarem. Hic quatuor filio-
rum pater, su premo tempore humeris eorum ad se-
pulchrum latus est. Ex quibus tres consules, unum
etiam triumphantem uidit.

De Q. Cælio Metello Numidico.

Virtus Cælius Metellus Numidicus, qui de
q Iugurtha rege triũphauit, Censor Quiritiũ
qui se Tiberii Gracchi filium mentiebatur,
in censum non recepit. Idem in legem Apuleiam per-
uim latam iurare noluit. Quare in exilium actus
Smyrnæ exulauit. Claudia deinde rogatione reuoca-
tus, cum ludis forte literas in theatro accepisset, non
prius eas legere dignatus est, quã spectaculum fini-
retur. Metellum sororis suæ uirum laudare noluit,
q̄ is olim suum iudicium, et leges detrectarat.

De Quinto Metello Pio.

Virtus Metellus Pius Numidici filius, pius
q̄ q̄a patrẽ lachrymis, et precibus assidue ab
exilio reuocauit. Prætor bello sociali. Q.
Põpediũ Marsorum ducẽ interfecit. Consul in Hispania
Herculeios fratres oppressit. Sertoriũ Hispania
expulit. Adulescens in petitione præturæ, et pontifi-
catus consularibus uiris prælatus est.

De Tiberio Graccho.

Iberius Gracchus Africani ex filia nepos,
 t Quæstor Măcino in Hispania foedus eius
 flagitiosum probavit. Periculũ deditio-
 nis eloquentiæ gratia effugit. Tribunus pl. legem tulit,
 nequis plus mille agri iugera haberet. Octavio colle-
 ga intercedente novo exemplo magistratu abroga-
 vit. Deinde tulit, ut ea familia, quæ de Attali hære-
 ditate erat, ageretur, et populo divideretur. Deinde
 cum prorogare sibi potestatem uellet, aduersis auspi-
 cis in publicum processit, statimq; capitolium petiit,
 manum ad caput referens, qua salutem suam popu-
 lo commendabat, hoc nobilitas ita accepit, quasi dia-
 dema posceretur. Segniterq; cessante Mutio consule,
 Scipio Nasica sequi se iussit, qui saluam Remp. uel-
 lent, Gracchum in capitolium persecutus oppressit.
 Cuius corpus Lucretii ædilis manu in Tyberim mis-
 sum, unde ille Vispillo dictus. Nasica ut inuidiæ sub-
 traheretur, per speciẽ legationis in Asiã ablegatus ẽ.

De Caio Graccho.

Aius Gracchus pestilẽtem Sardinia quæ-
 g stor sortitus, non ueniente successore, sua spõ
 te discessit. Asculanæ et fregellana defe-
 ctionis inuidiam sustinuit. Tribunus pl. agrarias &
 frumentarias leges tulit. colonos etiã Capuam, et Tu-
 rentum mittendos censuit. Triumuiros agris diuiden-
 dis se et Fuluium Flaccum, et C. Crassum constituit.
 Mimucio Ruso Tr. pl. legibus suis obrogãte, in capito

lium uenit. Vbi cum Attilius prece Opimii consulis, in turba fuisset occisus, in forum descendit, et imprudens concionem a tr. pl. auocauit. Quare accersitus, cum in Senatum non uenisset, armata familia Auentinum occupauit. Vbi ab Opimio uictus, dum a templo Dianæ desiliit, talum intorsit, et Pōponio amico apud portam trigeminam. P. Lectorio in ponte subli- cio persequentibus resistente, in lucum Furinæ peruenit. Ibi uel sua uel serui Euphori manu interfectus, caput a Septumuleio amico Gracchi ad Opimum relatum, auro expenso fertur, propter auaritiā infuso plumbo grauius effectum.

De Marco Liwio Druso.

Arcus Liuius Drusus genere, et eloquentia
 magnus, sed ambitiosus, et superbus, ædilis
 munus magnificentissimum dedit, et ibi Rubrio collegæ quædam de utilitate Reip. suggerente, quid tibi inquit cum Rep. nostra? Quæstor in Asia nullis insignibus uti uoluit, nequid ipso esset insignis. Tribunus pl. Latinis ciuitatem, plebi agros, equitibus curiam, senatui iudicia permisit. Nimia libertatis fuit. Ipse etiam professus nemini se ad largiendum præter cælum et cœnum reliquisse. Ideoq; cum pecunia egeret, multa contra dignitatem fecit. Magul- sam Mauritanie principem ob regis similitudinem profugum accepta pecunia Bocho prodidit, quæ ille elephantis obiecit. Adherbalem filium regis numidarum obsidem domi suæ sumpsit, redēptionem eius occulte a patre sperans, Cæpionem inimicam a citionibus

suis resistentem ait se de saxo tarpeio præcipitaturū. Consuli legibus Agrariis resistenti, ita collū in Comitio obtorsit, ut multus sanguis efflueret e naribus, quæ ille luxuria cōprobandans, morti iam detrūdi se dicebat. Deinde ex gratia in inuidiam uenit. Nā plebs acceptis agris gaudebat, expulsi dolebant, equites lecti lætabantur. Senatus permissis iudiciis exultabat. sed societatem cum equitibus ægre ferebat. Vnde Linius anxius, ut latinorū postulata differret, qui promissam ciuitatem flagitabant, repente in publico cōcidit siue morbo comitiali, seu hausto caprino sanguine semianimis domum relatus. Vota pro illo per Italiam publice suscepta sunt, et cum Latini cōsulem in Albano monte interfecturi essent, Philippū admonuit, ut caueret. unde in Senatu accusatus, cum domū se reciperet, immisso inter turbā percussore, corruit. Inuidia cædis apud Philippum, et Cæpionē fuit.

De Caio Mario patre.

Caius Marius septies cōsul Arpinās humili loco natus. primis honoribus per ordinem functus, legatus Metello in Numidia, criminando consulatum adeptus. Iugurthā captum ante currum egit. In proximum annum consul ultro factus, Cymbros in Gallia apud aquas Sextias, Thentinas in Italia in campo Caudio uicit, de quibus triūphauit. Vsq; ad sextum consulatum per ordinem factus Apuleium Saturninum. tri. pl. et Glauciam Præto-rem seditiosos ex senatuscōsulto interemit. et cum Sulpicia rogatione prouinciam Syllæ eriperet, armis ab eo uictus,

eo uictus, Minturnis in Palude latuit. Inuentus et in
 carcerē coniectus, immissum percussorem Gallū uul-
 tus autoritate deterruit, Acceptāq; nauicula in A fri-
 cam traiecit. Ibi diu exulauit. Mox C inana domina-
 tione reuocatus, ruptis ergastulis, exercitum fecit, cæ-
 sisq; inimicis iniuriā ultus septimo consulatu, ut qui-
 dam ferunt, uoluntaria morte decessit.

De Caio Mario filio.

e Aius Marius filius uiginti quinque annorū
 consulatum inuasit, quē honorem tam im-
 maturum mater fleuit, hic patri seuitia si-
 milis curiam armatus obsedit. Inimicos trucidauit,
 quorum corpora in Tyberim præcipitauit. In appa-
 ratu belli, quod contra Syllam parabatur apud Sa-
 criportum uigiliis et labore defessus, sub dio requie-
 uit, et absens uictus, fugæ, nō pugne interfuit. Præ-
 neste refugit, ubi per Lucretium Offellam obsessus
 tentata per cuniculum fuga cum omnia septa intelli-
 geret, iugulandum se Pontio Telesino præbuit.

De Lucio Cornelio Cinna.

l Vcius Cornelus C ina flagitiosissimus Rēp.
 summa crudelitate uastauit. Primo consula-
 tu legem de exulibus reuocandis ferens ab
 Octauiō collega prohibitus, et honore priuatus, Vrbe
 profugit, Vocatisq; ad pileum seruis, aduersarios ui-
 cit. Octauium interfecit. Ianiculum occupauit. Ite-
 rum et tertio consulem seipse fecit. Quarto consula-
 tu cum bellum contra Syllam pararet, Ancone ob ni-

miam crudelitatem ab exercitu lapidibus occisus est.

De C. Fimbria.

Fimbria saeuissimus quippe Cinnae satel-
.C. les, Valerio Flacco consuli legatus in Asi-
am profectus, per simultatem dimissus. cor-
rumpo exercitu, ducem interficiendum curauit. Ipse
correptis imperii insignibus, prouinciam ingressus.
Mithridatem Pergamo expulit. Ilium ubi tardius por-
tae patuerunt, incendi iussit, ubi Mineruae templum
iuolatum stetit, quod diuina maiestate seruatum ne-
mo dubitauit. Idem Fimbria militiae principes secu-
ri percussit, Mox a Sylla Pergamum oppressus corru-
mpo exercitu desertus semet occidit.

De Viriato Lusitano.

Viriatus genere Lusitanus ob paupertatem
u primo mercenarius, Deinde alacritate ue-
ctor, audacia latro, ad postremum Dux, Bel-
lum aduersum Romanos sumpsit, eorumque Impera-
tores Claudium Vnimanum, Deinde C. Nigidium op-
pressit. pacem a Popilio maluit integer petere, quam
uictus. et cum alia dedisset, et arma retinerentur,
bellum renouauit. Cæpio cum uincere aliter non pos-
set, duos satellites pecunia corrupit, qui Viriatum hu-
ius depositum perimerent. Quae uictoria quia em-
pta erat, a senatu non probata.

De Marco Aemilio Scauro.

Arcus Aemilius Scaurus nobilis, pauper.
m Nam pater eius, quamuis patritius, ob pau-

peritatem carbonarium negocium exercuit. Idem primo dubitauit, honores peteret, an argentariam faceret, sed eloquentiæ consultus, ex ea gloriam peperit. Primo in Hispania corniculum meruit. Sub Horeste in Sardinia stipendia fecit. Aedilis iuri reddendo magis, quam muneri edendo studuit. Prætor aduersus Ingurthã, tamen eius pecuniã uictus. Consul legem de sumptibus, et Libertinorum suffragiis tulit. P. Decium prætorem transeunte ipso, sedentem iussit assurgere, eiq; uestem scidit, sellam concidit, ne quis ad eum in ius iret, edixit. Consul Ligures, et Gãtiscos domuit, atq; de his triumphauit. Censor Aemyliam strauit. Pótem Miluium fecit. Tantumq; auctoritate potuit, ut Opimium contra Gracchum, Marium contra Glauciam, et Saturninum priuato consilio armarer. Idem filium suum, quia præsidium deseruerat, in conspectum suum uenit accedere. Ille ob hoc dedecus mortem sibi consciuit. Scæurus senex, cum a Vario tri. pl. argueretur, quasi socios, et Latium ad arma coegisset, ad populum ait, Surius Sucronësis Aemylium Scæurum ait socios ad arma coegisse, Scæurus negat, utri potius credendum putatis?

De Lucio Apuleio Saturnino.

Vicius Apuleius Saturninus tr. pl. seditio-
 1 sus, ut gratiam Marianorum militum pararet, legem tulit, ut Veteranis Centena agri iugera in Africa diuiderentur, Intercedentem Bebium collegam, facta per populum lapidatione, submouit, Glauciam prætori, quæ is eo die quo is concionem habebat, ius di-

cendo partem populi aduocasset, sellam concidit, ut magis popularis uideretur. Quēdam Libertini ordinis subornauit, qui se Tiberii Gracchi filium fingeret. Ad hoc testimonium Sempronia soror Gracchorum producta, nec precibus, nec minis adduci potuit, ut dedecus familię agnosceret. Saturninus Aulo Mēmio competitore interfecto tribunus pl. relictus Siciliam, Achaiam, Macedoniam nouis colonis destinauit, et aurum dolo, an scelere Cæpionis partum adēptionem agrorum conuertit. A qua et igni interdixit ei, qui in leges suas nō iurasset. Huic legi multis nobilibus abrogātibus, cum tonuisset, iā iquit, nisi quiescatis, grandinabit. Metellus Numidicus exulare, q̄ iurare maluit. Saturninus tertio tribunus pl. relictus ut satellitem suum Glauciam prætorem faceret, Mūmimum competitorem eius in Campo Martio necandū curauit. Martius Senatusconsulto armatus, quo censeretur, nequid Resp. detrimenti caperet, darent operam consules. Saturninum et Glauciam in Capitoliū persecutus, obsedit, maximoq; astu incisus fistulis in deditonem accepit, nec deditis fides seruata est. Glauciae fracta ceruix Apuleius cum in curiam fugisset, lapidibus, et tegulis desuper interfectus. Caput eius Rabirius quidam Senator per conuiuia in ludibriū circantulit.

De Lucio Lucullo.

Lucius Lucullus nobilis disertus, et diues, munus quæstorium amplissimum dedit. Mox per Murenā in Asia classē

Mithridatis, et Ptolemæum regem Alexandriae cō-
suli Syllæ conaliam. Prætor Africam iustissime re-
xit. Aduersus Mithridatem missus, collegam suum
Cottam Calcedoniæ obsessum liberauit. Cyzicon ob-
sidione soluit, Mithridatis copias ferro, et fame affli-
xit, eumq; regno suo Ponto expulit. Quem rursum
cum Tigrane rege Armeniae subueniente magna fe-
licitate superauit. Nihil in habitu. Maxime signorū
et tabularum amore flagrauit. Post cum alienata mē-
te, desipere cœpit, tutela eius. M. Lucullo fratri per-
missa est.

De Lucio Cornelio Sylla.

Ornelius Sylla in fortuna felix dictus, cū
c. parvulus a nutrice ferretur, mulier obuia,
salue, inquit, puer tibi, et Reip. tuæ felix. Et
statim quæsitæ, quæ hæc dixisset, non potuit inueniri.
Hic quæstor Marii Jugurthæ a Bocho in deditiōe
accepit. Bello Cymbrico, et Theutonico legatus bonā
operam nauauit. Prætor inter ciues ius dixit. prætor
Ciliam prouinciā habuit. Bello sociali Samnites,
Hirpinosq; superauit. Ne monumenta Bochi tollerentur,
Mario restitit. Consul Asiam sortitus. Mithrida-
tem apud Orchomēnū, et Chæroneam prælio fudit.
Archelaum prælio præfectum eius Athenis uicit.
portum Perræū recepit, Medos, Dardanos in itinere
superauit. Mox cum rogatione Sulpicia imperium
eius transferretur, ad Marium in Italiam regressus
corruptis aduersariorum exercitibus, Carbonem Ita-
lia expulit. Marium apud Sacri portum, Telesinum

apud portam Collinam uicit. Mario præneſte interfecto, felicem ſe edicto appellauit. Proſcriptionis tabulas primus propoſuit. Nouē millia deditorū in uilla publica cecidit. Numerum ſacerdotum auxit. Tribunitiam poteſtatem minuit. Rep. ordinata dictaturam depoſuit. Vnde ſpē deceptus Puteolos conceſſit, et morbo qui Phtheſiaſis uocatur, interiit.

De Mithridate Rege Ponti.

Ithridates Rex Ponti oriundus a ſeptē Per
 m ſis, magna ui animi, et corporis, ut ſex iuges equos regeret, duarū et uiginti gentiū ore loqueretur, bello ſociali diſſidentibus Romanis, Nicomedem Bithinia, Ariobarzanē Cappadocia expulit. literas per totam Aſiam miſit, ut quicumq; Romanus eſſet, certā die interficeretur, et factum eſt. Græciā, inſulasq; omnes, exceptā Rhodo occupauit. Sylla eū prælio uicit. Claſſem eius proditione Archelai interceptit. Ipſum apud Orchienum oppidū fudit, et oppreſſit et potuit capere, niſi aduerſum Marium feſtinans, qualēcunq; pacem cōponere maluiſſet. Deinde eū Cabiris reſiſtente Lucullus fudit. Mithridates poſt a Pompeio nocturno prælio uictus, in regnū conſugit. Vbi per ſeditionem populārē a Pharnacē filio in turre obſeſſus, uenenum ſumpſit. Cum id tardius biberet, q̄a aduerſum uenena multis antea medicaminibus corpus firmauerat, imſſum percussore Gallum Sithocum autoritate uultus territum reuocauit, et in cædem ſuam manum trepidantis adiunxit.

De Cneo Pompeio Magno.

C Neus Pompeius Magnus civili bello Syllæ
 partes secutus, ita egit, ut ab eo maxime di-
 ligeretur. Siciliam sine bello a proscriptis re-
 cepit. Numidiã Iarbæ ereptam, Masinissæ restituit,
 vigintisex annos natus triumphauit. Lepidum acta
 Syllæ rescindere uolentem, priuatus Italia abroga-
 uit. Prætor in Hispaniam proconsuli missus Serto-
 rium uicit. Mox piratas intra quadragesimum diem
 subegit. Tigranem ad deditiõnem, Mithridatem ad
 uenenum compulit. Deinde mira felicitate rerum in
 septentrione Albanos, Colchos, Heniochos, Cassios,
 Hiberos. Nunc in orientem Parthos, Arabas, atq; Iu-
 daeos cum magno sui terrore penetrauit. Primus in
 Hircanum, Rubrũ, et Arabicũ mare usq; peruenit.
 Mox diuiso orbis imperio cum Crassus Syriam, Cæ-
 sar Galliã, Pompeius urbem obtineret, post cædem
 Crassi Cæsarem dimittere exercitum iussit. Cuius
 infesto aduentu urbe pulsus, in Pharsalia uictus, ad
 Ptolemæũ a Alexandria regem fugit. Huius latus sub
 oculo uxoris, et liberorum a Septimio Ptolemæi præ-
 fecto mucrone cõfossus est. Iamq; defuncti caput gla-
 dio præcisum quod usq; ad ea tẽpora fuerat adora-
 tũ. Trũcus Nilo iactus a Seruio Codro rogo iustus,
 humatusq; est, inscribente sepulchro. Hic situs est
 Magnus. P. caput ab Achilla Ptolemæi satellite, A egi-
 ptio uelamine iuolutum, cũ annulo Cæsari præsen-
 tatum est. Qui non cõtinentes lachrymas, illud pluri-
 mis, et pretiosissimis odoribus cremandum curauit.

SVETONII TRANQVILLI DE
ILLVSTRIBVS GRAM
MATICIS LIBER.

8 Grammatica olim Romæ ne in usu quædem, nedum in honore ullo erat, rudi scilicet, ac bellicosa etiam tunc civitate, nec dum magnopere liberalibus disciplinis vacante. Initium quoque eius mediocre extitit. Siquidem antiquissimi doctorum quidam et Poetæ et Oratores semigræci erant. Liviū et Ennium dico, quos utraq; lingua domi, forisq; docuisse adnotum est. Nihil amplius quam græce interpretabantur. Ac si quid latine ipsi composuissent, prælegebant. Nam quod nonnulli tradunt, duos libros de literis, syllabisq; item de metris ab eodem Ennio editos, iure arguit. L. Cottæ non poetæ, sed posterioris Ennii esse, cuius etiam de augurandi disciplina volumina feruntur.

De Cratete Mallothe primo grammatico in Urbe.

Primus igitur, quantum opinamur, studium
p grammaticæ in Urbem intulit Crates Mallothes Aristarchi æqualis, qui missus ad Senatum ab Attalo Rege inter secundum, ac tertium bellum Punicum sub ipsam Ennii mortem cum in regione palatii prolapsus in cloacæ foramen, crus fregisset, per omne legationis simul, et valetudinis tempus plurimas anapaests subinde fecit, assidueq; disseruit, ac nostris exemplo fuit adimitandum. Hactenus tamen

imitati, ut carmina parum adhuc diuulgata, uel defunctorum amicorum, uel si quorum aliorum probassent, diligentius retractarent, ac legendo, commentandoq; etiam cæteris nota facerent, ut. C. Octavius Lampadio Næuii Punicum bellum, quod unico uolumine, et continenti scriptura expositum, diuisit in septem libros. ut postea. Q. Varguteius annales Ennii, quos certis diebus in magna frequentia pronuntiabat, ut Lælius, Archelaus, Vectius. Q. Philocomus Lucilii Satyras familiaris sui, quas legisse apud Archelaum Pompeius Lenæus apud Philocomum, Valerius Cato prædicant. Instruxerunt, auxeruntq; ab omni parte grammatica Lælius Lanuvinus generus. Q. Aelii, Seruius Clodius uterq; eques Romanus, multiq; ac uarii et in doctrina et in Rep. usus.

De Lælio Præconino siue Isthione.

Lælius cognomine duplici fuit, nam et Præconinus, quod pater eius præconiū fecerat, uocabatur, et Isthilo, q̄ orationes nobilissimo cuiq; scribere solebat. Tantus optimatum fauor, ut Q. Metellum Numidicum in exilium comitatus sit. Seruius cum librum soceri non dum editum fraude intercepisset, & ob hoc repudiatus pudore, ac tædio secessisset ab urbe, in podagræ morbum incidit, cuius impatiens ueneno sibi perunxit pedes, & enecuit ita, ut parte ea corporis quasi præmortui uixerit. post hoc magis ac magis et gratia, et cura artis increuit, ut ne clarissimi quidē uiri abstinerent, quo minus et ipsi aliquid de ea scriberent. Vtq; tēporibus quā-

busdam super. xx celebres scholæ fuisse in urbe tradantur. Pretia grammaticorum tanta, mercedesq; tam magnæ, ut constet Luctatium Daphnidem, quæ Lenæus Melissus per auillationem nominis *πάρους ἀγνύμα* dicit ducētis nullibus nummum. Q. Catulo eptū, ac breui manu missum. L. Apuleium ab Eficio Caluino equite Ro prædiuite quadringenis annuis conductum, multos edocuisse. Nam in provincias quoq; grammatica penetrauerat, ac nonnulli de notissimis doctoribus peregre docuerunt, maxime in Gallia togata, inter quos Octavius Teucer, et Siscennius Iacchus, et Oppius Cares, hic quidē ad ultimā ætatem, et cum iam non gressu modo deficeret, sed et uisu.

De grammaticorum appellatione.

Appellatio grammaticorum græca consuetudine inualuit, sed initio literati uocabantur.

Cornelius quoq; Nepos in libello, quo distīquit literatum ab erudito, literatos quidem uulgo appellari ait eos, qui aliquid diligenter, et acute, scienterq; possint aut dicere, aut scribere. Cæterum proprie sic appellandos poetarum interpretes, qui a græcis grammatici nominentur, eosdem literatos uocatos. Messala Coruinus in quadam epistola non esse sibi dicens rem cum Furio Bibaculo, nec cum Sigida quidem, aut literatore Catone. significat enim haud dubie Valerium Catonē poetam simul, grammaticumq; notissimum. Sunt qui literatum a literatore distinguant, ut Græci grammaticum, a grammatista, et illum quidē absolute, hunc modocriter doctum, exi

stiment, quorum opinionem Orbilius etiam exēplis confirmat. Nam apud maiores ait cum familia alicuius uenalis produceretur, non temere, quem nō literatum in titulo, sed literatorem inscribi solitum esse, quasi non perfectum literis, sed imbutum. Veteres grammatici et rhetoricā docebant, ac multorū de utraq; arte commentarii feruntur, secundum quam consuetudinem posteriores quoq; existimo, quanquam iam discretis professionibus, nihilo minus uel retinuisse, uel instituisse, et ipsos quaedam genera institutionum ad eloquentiā preparādā ut problemata, periphraes, elocutiones, ethologias, atq; alia hoc genus, ne scilicet siccū omnino, atq; aridi, pueri rhetoribus traderentur. quæ quidem omitti iam uideo desidia quorundam, et infantia non enim fastidio putem. Me quidem adolescentulo, repeto quendā principem nomine, alternis diebus declamare, alternis disputare, nōnullis uero mane disserere, post meridiem remoto pulpito declamare solitum. audiebā etiam memoria patrū, quosdam è grammaticis statim ludo transisse in forum, atq; in numerū præstantissimorum patronorum receptos. Clari professores, et de quibus prodi possit aliquid duntaxat a nobis, ferè hi fuerunt.

De Sæuio Nicanore.

Aeuius Nicanor primus ad famam, dignationemq; docēdo peruenit, fecitq; præter commentarios, quorū tamē pars maxima intercepta dicitur, satyram quoq; in qua libertinum se, ac duplici cognomine esse hoc indicat. Sæuius Nicanor

Marci libertus. negabit Sæuius posthumus idem. A
M. docebit. Sunt qui tradant ob infamiã quandam
eum in Sardiniam secessisse, ibiq; diem obiisse.

De Aurelio Opilio.

Vrelius Opilius Epicuræi cuiusdã libertus,
Philosophiam primo, deinde Rhetoricã, no
uissime Grammaticam docuit, dimissa autẽ
schola Rutilium Rursum damnatum in Asiã secutus,
ibidem Smyrnæ, simulq; consenuit, composuitq; na-
riæ eruditionis aliquot uolumina, ex quibus nouem
unius corporis, qui quia scriptores, ac poetas sub cliẽ
tela musarum iudicaret, non absurde et scripsisse, et
fecisse se ait ex numero dinarũ, et appellatione huius
cognomen in plerisq; indicibus, et titulis per unam li-
teram scriptum animaduerto, uerũ ipse id per duas
effert in Parassichi de libellis, qui inscribitur Pinax.

De M. Antonio Gniphio.

Arcus Antonius Gniphio ingenius i Gallia
natus, sed expositus, a nutritore suo manu-
missus, institutusq; Alexandria quidem, ut
aliqui tradunt, in cõtubernio Dionysii Sathobrachio-
nis, quod equidem non temere crediderim, cum tem-
porum ratio uix congruat. fuisse dicitur ingenii ma-
gni, memoriæ singularis, nec minus græce, quã latine
doctus. præterea comi, faciliq; natura, nec unquam
de mercedibus pactus, eoq; plura ex liberalitate di-
scipulorum consecutus. docuit primum in diui Iulii do-
mo pueri adhuc, deinde in sua prinata, docuit autem

Rhetoricam ita, ut quotidie præcepta eloquentiæ traderet. Declamaret uero non nisi nūdinis. scholā eius claros quoq; uiros frequentasse aiunt. In his. M. Ciceronē etiā cum prætura fungeretur. Scripsit multa, quamuis annum ætatis quinquagesimū non excesserit, etsi Attius Philologus duo tantū uolumina de Latino sermone reliquisse eum tradit. nam cætera scripta discipulorum eius esse nō ipsius, in quibus et suum alicubi reperi nomen.

De M. Pompilio.

Ompilius Andronicus natione Syrus studio Epicuræ sectæ desidiosior in professione Grammaticæ habebatur, minusq; idoneus ad tuendā scholā. Itaq; cum se in urbe non solū Antonio Gniphoni, sed cæteris etiam deterioribus postponi uideret, Cumas transiit. Ibiq; in otio uixit, et multa composuit, Verū adeo inops, atq; egens, ut coactus sit, præcipuum illud opusculum annalium elenchorum sexdecim millibus numūm cuidā uendere, quos libros Orbilius suppressos redemisse se dixit, uulgādosq; curasse nomine Autoris.

De Orbilio.

Orbilius Pupillus Beneuentanus morte parentum una, atq; eadem die inimicorum dolo interemptorum destitutus, primo apparituram magistratibus fecit, deinde in Macedonia Corniculo, mox equo meruit, functusq; militia, studia repetit, quæ iam inde a puero nō leuiter attigerat, ac pro

fessus diu in patria quinquagesimo demū anno Romam cōsule Cicerone transiit, docuitq; maiore fama, quàm emolumento. nanq; iam per senex pauperem se, et habitare sub tegulis quodā scripto fatetur. librū etiam, cui est titulus Perialogos edidit, cōtinentē que-
relas de iniuriis, quas professores negligenter ab ambitione parentum acciperent. fuit autem naturæ acer-
bæ non modo in anti sophistas, quos omni sermone la-
cerauit, sed etiam in discipulos et Horatius significat
plagosum eū appellans, et Domitius Marsus scribēs,
si quos Orbilius ferula, scuticaq; cecidit.

Ac ne principum quidē uirorū i se cōtatione abstinuit,
si quidē ignotus adhuc cū iudicio frequenti testimoniū
diceret, interrogatus a Varrone diuersæ partis ad-
uocato, quid nā ageret, et quo artificio ueretur, Gib-
berosos se de sole in umbram trāsferre, respondit, q̄
Murena gibber erat. Vixit prope ad centesimū æta-
tis annum, amissa iam pridē memoria, ut uersus Bi-
baculi docet.

Orbilius ubi nam est literarū obliuio.

Statua eius Beneuenti ostenditur in Capitolio ad sin-
strū latus marmoreo habitu sedentis ac palliati, ap-
positis duobus scriniis, Reliquit filium Orbilium et
ipsum grammaticum professorem.

De Atteio Philologo.

Tteius Philologus libertinus Athenis na-
tus. hunc Capito Atteius iurisconsul. Inter
grammaticos rhetorem, Inter rhetores gram-
maticum fuisse ait. De eodem Asinius Pollio in libro

quo Salustii scripta reprehendit, ut nimia priscorū uerborum affectatione oblita, ita tradit. In eam rē adiutorium ei fecit maxime quidā Atteius prætextatus nobilis grammaticus Latinus, declamantium deinde adiutor, atq; præceptor ad summam Philologus ab semet nominatus ipse ad Læliū Hermam scripsit, se in Græcis literis magnum processum habere, et in Latinis nonnullum. Audiisse Antonium Gnipphonem, eiusq; Hermam postea docuisse. Præcepisse autem multis et claris iuuenibus, in quibus Appio quoq; et Pulchro Claudio fratribus. Quorum etiā comes in provincia fuerit. Philologi appellationem assumpsisse uidetur, quia sicut Eratosthenes, qui primus hoc cognomen sibi uendicauit, multiplici, uariaq; doctrina censebatur, quod sanè ex commentariis eius apparet, quanquam paucissimi extant, de quorum tamen copia sic altera ad eundem Hermam epistola significat. Hylen nostram aliis memento commendare, quam omnis generis coegimus uti scis octingentos in libros. Coluit postea familiarissime. C. Salustiu, et eo defuncto Asinium Pollionem, quos historiam componere aggressos, Alterum breui ario rerū omniū Romanarum, ex quibus, quas uellet, eligeret, instruxit, Alterū præceptis de ratione dicendi. Quo magis miror Asinium Pollionē credidisse antiqua eum uerba, et figuras solitum esse colligere Salustio, cum sibi sciat nil aliud suadere, quam ut noto, ciuiliq; et proprio sermone utatur, uitetq; maxime obscuritatē Salustii, et audaciam in translationibus.

De Valerio Catone.

Alerius Cato, ut nōnulli tradiderunt, BUR
 u sēni cuiusdam libertus ex Gallia, ipse libel-
 lo, cui est titulus indignatio, ingenium se na-
 tum ait, et pupillum relictum, eoq; facilius licētia Syl-
 lani temporis exutum patrimonio, docuit multos, &
 nobiles, uisusq; est peridoneus præceptor maxime
 ad poeticam tendentibus, ut quidem apparere uel his
 uersiculis potest.

Catogrammaticus latina Siren,
 Qui solus legit, ac facit poetas.

Inscripsit præter grāmaticos libellos etiā Poema-
 ta, ex quibus præcipue probantur Lydia et Diana.

Lydiæ Tiada meminit.

Lydia doctorum maxima cura liber.

Dianæ Cinna,

Secula permaneat nostri Diana Catonis.

Vixit ad extremā senectā, sed in summa paupe-
 rie, et penè inopia, abditus modico Gurgustio post-
 quam Tusculana uilla creditoribus cesserat, ut autor
 est Bibaculus.

Siquis forte mei domum Catonis.

Depictas minio assulas, et illos

Custodes uidet ortulos Priapi,

Miratur quibus ille disciplinis,

Tantam sit sapientiam assecutus,

Quem tres calculi, et selibra farris,

Racemi duo, tegula sub una

Ad summam prope nutriant senectam.

Et idem

Et idem rursus.

Catonis modo Galle Tusculanum
 Tota creditor urbe uenditabat.
 Mirati sumus unicum magistrum,
 Summum Grammaticum, optimum Poetam
 Omnes soluere posse quæstiones,
 Vnum difficile expedire nomen.
 En cor Zenodoti, en iecur Cratetis.

De Cornelio Epicædo.

Ornelius Epicædus. L. Cornelii Syllæ Di-
 ctatoris Libertus, Calatorq; sacerdotio augu-
 rali, filioq; eius Fausto gratissimus fuit.
 quare nunquam non utriusq; se libertum edidit. Li-
 brum autem, quem Sylla nouissimum de rebus suis
 imperfectum reliquerat, ipse suppleuit.

De L. Taberio.

Aberius Hiera suo Hero emptus de cætastra,
 et propter literarum studium manu missus,
 docuit inter cæteros Brutum & Cassium.
 Sunt, qui tradant, tanta eum honestate præditum, ut
 temporibus Syllanis proscriptorum liberos gratis, &
 sine mercede ulla in disciplinam receperit.

De Curtio Nitia.

Vrtius Nitia hæsit Gn. Pompeio, et. C. Mē-
 mio, sed cum codicillos Memmi ad Pompeii
 uxore de stupro pertulisset, proditus ab ea,
 Pompeium offendit, domoq; ei iter dictum est. fuit et
 h h

M Ciceronis familiaris, in cuius epistola ad Dolobellam hæc de eo legimus. Oïno mihi literæ magis sunt expetendæ a te, quàm a me tibi. Nihil enim Romæ geritur, quod te putem scire curare, nisi forte scire vis, me inter Niciam nostrum, et Vidiũ iudicem esse. profert alter opinor, duobus uersiculis expẽsum Niciæ, alter Aristarchus hos ὀβελισγ. Ego tanquã Criticus antiquus iudicaturus sum, Vtrum sint τῷ ποιητῷ, ἀν παρὲ μβιβαν μῆροι. Item ad Atticum, De Niciæ quod scribis si ita me haberẽ, ut eius humanitate frui possem, in primis uellem illum mecum habere, sed mihi solitudo, et recessus provincia est, quod quia ferebat siat, eò magis illũ desydero. Præterea nosti Niciæ nostri imbecillitatem, mollitiem, cõsuetudinẽ uictus. Cur ego illi molestus esse uelim cum mihi ille iucundus esse nõ possit? Voluntas tamẽ eius mihi grata est. Huius de Lucilio libros etiam satyra comprobat.

De Lenæo.

L Enæus Pompeii Magni libertus, et penè omnium expeditionum comus, de functo eo, filiisq; eius, schola se sustentauit, docuitq; in Carinis ad Telluris ædem, in qua regione Pompeiorũ domus fuerat. Ac tanto amore erga patroni memoriam extitit, ut Sallustium historicũ, quod cum oris improbi, animo inuerecundo scripsisset, acerbissima satyra lacerauerit, Lastaurũ, et Lurconem, et Nebulonẽ, Popinonemq; appellans, et uita, scriptisq; monstrosum, præterea priscorum, Catonisq; uerborum ineruditissimum furem. Traditur autẽ puer adhuc cæthenis subreptus refugisse in patriam, per-

ceptisq; liberalibus disciplinis. pretium domino suo retulisse. Verum ob ingenium atq; doctrinam gratis manumissus.

De Q. Cæcilio.

Cæcilius Eperota Tusculi natus libertus At
 .Q. tici Satrii equitis Ro. ad quem sunt Cicero-
 nis epistolæ, cum filiã patroni nuptam. M.
 Agrippæ doceret, suspectus in ea, & ob hoc remotus
 ad Cornelium Gallum se contulit, iuxitq; unã fami-
 liarissime, quod ipsi Gallo inter grauiissima crimi-
 na ab Augusto obiicitur. Post deinde damnationem,
 mortẽq; Galli scholã aperuit, sed ita ut paucis et tan-
 tum adolescẽtib; præcipere. prætextato nemini, nisi
 si cuius Parenti hoc officium negare nõ posset. Primus
 dicitur latine ex tempore disputasse, primusq; Vergi-
 liũ, et alios Poetas novos perlegere cepisse, quod etiã
 Domiti Marfi versiculus indicat.
 Eperota tenellorum nutricula uatum.

De Verrio Flacco.

Errius Flaccus libertinus docẽdi genere ma-
 xime inclaruit. nanq; ad exercitanda di-
 scientium ingenia, æquales inter se cõmit-
 tere solebat, proposita non solum materia, quam scri-
 beret, sed et præmio, quod uictor auferret. id erat li-
 ber aliq; antiquus, pulcher, aut rarior, quare ab Au-
 gusto quoq; nepotibus eius præceptor electus, trásiit
 in palatium cum tota schola. Verũ ut neq; amplius
 posthac discipulum reciperet. Docuitq; in atrio Ca-
 nlinæ domus, quæ pars palatii tunc erat, & sexter-

na centena in annum accepit. decessit ætatis exactæ sub Tiberio. Statuam habet Præneste in inferiore fori parte contra hemicyclum, in quo fastos a se ordinatos, et marmoreo parieti incisos publicaret.

De Crassitio.

Vcius Crassitius genere Tarentinus, ordinis Libertini cognomine Pasides, mox Panfam se transnominavit. Hic inito circa Scenam uersatus est, dum Mimographos adiunat, deinde in Pergula docuit, donec commentario Smyrnæ edito adeo inclaruit, ut hæc de eo scriberentur.

Vni Crassitio se credere Smyrna probauit,

Desinite indocti coniugio hanc petere.

Soli Crassitio se dixit nubere uelle,

Intima cui soli nota sua extiterint.

Sed cum edoceret iam multos, ac nobiles, in his Iulium Antonium triumuirum filium, ut Verrius quoque Flacco cõpareretur, dimissa repete schola, transiit ad Q. Septimii philosophi sectam.

De Scribonio.

Scribonius Aphrodisius Orbilii seruus, atque discipulus, mox a Scribonia Libonis filia, quæ prior Augusti uxor fuerat, redemptus et manumissus. docuit, quo Verrius, tẽpore, cuius etiã libros de Orthographia rescripsit, nõ sine inspectatione studiorum, morumq; eius.

De C. Iulio Higino.

c Aius Iulius Higinus Augusti libertus, natione Hispanus (et si nonnulli Alexandrinū putant, et a Cæsare puerū Romā aduectū Alexandria captā) studiose, et auidē imitatus est Cornelium Alexandrum grāmaticum Græcum, quem propter antiquitatis notitiā Polyhistōrem multi, quidam historiam uocabant. Præfuit Palatinæ bibliothecæ, nec eò secus plurimos docuit, fuitq; familiarissimus Ouidio poetæ, et C. Licinio consulari historico, qui eum admodum pauperem decessisse tradit, et liberalitate sua, quo ad uixit sustentatum. Huius libertus fuit Iulius Modestus, in studiis, atq; doctrina uestigia patrōni secutus.

De C. Melisso.

c Aius Melissus Spoleti natus, Ingenuus, sed ob discordiam parentum expositus, cura et industria educatoris sui altiora studia percepit, ac Mecœnati pro Grāmatico muneri datus est, cui cum se gratum, et acceptum in modum amici uideret, quanquam asserente matre, permansit tamē in statu seruitutis, præsentemq; cōditionem ueræ originis anteposuit. quare cito manumissus Augusto, et insinuat^{us} est, quod eleganter curam ordinandarum bibliothecarū in Octauiae porticu suscepit, atq; ut ipse tradit, sexagesimum ætatis annū agens, libellos ineptiarum, qui nunc iocorum scribuntur, componere instituit, absoluitq; centū et quinquaginta, quibus et alios

diuerfos postea addidit. fecit et nouum genus togatarum, inscripsitq; trabeatas.

De M. Pomponio Marcello.

Arcus Pōponius Marcellus sermonis Latini
 m exactor modestissimus, in aduocatione quā-
 dam (nam interdum et causas agebat) sol-
 locismū ab aduersario factū usque adeo arguere per-
 seuerauit, quoad Cassius Seuerus interpellatis iudici-
 bus dilationem petit, ut litigator suus alium Gram-
 maticum adhiberet, quando non putat is cum aduer-
 sario de iure, sed sibi de sollocismo controuersiam fu-
 turam. Hic idem cum ex oratione Tiberium repre-
 hendisset, affirmante Atteio Capitone, et esse illud la-
 tinum, et si non esset, futurum certe. Iam inde menti-
 tur inquit Capito. Tu enim Cæsar ciuitatem dare po-
 tes hominibus, uerba non potes pugilem olim fuisse.
 Asinius Gallus hoc in eum epigramate ostendit.
 Qui caput ad leuam didicit.
 Glossemata uobis præcipit,
 Os nullum uel potius pugilis.

De Q. Rhemmio Palamone.

Hemmius Palamō Veretinus mulieris uer-
 r na primo, ut ferunt, Textrinū, deinde He-
 rilem filium dum comitatur in scholas, lite-
 ras didicit. Postea manu missus, docuit Romæ, ac prin-
 cipem locum inter Grammaticos tenuit, quanquam in-
 famis omnibus uitis, palāq; et Tiberio, et mox Clau-
 dio prædicantibus, nemini minus institutionem pue-

rorum, uel iuuenum committendam. sed capiebat homines cum memoria rerum, tum facilitate sermonis, nec non etiam poemata faciebat ex tempore. Scripsit ex uariis, nec uulgaribus metris. Arrogantia fuit tanta, ut M. Varronem Porcum appellaret. secum et natus, et morituras literas iactaret. Nomen suum in Bucolicis non temere positum, sed præsentente Vergilio fore quandoq; omnium poetarum, ac poematum Palæmonem iudicem. Gloriabatur etiã latrones quondam sibi propter nominis celebritatem parsisse. Luxuriæ ita indulgit, ut sæpius in die lauaretur nec sufficeret sumptibus. quanquã ex schola quadragena annua caperet ac non multo minus ex re familiari, cuius diligentissimus erat, cum et officinas promercalium uestium exerceret, et agros adeo coleret, ut uitem manu eius institutam satis constet ccc. lxx uasa edidisse, sed maxime flagrabat libidinibus in mulieres usq; ad infamã oris. dictoq; nõ infaceto notatum ferunt cuiusdam, qui cum in turba osculum sibi ingerentem quanquam refugiens deuitare non posset, Vis tu inquit magister quoties festinantẽ aliquẽ uides abligurire?

De Marco Valerio Probo.

Arcus Valerius Probus Berrytius diu centuriatum petiit, donec tædio ad studia se cõtulit. Legerat in prouincia quosdam ueteres libellos apud grammaticum, durante adhuc ibi antiquorũ memoria, nec dum omnino abolita, sicut Romæ. Hos cum diligentius repetere, atq; alios deinceps cognoscere cuperet, quamuis se contemni, magisq;

opprobrio legentibus, quã gloriæ et fructui esse ani-
 maduerteret, nihilominus i proposito mansit, multaq;
 exemplaria contracta emendare, ac distinguere, &
 adnotare curavit. Soli huic, nec ulli præterea Grã-
 matices parti deditus. hic non tam discipulos, quam
 sectatores aliquot habuit. nunquam enim ita docuit,
 ut magistri personam sustineret. Vnum uel alterum,
 uel cum plurimos tres, aut quatuor pomeridianis
 horis admittere solebat, cubansq; inter longos, ac
 vulgares sermones legere quædã, idq; per-
 raro nimis pauca, & exigua de qui-
 busdam minutis quæstiõculis
 edidit. Reliquit autem
 nõ mediocrem syl-
 uã observa-
 tionũ
 sermonis an-
 tiqui.

SVETONII TRANQVILLI DE
CLARIS RHETORI-
BVS LIBER.

r
Heticat quoq; apud nos perinde,
atq; Grammatica ferè recepta est pau-
lo etiã difficilius. Quippe quam cõ-
stet nonnunq̃ etiam prohibitam exer-
ceri, quod necui dubium sit, uetus,
item Cēforium edictum subiiciã. Fã-
nio Strabone. M. Valerio Messala Consulibus. M.
Pomponius prætor Senatam consuluit q̃ uerba fã-
cta sunt de Philosophis, et Rhetoribus. S. Conf. de ea
re ita censuerunt, ut. M. Pomp. prætor animaduerte-
ret, curaretq; , ut si ei e Rep. fidẽq; sua uideretur,
uti Romæ ne essent. De iisdem interiecto tempore.
Gn. Domitius Aenobarbus. L. Licinius Crassus Cē-
sores ita edixerunt, Renuntiatum est nobis, esse homi-
nes, qui nouũ genus disciplinae instituerunt, ad quos
i uuentus in ludos conueniat, eos sibi nomen imposuif-
se Latinos rhetoras, ubi homines adulescentulos totos
dies desiderere. Maiores nostri quæ liberos suos discẽ-
re, et quos in ludos itare uellent, instituerunt. Hæc
noua quæ præter consuetudinem, ac morem maio-
rũ sunt, neq; placet, neq; recta uidentur. Quapro-
pter et iis, q̃ eos ludos habet, et iis, qui eò uenire cõ-
sueuerunt, uidetur faciendum, ut ostendamus nostrã
sententiam, nobis nõ placere. Paulatim et ipsa utilis,
honestãq; apparuit, multiq; eam præsidii causa, et
gloriæ appetuerunt. Cicero ad præturam usq; Græ

æ declamauit, Latine uero senior quoq; et quidem Consulibus Hircio et Pansa, quos discipulos, et grandes prætextatos uocabat. Gn. Pompeium quidam historia tradiderunt sub ipsum ciuile bellum, quo facilius. C. Curioni præptissimo inueni causam Cæsaris defendenti contradiceret, repetisse declamandi consuetudinem. M. Antonium, Item Augustum ne mutinensi quidem bello omisisse. Nero Cæsar. et primo imperii anno, publice quoq; bis antea declamauit. pleriq; autem oratorum etiam declamationes ediderunt. Quare magno studio hominibus iniecto, magna etiam professorum, ac doctorum profuxit copia, adeoq; floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in ordinem Senatorium, atq; ad summos honores processerint. Sed ratio docendi nec una omnibus, nec singulis eadem semper fuit. quando uario modo quisq; discipulos exercuerunt. nam et dicta præclare per omnes figuras, per casus, et apologos aliter, atq; aliter exponere, et narrationes tum breuiter, et presse, tum latius et uberius explicare consueuerant. Interdum Græcorum scripta conuertere, ac uiros illustres laudare, uel uituperare, Quædã etiam ad usum communis uitæ instituta, dum utilia, et necessaria, dum perniosa, et superuacanea ostendere. Sæpe fabulis fidẽ firmare, aut demere quod genus θίσις, et ἀρακίας, Ἐκτασιώσις Græci uocant, donec sensim hæc exoluerunt, et ad controuersiam uentum est. Veteres controuersia, aut ex historiis trahabantur, sicut sanè nonnullæ usq; adhuc, aut ex ueritate, ac re, si qua forte recens accidisset. Itaq; locorum etiam appellationi;

bus adiectis proponi solebant. sic certe collectæ, editæq; se habēt, ex quibus non alienū fuerit unam, et alterā exēpli causā ad uerbū referre. Aestiuo tēpo re adulescentes urbani cum Hostiam uenissent, litus ingressi, piscatores trahentes rete adierunt, et pepigerunt, bolum quanti emerent, numos soluerunt, diu expectauerunt, dum retia extraherentur. aliquantū extractis, piscis nullus insuit, sed sporta auri obfusa. tum emptores bolum suum aiunt, piscatores suum. Venalici cum Brūduſii gregē uenalium enani educerent, formoso, et pretioso puero, quod portitores uerebantur, Bullam, et Prætextam togam impoſuere, facile fallaciam cælarunt. Romam uenitur, res cognita est. petitur puer, quod domini uoluntate fuerit liber in libertate. Olim autem eas appellationes Græci οὐραῖς uocabant. Mox controuersias quidā sed aut fictas, aut iudiciales. Illustres professores, et quorū memoria aliqua extet, non temere alii reperietur, quam de quibus tradam.

De L. Plotio Gallo.

Vnus Plotius Gallus de hoc Cicero in epistola ad M. Ticiuum sic refert. Equidem memoria teneo pueris nobis primum Latine docere cœpisse. L. Plotium quendam, ad quem cū fieret concursus, q̄ studiosissimus q̄sq; apud eū exerceretur, dolebam mihi idem non licere. Continebar autem doctissimorum hominum auctoritate, qui existimabant Græcis exercitationibus ali melius ingenia posse. Hunc eundem (nam diutissime uixit). M. Cæ-

lius in oratione, quam pro se de vi habuit, significabat dictasse a Cratino accusatori suo actionem, subtractoq; nomine ordearium eum rhetorem appellat, deridens ut inflatum, ac leuē, et sordidum.

De L. Octauius Pilito.

Vetus Octauius Pilitus seruisse dicitur, atq;
 I etiā hostiarius uetere more in catena fuisse, donec ob ingenium, ac studium literarū manumissus, accusanti patrono subscripsit. deinde rhetoricam professus Gn Pomp. Magnum docuit, patris eius res gestas, nec minus ipsius compluribus libris exposuit, primus omnium Libertinorum, ut Cornelius nepos opinatur, scribere historiam orsus, non nisi ab honestissimo quoq; scribi solitam. Ad id tempus Epidius calumnia notatus ludum docendi aperuit, docuitq; inter ceteros M. Antoniū, et Augustū, quibus quondam C. Canutius obiectantibus sibi, q̄ in Rep. administranda potissimum Consularis Isaurici sectam sequeretur, malle respondit Isauria esse discipulum, quā Epidii calumniatoris. Hic Epidius ortum se ab Epidio Nuncio prædicabat, quem ferunt olim præcipitatum in fontē fluminis Sarni, paulopost cū cornibus extitisse, ac statim nō comparauisse, in numeroq; deorum habitum.

De Sexto Clodio.

I Extus Clodius e Sicilia Latine simul, græcēq; eloquentiæ professor, male oculatus, et dicax paroculorum. In amicitia. M. Anto-

nū triumuirū extitisse se aiebat, eiusdē uxorem Ful-
 uiam, cui altera bucca inflator erat, acumen styli ten-
 tate dixit, nec eò minus, immo uel magis ob hoc An-
 tonio gratus, a quo mox cōsule ingens etiā congiariū
 accepit, ut ei in Philippicis Cicero obiicit. Tibi et ioci
 causa magistrum suū sfragio tuo, et competitorum tuo-
 rum Rhetorem, concessisti, ut in quem uellet, diceret,
 falsum omnino hominem, sed materia facilis et in tuos
 dicere. At quanta merces rhetori est data audite audi-
 te. P. C. et cognoscite Reip. uulnera, duo millia iuge-
 rū campi Leontini Sexto Clodio rhetori assignasti, et
 qdem immuni, ut tanta mercede nihil sapere disceres.

De C. Albutio Silo.

Aius Albutius Silus nouariensis, cum edi-
 c litate in patria fungeretur, cum forte ius
 diceret, ab iis contra quos pronuntiabat, pe-
 dibus e tribunali detractus est, quod indigne ferens,
 statim contendit ad portam, et inde Romā, receptusq;
 in Planci oratoris contuberniū, cui declamatorio mos
 erat prius aliquē, qui ante diceret, excitare. Suscepit
 eas partes, actaq; ita impleuit, ut Plancus silentiū im-
 poneret, non audenti in comparisonem se dimittere.
 Sed ex eo clarus propria auditoria instituit. solitus
 proposita controuersia sedens in opere et calore de-
 mum prouectus consurgere, ac perorare, declamare,
 aut gemere uario mō splendide atq; adornate, Tū ne
 usquequaq; scholasticus existimaretur, circū se, ac
 sordide, et tantū modo triuialibus uerbis egit et caus-
 sas, uerum rarius dum amplissimam quanquam se-

Etatur. nec alium in ulla locum quàm perorandi. po-
 stea renuntiavit foro partim pudore, partim metu.
 Nam cum in lite quadam centumvrali aduersario,
 quē ut impium erga parentes incessebat, iusiurandū
 quasi per figuram sic obtulisset, Iura per patris, ma-
 trisq; cineres, qui inconditi iacent, et alia in hūc mo-
 dum, arripiente eo conditionem nec iudicibus asper-
 nantibus, non sine magna sui inuidia negotium affli-
 xit. Et rursus in cognitione cædis Mediolani apud
 L. Pisonem proconsulē defendens reum, cum cohibe-
 rent lictores nimias laudantium uoces, ita ex canduis-
 set, ut et deplorato Italiæ statu, quasi iterum i formā
 prouinciæ redigeretur. M. in super Brutū, cuius sta-
 tua in conspectu erat, inuocaret legum, ac libertatis
 autorem, et uindicem, penè poenas luit. Iam au-
 tem senior ob uitium Vomice Nouariam
 rediit, conuocataq; plebe cussis,
 propter quas mori destinasset,
 diu ac more concionantis
 redditus, absti-
 nuit cibo.

IVLII OBSEQUENTIS AB ANNO
URBIS CONDITAE QVINGEN
TESIMOQVINTO, PRODI
GIORVM LIBER IM=
PERFECTVS.

L. Scipione. C. Lælio COSS.

Vnonis Lucinæ templum fulmine
ictum, ita ut fastigium, ualuæq; de-
formarentur. In finitimis pleraq; de
caelo icta. Nursiæ sereno nubi orti,
et homines duo exanimati. Tuscili
terra pluit. Mula Reate peperit.

Supplicatio per decē pueros patrimos, matrimos, to-
tidemq; uirgines habitæ.

M. Messala. C. Liuius COSS.

Vce inter horam tertiam, et quartam tene-
bre ortæ. In Auentino lapidū pluinæ no-
uēdiali expiatæ. In Hispania prospere mi-
litatum. Sacrum nouendiale factum, quod in Pice-
no lapidibus pluit. ignesq; cœlestes. multifariam or-
ti, leui afflatu complurium uestimenta adusserunt.

Aedes Iouis i capitolio fulmine icta. In Umbria
senimas duodecim ferme annorū natus aruspiciūq;
iussu necatus. Galli, qui alpēs transierūt in Italiã,
sine prælio eiekti.

M. Claudio, Quinto Fabio Labeone Coss.

N area Vulcani per biduum, in area Concordiæ totidem diebus sanguinem pluit. In Sicilia insula noua maritima. Hannibal in Bithynia ueneno perit. Celtiberi subacti.

L. Aemilio Paulo. Gn. Bebio Taphilo Coss.

Rocellosa tempestate strages in Vrbe facta, p signa ænea in capitolio deiecit. Signa in circum maximo cum columnis euertit. Fastigia templorum aliquot a culmine abrupta dissipauit. Mulus tripes Reate natus. Aedes Apollinis Caietæ fulmine ictæ. In area Vulcani et Concordiæ sanguinẽ pluit. Hastæ Martis motæ. Lanuuii simulachrũ Iunonis sospitiæ lachrymauit. Pestilentia Libitina non sufficit. Ex Sibyllinis supplicatum, cum sex mensibus non pluisset. Ligures prælio uicti, deletiq;

Quinto Fulvio. C. Manlio Coss.

Imbis continuis, in capitolio signa aliquot n deiecta fulmine. Romæ et circa plurima decussa. In lectisternio Iouis terremotu deorũ capita se conuerterunt. Lana cum integumentis, quæ Ioui erant apposita, decidit. De mensa oleas mures præserunt.

M. Iunio. Gn. Manlio Coss.

Incendio circa forũ cum plurima essent deu- i sta, Aedes Veneris sine ullo uestigio cremata. Vestæ

mata. Vestæ penetralis ignis extinctus. Virgo in summo
 M. Aemylii Pontificis maximi flagro caesa negavit
 Vltorius interitorum supplicationibus habitis. In Hispania et Histria bella prospere administrata.

Caio Claudio. Lucio Petellio Coss.

Ubi immolassent uictimas cōsules, iecur ex
 tabuit. Cornelius ex monte Albano rediēs,
 mēbris captus, ad aquas Cumanas mortuus.
 Petellius contra Ligures dimicans, occisus est.

M. Lepido. Q. Mutio Coss.

Ravi pestilentia hominum, boumque cadaue
 ra non sufficiente, Libitina cū iacerent, vltorius non apparuit. Celtiberi deleti.

Q. Aemylio Peto. M. Iulio Coss.

Omnia aliquot loca sacra, profanaque caelo
 tacta. Anagnina terra pluit. Lauini fax
 ardens in caelo uisa. Calatiae in agro publi
 per triduum et duas noctes sanguis manauit. Rex
 Illyrici Gentius, et Macedoniae Perses deuicti.

M. Marcello. P. Sulpicio Coss.

In Campania multis locis terra pluit. In Praenestino cruenti ceciderunt imbres. Veienti lana ex arboribus nata. Terracinae in aede Mineruae mulieres tres, quae operatae se debant, fulmine exanimatae. Ad locum Libitinae in statua equestri Aenea ex ore et pede aqua manauit diu. Galli Ligu

res deleti, comitia cum ambitiosissime fierent, & ob hoc Senatus in Capitolio haberetur, mluus uolans, mustelâ raptam de cella Iouis, i medio cõfessu patrũ misit. sub idẽ tempus ædes salutis de cœlo tacta. In Colle Quirinali sanguis terra manauit. Lanuui fax in cœlo nocte cõspecta, fulmine pleraq; discussa. Cassini et Sol per aliquot horas noctis uisus. Theani Sidiani puer cum quatuor manibus et totidẽ pedibus natus. Vrbe strata, pax domi, forisq; fuit.

Cn. Octauio. T. Manlio Coss.

E stlẽtia, fameq; ita laboratũ, ut ex Sibylli
 p nis populus arca compita, Sacellaq; operaturus sederit. In æde Penatiũ ualua nocte sua spõte adaperat, et lupi Exquilis, et in Colle Quirinali meridie apparuerunt, exagitatiq; fuerũt Vrbe Instrata, nihil triste accidit.

T. Graccho. M. Iuuentio Coss.

Apua nocte sol uisus. In agro Stellati fulgure ueruecũ de grege pars exanimata.
 c Terracinae pueri trigemini nati. Formis duo soles interdum uisi, cœlum arsit. Conci homo ex speculo acie ortæ combustus. Gabius lacte pluit. Fulmine pleraq; decussa i palatio. In templũ uictoriae Cygnus inlapsus, per manus capientium effugit. Priueri puella sine manu nata. In Cephalenia turba i cœlo cantare uisa. Terra pluit. Procellosa tempestate tecta diruta, stragesq; agrorum facta. crebro fulminauit. Noctẽ species Solis Pisauri adfulsit. Cere

porcus humanis manibus et pedibus natus, & pueri quadrupedes, et quadrumanes nati. Ad forū Esii bouem flamma ex ipsius ore nata non læsit.

P. Scipione Nasi. Gn. Martio Coss.

Nagnæ coelum nocte arsit, fulmine, pleraq; decussa. Frusinone bos locutus. Reate mulus tripes natus. Gn. Octavius legatus in Syria per Lysiam tutorem. Antiochi pueri in Gymnasio occisus.

L. Lentulo. C. Martio Coss.

Rocellosa tempestate in Capitolio ædes Iouis et circa, quassata. Pontis maximi tectum cum columnis in Tyberim deiectum. In Circo Flaminio porticus inter ædē Iunonis Reginæ et Fortunæ tacta, et circa, ædificia pleraq; dissipata. Taurus ad immolationē cum duceretur, ob hæc ipsa corruit. Dalmatæ Scordis superati.

L. Opimio. Quinto Posthumio Coss.

in prouinciam proficiscens Posthumius consul, cum immolaret in plurimis uictimis, caput in iocinere non inuenit, profectusq; post diem septimum aeger Romam relatus, exspirauit. Consæ arma in cælo uolare uisa, fulmine pleraq; decussa. A Gallis et a Lusitanis Romani per arma grauius uexati.

M. Cla. Marcello, Lucio Valerio Flacco Coss.

Urbis in Campo colūna ante ædem Io
 † uis decussa cum signo aurato, Cumq; aru-
 spices respondissent magistratum et sacer-
 dotum interitum fore, omnes magistratus se protinus
 abdicauerunt, Quod Aricia lapidibus pluerat. ita
 supplicatio habita, quod Romæ multis locis species to-
 garum uisæ adpropinquantium oculos eludebant.
 In Lusitania uarie, in Gallia prospere pugnatum.

Spurio Posthumio, Lucio Pisone Coss.

A isto incendio Romæ, cum Regia quoq; ure
 † retur sacrarium, et ex duabus altera lau-
 rus ex mediis ignibus inuiolata est, et erūt,
 Pseudo Philippus denictus.

P. Africano et Lælio Coss.

Miterni puer tribus pedibus, una manu na-
 † tus. Romæ et circa, fulmine pleraq; icta. Ce-
 re sanguinis riui terra fluxerunt. et nocte
 cælum ac terra ardere uisum. Frusinone aurum sa-
 crum mures adroserunt, Lanuuii inter horam ter-
 tiam et quintam duo discolores circuli solem anxe-
 runt rubente alter, alter candida linea. Stella arsit
 per dies trigintaduos. et cum Carthago obsideretur
 in captiuos Romanorum per Hasdrubalem barbaro
 more sæuitum, mox Carthago per Aemylianum
 diruta.

Appio Claudio · P · Metello · Coss ·

a Miterni puer tribus pedibus natus · Cauræ sanguinis riuus e terra fluxerunt · Cū a Sallasis illata clades esset Romanis, Decemuiri pronuntiauerunt se inuenisse in Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi essent, sacrificari in eorum finibus oportere.

Lucio Metello, Quinto Fab · Maximo Coss ·

f Ames et pestilentia cum essent, per decemuiros supplicatū · Lunæ Androgynus natus, præcepto aruspicum in mare deportatus · Tanta fuit Lunensibus pestilentia, ut iacentibus in publicum passim cadaueribus, qui funeraret, defuerit · In Macedonia exercitus Romanus prælio uexatus aduersus Viriatum dubie dimicauit.

Gn · Cæpione, Caio Lælio Coss ·

p Præneste et in Cephalenia signa de cælo cecidisse uisa · Mons Etna ignibus abundauit, prodigium maioribus hostis quadraginta · expiatum, Annus pacatus fuit, Viriato uicto.

M · Aemylio, Caio Hostilio Mancino Coss ·

c Vm Lanuuii auspicarentur, pulli e cauea in sylvam Laurentinam euolarunt, neq; inuenti sunt · Præneste fax ardens in cælo uisa, sereno intonuit · Terracnæ · M · Claudius prætor in naue fulmine cōflagrauit · Lacus Fucinus per mil-

lia passuum quiq; quoq; uersum inūdauit. In Graecostasi et comitio sanguine fluxit. Exquilius equuleus cum quinq; pedibus natus. fulmine pleraq; decessa. Hostilius Mancinus consul, in portu Herculis cum conscenderet nauem petens Numantiā, uox improviso audita, mane Mancine. Cūq; egressus, Postea nauē Genuæ conscendisset, anguis in nauī inuentus, e manibus effugit, ipse consul deuictus, mox Numantinis deditus.

L. Furio, Attilio Sarrano Coss.

Hegum penè totum incendio consumptum,
 r sine ullo humanæ fraudis, aut negligentiae uestigio. Puer ex ancilla quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, et duplici obscæno natus. Pitæolis in aquis calidis riui manarunt sanguine. fulmine pleraq; deiecta, puer aruspicum iussu crematus, cinisq; eius in mare deiectus. Ab Achæis exercitus Romanus cæsus.

Seruiο Flacco, Quinto Calpurnio Coss.

Ons Aetna maioribus solito arsit ignibus.
 m Romæ puer solidus, posteriore naturæ parte genitus. Bononiæ fruges in arboribus natae. Bubonis uox primū in capitolio, dein circa urbē audita. Quæ auis præmio posito ab aucupe capta, cōbustaq; cinis eius i Tyberim dispersus. Bos locutus. In Numantia res male gestæ. Exercitus Romanus oppressus.

P. Africano. G. Fulvio Goss.

IN Amiterno Sol noctu uisus, eiusq; lux ali-
 quandiu fuit uisa. Bos locutus et nutritus
 publice. sanguine pluit. Anagninae seruo tu-
 nica arsit, et intermortuo igne, nullum flammæ appa-
 ruit uestigium. In Capitolio nocte auis gemitus simi-
 lems hominis dedit. In æde Iunonis Reginae scutū Li-
 gusticum fulmine tactum. Fugitiuorum bellū in Sici-
 lia exortum. coniuratione seruorum Italia oppressa.
 Tiberius Gracchus legibus ferendis occisus. Proditū
 est memoria Tiberium Gracchum, quo die periit, tri-
 stia neglexisse omina, cum domi et in capitolio sacrifi-
 canti dira portenderentur, domoq; exiens sinistro ad-
 limen offenso pede decusserit Pollicem, et corui fra-
 gmentum tegulae ante pedes eius proiecerunt ex stil-
 licio. In lacu Romano lacte riuui manarunt. Lu-
 nae terra quatuor iugerū spatio in profundū abiit, et
 mox de caeuerna lacū reddidit. Ardeæ terra pluit.
 Minturnis lupus uigilem laniauit, et inter tumultum
 effugit. Romæ bubo, et alia auis ignota uisa. In æde
 Iunonis Reginae clausis per biduum ualuis infantis
 uox audita. Scuta nouo sanguine maculata. Puella
 quadrupes nata. In agro Ferentino Androgynus na-
 tus, et in flumen deiectus. Virgines ter nouenae canē-
 tes, Urbem lustrauerunt. In Italia multa millia ser-
 uorum, quæ cōiurauerant ægre comprehensa et sup-
 plicio consumpta. In Sicilia fugitiui Romanos exerca-
 tus necauerunt. Numantia diruta.

Appio Claudio · M · Perperna Coss.

Eate mulus cum quinque pedibus natus · Ro-
 mæ in agro Cortasi lacte pluit · Lupus &
 canis Hostiæ pugnantes fulmine exanimati ·
 Grex ouium in Apulia prætor populi Romani uno
 ictu fulmine exanimatus · Terracina sereno navis
 uelum fulmine exanimatū in aqua deiectum, et im-
 pēsas omnes, quæ ibi erant ignis absumpsit · Publius
 Crassus aduersus Aristonicū dimicans, occisus · A pol-
 linis simulachrum lachrymauit per quadriduum ·
 Vates portenderunt Græciæ fore exitium, unde de-
 ductum esset · sacrificatū tum a Romanis, donaq; in
 templo posita · Phrygia recepta · Asia Attali testa-
 mento legata Romanis ; Antiocho regi Syriæ in-
 genti exercitu dimicanti, hirundines in tabernaculo
 nidum fecerunt, quo prodigio neglecto prælium com-
 misit, et a Parthis occisus est · M · Fuluii Flacci tri-
 umuiri dissensione in legibus ferendis angues duo ni-
 gri in cella Mineruæ allapssi, auilem cædem porten-
 derunt ·

M · Aemylio, Lucio Aurelio Coss.

Ocurna tempestate in capitolio aliquot tē-
 n pla concussa sunt · Romæ & circa, fulmine
 pleraq; deiecta sunt · Aetna mons terremotu
 ignes super uerticē late diffudit, et ad insulam Lipa-
 ras mare efferbuit, et quibusdā adustis nauibus ua-
 pore plerosq; nauales exanimauit · Piscium uim ma-
 gnā exanimē dispersit, quos Liparēses auidius epu

lis appetentes contaminatione uentris consumpti, ita ut noua pestilentia nastarentur in insula. Quod prodigium Aruspicum responso, seditione, quae post tempora patuit, portendit.

P. Plautio. M. Fulvio Coss.

i N arboribus fruges natae sunt. Oleo & lacte in Veiete pluit. Bubo in Capitolio uisus. Arpis lapideus ibi triduo apparuit. Locustarum ingenti agmine in Africa, quae a uento in mare deiectae, fluctibusque eiectae, odore intolerabili Cyrenis mortifero uapore grauem pestilentiam fecerunt pecori. hominumque. Dccc. millia consumpta tabe proditum est. Fregellae, quae aduersus Romanos coniurauerunt, dirutae. Ligures Sallyes trucidati.

Caio Cassio Longino. Caio Sextilio Coss.

i N Graecostasi lacte pluit. Fulmine Crotone grex ouium cum cane, et tribus pastoribus exanimatus. Saturae uitulus biceps natus, tumultus in urbe fuit, Graccho leges ferente.

Cn. Domitio. G. Fannio Coss.

i N foro Vessano Androgynus natus, in mare delatus est. In Gallia tres soles, et tres lunae uisae. Uitulus biceps natus. Bubo in Capitolio uisus, et ex incendio cathena consumpta. Sallyes et Allobroges deuicti.

L. Opimio. Quinto Fabio Maximo Coss.

g Rex luporum, limites, qui in agrorum diuisione per G. Gracchum depositi erant, dissipauit. Ipse Gracchus in Auētino occisus.

L. Aurelio. & L. Cælio Coss.

a Androgynus in agro Romano annorū octo inuentus, & in mare deportatus. Virgines ternouenæ in Vrbe cantarunt.

M. Catone, Quintio Martio Coss.

c Atone Consule imolante exta tabuerūt, caput iocineris inuentum non est. Lacte pluit. Terra cum mugitu tremuit. Examen apum in foro confedit. Sacrificium ex Sibyllinis.

L. Cælio. L. Aurelio Coss.

f Vlmine Romæ et circa, pleraq; tacta. Præneste lacte pluit. Hastæ Martis in regia motæ. Priuerni terra septem iugerū spacio in cauerna defedit. Saturniæ Androgynus annorū decem inuentus, et mari demersus. Virgines uiginti septem urbem carmine lustrauerunt. Reliquum anni in pace fuit.

M. Atilio, Caio Porcio Coss.

p Ompeius Eluius Eques Romanus, a ludis Romanis, cum in Apulia reuenteretur in agro Stellati filia eius uirgo, equo insidēs,

fulmine icta, exanimataq; uestimento deducto in in-
guinibus exerta lingua per inferiores locos, ut ignis
ad os emicuerit. Responsum, infamã Virginibus, et
equestri ordini portendi, quia equi ornamenta disper-
sa erant. Tres uno tempore uirgines Vestales nobi-
lissimæ cum aliquot equitibus Romanis incesti poenas
subierunt. ædes Veneri Verticordiæ facta.

C. Cælio. Cneo Papyrio Coss. >

a Ibanus mons nocte ardere uisus. Edicula
et signum de cælo tacta. Ara Salutis inter-
rupta. Terra in Lucanis et priuernati. late
hiavit. In Gallia cœlũ ardere uisum. Cimbri, Theu-
toniq; alpes transgressi. fœdã stragem Romanorũ,
sociorumq; fecerunt.

P. Scipione Lucio Calpurnio Coss.

m Axima pars urbis exusta cum æde Matris
magna. Lacte per triduum pluit, hostisq;
expiatum maioribus. Iugurthinum bellum
exortum.

Sergio Galba. M. Scauro Coss.

a Vis incendiaria, et bubo in Urbẽ uise. In
Laotomis homo ab homine adesus. Ex Si-
byllinis in insula Cimolia sacrificatũ per
triginta ingenuos patrimos et matrimos, totidẽq; uir-
gines multa millia hominũ intumescẽte Pado et Sta-
gno Arretino obruta. Bis lacte pluit. Nursiæ Gemini
ex muliere ingenua nati, Puella integris omnibus mē-

bris, puer a parte priore aluo aperto, ita ut nudum intestinum conficeretur. Idem posteriore natura solidus natus, qui uoce missa, expirauit. Cōtra Iugurtham prospere dimicatum.

Q. Seruilio Cæpione. Atilio Sarrano Coss.

Miterni cum ex ancilla puer nasceretur, auē dixit.

P. Sarrano. G. Atilio Coss.

N agro Perusino et Romæ locis aliquot, late pluit. Inter multa fulmine icta Atellis digiti hominis quatuor tanquam ferro præcisi. Argētum signatum afflatu fulminis diffluxit. In agro Trebulano, mulier nupta cui Romano fulmine icta, nec exanimata. Fremitus cœlestis auditus et pila cœlo cadere uisa, sanguine pluit. Romæ interdiu fax sublime uolans cōspecta. in æde Larum flamma a fastigio ad summum columen penetravit innoxia. Per Cæpionem Consulem Senatorum et Equitum iudicia communicata, cætera in pace fuerunt.

P. Atilio et Cornelio Manilio Coss.

Rebulæ Mutuscæ ante, quæ ludi committerentur, canente tibicine angues nigri arā circumdederunt, desinente cantare, dilapsi. Postero die exorti, a populo lapidib. enecati, foribus templi ad apertis, simulachrū Martis lignēū capite stans inuentum. A Lusitanis exercitus Romanus cæsus.

Caio Mario · Caio Flacc · Coss.

b Vbo extra Vrbem uisus · bos locuta · Trebulæ, Mutuscæ simulachrum in templo, quod capite adoperto fuit opertum inuentum · Nuceriae ulmus uēto euerſa, ſua ſpōte erecta in radicē cōualuit · In Lucanis lacte, Lunaē ſanguine pluit · Arimini canis locutus, arma coeleſtia tempore utroq; abortu, et oca ſu uifa pugnare, et ab oca ſu uinci · Aruſpicum reſpōſo, populus ſtipē Cereri, et Proſerpinæ tulit · Virgines uigintiſeptem dona canentes, tulerūt · Luna interdū cum ſtella ab hora tertia uſq; ad horam ſeptimā apparuit · A fugitiuis et deſertorib · in Thurinis regiones uataſtae · Cimbri alpes trāſgreſſi per Hiſpaniā uataſtam iūxerunt ſe Theutonib · Lupus Vrbē itrauit · Fulminis ictu uultures ſuper turrem exanimati · Hora diei tertia ſolis defectus lucem obſcurauit · Examen apium ante ædem Salutis conſedit · In Comitio lacte pluit · In Piceno tres ſoles uifi · In agro Vulſiniēſi flāma è terra orta, cœlumq; uifa contingere · In Lucanis duo agni equinis pedibus nati, alter ſiminino capite · In Tarquiniēſi lactis riuu terra ſcaturiēti exorta, aruſpicum reſpōſo ſigna oleaginea duo armata ſtatuta, ſupplicatumq; · In Macedonia Thraces ſubacti ·

Caio Mario, Quinto Lucretio Coss.

n Onendiale ſacrū fuit, quod in Tuſcis lapidibus pluerat · Vrbis, aruſpicū iuſſu, luſtrata · Hoſtiarum cinis per Decē uiros in mare

dispersus, et per dies nouem circa omnia templa per magistratus et municipia pompa ducta supplicantiū. Hastæ Martis in regia sua sponte motæ. Sanguine circa amnem Anienem pluit. Examen apium in foro Boario, in sacello cōsedit. In Gallia, in castris lux nocte fulsit. Puer ingenuus Aricie flamma comprehensus nec ambustus. Aedes Iouis elusa fulmine icta, cuius expiationem, quia prius monstrauerat Aemilius Potensis aruspex præmium tulit, cæteris cælantibus, quod ipsis, liberisq; exitiū portederetur. Piratæ in Sicilia a Romanis deleti. Theutoni a Mario trucidati. Ancyliæ cū crepitu sua sponte mota, seruusq; Seruiliū Cæpionis matris Idææ se præcīdit, et trans mare exportatus ne unquā Romæ reuerteretur. Vrbs lustrata, capra cornibus ardētibus per Vrbe ducta, porta Neuia emissā, relictaq; . In Auētino luto pluit. Lusitanis deuictis, Hispania ulterior pacata. Cibri deleti.

Caio Mario. Lucio Valerio Coss.

f Ax ardens Targriis late uisa, subito lapsū cadens. Sub occasu Solis, orbis Clypei similis ab occidente ad oriētem uisus præferri. In Piceno, terremotu domicilia ruinas prostrata, quædam conuulsa sede sua inclinata manserunt. Eremitus armorum ex inferno auditus. Quadrigæ auratæ in foro a pedibus sudauerūt. Fugitiui in Sicilia præliis trucidati.

M. Antonio. A. Posthumio Coss.

b Vbone in Vrbe uiso, Vrbs lustrata, nimbis et procella plurima dissipata. fulmine ple-

raq; tacta. Lanuvii in æde Iunonis sospitæ in cubiculo Deæ sanguinis guttæ uisæ. Nursiæ ædes Sacra, terremotu disiecta. Lusitani rebellâtes subacti. Sextius tribunus plebis de agris diuidendis populo, cum repugnantibus collegis pertinaciter legem ferret, corui duo numero in alto uolantes, ita pugnaverunt supra concionem, ut rostris, unguibusq; lacerarentur. Aruspices sacra Apollinis litanda, et de lego quæ ferebatur super sedendum, pronūtiarunt. Fremitus ab inferno ad cælum ferri uisus, inopiam, famemq; portendit. Populus stipem, matronæ thesaurum, et uirgines dona Cereri et Proserpinæ tulerūt. Per uirgines uiginti septem cantitatum. Signa cupresse a duo Iunoni Reginae posita. In Lusitania prospere a Romanis pugnatū.

Quinto Metello, Tullio Didio Coss.

b V bone in Capitolio supra Deorum simula-
chra uiso, cū piaretur Taurus uictima exa-
nimis cōcidit. fulmine pleraq; decussa. Ha-
stæ Martis in regia motæ. Ludis i Theatro, Creta cā-
dida pluit, fruges et tempestates portendit bonas. Se-
reno tonuit. Apud ædem Apollinis Decēuiris i mo-
lantibus caput iocineris nō fuit. sacrificantibus anguis
ad aram inuentus. Item Androgynus in mare depor-
tatus. In Circo inter Pila militū ignis fusus. Hispani
pluribus præliis deuicti.

Cneo Cornelio, Lentulo. P. Lianio Coss.

s Vpplicatum i Vrbe, quod Androgynus in-
uētus, et i mare deportatus erat. Pisauri ter

rae fremitus auditus. Muri pinnae sine terremoto passim deiectae ciuiles portendere discordias. Nursiae simulachrum Iouis, in partem sinistram conuersum. Cuapresse a simulachra Iunonis Reginae posita per uirgines uiginti septem, quae urbem lustrauerunt. Celtiberi, Medi, Dardani subacti.

Cneo Domitio, Caio Cassio Coss.

Vpus urbem ingressus, in domo priuata occisus. Bubo in Capitolio occisus. Fulmine pleraque decussa. Signa aurata Iouis cum capite, columnaque desiecta. Fesulis sanguine terra manauit. Aretini mulieri in naso spicae farris natae, eadem farris grana uomit, Urbe Lustrata. Ptolomaeus Rex Aegypti Cyrenis mortuus. S. P. Q. Romanum heredem reliquit.

P. Crasso, Quinto Scenola Coss.

Ere lacte pluit. Lebadiae Eutichydes in templum Iouis Trophonii digressus, tabulam aeneam extulit, in qua scripta erant, quae ad res Romanas pertinerent. Fulminis afflatu pleraque animalia exanimata. Venafri hiatu terra alte subsedit. Vultures canem mortuum laniantes occisi ab aliis, et comesi uulturibus. Agnus biceps. Puer tribus manibus, totidemque pedibus natus. At hastae Martis in Regia motae. Androgynus Urbino natus, in mare deportatus. Pax domi, forisque fuit.

Caio

Caio Lælio, Lucio Domitio Coss.

n Ouendiale sacrum fuit, quod in Volsca gente, lapidibus pluerat. Vulsiniis Luna noua, decedit, et nõ nisi postero die hora tertia comparuit. Puella biceps, quadripes, quadrimana gemina foeminea natura, mortua nata. Auis incendiaria uisa, occisaq;. In Vestinis, in uilla lapidib. pluit. Fax in caelo apparuit, et totũ cœlũ ardere uisum. Terra sanguine manauit, et cõcreuit. Canes, saxa, tegulas uulgo roserunt. E festulis ingens multitudo inter se pulchra lugubri ueste, pallida facie, interdium ambulare gregatim uisa. Per Nasicam Hispaniæ principes, qui rebellabant, supplicio consumpti, Urbibus dirutis.

Caio Valerio. M. Herennio Coss.

r Omæ et circa, fulmine pleraq; decussa. Analla puerum unimanum peperit. Fregellis ædes Neptuni nocte patefacta. Maris uitulicum exta demerentur, gemini uitelli in aluo eius inuenti. Arretii signũ aeneũ Mercurii, sudauit. In Lucanis gregem ueruecum cũ pasceretur, et nocte in stabulo flamma circumdata nihil adussit. Carseolis torrens sanguinis fluxit. Lupi Urbem ingressi. Præneste lana uolitauit. In Apulia mula peperit. Miluus in æde Apollinis Romæ comprehensus. Herenio consuli bis imolanti, caput iocineris defuit. In sacro Nouendiali cœna Deæ posita, a cane adesa ante, q̄ deli-

baretur. Vulsinius prima luce flamma cœlo emicare uisa, cum in unum coisset, os flammæ ferrugineum ostendit, cœlum uisum descendere, cuius hiatu uertices flammæ apparuerunt. Lustrationibus prospere expiatum, nam totus annus domi, forisq; tranquillus fuit.

Caio Claudio. M. Perpēna Coss.

Vbo in æde Fortunæ equestris comprehensus, iter manus expirauit. Fesulis, fremitus terræ auditus. Puer ex ancilla natus sine foramine naturæ, qua humor emittitur. Mulier duplici natura inuenta. Fax in cœlo uisa. Bos locuta. Examē apium in culmine priuatæ domus cōsedit. Volaterris sanguinis riuus manauit. Romæ lacte pluit. Arretii duo Androgyni inuenti. Pullus gallinaceus quadripes natus. Fulmine pleraq; icta. Supplicatio fuit. Populus Cereri et Proserpinæ stipem tulit. Virgines uiginti septem carmen canentes, Urbem lustrauerūt. Medorum in Macedonia gens, prouinciam cruenta uastauit.

Lucio Martio. Sexto Iulio Coss.

Ibius Troso. P. Tarquinius leges ferētes, cū bellum Italicum consurgeret, prodigia multa apparuerūt Vrbi. Sub ortu solis, globus ignis a septentrionali regione cum ingenti sono cœli emicuit. Arreni frāgētibus panes, cruor è mediis flu

xit. In Vestinis per dies septē lapidib. testisq; pluit. Aenariæ terræ hiatu flāma exorta, ī cœlū emicuit. Circa Rhegiū terremota, pars Vrbis, muriq; diruta. In Spoletino colore aureo globus ignis ad terram deuolutus, maiorq; factus, è terra ad orientem ferri uisus, magnitudinē Solis obtexit. Cuius in arce simulachrū Apollinis sudauit. Aedis Pietatis in Circo Flaminio clausa fulmine icta, A Sylo per ludos Romani cruciati, cum ex agris in Urbem pecora, armenta q; Latini agerent, strages hominum passim facta, armenta in tantam rabiem concitata sunt, ut uastando suos, hostile imaginarentur bellū, lachrymantesq; multis affectibus, calamitatem præfagirent suis.

Lucio Iulio Cæsare. P. Rutilio Coss.

m Etella Cæcilia somnio Iunonē sospitā profugientem, quod immūde sua templa fœderentur, cum suis precibus ægre reuocatum diceret gregem matronarū sordidis, obscœnisq; corporis coinquinatum ministeriis, in quo etiā sub simulachro Deæ cubile canis cōfœtuerat, cōmundatū supplicationibus habitis, pristino splendore restituit. A Picentibus Romani Barbaro more excruciat. Vbiq; in

Latro clades accēsa. Lucilius Lupus spretis religionibus, cū in extis caput nō inuenisset iocineris, a misso exercitu, in prælio occisus.

Lucio Sylla, Quinto Pomp. Coss.

Pompeius Sylo in oppidum Bouianū, quod
 pæperat triumphans inuectus, Omen victo-
 riæ hostibus ostendit, quia triūphus in vr-
 bem uictricem, nõ uictam induci solet, proximo præ-
 lio amisso exercitu, occisus. Mithridati aduersus so-
 cios bellum paranti, Prodigia apparuerunt. Strato-
 pedo, ubi senatus haberi solet, corui uulturem tundē-
 do, rostris occiderunt. In eundem locum sydus ingens
 caelo demissum, Isidis species uisa, fulmie petere. Lu-
 cum Furiarū cū Mithridates succēderet, risus exau-
 ditus ingens sine autore. Cum Aruspicum iussu uir-
 ginem Furiis imolaret, è iugulo puellæ, risus ortus,
 turbauit sacrificium. Classis Mithridatis in Thessa-
 lia a Romanis in prælio amissa. Cinna et Mario per
 bella ciuilia crudeliter sæuientibus, Romæ, i castris
 Gnei Pompei cælum ruere uisum, arma, signaq; ta-
 cta, milites exanimati. Ipse Pompeius afflatus sydere,
 interiit. Lectum eius populus diripuit. corpus unco
 traxit, quod discrimne ciuili perseverasset pericli-
 tanti Patriæ non succurrere, cum et Imperium et ma-
 ximos haberet exercitus Perræum Sylla cum oppu-
 gnaret, unus miles eius aggerē ferens, exanimatus ful-
 mine. Aruspex respondit, Diurno labore, quod ca-
 put iacentis in oppidū uersum esset, introitum, et ui-
 ctoriam Romanis significare. Post breue tēpus Athe-
 næ et Perræum a Sylla capta. Illo a. C. Fimbria in-
 censo, cum ædes quoq; Mineruæ deflagrasset, inter
 ruinas simulachrum antiquissimum inuiolatum ste-

tit, spemq; restitutionis oppido portendit.

Lucio Scipione, Gaio Norbano Coss.

P Er Syllana tempora, inter Capuam et Vulturnum, ingens signorū sonus, armorumq; horrendo clamore auditus, ita ut uideretur duæ acies concurrere per plures dies. Rei miraculo itus cōsiderātibus, uestigia equorū, hoīumq; et recētes protritæ herbæ, et uirgultæ uisæ, molē i gentis belli portēdere. In Hetruria Clusii, materfamilie uiuū serpentem peperit, qui iussu Aruspicum in profluētē deiectus, auersa aqua natauit. Lucius Sylla post quintum annum uictor, in Italiam reuersus, magno terrori fuit inimicis. Editui Capitolium una nocte cōflagrauit. Syllæ crudelitate fœda proscripio principum fuit. Centena millia hominum consumpta Italico, auiliq; bello relata sunt.

Marco Aemylio. D. Bruto Coss.

d Idius Lælius legatus Pompei, cui prodigiū Romæ erat factū, in lecto uxoris duo angues conspecti, in diuersumq; lapsi. Proxime Pompeio in castris sedēti accipiter super caput accesserat, in Hispania aduersus Sertoriū inter Pabulatores occisus.

Cneo Octauio. C. Scribonio Coss.

r Eate terremotu ædes sacræ i oppido, agrisq; commotæ. Saxa, quibus forum stratū erat

discussa. Pontes interrupti. Ripæ labentis fluminis in aquam prouolutæ. fremitus inferni exauditi. Et post paucos dies, quæ concussa erant, corruerunt. Saccum uiuum cum prouolueretur, in præcipiti rupe immobile stetit. A Sertorio in Hispania exercitus Romani cæsi. Aduersum Medos uarie dimicatum.

Lucio Aurelio, Lucio Octauio Coss.

9 *Sertorio in Hispania exercitum ducenti, tale prodigium est factum. Scuta equitum parte exteriori, iaculaq; et pectora equorum cruenta uisa, quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius, quia exteriora hostili sanguine maculari solent, Continua ei prælia cum successu fuerunt. Cyzicum Mithridates cum oppugnaret, Aristagoræ, qui in summo magistratu erat, Proserpina in quiete uisa est dicere aduersus Tibicines, se Tibicinem comparasse. Postero die turres hostium, uento disiectæ sunt. Ad immolandum Bos sacra iniussa, de motibus per hostium classem adnatant, seque ad aras percutiendam obrulit.*

M. Cefone. Gaio Antonio Coss.

f *Uimine pleraque decussa. sereno V arguteius Pompeius de caelo exanimatus. Trabis ardens ab occasu ad caelum extenta. Terremotu Spoletum totum concussum. et quaedam corruerunt. Inter alia relatu biennio ante in Capitolio Lupæ Remi et Romuli fulmine icta, signumque Iouis cum colu-*

na dissectum. Aruspicum resposito in foro repositum.
Tabule legum aeneae literis liquefactis. Ab his prodigiis Catilinæ nefaria conspiratio cœpta.

Quinto Metello, L. Afranio, Coss.

Ietoto ante sereno, circa horam undecimam
d nox se intendit, deinde restitutus fulgor turbinis vi, tecta deiecta, ponte sublapsa, homines in Tyberim præcipitati. In agris pleraq; arbores eversæ radicibus, Lusitani. Gallæa, deuicti.

M. Cic. Gaius Antonio Coss.

Vm in agro Pistoriensi Catilinã deuicisset,
e Laureatos fasces in prouinciam tulit, ibi a Dardanis oppressus, amisso exeratu profugit. Apparuit eum hostibus portendisse uictoriam, cum ad eos laurum uictricem tulerit, quam in Capitolio debuerat deponere. Lupi i urbe uisi. nocturni ululatus. flebiles canum auditi. Simulachrum Martis sudauit. fulmen tota urbe peruagatum, pleraq; deorum simulachra decussit. homines exanimauit. Urbs lustrata. propter dictaturã Pompeii, ingens seditio in urbe fuit.

Gneo Domitio. Appio Claudio Coss.

.M. Crassus ad Parthos profectus, cum Euphratem transiret, multa prodigia neglexit.

kk iiii

Cum etiam coorta tempestas signifero signum arreptum mersisset Gurgiti, et offundente nimborum caligine prohiberentur transire, pertinaciter perseverans cum filio, et exercitu, interiiit.

Lucio Paulo, Gaiο Marcello Coss.

V la pariens, discordiam civium, bonorum
 m interitum, mutationem legum, turpes matronarum partus significavit. Incendium, quo maxima pars Urbis deleta est, prodigii loco habitum. Inter Cæsarem et Pōpeium bella civilia exorta. Adversus Cæsarem Pompeius Macedonia cum inuitatis gentibus amicis instrueret acie, a Dyrrhachio ueniētibus, aduersa fuerunt fulmina, examen apium in signis portendit. Nocturni terrores in exercitu fuere. Ipse Pompeius pridie pugnae die uisus in Theatro suo ingenti plausu excipi, mox acie uictus, in Aegypto occisus. eo ipso die plerisq; locis signa sua sponte cōuersa. Clamorē, crepitūq; armorū Antiochia, bis ut curreretur in muros, auditū, indeq; sonū tympanorū Pergami. Palma uiridis Trallibus in aede Victoriae sub Cæsaris statua inter coagmenta lapidum magnitudine mature enata. C. Cornelius augur Patuui eo die cum auers admitterēt, proclamauit rē geri, et uincere Cæsarem.

G. Cæsare. M. Lepido Coss.

d Ecimae Legionis Aquilae Gn. Pompeii filio quae Fulmina tenebāt, uisae dimittere, et in

sublime auolare, ipse adulescens Pompeius uictus, et fugiens, occisus.

Caio Cæsare. M. Antonio Coss.

Aesari dictatori exta sine corde inuenta.
 e Calpurnia uxor somniauit. Fastigium domus, quod sicut erat adiectum, ruisse. Nocte cum ualuæ cubili clausæ essent, sua sponte apertæ sunt, ita ut lunæ fulgore, qui introuenerat Calpurnia excitaretur. Ipse Cæsar uigintitribus uulneribus in Curia Pompeiana a coniuuratis confossus.

M. Antonio. P. Dolobella Coss.

Octavius testamento Cæsaris patris Brundisii se in Iuliam gentem adsciuit. Cumq; hora diei tertia ingenti circumfusa multitudine Romam intraret, Sol, puri, ac sereni cœli orbe modico inclusus, extremæ lineæ circulo, qualis tendi arcus in Nubibus solet, eâ circumscripsit. Ludis Veneris genitricis, quos pro Collegio fecit, Stella hora undecima Crinita sub septentrionis sydere exorta conuertit omniū oculos, Quod Sydus quia ludis Veneris apparuit, diuo Iulio i signe capitis consecrari placuit. Ipsi Cæsari monstrosa malignitate, Antonii consulis multa perpeffo, generosa fuit ad resistendū constantia. Terremotus crebri fuerunt, fulmine naualia, pleraq; tacta turbinis ui simulachrum, quod M. Cicero Plebiscito ante cællam Mineruæ pridie, q̄

in exilium iret, posuerat, dissipatum membris pro-
 num iacuit, fractus humeris, brachiis, capite, dirū ip-
 si Ciceroni portendit. Tabulæ æneæ ex æde Fidei
 turbine emulsæ. Aedis Opis valvæ fractæ. Arbores
 radiatus, et pleraq; tecta eversa. Fax cælo ad occidē-
 tem visa ferri. Stella per dies septem insignis arsit.
 Soles tres fulserunt, circaq; solē inum corona spicæ
 similis in Urbem emicuit, et postea in unum circuliū
 Sole redacto, multis mensibus languida lux fuit. In
 æde Castoris nonnum literæ quædam Antonii &
 Dolobellæ consulū excussæ sunt, quibus utrisq; alie-
 natio a Patria significata. Canum ululatus nocte an-
 te Pontificis Maximæ domū Lepidi auditi, ex his ma-
 ximus a cæteris laniatus, turpē infamiã Lepido por-
 tedit. Hostiæ, grex pisciū in sicco reciproco maris
 fluxu relictus. Padus inundavit, et intra ri-
 pam refluens, ingentem uiperarum
 vim reliquit, inter Cæsarem
 et Antonium, auxilia bel-
 la exorta.

Caio Pansa Hirco Coss.

Aesari cum honores decreti essent, et impe-
 rium aduersus Antonium, immolanti du-
 plicia exta apparuerunt. Secutæ sunt eum
 res prosperæ. C. Pansa Cos. Statua equestris Antonii
 domi corruit. equus phaleratus in ipsius conspectu fe-
 stinans concidit. Quidam e populo sanguine uicti-

marum prolapsa respersam cruore palmam proficiscenti dedit. Funesta hæc ipsi prodigia fuerunt. Qui mox aduersus Antonium dimicans, in mortem uulneratus est, armorum, telorumq; species a terra uisa cum fragore ad cœlum ferri, signa legionis quæ relicta a Pansa ad urbis præsidium erant, ueluti longo situ i ductis araneis uenire uisa, fulmine pleraq; icta. In castris Cæsaris luce prima, in culmine prætorii super linteum confedit Aquila, inde circūuolantibus minoribus auibus exata, de conspectu abiit. Oraculo Apollinis uox audita, lupis rabies hyeme, æstate frumentum nõ demessum. Veteranis Cæsari cõsulatũ flagitantibus, terribilis tumultus Romæ fuit, Cæsar cũ in Cæpurn Martium exercitum deduceret, sex uultures apparuerunt, conscendenti, deinde rostra, creato cõsulati iterum sex uultures cõspecti, ueluti Romuli auspiciis nouam urbem condituro signum dederunt. Re conciliatione inter Cæsarem, Antonium, Lepidum facta, foeda Principum fuit proscriptio.

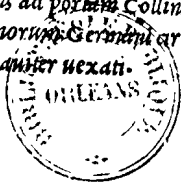
M. Lepido, Munatio Planco Coss.

Vla Romæ ad duodecim portas peperit.
 m Canis æditui mortua a cæne tracta, Lux ita fulsit, ut tanquam die orto, ad opus surgere tur. In Mutinensi uictoriæ Marianæ signum meridiem spectans, sua sponte conuersum in septentrionem hora quarta, cum hæc uictimis expiarentur, soles tres arciter hora tertia diei uisi, mox in unum orbem cõ-

tracti. Latinis in Albano monte cū sacrificaretur, ex humo, a pollice Iovis cruor manavit. Per Cassium et Brutum in provinciis, direptionibus sociorū, bella gesta. Notatum est prodigi loco fuisse, quod. P. Ticius prætor propter dissensioēs collegæ magistratū abrogavit, et ante annum est mortuus. Constat neminem, qui magistratum collegæ abstulerat, annum vixisse. abrogaverunt autem hi, Lucius Iunius Brutus consul, Targnio Collatino. Tib. Gracchus. M. Octavio Cæcinnæ. P. Tarquinius. P. Marullo. Tullius Bruto, & Cassio, pugnam aduersus Cæsarem, & Antoniū molientibus. In castris Cassii examen Apii consedit. Locus, aruspicum iussu, interclusus, interius ducto uallo. Vulturum et aliarū alitum, quibus strages cadaverum pabulo est ingens uis, exercitum aduolauit. Puer in Pōpa Victoriæ cultu cum ferretur, ferulo decidit. Lustratione licitor peruersis fascibus lauream imposuit. Brutianis in prælium egredientibus, Aethiops in portæ occurrit, et a militibus cōfusus, Cassius, et Brutus interierunt.

Caio Furnio, Caio Syllano Coss.

vb Appennino, in uilla Liuiæ uxoris Cæsaris, ingenti motu terra intremuit. Fax cælestis à meridiano ad septentrionem extenta luci diurnæ, simulē in nocte fecit. Turris hortorū Cæsaris ad portam Collinam de coelo tacta. Insidiis Romanorum, Germani circumuerti sub. M. Lollio legato, grauiter uexati.

Paulo Fabio, Quinto Elio Coss.

i N Germania, in castris Drusi examen apium
 in tabernaculo Hostilii Rutilii præfecti ca-
 strorum consedit, ita ut funem prætenden-
 tem, præfixamq; tentorio lanceam am-
 plecteretur, Multitudo Roma-
 norum per insidias
 subiecta est.

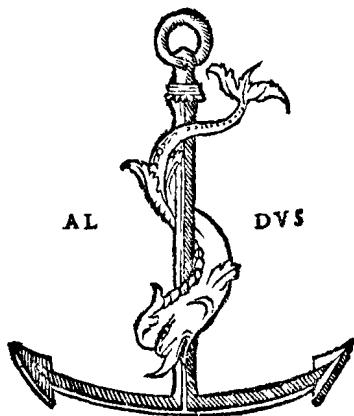
VENETIIS IN AEDIB. ALDI, ET
 Andreae Asulanæ socii. Mese Novem-
 bri. M. D. V. III.

* a b c d e f g h i k l m n o p q r s
 t u x y z a a b b c c d d e e f f g g h h i i
 k k. Omnes quaterniones.

AL

DVS

